BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM GRAECORUM ET ROMANORUM
TEUBNERIANA.

FLAVII IOSEPHI
OPERA OMNIA.

POST IMMANUELEM BEKKERUM

RECOGNOVIT

SAMUEL ADRIANUS NABER.

VOLUMEN QUARTUM.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCXCIII.

FLAVII IOSEPHI

OPERA OMNIA.

POST IMMANUELEM BEKKERUM

RECOGNOVIT

SAMUEL ADRIANUS NABER.

VOLUMEN QUARTUM.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCIII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

Adnotatio Critica.

Archaeolog. Libri XVI § 1 ἀποδιδόμενος· ἀποδιδόμενον E. — § 4 (ὡς) οὐ βασιλικῶς Ns. — § 4 νενομικότος· νενοηκότος vlg. — § 8 οὗτοι Bk., οὕτω vlg. — § 9 συνιέναι Ns., συνεῖναι vlg. — § 10 ταῦτα — τῆς αἰτίας· ταύτας — τὰς αἰτίας Ns. — § 10 ἐδύναντο· διενοοῦντο Nr. — § 13 τῶν· τούτων vlg. — § 14 κατέθυσεν· ἔθυσεν AM. — § 16 τῶν add. E. — § 16 προῃρημένον AMW, προηγούμενον P. — § 17 καὶ Κῶ· τῇ Κῷ Ns., Χίῳ idem inser. praef. Vol. III p. XVII. — § 18 ἀναστῆσαι Hw. Ns., ἀναστῆναι vlg. — § 23 τήν τε Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν tr. M. — § 24 ἢ δεξιώσεως W, ἢ om. M, ηπίξεως P. — § 26 ὀργιζόμενον add. MWLat. — § 28 χρημάτων ἀνατιθεμένων· ἀνατεθειμένων τῷ θεῷ χρημάτων E. — § 28 ὡς inser. Nr. — § 29 παρεστήσατο· παρῃτήσατο ME. — § 32 ὑμῖν· ὑμῶν PAW, ὑφ' ὑμῶν Ns., ἡμῖν Nr. — § 32 ἀρχομένους Cocc., ἀρχομένοις vlg. — § 34 τοὺς εἰληφότας· τοὺς μὲν vel καὶ τοὺς εἰλ. Ns. — § 34 καὶ τοὺς δεδ.· τοὺς δὲ δεδ. Ns. — § 35 πότερον Df., θάτερον vlg. — § 36 ταῦτ' ἀναιροῦνται Ns., ταῦτ' αἱροῦνται vlg. — § 36 ἄγειν· αὔξειν P. — § 37 ἑλόμενοι· ἐθέλοιεν mg. A. — § 38 πέφυκεν· πέφηνεν AMW. — § 40 ἔτι· ἕν τι Hw. — § 41 κἂν Ns., καί vlg. — § 42 σωζούσῃ· συνήθη P. — § 43 νόμων μελέτην· νόμου μελέτῃ codd. — § 44 τοῦ χρόνου· χρόνῳ Ns. — § 45 διαρπάζοντες· διαφθείροντες P. — § 46 ἀργόν· ἄνεργον P, ἀεργόν AMW. — § 48 ὑπάρξαντος W, ὕπαρξιν P, ὑπάρχοντος AM. — § 51 πρῶτον· προὖπτον M et mg. A. — § 51 ἡμετέρας· ὑμετέρας Huds. — § 52 τοσοῦτον· τοσούτων PAM, τοῦτον Ns. — § 53 καθ' ἕνα· καθ' ἓν AM, ἄνωθεν W. — § 55 ἀπαγγέλλεται· ἀπήγγελται AM. — § 57 αὐτοῦ

παρόντος καὶ συγκαθεζομένου τοῦ βασιλέως Hw. — § 57 ἀφαιρουμένους· ἀφαιρούμενα E. — § 58 διελθόντος· διεξελθόντος E. — § 59 πάντα νῦν· τοῦτο γοῦν Nr. — § 60 εἰλήφασιν· inser. ἠξιώκασιν Nr. — § 61 τοιαῦτα· ταῦτα E. — § 61 εἰς· πρός WE. — § 62 ἀπὸ Λέσβου om. P. — § 62 διέγνω καί· διεγνωκώς E. — § 64 παραλίποι· παραλείποιτο vel παραλίποιτο codd., ἄρα λείποιτο Hw. — § 65 συνευχόμενοι· ἐπευχόμενοι E. — § 69 προέλκοντες· προσέλκοντες AMWE. — § 71 ἐνεπλήσθη· ἀνεπλήσθη vlg. — § 72 οἱ τοῖς· εἰ τοῖς Nr. — § 73 ἀναφανδόν· ἀνάφανδα P. — § 75 ἀνέκαμπτε· ἀνεκέκαμπτο Nr. — § 75 μέλλον MW, μᾶλλον rell. — § 75 βαρύτερον vir doctus ap. Huds., βαρύ codd. — § 76 προϊόντος Cod. Voss., προσιόντος rell. — § 78 ὁλοσχερῶς Nr., ἐν ὑστέρῳ vlg. — § 79 παραιρεῖσθαι· περιαιρεῖσθαι Huds. — § 79 οἰκονομῶν· οἰκοδομῶν MW et A corr. — § 79 εἶναι Nr., εἴη vlg. — § 81 ἐκ inser. Ern. — § 81 κακοῦν· κακοῦ P. Cur tandem Niesius talia in textum recepit? — § 81 ἔχεσθαι E, ἐνέχεσθαι PW, ἀνέχεσθαι AM. — § 81 τὸ inser. Nr. — § 82 οὔτοι· οὐ AM. — § 84 ἀνακλήσεις E, ἀνάκλησις rell. — § 85 ἀεί πως Nr., ἀεὶ πρός vlg. — § 86 ἐπηγάγετο· ἐπήγετο P. — § 88 ἀξιώσειεν· ἀξιώσει P. — § 89 ὅτι ἀνιάσειν E, ὅ τι ἀνιάσειν τι P, ὅτι ἀνιάσειν καὶ ὅτι AM. — § 89 φύσει Ns., ἐν φύσει vlg. — § 90 δυσθυμίας Cocc., δυσφημίας vlg. — § 90 ἔτι Nr., ἐν vel ἓν vlg. — § 90 καὶ διά· κἂν διά Ns. — § 91 ἀνῆλθεν· ἀπῆλθεν Ns. — § 92 πάντα· ἅπαντα PW. — § 92 διαχειρίσασθαι E, μεταχειρίσασθαι rell. — § 93 πλέον· Ns. supplet ἡ σπουδή· Herw. e seqq. subintelligit λόγος. — § 93 ἐξηγεῖσθαι· ἐκδιηγεῖσθαι AM. — § 94 εἴησαν· ἦσαν Herw. — § 94 οἷόν τε· οἴονται W. — § 94 πόνοις· χρόνοις PW. — § 95 ἆθλον· ἄθλων PAW. — § 95 ἐκτίθεται· ἐκτίθεσθαι AM. — § 95 πρὸς τόν om. AM, πρὸς αὐτόν Ns. — § 97 ὅσα· Ns. supplet δίδοται. — § 97 ὑστερῆσαι Ns. Nr., ὑστέρησεν vlg. — § 97 ἐκ τῆς· τὴν ἐκ τῆς Herw. — § 98 παρελόμενος Bk., παρελόμενον vlg. — § 99 δεήσειν Huds., δεήσει vlg. — § 99 λυσιτελοῦντος· λυσιτελοῦν Ns. — 99 ἀνθρωπίνων· ἀνθρωπείων PW. — § 100 τῷ μὲν Ns., τὸ μέν vlg. — § 102 ὡς εἰ σιγῷεν Zon., εἰ codd. — § 103 ἐποιεῖτο· τι ἡγεῖτο AM. — § 103 ἀτοπωτέραν· ἀτοπωτέρων Ns. —

§ 103 ἰδίᾳ· inser. Df. δέ. — § 107 ἀντί melius abest, Ns. — § 109 μητρός· inser. μνήμην Ns. — § 109 ἐπὶ πᾶσιν· ἐπὶ inser. Herw. — § 111 ἐναργείας Bk., ἐνεργείας vlg. — § 112 δι' ἃς οὐδεμίαν· διὰ σοῦ δὲ μίαν PW. — § 113 ὅτι λελάληто μή· εἴ τι μὴ λελάλητο Ns. — § 115 καὶ θέλοντες· καθελόντες P. — § 115 τῆς βασιλείας· τὴν βασιλείαν PW. — § 117 ἐπιβουλάς· ἐπιβουλήν AM. — § 118 βουλόμεθα· δυνάμεθα P, ἐβουλόμεθα Herw. — § 119 τῶν μεγάλων· καὶ τῶν μεγάλων Ns. — § 120 εὐλαβείᾳ Df. Hw., εὐσεβείᾳ vlg. — § 121 ὑποσυγκεχυμένον E, ὑποσυγχυνόμενον codd. — § 122 ἀπήντησεν· ὑπήντησεν P. — § 122 ταὐτὸν τὸ σχῆμα E. — § 123 εὔλογα· οὐκ εὔλογα E. — § 123 αὐτῶν Bk., αὐτὸν add. E. — § 123 ἐξελέγχειν· ἔχειν PW, ἐλέγχειν E, ἔχειν ἐξελέγχειν AM. — § 125 ἀφελόντα· ἐκβαλόντα P. — § 125 δύνασθαι δέ· δύνασθαι δὲ καί Ns. — § 126 προαναλαβών· ἀναλαβών P. — § 126 μηδένα· μηδ' ὁντινοῦν AM. — § 126 ἐλεύθερον ἢ δοῦλον· ἐλευθέρων ἢ δούλων Ns. — § 128 ὑστέραις ἡμέραις· ὑστεραίαις AME, ὕστερον ἡμέραις Ns. — § 128 ποιούμενον· ποιούμενος ME. — § 129 διελευσομένης· ἐλευσομένης P. — § 129 ἤδη θέλοντος· δεηθέντος AM. — § 132 κατά· περί PW. — § 132 ἄλλους ὄχλους Ns. — § 133 κατέστρεψε· κατέστρεφε PAM. — § 135 ἀρεστά ed. princ., ἄριστα codd. — § 135 ἐνεδεδώκει· ἐδεδώκει PW. — § 135 νενεωτέριστο· μεμετεώριστο Ns. — § 135 καὶ νεωτέρων· καινοτέρων E, ἀεὶ νεωτέρων Cob. — § 137 ἦν· ἦσαν Ns. et μείζονες ἑορταί PW. — § 137 πολυτελέστερα· πολυτελέστατα Ns. — § 140 πρέσβεων οὓς E, πρεσβείας ἃς rell. — § 142 εὔυδρον AM, ἔνυδρον PW. — § 145 ἐπιόντων· ἀπιόντων PW. — § 146 ποτ' οὖν Ns., ποτ' ἂν vlg. — § 146 ἐπιτέλειαν Huds., ἐπιμέλειαν vlg. — § 146 προτέρων· add. P ἔργων. — § 148 ταύτην E, αὐτήν add. rell. — § 148 ἑκάτερα· add. Hw. ἐκόσμησεν. — § 149 Ἠλείοις· certatim corr., πλείστοις vlg. — § 150 οὐκ del. Ern. — § 150 τετιμηκότων· τετιμημένων PW. — § 151 δυσπαραίτητον· δυσπαράκλητον PW. — § 152 γενέσθαι· γεγενῆσθαι E. — § 153 προήγετο· προσήγετο AMWE. — § 156 καὶ διεξῆλθεν· καὶ διὰ τοῦτο διεξ. E. — § 160 Κυρήνῃ Ns., Κυρήνην vlg. — § 163 ἐθισμοῖς· θεσμοῖς PW. — § 163 ἱερά· χρήματα add. Ern. — § 163 ἐν σάββασιν· τοῖς σάββασιν AM. — § 164 ἐνεχθῆ-

ναι· ἀνενεχθῆναι Cob. — § 165 *τῷ γενηθέντι· τῷ* om. A. — § 166 *ὅσοι· ὅποι* vel *ὅπῃ* Ns. — § 168 *χρήματα· γράμματα* P. — § 169 *τότε* ed. princ., *τόν τε* codd. — § 169 *Φλάουιον· φάβιον* AMLat. — § 170 *ἐν· ἐπί* Ns. — § 170 *ἀποκαθιστάνειν·* inser. Ns. *πάντα κελεύω*. — § 170 *κατὰ μηδένα· ταῦτα μηδένα* Hw. — § 170 *τινῶν· τινα* AM, *τινες* Ns. — § 171 *ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ* Ns. — § 171 *συναγαγόντας* Hw., *συνάγοντας* Gutschmid, *συναγαγόντες* vlg., *ὅσα ἂν ὦσι* — *συναγαγόντες* Ns. — § 172 lacunam notavit Cocc. — § 173 *ἐμέ* Cocc., *ἐν* codd. — § 174 *συνεργούμεθα τά· συνεργοὺς μαθημάτων* AMW, *defendebamur* Lat. *συνηργούμεθα* Herw. — § 176 *ἐπιτηδεύεται* Cocc., *ἐπιτηδεύοντες* vlg., *ἐπιτηδευτέον* Gutschmid. — § 177 *ἐμμένοιμεν* PW, *ἐμμενοῦμεν* Ns. — § 177 *ἀπεργάζονται· ἀπεργάσονται* Ns. — § 178 *ταῦτα· ταὐτά* Gutschmid. — § 178 *ἀπαντητέον* Nr., *ἀπαιτητέον* vlg. — § 178 *καὶ δέον· ὡς δέον* Ns. — § 178 *ἀλλ'· ἀλλὰ τὸ συγγενές* coni. nisi postea cum Lat. *οὐκ* inserere mavis, Ns. — § 179 *χρείας* add. Bk. — § 179 *τά· τούς* AM, *τά* Ns. — § 179 *βασιλεύς· βασιλεύσας* E. — § 180 *πραγματευσάμενα· πραγματευόμενος* E. — § 181 *καὶ κατά· κατά* E, *εἰς* Herw. — § 182 *ἐπὶ τῷ στομίῳ κατεσκευάσατο· ἐπὶ τῶν στομίων κατεσκεύασε* E. — § 182 *πολυτελεστάτῃ· πολυτελὲς τῇ* PW. — § 184 *ζῶν τε* Cocc., *ζῶντι* codd., *συζῶν γε* Gutschmid. — § 184 *γέγραφεν* Nr., *ἀνέγραφεν* vlg. — § 184 *εὔκλειαν· πρὸς εὔκλειαν* AMW. — § 185 *διατετέλεκε· διατετέλεκ' ἐν* Ns. — § 187 *γένους· γένος* Ern. — § 188 *πλείω· ὡς πλείω* Cocc. — § 188 *ἐκείνοις· ἐκείνῳ* codd. — § 188 *ἐν οἷς τό· γένοιτο* AM. — § 190 *λαμβάνων· λαμβάνειν* AMW. — § 190 *πεπιστωκώς* Hw., *πεπιστευκώς* vlg., *πεπιστευμένος* vel *πεπιστευκότα* Ns. — § 192 *ἀτιμίαν· αἰτίαν* P. — § 192 *παρεωσμένοι· γρ. παρεωραμένοι* AM. — § 194 *ὑπερηφανῆσαι· ὑπερηφάνησε* Ns. — § 196 *ἐρώτων·* Nr. Ns., *πρώτων* vlg. — § 198 *ἰδών· εἰδώς* AM. — § 198 *τριακοστήν· εἰς τριακοστήν* Ns. — § 198 *τοῦ γάμου συνεπομνύμενος· τοὺς γάμους ἐπομνύμενος* Ns. — § 199 *ἐρωμένῃ* Nr., *πρώτῃ* vlg. — § 200 *προσπίπτοντες· παραπίπτοντες* PW. — § 200 *καινὸν ἀγώνισμα τῶν· καινῶν ἀγωνισμάτων* PW. — § 200 *πεποιημένων· πεπονημένων* Cocc. — § 201 *προσκρούμασιν· προσκρούσμασιν* PW. — § 204 *τρύχεσιν* Ns. Nr., *τρίχεσιν* codd. —

§ 204 *καθέδοῦνται· καθείργουνται* P, *καθείρξειν* Zon. cf. Bell. Iud. I 24, 3. — § 205 *προσέπεσεν· προέπεσεν* Bk. — § 207 *ὑπονοιῶν· ἐπινοιῶν* AM. — § 211 *τ' αὐτόν· αὐτόν τε* Ns. — § 213 *ἁλούς* add. ed. princ. — § 214 *ἀνελεῖν· ἐνέχειν* PW. — § 214 *ἔχει* Hw., *ἔχοι* vlg. — § 215 *λαβεῖν* E, *λαμβάνειν* rell. — § 216 *τοῦ τρόπου· τῶν τρόπων* Zon. — § 219 *ἤγαγε· ἦρε* E. — § 220 *πολλά· πράγματα* E. — § 221 *τυγχάνοι· τυγχάνει* E. — § 222 *γυναιξὶ* et *τεκμήρια* inser. Nr. — § 222 *ἐνεφαίνετο· ἐφαίνετο* A. — § 224 *αὐτὸ τοῦτο· αὐτῷ τούτῳ* E. — § 225 *καταλευσθήσεσθαι· καταλευσθῆναι* E. — § 226 *κατηγγύησεν* E, *κατενεγύησεν* vlg. — § 228 *μετέπεσεν* AM, *μὴ πείσας* PW, *μετέπεισεν* ed. princ. — § 228 *οὗτος* Voss., *οὕτω* rell. — § 230 *εὐπρεποῦς· εὐπραγοῦς* M. — § 231 *ἀνακρίνοντι· ἀνακρίναντι* P. — § 233 *γεγηρακότα* Nr., *τετυχηκότα* vlg., *τετυχηκότα τῷ γήρᾳ καί* Herw. — § 233 *περιγενομένης* E, *περιγενομένων* P, *περιγενόμενον* AM, *περιεχομένῳ* Nr. — § 234 *οὐχὶ πονηροί· οὐχὶ* mg. A, *οὐχ οἱ* rell., *οὐκ ὀκνηροί* Hw. — § 235 *μή καί τι* Df., *μηκέτι* codd. — § 235 *συνέστηκεν* Df., *συνεστηκέναι* codd. — § 237 *τούς* Ern., *τοῖς* vlg. — § 237 *ἔδει* Df. Hw., *ἐδόκει* vlg. — § 238 *ἐπ' ἀλλήλους· ἐπ' ἄλλους* Ern. — § 238 *ἐτράπησαν· ἐτράποντο* AM. — § 238 *γενόμενοι· γινόμενοι* Bk. — § 240 *ταχύ· ταχεῖα* Ns. — § 241 *πολλοῖς* ELat., *πολλοί* codd. — § 241 *τὸ βασίλειον· τὰ βασίλεια* A. — § 242 *καίτοι γ' ἄρτι* Nr., *καὶ τί γὰρ ἤ* vlg. — § 244 *παρρησίας· προπετείας* vel *διαθέσεως* Bk. — § 246 *ἐνενόει* E, *ἐνόει* AM, *ἐδόκει* PW. — § 246 *κακῶς· κακόν* Herw. — § 246 *εὑρίσκοιτο· εὑρίσκοι* E. — § 246 *ἀναίτιον·* supplet *φανέντα* Herw. — § 247 *ἅπαντας· πάντας* E. — § 247 *κακά· καλά* AMW, *τὰ καλὰ λυπηρά* E. — § 248 *ὅτε* Df., *ὅταν* vlg. — § 248 *φιλοτιμίαν· κενοδοξίαν* mg. AM. — § 248 *κατὰ τῶν* Cocc., *τούτων* vlg. — § 249 *βασανιζομένου οὖν τοῦ λόγου* Cocc. — § 249 *βουλεύσαιτο* et *ἀνελεῖν τὸν πατέρα καί* accessere ex E, cf. Ns. Praef. Vol. III p. XXXVII. — § 251 *τῆς κατά* Voss., *κατὰ τῆς* vlg. — § 251 *ἐπιβουλῆς·* supplet *τεκμήριον* vel *σημεῖον* Herw. — § 251 *τὸ κτείναντα· τὸν κτείναντα* PW. — § 251 *κτείναντα·* add. *τὸν πατέρα* E. — § 253 *ἑτοιμότητος· ἰταμότητος* Nr. Sed cf. Niesius § 255 et Vit. § 118. — § 256 *βιβλίοις· βίβλοις* PWE. — § 257 *τὸ θᾶττον* Df., *τοὺς*

θᾶττον vlg. — § 257 ἄδειαν· εὐδίαν Ns. — § 257 καίτοι γ' ἄρτι Nr., καὶ τί γὰρ ἤ vlg. — § 258 ὡς ἀληθείας AM, ἕως ἀλ. rell. — § 258 ἀπεκόσμει· ἀντεκόσμει Ns. — § 259 ἢ καί· ἤδη καί Ns. — § 263 φείσασθαι add. δικαίως AMW. — § 264 Ἀρχελάου acc. ex E. — § 264 λαθών Nr., λαβών vlg. — § 265 ἠδίκηκεν· ἠδίκησεν Ns. — § 267 τυχών· τυχόν Cocc., παρατυχών Hw., ἐντυχών Ns. — § 267 μελανείμων· μελανειμονῶν Nr. — § 268 λωφήσειν· ὠφελήσειν PW, ἀφελεῖν E, μαλάξαι Zon. — § 269 μεγαλοπρεπῶς· μεγαλοπρεπής Cotelerius. — § 273 λόγον — διασπείροντες· λόγου — διασπαρέντος Ern. — § 275 ᾤκισαν Nr., ᾤκησαν vlg. — § 276 ἔχων αὐτός· ἔχων αὐτούς E, ἔχων αὐτοῖς Herw. — § 276 ἐκπεριελθών· περιελθών PW. — § 277 ὄντος· ἠρεθίσθησαν ὄντος E et τὴν οὖν Ἡρώδου. — § 278 ἐτάραττον· διετάραττον E. — § 279 ἑξήκοντα· πεντακόσια E. — § 280 παρωσάμενος E, παρεωσάμενος rell., παρεωσμένος Ns. — § 281 ἑκατέρᾳ· add. E ἀποκαταστῆναι. — § 281 ἀδικίας· ἀδικίᾳ vel ἀδικίαις Ns. — § 283 προήγαγεν Bk., προσήγαγεν vlg. — § 285 εἶργε AME, ἦγεν PW. — § 285 λῃστάς· λῃστείας Hw. — § 287 ὡς αὐτὸν ἔλεγεν Herw. — — § 288 διηρπάσθαι· διηρπάχθαι AM. — § 288 αὐτός Nr., αὐτόν vlg. — § 290 ὀργή· ὁρμή E. — § 292 οἷς ἐλεηλάτουν AME, οἳ ἐλ. PW. — § 293 συνελθόντας· ἀνελθόντας Herw. — § 293 ἀπέπεμψεν Ern., ἀνέπεμψεν vlg. — § 295 διαδούς AM, διδούς rell. — § 301 ἑκατέραν Huds., ἑκάτερον vlg. — § 305 ὡς ὁ πατήρ· οἷς ὁ πατήρ Ns. — § 305 ἢ συλλόγοις· μηδὲ συλλόγοις P, ὡς μηδ' (ἐν) συμπ. — ἀνέχεσθαι σφῶν Herw. — § 306 ἕνεκα αὐτοῦ Df., ἕνεκα σοῦ vlg., ἕνεκα οὗ Haverk. — § 306 εἶναι· ἐνεῖναι Ns. — § 308 ὁ δ' οὐκ· τῷ δ' οὐκ Ns. — § 308 ποιῆσαι· ἐμποιῆσαι AM. — § 309 πολλά· εἰς πολλά PW. — § 311 ἀκούων E, ἀκούειν rell. — § 311 περιειργάζετο Zon., ἐξειργάζετο vlg., ἐξωργίζετο Ns. Hw., ἐξήταζε Herw. — § 313 ὃ πρός· PW om. ὅ. Quam miror Niesium neglectis libris AM tantum tribuere solere codici P. — § 314 ἐλάμβανον· ἔλαβον P. — § 315 ἐπεί ed. princ., ἐπείτε PW, εἴποτε Hw. — § 315 θηρίον E, θηρίων vlg. — § 315 προσβάλοι WE, προλάβοι P, προσλάβοι A, προσβάλῃ M. — § 317 εἶχε· add. E ὡς ἐπαγγειλάμενος. — § 317 δέξεσθαι Haverkamp., δέξασθαι vlg.

— § 318 χειρός· add. E φράζοντα. — § 320 κατηγοροῦντας· κατηγορῶν Ns. — § 321 καίτοι γ' ἄρτι Nr., καὶ τί γὰρ ἢ vlg. — § 322 ἄτερος Bk., ἕτερος vlg. — § 322 ὑπαγόμενος· ἐπαγόμενος AMWE, οἰόμενος Zon. — § 325 ἐκείνου· ἐκείνη Ns. — § 326 ἐκεῖθεν Cocc., κἀκεῖθεν vlg. — § 327 ἐγκαθίσαντος· ἐγκαθιστάντος vlg. — § 329 ἐπλήξατο· ἔπληξε P. — § 332 ἐπιβουλῆς· ἐπιβολῆς Ns. — § 332 ἐφάψαιτο· συνεφάψαιτο Ns. — § 334 δέξεσθαι Ns. Cob., δέξασθαι vlg. — § 334 συμφέρειν Bk., συμφέρον vlg. — § 335 ἔσχον· ἔσχον τε AMW. — § 337 ὑπονοήσαντες· ὑπονοστήσαντες AMWE, ὑποτοπήσαντες Nr. — § 337 ἃ Huds., ὃ vlg. — § 338 προσγεγενημένην· προσγενομένην E. — § 338 ἐπραγματεύετο· ἐπραγματεύσατο E. — § 338 Ἡρώδῃ add. ποιῆσαι AMWE. — § 340 ἐξαπατήσειε Nr. Cob., ἐξαναστήσειε vlg. — § 342 ὡς inser. Hw. — § 342 χαλεπῶς· χαλεπώτερον vlg. — § 343 ἐπιστρατείαν Ern., στρατιάν codd. — § 343 ἀλλ' ἐπί· ἀλλά Huds. — § 344 συγγραφαί· inser. Bk.: ποιήσασθαι Ἡρώδην ἀλλά. — § 344 ἐλθόντα· ἐλθόντος Ns. — § 347 λῃστειῶν Hw., λῃστῶν vlg. — § 348 τοῦ δανείου· τῷ δανείῳ vlg. — § 350 πεσόντος· πεσόντων AME. — § 350 συνέβη πεσεῖν acc. ex E. — § 351 καὶ περί· ὡς περί Nr. — § 352 μετέστη· κατέστη AMWE. — § 353 ἀλλά inser. Ern. — § 354 πυθομένοις· πυνθανομένοις P. — § 356 γὰρ ἐφεῖναι· γράφει εἶναι P, γραφῆναι W, ἐφιέναι Ns. — § 356 ταύτην· πᾶσαν E. — § 358 Καῖσαρ· καὶ Καῖσαρ Ns. — § 359 ἐκαινοτόμει mg. AM, ἐκενοδόξει rell. — § 360 καλεῖν· καλῶν Ns. — § 360 ἔχθος· ἔχθραν E. — § 361 Πλατάνῃ W et mg. AM cum Bell. Iud. I 27, 2; Παλαεστῶ vel παλαετῶ rell. cf. Ns. praef. Vol. III p. XXXII. — § 362 ἧς πατὴρ ἐπὶ παισὶν ἂν εἴποι Hw. — § 363 ἐπίδειξιν· ἀπόδειξιν P. — § 364 περιόν· περιττόν Nr. — § 365 ἔχοι· ἔχει E. — § 365 ἐπιθεῖεν Df., ἐπιθοῖεν vlg. — § 366 ἄξιον (ὄν) Herw. — § 367 ἕως· ὡς AM. — § 368 αἰδημονεστάτην· ἀηδεστάτῃ P. — περιστάσει· περιγραφῇ? Nr. — § 368 δίκαιον· δικαιοῦν vlg. — § 373 αὐτούς· ἐκείνους AME. — § 376 ἀνθρωπίνων· ἀνθρωπείων AM. — § 378 εἴποι ἄν Ns., εἴποιεν vlg., εἴπειεν (!) Df. — § 378 προορώμενοι· προαιρούμενοι Hw. — § 378 τὸ — ἀσφαλές· τοῦ — ἀσφαλοῦς Ns. — § 380 σοι E, σου vlg. — § 381 τὸ πραττόμενον· τό om. AMWE.

— § 383 ἐννοήσεις· ἐννοήσοι P, ἐννοεῖς Ns. — § 383 ἁμαρτίαν· ἁμογίαν P, ἀλογίαν Zedler. — § 385 ὑπεξέπιπτε· ὑπερεξέπιπτε AME, ἐξέπιπτεν W. — § 386 διακειμένους· κακῶς inser. Ern. — § 386 τούς τε ὀνομαστί E, τῷ τε ὀνόματι P, τῶν τε ὀνομαστί AMW. — § 386 δηλωθέντας E, δηλωθέντων rell. — § 387 προσελθών· προελθών Herw. — § 387 ἀποτεμεῖν· ἀποτέμνειν P. — § 389 παραιρήσεται Nr., παραιτήσεται vlg. — § 390 τῷ inser. Herw. — § 391 οὖν om. AMWE. — § 392 δυνησόμενον· δυνάμενον PW. — § 392 ὑπόνοιαν P, μετάνοιαν rell. — § 393 ἐκείνους E, πρὸ ἐκείνου rell. — § 393 ἀεὶ τοῖς· τοῖς ἀεί Herw. — § 395 πρὸς αἴτιον ὀργῆς AMW, πρὸς αἰτίαν P, πρὸς ὁτιοῦν ὀργῆς Cocc., πρὸς ἄκρον ὀργῆς Ern. — § 395 ἀγαγόντας· ἐνάγοντας P. — § 395 παραλειπτέον Ns., παραληπτέον vlg. — § 397 ἀνίκητον· ἀκίνητον W. — § 397 γενέσθαι· γενήσεσθαι Ns. — § 398 νομίζω Terry, μείζω vlg. — § 398 κρίνειν Terry, κινεῖν vlg. — § 398 διαφθοράς Terry, διαφοράς vlg. — § 398 τὴν μέν· τὸν μέν Ns. — § 399 περί· κατά W. — § 400 τοῦ περί· ἐκ τοῦ περί Ns. — § 401 οὔτ' ἐξ· οὐδ' ἐξ Ns. — § 402 καὶ τῆς· εἰ τῆς Ns. — § 404 φιλτάτους· ἔχειν inser. Huds. — § 404 τῷ — φεισαμένῳ· τὸ — φεισάμενον Ns.

Libri XVII § 2 οἰκωφελοῦς Nr., οἰκείου ἀσφαλοῦς vlg. — § 3 βασιλεὺς ὤν· βασιλεύσων Nr. — § 3 περιεσπένδον· περιέσπευδον alii, περιέσπον Ns. — § 4 καταφυγῆς (οὐχ ἕξοντα) οἳ βοηθοῖεν cum Lat. Hw. in Relatt. Acad. Reg. 1871 II p. 108, ubi pertractantur § 32—45. — § 5 ἐκ χειρῶν Cocc., ἐγχειρῶν vlg. — § 5 ἔτι ζῆν· ἐπιζῆν W. — § 6 τοῖς περί Cocc., τοὺς περί codd. — § 10 Ἰουλίας· add. E τῆς Καίσαρος γυναικός. — § 10 ἀποδεξαμένη Ern., ὑποδεξαμένη vlg. — § 13 συμφορᾷ· συμπεριφορᾷ Ns. — § 17 κακοτροπίᾳ τῇ· κακοτροπίας τῆς W. — § 19 γίγνεται E, κινεῖται vlg. — § 19 εἴκοντος Nr., ἄκοντος vlg. — § 20 ἰδιώτῃ ed. pr., ἰδίῳ codd., Ἰουδαίῳ Ns. — § 23 ἐμβαλών acc. ex AM. — § 25 τοπαρχίᾳ· τῇ ἐπαρχίᾳ E. — § 25 κτᾶσθαι· καταθέσθαι M. — § 25 ἁπασῶν αἳ εἰωθυῖαι om. E. § 27 ὃ παρέμ.· ἃ παρ. Herw. — § 27 υἱός· δεύτερος AMWE, δεύτερος (ἀπ') ἐκείνου Herw. — § 29 τούςδε om. E. — § 32 ἐθελήσειε AM, ὠφελήσειε P. — § 32 (ὡς) καὶ περαιτέρω W. — § 34 μισῶν τὰς ἀνθρώπους· μισοῦντος Ἡρώδου τὰς ἀνθρώ-

πους Aldrich. ad Bell. Iud. I 29, 2. — § 37 *οὗ καιρός· ᾗ καιρός* Ns. — § 37 *ἀπαγγέλλειν· ἀπαγγελεῖν* Cob. — § 38 *ἐκδεινοῦσα* P, *ἐκδηλοῦσα* MWE mg. A. — § 38 *μὴ κεκωλῦσθαι* fortasse spuria. Herw. — § 39 *μὲν ἐκ· ἐκ μέν* Ns. — § 40 *διὰ κενῆς· διακειμένης* W, *διακειμένῳ* E et mg. AM. — § 41 *καὶ γεραίρειν* Hw., *οἷς χαίρει* vlg., *αὐτοῖς χαίρειν* Bk. — § 41 *προσποιούμενον* A, *προσποιουμένων* vlg., cf. quae ad Archaeol. V § 288. — § 42 *εὐνοήσειν* Ns., *εὐνοῆσαι* vlg. — § 42 *τοῦ* inser. Hw. — § 44 *τινα* om. AMWE. — § 46 *ταύτην τὴν ἀτιμίαν αὐτῷ· τοσαύτην ἀτιμίαν αὐτοῦ* Bk. — § 47 *ἐκ φύσεως· ἐμφύλιον* Haverk. — § 48 *ἔχει· ἔχειν* AMWE, *εἶχεν* P. — § 48 *οὐδὲ δεήσει· οὐ δεήσει οὐδέ* Df., *οὐ δεηθέντα* Bk. — § 48 *ταύτην· τοιαύτην* Bk. — — § 52 *προχωροίη* Df., *προχωροῖεν* codd., *χωροῖεν* E. — § 56 *δύο ἑτέρους* Huds., *δευτέρους* vlg. — § 56 *πειθόμενος* Huds., *πυθόμενος* vlg. — § 57 *αὐτούς· αὐτός* Nr. — § 57 *ἐξοτρυνοῦντες* Nr., *ἐξοτρύνοντες* vlg. — § 58 *πιστεύσεσιν· πίστεσιν* P. — § 59 melius intelligam *προαποφηναμένου* Nr. — § 60 *πολιτεύεσθαι* AMW, *πολιτεύσαντος* P, *πολιτεύσοντος* Ns. — § 64 *ἐπεκαλεῖτο* E, *ἐπικαλεῖσθαι* vlg. — § 64 *αἰκίαις* E, rell. add. *δώσειν*, quod Bk. eiecit. — § 65 *δωρεάν* Huds., *δωρεά* vlg. — § 66 *ἐλάσσονος· ἐλασσόνως* Nr. — § 67 *συμβαίη* acc. ex E. — § 68 *αὐταῖς* Huds., *αὐτοῖς* vlg. — § 69 *ἐν τοιούτοις· ἐπὶ τοιούτοις* Ns. — § 72 *περιέψειν* Nr., *τρίψειν* Bk., *τρέψειν* vlg. — § 74 *διακονήσει· διακονήσοιτο* codd. — § 75 *ἀποτισαίμην· abierim* Lat. *ἀφικοίμην πρός* Herw. — § 78 *εἰς — ἐκείνου* Zon., *εἰς ὃ βασιλεύσοι μενουσῶν* vlg. — § 79 *κομίζειν δώσων* Nr., *κομίζων δώσειν* vlg. — § 80 *καλεῖσθαι* E, *ἐκαλοῦντο* rell. — § 81 *ἐπὶ* (*μὲν ταῖς*) *μεγίσταις* Ns. — § 81 *ἀπαλλάττειν* Nr., *ἀπαλλάττει* vlg. — § 82 *ὃς προθύμως κινδύνου τοῦ αὐτοῦ ποριστὴς τῷ ἐκείνου ἀσφαλεῖ ἂν καθίστατο* Ns. — § 83 *πρὸς ὀλίγον* Nr., *ὡς ὀλίγον* vlg. — § 85 *ὑπέσχητο* Bk., *ὑπέσχετο* vlg. — § 86 *ἐνταῦθα* Nr., *ταῦτα* vlg. — § 87 *καλεῖ· ἐκάλει* Ern. — § 90 *πορφυρίδα* Zon., *πορφυρίδας* vlg. — § 94 *καταστῆσαι* Ern., *καταστῆναι* vlg. — § 94 *ἀκεραίῳ* Cocc., *ἀκεραίας* Ns., *ἀκεραίως* vlg. — § 94 *τῶν πρότερον* om. E. — § 94 *ὡς ἐθελήσειαν· οἷς ἐθελήσειαν* Ns. — § 95 *μὴ οὐκ· μὴ* E. — § 97 *ἐπάγοντι· ἐπαγαγόντι* Bk. — § 100 *προφερόμενος·* turbatus

locus est et transpositione fortasse sanandus, Nr. — § 101 *συνεῖναι* Ern., *συνιέναι* vlg. — § 102 *βασιλεύοντος* Huds. improb. Hw., *μέλλοντος* vlg. — § 102 *τὸν ἁπάντων* Ns., *τῶν ἁπάντων* vlg. — § 102 *κολαστὴν δέ* Bk., *κολαστήν τε* vlg. — § 103 *οἷόν τ' ὄντα* Nr., *μὴ οἷόν τ' ὄντα* vlg. — § 104 *ὧν* inser. Herw. Ns. — § 106 *συνῆγε· συνεῖχε* Ern. — § 109 *εὐεργετηθέντα· εὐεργετηθείη* codd., hinc *μὴ μόνον* (*οἷς*) Ns. — § 109 *ἰσβολώτατα· ἰσβόλα* Nr. — § 109 *μὴ μαλαχθέντος· οὐ μαλαχθέντος* Ns. — § 109 *στήσαντος* Ern., *στάντος* vlg. — § 113 *κρυπτὸν δόλον* AM, *κρυπτοῦ δὲ ὃν* rell. — § 113 *μισῶν·* add. *φανερὸς ἧς* Ns. — § 113 *ἐξώκειλας αὐτός· συνεξώκειλας αὐτοῖς* Huds. — § 113 *ἐπισφάζων* Bk., *ἐπισφάζειν* vlg. — § 114 *θᾶσσον ὡς· θασσόνως* Hw. — § 114 *ὧν αὐτὸς δίκας· ἣν αὐτὸς δίκην* Bk. — § 116 *ὑπακούσαντος· ὑπεκστάντος* AM, *ὑποστάντος* Cocc. — § 117 *ἐκεῖνον· ἐκείνων* Bk. — § 117 *ἐπισυμμαχίαις* Hw., *ἐπὶ συμμαχίαις* vlg. — *ἀνδράσι·* (*μαρτυρίας*) *ἀνδράσι* Herw. — § 118 *βίον* inser. Ern. — § 120 *ἀπολεῖς* add. ed. princ. — § 120 *ἣν πεφηνυῖαν* Bk., *τὴν πεφηνυῖαν* vlg. — § 120 *ἡσσόνως* Hw. Ns., *ἧσσον ὡς* vlg. — § 121 *λύσσης* Nr., *λύμης* vlg. — § 121 *πρὸς τὸ ὀξέως* Nr., *πρὸ τοῦ ὀξέως* vlg. — § 122 *οἳ καί· τότε καί* Hw. Herw. — § 123 *τοῦτο οὐ τοσοῦτον* ed. princ., *τότε οὔτι τῇ* codd. — § 126 *πάντα δεινότατον· πανδεινότατον* vlg. — § 127 (*ἐκ*) *τῶν ὁμοίων* Hw. — § 128 *ἐπιμαρτυρῆσαι* AME, *ἐπιμαρτυρῆσον* P. — § 129 *παρατυγχάνειν· παρατυγχάνον* Ns. — § 129 *μαρτυρεῖν* AM, *μαρτυρῶν* P, *μαρτυριῶν* Ns., *καρτερεῖν* Ern. — § 129 *ἐκτρέπειν· ἐπιτρέπειν* AM. — § 130 *περισέσωστο* ed. princ. *περιτο ἕως* P, *περιέωστο* AM. — § 133 *Ἀντιπάτρου·* add. PAM *καὶ Κωπωνίου γνώμη· τὴν Καίσαρος*, quae om. ELat. ed. princ. — § 134 *κινδυνεύω· periclitabor* Lat. — § 134 *οἰκιῶν· οἰκείων* AMLat. — § 137 *ἔγραψα· ἔπεμψα* Bk. — § 140 *παρά* Nr., *ἀπό* codd., *ὑπό* Ns. — § 143 *πανταχοῦ· τὰ πάντα πανταχοῦ* P. — § 144 *ἀνετίθει· προσετίθει* Ns. — § 144 *βουλευμάτων· βεβουλευμένων* E. — § 145 *διαφυγήν* Ern., *διαφυγάς* et *διαφυγών* codd. — § 148 *ἐξηγρίωσεν· ἐξηγρίωται* AM, *ἐξηγρίωτο* E. — § 148 *πάντας* Huds., *πάντα* vlg. — § 148 *κατεπανέστησαν* Nr., *καὶ ἐπανέστησαν* vlg. — § 149 *τῶν νεωτέρων* E, *τοῦ νεωτέρου* codd. — § 149 *ἐπετηδεύετο·*

ἐπιτετήδευτο Ns. — § 150 οἱ τότε Df., οἵ τε codd., οὗτοι vlg. — § 150 τῆς ποιήσεως· τοῦ Μωυσέως Anon. ap. Casaub. — § 150 τἀνθρώπου· τἀνθρωπείου Hw. Nr. — § 152 τῶν — ἀνακειμένων· *mortalibus* Lat. — § 152 προστιθεμένην· προστεθειμένην AME. — § 152 τὸν βίον· τὸ κλέος AM. — § 154 φέρειν (δέ) Bk. — § 155 ἐξέκοψαν· ἐξέκοπτον E. — § 156 ὀνήσοντος Bk., ὀνήσαντος vlg. — § 158 τί τολμήσειαν Bk., εἰ τολμήσειαν vlg. — § 158 πεφρόντισται Nr., πεφρόνηται vlg. — § 158 φροντισθέντα Nr., φρονηθέντα vlg. — § 158 πεπιστευμένα acc. ex AM. — § 158 τῇ ἀκροάσει πεφροντισμένα AM, ἠκρόατο τὸ σῶφρον P, ἠκρόαται Ns. — § 159 τηρεῖσθαι Bk., τετηρῆσθαι vlg. — § 159 ἐφομιλῆσον Ns., ἐφομιλῆσαν vlg. — § 160 ἥ· ἢ Bk. — § 161 τῶν ἀγωνιῶν Huds., τῶν ἀγωνιστῶν AM, τῶν εὐποιιῶν E, γωνειστῶν P. — § 161 τ' ἐφ' ὅσον om. E. — § 161 ἀμφιθέατρον Nr., αὐτὸ θέατρον vlg., αὐτόθι θέατρον Herw. — § 163 πεποιῆσθαι Bk., τε ποιεῖσθαι vlg. — § 164 τὸ μέρος Bk., τοῦ μέρους vlg. — § 169 ὀδάξασθαι Nr., δέξεσθαι vlg. — § 169 ἀπ' αὐτοῦ om. Euseb. — § 171 ἀνασφαλοῦντος· ἀνασφῆλαι AME. — § 172 περιενεγκὼν· περιημεκτῶν Nr. — § 173 τελευτῶν· τελευτῶντα Bk. — § 174 παντὸς τοῦ ἔθνους suspecta Ns. — § 174 ὁποίποτε· ὁπόθεν ποτέ Herw. — § 174 κατακεκλημένου· μετακεκλημένου Cob. — § 175 φίλον· φιλεῖν Nr. — § 175 ἄπειρον ed. princ., ἄπορον codd. — § 176 ἄπο σκοποῦ M, ἀποσκοποῦν PA, ἀπρόσκοπον Nr. — § 178 ἁμαρτήσεσθαι Bk., ἁμαρτήσαντας vlg. — § 178 τετιμῆσθαι· τετιμήσεσθαι Nr. — § 179 ἠτιμάσθαι Cob., ἠτιμῶσθαι vlg. sed cf. XVIII § 349 et XIX § 3. — § 180 εἰσφερομένην· εἰσφερομένων Huds. — § 182 ὑπὸ τῶν· ἀπὸ τῶν Cob. — § 183 προϊουσῶν Df., περιουσῶν vlg. — § 183 παρίετο· ἐφίετο Herw. — § 183 περιλέψαντι· περιγλύψαντι E. — § 184 περισκεψάμενος· περιλεψάμενος AM. — § 184 αὖθις· εὐθύς Bk. — § 186 προεισφοραῖς Nr., προσεισφοραῖς vlg. — § 190 εὐπορίᾳ· εὐπορίαις E. — § 192 πάνυ· τύχῃ πάνυ Huds. — § 193 κατακεκλεισμένους AME, κατακεκλημένους P, cf. § 174. — § 196 τάφον· ταφήν ME. — § 196 εἰς τὸ συμπομπεῦσαι Ern. — § 197 σκήπτρου — παρακειμένου Ern. — § 198 καὶ προσηγορίας· ἥ προσηγορίαι Ns., ὡς προσηγορίας Hw. — § 199 εἵποντο· ἐπετετάχατο PA. — § 199 ὀκτώ· δια-

κοσίους Bell. Iud. I 33, 9. — § 200 *τιμῶν· ποιῶν* Ern. — § 201 *πεποιημένον* om. E. — § 202 *βεβαίως* delet Ern. — § 202 *τετιμήσεσθαι· τετιμῆσθαι* vlg. — § 203 *μέν· μέντοι* Ns. — § 203 *τὰ πάντα* om. E. — § 204 *φιλεῖ* Ern., *εἴωθεν φιλεῖν* vlg. — § 204 *ἐτετράφατο* Ns., praef. Vol. III p. XXIII, *ἐγεγράφατο* P, *ἐπεφέροντο* AM, *ἐπέφερον* E. — § 205 *δημοσίαις* Cocc., *ἡμισείαις* AME. — § 205 *ἤρξατο· ἤρατο* vlg. — § 205 *πρᾶγμα* om. E. — § 207 *γενέσθαι· γενήσεσθαι* ME. — § 208 *τάχος· ἢ τάχος* Bk. — § 209 *μωρίας· τιμωρίας* A, *τιμωρίαις* ME. — § 209 *μὴ καί· ὡς μή* E. — § 210 *τοῦ τοιῶνδε ὀριγνᾶσθαι τολμήσων φθ.* Hw. — § 210 *τολμήσειν* eiic. Ern. — § 211 *ὠργηκότες· ὡρμηκότες* AM. — § 211 *τῳ· τι* Lowthius. — § 211 *δοκοῦντας· δοκοῦν* Nr. — § 212 *δοκεῖν· τῷ δοκεῖν* Ns. — § 212 *ἀνάστασις· ἀνάτασις* Herw. — § 212 *λίαν* ed. princ., *δεύειν* et *λύειν* codd., *λεύειν* Ns. — § 213 *ὡς· ὅσα* Casaub. — § 216 *περιστάντες* Bk, *παραστάντες* vlg. — § 217 *ἀνακόψαντι* Bk., *ἀνακόψοντι* vlg. — § 219 *πολλούς· Πτόλλαν* P, cf. Ns. praef. Vol. III p. XXIII. — § 220 *καταβοάς· μεταβολάς* P. — § 221 *ἐπέσχεν* Lowth., *ἔσχεν* vlg. — § 222 *ἔπλει* Df., *ἐκπλεῖ* vlg. — § 224 *ὡς* Nr., *καί* vlg. — § 226 *τὴν βασιλείαν* del. Herw. — § 226 *γε* Cob., *τε* vlg. — § 227 *ἐπιθυμοῦντες· ἐπιθυμούντων* E. — § 228 *προετίθει τὰ αὑτοῦ* Bk, *προσετίθει τε αὑτοῦ* vlg. — § 229 *ὅσα* Ns., *ὡς* vlg. — § 230 *τετολμημένα* Bk., *ἐπιτετολμημένα* vlg. — § 231 *καλῶς* Ns., *ἄλλως* vlg. — § 231 *ἔσχεν· ἐχρῆν* ed. princ. — § 231 *ἐξουσίᾳ* Huds., *ἔξω* vlg. — § 231 *διαγνοίᾳ· δι' ἄγνοιαν* AM. — § 231 *διὰ τὸ — συγκεχωρῆσθαι* eiic. Ern. Df. — § 231 *μηδεμιᾶς· μηδενί* Bk. — § 232 *καθήπτετό τε· καθήπτετο δέ* vlg. — § 234 *ἡδονῆς τῆς* Df., *ἡδονῇ τῇ* vlg. — § 236 *ὑπ' αὐτοῦ* ed. princ. *ὑπὸ σοῦ* codd. — § 238 *ἑωρᾶσθαι· ὁρᾶσθαι* AM. — § 240 *προαιρουμένων· προαιρουμένους* codd. — § 241 *τοὺς γὰρ τοῦ ὑβριοῦντος κωλυτὰς παραγενομένους καιρίως Ἀρχελάου πεπομφότος* Bk., *τοὺς γὰρ ὑβριοῦντας, κωλυτὰς παραγενομένους καὶ ὑπ' Ἀρχελάου πεπομφότος* vlg. — § 241 *κωλυτάς· λωποδύτας* M. — § 242 *μίσει* Huds., *φύσει* vlg. — § 242 *παρελθόντες· γὰρ ἐλθόντες* Ns. — § 243 *πᾶσι· πάντα* Ns. — § 243 *κατηγόρων· κατηγοριῶν* E. — § 243 *ὑπάγεσθαι· ἐπάγεσθαι* Ern. — § 243 *τῷ φύσει τῇ αὐτῶν τὰ γεγονότα* Ns. — § 245 *οὐδ'*

αὐτῶν τὸ περὶ τὸν συγγενῆ τοιοῦτον γεγονός Ns. — § 246 *Καίσαρά γε* Bk., *Καίσαρά τε* vlg. — § 247 *καὶ μανίαν· ὡς μανίαν* Ns. — § 247 *κατακρινεῖν·* fut. Cocc. est. — § 247 *ἁμαρτεῖν* Ns., *ἁμαρτάνειν* vlg. — § 248 *τροπήν· ῥοπήν* Ns. — § 248 inser. Hw. *ὡς*. — § 249 *νομὴν αὐτῆς· κοινὴν αὐτήν* AME. — § 252 *στασιαστάς· στασιώτας* E, *στρατιώτας* codd. — § 253 *βίᾳ* eiic. Bk. — § 255 *τοσῶνδε* Bk., *τοιῶνδε* vlg. — § 255 refingit Ns.: *οἱ μὲν τὸν ἱππόδρομον ἀπολαβόντες τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένοι, καὶ τῶν δὲ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τὸ βόρειον εἶχον, μοῖρα δὲ αὐτῶν.* — § 255 *τετραμμένοι· τετραμμένου* Cocc. — § 258 *συνέστη* Df., *συνῄει* vlg. — § 259 *πολλῆς μάχης· πολλοῖς ἀμάχου* P. cf. Ns. praef. Vol. III p. XXIII. — § 259 *ἐκ* inser. Huds. Ns. — § 262 *ὁ δὲ ξύλωσιν παρέχων· ἡ δὲ ξύλωσις παρέχουσα* AME. — § 262 *κηρῷ*, cf. Plin. Hist. Nat. XXXI 14 fin. Hw. — § 262 *εἶκεν· ἐκάη* Ns. — § 262 *κατέλαβεν· κατελάμβανεν* E. — § 264 *ὠσθέντες· παρακομισθέντες* M, *σωθέντες* E. — § 265 *κτενεῖν* Ns. Cob., *κτείνειν* vlg. — § 267 *χρόνῳ* E, *χρόνου* codd. — § 267 *ἐλευθερίαν τὴν πάτριον· τὴν ἐλευθερίαν πατρικήν* E. — § 268 *ἄγνωμον* AME, *εὔγνωμον* vlg. — § 268 *κατασταθησομένου· καταστησομένου* AM. — § 270 *γάρ* inser. Bk. — § 270 *Ἀχιάβου· Ἀλκιβιάδου* codd.! — § 273 *ἀκρισίᾳ* Ern., *ἀκρασία* codd. — § 274 *τὰ ἐγκατειλημμένα· τὰ ἐγκαταλελειμμένα* vlg., eadem verba paulo infra delenda, Herw. — § 274 *συνεστηκόσι* Ern., *ἐνεστηκόσι* codd. — § 275 *ὑπ'* Ns., *ἀπ'* vlg. — § 275 *στρατιωτῶν· στρατηγῶν* Ns. — § 278 *καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ* ed. princ., *τῷ κτώμενόν τε αὐτὴν ἡδονῆς* P, *κτωμένῳ δέ* AME. — § 278 *ἀνάλωμα· ἀναλώμασι* codd. — § 279 *πρόβλημα* ed. pr., *πρόεχμα* P, *πρόλημμα* AM. — § 282 *διάφευξις· διάζευξις* E. — § 282 *ἐμπεσεῖν* P, *ἐν πᾶσιν* rell. — § 282 *τῆς στρατιᾶς· τῇ στρατιᾷ* Hw. Ns. — § 283 *τοιουτοτρόποις* Cocc., *τοιούτοις τρόποις* vlg. — § 284 *λελυπημένος· λελυμένος* AME. — § 285 *ἐμποιοῦντες· καθιστάντες* M. — § 287 *συμμαχίαν* add. E. — § 287 *χεῖρα* AM, *χώραν* P, om. E. — § 288 *οἱ* E, *οἱ περί* rell., *οἵπερ* Herw. — § 289 *προϊών* Ern., *προσιών* vlg. — § 291 *ἐντετελευκότων* Bk., *συντετελευτηκότων* vlg. — § 293 *συνελθόντες αὐτοῖς καί· συνελθόντος αὐτοῖς ὡς* Hw. — § 294 *προαπηντήκασιν· προαπηντήκεσαν* Herw. — 296 *οὐδα-*

μινοῖς AMW, οὐδαμοῖς P. — § 298 ἀφῆκεν Nr., διῆκεν vlg. — § 300 ὑπεροκτακισχίλιοι· ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους E, ὑπὲρ ὀκτακισχιλίων MW. — § 303 τῇ βασιλείᾳ· τῆς βασιλείας MW. — § 304 κεχρῆσθαι Ern., χρῆσθαι vlg. — § 304 τοῦ πολλά Bk., τὰ πολλά vlg. — § 305 ἱστορῆσθαι Cob. Herw., ἱστορήσειν vlg., ἱστορῆσαι Bk. — § 307 ἄδειαν· ἀηδίαν P, cf. Ns. praef. Vol. III p. XXIII. — § 308 εἰσπράξει Nr., ἐκπράξει vlg. — § 308 ἐξίοιεν· ἀξιοῖεν AMW. — § 308 οὕτως A corr., ὅπως rell., χρυσοῦ Huds. — § 309 ὁπόσας· ὁπόσα τ' Ns. — § 309 δρωμένας· δρώμενα P. — § 310 ἐπελθοῦσαν· ὑπελθοῦσαν AME. — § 310 αὐτῷ· παράδειγμά τε κακώσεως ἦν αὐτῷ codd. — § 311 ἐρχόμενον Nr., ἐσόμενον vlg. — § 312 ἐπαγαγεῖν· ἐπάξειν ἂν codd., ἐπιδεῖξαι Bk., ἐπανοῖξαι Ern., ἐπαφιέναι Hw. — § 314 προσησκημένοι· προσκείμενοι Hw. — § 315 οὐ γὰρ δὴ — ἂν συντιθέναι Ns. — § 316 μὴ ἕπεσθαι A, πείθεσθαι P, πείσεσθαι MWE. — § 317 καθίσταται· καθιστᾷ E. — § 320 διοικήσεως· ἀκροάσεως codd. — § 320 ἑξακόσια· τριακόσια Bell. Iud. II 6, 3. — § 321 παρῆν· περιῆν Nr. — § 323 πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων· χιλίων ταλάντων Bell. Iud. II 6, 3. — § 325 ἔμπειρον μέν Bk., ἔμπειρον δέ vlg. — § 326 περιποιήσασθαι E, περιποιεῖται MW, περιποιῆσαι vlg. — § 327 πίστει· προφάσει MW. — § 330 παραδόξῳ E, παρὰ δόξαν vlg. — § 330 τοὺς στενωπούς Ns., τοῦ στενωποῦ vlg. — § 333 ἐτέτρυτο· ἐτετράχωτο MW, ἐτετρύχωτο E. — § 333 ῥαδινόν E et mg. A, ῥαδαρόν MW, ῥαδαλόν P. — § 333 ἐπισκληρότερον Bk., ἐπὶ σκληρότερον vlg., ἐπὶ τὸ σκληρότερον Nr. — § 335 συσταίη· ἐνσταίη E. — § 336 χρησομένου· χρήσασθαι E. — § 336 ἦξε· ἐπῆρε Herw. — § 339 εἶχεν· ἔσχε τέλος Ns. — § 339 ἀρχιερωσύνην· ἱερωσύνην E. — § 340 αὐτῶν Ern., αὐτῷ vlg. — § 342 δεκάτῳ· ἐνάτῳ Bell. Iud. II 7, 3. — § 342 ἀναστρέφηται AMW, ἀναστραφῆται P, ἀναστραφῇ τά Ns. — § 343 γάρ inser. Nr. — § 344 Γαλατίας· Γαλιλαίας MW. — § 345 ἀπειληφότας· ἀπειληφότος Ns. — § 345 οἷς· οἷς τε Ns. — § 346 ἕνα ἔκειτο· ἓν ἀνέκειτο Ns. — § 346 πράγμασιν del. Ns. — § 349 συμβαίνει· συνέβη E. — § 350 ἀνέστρεψεν· ἐπέσχεν E. — § 351 συνοικοῦσα· συνοῦσα E. — § 352 δαέρα Nr., ἄνδρα vlg. — § 353 ἧς E, ἣν vlg. — § 354 συνεστηκέναι· ἐνεστηκέναι codd.

— § 354 ἐπὶ παραδείγματι φέρειν — ἀθανασίᾳ Hw. — § 354 ψυχάς· τῶν ψυχῶν Ern. — § 354 ὀνινάμενος Ns., ὀνειμάμενος AMW, ὀνάμενος ed. princ. — § 354 αὐτά Ern., αὐτῷ vlg.

Libri XVIII § 1 συναγομένων· συγγεγραμμένων Nr. cf. XIX § 164. — § 1 ὡς καί acc. ex Euseb. hist. eccl. I 5, 4. — § 5 κτήσεως· φύσεως Exc. Peiresc. — § 5 ἐρασταί· ἐργασταί A, ἐργάται MWExc. — § 6 πόνου Huds., φόνου codd. — § 6 ἐπιβολή· ἐπιβουλή E. — § 7 οἵων Bk., οἷον vlg. — § 7 οὐκ ἄπαυστον· negationem inser. Huds. — § 7 (αἷς) οὐχ οἷόν τ' οὐκ ἄπαυστον Hw. in vet. Mnem. II, 1853 p. 111—141. — § 7 ἀποστερήσεσι Hw. Bk., ἀποστέρησιν vlg. — § 8 καί E, δι' αὐτάς codd. — § 9 κίνησις· καίνισις E, κένωσις et κοίνωσις A, κενώσεις MWExc. — § 10 αὐτῶν· αὐτήν Hw. — § 11 μέντοι· μέν Ns. — § 12 ὑπαγορεύειν· ἀπαγορεύειν E. — § 12 τιμῆς γε· τιμῆς τε Ns. — § 12 ᾗ θράσει Ns., οἱ θράσει codd. — § 13 ἐπ' αὐτοῖς E, ἀπ' αὐτῆς codd. — § 13 εὐδοκῆσαν Nr. δοκῆσαν vlg. — § 13 κρᾶσιν MWE, κρίσιν A. — § 14 αἷς Bk., οἷς vlg. — § 14 προτίθεσθαι Ern., προστίθεσθαι vlg. — § 15 τυγχάνει Ns., τυγχάνουσι vlg. — § 16 τινῶν om. E. — § 17 ὑπ' αὐτῶν Ern., ἀπ' αὐτῶν vlg., ἐπ' αὐτῷ Ns. — § 19 οὐκ ἐπιτελοῦσι E, ἐπιτελοῦσι codd. — § 19 νομίζοιεν· νομίζουσιν Herw. — § 19 πονεῖν· πρὸς τὸ πονεῖν Hw. — § 20 τὸ δίκαιον· τόδε τὸ δίκαιον διὰ τό Hw. — § 20 ἐν τῷ ἐπιτηδεύεσθαι· ἐπιτηδεύεσθαι Ns. — § 20 ἐστὶν· εἶναι E. — § 20 ἀπολαύει Bk., ἀπολαύοι vlg. — § 21 πρόφασιν Nr., ποίησιν vlg. — § 21 διακονίᾳ E, ἐπὶ διακονίᾳ codd., ἐπιδιακονίᾳ Ns. — § 21 ἐπιχρῶνται· ἀποχρῶνται Ns. — § 22 προχειρίζονται acc. ex E. — § 22 ἐμφερεῖς ὄντες Bk., ἐμφέροντες vlg. — § 22 Πολισταῖς Scaliger, πλείστοις vlg., κτίσταις Ortelius ex Strabone VII 296; de *pilleatis* cogitat Ns. coll. Iordan. Getic. § 40; cf. praeterea Lucian. Scyth. I. — § 23 ἧς οἱ τρόφιμοι acc. ex E. — § 23 ὁμολογοῦσι· ὁμολογούσῃ Ns. — § 23 δυσνίκητος B, δυσκίνητος vlg. — § 24 ἐπὶ τοιούτοις Ern., ὑπὸ τοιούτοις vlg. — § 24 ὑποστάσεως· ἐνστάσεως E. — § 24 δέχεσθαι E, δεχομένου vlg. — § 25 ἀπονοήσαντος· ἐπαναγκάσαντος Nr. — § 26 ἐν Ἀντίῳ· ἐπ' Ἀντίῳ Ns. — § 27 προσηγόρευεν Df., ἦγεν AE, ἠγόρευεν mg. A, ἤγαγεν MW, ἀνῆκεν αὐτὴν αὐτοκράτορι Ern. — § 27 περι-

βαλών E, περιλαβών vlg. — § 30 ποιοῦνται acc. ex AE. — § 30 πάντας Huds., παντός vlg. — § 30 εἶρξαν Bk., εἴρξαντο Huds., ἤρξαντο codd. — § 32 ἑπτὰ δέ· ἑπτὰ δ' αὐτῷ E. — § 34 ἱερᾶσθαι· ἀρχιερᾶσθαι Euseb. — § 36 προελθών E, προσελθών codd. — § 37 ᾤκισαν Ns., ᾤκησαν codd. — § 37 μηδέ Bk., μήτε vlg. — § 38 τέλεσι τοῖς Hw. Bk., τελείαις τῆς codd. — § 38 ἐπιδόσει Bk., ἀποδόσει codd. — § 38 ἀγορεύει E, ὡς ἀγορεύει codd. — § 40 Φορμοῦσα, i. e. *Formosa* Nr., θερμοῦσα MW, θεσμοῦσα AE, θεὰ Μοῦσα Gutschmid. — § 40 Ἰουλίου· Σεβαστοῦ Bucherius, τοῦ νέου Gutschm. delere mavult Herw. — § 41 ἡ δέ inser. Ern. (ὃ) ἑώρα Hw., πιθανὴν — γεγοννῖαν (ἣ) καὶ σπεύδουσα Ns. — § 42 λόγος· add. A εἶχεν αὐτόν, ἐλέγετο Bk. — § 43 μύσος τὸν τῆς μητρὸς ἔρωτα Hw. et post eum Bk., τὸ μύσος τῆς μητρὸς ἔρωτος vlg. — § 44 ὄντα Df., εἰς δάν A, ἦν δ' ἂν MW, ἦν δ' E, εἰς Δάας Gutschm. cf. Hw. Mnem. II p. 119. — § 44 οἱ δὲ βασιλεύοντες· δέοι δὲ βασιλεύοντος Gutschmid. — § 45 ἀποκτείνουσι· ἀποκτέννουσι MW, i. e. ἀποκτιννύουσι. — § 46 (αἱ) μέγισται Hw. — § 47 ἀνδραπόδῳ γὰρ ἀλλοτρίῳ· ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων codd. — § 47 ἀπηξίουν Cocc., ἠξίουν vlg., οὐκ ἠξίουν Huds., ἐκάλουν· τινές supplet Herw. — § 49 ὑπέρ· ὑπ' Ern. — § 49 μετὰ (μεγάλου) τοῦ πλήθους Hw. — § 51 ἀντιπρεσβεύει Gutschm., ἀναπρεσβεύει vlg. — § 55 ἐφρόνησε· εἰσέφρησε Huds. — § 57 ὅπερ· ὅπου vel οὗπερ Ns. — § 58 τοῦ inser. Cob. — § 59 τὰς σφαγάς· πρὸς σφαγάς E. — § 59 ἥδιον Herw., ἡδονῇ vlg. — § 60 διακοσίων· τετρακοσίων Bell. Iud. — § 61 ἀμπεχόμενον· ἀμπισχόμενον E. — § 62 καὶ (τοὺς) μή Herw. — § 62 οἴδ'· οὐδ' Ns. — § 63 τῶν — δεχομένων· τἀληθῆ σεβομένων Euseb. dem. evang. — § 63 Ἰουδαίους· τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Euseb. — § 64 εἰσέτι τε νῦν· ὅθεν εἰσέτι Euseb. — § 65 μεταβιβῶ Nr. Cob., μεταδιδῶ MW, μεταδίδωμι A, μεταγάγω E. — § 66 ἐπιτηδεύοντι κόσμον· ἐπιτηδεύματι E. — § 66 γεγοννῖα — εὐπρεπής· γεγοννίᾳ — εὐπρεπεῖ Hw. Bk. — § 67 ἱππέων (ὧν) Herw. — § 67 καὶ πεμφθέντων· καταπεμφθέντων E. — § 67 περιιδεῖν· ὑπεριδεῖν E. — § 68 παύλῃ Hw. Nr. Cob., Παυλίνῃ vlg. — § 68 ἐπεψηφίζετο Bk., ἐπεψήφιζε τό vlg. — § 70 ἱκετείαν· ἱκεσίαν E. — § 72 πλήθει E, πληγῇ codd. — § 74 ἐν τῷ ναῷ (κατα-

κλίνεται) Hw. — § 75 οὐκ clerici est. — § 76 πῶς χρή Nr., ὡς χρή codd., om. E. — § 77 ἅμα Nr., ἀλλά vlg. — § 77 ὑβρίζειν ἐπειρῶ· ὕβρει διεχρῶ MWE. — § 77 Ἄνουβιν· Ἀνούβει Ns. — § 78 ἀπεσήμηνε Ns., ἐπεσήμηνε vlg. — § 79 (παντὸς τοῦ) ὀλέθρου Hw. — § 81 ἐπ' αὐτοῖς· ἐπ' αὐταῖς vel ἐπ' αὐτῇ Ns. — § 82 δέ Bk., τε vlg. — § 85 ἐν ὀλίγῳ· suppl. Nr. λόγῳ. — § 89 Ἰουδαῖοι· οἱ Σαμαρεῖται A. — § 90 πωλουμένων Nr., ὠνουμένων vlg. — § 92 ἐπιτηδείῳ add. τόπῳ Euseb. — § 92 καταλαμβάνει MW, καὶ λαμβάνει A, καταλαβών E. — § 93 οὗ· παρ' οὗ Eus. — § 93 ᾠκοδομημένῳ E, οἰκοδομηθέντι codd. — § 93 φρουροῦ Nr., φρουράρχου vlg. — § 93 ἀνάπτοντος E, ἅπτοντος vlg. — § 94 ἁγνισθείς Nr., ἁγνισθείσῃ vlg. — § 94 εἰς τὸν οἶκον om. E. — § 94 κατὰ τὴν νηστείαν· τῇ νηστείᾳ E. — § 96 ἐχθρὸν ὄντα καὶ Ἀρμενίαν παρεσπασμένον Hw. cum mg. A. — § 97 μεγάλων E, μεγάλαις vlg. — § 97 ἐνδοιάσαι· ἐνδοιάσαντα Hw. — § 98 ἐν τούτων τινί Hw., ἐκ τουτωνὶ A, ἐκ τούτων MWE. — § 99 πομπῇ — γενομένῃ· πομπῆς — γενομένης Hw. — § 99 ἀνίεσθαι E, ἀνεῖσθαι vlg. — § 100 αὐτῷ· αὐτοῦ Hw. — § 100 μετατάξεσθαι Df., μετατάξασθαι vlg. — § 101 αὐτῶν· αὐτοῦ E. — § 103 μετ' οὐ πολύ om. A. — § 103 ὃς διά E, διὰ μέντοι rell. — § 104 γραμματοφόρους· γραμματοφόρον E. — § 105 ταραχθείς· χαραχθείς Nr. — § 106 εἰκοστῷ· *vicesimo secundo* Lat. — § 107 ἔκρινε· κρίνοιεν M, κρίνειεν W, κρίνεις et corr. κρίνοι E. — § 109 Πετραῖος· Πετραίων Euseb. — § 109 βασιλεύς om. E, quod praestat. — § 110 μετοικιεῖσθαι Cocc., μετοικεῖσθαι A, μετοικίσασθαι MWE. — § 112 τὸν τῷ — ὑποτελῆ ed. princ., τῷ τε — ὑποτελεῖ codd. (τῷ Ἡρώδῃ) inser. Loman. *Theol. Tydschr.* 1891, p. 304. — § 113 Γαμαλίτιδι MWE, Γαμαλικῇ AL, Γαλααδέτιδι coniicit Schürerius, Niesio Γαβαλικῇ vel simile probabilius videtur. — § 115 ἀγαγεῖν E, ἀναγαγεῖν codd. — § 116 τιννυμένου del. Hw. — § 117 ἅτε δὴ καί suspecta Hw. — § 118 ἄλλων· λαῶν corr. A, πολλῶν Hw., ἀνθρώπων Ns. — § 118 ἀποστάσει· στάσει MWE. — § 118 γενομένης Euseb., codd. add. μή. — § 119 ἔδοξεν Bk., δόξαν codd., δόξα E, δόξαν παρέσχεν Hw., δόξα ἦν Ns. — § 123 ἀρχιερωσύνην ἱερωσύνην A. — § 124 χειμαδιοῦντος MW, χειμαδιᾶν γρ. χειμα-

διοῦντας A, *χειμάδια* Ns. — § 128 *δι' ὅλου* Nr., *ἐξ ὁδοῦ* vlg. — § 129 *ὅς· qualiter* Lat. i. e. *ὡς*. — § 130 *μαριάμμης· τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀλεξάνδρας* add. E. — § 133 *ὁ δὲ πατήρ* Huds. *τῷ δὲ πατρί* vulg.; transit ad progeniem Aristobuli et Berenicae Salomae filiae, quibus erant filii tres Herodes Agrippa Aristobulus, filiae duae Herodias et Mariamme, quos Iosephus non sine mentione praeteriisse puto; quare lacunam statuo; cf. ad § 138, Ns. — § 133 *ἐκ Βερενίκης* Huds., *καὶ Βερενίκη* vlg., *καὶ ἀδελφὴ Ἡρωδιὰς Ἀριστοβούλου* E. — § 134 *θνήσκει λιπών* MW, *λείπεται θνήσκων* AE. — § 136 *ζῶντος· τοῦ προτέρου γαμέτου ζῶντος* E. — § 138 *τοῦτο — γένος·* hoc loco minus recte exstant; nam supra hoc genus enarratum erat, at hic Aristobuli prolem habuimus, etiam insequentia usque ad *τελευτῶσιν* ad ea potius spectant, quae § 130—133 referuntur; nam Herodes et Alexander fratres Antipatri filii sunt Phasaeli et Salampsius (§ 131); eidem loco Cypri quoque mentio multo aptior est, quare vide num tota § 138 post § 132 (*τελευτᾷ*) transponenda sit, Ns. — § 140 *νησῖδος* Ern., *ἡσίοδος τε* AMW, om. E, *Νησιάδος* Harduinus. — § 142 *κατέλεξα μενόντων* Bk., *κατελέξαμεν ὄντων* vlg. — § 143 *προαγαγεῖν* Huds. Cocc., *προαγωγῶν* vlg. — § 144 *γενομένην ἂν* Bk., *γενομένην* vlg. — § 149 *καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο παρασκευάζειν* acc. ex E. — § 149 *παντοίως· πάντως* Cocc. — § 149 *οὐκ ἐξ* MW, *ἐξ* A. — § 150 *τὰ μάλιστα· εἰς τὰ μάλιστα* Cob. — § 151 *προκατειληφότος* E, *παρακατεσχηκότος* codd., *προκατεσχηκότος* Ns. — § 153 *δύναται* E, *δύναιτ' ἂν* codd. — § 155 *δαπανῶν* E, *μηχανῶν* codd. — § 156 *Πέτρον* E, *πρῶτον* codd. — § 156 *ἐκείνης δικαίῳ* Bk., *ἐκείνου δικαίως* vlg. — § 157 *δισχιλίαις· χιλίαις* E. — § 159 *πείσεσθαι· πείθεσθαι* E. — § 160 *ὑπισχνεῖτο· ὑπισχνεῖται* E. — § 162 *ἔτι καὶ χαίρειν* E, *ἐκτίνει τε χάριν* codd. — § 162 *σῶν· σῶον* E. — § 163 *ποιησάμενος* MWE, *ποιήσας* A. — § 163 *τῷ εἰσπραξομένῳ* Hw. Bk., *τῶν εἰσπραξομένων* vlg. — § 164 *τὰς τριάκοντα μυριάδας* E, *τῶν τριάκοντα μυριάδων* vlg. — § 167 *Θάλλος* Huds. ex C. I. L. VI 3 p. 1761, *ἄλλος* codd., om. E. — § 169 *ἕτερος* Bk., *ἑτέρων* vlg. — § 170 *ἀπερίοπτος* Ern., *περίοπτος* codd. — § 171 *ἐπιδοχαῖς* Df., *ἐπὶ δοχαῖς* MWE, *ἐπὶ διαδοχαῖς* A. — § 172 *παγίους* E mg. A,

πατρίους codd. Quam miror Niesium toties veras lectiones noluisse agnoscere. — § 173 *προκειμένους· προσκειμένους* E. — § 173 *ὑποδιδοῖεν· ὑπενδιδοῖεν* Ns. — § 175 *καὶ ὅς* Hw., *καὶ ὡς* E. — § 175 *κἄν* Hw. Ns., *καί* vlg. — § 175 *ἀκραιφνεῖς* MWE, *ἀκραιφνεῖ* A. — § 176 *ἐξαποστέλλειν· ἐξαποστέλλων* Bk. — § 178 *ὑπερβολήν· ἀναβολήν* E. — § 178 *ὑπὲρ τοῦ* E, *ὑπὸ τοῦ* codd. — § 178 *θανάτῳ* E, *θανάτου* codd. — § 182 *συγκείμενα* MW, *συντιθέμενα* E, *συντεθειμένα* A cf. Ns. § 218. — § 184 *ἐνέκειτο* Ns., *ἐπέκειτο* vlg. — § 185 *ἦσαν·* add. E *ἢ δέ*. — § 186 *ἴστων μέν· ἴστων* E. — § 186 *πεπραξόμενα* Df., *πραξόμενα* A, *προσταττόμενα* M, *πρασσόμενα* W, *πραχθησόμενα* E. — § 188 *οὐ τιμίως* MWE, *ἀτίμως* A. — § 188 *παρακροασάμενος· παρακρουσάμενος* MWE. — § 189 *ἐξεπιστάμενος· ἐπιστάμενος* E. — § 189 *κελεῦσαι* Nr., *βουλεῦσαι* codd., *προστάξαι* E. — § 191 *κατὰ δεήσεις· πρὸς δεήσεις* Cob. — § 192 *μή* om. Lat, — § 192 *ἠγωνία· ἀγωνία* E. — § 192 *κατελάμβανε* MW. *προσελάμβανε* E, *ἐλάμβανε* A. — § 193 *ταῦτ' — ἠμείψατο* ALat., om. MWE. — § 194 *μειζόνως* om. E (*τιμᾷ*) *μειζόνως* Herw. — § 194 *διὰ λόγων* om. E. — § 195 *τὸν* (*συνδεδεμένον αὐτῷ*) *στρατιώτην* inserta verba transp. ex § 196 Herw. — § 197 *ἀποφυγῇ* ME, *διαφυγῇ* A, *φυγῇ* W. — § 198 *πατρίους* Ns., *πατρῴους* vlg. — § 199 *ἀκροάσαιτο· ἀκροάσαιο* vel *ἀκροάσαιτό* (*τις*) Herw. — § 200 *εὐδαίμων* WE, *εὐδαίμονα* A, *εὔδαιμον* M. — § 200 *οἵ εἶεν* E, *οἷς ἔσῃ* codd. — § 200 *ὄλβον* MWE, *βίον* A. — § 201 *τὸ λυσιτελοῦν* Ern., *λυσιτελεῖν* vlg. — § 202 *τεθαυμάσθαι· τε θαύματος* M, *θαύματος* WE. — § 203 *ἐν φροντίσιν·* *sine districtione* Lat., *ἐκφρόντισιν* Ns. — § 205 *προσαγαγεῖν· προσαγαγέσθαι* A. — § 207 *ἦλθε* WE, *προσῆλθε* AM. — § 109 *ἰδίαν τύχην* mg. A, *ἴδιον τυχεῖν* rell. — § 210 *ἀρετήν· αἱρετόν* ed. pr. — § 211 *δεῖξαι· προδεῖξαι* A. — § 211 *πεπιστευκώς· πεπίστευκε* E. — § 212 *ὥραν* A, *ἡμέραν* rell. — § 212 *τῆς στρατηγίας* Ns., *στρατηγίας* vlg. — § 212 *τὴν χειροτονίαν· τῇ χειροτονίᾳ* Ns. — § 213 *ἐντεθυμημένος* Df., *ἐνθυμησάμενος* vlg. — § 213 *οὐ παρῆν· οὔπω παρῆν* Nr. — § 215 *κεχρημένον* del. Herw. — § 215 *ἐπ' ἄλλων κρεισσόνων· γρ. ἐπ' ἄλλῳ κρείσσονι* A. — § 215 *εἰσηγησομένων* Bk., *εἰσηγησαμένων* vlg. — § 215 *συγγενοῦς μή* Bk., *μὴ συγγενοῦς* vlg. — § 216

κατὰ — αὐτῆς Huds., καὶ κατορθούμενα αὐτῇ vlg. — § 216 ἑκόντως Huds., ἑκόντων vlg. — § 218 τότε μέν· μέν inser. Hw. — § 218 διατεθειμένος Ns., διατιθέμενος codd., διακείμενος E. § 218 διαφθείρεσθαι· διατρίβεσθαι A. — § 219 κατὰ σέ· τοῦ κατὰ σέ Ns. — § 222 ἀφανίζει Bk., ἀφανίζοι vlg. — § 223 ἀναιρεῖ Hw. Ns., αἱρεῖται codd., αἵρεται E. — § 225 ἐτιμήσαντο E, ἐτίμησαν codd. — § 226 ἐργάζεσθαι· ὀργίζεσθαι Ern. — § 228 ὠθεῖτο AE, ἔθει MW. — § 229 τῷδε Hw. Bk., τῶνδε vlg. — § 230 ἑκατοντάρχης· ἑκατόνταρχος E. — § 230 καίνωσιν· κοίνωσιν Ern. — § 230 ἐφεστηκότος· ἐνεστηκότος Ns. — § 233 καθίσταται· καθιστᾷ E. — § 235 μεταστῆσαι Hw. Ns., μεταστήσειν vlg. — § 235 ὥστε ed. pr., τότε codd. — § 235 αὐτῆς· αὐτήν Ns. — § 237 ἱππάρχην· ἔπαρχον Huds., ὕπαρχον Ns. — § 241 οὖν Bk., δ' οὖν vlg. — § 242 συνών· συζῶν Nr. — § 242 ἐλέῳ Nr., τελέως vlg. — § 244 οὐδαμινοῖς Bk., οὐδαμοῖς vlg. — § 244 ἄν Hw. Ns., ἐν vlg. — § 246 ἐξενίκησεν Ns., ἐξεκίνησεν vlg. — § 246 ἀποφυγεῖν· ἀποφυγήν MWE. — § 247 εἰ· ἤ A. — § 248 ἐντυχεῖν· ἐντυγχάνειν E. — § 249 ἀνιόντα· ἀνιέντα A. — § 250 πρῶτος E, πρῶτον codd. — § 250 ἐπιών· ἐπῄει E. — § 252 Γαλλίας· Γαλιλαίας M, Γαλατίας E. — § 253 νομίσαι Cocc. Hw. Ns., νομίσας vlg. — § 255 ἀπήτησεν E, ἐπετίμησεν vlg. — § 258 πᾶσιν· ἐν πᾶσιν Euseb. — § 259 ἀρθῆναι· ἀναρθῆναι E. — § 259 ὡς Nr., καί vlg. — § 260 (πρὸς) τὸν θεόν Herw. — § 262 διακονεῖσθαι· διακονεῖν M. — § 263 μή E, μηδέν A, καὶ μηδέν MW. — § 264 συγχωρεῖν· θεωρεῖν AE. — § 265 ὀργήν· ὀργῇ Ns. — § 266 (ὑπὸ) θεοῦ τε τεθέντος — ἀπαραβάτου μεμενηκότος Hw. — § 267 τῶν πατρίων· τῶν inser. Hw. — § 267 τιμῇ γε τῇ Hw., τιμῇ τε τῇ vlg., τιμῇ τῇ Bk. — § 268 δι' αὐτό· δέει αὐτῶν Cocc. — § 268 νόμου· νομίμου A. — § 269 δυσνίκητον· δυσκίνητον MW. — § 269 ἔχοι· ἔχει E. — § 271 χρώμενοι· χρωμένοις vel χρωμένων Ns. — § 271 ἄν inser. Hw. Herw. — § 274 παρακινεῖν· παρακαλεῖν A. — § 274 ἀνήκεστον· οὐκ ἀνεκτόν Nr. — § 275 τότε βουλῇ· βουλῇ καὶ αὖθις E. — § 276 ἐγκειμένων Ns., ἐπικειμένων vlg. — § 277 ἔχειν· σχεῖν E. — § 277 ἐπιστεῖλαι E, ἐπιστείλας codd. — § 277 Γαΐῳ· supplet Hw. θεραπεύειν. — § 277 ὀργῇ· ὀργήν codd. — § 277 (τὸ) — δεδιακονημένον Hw.,

δεδιακονημένον vlg. — § 278 *ἅψεσθαι* Hw. Bk., *ἅψασθαι* vlg. — § 278 *δ' οὖν* Bk., *γοῦν* Huds. — § 279 *τοῖς πράγμασι* del. Bk. Herw. — § 280 *διακονούμενον· διακονουμένων* Huds. Cocc. — § 280 *οὗ* inser. Cocc. — § 281 *στέλλω· στελῶ* Ns. — § 281 *τοῦ* — *πεισομένου* Hw., *τοῦ καθ' ἡμᾶς παρὰ γνώμην πεισομένην οἷς* codd., *τοῦ μὴ ὑμᾶς παρορᾶν πεισομένους ἐφ' οἷς* Huds., *πεισομένου* Cocc., *πειθομένου* Ns. — § 282 *ψυχῇ* WE, *τύχῃ* AM. — § 284 *παρουσίαν* E, *παρρησίαν* codd. — § 287 *καταλελεῖφθαι, ὡς δὴ* — *ὁπόσα .... ἔγραφεν. 'Επαγ.* Hw. — § 287 *πάντα· γράμματα* Ns. — § 287 *καὶ τῷ* — *αἰῶνα· memoriam etiam non bonam romani nominis in posteriora tempora derelinqui* Lat. quae valde arrident; in *τῷ τροπαίῳ* Romanorum mentio latere potest, Ns. — § 289 *Γάϊον·* add. *πιστεύειν* A. — § 289 *θελήσαντα* MW, *θελήσοντα* A. — § 293 *πολλήν· τῆς προσόδου* add. codd., *τῆς προσόρου* add. E. — § 294 *παρεσκευασμένος* Df., *παρασκευασάμενος* vlg. — § 294 *ἐπί τισι* Ns., *ἔν τισι* vlg. — § 295 *τοῦ* Hw, *τῷ* vlg. — § 296 *ἀρετήν· διάνοιαν* MW. — § 297 *προσποιῇ* codd., *προσποιοῖ* Ns. — § 297 *παρακαλῶ* codd., *παρακαλῇ* Bk., *παρακαλοῖ* Ns. — § 297 *προστάττειν* Nr., *πράσσειν* vlg. — § 297 *χρησαίμην· χρήσαιμι* Ns. Tentat Herw.: *ὡς μηδενὸς ὧν χρήσαιμι* — *τυχεῖν πώποτε ἀτυχήσαντι·* — § 298 *ᾑρεῖτο* Cob., *ἡγεῖτο* vlg., *ᾐτεῖτο* Cocc. — § 300 *ἐν ὀλίγῳ·* inser. *ποιούμενος* Bk. — § 301 *κακοπάθει* Ns. Cob., *κακοπαθεῖν* vlg. — § 302 locum constitui sec. Hw. Mnemos. ll. p. 133, *πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ἐπὶ ἀποστάσει καταδόξας αὐτοὺς ἐπείγεσθαι* codd. *antequam seditio maior oreretur; nam ita jam mentes omnium tumebant, atque talia voluntatum eorum indicia monstrabantur, ut si forte contrarius nuntius adveniret parati essent apertum bellum gerere cum Romanis* Lat., *ἐντυχεῖν ταῖς αὐτοῦ ἐπιστολαῖς ἐμφαινούσαις ἐπὶ ἀποστασίᾳ τοὺς Ἰουδαίους κατὰ δόξας αὐτοὺς ἐπείγεσθαι* E, pro *κατὰ δόξας αὐτούς* Zon. reposuit *διὰ τὸν ἀνδριάντα.* — § 303 *αὐτῆς· αὐτῇ* Lowth. — § 303 *αὖθις* inser. Hw. e Zon. — § 304 *ὑποστάντι* Bk., *ὑποστάντα* vlg., *ὑπεκστάντα* Ns. — § 306 *ὀργῇ* Cocc., *ὀργῆς* vlg., *δι' ὀργῆς* Huds. — § 306 *συνεργεῖ* MW, *συνενεργετεῖν* A, *συνεργετεῖται* Ns. — § 308 *αὐτοχειρί* Cob., *αὐτόχειρα* vlg. — § 309 *παρασχομένου* Huds., *παρασχόμενον* codd. — § 310 *αὐτῷ ὀφθεὶς*

Huds., ἂν τοπασθείς A, ἀντοπισθείς M, ἀντοπιθείς W, ἀντοπαθεῖς Lugd. Bat. ap. Haverk. — § 310 ἀκριβές· ἀκριβείας MWE. — § 310 ὑφ' Ns., ἀφ' vlg. — § 311 ἀνάπλεως· ἀνάπλεων Huds. — § 314 ἱστίων Nr., ἱστῶν vlg. — § 314 ποιήσεως inser. Hw. προσέχειν. — § 314 ταλασιουργεῖν· θαλασσουργεῖν Lat. — § 314 παρ' αὐτοῖς om. E. — § 314 καὶ γάρ· παρ' ᾧ καί E. — § 315 χιλῶν ὁπόσοι· χιλὸν ὁπόσα τε Ns. — § 316 ἃ ἀρκοῦντα ἐπὶ τροφῇ Ern., ἡ ἀρκοῦσα ἐπιτροφή codd. — § 317 συνελέγετο· συλλέγεται E. — § 317 πειρασομένοις· πειθομένοις Nr. — § 318 ἐπιφυομένους· ἔτι φυομένους Gutschmid. — § 319 περικαθίσας· παρακαθίσας Huds. — § 319 προσήει· προήει Ns. — 320 γένοιτ' ἂν Df., γένοιτο vlg. — § 320 ἡμᾶς Bk., ὡς ἡμᾶς vlg. — § 320 προΐτω Ns., προσίτω vlg. — § 321 ψευδῆς ἔφασαν Df., ψευδῆς σαφῆναι ed. pr., ψεύδη σαφής MW, ψευδῆς σαφής τε A, ψευδῆς φασὶν Huds. — § 321 εἶ Bk., εἶναι vlg. — § 323 τελευτῶν E, τελευτῶντας codd. — § 323 δραξάμενος· δεξάμενος codd. — § 323 παρανομεῖν· παρὰ νόμον Nr. — § 323 ἀπολαμβάνων Df., ἀπολαμβάνοι codd. — § 326 δεξιάς· δεξιάν Huds. — § 327 κατὰ τόν Hw. Ns., καὶ τόν codd. — 328 πατρίους Ns., πατρῴους vlg. uti et § 344. — § 329 ἐπανελθεῖν· ἐπ' ἴσης ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν Hw. — § 330 τὴν ἀρετήν E, τῇ ἀρετῇ codd. — § 330 ἐκείνου· ἐκείνῃ codd. — § 331 Βαβυλωνίαν· inser. Bk. ταράξαι. — § 331 συστήσονται· συστήσωνται Gutschm. — § 333 οἷον inser. Hw. — § 333 δοῦναι MW, ἐνδοῦναι A. — § 333 οὐδέν· οὐδενί A, οὐδὲν εἰ MW. — § 333 τῷ αὐτοῦ στρατοπεδάρχῃ AE, τῶν αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν MW. — § 334 ποινήν MWE, ἄποινα A. — § 337 ἄξιος δ' εἰμί cod. L. B. teste Haverk., ἄξιον δέ μοι vlg. — § 338 δοὺς τὸ τηνίκα· δίδωσιν ὁπηνίκα E, δοὺς ὁπηλίκα εἰκὸς ἦν Hw. — § 339 ἧττον· ἧσσων Huds. Cocc. — § 339 προϊοῦσα· περιοῦσα Ns. — § 339 ἦρτο· ἤρτητο vel ἀνήρτητο Ern. — § 340 ἐμπεσόντες· ἐκπεσόντες Bk. — § 341 καί del. Bk. — § 343 αὐτοῖς· αὐτῇ Ns. — § 343 ἐκεχειροτόνητο· add. κτείνων κιτιῶν A, κτιλλίων κιτίων M, κτιλίων κιτίων W, κτίνων Exc. Peiresc. — § 343 ἡ γυνή· artic. inser. Hw. — § 344 συνεπήγετο Hw. Ns., συναπήγετο vlg. — § 344 αὐτῆς· αὐτῇ Hw. — § 345 πρῶτον ἐπέσκηπτον ὡς ed. pr., πρῶτον οὐδαμῶς codd., πρῶτον ἔλεγον 'Ανιλαίῳ ὡς E, plura

excidisse videntur Ns. — § 345 ὁρᾶν· ἀγωνιᾶν Nr. — § 345 τοῦ εὐπρεποῦς· οὐκ εὐπρεπῶς Hw. — § 345 τοσοῦτον inser. Hw. — § 346 τὰ μάλιστα Herw., τὸν μάλιστα vlg. — § 346 κτεινόμενος· θεώμενος A. — § 346 εὐνοίας τῇ· εὐνοίᾳ τε Hw. Tentat Herw.: καὶ ὃς θεῷ μόνῳ ἐφιεὶς πρόνοιαν τε τῶν νόμων καί, κτἑ. — § 346 τιμωρίαν· τιμωρίᾳ Hw. — § 348 ὑβρίζον· ὑβρίζειν WE. — § 349 μετ' αὐτῶν· μετὰ ὑγιῶν Gutschm. — § 349 οὐδ' αὐτοῖς· οὐδὲ μετὰ τῶν αὐτοῖς Bk. — § 350 καὶ ἠνείχετό γε· ἠνείχετό γε καί Herw. — § 350 νικωμένῳ Bk., νικωμένου vlg. — § 351 ὁσημέραι· ἡμέρας E. — § 351 ἀποπεμψάμενον· ἀποπεμπόμενον E. — § 352 αἰσθομένη E, αἰσθανομένη codd. — § 352 αὐτήν· αὐτῇ E. — § 354 ἄρξαιτο· ἤρξατο E. — § 354 πλείστων· πελατῶν Hw., ὁπλιτῶν Ns. — § 354 μαχούμενος E, μαχησόμενος vlg. — § 354 σάββατον· σαββάτων Ns. — § 356 τρέπεται E, τρέπει vlg. — § 356 ἐπὶ ὄνου Cod. Reg. quod Ns. latuit, ἐπ' ὄνον vlg. — § 357 ὑβρίσματος Gutschm., ὁρίσματος vlg. — § 358 χάριτος μεμνήσεσθαι· χάριτος μνήσασθαι codd., μεμνήσεται χάριτος E. — § 359 ποιησόμενον E, ποιησάμενον vlg. — § 359 ἀποστροφήν Ern., ἀναστροφήν vlg. — § 360 γαμβρὸς ὢν κἂν τοιαύτη . . . . . τιμωρήσασθαι — αὐτὸν . . . . . περιορώμενος, ἀγαπῴη δέ Hw. — § 360 προθυμήσεται· προμηθήσεται A. — § 360 τιμωρήσασθαι E, τιμωρήσεσθαι vlg. — § 363 καὶ τήν τε τόλμησιν καὶ εἰωθόσι MW, καὶ τήν τε ἀρετὴν τοῖς τολμῶσι καὶ εἰωθόσιν A, καὶ τὴν νίκην τοῖς τετολμηκόσι καὶ εἰωθόσι Hw. — § 363 θαρρεῖν (ἀεί) Herw. — § 365 τά τ' ἄλλα om. MWE. — § 366 ὑπὸ τὴν ὕλην E, ἐπὶ τῆς ὕλης vlg. — § 366 μεγάλην Gutschm., μεγάλῃ vlg. — § 367 αὖθις acc. ex E. — § 368 τούτοις Lowth., ταύταις vlg. — § 368 ταῦτα om. E. — § 369 καὶ οἳ ὄντες· καμόντες Gutschm. — § 369 δεξαμένοις E, δεξαμένους Herw., δεξομένοις vlg. — § 369 τῇ εἰρήνῃ vlg., τῆς εἰρήνης Hw. — § 369 διαλέξοιντο· διελέγοντο MWE. — § 371 ἧπτοντο· εἰ μή add. codd., λύμης Gutschm., ἀεί Herw. — § 372 Μακεδόνες Ns., Μακεδόνων vlg. — § 373 μεθ' ὃ Hw. Bk., μετά vlg. — § 373 κτίσεις· κτήσεις corr. A, αἳ κτήσεις Gutschm., μετοικήσεις Huds. — § 374 συνοίκων Cocc., συνοικούντων vlg. — § 375 ὁμονοοῦντας E, ταὐτὸν λέγοντας ed. pr., τὸν λέγοντα codd. — § 377 ἀσύνθετα

Huds., ἀσύνετα vlg. — § 377 τιμῆς τοῦ βασιλέως Huds., τιμῇ τῆς βασιλείας codd. — § 377 μὴ πεφροντικότων· μὴ ins. Huds. — § 378 ἔθνος· γένος MWE.

Libri XIX § 1 ἐρχομένην Nr., ἐσομένην codd. om. E, οἰκουμένης Huds. — § 3 μετανάστασις, sed μετάστασις XIX § 62 et 325. — § 4 δὲ παρ'· δ' ἄρ' vlg. — § 5 ἀπολελειμμένα ex Lat., ἀπολελειμμένος vlg. — § 5 περαιοῦν Nr., περατοῦν vlg. — § 6 ζεύξας E, om. codd. — § 8 Ὀλυμπίασι Huds., Ὀλύμπιον vlg. — § 9 πιστά E, μὴ πιστά codd. — § 11 κατατίθεται· ἀνατίθεται E. — § 12 ἐπέτρεψε mg. A, ἐπεχείρησε vlg., ἐπεχώρησε Ns. — § 12 δεινὰ γάρ· δεινὰ δ' ἄρα Hw. — § 13 λεγομένης· γενομένης Nr. — § 14 ἀναπεπληκότος ed. pr., ἀναπεπληκότι codd. — § 14 πρίν· πρὸ τοῦ Cocc. — § 14 μεγάλων· ἐν μεγάλῳ Ern., μέγα Nr. — § 16 ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μήκιστον φέρειν ed. pr., ἀλλὰ μὴ ἐπιμεταφέρειν AM, ἐπιφέρειν W, ἐπὶ μέγα φέρειν Ns. — § 16 κακόν ed. pr., κακῶς codd., κακῶν Ns. — § 18 Βινουκιανός· Μινουκιανός vlg. item § 20, 49, 52, 54, 59, 251, 252; cf. Ns. praef. Vol. III p. XVIII. — § 19 λέγεται inser. Hw. — § 19 μηδὲν στέγειν· μηδὲ στέγην Huds. — § 20 ἐν ὀλίγοις Ns., σὺν ὀλίγοις vlg. — § 20 Μινουκιανὸν — φοβηθέντα Huds. — § 20 ἦλθε Cocc., ἐλθεῖν vlg. — § 21 Χαιρέας — φέρων Df., Χαιρέαν — φέροντα vlg. — § 21 αἰσχύνῃ Huds., αἰσχύνην codd. — § 21 οὐκ ἀνελεύθερον Huds., οὐ πάντ' ἐλεύθερον codd. — § 22 φασὶ acc. ex E. — § 22 ἄλλων Ns., ἀλλήλων vlg. — § 22 σχεῖν οἱ ἐπί· οἱ Huds. inser., μετασχεῖν τοῖς ἐπί Nr. — § 22 ποθοῦσι Huds., πονοῦσι vlg. — § 25 ἐκθύμῳ· ἐκθύμως Ern. — § 25 τῶν φόρων om. MWE. — § 26 ἐν ὀλίγῳ om. E, deinde pergit: τὴν ἕνεκα τῶν χρημάτων ἐπὶ τοιούτοις παραίτησιν ὁρῶντες θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν, quae poterunt probari eiectis ἕνεκα τῶν χρημάτων· Ern. deleverat ἐπὶ τοιούτοις. — § 28 ἐστραγγεύετο Nr. Hw., ἐστρατεύετο vlg. — § 28 ἵσταται· ἐνιστᾷ E. — § 29 φειδοῖ χρῆσθαι· φειδοῦς χρῄζειν Bk. — § 29 τὰς τύχας om. E. — § 29 οἶκτον· δι' οἶκτον Hw. — § 29 αἰτοίη Hw., αὐτῷ τό codd., αὐτῷ παρεῖχε τό E, αἰτοῖτο Ns. — § 29 ἐδίδου· ἐκάλει E. — § 31 συγχιλίαρχοι· χιλίαρχοι E. — § 32 ὀλίγοις· ἀλόγοις MW. — § 35 διοίσειν· οἴσειν E. — § 35 ἡδονῇ· ἡδοναῖς E. — § 36 τοῦ (μὲν)

ἐγκλήματος Ns. — § 36 εὐπρέπειαν· εὐπραγίαν MW. — § 38 πόσης· πάσης Ern. — § 38 ἐπί Nr., ὑπό vlg. — § 38 τῶν στρατιῶν· τὸ τῶν στρατειῶν Ns. — § 41 αἰκίαν Ern., αἰτίαν vlg. — § 42 εἰ παρόν· οἷ γε παρόν Bk. — § 45 ἀφῃρῆσθαι· ἀφεῖσθαι MWE. — § 46 διαλογισμῷ Df., διὰ λογισμῶν vlg. — § 47 ὑπ' αὐτοῦ· εἶτ' αὐτόν Hw. — § 48 ὅντιν' ἄν Ns., ὅντινα vlg. — § 48 παραδιδόντι Ern., παραδιδόντος vlg. — § 48 προσθησομένου· προσθεμένου E, ὧν — προστιθεμένων Ern., ὧν — προτεινομένων Hw. — § 48 ἐδεῖτο· add. ποιεῖν E. — § 51 φανεροί· φοβεροί AELat. — § 54 ἀνεγείραντος· ἀνεγείροντος MW, ἀναγείρειν E. — § 54 θαρσοῖεν· θαρσύνοιεν Bk. — § 55 ἀμφοῖν δ' ἓν ἀρκέσει Nr., ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσειεν vlg. — § 56 προείσομαι E, προσοίσομαι codd. — § 56 πίσυνος οὐδέ· ἐπὶ συνόδου A. — § 59 προσπαρίστατο· προσηρέθιζε E. — § 60 φωνήν· add. λέγεται E. — § 60 τινός· om. E. — § 60 κελεύουσαν πέραινε E, κελεύοντος περαίνειν vlg. — § 60 προσλαμβάνοι E, προσλαμβάνειν vlg. — § 61 προτροπῇ· τροπῇ E. — § 61 ἀνθρώπινα· ἀνθρώπεια E. — § 61 θαρσῆσαι add. E. — § 62 μή· οὐκ E. — § 62 ἀνηρίθμει codd., ἠρίθμει E, ἂν ἠρίθμει Ns. — § 64 ἀφῖκτο Nr., ἀφίκετο vlg. — § 66 ὑπόθεσιν· ὑπόσχεσιν A. — § 67 εὕροιτο codd., εὕροι E. — § 68 ἠνείχετο· ἂν ἠνείχετο Ns. — § 68 εὐκτόν· φευκτόν Bk., οὐκ εὐκτόν Hw. — § 68 ὑπελάμβανεν· ὑπερέβαλεν Huds. — § 68 ἐντολάς E, ἐπιστολάς codd. — § 69 χρήσασθαι· φυγῇ χρήσασθαι Hw., περιγενέσθαι ἐκ Bk. — § 70 ὄκνῳ τῶν πολλῶν E, ὀκνούντων πολλῶν codd. — § 71 ἐπί τε· ἔτι τε E. — § 71 συνίστατο· συνίστα τότε MWE. — § 72 προνοίᾳ· προνοοῦντα Hw. — § 72 τίμιον ὡς· σημεῖον ὡς ἀπό Huds. — § 73 τοὺς συνωμότας del. Nr. — § 74 ταράξαιεν Bk., ταράξοιεν vlg. — § 74 αὐτῇ Bk., αὖθις Hw., αὐτοῖς vlg. — § 74 ποιήσαιεν inser. Huds., μικρόν τε· μικρόν τι et κἀκεῖ Ῥωμαίων Herw. — § 76 καθειργμένων E, καθειργνυμένων codd. — § 77 ἠπείγετο Nr., ἠνείχετο vlg., εἴχετο δὲ ἔργου Herw. — § 77 ὑπερβαλομένου· ὑπερβαλλομένοις Ern. — § 78 ἔτι μέλλον Bk., ἐπιμέλλον vlg. — § 80 καλοῖς Huds., καλῶς vlg. — § 80 ὑστάτην· τελευταίαν E. — § 81 τῇ Ῥωμαίων· τὸ Ῥ. Herw. — § 82 κρίνοιμεν Hw. Ns., κρίνομεν vlg. — § 83 ὁμόσε Haverk., ὁμοῦ vlg. — § 83 εἰ παρείη Huds., εἴπερ εἴη codd. — § 84 ὑπερ-

βαλλομένοις· ὑπερβαλομένοις Ns. — § 85 γέγονε E, εἰώθει codd. — § 86 ἵζοντο E, ἕζοντο vlg. — § 90 οὐ κατεσκεύαστο τὸ θέατρον Hw. — § 90 ἑτέραν ἀπειληφυίας· ἑτέραν ἀπειληφυίαις codd., ἑτέρας ἀπειληφυίας Ern. — § 91 Οὐατίνιος Huds., Βαθύβιος codd. — § 91 πραγμάτων· add. πέρι codd. — § 93 αὐτοῖς· αὐτῆς MW. — § 94 μανθάνει· συμβαίνει Bk., λανθάνει Hw. — § 94 λῃστῶν Huds., ληφθείς vlg. — § 96 διαλυθείη E, διαχυθείη codd. — § 98 ἐξιόντι Huds., ἄξιόν τι codd. — § 98 ἀναγκαίων· ἀναντιλέκτων ed. pr. — § 98 αὐτός· inser. τοῦ βουλεύματος Hw. — § 100 ἐσόμενον acc. ex E. — § 100 πᾶσιν· πᾶσαν E. — § 100 ὠνούμενος· ὠνουμένοις Hw. — § 101 τοῦ θεάτρου Lowth., τὸ θέατρον vlg., εἰς τὸ θέατρον (παρὰ) τὴν εἴσοδον Hw. — § 102 Βινίκιος Huds., Μινουκιανός codd. omnes, cf. Tacit. Ann. VI 15. — § 102 Παύλῳ Ἀρουντίῳ ed. pr., παλαιπωρουντίω codd. — § 103 εὐθείας ed. pr., ἐπ' εὐθείας codd. — § 103 θεραπεύοντες· θεραπεύσοντες Ns. — § 104 ἐπίσκοτον Bk. Hw., ἐπὶ τόπον vlg., ἐπίτομον Ns. — § 107 ἄν inser. Ns. — § 107 τῶν φίλων· inser. σωτηρίας Ns. Hw. — § 107 χαριζόμενον eiec. Ern. — § 108 πράξαντι· σφάξαντι Nr. — § 109 περιφερόμενος· φερόμενος MWE. — § 109 ἄλλως ἀφροσύνῃ Nr. Cob., ἄλλως ἀφρονήσει vlg., ἀλλοφρονήσας vel ἄλλως ἀφρονήσας Ns. — § 110 ᾗ μεθίστησιν ed. pr., μεθίστησιν codd. — § 111 γε Nr. Hw., τε vlg. — § 113 post ἀψάμενος del. ἀρετῇ Df. Bk. — § 115 τὰς αὐτάς Huds., τοσαύτας vlg. — § 115 τοῦ δήμου· τῷ δήμῳ Hw. — § 117 συνημμένην c. Lat. Bk., συνημμένη vlg. — § 117 ἐποικοδομαῖς Hw., ἐπ' οἰκοδομίαις vlg. — § 117 γεγονότων· γεγονότος Ns. — § 117 αὐξηθέν Herw. ἀσκηθέν vlg. — § 117 μερῶν· ἡμερῶν et ἡμετέρων codd. — § 118 κατειλέχατο Df., κατείλεχαν τό MW. — § 120 τῶν inser. Hw. — § 120 οὓς ἂν νομίσωσι· οὗ ἂν ὁρμήσωσι vlg. — § 122 ἀνδράσιν Bk., ἄθροισιν A, om. MWE. — § 122 ἀρχήν ed. pr., ἀρετήν codd. — § 123 ὤν inser. Herw. — § 124 τὸν πρῶτον Hw., τῷ πρώτῳ AE, τῶν πρώτων MW. — § 125 γενέσθαι E, γενόμενος codd. — § 125 μῖσος — αὐτόν· διὰ μίσους ἐφέρετο πρὸς αὐτόν E. — § 126 ἐξαγριῶσαν Ns. Hw., ἐξαγριωσάντων vlg. — § 129 ἐπανασειόμενοι· ὑπανασειόμενοι E. — § 130 ἀνειλημμένοι· ἐνειλημμένοι E. — § 130 θεραπείᾳ·

θεωρίᾳ MW. — § 131 *προσηγορίᾳ· κατηγορίᾳ* Lowth., *ὀλιγωρίᾳ* Hw., *ἰσηγορίᾳ* Herw. — § 131 *αὐτῶν* Ns., *αὐτούς* ed. pr., *αὐτήν* codd. — § 131 *πεπιστεῦσθαι· πιστεύεσθαι* E. — § 132 *εὐκτόν· εἰκότα* Hw. — § 133 (*καὶ*) *οἱ μέν* Hw. — § 133 *τιμωρίαι* Huds., *τιμωρία* A, *τιμωρίας* MW. — § 134 *ὡρακιακέναι* Nr., *ὡμιληκέναι* vlg. — § 135 *οὐδείς* Bk., *αὖθις* vlg. — § 136 *τοῖς εὐπατρίδαις· τῶν εὐπατριδῶν* Ns. — § 136 *γεγονότα* (*αὐτόν*) Herw. — § 136 *κομιδῆς* E, *κομιδῇ* vlg. — § 137 *ἕδραν* Df., *ἐνέδραν* vlg. — § 137 *οἵ τε — δικάζοντες* Lowth., *τούς τε κατηγορήσοντας καὶ τοὺς δικάζοντας* codd. — § 138 *ἐσπασμένων· ἐσπασμένοι* E. — § 139 *βουλευθέντων* Bk., *βουληθέντων* vlg. — § 139 *τοῖς ἐπαναστᾶσιν· κατὰ τὴν ἐπανάστασιν* E. — § 140 *ἐν ἱρεύνῃ* MWE, *ἱρεύνῃ* A, *ἱρεύνην* Ns. (?) — § 142 *ἀπερεισαμένοις· ἀπερείσαντο* E. — § 143 *ὁμιλήσοντα ἐπανασεσεῖσθαι* (*δοκεῖν*) Hw. — § 144 *ἦσαν* inser. Herw. — § 144 *τῆς χώρας· τῆς χαρᾶς* ed. pr., *καὶ τῆς χαρᾶς* Huds. — § 144 *συναπολουμένου· συναπολογουμένου* codd. — § 145 *πιπράσκειν* Nr., *πράσσειν* vlg. — § 145 *πενθιμώτατα* E, *πενθιμώτατον* codd. — § 147 *παρασκευάσαιτο· παρασκευασάμενος* E. — § 148 *καταστείλας* Hw. Nr., *καὶ στείλας* M, *καὶ σύλας* A, *καὶ στίλλας* E, *καὶ Παῦλος* Df., *καὶ Στήλας* Ns. — § 148 *περιήει* Df., *παρῆν* vlg. — § 149 *οἳ καὶ ὁπωσοῦν· οἵπερ ἄν* E. — § 150 *ἐπερίσσευσεν· ἐπερίσσευεν* Bk. — § 150 *μή* Hudsoni est. — § 151 *ἐπιδείξασθαι· ἐπιδείξεσθαι* Ns. — § 155 *ἀνθεῖν* Huds., *ἐλθεῖν* vlg. — § 155 *αὐτήν* ed. pr., *αὐτόν* codd. — § 156 *συνθέντων* Df., *συντεθέντων* codd. — § 157 *φυλακῶν· θάκων* Huds. — § 157 *καὶ ταραχαὶ* ed. pr., *καὶ ἀρχαί* codd. γρ. *αἱ τοκαταρχὰς πάνυ πικραί* mg. A. — § 157 *τῶν εἴσω* ed. pr., *ὑπανίσως* A, *τοῦ πᾶν εἴσω* MW, *ὑπανιεισῶν* Herw., *ὑπανεισῶν* Ns. Sardi venales. — § 157 *ἀπέσοιντο* ed. pr., *πείσοιντο* AM, *πέσοιντο* W. — § 159 *ἔτι λανθάνον τῶν* E, *ἐπιλανθανόντων* codd. — § 160 *τοῦ κακοῦ· κακοῦ* Ns. — § 161 *φρονήματι· καταφρονήματι* codd. — § 162 *ἐν κράτει* AE, *ἐγκρατῆ* MW. — § 162 *γενήσεσθαι* E, *κτήσασθαι* codd., *κτήσεσθαι* Hw. — § 163 *οὐ* del. Ns. — § 164 *ἡγεμονίαν αἱρεῖσθαι Κλαυδίου* E. — § 164 *τὰ κατά* Bk., *τῶν κατά* vlg. — § 166 *πεπυσμένος· πεπεισμένος* E. — § 167 *καὶ γνώμῃ· κἂν γνώμῃ* Ns. — § 169 *ἐντραφέντας*

ed. pr., *ἐγγραφέντας* codd. — § 170 *ἐᾶν τῶν* Huds., *δόντων* A, *δεόντων* MW. — § 171 *καταστησάσης* Huds., *καταστάσεως* codd. Impeditum locum ita constituit Hw.: *τοῖς πρεσβ. κἂν εἰ δέοι τῶν ἁ. ἁ. ἐν δ. γ. μεταστῆναι, μέγα δὲ τοῖς ν. π. α. καταστήσασα εἰς τοσοῦτον ἀγαθόν κτέ.* — § 171 *ἐλεύθερον· αἰδέσιμον* mg. A. — § 172 *οἷς· τοῖς* Ern. — § 172 *κωλύουσαι· κολούουσαι* Ns. — § 172 *ὀργῇ· ὁρμῇ* Huds. — § 174 *ἐπιψηφίζειν* E, *ἐπιφημίζειν* codd. — § 175 *ἐπεδείξατο· ἀπέδειξεν* E. — § 175 *ὁ Γάϊος* del. Ns. — § 175 *ὀργήν* ed. pr., *ὠργικότων* A, *ὠργηκότων* MW. — § 175 *ἀδίκως· τῷ ἀδίκως* Hw. — § 176 *κερδαίνεσθαι* Huds., *κερδαίνεται* codd. — § 176 *ἀπόχρη οὐδ'* Df., *ἀποχρῆται οὐκ* codd. — § 176 *διοχλουμένου* Bk., *διοχλουμένων* vlg. — § 177 (*οὐκ*) *ἐν ὀλίγῳ* Herw. — § 177 *κἂν ἐκεῖνοι* Bk., *κἀκεῖνοι* vlg. — § 177 *ὧν πράξειαν· οἷα πράξειαν* Hw. — § 177 *αἵρεσθαι· αἱρεῖσθαι* codd. — § 178 *ὑποτελεῖς· ἰσοτελεῖς* Hw. — § 178 *αἵπερ πολιτειῶν ἐχεγγυώταται· ἥπερ πολιτειῶν ἐχεγγυωτάτη* Hw. — § 178 *ἰδίᾳ* Huds., *διὰ* codd. — § 179 *φέρον* Df., *φέρων* codd., *φέρουσαν* Huds. — § 180 *ἕτερον* Nr., *νεώτερον* vlg. — § 180 *ἥ τε ἀργία· οὔτε ἄρρενα* MW. — § 181 *ἐν τρόπῳ· τρόπῳ* Cob. — § 181 *ὁπόσοι τε ἐπάθομεν· οὐκ ἦν ὅπως οὐκ αὐτοί τε ἐπάθομεν* Hw. — § 181 *κακοῖς τε τοῖς πέλας· κακά τε τῶν πέλας* Huds. — § 181 *ὑπομένοντες· ὑπομένομεν* Bk. — § 182 *δεῖ* inser. Df. — § 184 *παραπλησίως· παραπλήσιος* Ns. — § 185 *γεγονότι· γεγονότος* Huds. — § 186 *καταρρήγνυται* Nr., *κατα . . . γνυται* A, *καταπήγνυται* MW. — § 187 *ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ* Terry, *ἔτι γὰρ ἕκαστος τῷ* codd. — § 187 *ἐπέστρεψεν* inser. Huds. — § 189 *ἐλπίδος· μετ' ἐλπίδος* Ern. — § 189 *μεστός* inser. Df. — § 191 *προύθεσαν· περιέθεσαν* Ern. — § 191 *κοινωνεῖν· κοινωνῶν* Ern., *τῷ πρῶτον συνθεμένῳ* Ns. — § 192 *ἥ τε* Bk., *τε* vlg. — § 192 *ὅ τι καί· ὅ τι περ* Cob. — § 193 *ἐκείνῃ· ἐκείνην* Ns. — § 193 (*καὶ γὰρ*) *φάρμακον* Hw. — § 193 *δούσῃ* Ern. *δοῦσαν* vlg. — § 194 *ὥστ' αὐτήν· αὐτήν* E. — § 194 *ποιουμένων* M, *πεποιημένων* AW. — § 195 *χαμαιπετῆ* Nr. Cob., *χαμαιπετεῖ* vlg. — § 196 *προστιθεμένων* ed. pr., *προστιθέμενοι* et *προστιθεμένοις* codd. — § 196 (*καὶ*) *μὴ παρ' αὐτῶν* Hw. — § 196 *παρ' αὐτῶν· παραυτά* Nr. — § 196 *χρώμενον· χρωμένων* Ern. — § 199 *προθύμως* (*παρεῖχε*) Hw. —

§ 199 *μή* inser. Huds. — § 199 *αὐτῇ* E, *αὐτοῖς* codd. — § 200 *προσαγγέλλων· προαπαγγελῶν* Ns. — § 201 *σκαιός· εἰκαῖος* Nr. — § 201 *κακοτροπίας* AE, *κακοπραγίας* MW. — § 201 *εἰς οὖς· εἰς δ' οὖς* Ns. — § 202 *τιμιώτερα* Huds., *τιμωρίαν* codd. — § 203 *ἐπιπλήξει* Huds., *ἐκπλήξει* codd. — § 203 *ποτέ* Huds., *τότε* codd., *τε* Ns. — § 203 *ἐπ' ἐλαχίστοις* Huds., *ἐλαχίσταις* codd., *ἐλαχίστης* ed. pr. — § 205 *τῶν* inser. Herw. — § 205 *εἰς ὑποδοχήν* Ern., *ἐν ὑποδοχῇ* codd., *ἐφ' ὑποδοχῇ* Ns. — § 208 *ἀντεῖπεν ἐκ τοῦ ὀξέος ὡς φανῆναι* Hw. — § 208 *καὶ τοῦ εἰς ἰσχὺν αὐτὴν προλαβεῖν μελέτῃ τοῦ ἐπιπονεῖν* Hw. — § 210 *ἀνυπεύθυνος* Df., *ἀνυπεύθυνον* codd. — § 210 *τοῦ πράσσειν* Huds., *τὸ πράσσειν* codd. — § 210 *ἀνυπεύθυνον τὸ πράσσειν ῥαστώνῃ* Hw. Ns. — § 211 *ἀπαλιφείσης· ἀπαμφίασις* A, *ἀπαλειφείσης* mg. A, *ἀπαμφιάσεις* MW, *ἀπαμφιασθείσης* Lowth. — § 211 (*καὶ*) *μίσους* Huds. — § 212 *ἀνώτερον ἔφην· ἀνωτέρω δεδήλωται* E. — § 212 *ἀπορρήξεως· ἀποδείξεως* MW, *interruptione facta viarum egrediebatur de theatro,* Lat. — § 212 *μετριότητος* E, *γενναιότητος* codd. — § 212 *σὺν Γαΐῳ* del. Hw. — § 213 *παροῦσιν* Terry, *πᾶσιν* codd. — § 213 *ἀρκῶν ἦν· ἦν* del. Ern. — § 213 *κἂν τοῖς πᾶσιν ἀρκούντως* Hw. — § 213 *παντοίως· παντελῶς* Ns. — § 214 (*τῶν*) *σωματοφυλάκων* Hw. — § 216 *τῆς σωτηρίας· τῇ σωτηρίᾳ* Ns. — § 216 *κατ' αὐτό* Bk., *κατ' αὐτόν* vlg. — § 218 *φόνον· φθόνον* Nr. — § 218 *ἀνάμνησιν αὐτοῖς ὑποτιθείς· ἀναμιμνήσκων αὐτούς* E. — § 221 *μετρίοις* Nr., *μετρίως* vlg. — § 222 *προόδων* E, *προσόδων* codd. — § 223 *οἰκηθῆναι· οἰκισθῆναι* Nr. — § 223 *δεχομένων* E, *δεχομένοις* codd. — § 223 *στήσασθαι* Ns., *στήσεσθαι* vlg. — § 223 *καταλελοιπώς* E, *καταλελοιπότος* codd. — § 225 *δι' ἑνός· ἄλλου δή τινος* Hw. — § 226 *διηγοῦντο* Cocc., *διηροῦντο* vlg. — § 227 *παρασχόν* Huds., *παρέσχον* codd. — § 228 *στάσιν· πᾶσι* codd. — § 228 (*ἕνα*) *τοῦτον* vel (*μόνον*) *τοῦτον* Hw. — § 229 *μηδέν* E, *μὴ δεῖν* codd. — § 231 *κερδανεῖν* Ns., *κερδαίνειν* vlg. — § 232 *αὐτοί· αὐτούς* E. — § 232 *οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς· οἷς χρήσαιντο αὐτοί* Huds., *χρήσοιντο* Herw. — § 234 *ἐμβαλεῖν· ἐμβάλλειν* E. — § 234 *ἐπῆγον* acc. ex E. — § 235 *αἰδημονέστερον* Nr., *εὐδαιμονέστερον* vlg. — § 236 *τοῦ περὶ αὐτῷ φόβου* Bk., *τῷ περὶ αὐτοῦ φόβῳ* vlg. — § 236 *διαναστάς· ἐξαναστάς* Ns. —

§ 237 *περιέσπε* Bk. Hw., *περιέπεσε* vlg. — § 237 *μετελθεῖν* E, *μετέσεσθαι* A, *μετίεσθαι* M et mg. A, *μεθίεσθαι* W, *μετείσεσθαι* Ns. — § 239 *προσεχώρει· ἀπεχώρει* vel *ἐχώρει* Hw. — § 239 *αὐτῷ· αὐτῇ* Huds. — § 241 *αὐτούς* Cocc., *αὐτοῖς* vlg. — § 242 *εὐπορίαν* (*εἶναι*) Hw., *εὐπορεῖν* Ns. — § 243 *εἰ* inser. Bk. — § 243 *τῶν* — *ἀπηλλαγμένων· τῷ* — *ἀπηλλαγμένῳ* Hw. — § 243 *δυσκράτητα* E, *δυσκράτητον* codd. — § 243 *πρός τε* Bk., *πρὸς δέ* vlg. — § 243 *σπῶσι* Huds., *σπᾶσαι* A, *σπάσειν* M, *πᾶσιν* W, *σπάσειεν* E. — § 246 *κοινῆς· κοινῇ* Hw. — § 246 *προκειμένης* E, *προκεισομένης* codd. — § 246 *ὡδευκότων· ὡδευκότι* Huds., *ὡδευκότος* Hw. — § 247 *ἐμμενεῖν* Df., *ἐμμένειν* vlg. — 247 *ἀνάλογον· ἀνὰ λόγον* Hw. — § 248 *γεγονότες* E, *γεγονότος* codd. — § 248 *ἐν ἀκινδύνῳ* — *πονεῖν· ἐν ἀκινδύνοις τὸ δουλεύειν ὑπειληφότες* E. — § 248 *καὶ κτώμενοι* Nr., *ἢ κτώμενοι* vlg. — § 250 *ἐὰν* Nr., *ὁρᾶν* vlg. — § 250 *ἐν ἀδημονίᾳ* cod. Busb., quod Ns. latuit, *ἐνανίαι* A, *ἐναντία* MWE, *ἐν ἀνίᾳ* Ns. — § 250 *φόβῳ δέ· καὶ φόβῳ* E. — § 251 *οἰκειότητι· οἰκειότησιν* codd. — § 251 *Βινίκιον*, cf. § 102, *Μινουκιανόν* E, *Μινουκιανός* codd. — § 251 *καὶ τῇ* Bk., *καὶ τό* vlg. — § 251 *πρόθυμον ὄντα* E, *πρόθυμός τε ἦν* codd. — § 252 *εἰς* Ns., *ἐκ* vlg. — § 252 *συγχωρηθέντων* E, *ἐπιχωρηθέντων* MW, *ἐπισυγχωρηθέντων* A. — § 254 *τῶν δέ* — *μοναρχεῖσθαι· οἱ δ' ἀνεθορύβουν ὡρμημένοι πάντες ἐπὶ τὸ μονομαχεῖσθαι* E. — § 254 *παύοντας* Ns., *παύσαντας* A, *παύσοντας* MW. — § 254 *τῆς τριβῆς* E, *τὰς τριβάς* codd. — § 255 *δεχομένων αὐτούς* Huds., *δεχομένους αὐτῶν* codd. — § 256 *τῶν πραγμάτων* acc. ex E. — § 259 *ἐπ' ἐρημίας· ἐπ' ἐρημίᾳ* A, *ἐν ἐρημίᾳ* E. — § 260 *σφάξειν* Herw., *σφάζειν* codd., *φράζειν* E. — § 261 *καταλαβοῦσαν· τὴν πόλιν* inser. Ern. — § 261 *ὑπολαμβάνοι· ὑπολαμβάνει* E. — § 263 *Πομπώνιος* Huds., *Πομπήϊος* vlg. — § 263 *ἐλευθερίαν* E, *ἐλευθερίας* codd., *ἐλευθερίᾳ* Ns. — § 264 *παρακαθίζεται δ' αὐτῷ· παρακαθίζει δ' αὐτῷ* Bk. — § 264 *ὅσον* Ns., *ὅς* codd. — § 264 *ἀπωθούμενοι* Ern., *ἀνωθούμενοι* vlg. — § 267 *φανερόν* E, *φανερώτερον* codd. — § 267 *προόδων· προσόδων* E. — § 267 *ᾕρητο* Bk., *ᾑρεῖτο* vlg. — § 268 *χρόνου* om. E. — § 269 *θανάτῳ· θάνατον* E. — § 270 *ἐναντία· ἐν αἰτίᾳ* corr. A. — § 270 *τοῦ λούπου ποιήσαιτο· τοῦ λύκου αἰτιάσαιτο* Huds. —

§ 270 *διαχειρίσαιτο* E, *μεταχειρίσαιτο* codd. — § 272 *τοῖς αὐτῶν· τὰ αὐτῶν* E. — § 272 *ἄμηνιν· ἀμνήμονα* Cocc. — § 273 *παραλύοντος· ἀπολύοντος* E. — § 276 *Λυσίμαχον* add. MWE, *γρ. Λυσίμαχον* mg. A. *Lysimachum* Lat. cf. XX § 100. — § 276 *ἐπιτροπεύσαντα· ἐπιτροπεύσασαν* E. — § 276 *δεδεμένον· δεδεμένην* E. — § 277 *Ἀλεξάνδρου· Λυσιμάχου* E. — § 277 *εἶναι* om. E. — § 278 *Ἰουδαίων· Ἰουδαίοις* E. — § 278 *ἔθνος· γένος* E. — § 278 *ὑβρισμένον· βιαζόμενον* MWE. — § 279 *ἐπαρχοῦντι* Df., *ἱππαρχοῦντι* codd., *ὑπαρχοῦντι* Ns. — § 279 *διάταγμα* Bk., *διάγραμμα* vlg. — § 279 *γεγραμμένον — τρόπον· οὕτως ἔχον* E. — § 280 *ἀρχιερεὺς μέγιστος* add. Huds. ex § 287. — § 281 *λέγει· ὕπατος λέγει* E. — § 283 *ἅμα* loco motum; iunge *ἅμα τε μηδεμίαν* Hw. — § 284 *Ἰουδαίων· Ἰουδαίων ἴσης πολιτείας τοῖς ἄλλοις Ἀλεξανδρεῦσι τετυχηκότων* E. — § 285 *μηδέν· οὖν μηδέν* E. — § 285 *ἰδίοις· Ἰουδαίων* MWE. — § 286 *τὸ μέν — οὕτω· καὶ εἰς τὴν ἄλλην οἰκουμένην ἔστειλε διάγραμμα ταῦτα φράζον* E. — § 290 *ἔχειν· ἔχει* Ns. — § 292 *ἔχοι· ἔχει* MWE. — § 293 *ὁσίων* E, *θυσιῶν* A, om. MW. — § 294 *ἐπὶ τὸ κρεῖττον* E, *ἐπὶ τὰ κρείττω* A. — § 294 *εἴη* E, *ᾖ* codd. — § 296 *διὰ τούτων· διὰ τοῦτ' οὖν* Ns. — § 296 *πᾶσιν* MW, *πεσεῖν* A. — § 299 *γάρ* E, *γοῦν* codd. — § 299 *ἔπαρχον· ἵππαρχον* vlg. — § 300 *παντάπασι — διελθόντος· ὀλίγου δὲ διελθόντος χρόνου* E. — § 300 *καὶ πεφυκότες· καίπερ ἀεὶ πεφυκότες* MW. — § 302 *ἀποστᾶσι· προεστῶσι* Ns. — § 305 *δικαίου ὄντος* Huds., *δικαιοῦντος* codd. — § 307 *Σεβαστοῦ·* add. E *Καίσαρος Κλαυδίου τε.* — § 307 *τετολμηκότας· εἰς τὴν Ἰουδαίων συναγωγὴν μετατεθεικότας τὸν ἀνδριάντα* add. E. — § 307 *ἐξέχειν· ἐξεκείνου* A, *ἐξελεῖν* MW, *ἐξάρχειν* Nr. — § 307 *ἀναχθῆναι· ἀχθῆναι* E. — § 307 *ἀποδώσοντας· παρανομοῦντας οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα* add. E. — § 307 *ἄρχουσι* del Hw. — § 309 *μᾶλλον· ἧττον* E. — § 309 *ἀμύνης· ὑπὸ τῆς ἀμύνης* codd., *ὑπὲρ τῆς ἀμύνης* E. — § 309 *χωρῇ· χωρήσῃ* E. — § 311 (*κατὰ*) *τὰ ἴδια* Hw. Herw. — § 312 *Πετρώνιος — αὐτούς· Πετρώνιος μὲν ταῦτα ἔγραψεν* E. — § 313 *ἱερωσύνην· ἀρχιερωσύνην* A. — § 314 *δίδωσιν ἡ σὴ βουλή· δίδωσι βουλήσει* MW, *σῇ δίδως βουλήσει* E, *σῇ δίδοται βουλήσει* Lowth. — § 314 *ἐνδὺς — ἀρκοῦμαι· ἐνδῦναι — ἀρκεῖ*

μοι Hw. — § 316 τὸν Ἰωνάθην — Ματθίᾳ E, τῷ Ἰωνάθῃ μὲν γνώμῃ τἀδελφοῦ αὐτοῦ Ματθίᾳ, γρ. τὸν Ἰωνάθην ἠγάσατο τῆς γνώμης τῷ ἀδελφῷ δὲ αὐτού Ματθίᾳ A, τὸν Ἰωνάθην μὲν ἡγήσατο γνώμης τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ματθία MW, τὸν Ἰωνάθην μὲν ἔασε, γνώμῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ματθίᾳ ed. pr. — § 317 ἔπαρχος Df., ἵππαρχος vlg. — § 317 οὐδένα — πόνους· καὶ τοὺς σφαλερωτάτους ὑποδὺς ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις πόνους καὶ κινδύνους E. — § 320 ἐπαρχίας Df., ἱππαρχίας vlg. — § 321 ἐφῆκεν· ἀφῆκεν E. — § 321 ἀνέτλη· add. E καὶ ταλαιπωρίας. — § 322 ὃ δέ Cocc., τῷ δέ vlg. — § 322 ἀπεκρύπτετο· ἀπέκρυπτε E. — § 324 τοὐμοῦ Nr., ποιοῦ vlg. — § 324 ποριζόμενος AE, χαριζόμενος MW. — § 325 τάχα μοι· τάχα δέ μοι Hw., ἀλλά μοι Ns. — § 325 συναποίσεται Cocc., συνεποίσεται codd. — § 325 μεταστᾶσα A, μεταναστᾶσα MWE. — § 328 εὐφημίᾳ· εὐθυμίᾳ M. — § 329 πλέον· τε πλέον Ns. — § 329 ἔχειν· εἶχεν Ns. — § 329 ὁμολογούμενον· ὁμολογουμένως Ns. — § 329 ἄλλο τε· ἄλλων τε Hw. — § 331 τῆς νομίμης E, τὰ νόμιμα codd. — § 332 ἐξακριβοῦν E, ἐξακριβάζειν codd. — § 332 ἐγγενέσιν· εὐγενέσι AME, εὐαγέσι Ns. — § 334 θᾶττον Nr., αὐτόν codd., αὐτῷ E. — § 335 πολλῶν· πολλῷ Hw. — § 337 ἔπεμψε MW, εἰσέπεμψε A, ἐπέπεμψε E. — § 338 σύνδυο διέφθειρεν Nr., πασσυδὶ ἔφθειρεν A, πασσυδὶ διέφθειρεν mg. A, πάντας συνδιέφθειρεν MW. — § 343 ἐνιστάμενος· ἐπιστάμενος vlg., ἐπιστησάμενος Hw. — § 346 τὸν βουβῶνα· del. artic. Herw. — § 346 ἐπὶ σχοινίου τινός om. E. — § 346 προσέφυσεν· γρ. προσεφοίτησεν mg. A., quod placet Herw., προσίθυσεν cod. Busb. E., προσείρπυσεν Hw. — § 347 ἄρτι μου· ἀτίμους καί M. — § 347 θανεὶν ἀπάγομαι· θανὼν MW, ἐπείγομαι E. — § 348 ἔχοι· ἔχει E. — § 348 τοῦ τεθνάναι (ἀνάγκην) Vales., ὡς δέοι αὐτὸν τεθνάναι Herw. — § 349 σάκκων· σάκκου E. — § 352 προσφοράς· πρὸς εἰσφοράς E, ἀποφοράς Ns. — § 353 ἐπιτηδειότατον Ern., ἐπιτήδειον codd. — § 355 τοῦ Χελκίου· τῷ Χελκίου Ns. — § 359 πολλαῖς· πολλάκις MW. — § 362 ἀπέτρεψαν· ἀπέστρεψαν E. — § 363 τῷ — τιμήν· τοῦ κατοιχομένου διδοὺς τιμῇ Ns. — § 364 εἰς τὸ βασίλειον — ἐπέστειλε E, εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει δὲ πρὸ πάντων ἐπιστεῖλαι codd. — § 365 κατ' ἀριθμούς· ἰσαρίθμους Hw.

— § 366 *σπέρματα βαλόντες· σπέρματα καταβαλόντες* Ns. — § 366 *ἐξήγαγεν· ἐξέβαλεν* E.

Libri XX § 2 *Μιᾶς· Ζιᾶς* Relandus. — § 2 *ἀνδρῶν* acc. ex E. — § 3 *ἀδεῶς* acc. ex E. — § 5 *ἥ τε Ἰουδαία καὶ Ἀραβία* E, *Ἰουδαία* A, *ἡ Ἰουδαία* MW. — § 6 *κατὰ τὴν — αὐτοκράτορος* acc. ex E. — § 7 *τοῖς — λεγομένοις* acc. ex E. — § 7 *Λογγῖνον·* add. E *τὸν τῆς Ἀραβίας ἐπίτροπον.* — § 7 *ἀποκρίναιτο· ἀποκρίνεται* MWE, *ἀποκρινεῖται* Ns. — § 8 *δόντων·* add. cod. Gall. ap. Haverk.: *αὐτούς· οὐ γὰρ προκρίνειν τοῦτ' ἐκείνης δίκαιον ἦν.* — § 10 add. cod. Gall. ap. Haverk. *σφοδρῶς οὖν ἐπικειμένου τῇ παρακλήσει τῷ Καίσαρι τοῦ Ἀγρίππα καλέσας Κλαύδιος κτέ.* — § 10 *ἀξιώσαντος·* add. A *παρεσχόμην.* — § 10 *ἐπιστολήν·* add. cod. Gall. ap. Haverk.: *κομίσαι Φάδῳ τοῖς πρέσβεσιν.* — § 13 *πάνυ χαριοῦμαι* acc. ex ed. pr. — § 14 *Ἰουλίου* ex Lat. inscr. Huds. — § 18 *πρὸς γάμων κοινωνίαν* E, *τῇ πρὸς γάμον κοινωνίᾳ* codd. — § 22 *ἀλλ' ἢ τῷ — τυγχάνειν* Bk., *ἀλλ' ἤτοι παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἕκαστον ἀξιῶν εὐνοίας τυγχάνειν* codd., *ἀλλ' ὅτι τῆς παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἕκαστος ἀξιοίη εὐνοίας τυγχάνειν* Ns. — § 22 *παρακατατιθέμενος· καταθέμενος* E. — § 25 *Νώεον — λόγος ἔχει· Νῶχος — διασέσωστο* E. — § 27 *οὐδ' ὑμᾶς· οὐδαμῶς* E. — § 27 *ἑκουσίως βουλομένων* E, *θελόντων* codd. — § 33 *ὑπεκστάντα* E, *ὑπερεκστάντος* codd. — § 34 *εὐσεβεῖν* MWE, *σέβειν* A. — § 40 *παντοίως· τέως* MWE. — § 41 *δύνασθαι* Bk., *δυνάμενον* vlg. — § 41 *τοῦτο (γάρ)* Bk. — § 43 *ἀκριβής· εὐσεβής* M. — § 44 *μενεῖς* Df., *μένεις* vlg. — § 45 *εὐσέβεια* E, *ἀσέβεια* codd. — § 46 *ἐπετέλει* M, *ἐτέλει* AWE. — § 46 *ἐσήμηνεν* Df., *ἐσήμανεν* codd., *ἐσήμαινεν* Ns. — § 46 *αὐτός* Bk., *αὐτόν* codd., *αὐτοῖς* E, *καταβαίνει· ἀναβαίνει* Herw. — § 51 *καὶ — χρησίμη* add. A. — § 51 *βασιλίς· βασίλισσα* MWE. — § 52 *πάλιν ἦλθον* MW, *ἐπανῆλθον* E, *ἐπαλινῆλθον* A. — § 52 *εἰς ἀεὶ διαβοωμένην* add. A. — § 53 *ἃ τοῖς — ἀνεκτήσατο* add. A. — § 53 *καὶ ὅσοι — συνελέγησαν* acc. ex cod. Gall. teste Hudsono. — § 55 *χιλίους· δισχιλίους* M. — § 56 *αὐτὸς μέν* Bk., *αὐτὸς δέ* vlg. — § 57 *τὴν ἐμὴν* post *συμφοράν* legitur in A, in reliquis deest, *τὴν συμφορὰν τὴν ἐμὴν νόμισον καὶ ὡς ὑπὲρ σεαυτοῦ πρόνοιαν ποίησαι* Hw. — § 57 *πρόνοιαν· ἥγησαι* add. A. — § 58 *καὶ*

ποτνιώμενον acc. ex A. — § 59 *παρούσης* acc. ex A. — § 59 *μεταβολή*· add. cod. Gall., *τῇ ἐπεισαγωγῇ τῶν χρηστοτέρων.* — § 60 *καὶ τιμήν* om. E. — § 61 *τῆς τύχης* add. cod. Gall. *ἀπόπτωμα.* — § 61 *τὸ πρότερον* add. cod. Gall. *ὁρῶν.* — § 63 *Κίνναμος*· *κιννάμωμος* MW. — § 64 *ταύτην*· *τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ τὴν βασιλείαν παρειληφότι* E. — § 66 *δι' Ἰζάτου*· *δι' ἐξαετοῦς* MWE. — § 68 *ἔκτισαν* E, *ἐκτίσαντο* codd. — § 69 *ἠξίου* E, *ἔπειθεν* codd., *ἔπεισεν* Ns. — § 69 *συμμαχίαν ἑτοιμάζειν*· *συμμαχεῖν* E. — § 71 *τὴν δὲ* Bk., *τήν τε* vlg. — § 71 *δυνάμεις*· *εὐτυχεῖς δυνάμεις* A. — § 73 *στρατεύσειν* E, *στρατεύειν* codd. — § 73 *Κοτάρδῃ*· *Γοτάρζῃ* Huds. — § 74 *μεγάλας* acc. ex E. — § 75 *καὶ τὴν — χρηστότητα* acc. ex E. — § 75 *καὶ τὴν — ἐξήνεγκαν* acc. ex E. — § 76 *καὶ ὀργίλως διατεθέντες* acc. ex E. — § 76 *εἰσπράξασθαι*· add. codd. *σπεύδοντες*, om. E. — § 77 *τομῶς* acc. ex E. — § 78 *μηδὲν — προσβολῇ* E, *μελλούσης δὲ τῆς πρώτης συμβολῆς* codd. — § 79 *συντεταγμένους*· *συντεταγμένα* E. — § 80 *περικαταλαμβανόμενος*· *προκαταλαμβανόμενος* Ern. — § 80 *πρίν — Ἰζάτου* add. A. — § 81 *μισεῖν γάρ*· codd. add. *ἔλεγον.* — § 83 *οὐχί*· *οὔτι* Ns. — § 83 *δοκοῦντι* Ern., *δοκεῖν* ME, om. AW, *ὥστε δοκεῖν* Hw. — § 83 *πρᾶξαι* Ern., *πράξας* codd. — § 89 *γυναικός*· *γυναικῶν* ELat. — § 90 *τῶν — κύριον* acc. ex mg. A. — § 90 *καί — πεφρίκασιν* acc. ex ed. pr. — § 91 *ἐν ᾗ — ἐδεῖτο* acc. ex mg. A. — § 91 *Δαῶν* Huds., *Δακῶν* AME, *Δοκῶν* W. — § 91 *τῇ ἀποδημίᾳ* Cocc., *τῆς ἀποδημίας* codd. — § 93 *δυναστείαν*· *βασιλείαν* E. — § 94 *ἀλλὰ — ἀπέψυξεν* add. A. — § 95 *τὸν ἀριθμόν*· *οὔσας* E. — § 101 *ἐπὶ τούτου* E, *ἐπὶ τούτοις* codd. — § 101 *διένειμε*· *διένεμε* E. — § 102 *ἀνῃρέθησαν* MWE, *ἀνήχθησαν* A. — § 104 *καταλιπών*· *καταλείπων* Ern. — § 106 *γὰρ καλουμένης* E, *προσαγορευομένης* codd. — § 106 *πολλῆς — συναχθείσης* E, *πολλοῦ καὶ πανταχόθεν πλήθους συναχθέντος* codd. — § 106 *νεώτερον*· *πρὸς νεωτερισμόν* E. — § 108 *τῶν θεασαμένων* E, *θεασαμένων* codd. — § 108 *καθεῖσθαι* E, *καθίστασθαι* codd. — § 109 *καὶ ταραχάς*· E, *ἐν ἑορτῇ* codd. — § 110 *πάντας πανοπλίαν ἀναλαβόντας* E, *πᾶν τὰς πανοπλίᾳν ἀναλαβόν* A, *πανοπλίαν ἀναλαβόντας* MW. — § 111 *οὐσῶν*· add. cod. Gall. *καὶ οὐκ εὐρέων.* — § 111 *κατά*· *μετά* Ern. — § 113 *παθήματα* A, *πάθημα* MW,

πάθη E. — § 113 *πρῶτον πένθος· τοῦτο καὶ ὁ θροῦς* E. — § 113 *τῷ προτέρῳ προσεπιγίγνεται* E et mg. A, *ἄλλο προσέπιπτεν* AMW. — § 113 *ἀπέχουσαν* acc. ex E. — § 114 *χώρας* AE, *κώμας* MW. — § 114 *λόγον — εἰσπράξοντα* add. A. — § 115 *πορθήσεως — κειμένους* E, *πορθήσεως γενομένης τῶν στρατιωτῶν τις τοὺς Μωυσέως νόμους ἔν τινι κώμῃ λαβὼν κειμένους* codd. — § 115 *ἀναιδῶς* acc. ex E. — § 115 *καὶ — καθυλακτῶν* acc. ex E. — § 116 *ἱκετεύοντες·* add. cod. Gall. *καὶ σφόδρα ἐκλιπαροῦντες*. — § 116 *καὶ νομίμων* acc. ex E. — § 118 *κώμης· ἐκ κώμης* Ns. — § 119 *μετιέναι* Cocc., *μετεῖναι* vlg. — § 119 *ἀδίκως* acc. ex E. — § 119 *πολλοῖς ἀποτυφλωθείς* E, *πεισθείς* codd. — § 119 *Σαμαρέων — τὴν ἐκδίκησιν* E, *Σαμαρέων* codd. — § 120 *καὶ φόνους* acc. ex E. — § 121 *καὶ — ταραχήν* acc. ex AE. — § 122 *συμβαλών* E, *συλλαβών* codd. — § 124 *εἰπόντες· ἐπιόντες* E. — § 124 *ἐπλήσθη* MWE, *ἐπληρώθη* A. — § 126 *ἠδικοῦντο* E, *ἠδίκουν* codd. — § 126 *νῦν δέ* E, *ἢ νῦν* codd. — § 129 *ὡς* E, *Σαμαρέων* codd. — § 132 *ἐπ' Ἰταλίας* Lowth., *ἐπὶ τῆς βίας* codd. — § 132 *ἀπιέναι* Huds., *ἀπεῖναι* vlg. — § 135 *διακούσαντα* A, *δικάσαντα* MWE. — § 136 *περί* Cob., *ἐπί* vlg. — § 138 *πεπληρωκώς· πεπληρωκότος* MW. — § 139 *Ἀντιόχου· Ἀντίοχος* E. — § 142 *Σίμωνα* MWLat. mg. A, *Ἄτομον* AE. — § 143 *διὰ — ἐβλάπτετο* ed. pr., *αὐτῇ διὰ τὸ κάλλος παρεκάλει παρ' ἐκείνης οἰόμενος οὐκ ἐν ὀλίγοις ἔβλαπτεν* codd. — § 145 *ἐπισχούσης· ἐπισχυούσης* Ern. — § 146 *κατέλιπε* E, *καταλείπει* codd. — § 148 *ὁ τῶν· ὧν τῶν* Hw. — § 149 *γάρ* E, *δέ* codd. — § 149 *Ὀκταουία* Huds. ex Lat., *Ὀκτάουιος καὶ Ὀκταουία* vlg. — § 150 *υἱόν· αὐτόν* E. — § 151 *καθάπερ ἦν· ὡς* E. — § 153 *ἐπ' αὐτὸν — συνθέντας· αὐτῷ ἐπιβουλεύοντας* E. — § 158 *δυνάστου* AE, *βασιλέως* MW. — § 159 *τὸν Ἀγρίππαν — τινί· τῷ Ἀγρίππᾳ δεδώρηται μοῖράν τινα* E. — § 162 *μεταστήσεται· μεταστήσει* Cob. — § 162 *γενόμενον* E, *γινόμενον* codd. — § 163 *λῃστάς* suspectum Ns. — § 164 *ἀνέβησαν·* add. *γάρ* E. — § 164 *ἔχοντες· φέροντες* E. — § 164 *Ἰωνάθῃ· πλήθει* Herw. — § 165 *δοκοῦντες· ὀκνοῦντες* Herw. — § 166 *καὶ τῇ πόλει· κατὰ τὴν πόλιν* E. — § 166 *ἐπιβαλεῖν· ἐπαγαγεῖν* M, *ἐπενεγκεῖν* E. — § 168 *τιμωρίαν* E, *τιμωρίας* codd. — § 169 *τῶν* et *ἔρχεσθαι* acc. ex E. — § 172 *λέγον-*

τες· θέλοντες E. — § 172 διήρπαζον· διέφθειρον E. — § 176 ἕως· ὥστε Cob. — § 177 ὁπλίσας· ὁπλίτας E. — § 178 μετάνοιαν· σύγγνοιαν Herw. — § 180 ἀρχιερεῦσι — διάστασις E, ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς πρώτους τοῦ πλήθους τῶν Ἱεροσολυμιτῶν vlg. — § 180 ποιήσας — στάσεως· ποιήσας ἡγεμὼν vlg. — § 180 ἐπιπλήξων· add. E καὶ τὴν στάσιν κωλύσων. — § 180 ἀπροστατεύτῳ ME, ἀπροστατήτῳ AW. — § 181 πέμπειν· ἐκπέμπειν Euseb. — § 181 ὀφειλομένας· ἐποφειλομένας E. — § 183 τῶν — οἱ πρῶτοι· τῶν ἐν Καισαρείᾳ οἱ πρῶτοι δύο Σύροι MW, Σύρων οἱ πρῶτοι E. — § 183 πείσας acc. ex A, ἔπεισε E. — § 184 οἰκοῦντες acc. ex A. — § 184 παρὰ τοῦ Νέρωνος acc. ex E. — § 186 οὐκ inser. Herw. — § 188 ὑπό τινος Bk., ἀπό τινος vlg. — § 189 διάφορον MW, διαφέρον AE. — § 190 πάντα acc. ex E. — § 191 τοῦτο Bk., ταῦτα vlg. — § 195 διακούσας αὐτῶν· ἀκούσας E. — § 195 ὁμηρεύσοντας· ὁμηρεύσαντας MWE. — § 202 τῷ Ἀλβίνῳ E, τὸν Ἀλβῖνον codd. — § 204 εἰσηνέγκατο· εἰσήνεγκε E. — § 204 λαμπρῶς om. E. — § 208 κατά — αὕτη· ἑορτὴ γὰρ ἐνειστήκει E. — § 209 ἀπολύειν A, ἀπολύσειν MWE. — § 213 διαδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης· τὴν ἀρχιερωσύνην E. — § 213 αὐτήν acc. ex E. — § 214 εὐνοίας· συγγνοίας Herw. — § 215 προαγαγών Ns., προσαγαγών vlg. — § 215 κατατεθέντας· καθέντας mg. A. — § 215 ἐκενώθη E, ἐκαθάρθη codd. — § 217 ἐποιχομένων· ἀφικομένων E. — § 218 ὕμνους· νόμους E. — [§ 219 πορίζεσθαι· κομίζεσθαι A. — § 220 ἀνεγεῖραι· add. ἡμᾶς MW, supplet Hw. καθελόντ' ἀνεγεῖραι. — § 223 ἀρχήν· add. E καὶ ἐπὶ μέγα προκεχωρήκει. — § 227 στασιασάντων E, στασιαστῶν codd. — § 228 ἀπό Nr., ἐπί vlg. — § 228 ὅτι E, ἔνθα codd. — § 229 διαδοχάς E, διαδοχήν codd. — § 229 αὐτῶν· ἐπ' αὐτῶν Ns. — § 232 τετρακοσίων· τριακοσίων AM, cf. X § 147. — § 234 τότε δή — ἀρχιερωσύνην E, τότε δὴ τῶν ὑποστρεψάντων αἰχμαλώτων Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ εἷς ὢν τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει codd. — § 234 τριακόσια E, τετρακόσια codd. — § 238 πολεμήσαντες· πολεμηθέντες καὶ πολεμήσαντες A. — § 240 ὄνομα Huds., ὄνομα ὂν vlg. — § 240 τἀδελφοῦ· τοῦ αὐταδέλφου E. — § 243 τῷ θεῷ E, τοῦ ἔθνους codd. — § 244 κατὰ κράτος· κατ' ἄκρας Phot. — § 246 ἀναχθέντα· ἀχθέντα A. —

§ 249 περὶ τῆς· καταστάσεως· ἐπὶ τῇ καταστάσει E. — § 250 ἑλών· ἐλθών MW. — § 251 ἐπολιτεύσαντο· οὐκ ἐπολιτεύσαντο Hw. — § 252 ἀνέπλησε E, ἐνέπλησε codd. — § 255 μηδέν Nr., μηδέ vlg. — § 256 οὐκ ἦν· an negatio delenda? Nr. — § 256 ὑπό codd., ἀπό E. — § 256 ἠθῶν· ἐθῶν A. — § 260 δεινὰ acc. ex AE. — § 260 τὸ ὕστατον acc. ex E. — § 261 δισχιλίοις· add. cod. Gall. ὅλοις. — § 262 ἀνακεφαλαίωσιν καί acc. ex mg. A et E. — § 263 καὶ ποιητικῶν· μαθημάτων πολλὰ πονήσας acc. ex AE et cod. Gall. — § 264 καὶ γλαφυρότητι — ἐπικομψεύοντας add. A. — § 264 μόνον οὐκ· οὐ μόνον Herw. — § 264 τυχοῦσι et θέλουσι locum permutent. Hw. — § 266 οὐδὲ — φανήσεται acc. ex A. — § 267 ἐνεστώσης· ἐφεστώσης E. — § 267 βίβλοις MWE, βιβλίοις A, cf. Birt. *Buchw.* p. 203. — § 268 νόμων· θείων νόμων mg. A.

Vit. § 1 μέγα acc. ex MW. — § 2 ὑπάρχω· μετέχω Cob. — § 9 ἀντίπαις P, ἄρα παῖς rell. — § 11 οὖν P, γοῦν rell. — § 11 ἔρημον R, ἐρημίαν rell. — § 12 τε del. Bk. — § 12 ἢ om. P. — § 13 καὶ ἑκτόν· vel dele vel lege καὶ ἕνα, Casaub. — § 14 ἐγὼ· αἰτῶ P. — § 14 ἐξελάθοντο· ἐπελάθοντο P. — § 15 ἕτεροι· ἑταῖροι R. — § 16 μάλιστα Bk., κάλλιστα vlg. — § 16 Ποππαίᾳ Ns., ποπλία P, πομπηΐα RAMW Exc. Peir. — § 16 τὴν οἰκείαν· τὰ οἰκεῖα R. — § 17 ποιησαμένους· ποιησομένους PR. — § 17 εὐτυχίαν· add. πάντες R. — § 18 πατράσι R, πατρίσι rell. — § 20 οὖν· γ' οὖν A. — § 20 ἐνδοτέρω· ἐνδότερον R. — § 21 στίφους P, ἱεροῦ rell. — § 22 συγκατανεύειν· συγκατανεύσειν R. — § 22 ἵνα — ἐπράττομεν om. A, ἔπραττον τοῦτο μέν R. — § 23 Κέστιον· κέσσιον P, γέσσιον AMW. — § 24 νικήσαντες· νικῆσαι πάντες Hw., νικήσειν Herw. — § 29 καλούς· καὶ καλούς R. — § 29 τούτοις ἀεί· τοῦτο πεῖσαι PR. — § 29 μαθεῖν· suspectum Ns. — § 31 πάντας· παντός Nr. — § 31 πρός ed. pr., διὰ codd. — § 33 δή· δέ Ns. — § 33 (Ἀγρίππα) τοῦ μεγάλου Hw. — § 34 Πίστος· Κρίσπος, frater ille Capelli, quem modo abesse dixerat. Huius filius Iustus probe distinguendus a Iusto Pisti filio, de quo mox. Confirmatur emendatio inde quod inepte Iosephus hunc Crispum antea abesse dixisset, nisi rursus de eo loqui voluisset, Hw. Mg. A.: γρ. Πρίσκος. — § 34 παραγόμενος Df., παραγενόμενος

codd. — § 36 *Πίστου· γρ. Πρίσκου* mg. A. — § 37 *καὶ κτίστου· καί* del. Hw. — § 37 *ἀποβαλεῖν* Ns. Cob., *ἀποβάλλειν* codd. — § 39 *ἀπόστασιν· ἀποστασίαν* A. — § 39 *ἄρξειν· ἄρχειν* Ns. — § 39 *ὑπάρχον* Df., *ὑπάρχειν* codd., *ὑπάρξειν* Ns. — § 40 *τούτῳ* del. Herw. — § 44 *Γαδαρηνοί· γαδαρηνή* R, *γαδπρόασοι* M, *γαδ' προσσοι* W. — § 44 *Γαβαρηνοί Σωγαναῖοι* Gagnierus et Huds., *βαραγανεοι* P, *βαραγεναῖοι* R, *παραγενέοι* M, *παραγανέοι* W, *βαραγαναῖοι* A, *γαβαραγαναῖοι* ed. pr. — § 44 *ἐπιπεσόντες· ἐπεισπεσόντες* RA. — § 44 *ἀνέζευξαν· ἔζευξαν* R. — § 45 *κατὰ κράτος ἐνίκησε* add. R. — § 45 *πέμπει· ἔπεμπε* Herw. — § 47 *ἀφικέσθαι·* delevit Df. *τὴν Φιλίππου*. Secundum Hw. lacuna est; non enim apparet, cur literas ad Agrippam et Berenicen dederit; nec magis apparet cur Varus timuerit ne post Philippi adventum *ἀχρεῖος* foret. — § 48 *ἐπιστολάς· ἐπιστολήν* R. — § 48 *Οὔαρος· Νόαρος* Bell. Iud. II 8, 16. — § 51 *ἀπορῶν· ἀγνοῶν* Cob. — § 52 *ἁμαρτίας· μαρτυρίας* R. — § 56 *αὐτῶν·* add. *πάντας* M. — § 57 *ὑποπτεύοντες* MW, *ὑποπτεύσαντες* rell. — § 59 *διεδέδοτο* Bk., *διαδέδοκτο* R, *διεδέχετο* rell. — § 61 *αὐτόν* Bk., *πρὸς αὐτόν* vlg. — § 61 *Μόδιον* MW, *μονόδιον* rell. — § 65 *πρεσβεύσων· πρεσβεῦσαι* PRA. — § 66 *ναυτῶν· αὐτῶν* R. — § 69 *βουλῆς· αὐλῆς* R. — § 70 *φρονεῖ· ἐφρόνει* R. — § 70 *κατεῖδον· κατεῖχον* R. — § 73 *ὑπὸ δύο* ed. pr., *ὑποδύς* codd. — § 74 *ὑπὸ Μοδίου* Hw., *ὑποδίκου* vlg. — § 74 *παρακαλοῦντας· παρακαλοῦντος* R. — § 74 *χρίσονται* R, *χρήσονται* rell. — § 74 *εὐπορίαν· εὐπορίας* R. — § 74 *χρώμενοι· χρόμενοι* P, *χρησάμενοι* MW, *χριόμενοι* Nr. — § 75 *ὑπ'* Ns., *ὑπέρ* vlg. — § 77 *μισθοφοράν* P, *μισθοφορίαν* vlg. — § 79 *ἐν προφάσει· προφάσει* Ns. — § 79 *ἐν αὐταῖς· ἐπ' αὐταῖς* P. — § 80 *γοῦν· οὖν* MW. — § 80 *ἐπ' ἐξουσίας* Bk., *ἐξουσίας* vlg. — § 81 *μέρος* Cocc., *μέρους* codd. — § 82 *Γαδαρεῖς· γαραβεῖς* P, *Γαβαρεῖς* Ns. — § 88 *προστίθεσθαι* MW, *προσθέσθαι* PRA. — § 89 *γενήσεσθαι* Ns. Cob., *γενέσθαι* vlg. — § 93 *μηδέ* Df., *μήτε* codd. — § 93 *ἐκείνους* Huds., *ἐκεῖνον* vlg. — § 93 *φυλαξόντων* R, *φυλαξάντων* rell. — § 99 *ἐδαφοποιήσαντα* R ap. Haverk. Vol. II 2 p. 171, quam collationem Ns. non videtur animadvertisse, *ἔδαφος ποιήσαντα* vlg. — § 100 *ἀπολεῖσθαι* Ns. Cob., *ἀπολέσαι* R, *ἀπολέσθαι* rell. — § 102 *ἀν-*

ἤχθησαν· ἀνέβησαν Huds. — § 107 κἀγώ· κἀγὼ ὡς AMW et R ap. Haverk. — § 111 παύσαιντο· παύσοιντο W. — § 112 ἐπικομίζοντες ed. Genev., ὑποκομίζοντες codd., ὑπεκκομίζοντες Ns. — § 114 Μόδιον· μονόδιον R. — § 114 κυκλώσασθαι· κυκλώσαντες P. — § 115 μεθορίῳ Ns., μορίῳ P, μεθορίοις rell. — § 118 πόλιν· κώμην MW. — § 118 μεθορίῳ· μεθορίων P, μεθορίοις W. — § 118 αὐτοῖς· αὐτόν R, αὐτούς MW. — § 119 πληρώσας τάς Ns., πληρώσαντας P, πληρώσαντες RMW, πληρώσας A. — § 119 πολλοὺς δ' ἐπηγόμην RA, πολλοὺς ἐπιγόμην P, πολλοὺς ἠπειγμένος MW. — § 120 ἑτοιμότητα· ἰταμότητα Nr. — § 122 διετέθη Ns. Cob., ἐτέθη vlg. — § 122 αὐτῷ· αὐτοῦ R. — § 123 Σέπφωριν R, Σέπφωριν νομίζων rell. — § 123 ἔφασκεν· add. A ἑαυτόν. — § 124 αὐτοῦ δέ· οὐδέ Nr. — § 126 χάριν· χωρίς R. — § 127 ἐπεφέρετο· ὑπεφέρετο PR. — § 127 ἐσθῆτος· ἔσοντας P. — § 130 ἀποδοῦναι R, add. rell. τὰ ἡρπασμένα. — § 132 ὑπολαβόντες· ἐπιλαβόντες P. — § 134 προελθών Ns., προσελθών vlg. — § 135 μὴ καί PR, μή AMW. — § 135 πρῶτος corruptum Ns., προεστὼς Herw. — § 135 μισοπονηρήσαντες· μισοπονηρεύσαντες R. — § 136 πρό del. Hw. Ns. — § 136 (ὕπνῳ) κατεσχήμην Huds. — § 137 πολιτῶν· ὁπλιτῶν Hw. — § 137 ὑπ' αὐτοῦ· ὑφ' αὐτοῦ R. — § 137 δὴ ἐλθεῖν R, διελθεῖν rell. — § 138 βρέχων R, φέρων P, φύρων AMW. — § 139 γενέσθαι ὡς θνήσκειν ὡς κελεύοιεν R ap. Haverk., quod Ns. latuit; del. ὡς θνήσκειν Nr. — § 140 κελεύοντος· κελεύσαντος R. — § 142 προθύμως· om. MW, trsp. ante ἀφίκοντο Ns. — § 142 γενόμενοι· γενησόμενοι Ns. — § 142 ὀργή· ἑορτή R. — § 144 Τιβεριάδι· Τιβεριάσι MW, Τιβεριεῦσι Ns. — § 144 ἀναγκαίαις· ἀνάγκαις mg. AR. — § 146 φεύγειν· πρέπειν supplet R. — § 146 παραβαλόμενος· παραβαλλόμενος RM. — § 147 παύσεσθαι Nr. Ns., παύσασθαι vlg. — § 147 ᾤμην Nr., ἔφην vlg. — § 147 κρεμάσας RMW, κρεμάσαι PA. — § 148 διέφυγον· ἐξέφυγον R. — § 149 καὶ κωλυτάς RA, om. P, καὶ κωλύοντες MW. — § 149 τοῦ Ῥωμαίων περιγενέσθαι Cocc., τοὺς Ῥωμαίους παραγενέσθαι codd. — § 149 αὐτοῖς· αὐτῶν R. — § 150 διώκεσθαι· διδάσκεσθαι PR. — § 152 ἀνεπίβατος· suppl. Hw. ἡ γῆ, ἀνεπίβατον P. — § 153 μεθόριον· μεθορίαν P. — § 155 φυλάξουσαν· φυλάξασαν R. — § 156 ὑπεσχή-

μην· ὑπεσχόμην RMW. — § 157 στάδια· σταδίους R. — § 158 ἐπαίνων om. R. — § 158 φωνάς· εὐφήμους add. R. — § 160 γοῦν· οὖν MW. — § 161 ὅ· ὅτι Cob. — § 161 ἦν inser. Hw. — § 162 μακροτάτην· βλαβερωτάτην Hw. — § 163 χρήσασθαι RMW, χρῆσθαι PA. — § 165 ὡς· ὡσεί Hw. — § 165 εἶεν αἱ νῆες MW, εἶναι νέας PRA. — § 167 βαλέσθαι· βάλλεσθαι RMW. — § 167 ἄγνοιαν· ἄνοιαν Hw. — § 168 δ' εἴς τε· δεῖσθαί με MW, δ' εἴς γε Ns. — § 169 ὀλίγους· ὀλίγον R. — § 171 κολάσαι· καλέσαι P. — § 171 κόψαι· ἀποκόψαι Cob. — § 172 προελθεῖν· προδιελθεῖν A, δεῖν προελθεῖν MW. — § 172 δήμιος· δημόσιος P. — § 173 ἄσμενος· ἀσμένως R. — § 175 Τιβεριέων (πρώτους) Hw. — § 177 με παραγενέσθαι· μεταγενέσθαι MW. — § 177 ἐπικαλέσαντες A, ἀποκαλέσαντες rell. — § 177 Γαμαλῖται· Γαμαλίτου Huds. — § 178 ὁμοφρόνως Nr., σωφρόνως vlg. — § 180 μεθεστάναι· μεθιστάναι R, μεταστῆναι AMW. — § 180 ὑπό· ἀπό AMW. — § 183 πάντας· πάνπαν R. — § 185 ποιήσων· ποιήσειν R. — § 185 ἰατρίνης· ἰατρικῆς MW. — § 186 τὰ τείχη R, τείχη rell. — § 189 πάντως· πάντας P, παντός R. — § 190 καὶ ὁπλίτας ed. pr., ὁπλιτῶν P, ὁπλίτας RMW, μεθ' ὁπλιτῶν Cocc. — § 192 παλαιός om. MW. — § 193 τῆς — ἐκείνοις Bk., τῆς αὐτῶν στάσεως ἐκείνους vlg. — § 193 περὶ τὸν Ἄνανον· καὶ Ἰησοῦν τὸν τοῦ Γάμαλα add. MW. — § 194 τοῦ· τοὺς τοῦ Herw. — § 195 προνοήσεσθαι Nr. Ns., προνοήσασθαι vlg. — § 195 μεταθέσθαι· καταθέσθαι R. — § 195 τὰς γνώμας om. MW. — § 197 νεώτατος· νεώτερος Ns. — § 198 αὖ acc. ex R. — § 198 ἐμπειρίαν τῶν νόμων· ἱερωσύνην λέγοιεν ἀγαπᾶν με R. — § 200 τῶν ὅλων· μεθ' ὅπλων Hw. — § 202 καταθείμην· καταθοίμην M. — § 204 σφόδρα· add. γοῦν MW. — § 204 προστάξαι· προστάξαντας MW. — § 205 ἀποστερηθεῖεν· ὑποστερηθεῖεν A. — § 206 γνώμην om. P. — § 207 δοκεῖ R, δοκῶ rell. — § 208 διὰ — ὄνειρον R, θαυμάσιον δὲ οἷον ὄνειρον διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης PAMW. — § 208 λυπούμενος· θυμούμενος MW. — § 212 νομίζων· νομίσας R. — § 216 πεπέμφθαι· ἀποπεπέμφθαι MW. — § 217 αὐτῷ· αὐτόν R. — § 218 ὑποδέξασθαι MW, ἐπιδέξασθαι PRA. — § 222 κατακείμενοι· ἀνακείμενοι R. — § 223 μετ' οὐ· μετά MW. — § 223 γεγραφότων PAMW, γεγενημένων R, γεγραμμένων Ns. —

§ 225 *τὸ ἀργύριον· ἀργύριον* AMW. — § 228 *αὐτῶν· τῶν* Hw. Ns. — § 228 *πιστῶν ὁπλιτῶν· πιστὸν* PRA, *πιστὸν ὁπλίτην* Bk. — § 230 *πεπόμφειν* Ns., *πέπομφα* ed. pr., *πεπόμφασιν* codd. — § 230 *ἀγαθοῦ τοῦ· τοῦ ἀγαθοῦ* Herw. — § 234 *συνείς* RMW mg. A, *συνικώς* P, *συνηκώς* A. — § 236 *ἐπιχειρήσουσι* R, *ἐπιχειρήσωσι* vlg. — § 237 *εἶναι — ἕνα· τούτων εἰς ἣν θελήσετε παραγενήσομαι χωρίς*, cf. § 235. — § 237 *εὐνοϊκῶς* R mg. A, *εὔνως* et *εὐνόως* rell. — § 240 *δὴ δεῖν* R, *δ' ᾔδειν* P, *δὲ ᾔδειν* AMW. — § 240 *πιστόν* A man. sec., *πιστῶν* rell. — § 241 *μεθόριον· μεθορίαν* MW. — § 242 *ἀναλαβόντας· ἀναλαβεῖν* R. — § 242 *ἄγνωστον· ἄδοξον* M. — § 244 *μολύνειν· λαμβάνειν* PAM. — § 245 *ψευσμάτων· σφαλμάτων* M. — § 246 *ἀφίξεως· ἀξιώσεως* PA. — § 246 *λόχον· ὄχλον* R. — § 247 *ἐψεύσθησαν· ἐψεύσαντο* RMW. — § 249 *πλῆθος· πεδίον* PRA. — § 249 *εὐθέως* acc. ex MW. — § 250 (*τῆς*) *πρὸς ἐμέ* Hw. — § 251 *ὡς αὐτούς* R, *αὐτός* codd. — § 252 *ἐνστησάμενοι* R, *εκστησάμενοι* MW, *ἑστησάμενοι* (?) in textu Ns., deinde coni. *ἔστησαν*. — § 253 *ἐπισχεῖν· κατασχεῖν* PRA. — § 258 *ἀρετῆς· δὲ τῆς* PMW, *δὲ ἀρετῆς* A. — § 258 *εἴ τί* (*μοι*) *μή* Nr. — § 259 *μηδέν· μηδένα* MW. — § 261 *ἐβουλόμην· αὐτοὺς* om. Bk. — § 263 *ὑπέσχηντο· ὑπέσχοντο* R. — § 264 *ὄλεθρον· ὀλέθριον* PRA. — § 266 *φέρεσθαι· φαίνεσθαι* MW. — § 266 *πορευσομένους·* futur. Bk. est. — § 267 *τῇ Γαλιλαίᾳ* PRA, *τῆς Γαλιλαίας* MW. — § 270 *ὁδοῖς· διόδοις* MW. — § 271 *ἐπορεύθησαν* R, *πεπόρευντο* rell. — § 271 *κατά* Ns., *ὁ κατά* vlg. — § 273 *γενόμενοι· παραγενόμενοι* MW. — § 274 *δ' ἕως* Df., *δὲ ὡς* vlg. — § 276 *τί· εἴ τι* A. — § 277 *καὶ πολύν· πολύν* AMW. — § 279 *δήμου· πλήθους* MW. — § 279 *βουλήν· ἐπιβουλήν* R. — § 280 *πρώτην* add. ex MW *περὶ τρίτην ὥραν* Ns. — § 281 *πόρρω τῆς πόλεως ἀπὸ τριάκοντα σταδίων* trsp. Herw. — § 283 *οὐ· ὡς οὐ* Huds. — § 284 *ἀμελοῦντος· ἀνενδοῦντος* P, *μέλλοντος ἀμελοῦντος* Ns. — § 289 *οὔτι· οὕτω* R, *οὐχί* MW. — § 290 *γνώμην εἰσῆγε* R, *εἰσήγετο* P, *εἰσηγεῖτο* AMW. — § 290 *πᾶν ὅπλον· πάντα ὄχλον* MW. — § 292 *εὐθύς με* R, *εὖ ἐμέ* rell., *ἐμέ* Ns. — § 295 *πρὸς εὐχάς· εἰς προσευχήν* M, *εἰς προσευχάς* W. — § 296 *ἀνακρῖναι* AMW, *ἀνάκρινε* P, *ἀνάκριναι* (ut videtur) R. — § 298 *τὸν δῆμον· τὸ πλῆθος* P. — § 298 *ὑμῶν· ἡμῶν* Huds.

— § 299 ἔργῳ δεικνυμένων PR, ἐπιδεικνυμένων rell. — § 301 διεφθάρην· διεφθάρησαν R. — § 302 τὴν ζήτησιν· supplet ποιούμενοι Cob. — § 302 ἔφη· ἔφην RA, φησίν MW, φασίν Huds. — § 302 ἀναιρεῖν· ἄρχειν PR. — § 303 παίσειν Cob., παίειν vlg., πλέον P. — § 303 ἐπὶ τὸν· τόν Ns. — § 303 εἰ βιάζοιντο· ἐξώρμησαν P. — § 304 ὠσθείς Nr., σωθείς vlg. — § 305 ὑπ' MW, παρ' PRA. — § 307 αὐτούς fort. spurium Ns., αὐτοῖς Herw. — § 308 πέρας RMW, τέλος PA. — § 309 ταύτης om. P. — § 310 ἐβεβαίουν· ἐβεβαίωσαν P. — § 311 τήν· add. τῶν Ἱεροσολυμιτῶν Lowth. — § 313 οὔτι Ns., οὐχί vlg. — § 314 προστεθειμένην A, προστεθειμένης P, προστιθεμένην R, συντεθειμένην MW. — § 315 εὐτρεπῶς P, εὐτρέπτως R, εὐπρεπῶς AMW. — § 319 παραλιπών· διαλιπών Cob. — § 320 τοὺς περί ed. pr., περί codd. — § 321 τοὺς πολίτας· πολίτας Hw. — § 322 κώμαις RA, δώμαις PMW, Δώροις Gelenius, Ἐνδώροις Huds. — § 323 εὐτρεπῆ R, εὐπρεπῆ rell. — § 324 πόρρω· πορρωτέρω AMW. — § 324 πολλῶν· ἄλλων Nr. — § 325 τε ἄνοιαν A, στενότητα P, νεότητα RMW. — § 326 καταβῆναι· ἀναβῆναι P. — § 327 νικῶντας ἤδη del. Herw. — § 329 ὁπλιτῶν· πολιτῶν P. — § 331 (τοὺς) μυρίους Herw. coll. § 321. — § 333 διαρπαγῆς· ἁρπαγῆς MW. — § 333 σῶσαί με· ὡς ἐμέ P. — § 336 μικρὰ διελθεῖν add. A. — § 337 δεδιέναι· δεδωκέναι R. — § 337 ἀληθείας· add. R τὸν λόγον τρέψαι. — § 338 τοῦτον W, τούτων vlg. — § 338 τόν· καὶ τόν A. — § 338 τὸν πόλεμον· τῶν πολέμων R. — § 339 πονηρίας· τιμωρίας PRA. — § 341 ἀνειλήφειτε Nr., ἀνειλήφατε vlg. — § 345 ἄλλους· ἀλόγους Nr. — § 346 αὐτῶν· αὐτόν Bk. — § 347 ἀσφαλεῖς εἶεν· ἀσφαλὲς εἶναι MW, ἀσφαλὴς εἴη A. — § 347 ἐνεδέξαντο· ἐσεδέξαντο Ns. — § 349 ἐπὶ τῇ Cob., ἐν τῇ vlg. — § 349 Ἵππου· Ἰόππης R. — § 350 εὐπορεῖτε· εὐπορία MW. — § 350 ὑμῖν Ns., ἤμην PRA, ὑμῶν MW. — § 350 ληφθέντα· φθαρέντα MW. — § 350 πεσόντα· γέγονεν αἴτιος add. R. — § 352 πάσης τῆς· πολλῆς MW. — § 352 κατέθεσθε Huds., καταθέσθαι codd. — § 356 καὶ ταύτας· κἂν ταύταις Ns. — § 356 ῥᾳδιουργοῦντα· ῥᾳδιουργόν PRA. — § 357 ἔπραξα· ἔδρασα P. — § 358 ἀνέγνως A, ἀναγνούς rell. — § 359 τῶν — κατεργασαμένων· τοῦ πολέμου γενομένων PAMW. — § 361 αὐτοῖς·

αὐτός M. — § 363 δημοσιῶσαι PR, δημοσιεῦσαι AMW. — § 367 Ἀγρίππας Huds., ἀληθείᾳ codd. — § 368 παρέκβασιν· παράθεσιν PR — § 368 λελέχθω· ἡμῖν λελέχθω P. — § 369 φόνων RM, φόνου PAW. — § 370 θελήσασι· θελήσουσι Nr. — § 370 δημοσιώσειν· δημοσιεύσειν M. — § 370 οὐσίας· οἰκίας M. — § 372 ὁπλῖται· πολῖται MW. — § 373 ἥκειν — αὐτόν· ἢ ἐκεῖνον τὸν παραλαβόντα μόνον MW. — § 373 φρουρήσοντας· φλυαρήσαντας MW. — § 375 οἰηθέντες· οὐ βουληθέντες PR. — § 378 εἰσβεβληκότων· εἰσβεβηκότων PR. — § 380 ἀκούσαντες· προχωρήσαντες M. — § 380 ἐσώθησαν· ἔσωσαν R. — § 382 ἀντιγράφει καὶ τῶν· ἃς ἀντιγράφει τῶν Herw. — § 384 πολλαχόθεν· πανταχόθεν RA. — § 385 ὀργῆς· ἐπ' αὐτούς add. A, ὀργισθέντας ἐπ' αὐτούς add. MW. — § 386 τε Bk., δέ vlg. — § 386 τὰ τηλικαῦτα μετὰ κρίσεως Ns. — § 387 ἐλέγξαι Herw., ἐπάξαι vlg. — § 388 ἔπεισα· ἔπαυσα W. — § 388 βασιλείας· Γαλιλαίας Hw. — § 388 πεμφθέντα· ληφθέντα A. — § 392 μῆνιν· μνήμην Gelenius. — § 393 κρεῖσσον MW, κρεῖσσον καί A, Κρίσπον ὡς R, Κρῖσπον Ns. — § 395 Γάρις RA, Γάρεις P, γὰρ εἰς MW. — § 395 ἐπ' αὐτήν· ἔτι αὐτῇ Ns. — § 395 προσέβαλον Bk., προσέβαλλον vlg. — § 398 αὐτῆς· αὐτοῖς M. — § 398 ἐπέστησε MW, ἐφίστησι A, ἐπιστῆσαι R. — § 398 Κανὰ MW, Σελεύκειαν PRA. — § 400 χάρακος· φάραγγος M. — § 402 ὑπήντησα· ἀπήντησα P. — § 402 δαίμονος· δαιμονίου Herw. — § 403 καρπόν· ταρσόν P. — § 403 καὶ δεδοικότες· δεδοικότες MW. — § 405 νυκτός· τῆς νυκτός R. — § 407 πρόσταξιν· πρᾶξιν MW. — § 410 δέκα πόλεων· δεκαπόλεως PR. — § 410 ὑπό· ὑπέρ Bk. — § 410 τῆς· ἐπὶ τῆς P. — § 410 ὑποτελῶν· ἐπιτελῶν A. — § 412 Γάρις Richter, τάρις PRA, Ταριχέας MW. — § 412 ἐποιήσατο· ἐποιήσαντο PRA. — § 414 παρθένον· πόρθον P. — § 415 ἀπηλλάγη ed. pr., ἀπηλλάγην codd. — § 416 διά· μετά PA. — § 416 ὁσάκις νικηθεῖεν· ὅσα κινηθεῖεν PR. — § 418 καί inser. Bk. — § 419 ἐγκέκλειτο R, ἐγκέκλειστο rell. — § 423 ἥκομεν· ἠκόμην W, ἱκόμην M. — § 423 μεταστάσεως· διαστάσεως M. — § 425 κατέγνω· διέγνω R. — § 427 μέν μοι· μέντοι R. — § 429 Τίτον· τοῦτον A. — § 429 λαβόντι· λαμβάνοντι MW. — § 430 καταπαύω· καταπαύσω MW.

Ex animadversionibus Cobeti ad decem libros priores excerpsi correctiones quae sequuntur:

I § 77 *τῶν παίδων*· supple *καὶ τούτοις*. — § 120 *ἐντυχοῦσαν*· *ἐπιτυχοῦσαν*. — § 163 *ἐξεβοήθη*· *διεβοήθη*. — § 180 *ὡς διά*· *ὥστε διά*. — § 188 *ἐπεβούλευσεν*· *ἐβούλευσεν*. — § 190 *εἰσακοῦσαι*· *ἐπακοῦσαι*. — § 222 *οὐδῷ*· *ὀδῷ*.

II § 20 *ὑπερβαλέσθαι*· *ὑπερβάλλεσθαι*. — § 24 *ἐρημίᾳ*· *ἐρημίας*. — § 65 *ποθήσαντος*· *ποθήσοντος*. — § 85 *ἐπ' ἀρότρῳ*· *ὑπ' ἀρότρῳ*. — § 119 *ἐπ' Αἴγυπτον*· *ἐπ' Αἰγύπτου*. — § 121 *ἀνείθησαν*· *ἀνεῖσαν*. — § 131 *ἔφασκον* (*δεῖν*) *εἶναι*. — § 152 *στερούμενος*· *στερόμενος*. — § 203 *ἐξέτρυχον*· *ἐξετρύχουν* et ita Ns. — § 204 *ἐπὶ ταύταις*· *ἐν ταύταις*. — § 307 *καταλιπεῖν*· *καταλείπειν*. — § 309 *μὴ ταῦτα*· *ἢ ταῦτα*. — § 311 *ἀπάγειν*· *ἀπαίρειν*. — § 319 *Μωυσεῖ*· *Μωυσῆς*. — § 342 *χρήσασθαι θέλουσιν*· *χαρίσασθαι θέλουσαν*.

III § 24 *τὴν περὶ τῶν*· *τὴν τῶν*. — § 46 *τοῦ πολέμου*· supple *τούτου*. — § 76 dele *περὶ τοῦ*. — § 93 *τοῦ συλλόγου*· *ἐκ τοῦ συλλόγου*. — § 110 *ἐξήπτετο*· *ἐξῆπτο*. — § 122 *κατ' ὀλίγον*· *ὀλίγον*. — § 168 *σαρδόνυξ*· *σαρδῶνυξ*, item § 185, 215 et VII § 161. — § 178 *ἐπιτετμημένος*· *ἐντετμημένος*. — § 188 *δικαιοτέρῳ*· *δικαιοτάτῳ*.

IV § 11 *ἐξηγανάκτουν*· *διηγανάκτουν*. — § 102 *τοσοῦτο*· *τοσούτους*. — § 114 *εὐδαιμονέστεροι*· *εὐδαιμονέστατοι*. — § 125 *οἰκεῖσθαι*· *ᾠκίσθαι*. — § 163 *κατασκευῆς*· *καὶ κατασκευῆς*. — § 197 *ἕκαστόν τι*· *ἕκαστον*. — § 246 *ἐγγυτέρω*· *ἐγγυτάτω*. — § 256 *βουληθῇ τινι*· *βουληθῇ*. — § 310 *καταλιπεῖν*· *καταλείπειν*. — § 327 *λείποντι*· *λεῖπον* et ita Ns.

V § 48 *ἀποσκευῆς*· *κατασκευῆς*, item § 92. — § 80 *Μανασσητῶν*· *Μανασσιτῶν*. — § 83 *Μανασσήτιδος*· *Μανασσίτιδος*. — § 132 *καὶ τῆς πολιτείας*· *τῆς πολιτείας καί*. — § 290 *λόγον*· *γρῖφον*. — § 300 *ὤσατο*· *ἐώσατο*. — § 349 *διυπνισθείς*· *ἐξυπνισθείς*.

VI § 26 *οὐδ' εἰ*· *οὐδ' ἂν εἰ*. — § 36 *θείας* (*θείους*)· *ὁσίους*. — § 122 *πρίν*· *πρό*. — § 133 *ἀρξαμένους*· *ἀρξάμενον*. — § 139 *ἐξεφόρησαν*· *διεφόρησαν*. — § 166 *ἐξᾴδειν*· *ἐπᾴδειν*. — § 182 *προσρήξας*· *προσράξας*. — § 234 *σκόπει* dele. — § 241 *ἀλλήλοις*· *ἀλλήλους*. — § 288 *περιέπεσεν*· *παρέπεσεν*.

VII § 6 *ἀπολέσθαι· ἀπολέσαι.* — § 13 *συνέρρηξε· συνέρραξε.* — § 76 *ἄρχεσθαι· ἄρχειν.* — § 239 *ἐπικείμενον· ἐπικαθήμενον.* — § 361 *μνησικακῆσαι· μνησικακήσειν* (ac proinde *ἐργάσεσθαι*).

VIII § 181 *ἐξεμπολουμένων· ἐξεμπολωμένων.* — § 194 *γάμων· γαμετῶν.* — § 235 *ὑπομένειν· ὑπομενεῖν.* — § 390 *ἀποκτείνειν· ἀποκτενεῖν.*

IX § 6 *ἑκατέρους· ἑκάτερον.* — § 71 *ὠνήσεσθαι· ὠνηθήσεσθαι.* — § 84 *ἤνυσαν* dele. — § 181 *ἀπέτεμον· ἀπετέμοντο* et ita Ns.

X § 19 *διαφαγεῖν· διατραγεῖν.* — § 50 *καὶ κατά· κατά.* — § 138 *σώζειν· σώσειν.*

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

⟨1⟩ Ἐν δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων 1
ἐσπουδακὼς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀναστεῖλαι τῶν περὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἁμαρτανομένων, τίθησι νόμον οὐδὲν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐβεβαίου, τοὺς τοιχωρύχους ἀποδιδόμενον ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἦν οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν πασχόντων φορτικόν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν περιεῖχε τῶν πατρίων ἐθῶν. ⟨2⟩ τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσι δίαιταν τοῦ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάνθ' ὅσα προσέταττον ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, οὐ κόλασις τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ⟨3⟩ ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλᾶ καταβάλλειν τὸν κλέπτην, οὐκ ἔχοντα δὲ πιπράσκεσθαι μέν, ἀλλ' οὔτι γε τοῖς ἀλλοφύλοις, οὐδ' ὥστε διηνεκῆ τὴν δουλείαν ὑπομένειν· ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μεθ' ἑξετίαν. ⟨4⟩ τὸ δ', ὥσπερ ὡρίσθη τότε, χαλεπὴν καὶ παράνομον γενέσθαι τὴν κόλασιν ὑπερηφανίας ἐδόκει μέρος, οὐ βασιλικῶς ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτοῦ καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τὴν τιμωρίαν νενομικότος.

⟨5⟩ ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τοῦ λοιποῦ τρόπου γιγνόμενα μέρος ἦν τῶν διαβολῶν καὶ τῆς

2 *ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας· ⟨6⟩ ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ καὶ τὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, Καίσαρί τε συντυχεῖν ὁρμηθεὶς καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβοντας. Καῖσαρ δὲ τά τ' ἄλλα φιλοφρόνως αὐτὸν ἐξεδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας, ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ⟨7⟩ ὡς δ' ἧκον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, σπουδὴ περὶ τὰ μειράκια τῶν ὄχλων ἦν, καὶ περίοπτοι πᾶσιν ἐγεγόνεσαν, τῷ τε μεγέθει τῆς περὶ αὐτοὺς τύχης κοσμούμενοι, καὶ βασιλικοῦ κατὰ τὰς μορφὰς ἀξιώματος οὐκ ἀποδέοντες. ⟨8⟩ ἐπίφθονοί τ' εὐθὺς ἐδόκουν Σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ καὶ τοῖς Μαριάμμην ταῖς διαβολαῖς κατηγωνισμένοις· οὗτοι γὰρ ᾤοντο δυναστευόντων αὐτῶν δίκην δώσειν τῶν εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων παρανομηθέντων. ⟨9⟩ τὴν αὐτὴν οὖν ταύτην ὑπόθεσιν τοῦ δέους εἰς τὴν κατ' ἐκείνων διαβολὴν μετέφερον, λογοποιοῦντες οὐ καθ' ἡδονὰς συνεῖναι τῷ πατρὶ διὰ τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὡς μηδ' ὅσιον εἶναι δοκεῖν ἐπὶ ταὐτὸν συνιέναι τῷ τῆς τεκούσης φονεῖ. ⟨10⟩ ταῦτα γὰρ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἐπὶ τὸ πιθανὸν τῆς αἰτίας φέροντες κακοῦν ἐδύναντο, καὶ τῆς εὐνοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ οὗ πρὸς τὸν Ἡρώδην ἀναφερομένων ὑποκατεσκευάζετο μῖσος, οὐδ' αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον. ⟨11⟩ ἐν μέντοι τῷ τότε πάσης ὑποψίας καὶ διαβολῆς μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ τοῦ γεγεννηκέναι φιλοστοργίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μετεδίδου καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίᾳ γεγονόσιν ἐξεύγνυεν, Ἀριστοβούλῳ μὲν τὴν Σαλώμης*

§ 11 cf. Bell. Iud. I 23, 1.

θυγατέρα Βερενίκην, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν Ἀρχελάου τοῦ Καππαδόκων βασιλέως Γλαφύραν.

2 *⟨12⟩ ταῦτα διοικήσας, ἐπειδὴ καὶ Μᾶρκον Ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπειχθεὶς πρὸς αὐτὸν ἠξίωσεν εἴς τε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει παρ' ἀνδρὸς ξένου καὶ φίλου. ⟨13⟩ κἀκεῖνος μὲν εἴξας λιπαρῶς ἐγκειμένου ἧκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· Ἡρώδης δ' οὐδὲν ἀρεσκείας ἀπέλιπεν, ἔν τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτόν, καὶ μετὰ τοῦ τὰς κατασκευὰς ἐπιδεικνύναι πᾶσαν ἀπόλαυσιν διαίτης καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ Σεβαστῇ καὶ Καισαρείᾳ περὶ τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατεσκευασμένον, κἀν τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξῳκοδόμησεν, τό τ' Ἀλεξάνδρειον καὶ Ἡρώδειον καὶ τὴν Ὑρκανίαν. ⟨14⟩ ἦγε δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντῶντός τε τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἑορτώδει στολῇ καὶ δεχομένου τὸν ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. Ἀγρίππας δὲ τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβην κατέθυσεν, εἱστία δὲ τὸν δῆμον, οὐδενὸς τῶν μεγίστων πλήθει λειπόμενον. ⟨15⟩ αὐτὸς δ', ὅσον ἐπὶ τῷ καθ' ἡδονὴν κἂν ἔτι πλείους ἐπιμείνας ἡμέρας, διὰ τὸν καιρὸν ἠπείγετο· τὸν γὰρ πλοῦν, ἐπιβαίνοντος τοῦ χειμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν Ἰωνίαν.*

2 *⟨16⟩ ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκότος Ἡρώδου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τοὺς ἐπισημοτάτους· ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἠπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ, τὴν εἰς Βόσπορον εἰδὼς στρατείαν προῃρημένον. ⟨17⟩ καὶ πλεύσας διὰ Ῥόδου καὶ Κῶ προσέσχεν, περὶ Λέσβον οἰόμενος ἐπι-*

καταλήψεσθαι τὸν Ἀγρίππαν. ἐκεῖ δ' αὐτὸν ἀπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον, εἶργον τὴν ἀναγωγὴν τῶν νεῶν. ⟨18⟩ ὃ δ' ἐπεὶ διέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ Χίῳ, πολλοὺς μὲν τῶν προσιόντων αὐτῷ δεξιούμενος ἀνελάμβανε βασιλικαῖς δωρεαῖς, αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπτωκυῖαν στοάν, ἣν ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν οὐχ ὥσπερ τἆλλα διὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀναστῆσαι ῥᾴδιον ἦν, ⟨19⟩ χρήματα δοὺς ὅσα μὴ μόνον ἐπαρκεῖν ἀλλὰ καὶ περιττεύειν ἐδύνατο πρὸς τὴν συντέλειαν τοῦ κατασκευάσματος, ἐνετέλλετο μὴ περιορᾶν ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ἀποκαθιστάντας τῇ πόλει τὸν ἴδιον κόσμον. ⟨20⟩ αὐτὸς δὲ λήξαντος τοῦ πνεύματος εἰς Μυτιλήνην κἀκεῖθεν εἰς Βυζάντιον παρακομισθείς, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς Κυανεῶν ἤδη πεπλευκέναι τὸν Ἀγρίππαν, μετέσπευδεν ὡς ἐνῆν. ⟨21⟩ καὶ περὶ Σινώπην τὴν ἐν Πόντῳ καταλαβὼν ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη ταῖς ναυσὶν προσπλέων, ἄσμενος δ' ἐφάνη, πολλαί τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μεγίστην πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας τῆς εἰς αὐτὸν Ἀγρίππα, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος τοῦ βασιλέως, οὐκ ἀπολειφθέντος δὲ τῆς ἐκείνου χρείας, ἣν μετὰ τοῦ καταλιπεῖν ἀρχὴν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προυργιαιτέραν ἔθετο. ⟨22⟩ πᾶν γοῦν ἦν αὐτῷ κατὰ τὴν στρατείαν Ἡρώδης, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς κἀν τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος, ἡδὺς δὲ κἀν ταῖς ἀνέσεσι, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνός, ὀχληρῶν μὲν διὰ τὴν εὔνοιαν, ἡδέων δὲ διὰ τὴν τιμήν. ⟨23⟩ ὡς δ' αὐτοῖς κατείργαστο καὶ τὰ περὶ τὸν Πόντον, ὧν ἕνεκεν Ἀγρίππας ἐστάλη, τὴν ἀνακομιδὴν οὐκέτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέουσιν, ἀλλὰ διαμειψάμενοι τήν τε Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν,

κἀκεῖθεν ἐπὶ τῆς μεγάλης Φρυγίας ὁδεύσαντες εἰς Ἔφεσον ἀφίκοντο, πάλιν δ' ἐξ Ἐφέσου διέπλευσαν εἰς Σάμον. ⟨24⟩ πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν εὐεργεσίαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγένοντο. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἦν ἢ δεξιώσεως οὐ παρέλειπεν, ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος· καὶ τῶν παρ' Ἀγρίππα τισὶν ἐπιζητουμένων μεσίτης ἦν, καὶ διεπράττετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ⟨25⟩ ὄντος δὲ κἀκείνου χρηστοῦ καὶ μεγαλοψύχου πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλιμα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πλεῖστον ἡ τοῦ βασιλέως ἐποίει ῥοπή, προτρέπουσα πρὸς τὰς εὐεργεσίας οὐ βραδύνοντα τὸν Ἀγρίππαν. ⟨26⟩ Ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσε δὲ Χίοις τὰ πρὸς τοὺς Καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξε, τοῖς δ' ἄλλοις καθὸ δεηθεῖεν ἑκάστοις παρίστατο.

⟨27⟩ τότε δὲ περὶ τὴν Ἰωνίαν αὐτῶν γενομένων, 3
πολὺ πλῆθος Ἰουδαίων, ὃ τὰς πόλεις ᾤκει, προσῄει καιροῦ καὶ παρρησίας ἐπειλημμένοι, καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον ἃς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐώμενοι χρῆσθαι, δίκας τ' ἀναγκαζόμενοι διδόναι κατ' ἐπήρειαν τῶν εὐθυνόντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, ⟨28⟩ καὶ τῶν εἰς Ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀνατιθεμένων (ὡς) ἀφαιροῖντο, στρατειῶν καὶ λειτουργιῶν ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων, ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπιτρεψάντων κατὰ τοὺς οἰκείους ζῆν νόμους. ⟨29⟩ τοιαῦτα καταβοώντων παρεστήσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν Ἀγρίππαν αὐτῶν δικαιολογουμένων, Νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια.

⟨30⟩ *τοῦ δὲ Ἀγρίππα Ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὑτῷ συνέδρους ποιησαμένου, καταστὰς ὁ Νικόλαος ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων ἔλεξεν.*

4 ⟨31⟩ *'ἅπασι μέν, ὦ μέγιστε Ἀγρίππα, τοῖς ἐν χρείᾳ γεγενημένοις ἀνάγκη καταφεύγειν ἐπὶ τοὺς ἀφελέσθαι τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένους, τοῖς δὲ νῦν ἐντυγχάνουσι καὶ παρρησία.* ⟨32⟩ *τυχόντες γὰρ πρότερον ὑμῶν οἵους ηὔξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι' ὑμῶν αἰτοῦνται τῶν δεδωκότων, καὶ ταῦτ' εἰληφότες μὲν αὐτὰς παρὰ τῶν οἷς μόνοις διδόναι δύναμις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' οὐδενὸς κρείττονος, ἀλλ' οὓς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν.* ⟨33⟩ *καίτοι γ' εἴτε μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔπαινός ἐστι τῶν τετυχηκότων ὅτι τοσούτων παρέσχον αὐτοὺς ἀξίους· εἴτε μικρῶν, αἰσχρὸν μὴ καὶ ταῦτα βεβαιοῦν τοὺς δεδωκότας.* ⟨34⟩ *οἵ γε μὴν ἐμποδὼν ὄντες καὶ πρὸς ἐπήρειαν χρώμενοι Ἰουδαίοις εὔδηλον ὡς ἄμφω ἀδικοῦσι, τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς οἷς οἱ κρατοῦντες ἐμαρτύρησαν ἐν τῷ καὶ τοιαῦτα δεδωκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας, εἰ τὰς χάριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γενέσθαι.* ⟨35⟩ *εἰ δέ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων πότερον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπάς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτάς, ἃς τοῖς νομιζομένοις προσάγουσι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται παθεῖν ἢ καταλῦσαί τι τῶν πατρίων.* ⟨36⟩ *καὶ γὰρ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτ' ἀναιροῦνται, φυλαττόμενοι μὴ παραβαίνειν αὐτά, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, ᾗ νῦν τὸ σύμπαν τῶν ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει, τούτῳ μετροῦμεν, τῷ ἐξεῖναι κατὰ χώραν ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα*

τιμῶσιν ἄγειν καὶ διαζῆν. ⟨37⟩ τοῦτο μὲν οὖν οὐκ ἂν αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται δρᾶν κατ' ἄλλων, ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες εἴτε τῶν οἰκείων εἰς θεοὺς ὁσίων ἀμελοῖεν εἴτε τὰ οἰκεῖά τισιν ἀνοσίως καταλύοιεν. ⟨38⟩ τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσωμεν. ἔστι τις δῆμος ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώπων, οἷς οὐ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ προστασία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν εἶναι χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μαινόμενος· ⟨39⟩ οὐδὲ γάρ εἰσιν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ μὴν οἵ τινα ὧν ὑμεῖς ἔδοτε παραιρούμενοι, βέβαιον οὐδ' αὐτοῖς οὐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολείπονται. ⟨40⟩ καίτοι τὰς μὲν τούτων χάριτας οὐδὲ μετρῆσαι δυνατόν ἐστιν· εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τὴν πάλαι βασιλείαν καὶ τὴν νῦν ἀρχήν, πολλῶν ὄντων ὅσα πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους ἀλλ' ἐλευθέρους φαίνεσθαι. ⟨41⟩ τὰ δ' ἡμέτερα καὶ λαμπρῶς πραττόντων οὐκ ἔστιν ἐπίφθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ μετὰ πάντων εὐτυχοῦμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠξιώσαμεν, ἀκωλύτως τὴν πάτριον εὐσέβειαν διαφυλάττειν, ὃ κἂν καθ' αὑτὸ δόξειεν οὐκ ἐπίφθονον καὶ πρὸς τῶν συγχωρούντων εἶναι· ⟨42⟩ τὸ γὰρ θεῖον εἰ χαίρει τιμώμενον, χαίρει τοῖς ἐπιτρέπουσι τιμᾶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων ἀπάνθρωπον μὲν οὐδέν ἐστιν, εὐσεβῆ δὲ πάντα καὶ τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα· ⟨43⟩ καὶ οὔτ' ἀποκρυπτόμεθα τὰ παραγγέλματα οἷς χρώμεθα πρὸς τὸν βίον ὑπομνήμασι τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιτηδευμάτων, τήν θ' ἑβδόμην τῶν ἡμερῶν ἀνίεμεν τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, μελέτην ὥσπερ ἄλλου τινὸς καὶ τούτων ἀξιοῦν-

τες εἶναι δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα. ⟨44⟩ *καλὰ μὲν οὖν, ἐὰν ἐξετάζῃ τις, καὶ καθ' αὑτὰ τὰ ἔθη, παλαιὰ δ' ἡμῖν, κἂν μή τισι δοκῇ· ὥστ' αὐτῶν καὶ τὸ τοῦ χρόνου τιμητὸν δυσαποδίδακτον εἶναι τοῖς ὁσίως παρειληφόσι καὶ διαφυλάττουσιν.* ⟨45⟩ *τούτων ἡμᾶς ἀφαιροῦνται κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲν ἃ τῷ θεῷ συμφέρομεν ἐπώνυμα διαρπάζοντες καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τέλη δ' ἐπιτιθέντες, κἀν ταῖς ἑορταῖς ἄγοντες ἐπὶ δικαστήρια καὶ πραγματείας ἄλλας, οὐ κατὰ χρείαν τῶν συναλλαγμάτων ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας ἣν συνίσασιν ἡμῖν, μῖσος οὐ δίκαιον οὐδ' αὐτεξούσιον αὐτοῖς πεπονθότες·* ⟨46⟩ *ἡ γὰρ ὑμετέρα κατὰ πάντων ἀρχὴ γενομένη μία τὴν μὲν εὔνοιαν ἐνεργὸν τὴν δὲ δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τοῖς τὸ τοιοῦτον ἀντ' ἐκείνου προαιρουμένοις.* ⟨47⟩ *ταῦτ' οὖν ἀξιοῦμεν, ὦ μέγιστε Ἀγρίππα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδ' ἐπηρεάζεσθαι, μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τούτους, ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν* [*ἐστι*]· ⟨48⟩ *καὶ δυναίμεθ' ἂν πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου καὶ τὰς ἐν τῷ Καπετωλίῳ κειμένας δέλτους ὑπὲρ τούτων ἀναγιγνώσκειν, ἃ δῆλον μὲν ὡς μετὰ πεῖραν τῆς ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κύρια δὲ κἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε.* ⟨49⟩ *σχεδὸν γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τὰ μὲν ὄντα φυλάξαντες, μείζω δὲ τῶν ἐλπισθέντων προσθέντες εὐεργετεῖτε τῷ κρατεῖν· καὶ δύναιτ' ἄν τις ἐπεξιὼν τὰς ἑκάστων εὐτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν ἔχουσιν, ἀπερίληπτον ποιῆσαι τὸν λόγον.* ⟨50⟩ *ἵνα μέντοι καὶ δικαίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ἐπιδείξωμεν,*

ἀρκεῖ πρὸς παρρησίαν ἡμῖν, τὰ πρότερον σιωπήσασι, τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν καὶ σοὶ παρακαθεζόμενον εἰπεῖν, ⟨51⟩ ᾧ ποία μὲν εὔνοια πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον παραλέλειπται, ποία δὲ πίστις ἐνδεής ἐστιν; τίς δὲ οὐ νενόηται τιμή; ποία δὲ χρεία μὴ εἰς πρῶτον ὁρᾷ; τί δὴ κωλύει καὶ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῶν εἰς τοσοῦτον εὐεργεσιῶν ἀριθμὸν εἶναι; ⟨52⟩ καλὸν δ' ἴσως μηδὲ τὴν τοῦ πατρὸς Ἀντιπάτρου παραλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς εἰς Αἴγυπτον εἰσβεβληκότος Καίσαρος δισχιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, οὔτ' ἐν τοῖς κατὰ γῆν ἀγῶσιν οὔθ' ὅτε νεῶν ἔδει δεύτερος ἐξητάζετο. ⟨53⟩ καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσην ἐκεῖνοι παρέσχον ῥοπὴν τῷ τότε καιρῷ, καὶ πόσων καὶ τίνων δωρεῶν ὑπὸ Καίσαρος ἠξιώθησαν καθ' ἕνα, δέον ἀναμνῆσαι τῶν ἐπιστολῶν ἃς ἔγραψε τότε Καῖσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμὰς καὶ πολιτείαν ἔλαβεν Ἀντίπατρος. ⟨54⟩ ἀρκέσει γὰρ ταῦτα τὰ τεκμήρια τοῦ καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν καὶ παρὰ σοῦ τὸ βέβαιον αὐτῶν αἰτεῖν, παρ' οὗ καὶ μὴ πρότερον δοθείσας ἦν ἐλπίσαι, τὴν τοῦ βασιλέως πρὸς ὑμᾶς διάθεσιν καὶ τὴν ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ⟨55⟩ ἀπαγγέλλεται δ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώρας εὐμενής, ὡς δ' ἀπέδωκας τῷ θεῷ τέλεια θύματα, τιμῶν αὐτὸν ἐπὶ τελείαις εὐχαῖς, ὡς δὲ τὸν δῆμον εἱστίασας καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκείνου ξένια προσήκω. ⟨56⟩ ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ἔθνει καὶ πόλει πρὸς ἄνδρα τοσούτων ἐπιστατοῦντα πραγμάτων δεξιώματα καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἣν ἀπέδωκας τῷ Ἰουδαίων ἔθνει, τῆς Ἡρῴδου προξενούσης αὐτὴν ἑστίας. ⟨57⟩ τούτων ὑπομιμνήσκοντές σε, καὶ αὐτοῦ τοῦ παρόντος καὶ συγκαθεζομένου βασι-

λέως, ἠξιώκαμεν περιττὸν οὐδέν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ περιιδεῖν ἀφαιρουμένους.'

⟨58⟩ *τοιαῦτα δὲ τοῦ Νικολάου διελθόντος ἐγίγνετο μὲν οὐδεμία τῶν Ἑλλήνων ἀντικατάστασις· οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ περὶ τῶν προκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἦν ἔντευξις ὧν ἐβιάζοντο,* ⟨59⟩ *κἀκείνων ἀπολογία μὲν οὐδεμία τοῦ μὴ ταῦτα ποιεῖν, πρόφασις δ', ὡς τὴν χώραν αὐτῶν νεμόμενοι πάντα νῦν ἀδικοῖεν. οἳ δ' ἐγγενεῖς θ' αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, κἂν τῷ τὰ οἰκεῖα τιμᾶν μηδὲν λυποῦντες οἰκεῖν.* ⟨60⟩ *συνιδὼν οὖν Ἀγρίππας βιαζομένους ἀπεκρίνατο ταῦτα, διὰ μὲν δὴ Ἡρώδου πρὸς αὐτὸν εὔνοιάν τε καὶ φιλίαν ἕτοιμος εἶναι πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι Ἰουδαίοις, ἃ δ' ἀξιοῦσι, καὶ καθ' αὐτὰ δίκαια δοκεῖν, ὥστ' εἰ μὲν ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι τά γε μὴ λυποῦντα τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν παρασχεῖν· ἐπεὶ δ' ἃ καὶ πρότερον εἰλήφασιν, ἄκυρα μὴ γενέσθαι, βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀνεπηρεάστους ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι.* ⟨61⟩ *τοιαῦτ' εἰπὼν διέλυε τὸν σύλλογον, Ἡρώδης δὲ προσεστὼς κατησπάζετο καὶ τῆς εἰς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὃ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν, ἀντεμπλεκόμενος καὶ κατασπαζόμενος.* ⟨62⟩ *καὶ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ Λέσβου, ἀπὸ δὲ Σάμου πλεῖν ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸν Ἀγρίππαν παραιτησάμενος ἀνήχθη. κατάγεται δ' εἰς Καισάρειαν οὐ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις, πνευμάτων ἐπιτηδείων τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον· ἦν δὲ πολὺς κἀκ τῆς χώρας ὄχλος.* ⟨63⟩ *ὃ δὲ παρελθὼν ἀπολογισμόν τε τῆς ὅλης ἐκδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ περὶ τοὺς Ἰουδαίους ὅσοι κατὰ τὴν Ἀσίαν ἦσαν, ὡς δι'*

αὐτὸν ἀνεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἕξουσι, διηγήσατο. ⟨64⟩ τό τε σύμπαν ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς οὐδὲν παραλίποι τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενος τὸ τέταρτον τῶν φόρων ἀφίησιν αὐτοῖς τοῦ παρεληλυθότος ἔτους. ⟨65⟩ οἳ δὲ καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ χάριτι δεδημαγωγημένοι μετὰ πλείστης ἀπῇσαν χαρᾶς, πόλλ' ἀγαθὰ συνευχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

⟨66⟩ προύβαινε δ' ἀεὶ τὰ κατὰ τὴν στάσιν τῆς 3
οἰκίας καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν ἐπίδοσιν, ἀντιμεταλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατὰ τῶν νεανίσκων μῖσος τῆς Σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμήκει κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν εἰς ἀπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν ὃς δυνήσεται τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τῆς δι' αὐτὴν ἀνῃρημένης, ⟨67⟩ ἐχόντων δέ τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὸν γεγεννηκότα μνήμῃ τε τῆς μητρὸς οἷα πάθοι παρὰ τὴν ἀξίαν καὶ τῇ τοῦ κρατεῖν ἐπιθυμίᾳ. ⟨68⟩ πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἴς τε τὴν Σαλώμην καὶ τὸν Φερώραν, κακοήθειαι δὲ τούτων εἰς τὰ μειράκια καὶ μετὰ πραγματείας ἐπιβουλή. ⟨69⟩ τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος τοῦ μισεῖν οὐχ ὅμοιος, ἀλλ' οἳ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι καὶ προσονειδίσαι προπετεῖς, εὐγενὲς ὑπὸ τῆς ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόστολον, οἳ δ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀλλὰ πραγματικῶς καὶ κακοήθως ἐχρῶντο ταῖς διαβολαῖς, προέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὸν γεγεννηκότα· ⟨70⟩ τὸ γὰρ οὐκ αἰδεῖσθαι

§ 66 cf. Bell. Iud. I 23, 1.

ταῖς τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, οὐδ' οἴεσθαι δίκαια παθεῖν ἐκείνην, ἄσχετον εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δοκοῦντα τιμωρήσασθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. ⟨71⟩ *τέλος οὖν ἐνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις τῶν τοιούτων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλεεῖτο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τῆς Σαλώμης ἐπιμέλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τοῦ μὴ ψευδῆ λέγειν ἐλάμβανεν.* ⟨72⟩ *οἱ γὰρ οὕτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρός, ἐπειδὴ κἀκείνην καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονίκουν ἐλεεινὴν μέν, ὥσπερ ἦν, ἀποφαίνειν τὴν καταστροφὴν τῆς μητρός, ἐλεεινοὺς δ' αὐτούς, οἳ τοῖς ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζονται συζῆν καὶ τῶν αὐτῶν μεταλαμβάνειν.*

2 ⟨73⟩ *ταῦτα προήει μειζόνως, καιρὸν ἐχούσης τῆς στάσεως ἐν ἀποδημίᾳ τοῦ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν Ἡρώδης καὶ τῷ πλήθει διελέξατο, καθὼς προειρήκαμεν, προσέπιπτον εὐθὺς οἱ λόγοι παρά τε τοῦ Φερώρα καὶ τῆς Σαλώμης, μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον εἶναι τὸν παρὰ τῶν νεανίσκων, ἀναφανδὸν διαπειλουμένων ὡς οὐκ ἀνέξονται μὴ τισάμενοι τῆς μητρὸς τὸν φόνον.* ⟨74⟩ *προσετίθεσαν δ' ἔτι καὶ ὡς ταῖς παρ' Ἀρχελάου τοῦ Καππάδοκος ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν ὡς δι' ἐκείνου πρός τε Καίσαρα ἀφιξόμενοι καὶ κατηγορήσοντες τοῦ πατρός.* ⟨75⟩ *Ἡρώδης δ' ἐτετάρακτο μὲν εὐθὺς ἀκούσας τοιούτων, ἐξεπέπληκτο δὲ μᾶλλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. ἀνέκαμπτε δὲ τῇ συμφορᾷ τά τε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς οὔτε τῶν φιλτάτων οὔτε τῆς στεργομένης αὐτῷ γυναικὸς ὤνατο διὰ τὰς ἐγγενομένας ταραχὰς κατὰ τὴν οἰκίαν, τό τε μέλλον τοῦ προσπεπτωκότος ἤδη βαρύτερον καὶ μεῖζον ἔσεσθαι*

§ 73 cf. Bell. Iud. I 23, 1.

ὑπολαμβάνων ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. ⟨76⟩ τῷ γὰρ ὄντι πλεῖστα μὲν τῶν ἔξωθεν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς εὐτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσετίθει, μέγιστα δὲ τῶν οἴκοι καὶ μηδὲ προσδοκώμενα δυστυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρου προϊόντος ὡς οὐκ ἄν τις ᾠήθη, καὶ παρέχοντος ἀμφήριστον τὴν ὑπερβολήν, ⟨77⟩ εἰ δέοι τὴν τοσαύτην εὐτυχίαν τῶν ἔξωθεν πραγμάτων ἀλλάξασθαι τῶν οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῶν περὶ τοὺς οἰκείους συμφορῶν διαφυγεῖν ἐν τῷ μηδὲ τὰ τῆς βασιλείας θαυμαζόμενα κεκτῆσθαι.

⟨78⟩ ταραττόμενος δὴ καὶ διακείμενος τὸν τρόπον 3
τοῦτον, ἐπὶ καθαιρέσει τῶν μειρακίων ἕτερον αὐτῷ γενόμενον ἰδιωτεύοντι παῖδα προσήγετο, καὶ τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν (ἐκαλεῖτο δ' Ἀντίπατρος), οὐχ ὥσπερ ὁλοσχερῶς καὶ τελέως ἡττηθεὶς αὐτοῦ καὶ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, ⟨79⟩ οἰόμενος δὲ παραιρήσεσθαι τοῦ θράσους τοὺς ἐκ Μαριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νουθεσίαν τὴν ἐκείνων οἰκονομῶν αὐτό· τὸ γὰρ αὔθαδες οὐκ ἂν εἶναι παρ' αὐτοῖς, εἰ τοῦτο πεισθεῖεν, ὅτι μὴ μόνοις μηδ' ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. ⟨80⟩ διὸ καὶ καθάπερ ἔφεδρόν τινα τὸν Ἀντίπατρον εἰσήγαγεν, οἰόμενος ὀρθῶς προνοεῖν, καὶ κατασταλέντων τῶν μειρακίων ἐξεῖναι εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. ⟨81⟩ τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παισὶν οὐ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ἐπηρείᾳ, καὶ δεινὸς ὢν τὸν τρόπον Ἀντίπατρος, ἐπειδὴ παρρησίας τινὸς (ἐκ) τῆς οὐ πρότερον οὔσης ἐλπίδος ἀντεποιήσατο, μίαν ἔσχεν ὑπόθεσιν, κακοῦν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ μὴ παραχωρεῖν τῶν πρωτείων, ἀλλ' ἔχεσθαι τοῦ πατρός, ἤδη μὲν ἠλλοτριω-

§ 78 cf. Bell. Iud. I 23, 2.

μένου ταῖς διαβολαῖς, εὐμεταχειρίστου δ' ὄντες εἰς ὅπερ ἐσπουδάκει, (τὸ) πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γενέσθαι τοῖς διαβεβλημένοις. ⟨82⟩ *ἦσαν οὖν οὐ παρ' αὐτοῦ μόνου οἱ λόγοι, φυλαττομένου δι' αὐτοῦ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς ἀνυπόπτοις καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πιστευθησομένοις αὐτὸ ποιεῖν.* ⟨83⟩ *ἤδη δὲ πλείους ἐγεγόνεσαν οἱ κἀκεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες καὶ τὸν Ἡρώδην ἐκ τοῦ δοκεῖν κατ' εὔνοιαν τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τούτων πολυπροσώπως καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ παρὰ τῶν μειρακίων ἀφορμαὶ προσεγίγνοντο·* ⟨84⟩ *καὶ γὰρ καὶ δάκρυα πολλάκις ἦν κατ' ἐπήρειαν ὧν ἠτιμάζοντο καὶ τῆς μητρὸς ἀνακλήσεις, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους οὐ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπετήδευον. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον καιροφυλακούμενα καὶ μειζόνως πρὸς τὸν Ἡρώδην ἐξαγγελλόμενα προύβαινεν οὐ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τῆς οἰκίας στάσιν.* ⟨85⟩ *ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς ταῖς διαβολαῖς, καὶ ταπεινῶσαι βουλόμενος τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα ἀεί πως τιμὴν Ἀντιπάτρῳ παρεῖχεν, καὶ τέλος ἡττηθεὶς ἐπεισήγαγε τὴν ἐκείνου μητέρα· Καίσαρι δὲ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ συνίστη σπουδαιότερον.* ⟨86⟩ *Ἀγρίππα γε μὴν ἀνιόντος εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τὴν διοίκησιν τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας δεκετῆ γεγενημένην, πλεύσας ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας καὶ συντυγχάνων μόνον τε τὸν Ἀντίπατρον ἐπηγάγετο καὶ παρέδωκεν εἰς Ῥώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, Καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὥστ' ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ καὶ παρεῶσθαι παντάπασιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.*

⟨87⟩ πρὸς μὲν οὖν τιμὴν καὶ τὸ πρῶτον εἶναι 4
δοκεῖν Ἀντιπάτρῳ προυχώρει τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν· καὶ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ, πᾶσιν ἐπεσταλκότος Ἡρώδου τοῖς φίλοις, διάσημος ἦν. ⟨88⟩ ἤχθετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι μηδ' ἔχειν ἐξ εὐκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τοῦ πατρός, εἴ τι καὶ καθ' αὑτὸν ἀξιώσειεν ἐπιεικέστερον εἰς τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης φρονεῖν. ⟨89⟩ ταῦτα δὲ δι' ἐννοίας ἔχων οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ κἀκεῖθεν, ὅ τι ἀνιάσειν καὶ παροξυνεῖν ἤλπιζε τὸν πατέρα κατὰ τῶν ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν, πρόφασιν μὲν ὡς ὑπεραγωνιῶν αὐτοῦ, τὸ δ' ἀληθές, ἀφ' ἧς εἶχεν φύσει κοκοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὴν οὖσαν ἐμπορευόμενος, ⟨90⟩ ἕως εἰς τοῦτο προήγαγε τὸν Ἡρώδην ὀργῆς καὶ δυσθυμίας ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις, ἔτι δὲ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον ἐμβῆναι πάθος. ὡς δὲ μήτ' ἀμελῶν μήτ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς Ῥώμην ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν παρὰ Καίσαρι, καὶ μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐπιτρέπειν ὃ καὶ διὰ μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὕποπτον ἦν. ⟨91⟩ ὡς δ' ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐγένετο μὲν μέχρι τῆς Ἀκυληίας πόλεως Καίσαρι συντυχεῖν ἐπειγόμενος· ἐλθὼν δ' εἰς λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ἐπὶ μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυστυχεῖν, παρεστήσατο μὲν τοὺς παῖδας, ᾐτιᾶτο δὲ τῆς ἀπονοίας καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, ⟨92⟩ ὡς ἐχθρῶς ἔχουσι πάντα τρόπον ἐσπουδακότες μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, ὥστε διαχειρίσασθαι αὐτὸν καὶ τὴν βασιλείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ παραλαβεῖν, ὃ δ' οὐδὲ θνήσκων ἐξ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ κρίσει παραδοῦναι τῷ διαμείναντι

§ 90 cf. Bell. Iud. I 23, 3.

πρὸς αὐτὸν εὐσεβεστέρῳ παρὰ Καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοι. ⟨93⟩ τοῖς δ' οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ καὶ ταύτης στέροιντο καὶ τοῦ ζῆν ἐλάττων λόγος, εἰ μόνον ἀποκτεῖναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν· οὕτως ἄγριόν τι καὶ μιαρὸν ἐντετηκέναι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκασθῆναι νῦν ἐξηγεῖσθαι Καίσαρι, καὶ μιαίνειν αὐτοῦ τὰς ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. ⟨94⟩ καίτοι τί μὲν εἴησαν παθόντες ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ἐπὶ τίνι δὲ μέμφονται βαρὺν ὄντα; πῶς δ' οἷόν τε καὶ δίκαιον, ἣν αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς πόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχήν, ταύτης οὐκ ἐᾶν κύριον εἶναι, κρατεῖν τε καὶ διδόναι τῷ κατ' ἀξίαν; ⟨95⟩ ὡς τοῦτό γε μετὰ τῶν ἄλλων ἆθλον εὐσεβείας ἐκτίθεται τῷ μέλλοντι πρὸς τὸν ποτὲ γενήσεσθαι τοιούτῳ τὴν ἐπιμέλειαν, ἅτε καὶ τῆς ἀμοιβῆς τοσῆσδε οὔσης ἐπιτυγχάνειν. ⟨96⟩ ὅτι δὲ μηδ' εὐσεβὲς αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου πολυπραγμονεῖν, εὔδηλον· ὁ γὰρ ἀεί τι περὶ τῆς βασιλείας ἐνθυμούμενος συγκαταλογίζεται τὸν θάνατον τοῦ γεγεννηκότος, μεθ' ὃν ἄλλως οὐκ ἔστι τὴν ἀρχὴν παραλαβεῖν. ⟨97⟩ αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις καὶ βασιλέως παισὶν οὐχ ὑστερῆσαι μέχρι νῦν ἀποδιδούς, οὐ κόσμον, οὐχ ὑπηρεσίαν, οὐ τρυφήν, ἀλλὰ καὶ γάμους τοὺς ἐπισημοτάτους παρεσχῆσθαι, τῷ μὲν ἐκ τῆς ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν Ἀρχελάου τοῦ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. ⟨98⟩ τὸ δὲ μέγιστον, οὐδ' ἐπὶ τοιούτοις, ἣν εἶχεν ἐξουσίαν, ταύτῃ κατ' αὐτῶν χρησάμενος ἀγαγεῖν ἐπὶ τὸν κοινὸν εὐεργέτην Καίσαρα, καὶ παρελόμενος αὐτοῦ πᾶν ὅσον ἢ πατὴρ ἀσεβούμενος ἢ βασιλεὺς ἐπιβουλευόμενος δύναται, κρίσεως ἰσοτιμίᾳ παρεστακέναι. ⟨99⟩ δεήσειν μέντοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀτιμώρητον γενέσθαι,

μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος ἐφ' οἷς ἐνεθυμήθησαν δρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νῦν διαφύγοιεν, ἔργων μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων καὶ δράσαντας καὶ πεισομένους.

⟨100⟩ ταῦτα μὲν Ἡρώδης ἐμπαθῶς ᾐτιάσατο παρὰ 2
Καίσαρι τοὺς αὐτοῦ παῖδας· τῶν δὲ νεανίσκων ἤδη μὲν καὶ λέγοντος δάκρυα καὶ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν Ἡρώδης τὸν λόγον, τῷ μὲν ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γενέσθαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶχον ἐν τῷ συνειδότι, ⟨101⟩ τὸ δ' ἐκ τοῦ πατρὸς ἐπιφέρεσθαι τὰς διαβολὰς δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἦν, ᾔδεσαν, οὐκ εὐσχημονοῦντος οὐδὲ τοῦ κατὰ παρρησίαν λόγου πρὸς τὸν καιρόν, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ καὶ κατὰ σπουδὴν ἐλέγχειν πεπλανημένον. ⟨102⟩ ἦν οὖν ἀπορία τοῦ δύνασθαι λέγειν καὶ δάκρυα καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὲν ὡς, εἰ σιγῷεν, δόξουσιν ἐκ τοῦ συνειδότος ἠπορῆσθαι, ῥαδίαν δ' οὐχ εὑρισκομένων τὴν ἀπολογίαν ὑπό τε νεότητος καὶ ταραχῆς ἧς ἐπεπόνθεσαν. ⟨103⟩ οὐ μὴν ὅ γε Καῖσαρ, ἐπιβλέπων αὐτοὺς ὡς εἶχον, ἀσύνετον ἐποιεῖτο τὸ μὴ κατὰ συνείδησιν ἀτοπωτέραν ἀλλ' ἐξ ἀπειρίας καὶ μετριότητος ὀκνεῖν. ἐλεεινοί τ' ἐγεγόνεσαν τοῖς παροῦσιν, ἰδίᾳ δὲ καὶ τὸν πατέρα διεκίνησαν ἀληθινῷ τῷ πάθει συνεχόμενον.

⟨104⟩ ἐπεὶ δὲ συνεῖδον εὐμένειάν τινα καὶ παρ' 3
ἐκείνου καὶ παρὰ τοῦ Καίσαρος, καὶ τῶν ἄλλων δ' ἕκαστον τοὺς μὲν συνδακρύοντας, ἅπαντας δὲ συναλγοῦντας, ἅτερος αὐτῶν Ἀλέξανδρος, ἐπικαλεσάμενος αὐτόν, ἐπεχείρει διαλύειν τὰς αἰτίας, ⟨105⟩ καί 'πάτερ' εἶπεν, 'ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὔνοια δήλη καὶ παρ'

§ 100 cf. Bell. Iud. I 23, 3.

αὐτὴν τὴν κρίσιν· οὐ γὰρ ἄν, εἴ τι δυσχερὲς ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ἐπὶ τὸν πάντας σῴζοντα προήγαγες. ⟨106⟩ *καὶ γὰρ ἐξῆν, παρούσης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ παρούσης δ' ὡς πατρί, τοὺς ἀδικοῦντας ἐπεξιέναι· τὸ δ' εἰς Ῥώμην ἄγειν καὶ τοῦτον ποιεῖσθαι μάρτυρα σῴζοντος ἦν· οὐδεὶς γὰρ ἀποκτεῖναί τινα προαιρούμενος εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγει.* ⟨107⟩ *τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον· οὐ γὰρ ἂν ὑπομείναιμεν ἔτι ζῆν εἰ τοιοῦτον ἠδικηκέναι πατέρα πεπιστεύμεθα. καὶ μήποτε τοῦτ' ἐκείνου χεῖρον, ἀντὶ τοῦ τεθνάναι μηδὲν ἀδικοῦντας τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτευομένους.* ⟨108⟩ *εἰ μὲν οὖν εὕροι λόγον τῆς ἀληθείας ἡ παρρησία, μακάριον καὶ σὲ πεῖσαι καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν· εἰ δ' οὕτως ἡ διαβολὴ κρατεῖ, περιττὸς ἡμῖν ὁ νῦν ἥλιος, ὃν τί δεῖ βλέπειν μετὰ τῆς ὑποψίας;* ⟨109⟩ *τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας ἐπιθυμεῖν εὔκαιρος εἰς νέους αἰτία, καὶ τὸ προστιθέναι τὴν τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς πρώτης τὴν νῦν ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι·* ⟨110⟩ *βλέψον δ' εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα καὶ* (*ἐπὶ*) *πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ οὐδὲν τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ εἰσὶ νέοι καὶ μήτηρ αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑπόπτους εἶναι τοῦ πατρὸς ἐπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' οὐ τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαύτην ἀσέβειαν ἀρκετόν.* ⟨111⟩ *εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τετόλμηται τοιοῦτον ᾧ καὶ τὰ μὴ πιστὰ πίστιν εἴωθεν ὑπ' ἐναργείας λαμβάνειν. φαρμάκου παρασκευὴν ἐλέγχειν δύναταί τις, ἢ συνωμοσίαν ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθορὰν οἰκετῶν, ἢ γράμματα κατὰ σοῦ γεγραμμένα;* ⟨112⟩ *καίτοι τούτων ἕκαστον ἔσθ' ὅπῃ καὶ μὴ γενόμενον ἐκ διαβολῆς ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ οὐχ ὁμονοῶν οἶκος ἐν βασιλείᾳ· καὶ τὴν ἀρχήν, ἣν σὺ φῂς ἔπαθλον*

εὐσεβείας, συμβαίνει πολλάκις αἰτίαν γίγνεσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλπίδων, δι' ἃς οὐδεμίαν ὑποστολὴν ποιοῦνται κακοηθείας. ⟨113⟩ *ἀδίκημα μὲν οὖν οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν· τὰς δὲ διαβολὰς πῶς ἂν λύσειεν ὁ ἀκούειν μὴ θέλων; ἐλαλήσαμέν τι μετὰ παρρησίας; οὐκ εἰς σέ, τοῦτο γὰρ ἦν ἄδικον, ἀλλ' εἰς τοὺς οὐδ' ὅ τι λελάλητο μὴ σιωπῶντας.* ⟨114⟩ *τὴν μητέρα τις ἡμῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν ἧς ἴσμεν ἔχοντα τὸν πατέρα;* ⟨115⟩ *τί καὶ θέλοντες; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων, ὥσπερ εἰσίν, οὐ κενοσπουδοῦμεν; εἰ δ' οὐκ εἰσίν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι κρατήσειν τῆς βασιλείας προσεδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βάσιμος οὔτε πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦτον ἔργον; ἡ δὲ τῶν ἀρχομένων εὐσέβεια καὶ θρησκεία τοῦ παντὸς ἔθνους ἠνέσχετ' ἂν πατροκτόνους ἐπὶ τῶν πραγμάτων εἶναι καὶ εἰς τὸν ἁγιώτατον ὑπὸ σοῦ κατασκευασθέντα ναὸν εἰσιέναι;* ⟨116⟩ *τί δ'; εἰ καὶ τῶν ἄλλων κατεφρονήσαμεν, ἐδύνατό τις φονεύσας ἀτιμώρητος μένειν ζῶντος Καίσαρος; οὔτ' ἀσεβεῖς οὕτως ἐγέννησας οὔτ' ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοὶ καλῶς εἶχεν.* ⟨117⟩ *εἰ δὲ μήτ' αἰτίας ἔχεις μήτ' ἐπιβουλὰς εὑρίσκεις, τί σοι πρὸς πίστιν αὔταρκες τοιαύτης δυσσεβείας; ἡ μήτηρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνην οὐ παροξύνειν ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἠδύνατο.* ⟨118⟩ *πλείω μὲν ἀπολογεῖσθαι βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ἐπιδέχεται τὰ μὴ γενόμενα. διόπερ ἐπὶ τῷ πάντων δεσπότῃ Καίσαρι μεσιτεύοντι τὸν παρόντα καιρὸν συντιθέμεθα ταύτην τὴν συνθήκην.* ⟨119⟩ *εἰ μὲν ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας τὴν πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν ἀπολαμβάνεις, ὦ*

πάτερ, ζήσομεν, οὐδ' οὕτω μὲν εὐτυχῶς· δεινὸν γὰρ τῶν μεγάλων κακῶν καὶ ψευδὴς αἰτία· ⟨120⟩ παρούσης δέ τινος ὀρρωδίας σὺ μὲν ἐν τῇ κατὰ σαυτὸν εὐλαβείᾳ μένε, δώσομεν δὲ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. οὐχ οὕτως ὁ βίος ἡμῖν τίμιος ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τοῦ δεδωκότος.'

4 ⟨121⟩ τοιαῦτα δὲ λέγοντος ὅ τε Καῖσαρ, οὐδὲ πρότερον πιστεύων τῷ μεγέθει τῆς διαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ συνεχὲς εἰς τὸν Ἡρώδην ἀπέβλεπεν, ὁρῶν κἀκεῖνον ὑποσυγκεχυμένον· ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν ἐνεπεπτώκει, καὶ περὶ τὴν αὐλὴν ὁ λόγος διαδοθεὶς ἐπίφθονον ἐποίει τὸν βασιλέα. ⟨122⟩ τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς διαβολῆς καὶ τὸ περὶ τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν ἐπεσπᾶτο βοήθειαν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπειδὴ καὶ τῷ λόγῳ δεξιῶς καὶ μετὰ φρονήσεως ἀπήντησεν Ἀλέξανδρος. ἦν δ' οὐδ' ἐκείνοις ἔτι ταὐτὸν σχῆμα, κλαίουσι μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τὴν γῆν νενευκόσιν· ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, ⟨123⟩ καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπειθεν εὔλογα κατηγορηκέναι, διὰ τὸ μηδὲν αὐτῶν ἐξελέγχειν ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. ⟨124⟩ Καῖσαρ δὲ μικρὸν ἐπισχὼν τοὺς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς διαβολῆς δοκοῦσιν, αὐτό γε τοῦθ' ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς παρασχεῖν τῷ πατρὶ ὡς μηδὲ γενέσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ⟨125⟩ Ἡρώδην δὲ παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν· οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον οὐδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κατὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ· δύνασθαι δὲ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις οὐ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξῦναι δὲ τὴν εὔνοιαν, ἐν

§ 121 cf. Bell. Iud. I 23, 3.

ᾧ τὸ προπετὲς ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι σπουδῇ πλείονι περὶ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι. ⟨126⟩ τοιαῦτα νουθετῶν ἔνευσε τοῖς νεανίσκοις· ἐκείνων δὲ βουλομένων ὑποπεσεῖν ἐπὶ δεήσει, προαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας ἠσπάζετο, παρ᾽ ἕκαστον ἐν μέρει περιπτύσσων, ὡς μηδένα τῶν παρατυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γενέσθαι.

⟨127⟩ τότε μὲν οὖν εὐχαριστήσαντες Καίσαρι μετ᾽ 5
ἀλλήλων ἀπῆσαν, καὶ σὺν αὐτοῖς Ἀντίπατρος ὑποκρινόμενος ἐφήδεσθαι ταῖς διαλλαγαῖς· ⟨128⟩ ἐν δὲ ταῖς ὑστέραις ἡμέραις Ἡρώδης μὲν ἐδωρεῖτο Καίσαρα τριακοσίοις ταλάντοις, θέας τε καὶ διανομὰς ποιούμενον τῷ Ῥωμαίων δήμῳ, ⟨129⟩ Καῖσαρ δ᾽ αὐτῷ τοῦ μετάλλου τοῦ Κυπρίων χαλκοῦ τὴν ἡμίσειαν πρόσοδον καὶ τῆς ἡμισείας τὴν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ τἆλλα ξενίοις καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησε, καὶ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ἐφῆκεν ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον καθιστάνειν, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας διελευσομένης. ἐκείνου δ᾽ ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν.

⟨130⟩ ἐπὶ τούτοις ἐπανῄει πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. 6
ἀποδημοῦντος δ᾽ οὐ μικρὸν μέρος ἀπέστη τῆς ἀρχῆς, τὸ περὶ τὸν Τράχωνα· καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι πάλιν ὑπακούειν ἠνάγκασαν. ⟨131⟩ Ἡρώδης δὲ πλέων σὺν τοῖς παισὶν ὡς ἐγένετο κατὰ Κιλικίαν ἐν Ἐλαιούσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νῦν Σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς Καππαδοκίας Ἀρχέλαον, ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ἐπὶ ταῖς τῶν παίδων διαλλαγαῖς καὶ τῷ τὸν Ἀλέξαν-

§ 127 cf. Bell. Iud. I 23, 3.

δρον, ὅς εἶχεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, τῆς αἰτίας ἀπολελύσθαι· δωρεάς τ' ἀντέδοσαν ἀλλήλοις ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ⟨132⟩ *ἐντεῦθεν Ἡρώδης ἐπὶ Ἰουδαίας ἐλθὼν καὶ γενόμενος ἐν τῷ ἱερῷ περὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν Καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην καὶ τἆλλα διεξιών, ὅσα κατὰ μέρος αὐτῷ πραχθέντα συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ τοὺς ἄλλους εἰδέναι.* ⟨133⟩ *τέλος ἐπὶ νουθεσίᾳ τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον, τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνὺς βασιλέας γενέσθαι, πρῶτον μὲν τὸν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμμης Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον·* ⟨134⟩ *ἐν δὲ τῷ τότε πάντας ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ παραποδιζόμενον, ἐν ᾧ τοῦ χρόνου τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπειρότατον ἔχειν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν καὶ παίδων ἄρχειν· τούς θ' ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικόν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτόν, ἀτάραχον ἔφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἔσεσθαι.* ⟨135⟩ *ταῦτ' εἰπὼν ἀφίησι τὴν ἐκκλησίαν, τοῖς πλείστοις μὲν ἀρεστὰ διειλεγμένος, ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως· ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἁμίλλης καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς ἐνεδεδώκει τοῖς παισίν, νενεωτέριστο πολλά, καὶ νεωτέρων ἐφιέμενα.*

5 ⟨136⟩ *περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον συντέλειαν ἔλαβεν ἡ Καισάρεια Σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς τέλος ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐκπεσούσης δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἐνενη-*

§ 134 cf. Bell. Iud. I 23, 5. § 136 cf. Bell. Iud. I 21, 8.

κοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν. ⟨137⟩ ἦν οὖν εὐθὺς πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ καὶ παρασκευαὶ πολυτελέσταται· κατηγγέλκει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων, παρεσκευάκει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἔν τε τῇ Ῥώμῃ καὶ παρ' ἄλλοις τισὶν ἐπιτηδευμάτων. ⟨138⟩ ἀνετίθει δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα Καίσαρι, κατὰ πεντετηρίδα παρεσκευασμένος ἄγειν αὐτόν. ὃ δ' αὐτῷ πᾶσαν τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα παρασκευὴν ἀπὸ τῶν οἰκείων διεπέμπετο, τὴν φιλοτιμίαν ἐπικοσμῶν· ⟨139⟩ ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ Καίσαρος Ἰουλία τὰ πολλὰ τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα συντιμώμενα ταλάντων πεντακοσίων. ⟨140⟩ συνελθόντος δ' εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείονος κατὰ θεωρίαν καὶ πρέσβεων, οὓς ἔπεμπον οἱ δῆμοι δι' ἃς ἐπεπόνθεσαν εὐεργεσίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγαῖς καὶ τραπέζαις καὶ διηνεκέσιν ἑορταῖς, τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ἀπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶ τὰς εὐφροσύνας καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ἐπίσημον γενέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. ⟨141⟩ εἰς πάντα γὰρ ἅπερ ἐπιτηδεύσειεν, ἐφιλονίκει τὴν τῶν ἤδη γεγενημένων ἐπίδειξιν ὑπερβαλέσθαι. καί φασιν αὐτόν τε Καίσαρα καὶ Ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν ὡς ἀποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς Ἡρώδῃ τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας· ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ Συρίας ἁπάσης καὶ Αἰγύπτου τὴν βασιλείαν ἔχειν.

⟨142⟩ μετὰ δὲ τὴν πανήγυριν ταύτην καὶ τὰς 2
ἑορτὰς πόλιν ἄλλην ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ Καφαρσαβᾷ, τόπον εὔυδρον καὶ χώραν ἀρίστην

§ 142 cf. Bell. Iud. I 21, 9.

φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ τε περιρρέοντος τὴν πόλιν αὐτήν, καὶ καλλίστου κατὰ μέγεθος τῶν φυτῶν περιειληφότος ἄλσους. ⟨143⟩ *ταύτην ἀπ' Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς Ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ Ἱεριχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διάφορον καὶ καταγωγαῖς ἥδιστον, ἐκάλεσε Κύπρον.* ⟨144⟩ *Φασαήλῳ τε τἀδελφῷ μνημεῖα διὰ τὴν γεγενημένην πρὸς αὐτὸν φιλοστοργίαν ἀνετίθει τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας οὐδὲν ἐλάττω τοῦ κατὰ τὴν Φάρον, ὃν προσηγόρευσε Φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέρος ὄντα καὶ μνήμης τῷ τετελευτηκότι διὰ τὴν προσηγορίαν.* ⟨145⟩ *ὁμώνυμον δ' αὐτῷ καὶ πόλιν περὶ τὸν αὐλῶνα τῆς Ἱεριχοῦντος ἔκτισεν, ἐπιόντων κατὰ βορρᾶν ἄνεμον, δι' ἧς καὶ τὴν πέριξ χώραν ἔρημον οὖσαν ἐνεργοτέραν ἐποίησε ταῖς ἐπιμελείαις τῶν οἰκητόρων. Φασαηλίδα καὶ ταύτην ἐκάλει.*

3 ⟨146⟩ *τὰς δ' ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν ὅσας ἀπέδωκε ταῖς πόλεσιν ἔν τε Συρίᾳ καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ παρ' οἷς ποτ' οὖν ἀποδημήσας τύχοι· καὶ γὰρ πλείους λειτουργίας καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιτέλειαν, τῶν προτέρων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ.* ⟨147⟩ *τὰ δὲ μέγιστα καὶ διασημότατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, Ῥοδίοις μὲν τό τε Πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασι καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν, Νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' Ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ Καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν,* ⟨148⟩ *Ἀντιοχεῦσι δὲ τοῖς ἐν Συρίᾳ μεγίστην πόλιν οἰκοῦσιν, ἣν κατὰ μῆκος*

§ 146 cf. Bell. Iud. I 21, 11.

τέμνει πλατεῖα, ταύτην στοαῖς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὴν ὕπαιθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστορέσας, πλεῖστον εἰς κόσμον καὶ τὴν τῶν οἰκούντων εὐχρηστίαν ὠφέλησεν. ⟨149⟩ *τόν γε μὴν Ὀλυμπίασιν ἀγῶνα πολὺ τῆς προσηγορίας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει χρημάτων προσόδους καταστήσας, καὶ πρός τε θυσίας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐσεμνοποίησε τὴν πανήγυριν. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διηνεκὴς ἀγωνοθέτης παρὰ τοῖς Ἠλείοις ἀνεγράφη.*

⟨150⟩ *τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπέρχεται θαυμάζειν* 4
τὸ διεστὸς τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀπίδωμεν αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως [*οὐκ*] *ἄν τις αὐτὸν καὶ τῶν ἔλαττον τετιμηκότων ἠρνήθη μὴ συνομολογεῖν εὐεργετικωτάτῃ κεχρῆσθαι τῇ φύσει·* ⟨151⟩ *ὅταν δ' εἰς τὰς τιμωρίας καὶ ἀδικίας ἃς εἰς τοὺς ἀρχομένους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ τις καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ δυσπαραίτητον τοῦ τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον·* ⟨152⟩ *ἔνθεν καὶ διάφορόν τινα καὶ μαχομένην ἐν αὑτῷ νομίζουσι γενέσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐχ οὕτως ἔχων μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω.* ⟨153⟩ *φιλότιμος γὰρ ὢν καὶ τούτου τοῦ πάθους ἡττημένος ἰσχυρῶς προήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴ που μνήμης εἰσαῦθις ἢ κατὰ τὸ παρὸν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι·* ⟨154⟩ *ταῖς δὲ δαπάναις ὑπὲρ δύναμιν χρώμενος ἠναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς οὓς ἐδαπάνα πολλὰ γιγνόμενα, κακὸν ποριστὴν ἐξ ὧν ἐλάμβανεν ἐποίει·* ⟨155⟩ *καὶ συνειδὼς ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτόν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦ-*

σθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν (οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν), ἀντεφιλονίκει δὲ τὴν δύσνοιαν αὐτὴν εὐπορίας ἀφορμὴν ποιούμενος. ⟨156⟩ περί γε μὴν τοὺς οἰκείους, εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοι τὸ δοῦλον ἐξομολογούμενος, ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχήν τι παρακινεῖν, οὐχ ἱκανὸς ἑαυτοῦ κρατεῖν ἐγίγνετο, καὶ διεξῆλθεν ὁμοῦ συγγενεῖς καὶ φίλους ἴσα πολεμίοις τιμωρούμενος, ἐκ τοῦ μόνος θέλειν τετιμῆσθαι τὰς τοιαύτας ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. ⟨157⟩ μαρτύριον δέ μοι τούτου τοῦ πάθους, ὅτι μέγιστον περὶ αὐτὸν ἦν, καὶ τὰ γενόμενα κατὰ τὰς Καίσαρος καὶ Ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευε τοὺς κρείττονας, τούτοις καὐτὸς ἠξίου θεραπεύεσθαι, καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ᾤετο παρέχων ἐν τῷ διδόναι τὴν τοῦ τυχεῖν τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου. ⟨158⟩ τό γε μὴν Ἰουδαίων ἔθνος ἠλλοτρίωται νόμῳ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνείθισται τὸ δίκαιον ἀντὶ τοῦ πρὸς δόξαν ἠγαπηκέναι· διόπερ οὐκ ἦν αὐτῷ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν ἢ ναοῖς ἢ τοιούτοις ἐπιτηδεύμασι κολακεύειν τοῦ βασιλέως τὸ φιλότιμον. ⟨159⟩ αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τῆς Ἡρώδου περὶ μὲν τοὺς οἰκείους καὶ συμβούλους ἁμαρτίας, περὶ δὲ τοὺς ἔξω καὶ μὴ προσήκοντας εὐεργεσίας.

6 ⟨160⟩ τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰουδαίους, καὶ ὅσους ἡ πρὸς Κυρήνῃ Λιβύη κατέσχεν, ἐκάκουν αἱ πόλεις, τῶν μὲν πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεσχημένων, ἐν δὲ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τῶν Ἑλλήνων αὐτούς, ὡς καὶ χρημάτων ἱερῶν ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους. ⟨161⟩ πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο

πρὸς Καίσαρα καὶ περὶ τούτων. ὁ δ' αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας· ὧν ὑπετάξαμεν τἀντίγραφα μαρτύρια τῆς διαθέσεως ἣν ἔσχον ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ κρατοῦντες.

⟨162⟩ 'Καῖσαρ Σεβαστός, ἀρχιερεύς, δημαρχικῆς 2
ἐξουσίας ... λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν Ἰουδαίων εὐχάριστον εὑρέθη οὐ μόνον ἐν τῷ ἐνεστῶτι καιρῷ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προγεγενημένῳ, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκράτορος Καίσαρος, πρὸς τὸν δῆμον τὸν Ῥωμαίων, ὅ τε ἀρχιερεὺς αὐτῶν Ὑρκανός, ⟨163⟩ ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ συμβουλίῳ μετὰ ὁρκωμοσίας, γνώμῃ δήμου Ῥωμαίων, τοὺς Ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις ἐθισμοῖς κατὰ τὸν πάτριον αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ἐπὶ Ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου, τά τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ καὶ ἀναπέμπεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεῦσιν Ἱεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάββασιν ἢ τῇ πρὸ ταύτης παρασκευῇ ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ⟨164⟩ ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους αὐτῶν ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα ἔκ τε σαββατείου ἔκ τε ἀνδρῶνος, εἶναι αὐτὸν ἱερόσυλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τὸ τῶν Ῥωμαίων. ⟨165⟩ τὸ δὲ ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ὑπὲρ Γαΐου Μαρκίου Κηνσωρίνου, καὶ τοῦτο τὸ διάταγμα κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ τῷ γενηθέντι μοι ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς Ἀσίας ἐν Ἀγκύρᾳ. ἐὰν δέ τις παραβῇ τι τῶν προειρημένων, δώσει δίκην οὐχὶ μετρίαν.' ἐστηλογραφήθη ἐν τῷ Καίσαρος ναῷ.

⟨166⟩ 'Καῖσαρ Νωρβανῷ Φλάκκῳ χαίρειν. Ἰου- 3
δαῖοι, ὅσοι ποτ' οὖν εἰσὶν οἳ δι' ἀρχαίαν συνήθειαν

εἰώθασι χρήματά τε ἱερὰ φέροντες ἀναπέμπειν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιείτωσαν.'

4 ⟨167⟩ *καὶ ταῦτα μὲν Καῖσαρ, Ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. ‘Ἀγρίππας Ἐφεσίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. τῶν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων τὴν ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν βούλομαι τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Ἰουδαίους ποιεῖσθαι κατὰ τὰ πάτρια.* ⟨168⟩ *τούς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν Ἰουδαίων, καταφεύγοντάς τε εἰς τὰς ἀσυλίας, βούλομαι ἀποσπᾶσθαι καὶ παραδίδοσθαι τοῖς Ἰουδαίοις, ᾧ δικαίῳ ἀποσπῶνται οἱ ἱερόσυλοι. ἔγραψα δὲ καὶ Σιλανῷ τῷ στρατηγῷ ἵνα σάββασι μηδεὶς ἀναγκάζῃ Ἰουδαῖον ἐγγύας ὁμολογεῖν.'*

5 ⟨169⟩ *‘Μᾶρκος Ἀγρίππας Κυρηναίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν Κυρήνῃ Ἰουδαῖοι, ὑπὲρ ὧν ἤδη ὁ Σεβαστὸς ἔπεμψε πρὸς τὸν ἐν Λιβύῃ στρατηγὸν τότε ὄντα Φλάβιον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπιμελομένους, ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπηται τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς ἐστὶν αὐτοῖς πάτριον,* ⟨170⟩ *ἐνέτυχόν μοι νῦν ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν προφάσει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο· οἷς ἀποκαθιστάνειν κατὰ μηδένα τρόπον ἐνοχλουμένοις, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηνται τῶν πόλεων, τοὺς εἰς ταῦτα ἀποκεκριμένους καὶ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ Ἰουδαίοις κελεύω.'*

6 ⟨171⟩ *‘Γάιος Νωρβανὸς Φλάκκος ἀνθύπατος Σαρδιανῶν ἄρχουσι καὶ βουλῇ χαίρειν. Καῖσάρ μοι ἔγραψε κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους ὅσοι ἂν ὦσι κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντας χρήματα*

ἀναπέμπειν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι Καῖσαρ κἀγὼ οὕτω θέλομεν γίγνεσθαι.'

7 *⟨172⟩ οὐδὲν ἧττον καὶ Ἰούλιος Ἀντώνιος ἀνθύπατος ἔγραψεν 'Ἐφεσίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι εἰδοῖς Φεβρουαρίαις δικαιοδοτοῦντί μοι ἐν Ἐφέσῳ ὑπέδειξαν Καίσαρα τὸν Σεβαστὸν καὶ Ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς ἕκαστος αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας προαιρέσεως εὐσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ... ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, ποιεῖν ἀνεμποδίστως· ⟨173⟩ ᾔτουν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ καὶ Ἀγρίππα δοθεῖσι τὴν ἐμὴν γνώμην βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι εἰδέναι ἐμὲ τοῖς τοῦ Σεβαστοῦ καὶ Ἀγρίππα βουλήμασι συνεπιτρέπειν αὐτοῖς χρῆσθαι καὶ ποιεῖν κατὰ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ.'*

8 *⟨174⟩ ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες οὐδὲν τῶν πατρίων ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πράττειν, ἀλλὰ καὶ συνεργούμεθα τὰ τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸν θεὸν τιμῶν. ⟨175⟩ ποιοῦμαι δὲ πολλάκις αὐτῶν τὴν μνήμην ἐπιδιαλλάττων τὰ γένη, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας τοῖς ἀλογίστοις ἡμῶν τε κἀκείνων μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ⟨176⟩ ἔθεσι μὲν γὰρ οὐδέν ἐστι γένος ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται, καὶ κατὰ πόλεις ἔσθ' ὅπῃ πολλῆς ἐγγιγνομένης τῆς διαφορᾶς· ⟨177⟩ τὸ δίκαιον δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐπιτηδεύεται λυσιτελέστατον ὂν Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, οὗ πλεῖστον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς, εἰ καθαρῶς*

ἐμμένομεν αὐτοῖς, εὔνους καὶ φίλους ἀπεργάζονται. ⟨178⟩ διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαντητέον, καὶ δέον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ἐπιτηδευμάτων οἴεσθαι τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκαγαθίαν ἐπιτηδείως ἔχειν· τοῦτο γὰρ κοινὸν πᾶσι καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον. ἐπάνειμι δὲ πάλιν ἐπὶ τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας.

7 ⟨179⟩ ὁ γὰρ Ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν εἴς τε τὰς ἔξω (χρείας) καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἔτι τάχιον ὡς Ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς ἀνοίξας τὸν Δαυίδου τάφον ἀργυρίου λάβοι τρισχίλια τάλαντα κειμένων πολὺ πλειόνων ἔτι καὶ δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι ταῖς χορηγίαις, ἐκ πλείονος μὲν δι' ἐννοίας εἶχε τὴν ἐπιχείρησιν, ⟨180⟩ ἐν δὲ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον εἰσέρχεται πραγματευσάμενος ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερὸς εἶναι, παρειληφὼς δὲ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ⟨181⟩ ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα, καθάπερ Ὑρκανός, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦν καὶ κειμηλίων πολύν, ὃν ἀνείλετο πάντα. σπουδὴν δ' εἶχεν, ἐπιμελεστέραν ποιούμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν καὶ κατὰ τὰς θήκας ἐν αἷς ἦν τοῦ Δαυίδου καὶ τοῦ Σολομῶνος τὰ σώματα. ⟨182⟩ καὶ δύο μὲν αὐτῷ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν εἰσιοῦσιν ἀπαντώσης, ὡς ἐλέγετο· περίφοβος δ' αὐτὸς ἐξῄει καὶ τοῦ δέους ἱλαστήριον μνῆμα λευκῆς πέτρας ἐπὶ τῷ στομίῳ κατεσκευάσατο πολυτελεστάτῃ δαπάνῃ. ⟨183⟩ τούτου καὶ Νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, οὐ μὴν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῆ τὴν πρᾶξιν ἐπιστάμενος. διατελεῖ δὲ καὶ τἆλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ⟨184⟩ ζῶν τε

γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ συνὼν αὐτῷ, κεχαρισμένως ἐκείνῳ καὶ καθ' ὑπηρεσίαν γέγραφεν, μόνων ἁπτόμενος τῶν πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων, πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικατασκευάζων καὶ μετὰ πάσης σπουδῆς ἐπικρυπτόμενος· ⟨185⟩ ὅς γε καὶ τὸν Μαριάμμης θάνατον καὶ τῶν παίδων αὐτῆς οὕτως ὠμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον εἰς εὐπρέπειαν ἀνάγειν βουλόμενος ἐκείνης τ' ἀσέλγειαν καὶ τῶν νεανίσκων ἐπιβουλὰς καταψεύδεται, καὶ διατετέλεκε τῇ γραφῇ τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ περιττότερον ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ δὲ τῶν παρανομηθέντων ἐσπουδασμένως ἀπολογούμενος. ⟨186⟩ ἐκείνῳ μὲν οὖν πολλὴν ἄν τις, ὡς ἔφην, ἔχοι τὴν συγγνώμην· οὐ γὰρ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις ἀλλ' ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο· ⟨187⟩ ἡμεῖς δὲ καὶ γένους ὄντες ἀγχοῦ τῶν ἐξ Ἀσαμωναίου βασιλέων καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ καὶ τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι περὶ αὐτῶν οὐκ εὐπρεπὲς ὑπειληφότες καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκτίθεμεν τὰς πράξεις, πολλοὺς μὲν τῶν ἐγγόνων τῶν ἐκείνου βασιλεύοντας ἔτι δι' ἐντροπῆς ἔχοντες, τὴν δ' ἀλήθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, ἥν, ὅτε δικαίως ἐγίγνετο . . . συνέβη δὲ παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν.

⟨188⟩ Ἡρώδης δὲ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ἣν ἐποιή- 2
σατο τῷ τάφῳ, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς κατὰ τὴν οἰκίαν, εἴτε δὴ τοῦ μηνίματος ἐπιδόντος εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐνόσει πλείω γενέσθαι καὶ πρὸς ἀνηκέστους ἐξελθεῖν συμφοράς, εἴτε καὶ τῆς τύχης ἐν ἐκείνοις τὴν ἐπίθεσιν ποιουμένης ἐν οἷς τὸ κατὰ τὴν αἰτίαν εὔκαιρον οὐ μικρὰν πίστιν παρεῖχε τοῦ διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῷ τὰς συμφορὰς ἀπηντηκέναι.

§ 188 cf. Bell. Iud. I 24, 1.

⟨189⟩ *στάσις γὰρ ἦν ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου κατὰ τὴν αὐλὴν καὶ μίση πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων ταῖς διαβολαῖς.* ⟨190⟩ *ἐστρατήγει δ᾽ ἀεὶ κατὰ τῶν ἀδελφῶν Ἀντίπατρος, δεινὸς ὢν ἔξωθεν μὲν περιβάλλειν αὐτοὺς ταῖς αἰτίαις, αὐτὸς δὲ πολλάκις ἀπολογουμένου τόπον λαμβάνων, ἵν᾽ εἴη τὸ δοκοῦν εὔνουν πιστὸν αὐτῷ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως ἐκπεριεληλύθει τὸν πατέρα, μόνος ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς πεπιστωκώς.* ⟨191⟩ *ὃ δὲ καὶ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων, Ἀντιπάτρῳ συνίστη, καὶ μετὰ τῆς ἐκείνου μητρὸς ὑπὲρ τῶν ἐπειγόντων ἐβουλεύετο. καὶ καθόλου τὰ πάντ᾽ ἦσαν οὗτοι, καὶ πράττειν ὅσα θέλοιεν, καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τῶν ἔξωθεν ὅσοις ἐδόκει συμφέρειν.* ⟨192⟩ *οἱ δ᾽ ἐκ τῆς Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, καὶ τὴν ἀτιμίαν ὑπ᾽ εὐγενείας οὐκ ἔφερον παρεωσμένοι καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵ γε μὴν γυναῖκες,* ⟨193⟩ *ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα, θυγάτηρ Ἀρχελάου Γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν Σαλώμην κατά τε τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα διάθεσιν κἀκ τοῦ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερηφανώτερον διακεῖσθαι· συνῴκει μὲν γὰρ Ἀριστοβούλῳ, τὴν δὲ ἰσοτιμίαν αὐτῆς ἀνηξιοπάθει Γλαφύρα.*

3 ⟨194⟩ *δευτέρας οὖν ταύτης ἔριδος ἐμπεπτωκυίας οὐδ᾽ ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔξω ταραχῆς ἦν. ἰδίαν δ᾽ ὑπόθεσιν ὑποψίας καὶ μίσους εἶχεν· ἐνεπεπτώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλευούσης αὐτῷ γυναικός, ἥττητο δὲ τῆς ἀνθρώπου μεμηνότως, ἐπὶ τοσοῦτον κρατούμενος ὥστ᾽ αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ βασι-*

§ 190 cf. Bell. Iud. I 24, 1.   § 194 cf. Bell. Iud. I 24, 5.

λέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς τὴν μὲν ὑπερηφανῆσαι, πρὸς δὲ τὴν δούλην τὸν νοῦν ἔχειν. ⟨195⟩ *ἤχθετο δ' ἀτιμασθεὶς Ἡρώδης τῷ πολλὰ μὲν εὐεργετῆσαι τὸν ἀδελφόν, δυνάμει δὲ καὶ κοινωνὸν ἔχειν τῆς βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἂν τῷ προσώπῳ δυστυχεῖν ᾤετο.* ⟨196⟩ *καὶ τὴν μὲν κόρην, μὴ τυχὼν Φερώρα δικαίου, παιδὶ Φασαήλου δίδωσιν, αὐτὸς δὲ χρόνου διελθόντος οἰόμενος ἤδη παρηκμακέναι τὴν ἐπιθυμίαν τἀδελφῷ, περί τε τῶν ἐρώτων ᾐτιᾶτο καὶ τὴν δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν· Κύπρος δ' ἐκαλεῖτο.* ⟨197⟩ *Φερώρᾳ δὲ συμβουλεύει Πτολεμαῖος ἤδη ποτὲ παυσαμένῳ τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀτιμίας καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα· καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττώμενον ἀποστερεῖν μὲν αὑτὸν τῆς εὐνοίας τῆς παρὰ βασιλέως, αἴτιον δὲ κἀκείνῳ ταραχῆς καὶ μίσους πρὸς αὑτὸν καθίστασθαι.* ⟨198⟩ *ταῦτ' ἐκεῖνος ἰδὼν λυσιτελήσοντα τῷ καὶ πρότερον ἐν διαβολαῖς γενόμενος συνεγνῶσθαι, τὴν μὲν ἄνθρωπον, ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπεται, βασιλεῖ δ' ὡμολόγει λήψεσθαι τὴν δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, καὶ τριακοστὴν ἡμέραν συνέθετο τοῦ γάμου, συνεπομνύμενος ὡς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὴν ἀποπεμφθεῖσαν ἔσται.* ⟨199⟩ *διελθουσῶν δὲ τῶν τριάκονθ' ἡμερῶν τοσοῦτον ἦν ἥττων τοῦ ἔρωτος ὥστε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δὲ διατελεῖν ἐπὶ τῇ ἐρωμένῃ. καὶ ταῦτα φανερῶς ἤδη τὸν Ἡρώδην ἐλύπει καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν.* ⟨200⟩ *ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ προσπίπτοντες παρ' αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως ἀφορμὴν τῶν κατὰ Φερώρα διαβολῶν ἐποιοῦντο. διέλειπε δ' οὐκ ἔσθ' ἥτις ἡμέρα οὐδ' ὥρα καθ' ἣν ἀτρεμεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτε*

καινὸν ἀγώνισμα τῶν συγγενῶν καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεποιημένων. ⟨201⟩ τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους οὖσα τοῖς ἐκ Μαριάμμης, οὐδὲ τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν Ἀριστοβούλῳ, θατέρῳ τῶν νεανίσκων, εἴα τῇ τοῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγειν τ' εἴ τι λαλήσειεν κατ' ἰδίαν ἀναπείθουσα καὶ μηνύειν ἑαυτῇ, κἂν τοῖς προσκρούμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. ⟨202⟩ δι' ὧν αὐτὴ μὲν ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανε, δύσνουν δὲ τὴν παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιήκει. ⟨203⟩ χαριζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μέμνηνται μὲν ἰδιάζοντες ἐκεῖνοι τῆς Μαριάμμης, ἐστυγήκασι δὲ τὸν πατέρα, συνεχὲς δὲ διαπειλοῦσιν, εἰ τύχοιεν αὐτοί ποτε τῆς ἀρχῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας Ἡρώδῃ γεγενημένους κωμογραμματεῖς καταστήσειν (ἁρμόσειν γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νῦν ἐπιμελὲς αὐτῶν καὶ πρὸς παιδείαν ἐσπουδασμένον), ⟨204⟩ τὰς δὲ γυναῖκας, εἴ ποτε καὶ ταύτας ἴδοιεν τοῦ μητρῴου κόσμου μετειληφυίας, ἀντὶ τῆς παρούσης ἁβρότητος ἀπειλεῖν ὡς τρύχεσιν ἠμφιεσμέναι καθεδοῦνται μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσαι. ⟨205⟩ ταῦτ' εὐθὺς ἀπηγγέλλετο διὰ τῆς Σαλώμης τῷ βασιλεῖ, κἀκεῖνος ἤκουε μὲν ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. ἐκακοῦτο δὲ ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γιγνόμενος ἅπασι κατὰ πάντων ἐπίστευεν.

οὐ μὴν ἀλλὰ τότε μὲν ἐπιπλήξας τοῖς παισίν, ἀπολογησαμένων ῥᾴων εἰς τὸν καιρὸν ἐγένετο, ταῖς δ'
4 *ἑξῆς πολὺ χείρων προσέπεσεν. ⟨206⟩ ὁ γὰρ Φερώρας ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα Γλαφύραν, ὡς ἐδηλώσαμεν, Σαλώμης ἔφη*

§ 201 cf. Bell. Iud. I 24, 3.

λεγούσης ἀκηκοέναι τὸν Ἡρώδην ἡττῆσθαι τοῦ τῆς Γλαφύρας ἔρωτος καὶ δυσπαρηγόρητον αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίαν εἶναι. ⟨207⟩ τοῦτ' οὖν ἐκεῖνος ἀκούσας ὑπό τε νεότητος καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο, καὶ τὰ κατὰ τιμὴν εἰς τὴν παῖδα γιγνόμενα παρ' Ἡρώδου (πολλάκις δ' ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις) ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν διὰ τὸν ἐκπεσόντα λόγον. ⟨208⟩ οὐκ ἐκαρτέρησέ τε τὴν ὀδύνην τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα καταμηνύει τὰ ὑπὸ τοῦ Φερώρα ῥηθέντα μετὰ δακρύων. Ἡρώδης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπαθὴς γενόμενος καὶ τὸ σὺν αἰσχύνῃ τῆς διαβολῆς ἐψευσμένον οὐ φέρων ἐτετάρακτο, ⟨209⟩ καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἷος εἰς αὐτοὺς γενόμενος οἵων τυγχάνοι, μεταπέμπεται δὲ τὸν Φερώραν, καὶ προσονειδίσας 'κάκιστε πάντων' εἶπεν, 'εἰς τοῦτο τῆς ἀμέτρου καὶ περιττῆς ἦλθες ἀχαριστίας ὡς τοιαῦτα μὲν περὶ ἡμῶν νοῆσαι τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ⟨210⟩ ἆρ' οὐχ ὁρῶ τὴν σὴν προαίρεσιν, ὡς οὐ βλασφημίας ἐστοχασμένος τοὺς τοιούτους λόγους τῷ παιδὶ προσήνεγκας, ἐπιβουλὴν δὲ καὶ φάρμακον αὐτοὺς ποιούμενος τῆς ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἄν, εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ οὗτος ὁ παῖς, ἠνέσχετο τὸν πατέρα μὴ τίσασθαι διὰ τοιαύτην ὑποψίαν; ⟨211⟩ πότερον δὲ λόγον εἰς τὴν ψυχὴν ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς κατὰ τοῦ γεγεννηκότος; τί δέ σοι βούλεται τὸ μισοῦντά τ' αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρὸς μόνην τὴν κατ' ἐμοῦ βλασφημίαν εὔνοιαν ὑποκρίνασθαι, καὶ περὶ τούτων λέγειν ἃ τῆς σῆς ἀσεβείας ἦν καὶ νοῆσαι καὶ διαβαλεῖν; ⟨212⟩ ἔρρε, κάκιστος εἰς εὐεργέτην καὶ ἀδελφὸν γενόμενος, καὶ σοὶ μὲν ἡ συνείδησις αὕτη συζήσειεν, ἐγὼ δὲ νικῴην

ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς μήτ' ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν καὶ μειζόνως εὐεργετῶν ἢ τυχεῖν εἰσὶ δίκαιοι.'

⟨213⟩ τοιαῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεύς, Φερώρας δ' ἐπ' αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλοὺς Σαλώμην ἔφη ταῦτα συνθεῖναι, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ δ' ὡς μόνον ἤκουσεν (ἐτύγχανε δὲ παροῦσα) πιθανῶς ἀνεβόησεν ὡς οὐδὲν εἴη παρ' αὐτῆς τοιοῦτον, ⟨214⟩ καὶ ὅτι διὰ σπουδῆς ἐστιν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὴν τοῦ βασιλέως καὶ πάντα τρόπον ἀνελεῖν διὰ τὴν εὔνοιαν ἣν ἔχει περὶ τὸν Ἡρώδην, ἀεὶ προγιγνώσκουσα τοὺς κινδύνους· ⟨215⟩ ἐν δὲ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ἐπιβουλεύεσθαι· μόνη γὰρ ἀναπείθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβαλεῖν ἣν εἶχε γυναῖκα, λαβεῖν δὲ θυγατέρα τὴν βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. ⟨216⟩ τοιαῦτα λεγούσης, καὶ πολλάκις μὲν ἐπιδραττομένης τῶν τριχῶν πολλάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχέ τι πρὸς τὴν ἄρνησιν πιθανόν, ἡ δὲ κακοήθεια τοῦ τρόπου τὴν ἐν τοῖς γιγνομένοις ὑπόκρισιν ἀπεσήμαινεν. ⟨217⟩ ὁ δὲ Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν εὔσχημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογηκώς, ἀκοῦσαι δ' οὐ πιστευόμενος. ἐγένετο μὲν οὖν ἐπὶ πλέον ἥ τε σύγχυσις καὶ ἡ τῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἅμιλλα. ⟨218⟩ τέλος δ' ὁ βασιλεὺς τόν τ' ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμισηκὼς ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας τῆς ἐγκρατείας καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀνενεγκεῖν τοὺς λόγους, ὀψὲ τῆς ὥρας περὶ θεραπείαν τοῦ σώματος ἐγένετο. ⟨219⟩ τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουεν ἡ Σαλώμη (παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ περὶ τὴν διαβολήν) αἵ τε τοῦ βασιλέως γυναῖκες ἤχθοντο, φύσει δυσχερεστάτην εἰδυῖαι καὶ γιγνομένην ἄλλοτ' ἄλλην, κατὰ καιροὺς

ἐχθρὰν καὶ φίλην. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν Ἡρώδην κατ' αὐτῆς, καί τι συμπεσὸν ἐπὶ μεῖζον ἤγαγε τὴν εἰς τοῦτο παρρησίαν.

⟨220⟩ *ἦν μὲν γὰρ ὁ τῆς Ἀραβίας βασιλεὺς Ὀβόδας* 6
ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν, Συλλαῖος δ' αὐτῷ διῴκει τὰ πολλά, δεινὸς ἀνὴρ καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ⟨221⟩ οὗτος ὑπὸ χρείας [οὖν] *τινὸς ἐλθὼν ὡς τὸν Ἡρώδην συνδειπνῶν εἶδε τὴν Σαλώμην, καὶ τὸν νοῦν ἔσχε πρὸς αὐτήν· γιγνώσκων δ' ὅτι καὶ χήρα τυγχάνοι, διελέγετο.* ⟨222⟩ *Σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομένη παρὰ τἀδελφῷ, καὶ τὸν νεανίσκον οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα, πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο· ταῖς τε* (*γυναιξὶ*) *μεταξὺ φοιτώντων ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐνεφαίνετο πλείω τε καὶ μὴ μέτρια* (*τεκμήρια*) *τῆς ἐκείνων πρὸς ἀλλήλους ὁμολογίας.* ⟨223⟩ *ταῦτα δ' αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, διαγελῶσαι τὴν ἀσχημοσύνην· Ἡρώδης δὲ καὶ παρὰ τοῦ Φερώρα προσεπυνθάνετο, καὶ τηρεῖν ἠξίου παρὰ τὸ δεῖπνον πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐσχήκασιν. ἐκεῖνος δ' ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασι καὶ βλέμμασιν οὐκ ἄδηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι.* ⟨224⟩ *μετὰ τοῦθ' ὁ μὲν Ἄραψ ὕποπτος ὢν ἀπῄει· διαλιπὼν δὲ δύο μῆνας ἢ τρεῖς ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους Ἡρώδῃ προσέφερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν Σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον· ἔσεσθαι γὰρ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ἐπιμιξίᾳ τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς, ἣν αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι.* ⟨225⟩ *τοῦ δὲ Ἡρώδου τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πυνθανομένου τῆς ἀδελφῆς εἰ πρὸς τὸν γάμον ἑτοίμως ἔχει, ταχέως μὲν ἐκείνη προσήκατο· Συλλαῖος δέ, ἀξιούντων αὐτὸν*

§ 220 cf. Bell. Iud. I 24, 6.

ἐγγραφῆναι τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἔθεσι καὶ τότε γαμεῖν (ἄλλως γὰρ οὐκ εἶναι δυνατόν), οὐχ ὑπομείνας, ἀλλὰ καὶ καταλευσθήσεσθαι πρὸς τῶν Ἀράβων εἰπὼν εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. ⟨226⟩ Σαλώμην οὖν ὅ τε Φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γενέσθαι πρὸς τὸν Ἄραβα. ⟨227⟩ τὴν δὲ κόρην ἣν τἀδελφῷ κατηγγύησεν ὁ βασιλεύς, ἣν ὁ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν, ὡς προεῖπον, ἡττημένος τῆς γυναικός, αἰτούσης Σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν τὸν ἐκ Κοστοβάρου γενόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικίσαι, ⟨228⟩ μεταπείθεται δ' ὑπὸ τοῦ Φερώρα, τὸν νεανίσκον οὐκ εὔνουν ἔσεσθαι λέγοντος διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ πατρός, καὶ δικαιότερον εἶναι λαβεῖν τὸν αὐτοῦ παῖδα τῆς τετραρχίας ὄντα διάδοχον. οὕτω δὲ συγγνώμην ᾐτεῖτο καὶ μετέπεσεν οὗτος.

ἐκείνη μὲν οὖν, ἀντιμετατεθείσης τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ Φερώρα μειρακίῳ, φέρνην ἐπιδόντος ἑκατὸν
8 τάλαντα τοῦ βασιλέως· ⟨229⟩ οὐκ ἀνεῖτο δὲ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν ἀεὶ καὶ μείζους τὰς ταραχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τι τοιοῦτον, ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ εὐπρεποῦς, χωρῆσαν δὲ πρόσω κατὰ δυσχέρειαν. ⟨230⟩ ἦσαν εὐνοῦχοι τῷ βασιλεῖ διὰ κάλλος οὐ μετρίως ἐσπουδασμένοι· τούτων ὃ μὲν οἰνοχοεῖν ὃ δὲ δεῖπνον προσφέρειν ὃ δὲ κατακοιμίζειν τὸν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. ⟨231⟩ καί τις ἀναγγέλλει τῷ βασιλεῖ διαφθαρῆναι τούτους ὑπ' Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ἐπὶ πολλοῖς χρήμασιν. ἀνακρίνοντι δὲ περὶ μὲν τῆς γεγενημένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως ὡμολόγουν, ἄλλο δ' οὐδὲν δυσχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνειδέναι. ⟨232⟩ βασανιζόμενοι δὲ

§ 229 cf. Bell. Iud. I 24, 7.

μᾶλλον κἂν ταῖς ἀνάγκαις ὄντες, ἐπιτεινόντων ἀεὶ τῶν ὑπηρετῶν καὶ χαριζομένων τῷ Ἀντιπάτρῳ τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον ὡς εἴη δυσμένεια πρὸς τὸν πατέρα καὶ μῖσος ἔμφυτον Ἀλεξάνδρῳ, ⟨233⟩ παραινοίη δ' αὐτοῖς Ἡρώδην μὲν ἀπεγνωκέναι περιττὸν ἤδη γεγηρακότα καὶ τῷ γήραι παρακάλυμμα τοῦ χρόνου ποιούμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας· εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν, περιγενομένης τῆς βασιλείας, ἣν καὶ μὴ βουλομένου τοῦ πατρὸς οὐκ ἄλλου τινὸς εἶναι, ταχὺ τὸν πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ⟨234⟩ οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ γένος, ἀλλ' ἤδη καὶ ταῖς παρασκευαῖς ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἶναι· πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεστᾶσιν, οὐχὶ πονηροὶ πᾶν ὁτιοῦν καὶ δρᾶν καὶ πάσχειν.

⟨235⟩ τούτων τῶν λόγων ἀκούσας Ἡρώδης ὅλος 2
ἐγένετο τῆς ἐπηρείας καὶ τοῦ δέους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δ' εἰς ὑπόνοιαν οὐκ ἀκινδύνως ἐκλαβών, ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν ἐδεδοίκει μή καί τι ταῖς ἀληθείαις συνέστηκεν ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. ⟨236⟩ ἔνθεν οὐδ' ἐκ φανεροῦ τὴν ἔρευναν ἐποιεῖτο, κατασκόπους δὲ τῶν ὑπονοουμένων διέπεμψεν· ὑποψίαι τε καὶ μίση πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τὴν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλήν, καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. ⟨237⟩ πέρας τ' οὐδὲν ἦν, ἀλλὰ μένειν οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον, ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί· τοὺς δ' οἷς οὐκ ἦν συνήθεια πλείων ὀνομάσαι μόνον ἔδει, καὶ μέρος εὐθὺς ἀσφαλείας ἐδόκουν

§ 235 cf. Bell. Iud. I 24, 8.

ἀπολλύμενοι. ⟨238⟩ τέλος θ' οἱ περὶ αὐτόν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας, ἐπ' ἀλλήλους ἐτράπησαν, νομίζοντες μὲν εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον διαβάλλοι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ἐπίφθονοι δ' εἴ ποτε τύχοιεν ὧν ἠξίουν γενόμενοι, καὶ τὸ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προσλαμβάνοντες μόνον. ⟨239⟩ ἤδη οὖν οἰκείας τινὲς ἔχθρας ἐπεξῇσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγένοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον καὶ πάγην ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ καθ' ἣν ἑτέροις ἐπεβούλευον. ⟨240⟩ ἥ τε γὰρ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ διὰ τὸ μὴ προφανῶς ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν ἐπεγίγνετο, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν οὐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδειξαμένους ἀπηρτίζετο.

3 *⟨241⟩ τοιαύτη μὲν ἦν τῶν περὶ τὴν αὐλὴν ἡ ταραχή· πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη καὶ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς οὔτ' ἐμφανίζεσθαι δέοι αὐτῷ τὸ λοιπὸν οὔτ' εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτην δὲ τὴν παραγγελίαν ἐποιεῖτο, καθ' ὧν ἡ παρρησία ἐλάττονος ἢ πλείονος ἐντροπῆς μετειλήφει. ⟨242⟩ καὶ γὰρ Ἀνδρόμαχον καὶ Γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν περὶ τὰς βασιλικὰς χρείας ἔν τε πρεσβείαις καὶ συμβουλίαις ὀνήσαντας αὐτοῦ τὸν οἶκον, συμπαιδεύσαντας δὲ καὶ τοὺς υἱούς, καίτοι γ' ἄρτι πρῶτον παρρησίας τόπον ἐσχηκότας, παρῃτήσατο τότε, τὸν μὲν ὅτι Δημήτριος ὁ παῖς αὐτοῦ συνήθης ἦν Ἀλεξάνδρῳ, Γέμελλον δ' εὔνουν ἐπιστάμενος ἐκείνῳ· ⟨243⟩ καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς καὶ τῇ παιδείᾳ παρεγεγόνει, καὶ τὴν ἐν τῇ Ῥώμῃ συνδιέτριβεν ἀποδημίαν. παρῃτή-*

σατο δὲ καὶ τούτους ἡδέως μὲν ἂν καὶ χεῖρον, ὑπὸ δὲ τοῦ μὴ κατ' ἀνδρῶν οὐκ ἀσήμων ἔχειν τὴν ἄχρι τοσούτων παρρησίαν, τήν τε τιμὴν καὶ τὸ δύνασθαι κωλύειν ἁμαρτάνοντας παραιρούμενος.

⟨244⟩ *ἦν δὲ τούτων ἁπάντων αἴτιος Ἀντίπατρος,* 4
ὃς ἐπειδὴ τὸ νενοσηκὸς τῆς τοῦ πατρὸς παρρησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο, καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι περαίνειν, εἰ τῶν ἀντέχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. ⟨245⟩ *τότε γοῦν τῶν περὶ τὸν Ἀνδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παρρησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεύς, ὅσους ᾤετο πιστοὺς Ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν εἴ τι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἳ δ' ἀπέθνησκον οὐδὲν ἔχοντες λέγειν.* ⟨246⟩ *τῷ δ' ἦν φιλονικίας αἴτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον ἐνενόει κακῶς εὑρίσκοιτο· καὶ δεινὸς Ἀντίπατρος ἦν τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναίτιον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν διαβαλεῖν, ἐπιπαροξῦναι δὲ ζητεῖν ἐκ πλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως.* ⟨247⟩ *καί τις ἐν πολλοῖς τῶν βασανιζομένων εἶπεν ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις, ὅτ' ἐπαινούμενος αὐτὸς τύχοι τό τε σῶμα ὡς εἴη μέγας καὶ τὴν τοξικὴν εὔστοχος καὶ τἆλλα τὰ πρὸς ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας, ὅτι ταῦτ' αὐτῷ κακὰ μᾶλλον ἤπερ ἀγαθὰ παρὰ τῆς φύσεως ἐστίν·* ⟨248⟩ *ἄχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν· αὐτός θ', ὅτε μὲν ἅμα περιπατοίη, συστέλλειν αὑτὸν καὶ καθαιρεῖν ὡς μὴ μείζων δρᾶσθαι, τοξεύων δ' ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος ἀπὸ σκοποῦ ῥίπτειν· τὴν γὰρ φιλοτιμίαν εἰδέναι τοῦ γεγεννηκότος κατὰ τῶν εὐδοκιμούντων.* ⟨249⟩ *βασανιζομένῳ τῷ τε λόγῳ καὶ προσγιγνομένης*

§ 244 cf. Bell. Iud. I 24, 8.

ἀνέσεως τῷ σώματι, προσετίθει ὅτι καὶ συνεργὸν ἔχων τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον βουλεύσαιτο ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας ἀνελεῖν τὸν πατέρα, καὶ φεύγειν εἰς Ῥώμην, ἐπειδὰν τοῦτ' αὐτῷ πραχθῇ, τὴν βασιλείαν αἰτησόμενος. ⟨250⟩ *εὑρέθη δὲ καὶ γράμματα τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφόν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιεῖν, Ἀντιπάτρῳ χώραν ἀπονέμοντα πρόσοδον διακοσίων ταλάντων φέρουσαν.* ⟨251⟩ *ἐπὶ τούτοις εὐθὺς μὲν ἔδοξέ τι πιστὸν ἔχειν Ἡρώδης, ὡς ᾤετο, τῆς κατὰ τῶν παίδων ὑποψίας· καὶ συλλαβὼν ἔδησε τὸν Ἀλέξανδρον, αὖθις δ' οὐκ ἀνίει χαλεπὸς ὤν, τὰ μὲν οὐδ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπιστευκώς (ἀναλογιζομένῳ γὰρ ἄξιον μὲν ἐπιβουλῆς ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις δὲ καὶ νεανικαὶ φιλοτιμίαι, καὶ τὸ κτείναντα φανερῶς εἰς τὴν Ῥώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον)·* ⟨252⟩ *ἠξίου δὲ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν υἱὸν παρανομίας τεκμήριον, καὶ φιλόνικος ἦν μὴ δόξαι προπετῶς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τῶν δὲ φίλων τῶν Ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν οὐκ ὀλίγους, οὐδὲν εἰπόντας ὧν ἐκεῖνος ᾤετο.* ⟨253⟩ *πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ τοιοῦτον ἑτοιμότητος οὔσης καὶ φόβου καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, εἷς τις τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἐγένετο, διαπέμπειν ἔφη τοῖς ἐν Ῥώμῃ φίλοις τὸν Ἀλέξανδρον, ἀξιοῦντα κληθῆναι θᾶττον ὑπὸ Καίσαρος· ἔχειν γὰρ αὐτῷ πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συνισταμένην μηνῦσαι, Μιθριδάτην τὸν βασιλέα Πάρθων τοῦ πατρὸς ᾑρημένου κατὰ Ῥωμαίων φίλον· εἶναι δ' αὐτῷ καὶ φάρμακον*
5 *ἐν Ἀσκάλωνι κατεσκευασμένον.* ⟨254⟩ *τούτοις ἐπίστευσεν Ἡρώδης, καί τινα παραμυθίαν τῆς προπετείας*

§ 254 cf. Bell. Iud. I 24, 8.

εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς ὑπὸ τῶν χειρόνων κολακευόμενος. καὶ τὸ μὲν φάρμακον εὐθὺς ἐσπουδακότι ζητεῖν οὐχ εὑρέθη, ⟨255⟩ *τὴν δ' ὑπερβολὴν τῶν κακῶν Ἀλέξανδρος ἐκ φιλονικίας ἐπιρρῶσαι θέλων εἰς μὲν ἄρνησιν οὐκ ἐτράπετο, μετῄει δὲ τὴν προπέτειαν τοῦ πατρὸς ἁμαρτίᾳ μείζονι, τάχα δὲ καὶ διὰ τούτου δυσωπῆσαι βουλόμενος τὸ πρὸς τὰς διαβολὰς ἕτοιμον, οὐχ ἥκιστα δ', εἰ καὶ ἔτυχε πιστευθείς, κακοῦν αὐτόν τε καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν προῃρημένος.* ⟨256⟩ *γράμματα γὰρ γράψας ἐν βιβλίοις τέτταρσιν ἀπέστειλεν, ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν· γενέσθαι γὰρ τὴν ἐπιβουλήν, καὶ ταύτης συλλαβεῖν τόν τε Φερώραν καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων, Σαλώμην δὲ καὶ νύκτωρ ἐπεισελθοῦσαν ἄκοντι μιγῆναι·* ⟨257⟩ *καὶ πάντας ἐπὶ ταὐτὸν ἥκειν, τὸ θᾶττον ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιησαμένους ἄδειαν τῆς ἀεὶ προσδοκίας ἔχειν. ἐν τούτοις καὶ Πτολεμαῖος διεβέβλητο καὶ Σαπίννιος, οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ.* ⟨258⟩ *καίτοι γ' ἄρτι καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθηρίωντο, μήτ' ἀπολογίας μήτ' ἐλέγχου τόπον ὡς ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γιγνομένης ἀκρίτου τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας· καὶ τῶν μὲν δεσμὰ τῶν δὲ θανάτους τῶν δὲ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία τε καὶ κατήφεια τὸ βασίλειον ἀπεκόσμει τῆς πρώτης εὐδαιμονίας.* ⟨259⟩ *καὶ χαλεπὸς ἦν Ἡρώδῃ πᾶς ὁ βίος ἐκτεταραγμένῳ καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τῆς προσδοκίας κολαστήριον ἔχοντι· πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανιστάμενον αὐτῷ τὸν υἱὸν ἢ καὶ ξιφήρη παρεστῶτα διὰ φαντασίας ἐλάμβανεν.* ⟨260⟩ *οὕτως ἡ ψυχὴ καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν πρὸς τούτῳ γενομένη πάθος ἀνεμάξατο μανίας καὶ ἀνοίας οὐχ ἧττον.*

6 ⟨261⟩ *καὶ τὰ μὲν περὶ ἐκεῖνον εἶχεν οὕτως· Ἀρχέλαος δὲ ὁ τῶν Καππαδόκων βασιλεὺς ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τὸν Ἡρώδην, ἀγωνιῶν ὑπέρ τε τῆς θυγατρὸς καὶ τοῦ νεανίσκου καὶ συναλγῶν ἀνδρὶ φίλῳ τῆς ἐπὶ τοσόνδε ταραχῆς, ἧκεν οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος τὰ πράγματα.* ⟨262⟩ *καὶ καταλαβὼν οὕτως ἔχοντα, τὸ μὲν ἐπιτιμᾶν ἢ φάναι γενέσθαι τι προπετὲς αὐτῷ τελέως ἀνοίκειον εἰς τὸν καιρὸν ἡγήσατο· φιλονικήσειν γὰρ κεκακωμένον, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι σπεύδοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι.* ⟨263⟩ *μετῄει δὲ τάξιν ἑτέραν εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ἠτυχημένων, ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ, κἀκεῖνον ἐπιεικῆ λέγων τῷ μηδὲν ἐκ προπετείας ἐργάσασθαι· τόν τε γάμον διαλύσειν ἔφη πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ μηδ' ἂν τῆς θυγατρὸς φείσασθαι, εἴ τι συνειδυῖα τούτων οὐ κατεμήνυσεν.* ⟨264⟩ *τοιούτου δ' ὄντος Ἀρχελάου οὐ κατὰ προσδοκίαν ὧν ὁ Ἡρώδης ᾤετο, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ὀργὴν ἐπιδεικνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαθὼν ἐκ τοῦ δικαίως δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεποιηκέναι, κατὰ μικρὸν εἰς τὸ τοῦ πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθος.* ⟨265⟩ *οἰκτρὸς δ' ἦν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντό τινες τὰς τοῦ νεανίσκου διαβολάς, εἰς ὀργὴν ἐκταραττόμενος, ἐπειδὴ δ' Ἀρχέλαος συγκατηγόρει, πρὸς δάκρυα καὶ λύπην οὐκ ἀπαθῆ μεθιστάμενος· ἐδεῖτο γοῦν ἐκείνου μήτε διαλύειν τὸν γάμον, ὀργῆς τ' ἔλαττον ἔχειν ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν.* ⟨266⟩ *Ἀρχέλαος δὲ παραλαβὼν ἐπιεικέστερον, εἴς τε τοὺς φίλους μετέφερε τὰς διαβολάς, ἐκείνων εἶναι λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀναίσθητον διαφθεῖραι, τόν τ' ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον*

§ 261 cf. Bell. Iud. I 25, 1.

εἰς ὑποψίαν καθίστη. ⟨267⟩ τοῦ γὰρ Ἡρώδου χαλεπῶς καὶ πρὸς τὸν Φερώραν ἔχοντος, ὃ μὲν ἀπορίᾳ τοῦ διαλλάξοντος, Ἀρχέλαον ὁρῶν μάλιστα δυνάμενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐτράπετο μελανείμων καὶ πάντα τὰ σημεῖα τῆς μετὰ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων, ⟨268⟩ Ἀρχέλαος δὲ οὔθ' ὑπερεῖδε τὴν ἔντευξιν οὔτ' ἔφη δυνατὸς εἶναι ταχὺ μεταπείθειν οὕτως ἔχοντα τὸν βασιλέα· βέλτιον δ' εἶναι αὐτῷ προσιέναι καὶ δεῖσθαι, τῶν πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα· λωφήσειν γὰρ οὕτω τοῦ θυμοῦ τὸ περιττόν, αὐτὸς δὲ συλλήψεσθαι παρών. ⟨269⟩ ταῦτα δὲ πεισθέντος αὐτοῦ συναμφότερον ἦν διαπεπραγμένον, αἵ τε διαβολαὶ παρὰ δόξαν ἀφῄρηντο τοῦ νεανίσκου, καὶ Φερώραν Ἀρχέλαος διαλλάξας οὕτως εἰς Καππαδοκίαν ἀπῄει, κεχαρισμένος ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ τότε περιστάσει τῶν καιρῶν Ἡρώδῃ γενόμενος· ὅθεν καὶ δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις, κἂν τοῖς ἄλλοις μεγαλοπρεπῶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλον ἡγησάμενος. ⟨270⟩ ἐποιήσατο δὲ καὶ συνθήκας εἰς Ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ περὶ τούτων ἐγέγραπτο Καίσαρι, καὶ μέχρι Ἀντιοχείας ἐπὶ ταὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὸν ἡγεμόνα Συρίας Τίτιον, ἐκ διαφορᾶς Ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν Ἡρώδης, καὶ πάλιν εἰς Ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

⟨271⟩ γενομένῳ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ κἀκεῖθεν ἐπανή- 9
κοντι συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς Ἄραβας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. οἱ κατοικοῦντες τὸν Τράχωνα, Καίσαρος ἀφελομένου Ζηνόδωρον καὶ προσθέντος Ἡρώδῃ τὴν χώραν, λῃστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. ⟨272⟩ τὸ δ' ἦν ἐκείνοις οὐχ αἱρετόν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ

§ 268 cf. Bell. Iud. I 25, 3.

πονούντων. ὅμως δὲ κατ᾽ ἀρχὰς μέν, οὐκ ἐπιτρέποντος τοῦ βασιλέως, ἀπείχοντο τῶν εἰς τοὺς περιοίκους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ διὰ τοῦτ᾽ ἦν εὐδοξία τῆς ἐπιμελείας Ἡρώδῃ· ⟨273⟩ *πλεύσαντος δ᾽ εἰς τὴν Ῥώμην, ὅτε καὶ τοῦ παιδὸς Ἀλεξάνδρου κατηγόρει καὶ παραθησόμενος Ἀντίπατρον τὸν υἱὸν παρεληλύθει Καίσαρι, λόγον ὡς ἀπολωλὼς εἴη διασπείροντες οἱ τὸν Τράχωνα νεμόμενοι τῆς τ᾽ ἀρχῆς ἀπέστησαν καὶ πάλιν ἐπὶ τὰ συνήθη* (τὸ) *τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐτράποντο.* ⟨274⟩ *τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τοῦ βασιλέως ἀπόντος ἐχειρώσαντο· περὶ τετταράκοντα δέ τινες ἀρχιλῃσταὶ κατὰ δέος τῶν ἡλωκότων ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν,* ⟨275⟩ *εἰς δὲ τὴν Ἀραβίαν ἀφορμήσαντες Συλλαίου δεξαμένου μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Σαλώμης γάμου, τόπον τ᾽ ἐρυμνὸν ἐκείνου δόντος ᾤκισαν, καὶ κατατρέχοντες οὐ μόνον τὴν Ἰουδαίαν ἀλλὰ καὶ τὴν Κοίλην Συρίαν ἅπασαν ἐλῄζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τοῦ Συλλαίου καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἄδειαν.* ⟨276⟩ *Ἡρώδης δ᾽ ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἔγνω πολλὰ τῶν οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα· καὶ τῶν μὲν λῃστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν ἣν ἐκ τῆς τῶν Ἀράβων προστασίας ἐπορίσαντο, χαλεπῶς δ᾽ ἔχων αὐτὸς τῶν ἀδικημάτων, ἐκπεριελθὼν τὸν Τράχωνα τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαξεν.* ⟨277⟩ *ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι καὶ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν ἐπεπόνθεσαν, ὄντος αὐτοῖς καὶ νόμου πάντα τρόπον ἐπεξιέναι τοὺς τῶν οἰκείων φονεῖς, ἀνυποτιμήτως τὴν Ἡρώδου πᾶσαν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνος δὲ διελέγετο περὶ τούτων τοῖς Καίσαρος ἡγεμόσι Σατουρνίνῳ τε καὶ Ὀλομνίῳ, ἐπὶ κολάσει τοὺς λῃστὰς ἐξαιτούμενος.* ⟨278⟩ *ὅθεν ἔτι καὶ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων πλείους*

μὲν ἐγίγνοντο, πάντα δ' ἐτάραττον ἐπ' ἀναστάσει τῆς Ἡρώδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν ἀνθρώπων ἐπισφάττοντες, ὡς εἶναι πολέμῳ τὴν ἀδικίαν ἐοικυῖαν· ἐγεγόνεσαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους. <279> *ἐφ' οἷς ἀχθόμενος Ἡρώδης τούς τε λῃστὰς ἐξήτει, καὶ χρέος ὃ διὰ Συλλαίου δανείσας ἔτυχεν Ὀβόδᾳ, τάλαντα ἑξήκοντα, παρηκούσης αὐτῷ τῆς προθεσμίας ἀπολαβεῖν ἠξίου.* <280> *Συλλαῖος δὲ τὸν μὲν Ὀβόδαν παρωσάμενος αὐτὸς δ' ἅπαντα διοικῶν, τούς τε λῃστὰς ἔξαρνος ἦν μὴ κατὰ τὴν Ἀραβίαν εἶναι, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ἀνεβάλλετο, περὶ ὧν ἐπί τε Σατουρνίνου καὶ Οὐολουμνίου τῶν τῆς Συρίας ἐπιστατούντων ἐγίγνοντο λόγοι.* <281> *τέλος δὲ συνέθετο δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα τά τε χρήματα τὸν Ἡρώδην ἀπολαβεῖν καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ παρὰ μὲν Ἡρώδῃ τῶν Ἀράβων οὐδεὶς εὑρέθη τὸ σύνολον οὔτ' ἐπ' ἀδικίας οὔτε κατ' ἄλλον τρόπον, οἱ δ' Ἄραβες ἠλέγχοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.*

<282> *διελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ὁ Συλλαῖος* 2 *οὐδὲν τῶν δικαίων πεποιηκὼς εἰς Ῥώμην ἀνέρχεται. ῥύσια δὲ τῶν χρημάτων καὶ τῶν παρ' ἐκείνοις λῃστῶν Ἡρώδης ἐποιεῖτο,* <283> *καὶ τῶν περὶ τὸν Σατουρνῖνον καὶ Οὐολόμνιον ἐπιτρεπόντων ἀγνωμονοῦντας ἐπεξιέναι, στρατιάν τ' ἔχων προήγαγεν εἰς τὴν Ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἑπτὰ σταθμοὺς διανύσας. καὶ γενόμενος ἐπὶ τοῦ φρουρίου τοῦ τοὺς λῃστὰς ἔχοντος αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτούς, κατασκάπτει δὲ τὸ χωρίον, Ῥαΐπτα καλούμενον· τῶν δ' ἄλλων οὐδέν' ἐλύπησεν.* <284> *ἐκβοηθησάντων δὲ τῶν Ἀράβων ἡγουμένου Νακέβου μάχη γίνεται, καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν τῶν*

Ἡρώδου, Νάκεβος δ' ὁ τῶν Ἀράβων στρατηγὸς καὶ περὶ εἴκοσι πέντε τῶν σὺν αὐτῷ πίπτουσιν, οἱ δ' ἄλλοι πρὸς φυγὴν ἐτράποντο, ⟨285⟩ τισάμενος δὲ τούτους, τρισχιλίους Ἰδουμαίων ἐπὶ τῇ Τραχωνίτιδι κατοικίσας εἶργε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ, καὶ περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε περὶ Φοινίκην οὖσιν, ἀποδεικνὺς ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελθεῖν ἔδει τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πέπρακται. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυ-
3 *πραγμονοῦντες εὕρισκον οὐ ψευδόμενον· ⟨286⟩ ἄγγελοι δὲ Συλλαίῳ καταταχήσαντες εἰς τὴν Ῥώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον, ὡς εἰκός, ἕκαστον τῶν γεγονότων αἴροντες. ⟨287⟩ ὁ δ' ἤδη μὲν ἐπεπραγμάτευτο γνώριμος εἶναι Καίσαρι, τότε δὲ περὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, εὐθὺς μεταμφιέννυται μέλαιναν ἐσθῆτα, καὶ παρελθὼν ἔλεγεν ὡς αὐτὸν ὅτι πολέμῳ τὰ περὶ τὴν Ἀραβίαν εἴη κεκακωμένα καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία, στρατιᾷ πορθήσαντος αὐτὴν Ἡρώδου. ⟨288⟩ δακρύων δὲ πεντακοσίους μὲν ἐπὶ δισχιλίοις Ἀράβων ἀπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγεν, ἀνῃρῆσθαι δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Νάκεβον, οἰκεῖον αὐτῷ καὶ συγγενῆ, πλοῦτον δὲ διηρπάσθαι τὸν ἐν Ῥαΐπτοις, καταπεφρονῆσθαι δὲ τὸν Ὀβόδαν, ὑπ' ἀσθενείας οὐκ ἀρκέσαντα τῷ πολέμῳ διὰ τὸ μήτ' αὐτὸς μήτε τὴν Ἀραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. ⟨289⟩ τοιαῦτα τοῦ Συλλαίου λέγοντος, καὶ προστιθέντος ἐπιφθόνως ὡς οὐδ' ἂν αὐτὸς ἀπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεπιστευκὼς ὅτι Καίσαρι μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδ', εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ, λυσιτελοίη ποιῆσαι τὸν πόλεμον Ἡρώδῃ, παροξυνθεὶς ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὁ Καῖσαρ ἀνέκρινε τῶν Ἡρώδου τοὺς παρόντας καὶ τῶν ἰδίων τοὺς ἀπὸ Συρίας ἥκοντας*

αὐτὸ μόνον, εἰ τὴν στρατιὰν Ἡρώδης ἐξαγάγοι. ⟨290⟩ *τῶν δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ δ' ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς οὐκ ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγένετο τῷ Καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν Ἡρώδην τά τ' ἄλλα χαλεπῶς καὶ τοῦτο τῆς ἐπιστολῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νῦν ὑπηκόῳ χρήσεται.* ⟨291⟩ *γράφει δὲ καὶ Συλλαῖος ὑπὲρ τούτων τοῖς Ἄραψιν. οἳ δ' ἐπαρθέντες οὔτε τῶν λῃστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν οὔτε τὰ χρήματα διευλύτουν, νομάς θ' ἃς ἐκείνου μισθωσάμενοι διακατεῖχον, ἀμισθὶ ταύταις ἐχρῶντο, τεταπεινωμένου τοῦ τῶν Ἰουδαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Καίσαρος.* ⟨292⟩ *ἐπιτίθενται δὲ τῷ καιρῷ καὶ οἱ τὴν Τραχωνῖτιν ἔχοντες, τῆς τῶν Ἰδουμαίων φρουρᾶς κατεξαναστάντες καὶ λῃστηρίοις χρώμενοι μετὰ τῶν Ἀράβων, οἷς ἐλεηλάτουν τὴν ἐκείνων χώραν, οὐκ ἀπ' ὠφελείας μόνον ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτεροι τὰς ἀδικίας ὄντες.*

⟨293⟩ *Ἡρώδης δὲ ταῦτα πάντα φέρων ἠνείχετο,* 4 *μεταβεβληκυίας αὐτῷ τῆς παρρησίας ἣν εἶχε διὰ Καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῄρητο τοῦ φρονήματος· οὐδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτοῦ πρεσβείαν ἀπολογησομένην ὁ Καῖσαρ ἠνέσχετο, πάλιν δὲ τοὺς συνελθόντας ἀπράκτους ἀπέπεμψεν.* ⟨294⟩ *ἦν δ' οὖν ἐπὶ τούτοις ἀθυμία καὶ δέος, ὅ τε Συλλαῖος οὐ μετρίως ἐλύπει πιστευθείς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ Ῥώμῃ, τότε δὲ καὶ μειζόνων ἁπτόμενος. ὁ μὲν γὰρ Ὀβόδας ἐτεθνήκει, παραλαμβάνει δὲ τὴν τῶν Ἀράβων ἀρχὴν Αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς αὖθις Ἀρέτας.* ⟨295⟩ *τοῦτον γὰρ ἐπεχείρει διαβολαῖς παρωσάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχήν, χρήματα μὲν πολλὰ διαδοὺς τοῖς περὶ τὴν αὐλήν, πολλὰ δὲ Καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὃ δὲ τῷ μὴ τὸν Ἀρέ-*

ταν ἐπιστείλαντα πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. <296> πέμπει δὲ κἀκεῖνος ἐπιστολὴν καὶ δῶρα τῷ Καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δ' ἐπιστολὴ κατηγόρει Συλλαῖον ὄντα πονηρὸν δοῦλον Ὀβόδαν τε φαρμάκοις διαφθεῖραι καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτόν, τάς τε τῶν Ἀράβων μοιχεύοντα γυναῖκας καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὥστ' ἐξιδιώσασθαι τὴν ἀρχήν. <297> προσέσχε δ' οὐδὲ τούτοις ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπει μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ δὲ περὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἀραβίαν ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προεστάναι. <298> τῶν γὰρ βασιλέων ὃ μὲν οὔπω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων οὐχ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας, Ἡρώδης δ', ἐφ' οἷς ἠμύνατο τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν παρανομίας φέρειν ἠναγκάζετο. <299> πέρας δ' οὐδὲν ὁρῶν τῶν περιεστώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴ τι δύναιτο μετριώτερον εὑρεῖν διά τε τῶν φίλων καὶ πρὸς αὐτὸν Καίσαρα τὴν ἐντυχίαν ποιησάμενος.

10 <300> κἀκεῖ μὲν ὁ Δαμασκηνὸς ἀπῄει Νικόλαος, ἐξετετάρακτο δὲ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐσχηκότα κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ οὐδὲ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀσύνοπτον ἦν ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπειλεῖται τῇ βασιλείᾳ διὰ τῆς τύχης· ἐπέβαινε δὲ καὶ μᾶλλον ηὐξήθη τότε παρὰ τοιαύτην αἰτίαν. <301> Εὐρυκλῆς ἀπὸ Λακεδαίμονος, οὐκ ἄσημος τῶν ἐκεῖ, κακὸς δὲ τὴν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ περὶ τρυφὴν καὶ κολακείαν δεινὸς ἑκατέραν αὐτῶν

§ 300 cf. Bell. Iud. I 26, 1.

ἔχειν τε καὶ μὴ δοκεῖν, ἐπιδημήσας ὡς τὸν Ἡρώδην δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν ταῖς εὐκαιρίαις τῶν ἐντεύξεων ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. ⟨302⟩ ἦν δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς Ἀντιπάτρου, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον· Ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ Καππάδοκι διὰ σπουδῆς. ⟨303⟩ ὅθεν καὶ τὴν Γλαφύραν ὑπεκρίνατο τιμᾶν, καὶ πολὺς ἦν ἀφανῶς μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλουμένοις ἢ γιγνομένοις προσέχων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀντιχαρίζεσθαι τὰς διαβολάς. ⟨304⟩ τέλος δὲ τοιοῦτος ἑκάστῳ κατὰ τὰς συντυχίας ἀπέβαινεν ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶναι φίλος, τοῖς δ' ἄλλοις δοκεῖν κατὰ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσιέναι. τὸν οὖν Ἀλέξανδρον προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ περὶ ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μέν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεπεισμένον ἐξεῖναι λέγειν· ⟨305⟩ ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν Ἀντίπατρον, ὅτι παρωθούμενος αὐτοὺς τῆς τιμῆς τὰ πάντ' ἤδη δύναται. τούτων δ' ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη, κατεσκευασμένου πρὸς μῖσος ἤδη τοῦ πατρός, ὡς μηδὲ συμποσίοις ἢ συλλόγοις ἀνέχεσθαι λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκός, ἐφ' οἷς ἤλγει· ⟨306⟩ τοὺς δὲ λόγους Εὐρυκλῆς Ἀντιπάτρῳ τούτους ἀνέφερε, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα αὐτοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖ, νικᾶσθαι δ' ὑπὸ σοῦ τιμώμενος τῷ μεγέθει τοῦ πράγματος, καὶ φυλάττεσθαι παρακελευόμενος τὸν Ἀλέξανδρον· οὐ γὰρ ἀπαθῶς τούτων ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς ἐνεῖναι τὴν αὐτοχειρίαν. ⟨307⟩ Ἀντίπατρος μὲν οὖν εὔνουν ὑπολαμβάνων ἐκ τούτων μεγάλας αὐτῷ παρ'

§ 306 cf. Bell. Iud. I 26, 2.

ἕκαστα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη πείθει πρὸς τὸν Ἡρώδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ⟨308⟩ ὃ δ' οὐκ ἦν τὴν Ἀλεξάνδρου δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι διηγούμενος ἀπίθανος, ἀλλ' οὕτω διέθηκε τὸν βασιλέα, περιάγων ἀεὶ τοῖς ῥήμασι καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ παρ' αὐτὸν τὸν καιρόν· ⟨309⟩ εὐθὺς γὰρ Εὐρυκλεῖ δίδωσι πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὃ δὲ ταῦτα λαβών, καὶ πρὸς τὸν Ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῶν Καππαδόκων, τὸν Ἀλέξανδρον ἐπῄνει καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ πρὸς τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γεγενῆσθαι. ⟨310⟩ χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου, πρὶν καταφωραθῆναι τῆς κακοηθείας, ἀπῄει.

⟨311⟩ Εὐρυκλῆς μὲν οὐδ' ἐν τῇ Λακεδαίμονι παυσάμενος εἶναι μοχθηρός, ἐπὶ πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπε-
2 στερήθη τῆς πατρίδος· ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς οὐχ ὥσπερ πρότερον εἶχε πρός τε τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν Ἀριστόβουλον, ἀκούων μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολάς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκείου γεγενημένος αὐτοῖς, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις, περιειργάζετο, ⟨312⟩ παρατηρῶν ἕκαστα καὶ πυνθανόμενος καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις, εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, ... Εὐάρατόν τε Κῷον Ἀλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον Ἡρώδης ἐλάμβανεν.

3 ⟨313⟩ ἐπιγίγνεται δὲ κατὰ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, σκευωρουμένης ἀεὶ τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλου τούτου προκειμένου λέγειν τι περὶ ἐκείνων δυσχερές, ὃ πρὸς τῆς τοῦ βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. ⟨314⟩ σωματοφύλακες ἦσαν Ἡρώδῃ

§ 313 cf. Bell. Iud. I 26, 3.

δύο κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος τιμώμενοι, Ἰούκουνδος καὶ Τύραννος. οὗτοι προσκρούσαντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως ἀπεωσμένοι τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι καὶ κατὰ γυμνασίαν τιμώμενοι, καί τι χρυσίον καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. ⟨315⟩ *εὐθὺς οὖν καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίαις ἐβασάνιζεν. οἳ δὲ διακαρτερήσαντες πολὺν χρόνον ὕστερον ἔλεγον ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς Ἡρώδην Ἀλέξανδρος, ἐπεὶ περί τι κυνηγέσιον θηρίον διώκων προσβάλοι· δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν ὡς ἀπὸ τοῦ ἵππου κατενεχθεὶς ἐμπαρείη ταῖς ἑαυτοῦ λόγχαις· καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτον γενέσθαι πάθος.* ⟨316⟩ *ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχικύνηγον ἐξήλεγχον ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς καὶ τοῖς Ἀλέξανδρον θεραπεύουσιν ὅπλα, κελεύοντος ἐκείνου.*

⟨317⟩ *μετὰ τούτους ὁ φρούραρχος Ἀλεξανδρείου* 4 *συλληφθεὶς ἐβασανίζετο· καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δέξεσθαι τῇ φρουρᾷ καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπεσχῆσθαι τὰ κείμενα τῶν βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον.* ⟨318⟩ *αὐτὸς μὲν οὖν οὐδὲν ὡμολόγησεν, υἱὸς δ' αὐτοῦ παρελθὼν ταῦτ' ἔφη γενέσθαι, καὶ γράμματ' ἐπέδωκεν ὡς εἰκάσαι τῆς Ἀλεξάνδρου χειρός. 'τελέσαντες, σὺν θεῷ εἰπεῖν, ἃ προυθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς. ἀλλὰ πειράθητε, καθὼς ὑπέσχεσθε, δέξασθαι ἡμᾶς τῷ φρουρίῳ.'* ⟨319⟩ *μετὰ τοῦτο τὸ γραμματεῖον ὁ μὲν Ἡρώδης οὐκέτι ἐνδοιασίμως εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς, Ἀλέξανδρος δὲ Διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' Ἀντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον· ὁ γὰρ Διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα*

δεινός, ἐν ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις οὕτως ἀπέθανε.

5 ⟨320⟩ τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγεν ἐν Ἱεριχοῦντι, κατηγοροῦντας τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες ἀπέκτειναν· ⟨321⟩ ὡρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρῃτήσατο, διὰ Πτολεμαίου καὶ Φερώρα τὸ πλῆθος ἀναστείλας. ἦν δὲ φυλακὴ καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσῄει μὲν οὐδεὶς ἔτι, πάντα δ' ἐπεσκοπεῖτο τὰ γιγνόμενα καὶ λαλούμενα, καίτοι γ' ἄρτι καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος. ⟨322⟩ ἅτερος δ' αὐτῶν Ἀριστόβουλος ἐκ βαρυθυμίας ὑπαγόμενος καὶ τὴν ἑαυτοῦ τηθίδα καὶ πενθερὰν συναλγεῖν αὐτῷ ταῖς συμφοραῖς καὶ μισεῖν τὸν τὰ τοιαῦτα πειθόμενον, 'οὐ γάρ' ἔφη 'καὶ σοὶ κίνδυνος ἀπωλείας, διαβεβλημένῃ Συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τἀνθάδε προμηνύειν;' ⟨323⟩ τούτους ἐκείνη ταχὺ μάλα τἀδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους. ὃ δ' οὐκέτι κατασχὼν αὐτὸν δῆσαί τε κελεύει καὶ διαστήσαντας ἀπ' ἀλλήλων, ὅσα κακῶς ἐποίησαν ἐπὶ τῷ πατρί, ταῦτα γραψαμένους Καίσαρι ἀποφέρειν. ⟨324⟩ οἳ δ', ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν ἐπιβουλὴν μὲν οὔτ' ἐννοῆσαι κατὰ τοῦ γεγεννηκότος οὔτε συσκευάσασθαι, δρασμῷ δ' ἐπιβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην, ὑπόπτου καὶ δυσχεροῦς ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου.

6 ⟨325⟩ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος ἐκ Καππαδοκίας πρεσβευτοῦ παρ' Ἀρχελάου Μήλα τινός, ὃς ἦν δυνάστης τῶν ἐκείνου, βουλόμενος Ἡρώδης ἐνδείξασθαι τὴν δύσνοιαν Ἀρχελάου πρὸς αὐτόν, ἐκάλει τὸν

§ 320 cf. Bell. Iud. I 26, 3.

Ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς, καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅποι καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ⟨326⟩ ὁ δ' Ἀλέξανδρος παρ' Ἀρχέλαον ἔφη, ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν· ἀλλ' οὐδὲν οὔτ' ἄτοπον οὔτε δυσχερὲς ἐντεθυμῆσθαι κατὰ τοῦ πατρός, οὐδ' ὅσα συνεσκεύασται κακοηθείᾳ τῶν ἐναντίων, ἀληθὲς εἶναί τι τούτων. ⟨327⟩ βούλεσθαι δ' ἂν ἔτι ζῆν καὶ τοὺς περὶ Τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν, ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσθαι θᾶττον, Ἀντιπάτρου τῷ πλήθει τοὺς ἰδίους ἐγκαθίσαντος φίλους.

⟨328⟩ τοιαῦτα λέγοντος ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε Μή- 7
λαν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου, καὶ πυνθάνεσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῶν εἰς ἐπιβουλὴν Ἡρώδου γιγνομένων. ⟨329⟩ ὡς δ' ἧκον, εὐθὺς μὲν ἡ Γλαφύρα, δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν καὶ καταπληξαμένη μέγα καὶ συμπαθὲς ἀνῴμωξεν· ἦν δὲ καὶ τοῦ νεανίσκου δάκρυα καὶ τῶν παρόντων ὀδυνηρά τις θέα, μέχρι πλείονος οὐδ' ἐφ' οἷς ἧκον εἰπεῖν ἢ πράττειν δυναμένων. ⟨330⟩ ὀψὲ δὲ τοῦ Πτολεμαίου (τούτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο) φράζειν κελεύσαντος εἴ τι τῶν πραττομένων ἡ γυνὴ σύνοιδεν αὐτῷ, 'τί δ' οὐκ ἄν' ἔφη 'συνέγνω τῆς ψυχῆς ἐμοὶ στεργομένη πλέον καὶ κοινωνοῦσα τέκνων;' ⟨331⟩ ἡ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν ἀνεβόησεν ὡς συνειδείη μὲν οὐδὲν ἄτοπον· εἰ δὲ φέροι πρὸς τὴν σωτηρίαν τὴν ἐκείνου τὸ καὶ καθ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, πάνθ' ὁμολογεῖν. ὁ δ' Ἀλέξανδρος 'ἀσεβὲς μὲν οὐδέν' εἶπεν, 'οὐδ' ὧν ὑπονοοῦσιν οὓς ἥκιστ' ἐχρῆν, οὔτ' αὐτὸς ἐνενόησα οὔτε σὺ οὐδὲν οἶσθα, ἀλλ' ὅτι παρ' Ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην.' ⟨332⟩ ταῦτα κἀκείνης ὁμολο-

γούσης ὁ μὲν Ἡρώδης, Ἀρχέλαον ἐξεληλέγχϑαι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας ὑπολαβών, δίδωσιν Ὀλύμπῳ καὶ Ἰϑολομνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν παράπλῳ μὲν Ἐλαιούσῃ τῆς Κιλικίας προσσχόντας Ἀρχελάῳ τὸ περὶ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τῆς ἐπιβουλῆς ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν ἐκεῖϑεν εἰς Ῥώμην πλεῖν, ⟨333⟩ *κἂν εὕρωσιν ἀνύσαντά τι Νικόλαον ὡς μηκέτ' αὐτῷ δυσχεραίνειν Καίσαρα, διδόναι τὰς ἐπιστολὰς καὶ τοὺς ἐλέγχους, οὓς κατὰ τῶν νεανίσκων κατεσκευασμένους ἐπέστειλεν.* ⟨334⟩ *Ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξεσϑαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ συμφέρειν αὐτοῖς τ' ἐκείνοις καὶ τῷ πατρὶ μὴ καὶ χαλεπώτερόν τι προστεϑῆναι κατ' ὀργὴν ὧν ὑπόπτως ἔχοντες ἐστασίαζον, οὐ μὴν καὶ πρὸς Καίσαρα πέμψειν, οὐδ' ἄλλο τι κατὰ δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις.*

8 ⟨335⟩ *εἰς δὲ τὴν Ῥώμην ἀποκομισϑέντες ἔσχον καιρὸν ἀποδοῦναι τὰ γράμματα τῷ Καίσαρι, διηλλαγμένον εὑρόντες Ἡρώδῃ. τὰ γὰρ περὶ τὴν Νικολάου πρεσβείαν ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον.* ⟨336⟩ *ὡς ἀνῆλϑεν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ περὶ τὴν αὐλὴν ἐγένετο, πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐληλύϑει μόνον, ἀλλὰ καὶ Συλλαίου κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ δῆλοι πρὸ τῆς ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες.* ⟨337⟩ *οἱ δ' Ἄραβες ὑπονοήσαντες ἐξ αὐτοῦ καὶ τῷ Νικολάῳ προσελϑόντες τὰς ἀδικίας πάσας ἐμήνυον, καὶ τῶν Ὀβόδου ὡς διαφϑαρέντων πλείστων ἐκφανῆ τεκμήρια παρέχοντες· ἦν γὰρ καὶ τῶν γραμμάτων αὐτοῦ ἃ κατὰ τὴν ἀπόστασιν ὑφῃρημένοι διὰ τούτων ἤλεγχον.* ⟨338⟩ *ὁ δὲ Νικόλαος εὐτυχίαν τινὰ ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσγεγενημέ-*

§ 332 cf. Bell. Iud. I 27, 3.

νην, δι' αὐτῆς ἐπραγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς διαλλαγὰς Ἡρώδῃ Καίσαρα· σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογεῖσθαι περὶ ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παρρησίαν, ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν Συλλαίου γενήσεσθαι καιρὸν ὑπὲρ Ἡρώδου λέγειν. ⟨339⟩ συνεστώτων οὖν ἐπ' ἀλλήλους καὶ δοθείσης ἡμέρας, Νικόλαος, παρόντων αὐτῷ καὶ τῶν Ἀρέτα πρέσβεων, τά τ' ἄλλα κατηγόρει τοῦ Συλλαίου, τήν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων καὶ πολλῶν Ἀράβων, ⟨340⟩ χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' οὐδὲν ὑγιές, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων οὐ τῶν ἐν Ἀραβίᾳ μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ γυναικῶν· προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον, ὡς ἐξαπατήσειε Καίσαρα, μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν Ἡρώδῃ πεπραγμένων. ⟨341⟩ ὡς δ' ἧκεν ἐπὶ τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν Καῖσαρ ἐξεῖργεν αὐτόν, τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ Ἡρώδου λέγειν, εἰ μὴ στρατιὰν ἤγαγεν εἰς Ἀραβίαν, μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀπέκτεινε τῶν ἐκεῖ, μηδ' αἰχμαλώτους λάβοι τὴν χώραν διαρπάσας· ⟨342⟩ ὁ δὲ Νικόλαος ὑπὲρ τούτων ἔφη καὶ μάλιστα διδάξειν ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γ' αὐτῶν οὐ γέγονεν ὡς σύ γ' ἀκήκοας, καὶ (ὡς) δίκαιον ἦν ἐπ' αὐτοῖς χαλεπῶς φέρειν. ⟨343⟩ πρὸς δὲ τὸ παράδοξον Καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκροατήν, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων καὶ τὴν συγγραφήν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἦν προσγεγραμμένον, ἐξεῖναι τῆς προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, τὴν μὲν στρατείαν οὐκ ἐπιστρατείαν ἔλεγεν ἀλλ' ἐπὶ δικαίαν τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων· ⟨344⟩ καὶ μηδὲ ταχὺ ταύτην μηδ' ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαὶ ... πολλάκις μὲν ἐπὶ Σατουρνῖνον ἐλθόντα καὶ Οὐολόμνιον τοὺς τῆς Συρίας ἡγεμόνας, τελευταῖον δ' ἐν

Βηρυτῷ τούτων ἐναντίον Συλλαίου τὴν σὴν τύχην ἐπομόσαντος, ἦ μὴν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἡρώδου πεφευγότας. ⟨345⟩ ὧν οὐδὲν ποιήσαντος Συλλαίου πάλιν ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν Ἡρώδην, κἀκείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ⟨346⟩ ὁ μὲν δὴ πόλεμος, ὡς οὗτοι τραγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ἐπιστρατείας τοιαῦτα. καίτοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ἐπιτρεψάντων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκυίας δὲ τῆς συνθήκης, ἠσεβημένου δὲ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν καὶ τοῦ σοῦ, Καῖσαρ, ὀνόματος; ⟨347⟩ τὰ δὲ περὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἑξῆς ἤδη λεκτέον. λησταὶ τῶν τὸν Τράχωνα κατοικούντων, τετταράκοντα τὸ πρῶτον, εἶτ' αὖθις πλείονες, τὰς Ἡρώδου κολάσεις διαφεύγοντες ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν Ἀραβίαν. τούτους ὑπεδέξατο Συλλαῖος ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους τρέφων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῶν ληστειῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ⟨348⟩ ὡμολόγησε δὲ καὶ τούτους ἐπὶ τοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ δανείου προθεσμίαν, καὶ δύναιτ' ἂν οὐκ ἐπιδεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν οὔτ' ἄλλον τινὰ τῆς Ἀράβων χώρας ἢ τούτους ἐξῃρημένους, οὔτε πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ⟨349⟩ οὕτως οὖν καὶ τοῦ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπιφθόνου συκοφαντήματος πεφηνότος, μέγιστον, ὦ Καῖσαρ, κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὴν σὴν ὀργὴν αὐτῷ ποιηθέν. ⟨350⟩ φημὶ γάρ, ἐπελθούσης ἡμῖν τῆς τῶν Ἀράβων δυνάμεως καὶ τῶν περὶ Ἡρώδην πεσόντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου Νάκεβον τὸν στρατηγὸν αὐτῶν καὶ περὶ πέντε καὶ εἴκοσι συνέβη πεσεῖν τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀνα-

φέρων δισχιλίους καὶ πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε.’

⟨351⟩ ταῦτα μᾶλλον ἐκίνει τὸν Καίσαρα, καὶ πρὸς 9
τὸν Συλλαῖον ἐπιστραφεὶς ὀργῆς μεστὸς ἀνέκρινεν ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν Ἀράβων. ἀπορουμένου δ’ αὐτοῦ καὶ πεπλανῆσθαι λέγοντος, αἵ τε συνθῆκαι τῶν δανείων ἀνεγιγνώσκοντο καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις θ’ ὅσαι τὰ ληστήρια κατητιῶντο. ⟨352⟩ καὶ πέρας εἰς τοῦτο μετέστη Καῖσαρ ὡς τοῦ μὲν Συλλαίου καταγνῶναι θάνατον, Ἡρώδῃ δὲ διαλλάττεσθαι, μετάνοιαν ἐφ’ οἷς ἐκ διαβολῆς πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθώς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν Συλλαῖον, ὡς ἀναγκάσειεν αὐτὸν ψευδεῖ λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. ⟨353⟩ τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν Συλλαῖος ἀνεπέμπετο τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶθ’ οὕτω κολασθησόμενος. Ἀρέτᾳ δ’ οὐκ εὐμενὴς ἦν Καῖσαρ, ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι’ ἐκείνου ἀλλὰ καθ’ αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τὴν Ἀραβίαν Ἡρώδῃ διδόναι, διεκώλυσε δὲ τὰ παρ’ ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. ⟨354⟩ τοῖς γὰρ περὶ τὸν Ὄλυμπον καὶ Βολόμνιον, εὐμενῆ Καίσαρα πυθομένοις, εὐθὺς ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς Ἡρώδου τὰ περὶ τῶν παίδων γράμματα καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδιδόναι. ⟨355⟩ Καῖσαρ δ’ ἀναγνοὺς τὸ μὲν ἀρχὴν ἄλλην προστιθέναι γέροντι καὶ κακῶς πράττοντι τὰ περὶ τοὺς παῖδας οὐκ ᾠήθη καλῶς ἔχειν, δεξάμενος δὲ τοὺς παρ’ Ἀρέτα, καὶ τοῦτο μόνον ἐπιτιμήσας, ὡς προπετείᾳ χρήσαιτο τῷ μὴ παρ’ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο καὶ τὴν ἀρχὴν ἐβεβαίωσεν.

⟨356⟩ Ἡρώδῃ δὲ γράφει διηλλαγμένος, ἐπί τε τοῖς 11

§ 356 cf. Bell. Iud. I 27, 1.

παισὶν ἄχθεσθαι λέγων, καὶ δέον, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπεξιέναι πατραλοίας ὄντας (αὐτῷ γὰρ ἐφεῖναι ταύτην τὴν ἐξουσίαν), εἰ δὲ δρασμὸν ἐνόησαν, ἄλλως νουθετήσαντα μηδὲν ἀνήκεστον διαπράττεσθαι· <357> *συμβουλεύειν δ' αὐτῷ συνέδριον ἀποδείξαντα περὶ Βηρυτόν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι Ῥωμαῖοι, καὶ παραλαβόντα τούς θ' ἡγεμόνας καὶ τὸν βασιλέα τῶν Καππαδόκων Ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ ἀξιώμασιν εἶναι ἐπιφανεῖς, μετὰ τῆς ἐκείνων γνώμης ὅ τι χρὴ διαλαμβάνειν.* <358> *Καῖσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστειλεν· ὁ δὲ Ἡρώδης, τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, περιχαρὴς μὲν εὐθὺς ἐπὶ ταῖς διαλλαγαῖς ἐγεγόνει, περιχαρὴς δὲ καὶ τῷ πάντ' ἐξεῖναι κατὰ τῶν παίδων αὐτῷ.* <359> *καί πως τὸ μὲν οὐκ εὖ πράττειν ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μέν, ἀλλ' οὔτε θρασὺν οὔτε προπετῆ πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν, ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παρρησίας ἐπιλαβόμενος διὰ τὸ μῖσος ἐκαινοτόμει τὴν ἐξουσίαν.* <360> *διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, Ἀρχελάου χωρίς· ἐκεῖνον γὰρ δι' ἔχθος οὐκ ἠξίου παρατυγχάνειν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων ἐμποδὼν ἔσεσθαι.*

2 <361> *γενομένων δ' ἐν Βηρυτῷ τῶν θ' ἡγεμόνων καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε, τοὺς μὲν παῖδας (οὐ γὰρ ἠξίου παράγειν εἰς τὸ συνέδριον) ἐν κώμῃ τινὶ Σιδωνίων εἶχε, Πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν, εἰ κληθεῖεν, παραστῆσαι·* <362> *μόνος δὲ καὶ καθ' αὑτὸν εἰσελθών, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κα-*

§ 361 cf. Bell. Iud. I 27, 2.

τηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀνάγκην ὢν ἠτύχει, πλεῖστον δ' ἀπεοικυῖαν ἣ πατὴρ ἐπὶ παισὶν (ἂν) εἴποι. ⟨363⟩ βίαιος γὰρ ἦν καὶ περὶ τὴν ἐπίδειξιν τῆς αἰτίας ἐτετάρακτο, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνεδίδου σημεῖα, τούς τ' ἐλέγχους οὐκ ἐκείνοις ἐπιτρέπων καταμαθεῖν, ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προτιθεὶς πατρὶ κατὰ παίδων ἀσχήμονα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγιγνώσκων, ἐν οἷς ἐπιβουλὴ μὲν ἤ τις ἐπίνοια δυσσεβείας οὐκ ἐγέγραπτο, μόνον δ' ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη περιέχουσαι διὰ τὴν δύσνοιαν. ⟨364⟩ ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἐγένετο, μᾶλλόν τ' ἐξεβόα καὶ τὸ περιὸν εἰς ὁμολογίαν τῆς ἐπιβουλῆς δι' ἐκείνων ηὔξανεν, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον ἂν στέροιτο τοῦ ζῆν ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. ⟨365⟩ τὸ δὲ τελευταῖον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει καὶ τῇ Καίσαρος δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευεν, εἴ του κατηγορήσαντες οἱ γονεῖς ἐπιθεῖεν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶναι τοῖς περιεστῶσι βάλλειν καὶ τοῦτον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ⟨366⟩ ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὅμως ἀναμεῖναι τὴν ἐκείνων κρίσιν. ἥκειν μέντοι δικαστὰς μὲν οὐχ οὕτως ἐπὶ φανεροῖς οἷς ἐκ τῶν παίδων ὀλίγου πάθοι, συνοργισθῆναι δὲ καιρὸν ἔχοντας, ὡς οὐδενὶ καὶ τῶν πόρρω γεγονότων ἀμελῆσαι τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἄξιον.

⟨367⟩ ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεα- 3
νίσκων οὐδ' ἕως τῆς ἀπολογίας παρηγμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ἐπιεικείας καὶ διαλλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίουν αὐτῷ.

§ 367 cf. Bell. Iud. I 27, 3.

<368> καὶ πρῶτος μὲν Σατουρνῖνος, ἀνὴρ ὑπατικὸς καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμην αἰδημονεστάτην, περιστάσει χρώμενος· ἔφη γὰρ καταδικάζειν μὲν τῶν Ἡρώδου παίδων, κτείνειν δ' οὐκ οἴεσθαι δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τοῦ πάθους μείζονος ὄντος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτοὺς δεδυστύχηκε. <369> μετ' ἐκεῖνον οἱ Σατουρνίνου παῖδες (εἵποντο γὰρ αὐτῷ πρεσβευταὶ τρεῖς ὄντες) τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφήναντο. Ȣ̓ολόμνιος δ' ἄντικρυς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς οὕτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῶν ἑξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτ' ἄλλο τι δοκεῖν ἢ καταδεδικάσθαι τὴν ἐπὶ θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. <370> κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς Ἡρώδης ἧκεν ἄγων αὐτοὺς εἰς Τύρον, καὶ τοῦ γε Νικολάου πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπυνθάνετο, προδιηγησάμενος τὰ ἐν Βηρυτῷ, ἥντιν' ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ καὶ οἱ ἐν Ῥώμῃ αὐτοῦ φίλοι. <371> κἀκεῖνος εἶπεν ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μέντοι αὐτοὺς καθείρξαντα δεσμώτας φυλάττειν. <372> 'καὶ εἰ μὲν ἑτέρως σοι δοκοίη κολάζειν αὐτούς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι· εἰ δὲ τἀναντία ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. ταὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν Ῥώμῃ τοῖς πλείστοις τῶν σῶν φίλων.' καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συννοίᾳ, κἀκεῖνον ἐκέλευσε συμπλεῖν αὐτῷ.

4 <373> ὡς δ' ἦλθεν εἰς Καισάρειαν, γίγνεται λόγος εὐθὺς ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία, ποῖ ποτὲ χωρήσειε τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. <374> δεινὸν γὰρ ὑπῄει πάντας δέος ἐκ παλαιοῦ κατα-

§ 373 cf. Bell. Iud. I 27, 3.

σιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν, καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυσχέραινον, οὐκ ἦν δ' οὔτ' εἰπεῖν τι προπετὲς οὔτ' ἄλλου λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυνον, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸν ἔλεον ὀδυνηρῶς μὲν ἀναύδως δὲ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πάθους ἔφερον. ⟨375⟩ *εἷς δ' αὐτῶν πάλαι στρατιώτης, ὄνομα Τίρων, υἱοῦ αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντος Ἀλεξάνδρῳ φίλου, πάνθ', ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδυόμενα δι' ἡσυχίας ἦν, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξελάλει,* ⟨376⟩ *καὶ βοᾶν ἠναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν, ἀπαρακαλύπτως λέγων ὡς ἀπόλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ δίκαιον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀνῃρημένον εἴη, κρατοίη δὲ τὰ ψεύσματα καὶ ἡ κακοήθεια, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγοι τοῖς πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν.* ⟨377⟩ *τοιοῦτος ὢν ἐδόκει μὲν οὐκ ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι· τὸ δ' εὔλογον ἐκίνει πάντας, οὐκ ἀνάνδρως αὐτοῦ πρὸς τὸν καιρὸν ἱσταμένου.* ⟨378⟩ *διὸ καὶ πάνθ', ἅπερ αὐτὸς εἴποι ἂν ἕκαστος, ἡδέως ἤκουον ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῷ σιγᾶν προορώμενοι τὴν ἐκείνου παρρησίαν ὅμως ἀπεδέχοντο· τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος ἐβιάζετο πάνθ' ὁντινοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ λαλεῖν.*

⟨379⟩ *ὃ δὲ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ πάσης* 5
παρρησίας ὠσάμενος μόνος μόνῳ λέγειν ἠξίου, καὶ συγχωρήσαντος 'οὐ δυνάμενος' εἶπεν, 'ὦ βασιλεῦ, διακαρτερεῖν ἐπὶ τοιούτῳ πάθει, τὴν τολμηρὰν ταύτην παρρησίαν, ἀναγκαίαν δὲ σοὶ καὶ συμφέρουσαν, εἰ λάβοις τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, προύκρινα τῆς ἐμῆς ἀσφαλείας. ⟨380⟩ *ποῖ ποτὲ ᾤχοντό σοι καὶ πεπτώκασιν ἐκ τῆς ψυχῆς αἱ φρένες; ποῖ δὲ καὶ ὁ περιττὸς*

ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολλὰ καὶ μεγάλα κατώρθους; τίς δ' ἡ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία; ⟨381⟩ *κρίνω δ' οὐδὲ παρόντας αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς ἢ φίλους, οἳ περιορῶσι τοιοῦτον μύσος ἐπὶ τῇ μακαριζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ δ' οὐ σκέψει τί τὸ πραττόμενον ἐστί;* ⟨382⟩ *δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς γεγεννημένους, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρους, ἀναιρήσεις, σεαυτὸν ἐν γήραι καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδί, κακῶς οἰκονομήσαντι τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγενέσιν, ὧν αὐτὸς τοσαυτάκις ἤδη κατέγνως θάνατον;* ⟨383⟩ *οὐκ ἐννοήσεις ὅτι καὶ τῶν ὄχλων ἡ σιωπὴ τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ πάθος, ἥ τε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες, ἔλεον μὲν τῶν ἀτυχούντων μῖσος δὲ τῶν ταῦτα διαπραττομένων ἐσχήκασιν;'* ⟨384⟩ *ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς ἐν ἀρχῇ μὲν οὐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλά, τί δεῖ καὶ λέγειν, διεκίνησεν αὐτὸν ἁψαμένου τοῦ Τίρωνος ἐναργῶς τοῦ τε πάθους καὶ τῆς περὶ τοὺς οἰκείους ἀπιστίας.* ⟨385⟩ *αὖθις δ' ὃ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέτρῳ καὶ στρατιωτικῇ χρώμενος παρρησίᾳ (τὸ γὰρ ἀπαίδευτον ὑπεξέπιπτε τοῦ καιροῦ), ταραχῆς δὲ Ἡρώδης ἐνεπίμπλατο,* ⟨386⟩ *καὶ μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀκούειν τῶν λόγων, ἐπειδὴ καὶ τοὺς (κακῶς) διακειμένους στρατιώτας καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἡγεμόνας ἐπύθετο, προστάττει τούς τ' ὀνομαστὶ δηλωθέντας ἅπαντας καὶ τὸν Τίρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ.*

6 ⟨387⟩ *τούτου γενηθέντος ἐπιτίθεται τῷ καιρῷ καὶ Τρύφων τις κουρεὺς τοῦ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πείθοι πολλάκις αὐτὸν ὁ Τίρων, ὁπόταν θεραπεύῃ*

§ 380 cf. Bell. Iud. I 27, 4.

τὸν βασιλέα, ξυρῷ τὸν λαιμὸν ἀποτεμεῖν· ἔσεσθαι γὰρ ἐν πρώτοις τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ⟨388⟩ *ταῦτ' εἰπόντα συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μετὰ ταῦτα βάσανος ἦν τοῦ τε Τίρωνος καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ κουρέως.* ⟨389⟩ *διακαρτεροῦντός τε τοῦ Τίρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα χαλεπῶς μὲν ἤδη διακείμενον, ἔχοντα δ' οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, ἑαυτῷ τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς περὶ τὸν πάσχοντα δυσχερείας προῦπτον, ἔφη μηνύσειν τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ παραιρήσεται διὰ τοῦ φράσαι τῆς βασάνου καὶ τῆς αἰκίας αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα.* ⟨390⟩ *δόντος δὲ πίστιν ἐπὶ τούτοις, ἔλεγεν ὡς εἴη συνθήκη τις ἐπιθέσθαι δι' αὐτοχειρίας* (*τῷ*) *βασιλεῖ τὸν Τίρωνα· προσελθεῖν γὰρ εὔπορον εἶναι μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τι τῶν εἰκότων οὐκ ἀγεννὲς Ἀλεξάνδρῳ χαριζόμενον.* ⟨391⟩ *ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνος εἰπὼν ἐξαιρεῖται τὸν πατέρα τῆς ἀνάγκης, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε κἂν περιγραφὴν νοήσας τινὰ ταύτην τῶν κακῶν αὑτῷ καὶ τῷ γεγεννηκότι·* ⟨392⟩ *ὁ δὲ Ἡρώδης οὐδ' εἴ τι* 7 *πρότερον ἐνδοιάσιμον ἦν αὐτῷ περὶ τὴν τεκνοκτονίαν, τούτῳ τόπον ἢ χώραν ἐν τῇ ψυχῇ καταλελοιπώς, ἀλλὰ πᾶν ἐξῃρημένος τὸ δυνησόμενον αὐτῷ ὑπόνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ παρασχεῖν, ἔσπευσεν ἤδη τέλος ἐπιθεῖναι τῇ προαιρέσει.* ⟨393⟩ *καὶ προαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τριακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γενομένους καὶ τὸν Τίρωνα σὺν τῷ παιδὶ καὶ τῷ ἐκείνους διελέγχοντι κουρεῖ, κατηγορίαν ἁπάντων αὐτῶν ἐποιήσατο·* ⟨394⟩ *κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς παρατυχοῦσι βάλλοντες ἀπέκτειναν, Ἀλέξανδρος*

§ 388 cf. Bell. Iud. I 27, 5.

δὲ καὶ Ἀριστόβουλος ἀχθέντες εἰς Σεβαστὴν ἐπιτάξαντος τοῦ πατρὸς στραγγάλῃ κτείνονται, τὰ δὲ σώματα νύκτωρ εἰς Ἀλεξάνδρειον ἀπέθεντο, τοῦ τε μητροπάτορος ἐκεῖ καὶ τῶν πλείστων αὐτοῖς προγόνων κειμένων.

8 ⟨395⟩ *ἴσως μὲν οὖν οὐκ ἄλογον ἐνίοις καταφαίνεται τρεφόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος οὕτως αὐξηθῆναι, καὶ περαιτέρω προελθὸν ἀπονικῆσαι τὴν φύσιν· ἐπίστασις δὲ γένοιτ' ἂν εἰκότως, εἴτ' εἰς τοὺς νεανίσκους ἀνοιστέον τὴν τοιαύτην αἰτίαν, πρὸς αἴτιον ὀργῆς ἀγαγόντας τὸν πατέρα καὶ χρόνῳ παρασκευάσαντας ὑπὸ χαλεπότητος ἀνήκεστον αὐτοῖς,* ⟨396⟩ *εἴτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ περιττὸν ὄντα περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἄλλης εὐδοξίας, ὡς μηδέν' οἴεσθαι παραλειπτέον ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βουλόμενον ἀνίκητον ἔχειν,* ⟨397⟩ *ἢ καὶ τὴν τύχην παντὸς εὐγνώμονος λογισμοῦ μείζω τὴν δύναμιν ἐσχηκυῖαν, ὅθεν καὶ πειθόμεθα τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ὑπ' ἐκείνης προκαθωσιῶσθαι τῇ τοῦ γενέσθαι πάντως ἀνάγκῃ καὶ καλοῦμεν αὐτὴν εἱμαρμένην, ὡς οὐδενὸς ὄντος ὃ μὴ δι' αὐτὴν γίγνεται.* ⟨398⟩ *τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον, ὡς νομίζω, πρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσει κρίνειν, ἡμῖν τ' αὐτοῖς ἀποδιδόντας τι καὶ τὰς διαφθορὰς τῶν ἐπιτηδευμάτων οὐκ ἀνυπευθύνους ποιοῦντας· ἃ πρὸ ἡμῶν ἤδη πεφιλοσόφηται καὶ τῷ νόμῳ.* ⟨399⟩ *τῶν δ' ἄλλων δύο τὴν μὲν ἀπὸ τῶν παίδων μέμψαιτ' ἄν τις αἰτίαν, ὑπό τ' αὐθαδείας νεωτερικῆς καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ διαβολῶν ἠνείχοντο κατὰ τοῦ πατρός, καὶ τῶν πραττομένων αὐτῷ περὶ τὸν βίον οὐκ εὐμενεῖς ἦσαν ἐξετασταί, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν ἀκρατεῖς δὲ λέγειν, εὐάλωτοι δὲ δι' ἀμφότερα τοῖς*

ἐπιτηροῦσιν αὐτοὺς καὶ πρὸς χάριν καταμηνύουσιν. ⟨400⟩ *ὁ μέντοι πατὴρ οὐδ' ἐντροπῆς ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τοῦ περὶ ἐκείνους ἀσεβήματος, ὃς οὔτε πίστιν ἐπιβουλῆς ἐναργῆ λαβὼν οὔτε παρασκευὴν ἐπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων ἐτόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φύντας, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα καὶ περιποθήτους πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις, οὐκ ἀποδέοντας δ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, εἴ που θηρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμων ἢ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐμπεσόντων ἔδει·* ⟨401⟩ *τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, Ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἤρκει γάρ, εἰ καὶ κατέγνω, καὶ ζῶντας ὅμως ἐν δεσμοῖς ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλην ἀσφάλειαν αὐτῷ περιβεβλημένῳ τὴν Ῥωμαίων δύναμιν, δι' ἣν οὐδὲν οὐδ' ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο.* ⟨402⟩ *τὸ δ' ἀποκτεῖναι ταχὺ καὶ πρὸς ἡδονὴν τοῦ νικῶντος αὐτὸν πάθους, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποτιμήτου, καὶ τῆς ἡλικίας οὔσης ἐν γήραι τοσοῦτον ἐξήμαρτεν.* ⟨403⟩ *ἥ γε μὴν παρολκὴ καὶ τὸ χρονίζον οὐκ ἂν αὐτῷ συγγνώμην τινὰ φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγέντα καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀτόπων, εἰ καὶ δυσχερές, ἀλλ' ἀεὶ συμβαῖνον· ἐν ἐπιστάσει δὲ καὶ μήκει, πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα πολλάκις δὲ μελλήσαντα, τὸ τελευταῖον ὑποστῆναι καὶ διαπράξασθαι φονώσης καὶ δυσμετακινήτου ψυχῆς ἀπὸ τῶν χειρόνων.* ⟨404⟩ *ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς αὖθις, οὐκ ἀποσχόμενος οὐδὲ τῶν περιλοίπων ὅσους ἐδόκει φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐποίει συμπαθεῖσθαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ δ' ὠμὸν ὅμοιον ἦν τῷ μηδ' ἐκείνων φεισαμένῳ. διέξιμεν δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἑξῆς ἀφηγούμενοι.*

ΒΙΒΛΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

1 ⟨1⟩ *Ἀντιπάτρῳ* δ' ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφούς, ἀσεβείᾳ τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαστορίᾳ τῇ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα περιβεβληκότι, οὔ τι κατὰ γνώμας ἡ ἐλπὶς τοῦ αὖθις βίου ἦν. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου τοῦ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ διὰ τὸ τῶν ἀδελφῶν μὴ ἐπικοινωνῆσον, ἐργωδέστερον καὶ ἄπορον αὐτῷ εὕρισκε τὸ τῆς βασιλείας περιγίγνεσθαι· τοσόνδ' ἔφυ τῷ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτόν. ⟨2⟩ ὄντος δ' αὐτῷ καὶ τοῦδε χαλεποῦ, πλειόνως παρελύπει τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτόν, εἰς οὓς τὰ πάντ' ἦν τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα τοῦ οἰκωφελοῦς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀριγνώμενον πραγμάτων. τοσόνδε κίνδυνον ἐμνήστευσεν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῶν ἀδελφῶν. ⟨3⟩ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συνῆρχέ γε τῷ πατρί, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὡς βασιλεὺς ὤν, καὶ ἐπιστεύετο παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιώματα εὑρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τῆς Ἡρώδου τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδεδειχώς, ἀλλ' οὐκ ἔχθρᾳ τῇ πρὸς ἐκείνους καὶ πρὸ αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα· τοιαίδε αὐτὸν περιεσπένδον ἀραί. ⟨4⟩ ἅπερ δὴ πάντα μηχαναὶ τῆς ἐπὶ τὸν Ἡρώδην ὁδοῦ ἵσταντο Ἀντιπάτρῳ, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲν κατηγόρων ἐφ' οἷς πράττειν διενοεῖτο, Ἡρώδην δ' αὖ καταφυγῆς, οἳ βοηθοῖεν αὐτῷ τοῦ Ἀντιπάτρου φανερῶς πολεμίου καταστάντος. ⟨5⟩ ὥστε μίσει μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα

§ 1 cf. Bell. Iud. I 28, 1.

ἔπραττε τὴν ἐπιβουλὴν τῶν ἀδελφῶν, τὸ δ' ἥπτετο μειζόνως τοῦ ἐκ χειρῶν μὴ ἀφίεσθαι τῆς πράξεως· ἀποθνήσκοντος μὲν γὰρ Ἡρώδου βεβαίως αὐτῷ περιγενομένης τῆς ἀρχῆς, ἐξικνουμένου δ' εἰς τὸ πλέον ἔτι ζῆν κινδύνων ἀντιπεριστάντων, ἐξαγγέλτου γενομένης τῆς πράξεως ἧς συνθέτης γεγονὼς πολέμιον ἠνάγκαζε τὸν πατέρα καταστῆναι. ⟨6⟩ καὶ διὰ τοῦτο χαρίζεσθαι πολυτελὴς ἦν τοῖς περὶ τὸν πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήττων τὸ τῶν ἀνθρώπων μῖσος πρὸς αὐτόν, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπὶ Ῥώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν εὔνους καθιστάμενος, πρὸ πάντων δὲ Σατουρνῖνον τὸν τῆς Συρίας ἐπιμελητήν. ⟨7⟩ ὑπάξεσθαί τ' ἦν ἐλπὶς αὐτῷ καὶ τὸν Σατουρνίνου ἀδελφὸν μεγέθει δώρων ἃ ἐδίδου, καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως, ἀνδρὶ πρώτῳ τῶν περὶ τὸν Ἡρώδην συνοικοῦσαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος. ψευσάμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δεινότατός τις ἦν πεπιστεῦσθαι, καὶ μῖσος ἀράμενος ἐφ' οὕστινασοῦν ἐπικρύψασθαι συνετώτατος. ⟨8⟩ οὐ μὴν ἠπάτα γε τὴν τηθίδα, προκατανενοηκυῖαν ἐκ πλείονος αὐτὸν καὶ μηκέθ' οἵαν οὖσαν παραλογισθῆναι διὰ τὸ ἤδη παρασκευῇ τῇ πάσῃ ἀντιτετάχθαι αὐτοῦ πρὸς τὸ κακότροπον. ⟨9⟩ καίτοι θυγατρὶ αὐτῆς συνῴκει θεῖος πρὸς μητρὸς Ἀντιπάτρου, προνοίᾳ τῇ ἐκείνου καὶ διαπράξει παραλαβὼν τὴν κόρην πρότερον Ἀριστοβούλῳ γεγαμημένην, τὴν δ' ἑτέραν ὁ ἐκ τἀνδρὸς αὐτῆς Καλλέα παῖς γυναῖκα εἶχεν· ἀλλ' οὐδὲν ἐπὶ τῷ μὴ κατανοεῖσθαι πονηρὸν ὄντα ἦν ἡ ἐπιγαμία τεῖχος, ὥσπερ οὐδ' ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς τὸ οὐ μεμισῆσθαι. ⟨10⟩ τὴν δὲ Σαλώμην Ἡρώδης, ἐσπουδακυῖαν Συλλαίῳ τῷ Ἄραβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν, βιάζεται

τῷ Ἀλεξᾶ συνοικεῖν, συμπραττούσης αὐτῷ Ἰουλίας καὶ πειθούσης τὴν Σαλώμην μὴ ἀνήνασθαι τὸν γάμον, μὴ καὶ ἔχθρα καθίσταιτο αὐτοῖς προῦπτος, ὀμωμοκότος Ἡρώδου μὴ εὐνοήσειν Σαλώμῃ μὴ ἀποδεξαμένῃ τὸν Ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο Καίσαρός τ' οὔσῃ γυναικὶ τῇ Ἰουλίᾳ καὶ ἄλλως συμβουλευούσῃ πάνυ συμφέροντα. <11> ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν Ἀλεξάνδρῳ συνῳκηκυῖαν, ἐκ τῶν αὐτοῦ τὴν προῖκα ἀποδούς, ὥστ' ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι.

2 <12> ἀνέτρεφε δ' αὐτὸς τῶν παίδων τὰ τέκνα πάνυ ἐπιμελῶς (ἦσαν γὰρ τῷ μὲν Ἀλεξάνδρῳ ἐκ Γλαφύρας ἄρρενες δύο, Ἀριστοβούλῳ δ' ἐκ Βερενίκης τῆς Σαλώμης θυγατρὸς ἄρρενές τε τρεῖς καὶ θήλειαι δύο), <13> καί ποτε παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων παραστησάμενος τὰ παιδάρια καὶ τῶν υἱέων ἀνακλαύσας τὴν τύχην, ηὔχετο μηδὲν τοιόνδε παισὶ τοῖς ἐκείνων συνελθεῖν, αὐξηθέντας δ' ἀρετῇ καὶ συμφορᾷ τοῦ δικαίου τὰς τροφὰς ἀμείψασθαι ἃς ἐποιεῖτο. <14> ἠγγύητό τ' εἰς γάμον, ὁπότ' ἀφίκοιντο εἰς ὥραν τὴν ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῶν Ἀλεξάνδρου παίδων Φερώρα θυγατέρα, τῷ δὲ Ἀριστοβούλου τὴν Ἀντιπάτρου, καὶ θυγατέρα τὴν Ἀριστοβούλου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ Ἀντιπάτρου, τὴν δ' ἑτέραν τῶν Ἀριστοβούλου θυγατέρων Ἡρώδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ. γίγνεται δὲ τῷ βασιλεῖ οὗτος ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρός· πάτριον γὰρ ἡμῖν πλείοσιν ἐν ταὐτῷ συνοικεῖν. <15> ἔπραττε δὲ τὰς μνηστείας τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τῶν ὀρφανῶν, εἰς εὔνοιαν αὐτῶν διὰ τὴν ἐπιγαμίαν τὸν Ἀντίπατρον προκαλούμενος. <16> Ἀντίπατρος δὲ γνώ-

§ 14 cf. Bell. Iud. I 28, 2.

μην τὴν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τολυπεύειν οὐκ ἐνέλιπε καὶ πρὸς τοὺς παῖδας τοὺς αὐτοῖς γεγονότας, ἥ τε τοῦ πατρὸς σπουδὴ περὶ αὐτοὺς ἠρέθιζεν αὐτόν, μείζονας ἔσεσθαι τῶν ἀδελφῶν προσδεχόμενον, καὶ μάλισθ' ὁπότ' ἀνδρωθεῖεν, Ἀρχελάου συλληψομένου τοῖς θυγατριδοῖς, βασιλέως ἀνδρός, καὶ Φερώρα τῷ υἱῷ ληψομένου τὴν θυγατέρα· τετράρχης δὲ καὶ οὗτος ἦν. ⟨17⟩ ἐπήγειρε δ' αὐτὸν καὶ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλέῳ μὲν τῷ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δὲ τῷ πρὸς αὐτὸν τὰ πάντ' ἐξαγαγεῖν οὐκ ἀπηλλαγμένον κακοτροπίᾳ τῇ ἐπὶ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο οὖν διάλυσιν τῶν τῷ πατρὶ ἐγνωσμένων, ἐν δεινῷ τιθέμενος προσλήψει τοσῆσδε αὐτοὺς ὁμιλῆσαι δυνάμεως. ⟨18⟩ καὶ μετέπιπτεν Ἡρώδης εἴκων δεήσει τῇ Ἀντιπάτρου, ὥστ' αὐτὸν μὲν τὴν Ἀριστοβούλου θυγατέρα γαμεῖν, καὶ τὴν Φερώρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

⟨19⟩ καὶ τὰ μὲν τῶν ὁμολογιῶν τοῦ γάμου τοῦτον γίγνεται τὸν τρόπον εἴκοντος τοῦ βασιλέως· Ἡρώδῃ 3
δὲ τῷ βασιλεῖ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον συνῴκουν ἐννέα γυναῖκες, ἥ τ' Ἀντιπάτρου μήτηρ, καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀρχιερέως, ἐξ ἧς δὴ καὶ ὁμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἦν δὲ καὶ ἀδελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ ἀνεψιὰ σὺν αὐτῇ. καὶ ταῖσδε μὲν τέκνον οὐδὲν ἔφυ· ⟨20⟩ ἦν δ' ἐν ταῖς γυναιξὶ κἀκ τοῦ Σαμαρέων ἔθνους μία, καὶ παῖδες αὐτῇ Ἀντίπας καὶ Ἀρχέλαος καὶ θυγάτηρ Ὀλυμπιάς· καὶ ταύτην μὲν ὕστερον Ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὤν, Ἀρχέλαος δὲ καὶ Ἀντίπας ἐπὶ Ῥώμης παρά τινι ἰδιώτῃ (τὰς) τροφὰς εἶχον. ⟨21⟩ Κλεοπάτρα τε Ἱεροσολυμῖτις ἐγεγάμητο αὐτῷ, καὶ παῖδες ἐξ αὐτῆς Ἡρώδης τ' ἐγεγόνεσαν καὶ Φίλιππος, ὃς

§ 19 cf. Bell. Iud. I 28, 4.

καὶ αὐτὸς ἐν Ῥώμῃ (τὰς) τροφὰς εἶχεν. καὶ Παλλὰς δ' ἦν ἐν ταῖς γαμεταῖς, Φασάηλον πεποιημένη αὐτῷ παῖδα. πρός γε μὴν ταύταις Φαίδρα καὶ Ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, Ῥωξάνη καὶ Σαλώμη. <22> *τὰς δὲ πρεσβυτέρας αὐτοῦ θυγατέρας ὁμομητρίας τῶν περὶ Ἀλέξανδρον, ὧν περιεώρα Φερώρας τὸν γάμον, συνῴκισε τὴν μὲν Ἀντιπάτρῳ τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, Φασαήλῳ δὲ τὴν ἑτέραν· καὶ οὗτος Ἡρώδου ἀδελφοῦ παῖς ἐγεγόνει.*

2 <23> *καὶ τοῦτο μὲν Ἡρώδου τὸ γένος ἦν· τότε δὲ βουλόμενος πρὸς Τραχωνίτας ἀσφαλὴς εἶναι, κώμην πόλεως μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν ἔγνω Ἰουδαίων κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τὴν αὐτοῦ, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξ ἐγγίονος ὁρμώμενος ἐμβαλὼν ἐκ τοῦ ὀξέος κακουργεῖν.* <24> *καὶ ἐπιστάμενος ἄνδρα Ἰουδαῖον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις, ἱπποτοξόταις πᾶσι, καὶ συγγενῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν Εὐφράτην διαβεβηκότα κατὰ τύχας ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ τῆς Συρίας διαιτᾶσθαι, Σατουρνίνου τοῦ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον (Οὐαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ),* <25> *μετεπέμπετο τοῦτον σὺν τῷ πλήθει τῶν ἑπομένων, παρέξειν ὑπισχνούμενος γῆν ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ Βαταναίᾳ (ὡρίζετο δ' αὕτη τῇ Τραχωνίτιδι), βουλόμενος πρόβλημα τὴν κατοίκησιν αὐτοῦ κτᾶσθαι, ἀτελῆ τε τὴν χώραν ἐπηγγέλλετο, καὶ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν, αἳ εἰωθυῖαι . . ., ἐγκατοικεῖν τὴν γῆν ἄπρακτον παρασχόμενος.*

2 <26> *τούτοις πεισθεὶς ὁ Βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ λαβὼν τὴν γῆν φρούρια ᾠκοδομήσατο καὶ κώμην, Βαθυρὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. πρόβλημά τ' ἦν οὗτος*

ἀνὴρ καὶ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς Τραχωνίτας καὶ Ἰουδαίων τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις διὰ θυσίας ἐπὶ Ἱεροσολύμων, τοῦ μὴ λῃστείαις ὑπὸ τῶν Τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι· πολλοί θ' ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο καὶ ἁπανταχόθεν, οἷς τὰ Ἰουδαίων θεραπεύεται πάτρια. ⟨27⟩ καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος ἀδείᾳ τοῦ ἐπὶ πᾶσιν ἀτελοῦς. ὃ παρέμεινεν αὐτοῖς Ἡρώδου ζῶντος· Φίλιππος δὲ δεύτερος ἐκείνου παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν ὀλίγα τε καὶ ἐπ' ὀλίγον αὐτοὺς ἐπράξατο. ⟨28⟩ Ἀγρίππας μέντοι γ' ὁ μέγας καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ καὶ ὁμώνυμος καὶ πάνυ ἐξετρύχωσαν αὐτούς, οὐ μέντοι τὰ τῆς ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν Ῥωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν τοῦ μὲν ἐλευθέρου καὶ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ἐπιβολαῖς δὲ τῶν φόρων εἰς τὸ πάμπαν ἐπίεσαν αὐτούς.

⟨29⟩ καὶ τάδε μὲν ᾗ καιρὸς ἀκριβώσομαι προϊόντος τοῦ λόγου· τελευτᾷ δὲ Ζάμαρις ὁ Βαβυλώνιος, 3
ὃς ἐπὶ κτήσει τῆσδε τῆς χώρας Ἡρώδῃ προσποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς καὶ παῖδας λιπὼν ἀγαθούς, Ἰάκειμον μέν, ὃς ἀνδρείᾳ γενόμενος ἐπιφανὴς ἱππεύειν συνεκρότησε τοὺς ὑφ' αὑτῷ Βαβυλωνίους, καὶ ἴλη τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τούσδε τοὺς βασιλέας. ⟨30⟩ καὶ Ἰάκειμος ἐν γήραι τελευτῶν Φίλιππον τὸν υἱὸν κατέλιπε ἄνδρα χεῖρας ἀγαθόν, καὶ τἆλλα ἀρετῇ χρῆσθαι παρ' ὁντινοῦν ἀξιόλογον. ⟨31⟩ διόπερ φιλία τε πιστὴ καὶ εὔνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς Ἀγρίππαν γίγνεται τὸν βασιλέα· στρατιὰν δ' ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, οὗτος ἀσκῶν διετέλει, καὶ ὅπῃ ἐξοδεύειν δεήσειεν ἡγούμενος.

⟨32⟩ Ἡρώδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ 4
πάντα πράγματα εἰς Ἀντίπατρον, κἀφ' οἷς ἐθελήσειε

κυροῦν οὐκ ἀπήλλακτο ἐξουσίας, ἐπικεχωρηκότος τε τοῦ πατρὸς ἐλπίδι εὐνοίας καὶ πίστεως, καὶ περαιτέρω κτᾶσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθιστάμενος διὰ τὸ ἄδηλος τῷ πατρὶ εἶναι κακουργῶν κἀφ' οἷς εἴποι πιστότατος. ⟨33⟩ ἦν τε πᾶσι φοβερὸς οὐχ οὕτως ἰσχύι τῆς ἐξουσίας ὡς τοῦ κακοτρόπου τῷ προμηθεῖ. μάλιστα δ' αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευε, καὶ ἀντεθεραπεύετο δεινῶς, πάνυ τοῦ Ἀντιπάτρου περιστοιχίσαντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνισταμένου τὰ πρὸς αὐτόν. ⟨34⟩ ἐδεδούλωτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει (τῶν) θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων· ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, πράττειν τ' οὐδὲν ἦν δίχα τῶν γυναικῶν ἐκπεριωδευκυιῶν τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀλλήλαις εὐνοίᾳ συμπράττειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων, ⟨35⟩ ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐτάς, καὶ δι' αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς μητρός· ταὐτὸν γὰρ αἵδε αἱ τέτταρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ δὲ πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' οὐδαμινοῖς τισιν αἱ γνῶμαι διήλλαττον. ⟨36⟩ ἀντίσπασμα δ' ἦν αὐτοῖς βασιλέως ἀδελφή, περισκοποῦσά τ' ἐκ πλείονος τὰ πάντα, καὶ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἐπὶ κακοῖς τοῖς Ἡρώδου πραττομένην εἰδυῖά τε καὶ μηνύειν οὐκ ἀποτετραμμένη. ⟨37⟩ καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν οὖσαν. ἐπινοοῦσιν ὥστε φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν σύνοδον, μίσους δὲ καὶ λοιδοριῶν οὗ καιρὸς προσποίησιν, καὶ μάλιστα Ἡρώδου παρατυγχάνοντος ἢ εἴ τις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν, κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίστασθαι. καὶ ἔπραττον οὕτως. ⟨38⟩ ἐλάνθανε δὲ τὴν Σαλώ-

§ 32 cf. Bell. Iud. I 29, 1.

μην οὔτε πρῶτον ἡ διάνοια αὐτῶν ἐπὶ τοιοῖσδ' ὡρμημένων, οὔτ' ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι ... οὐκ ἀπήλλακτο αὕτη, πάντα δ' ἀνίχνευέ τε καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐκδεινοῦσα ἀπεσήμαινεν, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πότους, βουλευτήριά τ' ἀφανῶς κατεσκευασμένα· ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου συντιθεμένων κἂν πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι· ⟨39⟩ νῦν δὲ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ προύπτου διαφόρους καὶ τὰ πάντα ἐπὶ βλάβῃ τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν εὔνοιαν ἀνατιθεμένους, καὶ ὁπότ' ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φίλια πράττειν μὴ ἀπηλλαγμένους, ὁμολογεῖν πολεμεῖν πρὸς οὓς λανθάνειν χρώμενοι εὐνοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐσπουδάκοιεν. ⟨40⟩ καὶ ἣ μὲν ταῦτα ἀνίχνευέ τε καὶ ἀκριβῶς συντυγχάνουσα τἀδελφῷ ἀνέφερε, συνιέντι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτοῦ, εἰς δὲ τὸ θαρρεῖν ... οὐ διὰ κενῆς ὑπονοιῶν καθισταμένων διαβολαῖς τῆς ἀδελφῆς. ⟨41⟩ καὶ ἦν γὰρ μόριόν τι Ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἐξακριβώσει μέγα φρονοῦν τοῦ πατρίου νόμου καὶ γεραίρειν τὸ θεῖον προσποιούμενον, οἷς ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις· Φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα ἀντιπράττειν, προμηθεῖς, κἀκ τοῦ προύπτου εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἐπηρμένοι. ⟨42⟩ παντὸς γοῦν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος δι' ὅρκων ἦ μὴν εὐνοήσειν Καίσαρι καὶ τοῖς (τοῦ) βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες οὐκ ὤμοσαν, ὄντες ὑπερεξακισχίλιοι· καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ Φερώρα γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφέρει. ⟨43⟩ οἳ δ' ἀμειβόμενοι τὴν εὔνοιαν αὐτῆς (πρόγνωσιν δ' ἐπεπίστευντο ἐπιφοιτήσει τοῦ θεοῦ) προύλεγον ὡς Ἡρώδῃ μὲν καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ θεοῦ ἐψηφισμένης αὐτῷ

τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς δὲ βασιλείας εἴς τ' ἐκείνην περιηξούσης καὶ Φερώραν παῖδάς θ' οἳ εἶεν αὐτοῖς. ⟨44⟩ *καὶ τάδε (οὐ γὰρ ἐλάνθανε τὴν Σαλώμην) ἐξάγγελτα βασιλεῖ ἦν, καὶ ὅτι τῶν περὶ τὴν αὐλὴν διαφθείρειάν τινας· καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν τε Φαρισαίων τοὺς αἰτιωτάτους ἀναιρεῖ καὶ Βαγώαν τὸν εὐνοῦχον Κᾶρόν τέ τινα τῶν τότε προύχοντα ἀρετῇ τοῦ εὐπρεποῦς καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κτείνει δὲ καὶ πᾶν ὅ τι τοῦ οἰκείου συνειστήκει οἷς ὁ Φαρισαῖος ἔλεγεν.* ⟨45⟩ *ἦρτο δ' ὁ Βαγώας ὑπ' αὐτῶν ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομασθησόμενος τοῦ ἐπικατασταθησομένου προρρήσει βασιλέως· κατὰ χεῖρα γὰρ ἐκείνῳ τὰ πάντ' εἶναι, παρέξοντος αὐτῷ γάμου τ' ἰσχὺν καὶ τεκνώσεως παίδων γνησίων.*

3 ⟨46⟩ *Ἡρώδης δὲ κολάσας τῶν Φαρισαίων τοὺς ἐπὶ τοῖσδ' ἐληλεγμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τῶν φίλων καὶ κατηγορίαν τῆς Φερώρα γυναικός, τήν θ' ὕβριν τῶν παρθένων τῇ τόλμῃ τῆς γυναικὸς ἀνατιθείς, καὶ ἔγκλημα ταύτην τὴν ἀτιμίαν αὐτῷ ποιούμενος,* ⟨47⟩ *ὥστ' ἀγωνοθετεῖν στάσιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς καὶ λόγῳ καὶ δι' ἔργων ὅσα δύναιτο, τήν τε διάλυσιν τῆς ζημίας τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐπιβληθείσης τέλεσι διαφευχθῆναι τοῖς ἐκείνης, τῶν τε νῦν πεπραγμένων οὐδὲν ὅ τι οὐ μετ' αὐτῆς.* ⟨48⟩ *'ἀνθ' ὧν, ὦ Φερώρα, καλῶς ἔχει, οὐδὲ δεήσει γνωμῶν εἰσηγήσεως τῶν ἐμῶν, αὐτοκέλευστον ἀποπέμπεσθαι γυναῖκα ταύτην ὡς πολέμου τοῦ πρὸς ἐμὲ σοὶ αἰτίαν ἐσομένην, καὶ νῦν, εἴπερ ἀντιποιεῖ συγγενείας τῆς ἐμῆς, ἀπειπέσθαι τήνδε τὴν γαμετήν. μενεῖς γὰρ οὕτως ἀδελφός τ' ἐμὸς καὶ στέρ-*

§ 45 cf. Ies. LVI 1—5. § 46 cf. Bell. Iud. I 29, 2.

γειν οὐκ ἀπηλλαγμένος.' <49> Φερώρας δέ, καίπερ λόγων ἀρετῇ περιωθούμενος, οὔτε συγγενείας τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσειν δίκαιον οὐδὲν οὔτε τὴν πρὸς τὴν γαμετὴν εὔνοιαν, αἱρεῖσθαί τε πρότερον θανεῖν ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. <50> Ἡρώδης δὲ Φερώρᾳ μὲν ὑπερεβάλλετο τὴν ἐπὶ τούτοις ὀργήν, καίπερ ἀνήδονον τιμωρίαν εἰσπεπραγμένος, Ἀντιπάτρῳ δ' ἀπεῖπε καὶ μητρὶ τῇ ἐκείνου Φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῶν γυναικῶν φυλάττεσθαι τὸ εἰς ταὐτὸν συνεσόμενον. <51> οἳ δ' ὡμολόγουν μέν, συνῆσαν δὲ ᾗ καιρὸς καὶ συνεκώμαζον Φερώρας καὶ Ἀντίπατρος. ἐφοίτα δ' ὁ λόγος, καὶ ὁμιλεῖν Ἀντιπάτρῳ τὴν Φερώρα γυναῖκα, συμπραττούσης αὐτοῖς τὰ εἰς τὴν σύνοδον τῆς Ἀντιπάτρου μητρός.

<52> ὑφορώμενος δὲ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ 2
εἰς πλέον προχωροίη τὰ τοῦ μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς τοὺς ἐν Ῥώμῃ φίλους, κελεύων ἐπιστέλλειν Ἡρώδῃ πέμπειν ᾗ τάχος Ἀντίπατρον ὡς Καίσαρα. <53> οὗ γενομένου ἔπεμπεν Ἡρώδης Ἀντίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ διαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν Ἀντίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος δὲ τελευτᾶν, Ἡρώδην τὸν ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν αὐτῷ γεγενημένον. <54> συνεξορμᾷ δ' Ἀντιπάτρῳ καὶ Συλλαῖος ὁ Ἄραψ, μηδὲν ὧν προσέταξε Καῖσαρ διαπεπραγμένος· καὶ Ἀντίπατρος αὐτοῦ κατηγορεῖ ἐπὶ Καίσαρος περὶ ὧν πρότερον Νικόλαος. κατηγορεῖται δὲ καὶ ὑπ' Ἀρέτα Συλλαῖος ὡς πολλοὺς ἀπεκτονὼς τῶν ἐν Πέτρᾳ ἀξιολόγων παρὰ γνώμην τὴν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα Σόεμον, ἄνδρα τῇ εἰς πάντ'

§ 52 cf. Bell. Iud. I 29, 3.

ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαιότατον, ἀνῃρηκέναι δὲ καὶ Φάβατον Καίσαρος δοῦλον. ⟨55⟩ *καὶ Συλλαῖος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδ' ἐγκλημάτων. Κόρινθος ἦν Ἡρώδου σωματοφύλαξ τοῦ βασιλέως μάλιστα πιστευόμενος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει Συλλαῖος ἐπὶ χρήμασι μεγάλοις Ἡρώδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν οὖν Φάβατος Συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος, διηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα·* ⟨56⟩ *ὃ δὲ Κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντ' ἀνάπυστα ἦν αὐτῷ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύ' ἑτέρους Ἄραβας καταγορεύσει τῇ Κορίνθου πειθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα τὸν δὲ Συλλαίου φίλον·* ⟨57⟩ *οἳ καὐτοί (βασανίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς) ὡμολόγουν ὅτι παρεῖεν ἐξοτρυνοῦντες μὴ μαλακίζεσθαι Κόρινθον, καὶ εἴ που δεήσειε καὶ συγχειρουργήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ Σατουρνῖνος, δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ Ἡρώδου γενομένης, εἰς Ῥώμην ἐξέπεμψεν αὐτούς.*

3 ⟨58⟩ *Φερώραν δ' ἰσχυρῶς ἐμμένοντα εὐνοίᾳ τῆς γυναικός, ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὐτοῦ Ἡρώδης κελεύει. ὃ δ' ἀσμένως ἐπὶ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρεν, πόλλ' ὀμόσας οὐ πρότερον ἥξειν ἢ πύθοιτο Ἡρώδην τετελευτηκότα· ὥστε καὶ νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ἐπί τινων πιστεύσεσιν ἐντολῶν, εἰ μέλλοι τελευτᾶν, οὐχ ὑπήκουσεν ἐπὶ τιμῇ τοῦ ὅρκου.* ⟨59⟩ *οὐ μὴν Ἡρώδης γε μιμεῖται τὴν ἐπὶ τοιοῖσδ' ἐκείνου γνώμην προαποφηνάμενον ἣν ἔχει, ἀλλ' ἧκεν ὡς τὸν Φερώραν, ἐπειδὴ ὕστερον ἄρχεται νοσεῖν, καὶ μετακλήσεως αὐτῷ μὴ γενομένης. θανόντα δὲ περιστείλας ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἠξίου, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ προύθετο.*

§ 58 cf. Bell. Iud. I 29, 4.

⟨60⟩ τοῦτ' Ἀντιπάτρῳ καίτοι γ' ἐπὶ Ῥώμης πεπλευκότι κακῶν ἐγένετο ἀρχή, τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν τινυμένου τοῦ θεοῦ. διηγήσομαι δὲ τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον, παράδειγμα τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον τοῦ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.

⟨61⟩ ἐπειδὴ γὰρ Φερώρας τελευτᾷ ταφαί τ' ἐγε- 4
γόνεσαν αὐτῷ, ἀπελεύθεροι δύο τῶν Φερώρα τιμίων προσελθόντες Ἡρώδῃ ἠξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τἀδελφοῦ τὸν νεκρόν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς ἀλόγου τε καὶ δυστυχοῦς μεταστάσεως. ⟨62⟩ τοῦ δ' ἐπιστραφέντος τοῖς λόγοις (πιστὰ γὰρ ἐδόκει) δειπνῆσαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον παρὰ τῇ γυναικὶ τῇ προτεραίᾳ τῆς νόσου, φάρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι· κομιστὸν μέντοι γενέσθαι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς Ἀραβίας, λόγῳ μὲν ἐπὶ προσποιήσεσιν ἐρώτων (φίλτρον γὰρ δὴ ὄνομ' αὐτῷ εἶναι), τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τῇ Φερώρα τελευτῇ. ⟨63⟩ φαρμακιστόταται δ' εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τῆς Ἀραβίας· ἣ δὲ ταῦτ' ἐπεκάλουν, καὶ τῆς Συλλαίου ἐρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πείσουσαί τ' αὐτὴν ἐπὶ πράσει τοῦ φαρμάκου εἰς τοὺς τόπους ἐληλύθεσαν ἥ τε μήτηρ τῆς Φερώρα γυναικὸς καὶ ἡ ἀδελφή, καὶ ἐπανῆκον αὐτὴν ἀγόμεναι τοῦ δείπνου πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ⟨64⟩ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς δούλας τ' ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν καί τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντος ἀφανοῦς τοῦ πράγματος διὰ τὸ μηδεμίαν ἐξειπεῖν, τελευταία τις, περιουσῶν αὐτῆς τῶν ἀλγηδόνων, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδέν, θεὸν δ' ἐπεκαλεῖτο τοιαῖσδ' αἰκίαις περιβαλεῖν τὴν

§ 61 cf. Bell. Iud. I 30, 1.

Ἀντιπάτρου μητέρα, κακῶν τῶν ἐπεχόντων αἰτίαν πᾶσι γενομένην. ⟨65⟩ *ταῦτ' εἰς ἐπίστασιν Ἡρώδην ἄγει, καὶ τὰ πάντα βασάνοις τῶν γυναικῶν ἀνάπυστα ἦν, οἵ τε κῶμοι καὶ αἵ κρυπταὶ σύνοδοι, καὶ δὴ καὶ λόγων πρὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημένων ἐξοίσεις πρὸς τὰς Φερώρα γυναῖκας (ἦν δὲ ταλάντων ἑκατὸν δωρεὰν ἐπικρύπτεσθαι [φράζειν] πρὸς Φερώραν τῷ Ἀντιπάτρῳ κέλευσις ὑπὸ τοῦ πατρός),* ⟨66⟩ *μῖσός τε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα ὡς ἐπὶ μήκιστον τοῦ πατρὸς βίου ἐξηγμένου, καὶ αὐτῷ μηδὲν ἐλάττονος τοῦ γήρως ἐπικειμένου, ὡς μηδ' ἂν ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως εὐφρᾶναί ποτ' αὐτόν. παρατρέφεσθαί τε πολλοὺς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφῶν παῖδας, οὐδαμῶς ἀδεᾶ τὴν ἐλπίδα παρεχομένους τἀσφαλοῦς·* ⟨67⟩ *καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν, εἴ τι πάσχειν αὐτὸν συμβαίη, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτοῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθαι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων· φόβῳ τε μὴ καὶ αὐτῶν ἅπτοιτο ἤδη, τὸν μὲν ἐπὶ Ῥώμης ἄρασθαι τέχνην ἐπινοῆσαι, Φερώραν δ' ἐπὶ τῆς αὐτοῦ τετραρχίας.*

2 ⟨68⟩ *ταῦτα δὲ συνῇδε τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς, καὶ πολὺ τοῦ μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθαι συνῆρεν αὐταῖς. ὁ δὲ βασιλεὺς κρατυνάμενος ἐπὶ κακίᾳ τῇ Ἀντιπάτρου τὴν Δωρίδα τὴν μητέρ' αὐτοῦ, πάντα τὸν περὶ αὐτὴν κόσμον ταλάντων πολλῶν ὄντα ἀφελόμενος ἔπειτ' αὐτὴν ἀποπέμπεται, καὶ ταῖς Φερώρα γυναιξὶ φιλίαν ἐσπείσατο.* ⟨69⟩ *μάλιστα δ' ἐξώτρυνεν εἰς ὀργὴν κατὰ τοῦ παιδὸς τὸν βασιλέα Σαμαρείτης ἀνὴρ Ἀντίπατρος, ἐπιτροπεύων τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως Ἀν-*

§ 68 cf. Bell. Iud. I 30, 4.

τίπατρον, ἄλλα τ' αὐτοῦ ἐν ταῖς βασάνοις κατειπὼν καὶ ὅτι παρασκευασάμενος φάρμακον θανάσιμον δοίη Φερώρᾳ, κελεύσας παρὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστήκοι τῶν ἐν τοιούτοις ὑποτοπασμῶν, τῷ πατρὶ δοῦναι· ⟨70⟩ καὶ κομίσαι μὲν Ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἕνα τῶν Ἀντιπάτρου φίλων, σταλῆναι δ' ὡς Φερώραν διὰ Θευδίωνος ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου τοῦ βασιλέως παιδός, καὶ οὕτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Φερώρα, δόντος φυλάττειν τἀνδρὸς αὐτῆς. ⟨71⟩ ἡ δ' ὡμολόγει μὲν ἀνακρίναντος τοῦ βασιλέως, καὶ δραμοῦσα ὡς κομίσειε, ῥίπτει κατὰ τοῦ τέγους αὑτήν, οὐ μὴν τελευτᾷ, ἐπὶ πόδας τῆς πτώσεως γενομένης. ⟨72⟩ καὶ οὕτως ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὐτήν, ἄδειάν τ' αὐτῇ ὑπισχνούμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μὴ ἐπ' ἀφανισμῷ τἀληθοῦς τρεπομένῃ, περιέψειν γε μὴν κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγνωμονεῖν προθεμένην, ὑπισχνεῖται καὶ ὤμοσεν ἦ μὴν ἐρεῖν τὰ πάνθ' ὃν ἐπράχθη τρόπον, λέγουσα μέν, ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀληθῆ τὰ πάντα. ⟨73⟩ 'κεκόμισται γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸ φάρμακον ὑπ' Ἀντιφίλου, ἀδελφός τ' ἐκείνου ἰατρὸς ὢν ἐπόρισε· καὶ Θευδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος ἐφύλαττον αὐτή, παρὰ Φερώρα λαβοῦσα ἐπὶ σὲ ὑπ' Ἀντιπάτρου ἡτοιμασμένον. ⟨74⟩ ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερώρας καὶ ἐθεράπευες αὐτὸν ἀφικόμενος, δρῶν σου τὴν εὔνοιαν ᾗ περὶ αὐτὸν ἐχρῶ, ἐπεκλάσθη τε τῇ διανοίᾳ, καὶ μετακαλέσας με, ὦ γύναι, φησί, περιώδευσέ με Ἀντίπατρος ἐπὶ πατρὶ μὲν τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ δὲ τὠμῷ, θανάσιμόν τε γνώμην συνθεὶς καὶ φάρμακον ᾧ διακονήσει αὐτῇ πεπορισμένος. ⟨75⟩ νῦν οὖν, ἐπειδὴ ὅ

§ 72 cf. Bell. Iud. I 30, 5.

τ᾽ ἀδελφὸς οὐδὲν ἀρετῆς ἢ πρότερον ἐχρῆτο περὶ ἐμὲ ὑφαιρῶν ὤπται, ἐμέ τ᾽ ἐλπὶς οὐκ εἰς μακρὰν ἀπελεύσεσθαι τοῦ βίου, φέρε, μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ ἀποτισαίμην προπάτορας τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ φάρμακον καίειν ἐμοῦ βλέποντος.᾽ κομίσασάν τ᾽ οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς πράττειν τἀνδρὸς τὰς ἐντολάς, ⟨76⟩ καὶ τὸ μὲν πλεῖστον καύσασαν τοῦ φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολείπεσθαι δ᾽ ὀλίγον, ἵνα, εἰ Φερώρα μεταστάντος περιέποι κακῶς αὐτὴν ὁ βασιλεύς, μεθίσταιτο διάδρασιν ποιουμένη τῶν ἀναγκῶν. ⟨77⟩ ταῦτ᾽ εἰποῦσα τό τε φάρμακον καὶ τὴν πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγεν. καὶ ἀδελφὸς δ᾽ Ἀντιφίλου ἕτερος καὶ μήτηρ αὐτοῦ ἀνάγκαις τε καὶ βασάνων σφοδρότητι ταὔτ᾽ ἔλεγον καὶ ἐγνώριζον τὴν πυξίδα. ⟨78⟩ κατηγορεῖτο δὲ καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ, γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἵστωρ γενομένη, κρύπτειν τε προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ διὰ τάδε Ἡρώδης ἐκείνην τ᾽ ἐξέβαλε καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν διαθηκῶν, εἰς τὸ βασιλεῦσαι μεμνημένων ἐκείνου· καὶ τὸν πενθερὸν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφείλετο Σίμωνα τὸν τοῦ Βοηθοῦ, καθίστη δὲ Ματθίαν τὸν Θεοφίλου, Ἱεροσολυμίτην τὸ γένος.

3 ⟨79⟩ ἐν τούτῳ δὲ καὶ Βάθυλλος ἐκ Ῥώμης, ἀπελεύθερος Ἀντιπάτρου, παρῆν, καὶ βασανισθεὶς εὑρίσκεται φάρμακον κομίζειν, δώσων τῇ τ᾽ αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἅπτοιτο τοῦ βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχειρίζοιντο αὐτόν. ⟨80⟩ ἀφίκετο δὲ γράμματα παρὰ τῶν ἐν Ῥώμῃ φίλων τῷ Ἡρώδῃ, γνώμῃ καὶ ὑπαγορεύσει Ἀντιπάτρου ἐπὶ κατηγορίᾳ Ἀρχελάου καὶ Φιλίππου συγκείμενα, ὡς δῆθεν διαβάλλοιέν τε τὸν πατέρα ἐπὶ σφαγῇ τῶν περὶ Ἀριστό-

§ 79 cf. Bell. Iud. I 31, 1.

βουλον καὶ Ἀλέξανδρον, δι' οἴκτου δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν· ἤδη γὰρ καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τοῦ πατρός, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνους προσαπολωλέναι τῆς κλήσεως αὐτῶν γιγνομένης. ⟨81⟩ ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τῷ Ἀντιπάτρῳ συνέπραττον. γράφει δὲ καὐτὸς Ἀντίπατρος τῷ πατρὶ περὶ αὐτῶν ἐπὶ (μὲν ταῖς) μεγίσταις τῶν αἰτιῶν καὶ παντελῶς ἀπαλλάττειν φάσκων τὰ μειράκια, τῶν δὲ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὴν ἀνάθεσιν ποιούμενος. αὐτὸς δὲ τὰ περὶ Συλλαῖον ἠγωνίζετο, καὶ περὶ θεραπείαν τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐγεγόνει, κόσμους τ' ἀξιοπρεπεῖς ταλάντων ἐώνητο διακοσίων. ⟨82⟩ θαυμάσειε δ' ἄν τις ὅτι τοσῶνδ' ἐν Ἰουδαίᾳ κατ' αὐτοῦ κεκινημένων μησὶ πρότερον ἑπτὰ οὐδὲν αὐτῷ δῆλον γένοιτο. αἴτιον δ' ἦν ἥ τ' ἀκρίβεια καὶ φυλακὴ τῶν ὁδῶν, καὶ μῖσος τῶν ἀνθρώπων τὸ πρὸς Ἀντίπατρον· οὐδεὶς γὰρ ἦν ὃς προθύμως κινδύνῳ τῷ αὐτοῦ ποριστὴς τῶν ἐκείνου ἀσφαλειῶν καθίστατο.

⟨83⟩ Ἡρώδης δέ, Ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς 5
αὐτὸν ὡς τὰ πάνθ' ὃν χρὴ διαπεπραγμένος τρόπον ἥξει ἐν τάχει, ἐπικρυψάμενος τὴν ὀργὴν ἀντεπετίθει, κελεύων μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδόν, μὴ καί τι πάσχοι παρὰ τὴν ἐκδημίαν αὐτοῦ, καὶ ἅμα τῆς μητρὸς κατηγορῶν πρὸς ὀλίγον, καταθήσεσθαι μέμψεις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς αὐτήν, ὁπότ' ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, ⟨84⟩ παντί τε τρόπῳ φιλότητα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς μὴ καί τι ὑποτοπήσας ὑπερβάλλοιτο μὲν ὁδοὺς τὰς πρὸς αὐτόν, τῇ δὲ Ῥώμῃ ἐνδιαιτώμενος ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ καὶ δὴ καὶ διαπράττοιτό τι αὐτῇ. ⟨85⟩ τούτοις ἐν Κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ἐντυγχάνει, τοῖς δὲ

§ 83 cf. Bell. Iud. I 31, 3.

τὴν Φερώρα τελευτὴν διασαφοῦσιν ἐν Τάραντι πρότερον· δεινῶς τ' ἤνεγκεν οὐκ εὐνοίᾳ τῇ Φερώρα, διότι δὲ τοῦ πατρὸς τὴν ἀναίρεσιν οὐ διαπραξάμενος, ὥσπερ ὑπέσχητο, ἀπέθανεν. ⟨86⟩ περὶ δὲ Κελένδεριν τῆς Κιλικίας γενόμενος ἐνεδοίαζεν ἤδη περὶ τοῦ οἴκαδε πλοῦ, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῶν φίλων οἳ μὲν ἐκέλευον αὐτὸν ἐνταῦθά πη καραδοκοῦντα ἐπέχειν, οἳ δὲ μὴ διαμέλλειν τὸν οἴκαδε πλοῦν· λύσειν γὰρ παραγενόμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ νῦν οὐχ ἑτέρωθεν ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνου ἀπουσίαν ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ὑπογενέσθαι. ⟨87⟩ τούτοις πεισθεὶς ἔπλει τε καὶ προσέσχε τῷ Σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατασκευάσας Ἡρώδης πολλῶν χρημάτων ἐπὶ τιμῇ τῇ Καίσαρος καλεῖ Σεβαστόν. ⟨88⟩ ἐν προύπτοις δ' ἦν Ἀντίπατρος ἤδη τοῖς κακοῖς, μήτε προσιόντος αὐτῷ μηδενὸς μήτε προσαγορεύοντος ὥσπερ ὅτ' ἐξῄει μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιφημισμάτων· ταῖς δ' ἐναντιωτάταις ἀραῖς οὐκ ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι, ποινὴν τοῖς ἀδελφοῖς ἀποτινύναι ὑπειληφότες.

2 ⟨89⟩ ἐτύγχανε δ' ἐν Ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν Οὔαρος Κυιντίλιος, διάδοχος μὲν Σατουρνίνῳ τῆς ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, ἥκων δ' αὐτός τε σύμβουλος Ἡρώδῃ περὶ τῶν ἐνεστηκότων αὐτῷ δεηθέντι. ⟨90⟩ καὶ αὐτῶν συνεδρευόντων παρῆν ὁ Ἀντίπατρος, οὐδενὸς αὐτῷ ἐκπύστου γεγονότος· εἴσεισι δ' εἰς τὸ βασίλειον ἔτι πορφυρίδα ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ἐπὶ θύραις, ἀνείργουσι δὲ τοὺς φίλους. ⟨91⟩ ἐθορυβεῖτο δ' ἤδη σαφῶς οἷ ἐληλύθει κατανοῶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀσπάσαιτο ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τ' ἐπικαλῶν καὶ

§ 89 cf. Bell. Iud. I 31, 5.

βούλευσιν ὀλέθρου τοῦ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τ' ἀκροατὴν καὶ δικαστὴν ἔσεσθαι Οὔαρον τῇ αὔριον. ⟨92⟩ καὶ ὃ μὲν τοιούτου κακοῦ ἅμα τ' ἀκροαθέντος καὶ παρόντος τῷ μεγέθει περιφερόμενος ᾤχετο, ὑπαντιάζουσι δ' αὐτῷ ἥ τε μήτηρ καὶ ἡ γυνή (αὕτη δ' ἦν ἡ γενομένη Ἀντιγόνῳ παῖς τῷ πρὸ Ἡρώδου Ἰουδαίων βεβασιλευκότι), παρ' ὧν τὰ πάντ' ἐκμαθὼν ἐν παρασκευαῖς τοῦ ἀγῶνος ἦν.

⟨93⟩ τῇ δ' ἑξῆς συνήδρευον μὲν Οὔαρός τε καὶ ὁ 3
βασιλεύς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, Σαλώμη θ' ἡ ἀδελφή, εἶτ' εἴ τινες μηνύσειν ἔμελλον, καὶ ὧν βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοί τε μητρῷοι τοῦ Ἀντιπάτρου, μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἢ ἐκεῖνον ἥκειν, ἐπιστολὴν φέροντες ἧς τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων ἦν μὴ ἐπανιέναι, ὡς πάντων τῷ πατρὶ ἡκόντων εἰς πύστιν, μόνην τ' ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λείπεσθαι Καίσαρα, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ μὴ τῷ πατρὶ ὑποχείριον γενέσθαι. ⟨94⟩ Ἀντιπάτρου δὲ προσπεσόντος τῷ πατρὶ πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ προδιεγνωσμένην καταστῆσαι δίκην, ἀλλ' ἀκροάσεως αὐτοῦ γενομένης παρὰ τῷ πατρὶ ἀκεραίῳ μένειν δυναμένῳ, τοῦτον κελεύσας Ἡρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς αὐτὸν ὠλοφύρατο τῶν παίδων τῆς ποιήσεως, ἣν ἐπὶ τοιαύταις αὐτῷ τύχαις γενομένην πρότερον ἐκ τῆς δυσμενείας ἀποσπάσασθαι τῶν πρότερον καὶ εἰς Ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτοῦ τὸ γῆρας, τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσαιτο αὐτῶν ἐξηγούμενος, καὶ πλούτου εὐπορίαν ἐν καιροῖς ὡς ἐθελήσειαν προτεθεῖσαν εἰς πάντα· ⟨95⟩ ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐμποδίσματι γενέσθαι τοῦ μὴ οὐκ ἐπιβουλῇ τῇ ἐκείνων κιν-

§ 95 cf. Bell. Iud. I 32, 2.

δυνεῦσαι τελευτᾶν, ὑπὲρ τοῦ θᾶττον δυσσεβῶς τὴν βασιλείαν παραλαβεῖν ἢ φύσεως νόμῳ μεταστάντος εὐχῇ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκῃ. ⟨96⟩ τόν τ' Ἀντίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρρήσειεν ἐπὶ τοιαῦτα χωρεῖν μὴ ἀποτραπῆναι. διάδοχον μὲν γὰρ ἀποφήνασθαι διὰ γραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος δ' ἐπ' οὐδενὶ μειονεκτεῖν ἀξιώματός τ' ἐπιφανείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας, πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον πρόσοδον κομισάμενον, δωρεὰν δ' εἰληφότα ὁδοῦ τῆς εἰς Ῥώμην τριακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ⟨97⟩ ἐπεκάλει δὲ καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν προθεμένῳ, μιμητῇ γεγονότι, εἰ δὲ μή, διὰ κενῆς τοιῶνδε ἐπαγωγὰς ἐπάγοντι αὐτῷ τῶν συγγενῶν. ⟨98⟩ τὰ γὰρ πάντα οὐδαμόθεν ἀλλ' ἢ μηνύσει τῇ ἐκείνου μεμαθηκότα πρᾶξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκείνου· οὓς ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον.

4 ⟨99⟩ ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν τ' ἄπορος ἦν. καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς φίλος τ' ὢν τοῦ βασιλέως καὶ τὰ πάντα συνδιαιτώμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὃν πραχθεῖεν τρόπον παρατετευχώς, δεηθέντι τῷ βασιλεῖ τὰ λοιπὰ εἰπεῖν, ἔλεγεν ὁπόσ' ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων ἐχόμενα ἦν. ⟨100⟩ καὶ τοῦ Ἀντιπάτρου κατὰ δικαιολογίαν πρὸς τὸν πατέρα τετραμμένου, καὶ ὁπόσα παραδείγματα τῆς εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς τιμὰς αἳ ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος, ἃς μὴ ἄν ποτε γενέσθαι μὴ οὐκ ἀρετῆς ἀξίῳ περὶ αὐτὸν γεγονότι· ⟨101⟩ ʽκαὶ γὰρ ὁπόσα προϊδεῖν δεήσειε, πάντων προβεβουλευκέναι σωφρόνως, εἴτε τινὰ ἐδεῖτο χειρῶν, πόνῳ τῷ αὐτοῦ ἐκπεπρᾶχθαι

§ 101 cf. Bell. Iud. I 32, 4.

τὰ πάντα, εἰκός τ' οὐκ εἶναι τῶν ἀλλαχόθεν ἐπιβουλῶν τὸν πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν ἐπιβουλευτὴν καταστῆναι, καὶ ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἣ ἐπ' ἐκείνοις ἐμαρτυρεῖτο αὐτῷ, κακίᾳ τῇ ἐπὶ τοῖσδε μελλούσῃ συνεῖναι. ⟨102⟩ καίτοι γε τοῦ βασιλεύοντος διάδοχον προαποδεδεῖχθαι, καὶ τοῦ συναπολαυσομένου τιμῶν, αἳ εἰς τὸ παρὸν περιῆσαν, οὐκ ἐπικεκωλῦσθαι, εἰκός τ' οὐκ εἶναι τὸν ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μετὰ ψόγων καὶ κινδύνου ἐφίεσθαι τοῦ ὅλου, ἄδηλον εἰ δυνάμενον περιγενέσθαι, καὶ ταῦτα τεθεαμένον τὴν ζημίαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ μηνυτὴν μὲν καὶ κατηγορητὴν γενόμενον λανθάνειν δυναμένων, κολαστὴν δ', ἐπεὶ φανεροὶ κατέστησαν πονηροὶ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντες. ⟨103⟩ καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τῶν ἐνταῦθα ἠγωνισμένων παραδείγματα εἶναι, τῶν ἀκράτῳ εὐνοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων· τῶν δ' ἐπὶ Ῥώμης μάρτυρα εἶναι Καίσαρα, ἐπ' ἴσης τῷ θεῷ ἀπατηθῆναι οἷόν τ' ὄντα· ⟨104⟩ ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμματα ἐπεσταλμένα, ὧν οὐ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας εἶναι τὰς διαβολὰς τῶν στασιάζειν αὐτοὺς προθεμένων, (ὧν) τὰς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ συντεθῆναι σχολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγγενομένης, ἣν οὐκ ἂν αὐτοῖς ἐπιδημοῦντος παραγενέσθαι. ⟨105⟩ διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς βασάνους εἰς ψευδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας ἡδονῇ τὰ πολλὰ τῶν ἐφεστηκότων λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον . . .

⟨106⟩ ἐπὶ τούτοις τροπῆς τοῦ συνεδρίου γενομένης (σφόδρα γὰρ ᾤκτειραν τὸν Ἀντίπατρον δάκρυσί τε καὶ αἰκίαις τοῦ προσώπου χρώμενον, ὥστε καὶ τοῖς

§ 106 cf. Bell. Iud. I 32, 4.

ἐχθροῖς δι' οἴκτου καταστῆναι, φανερὸν δ' ἤδη καὶ Ἡρώδην εἶναι καμπτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἔκδηλον εἶναι), Νικόλαος ἀρξάμενος οἷς θ' ὁ βασιλεὺς κατήρξατο λόγοις παλιλλογεῖ μειζόνως ἐκδεινῶν, καὶ ὁπόσ' ἐκ βασάνων ἢ μαρτυριῶν συνῆγε τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος, ⟨107⟩ μάλιστα δὲ τὴν ἀρετὴν ἐπὶ πολὺ ἐξηγεῖτο τοῦ βασιλέως, ᾗ περί τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τῶν υἱέων οὐδαμόθεν εὕροιτο ὀνησιφόρον αὐτήν, περιπταίων ἑτέροις ἐφ' ἑτέρων. ⟨108⟩ καίτοι γ' οὐχ οὕτω θαυμάζειν τῶν προτέρων τὴν ἀβουλίαν· νεωτέρους γὰρ καὶ κακίᾳ συμβούλων διεφθαρμένους ἀπαλεῖψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς θᾶττον ἢ χρῆν μεταποιεῖσθαι σπουδάσαντας· ⟨109⟩ Ἀντιπάτρου δ' ἂν δικαίως τὴν μιαρίαν καταπλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ πατρὸς εὐεργετηθέντα τὸν λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰοβολώτατα τῶν ἑρπετῶν μὴ μαλαχθέντος, καίτοι γε κἀκείνοις τινὸς ἐγγιγνομένης μαλακίας τοῦ ἀδικεῖν τοὺς εὐεργέτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ οὐ μιμητὴν αὐτῶν καταστῆναι τῆς ὠμότητος ἐμποδὼν στήσαντος. ⟨110⟩ 'καίτοι γ', ὦ Ἀντίπατρε, τῶν ἀδελφῶν μηνυτής θ' ὧν τολμήσειαν αὐτὸς ἧς καὶ ἐρευνητὴς τῶν ἐλέγχων καὶ κολαστὴς πεφωραμένων, καὶ οὐ τοῦ ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλοῦμεν θυμῷ χρῆσθαι μὴ ἐλλείποντος, ἀλλὰ τοῦ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν αὐτῶν σπουδάσαντος ἐκπεπλήγμεθα, εὑρίσκοντες κἀκεῖνά σοι οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεπραγμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι πεπιστευμένος ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ κακουργεῖν παραλάβοις δύναμιν. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρέστησας· ⟨111⟩ ἅμα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῄρεις ἐφ' οἷς

ἤλεγχες πονηροὺς γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοπραγήσαντας αὐτοῖς οὐχ ὑπεδίδους, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς ὡς καὶ συνθήκην πρὸς αὐτοὺς κατὰ τοῦ πατρὸς ποιησάμενος ἐπανείλου κατηγορεῖν, ⟨112⟩ βουλόμενός σοι τὴν ἐπιβουλὴν τῆς πατροκτονίας κερδαίνεσθαι κατὰ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν εὐφροσύνην καρπούμενος τρόπου τοῦ σοῦ ἀξίαν, φανεροῦ μὲν τοῦ κατὰ τῶν ἀδελφῶν, ᾧ καὶ ἠγάλλου ὡς ἐπὶ τοῖς μεγίστοις. καὶ ἦν ἄξιον οὕτω φρονεῖν· ⟨113⟩ εἰ δὲ μή γε σὺ χείρων ἧς κρυπτὸν δόλον κατὰ τοῦ πατρὸς συντιθείς, ἐκείνους μὲν οὐχ ὡς τῷ πατρὶ ἐπιβεβουλευκότας μισῶν (οὐ γὰρ ἂν ἐξώκειλας αὐτὸς ἐπὶ πρᾶξιν παραπλησίαν) ἀλλ' ὡς διαδόχους τῆς ἡγεμονίας σου δικαιότερον ἂν γενομένους, τὸν δὲ πατέρα ἐπισφάττων τοῖς ἀδελφοῖς, ⟨114⟩ ἵνα θᾶττον ὡς ἐκείνων τ' ἐπικαταψεύσαιο μὴ ἐλεγχθῇς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας παρασχεῖν ἄξιος γένοιο, ταύτην παρὰ τοῦ δυστυχοῦς εἰσπράξαιο πατρός, ἐπινοῶν πατροκτονίαν οὐ κοινὴν ἀλλ' οἵαν μέχρι νῦν οὐχ ἱστόρησεν ὁ βίος. ⟨115⟩ οὐχ υἱὸς γὰρ μόνον πατρὶ ἐπεβούλευες, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντι καὶ εὐηργετηκότι, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ διάδοχος προφανθείς, καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ἐπικεκωλυμένος, ἐλπίδα δὲ τὴν εἰσαῦθις γνώμῃ τοῦ πατρὸς καὶ γράμμασι προησφαλισμένος. ⟨116⟩ ἀλλ' οὐκ ἄρα τῇ Ἡρώδου ἀρετῇ τὰ πράγματα, γνώμῃ δὲ καὶ πονηρίᾳ ἔκρινες τῇ σαυτοῦ, βουλόμενος τοῦ πάντων σοι ὑπακούσαντος πατρὸς καὶ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι, καὶ ὃν προσεποιοῦ τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ⟨117⟩ ἀλλὰ καὶ

§ 112 cf. Bell. Iud. I 32, 4.

τὴν μητέρα ὧν ἐπενόεις πιμπλάς, καὶ στασιοποιῶν τὴν εὔνοιαν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τολμῶν θηρίον ἀποκαλεῖν τὸν πατέρα, παντὸς ἑρπετοῦ χαλεπωτέραν τὴν διάνοιαν κατεσκευασμένος, ἣ τὸν ἐκείνων ἰὸν ἐπὶ τοὺς συγγενεστάτους καὶ τοὺς ἐπὶ τοσούτοις εὐεργέτας παρεκάλεις, ἐπισυμμαχίαις φυλάκων καὶ τέχναις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν φραττόμενος κατὰ τοῦ γέροντος, ὥσπερ οὐκ ἀρκούσης σοῦ τῆς διανοίας μῖσος τὸ ὑποικουροῦν παραστῆσαι. ⟨118⟩ *καὶ νῦν ἐλήλυθας μετὰ βασάνους ἐλευθέρων, οἰκετῶν, ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ διὰ σὲ γεγονυίας μηνύσεις τῶν συνωμοτῶν, ἀντιλέγειν τῇ ἀληθείᾳ σπεύδων, καὶ οὐχὶ μόνον τὸν πατέρα ἀναιρεῖν μεμελετηκὼς ἐκ τοῦ ἀνθρωπείου (βίου), ἀλλ' ἤδη καὶ νόμον τὸν κατὰ σοῦ γεγραμμένον, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ʼȢάρου, καὶ τοῦ δικαίου τὴν φύσιν.* ⟨119⟩ *οὕτως ἄρα τῇ ἀναιδείᾳ πέποιθας ὥστε καὶ βασανίζεσθαι ἀξιοῖς, καὶ ψευδεῖς λέγων τὰς βασάνους τῶν προβεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σου τὸν πατέρα ἐκκρουσθῶσι τοῦ ἠληθευκέναι, αἱ δὲ σαὶ βάσανοι δοκῶσι πισταί.* ⟨120⟩ *οὐ ῥύσει, ʼȢᾶρε, τὸν βασιλέα τῆς ἐπηρείας τῶν συγγενῶν, οὐδ' ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ μὲν τῶν ἀδελφῶν εὔνοιαν προσποιούμενον τοῦ πατρός, ἔνθα δὲ μέλλοι κατὰ μόνας ταχέως ἀποίσεσθαι τὴν βασιλείαν, πάντων αὐτῷ θανασιμώτατον ἀναφαινόμενον, γνοὺς ὅτι πατροκτονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ βίου, ἣν πεφηνυῖαν οὐδὲν ἧττόνως τοῦ βεβουλευμένου καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὴν φύσιν.'*

6 ⟨121⟩ *προσετίθει δ' ἤδη τὰ τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου, ὁπόσα πρός τινας ἦν κουφολογίᾳ γυναικείῳ εἰρημένα, μαντείας τε καὶ θυσίας ἐπὶ τῷ βασιλεῖ γε-*

γονυίας, καὶ ὁπόσα μετὰ τῶν Φερώρα γυναικῶν Ἀντιπάτρῳ ἠσέλγητο μετ' οἴνου καὶ λύσσης ἐρωτικῆς, τῶν τε βασάνων τὰς ἀνακρίσεις καὶ ὁπόσα μαρτυριῶν ἐχόμενα. πολλὰ δὲ καὶ παντοῖα ἦν τὰ μὲν προητοιμασμένα, τὰ δὲ πρὸς τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐφευρημένα. ⟨122⟩ οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν εἴ τι κατὰ φόβον τοῦ Ἀντιπάτρου, μὴ διαδρὰς ἀμύνοιτο αὐτούς, σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ἐπιβατὸν ταῖς κατηγορίαις τῶν ἀρξάντων γεγονότα καὶ τήν ποτε πολλὴν αὐτῷ συστᾶσαν τύχην προφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς παραδεδωκυῖαν, [οἳ καὶ] ἀπλήστως μίσους τοῦ πρὸς αὐτὸν ἐνεφοροῦντο. ⟨123⟩ κατέσπευδε δὲ τοῦτο οὐ τοσοῦτον ἔχθρᾳ τῶν ἐπικεχειρηκότων κατηγορεῖν ὡς μεγέθει τόλμης ὧν ἐπενόησε κακιῶν, καὶ δυσμενείας τῆς πρὸς τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς, στάσεως καὶ ἀλληλοφθοριῶν ἀναπεπληκὼς τὸν οἶκον, καὶ μήτε μίσει κατὰ δίκην μήτε φιλίᾳ δι' εὔνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ συμφέρειν. ⟨124⟩ ὧν ἁπάντων ἐκ πλέονος αὐτοῖς οἱ πολλοὶ προανεσκοπημένοι, οἵπερ δὴ μάλιστα ἀρετῇ κρίνειν πεφύκασιν ἐπὶ τοῖς πράγμασι διὰ τὸ καὶ ὀργῆς ἀπηλλαγμένως ἐπιψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, καταβοὰς ἐν τοῖς πρὶν εἰρχθέντες ποιεῖσθαι, παραγενομένης ἀδείας ἐξέφερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. ⟨125⟩ πολύτροποί τε κακιῶν ἀποδείξεις ἦσαν, οὐδαμόθεν ψεύδους αἰτίαν ἐγκαλεῖσθαι δυνάμεναι διὰ τὸ μήτ' εὐνοίᾳ τῇ πρὸς Ἡρώδην λέγειν τοὺς πολλούς, μήθ' ὑποψίᾳ κινδύνων σιγῆς ἐφ' οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλουμένης, ἀλλὰ τῷ πονηρά θ' ἡγεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ τὸν Ἀντίπατρον οὐκ ἀσφαλείᾳ τῇ Ἡρώδου πονηρίᾳ δὲ τῇ αὐτοῦ πάσης ἄξιον τιμωρίας. ⟨126⟩ πολλά τ' ἦν καὶ παρὰ πολλῶν

οἷς μὴ παρήγγελτο εἰπεῖν ἀγορευόμενα, ὥστε τὸν Ἀντίπατρον, καίπερ ἐπὶ πλεῖστον πάντα δεινότατον ὄντα ψεύσασθαι καὶ ἀπερυθριᾶσαι, μηδ' ὅσον ἀπὸ φωνῆς ἐπ' ἀντιλέξει τὴν ἰσχὺν εἰσφέρεσθαι.

⟨127⟩ Νικολάου δὲ παυσαμένου τῶν τε λόγων καὶ τῶν ἐλέγχων, Ὀὔαρος ἐκέλευσεν τὸν Ἀντίπατρον ἐπ' ἀπολογίαν τῶν ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ παρασκευαὶ τοῦ μὴ ἐνόχῳ τοῖς ἐπιφερομένοις εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς εὔχεσθαι, καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι ⟨ἐκ⟩ τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωρᾶν. ⟨128⟩ ὃ δ' ἐπὶ στόμα ἔκειτο ἀνατετραμμένος, τῷ τε θεῷ καὶ πᾶσι προστιθεὶς τὸ ἐπιμαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι παραστῆσαι μὴ οὐκ ἐπίβουλον αὐτὸν τοῦ πατρὸς γεγονέναι. ⟨129⟩ εἰωθότες μὲν καὶ πάντες οἷς ἐπιλείπει ἀρετῆς, ὁπότε μὲν ἐγχειρηταὶ τινῶν κακῶν εἶεν, τοῦ θείου τὸ πᾶσι παρατυγχάνειν ἀφορίσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα χωρεῖν, ὁπότε δὲ φωρώμενοι κινδυνεύοιεν δίκην ὑποσχεῖν, κατ' ἐπίκλησιν αὐτοῦ μαρτυρεῖν τὰ πάντα ἐκτρέπειν. ⟨130⟩ ὃ δὴ καὶ τῷ Ἀντιπάτρῳ συμβεβήκει· τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τοῦ θείου διαπεπραγμένος, κατειργούσης αὐτὸν πανταχόθεν τῆς δίκης ἀπορίᾳ τῶν ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων, οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὖθις ἐνεπαρῴνει τῇ ἀρετῇ τοῦ θείου, μαρτυρίαν ἐπισκήπτων αὐτῷ ὅτιπερ ἰσχύι τῇ ἐκείνου περισέσωστο, εἰς μέσους παραγαγόντος ὁπόσα περὶ τῷ πατρὶ πράττειν τολμᾶν οὐκ ἐνέλιπεν.

7 ⟨131⟩ ὁ δὲ Ὀὔαρος ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τὸν Ἀντίπατρον οὐδὲν εὕρισκε πλέον τῆς ἀνακλήσεως τοῦ θεοῦ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ γιγνόμενον, ἐκέλευσε τὸ

§ 127 cf. Bell. Iud. I 32, 5.

φάρμακον εἰς μέσον ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τὴν περιοῦσαν αὐτῷ δύναμιν. ⟨132⟩ καὶ κομισθέντος, τῶν ἐπὶ θανάτῳ τις ἑαλωκότων πίνει κελεύσαντος 'Ηρώδου, καὶ παραχρῆμα ἀπέθανε. τότε δ' ἐξαναστὰς ἀπῄει τοῦ συνεδρίου, καὶ τῇ ἑξῆς ἐπ' Ἀντιοχείας, οὗπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαὶ διὰ τὸ Σύροις τοῦτο βασίλειον εἶναι. ⟨133⟩ Ἡρώδης δὲ παραχρῆμα μὲν ἔδησε τὸν υἱόν, ἄδηλοι δὲ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ 'Ηρώδου πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι καὶ τί εἰπὼν ἀπεληλύθει· εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου πράττειν ὁπόσα περὶ τὸν Ἀντίπατρον ἔπραξεν. δήσας δ' αὐτόν, εἰς Ῥώμην ὡς Καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα περὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀπὸ γλώττης διδάξοντας τὸν Καίσαρα τὴν κακίαν τοῦ Ἀντιπάτρου. ⟨134⟩ ἁλίσκεται δ' ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ ἐπιστολὴ ὑπ' Ἀντιφίλου πρὸς Ἀντίπατρον γεγραμμένη (ἐν Αἰγύπτῳ δὲ οὗτος διέτριβε), καὶ λυθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τάδ' ἐδήλου. 'ἔπεμψά σοι τὴν παρ' Ἀκμῆς ἐπιστολήν, μὴ φεισάμενος τῆς ἐμῆς ψυχῆς· οἶσθα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχοίης περὶ τὸ πρᾶγμα.' ⟨135⟩ καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τάδ' ἐδήλου, ἐζήτει δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ἐπιστολήν· οὐ μὴν φανερά γ' ἦν, καὶ ὁ τοῦ Ἀντιφίλου δοῦλος, ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν παραλαβεῖν. ⟨136⟩ ἀπορίας οὖν ἐπεχούσης τὸν βασιλέα, τῶν φίλων τις τῶν τοῦ Ἡρώδου θεώμενος ὑπερραμμένον τοῦ δούλου τὸν ἐντὸς χιτῶνα (ἐνεδεδύκει γὰρ δύο) εἴκασεν ἐντὸς τῆς ἐπιπτυχῆς κρύπτεσθαι τὰ γράμματα. καὶ ἦν δ' οὕτως. ⟨137⟩ λαμβάνουσιν οὖν τὴν ἐπιστολήν, ἐγγεγραμμένα τ' ἦν ἐν αὐτῇ τάδε. 'Ἀκμὴ Ἀντιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ

§ 134 cf. Bell. Iud. I 32, 6.

πατρί σου οἵαν ἤθελες ἐπιστολήν, καὶ ἀντίγραφον ποιήσασα τῆς πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς παρὰ Σαλώμης ἔγραψα· ἣν ἀναγνοὺς οἶδ' ὅτι τιμωρήσεται Σαλώμην ὡς ἐπίβουλον.' ⟨138⟩ *ἦν δ' ἡ παρὰ τῆς Σαλώμης δοκοῦσα εἶναι πρὸς τὴν δέσποιναν αὐτῆς, ὑπ' Ἀντιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῷ Σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ διάνοια θέλοι, ὑπηγορευμένη, λέξει δὲ συνέκειτο αὐτῆς.* ⟨139⟩ *τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. 'Ἀκμὴ βασιλεῖ Ἡρώδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λανθάνειν τῶν κατὰ σοῦ γιγνομένων, εὑροῦσα ἐπιστολὴν Σαλώμης πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν κατὰ σοῦ γεγραμμένην ἐπικινδύνως μὲν ἐμαυτῇ σοὶ δ' ὠφελίμως ἐξεγραψάμην καὶ ἀπέστειλά σοι. ταύτην δ' ἐκείνη ἔγραψε γήμασθαι Συλλαίῳ θέλουσα. κατάσχισον οὖν τὴν ἐπιστολήν, ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω.'* ⟨140⟩ *πρὸς δ' αὐτὸν ἐγέγραπτο τὸν Ἀντίπατρον, διασαφούσης ὅτι διακονουμένη κελεύματι τῷ ἐκείνου αὐτή τε γράψειε πρὸς Ἡρώδην ὡς Σαλώμης ἐπιβούλως αὐτῷ πράττειν ἐπειγομένης τὰ πάντα, καὶ ἀντίγραφον τῆς ὡς πρὸς δέσποιναν τὴν αὐτῆς πεμφθείσης ἐπιστολῆς παρὰ Σαλώμης ἀποπέμψειεν αὐτῷ.* ⟨141⟩ *ἦν δ' ἡ Ἀκμὴ Ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δὲ Ἰουλίᾳ τῇ Καίσαρος γυναικί, καὶ ἔπραττε ταῦτα φιλίᾳ τῇ Ἀντιπάτρου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ μεγάλῃ δόσει χρημάτων συγκακουργεῖν κατά τε τοῦ πατρὸς καὶ κατὰ τῆς τηθίδος.*

8 ⟨142⟩ *Ἡρώδης δ' ἐκπλαγεὶς μεγέθει τῆς Ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν καὶ παραχρῆμα αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκηθρον μεγάλων γεγονότα πραγμάτων, καὶ μὴ μόνον αὐτῷ ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ ἐπιβεβουλευκότα καὶ*

§ 142 cf. Bell. Iud. I 32, 7.

τοῦ Καίσαρος διεφθαρκότα τὴν οἰκίαν. ἐξώτρυνε δ' αὐτὸν καὶ ἡ Σαλώμη, στερνοτυπουμένη καὶ κτείνειν αὐτὴν κελεύουσα, εἴ τινος ἐπὶ τοιοῖσδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷά τε παρασχεῖν γένοιτο. ⟨143⟩ *Ἡρώδης δὲ μεταπέμψας ἀνέκρινε τὸν υἱόν, κελεύων, εἴ τι ἀντειπεῖν ἔχοι, λέγειν μηδὲν ὑπιδόμενον. ἐπεὶ δ' ἀχανὴς ἦν, ἤρετο αὐτόν, ἐπειδὴ πανταχοῦ πεφώραται πονηρὸς ὤν, τοὺς γοῦν συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι κατειπεῖν.* ⟨144⟩ *ὁ δ' Ἀντιφίλῳ τὴν πάντων αἰτίαν ἀνετίθει, ἕτερον δ' οὐδένα προυτίθει. Ἡρώδης δὲ περιαλγῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν ἐπὶ Ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς Καίσαρα, λόγον ὑφέξοντα τῶν ἐπὶ τοῖσδε βουλευμάτων·* ⟨145⟩ *ἔπειτα δείσας μὴ καὶ βοηθείᾳ τῶν φίλων εὑρίσκοι τοῦ κινδύνου διαφυγήν, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς καὶ πρότερον ἐφύλαττεν, αὖθις δὲ πρέσβεις ἐξέπεμψε καὶ γράμματα ἐπὶ κατηγορίᾳ τοῦ υἱέος, ὁπόσα τ' Ἀκμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῷ, καὶ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν.*

⟨146⟩ *καὶ οἱ μὲν πρέσβεις ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἠπεί-* 6
γοντο, ὁπόσα τ' ἀνακρινομένους δεήσοι λέγειν προεκδιδαχθέντες καὶ τὰ γράμματα φέροντες· εἰς νόσον δ' ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν διαθήκας γράφει, τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν τὴν βασιλείαν διδοὺς μίσει τῷ πρὸς τόν τ' Ἀρχέλαον καὶ Φίλιππον ἐκ τῶν Ἀντιπάτρου διαβολῶν, Καίσαρί τε χρήματα ταλάντων χιλίων, καὶ γυναικὶ Ἰουλίᾳ τῇ Καίσαρος καὶ τέκνοις καὶ φίλοις καὶ ἀπελευθέροις Καίσαρος πεντακοσίων. ⟨147⟩ *ἔνεμε δὲ καὶ τοῖς υἱέσι χρήματα καὶ προσόδους καὶ ἀγροὺς καὶ υἱέσι τοῖς ἐκείνων· Σαλώμην τ' ἐπὶ μέγα ἐπλούτιξε τὴν ἀδελφήν, εὔνουν τ' αὐτῷ ἐν πᾶσι διαμεμενηκυῖαν καὶ μηδαμόθι θρασυνομένην κακουργεῖν.* ⟨148⟩ *ἀπεγνω-*

κὼς δὲ περιοίσειν (καὶ γὰρ περὶ ἔτος ἑβδομηκοστὸν ἦν) ἐξηγρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ εἰς πάντας χρώμενος· αἴτιον δ' ἦν δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι καὶ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἔθνος φέρειν, ἄλλως τ' ἐπειδή τινες τῶν δημοτικωτέρων ἀνθρώπων κατεπανέστησαν αὐτῷ διὰ τοιαύτην αἰτίαν.

2 ⟨149⟩ ἦν Ἰούδας ὁ Σαριφαίου καὶ Ματθίας ὁ Μαργαλώθου Ἰουδαίων λογιώτατοι καὶ παρ' οὑστινασοῦν τῶν πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ προσφιλεῖς διὰ παιδείαν τῶν νεωτέρων (ὁσημέραι γὰρ διημέρευον αὐτοῖς πάντες οἷς προσποίησις ἀρετῆς ἐπετηδεύετο), ⟨150⟩ οἳ τότε πυνθανόμενοι τοῦ βασιλέως τὴν νόσον θεραπεύειν ἄπορον οὖσαν, ἐξῆραν τὸ νεώτερον ὥστε, ὁπόσα παρὰ τὸν νόμον τὸν πάτριον κατεσκεύαστο ἔργα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ταῦτα καθελόντας εὐσεβείας ἀγωνίσματα παρὰ τῶν νόμων φέρεσθαι· καὶ γὰρ δὴ διὰ τὴν τόλμαν αὐτῶν, παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος, τῆς ποιήσεως τά τ' ἄλλ' αὐτῷ συντυχεῖν οἷς παρὰ τὸ εἰωθὸς τἀνθρώπου διετρίβη, καὶ δὴ καὶ τὴν νόσον. ⟨151⟩ ἦν γὰρ τῷ Ἡρώδῃ τινὰ πραγματευθέντα παρὰ τὸν νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν καὶ Ματθίαν. κατεσκευάκει γὰρ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τοῦ πυλῶνος τοῦ μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα λίαν πολυτελές, ἀετὸν χρυσοῦν μέγαν· κωλύει δ' ὁ νόμος εἰκόνων τ' ἀναστάσεις ἐπινοεῖν καὶ τινῶν ζῴων ἀναθέσεις ἐπιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦν κατ' αὐτὸν προῃρημένοις. ⟨152⟩ ὥστ' ἐκέλευον οἱ σοφισταὶ τὸν ἀετὸν κατασπᾶν· καὶ γὰρ εἴ τις γένοιτο κίνδυνος, τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ πολὺ τῆς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τὴν προστιθεμένην ἀρετὴν

§ 149 cf. Bell. Iud. I 33, 2.

ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ φυλακῇ τοῦ πατρίου μέλλουσι τελευτᾶν, διὰ τὸ ἀίδιον τοῦ ἐπαινεῖσθαι φήμην κατασκευασαμένους ἔν τε τοῖς νῦν ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον καταλιπεῖν τὸν βίον. ⟨153⟩ καίτοι γε καὶ τοῖς ἀκινδύνως διαιτωμένοις ἄφυκτον εἶναι τὴν συμφοράν, ὥστε καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀριγνωμένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐτοῦ μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένοις ἀπιέναι τοῦ βίου. ⟨154⟩ φέρειν δὲ καὶ κούφισιν πολλὴν τὸ ἐπὶ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνηστῆρα τὸν κίνδυνον εἶναι, τελευτᾶν, καὶ ἅμα υἱέσι τοῖς αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τοῦ συγγενοῦς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε περιποιῆσαι ὄφελος εὐκλείᾳ τῇ ἀπ' αὐτῶν.

⟨155⟩ καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆραν τοὺς 3
νέους, ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φράζων τὸν βασιλέα, ὃ καὶ συνέπραττε τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀνελθόντες κατέσπων τε καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετόν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατριβόντων. ⟨156⟩ καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ βασιλέως (ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτόν) ἀπὸ μείζονος διανοίας ἢ ἐπράττετο ὑπολαβὼν ἄνεισι χεῖρα πολλὴν ἐπαγόμενος, ὁπόσοι ἀνθέξοιεν τῷ πλήθει τῶν πειρωμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα· ἐπιπεσών τε μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ, δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσιν, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τοῦ ὀνήσοντος προανεσκοπημένοις, ⟨157⟩ τῶν τε νέων οὐκ ἐλάττους τετταράκοντ' ἀνδρῶν, οἳ θράσει ἔμενον ἐπιόντα εἰς φυγὴν τοῦ λοιποῦ πλήθους καταστάντος, συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς τοῦ τολμήματος Ἰούδαν καὶ Ματθίαν, ἄδοξον ἡγουμένους ὑποχωρεῖν τὴν

§ 155 cf. Bell. Iud. I 33, 3. § 157 cf. Bell. Iud. I 33, 4.

ἔφοδον αὐτοῦ, καὶ ἀνήγαγεν ἐπὶ τὸν βασιλέα. ⟨158⟩ ἐρομένου δέ, ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτόν, τοῦ βασιλέως τί τολμήσειαν αὐτοῦ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν, 'ἀλλὰ καὶ πεφρόντισταί γε ἡμῖν τὰ φροντισθέντα καὶ πέπρακται τὰ πεπραγμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι πρεπωδεστάτης. τοῦ τε γὰρ θείου τῇ ἀξιώσει πεπιστευμένα βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν, καὶ τοῦ νόμου τῇ ἀκροάσει πεφροντισμένα· ⟨159⟩ θαυμαστόν τ' οὐδὲν εἰ τῶν σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τηρεῖσθαι ἡγήμεθα τοὺς νόμους, οὓς Μωυσῆς ὑπαγορεύσει καὶ διδαχῇ τοῦ θεοῦ γραψάμενος κατέλιπεν. ἡδονῇ τε τὸν θάνατον οἴσομεν καὶ τιμωρίαν ἥντιν' ἐπιβάλοις, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις ἀλλὰ φιλίᾳ τοῦ εὐσεβοῦς μέλλειν συνείσεσθαι τὸ ἐφομιλῆσον αὐτοῦ.' ⟨160⟩ καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον, οὐδὲν ἐλλιπεστέρᾳ τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ᾗ θαρρήσαντες τὸ ἔργον πράττειν οὐκ ἀπετράποντο· ⟨161⟩ βασιλεὺς δ' αὐτοὺς καταδήσας ἐξέπεμψεν εἰς Ἱεριχοῦντα, καλέσας Ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ παραγενομένων ἐκκλησιάσας εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, ἐπὶ κλινιδίου κείμενος ἀδυναμίᾳ τοῦ στῆναι, τῶν ἀγωνιῶν τ' ἐφ' ὅσον δή τινες ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γεγονυῖαι ἀνηριθμεῖτο, ⟨162⟩ καὶ τοῦ ναοῦ τὴν κατασκευὴν ὡς μεγάλοις τέλεσι τοῖς αὐτοῦ γένοιτο, μὴ δυνηθέντων ἔτεσιν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε τῶν Ἀσαμωναίου, ἐν οἷς ἐβασίλευον, τοιόνδε τι ἐπὶ τιμῇ πρᾶξαι τοῦ θεοῦ· κοσμῆσαι δὲ καὶ ἀναθήμασιν ἀξιολόγοις, ⟨163⟩ ἀνθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ γενέσθαι κἂν μεθ' ὃ θάνοι καταλελείψεσθαι μνήμην τ' αὐτοῦ καὶ εὔκλειαν. κατεβόα τ' ἤδη διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν ἀπόσχοιντο εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει τῆς πληθύος ὕβρει χρωμένους ἅψασθαι τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακειμένων, καὶ

καθαίρεσιν ὑβρίζοντας πεποιῆσθαι λόγῳ μὲν εἰς αὐτόν, ἀληθείᾳ δέ, εἴ τις ἐξετάζοι τὸ γεγονός, ἱεροσυλοῦντας.

⟨164⟩ οἳ δὲ διὰ τὴν ὠμότητα αὐτοῦ, μὴ δὴ καὶ 4
κατ' αὐτῶν ἐξαγριώσας εἰσπράττοιτο τιμωρίαν, οὔτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πεπρᾶχθαι τῇ αὐτῶν, φαίνεσθαί τ' αὐτοῖς οὐκ ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ εἶναι. ὃ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις πραοτέρως ἔσχεν, Ματθίαν δὲ τὸν ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαι ὡς αἴτιον τὸ μέρος τούτων γεγονότα, καθίστη Ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. ⟨165⟩ ἐπὶ δὲ τοῦ Ματθίου τούτου ἱερωμένου συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα καταστῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν, ἣν Ἰουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν. αἰτία δ' ἐστὶν ἥδε. ⟨166⟩ ὁ Ματθίας ἱερώμενος ἐν νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ᾗ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν ἐν ὀνείρατι ὡμιληκέναι γυναικί· καὶ διὰ τόδε οὐ δυναμένου ἱερουργεῖν, Ἰώσηπος ὁ τοῦ Ἐλλήμου συνιεράσατο αὐτῷ, συγγενὴς ὤν. ⟨167⟩ Ἡρώδης δὲ τόν τε Ματθίαν ἐπεπαύκει τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον Ματθίαν, ὃς ἐγηγέρκει τὴν στάσιν, καὶ ἄνδρας ἐκ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἔκαυσε ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν.

⟨168⟩ Ἡρώδῃ δὲ μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, 5
δίκην ὧν παρανομήσειεν ἐκπραττομένου τοῦ θεοῦ. πῦρ μὲν γὰρ μαλακὸν ἦν, οὐχ ὧδε πολλὴν ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπαφωμένοις τὴν φλόγωσιν ὁπόσην τοῖς ἐντὸς προσετίθει τὴν κάκωσιν, ⟨169⟩ ἐπιθυμία δὲ δεινὴ τοῦ ὀδάξασθαί τι ἀπ' αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἦν μὴ οὐχ ὑπουργεῖν. καὶ ἑλκώσεις τῶν τ' ἐντέρων, καὶ μάλιστα τοῦ κόλου δειναὶ ἀλγηδόνες, καὶ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τοὺς

§ 164 cf. Bell. Iud. I 33, 4.

πόδας καὶ διαυγές. παραπλησία δὲ καὶ ἡ περὶ τὸ ἦτρον κάκωσις ἦν, καὶ μὴν τοῦ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα, πνεύματός τ' ὀρθία ἔντασις, καὶ αὕτη λίαν ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῆς ἀποφορᾶς καὶ τῷ πυκνῷ τοῦ ἄσθματος, σπασμός τε περὶ πᾶν ἦν μέλος, ἰσχὺν οὐχ ὑπομενητὴν προστιθέμενος. ⟨170⟩ ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῶν θειαζόντων, καὶ οἷς ταῦτα προαποφθέγγεσθαι σοφίᾳ προύκειτο, ποινὴν τοῦ πολλοῦ δυσσεβοῦς ταύτην ὁ θεὸς εἰσπράττεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως. ⟨171⟩ ὁ δέ, καίπερ δὴ μειζόνως ἢ ἀντίσχοι ἄν τις ταλαιπωρούμενος, ἐν ἐλπίδι τοῦ ἀνασφαλοῦντος ἦν, ἰατρούς τε μεταπέμπων, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι μὴ ἀποτετραμμένος. ποταμόν τε περάσας Ἰορδάνην θερμοῖς τοῖς κατὰ Καλλιρρόην αὑτὸν παρεδίδου, ἅπερ σὺν τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ καὶ πότιμα ἐστίν· ἔξεισι δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. ⟨172⟩ κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς εὐδοκῆσαν ὥστ' ἀναθάλπειν αὐτόν, καθεσθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέων δόξαν μεταστάσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τῶν δὲ οἰκετῶν οἰμωγῇ χρωμένων περιενεγκών, καὶ μηδ' ἥντινα ἀμφὶ τοῦ σωθησομένου ἐλπίδ' ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. ⟨173⟩ πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο. καὶ παρῆν αὖθις ἐπὶ Ἱεριχοῦντος· μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ᾕρει ἐπὶ πᾶσιν ἐξαγριαίνουσα, ὥστ' ἤδη τελευτῶν πρᾶξιν τοιάνδ' ἐπινοεῖν. ⟨174⟩ ἀφικομένων προστάγματι τῷ αὐτοῦ Ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνους ὅπου ποτὲ ἀξιολόγων (πολλοὶ δ' ἐγένοντο ὡς τοῦ παντὸς ἔθνους κατακεκλημένου, καὶ πάντων ἀκροασαμένων τοῦ διατάγματος· εἰς γὰρ θά-

§ 169 cf. Bell. Iud. I 33, 5.

νατον ἦν ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τῶν ἐντολῶν⟩, ἐμμαινομένου πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τ' ἀναιτίοις καὶ τοῖς παρεσχηκόσιν αἰτίαν, ⟨175⟩ συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ, τήν τ' ἀδελφὴν αὐτοῦ Σαλώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἀλεξᾶν μεταπέμψας, τεθνήξεσθαι μὲν οὐ πόρρω ἔλεγεν, ἐπὶ τοσόνδε τῶν ἀλγηδόνων αὐτὸν περιεχουσῶν, καὶ τόδε μὲν οἰστόν τε καὶ πᾶσι φίλον παρατυγχάνειν, τὸ δ' ὀλοφυρμῶν τ' ἄπειρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὁποῖον ἐπὶ βασιλεῖ πράττοιτ' ἄν, μάλιστ' αὐτῷ λυπηρὸν εἶναι. ⟨176⟩ οὐ γὰρ ἄπο σκοποῦ τὴν Ἰουδαίων διάνοιαν, ὡς εὐκταῖος αὐτοῖς καὶ πάνυ κεχαρισμένος ὁ θάνατος αὐτοῦ, διὰ τὸ καὶ ζῶντος ἐπ' ἀποστάσει ἐπείγεσθαι καὶ ὕβρει τῶν ὑπ' αὐτοῦ προτιθεμένων. ⟨177⟩ ἔργον δ' ἄρ' ἐκείνων εἶναι κούφισίν τιν' αὐτῷ ψηφίσασθαι τοῦ ἐπὶ τοιοῖσδ' ἀλγεινοῦ. ταὐτὰ γὰρ δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένων, μέγαν αὐτοῦ τὸν ἐπιτάφιον γενήσεσθαι, καὶ ὁποῖος οὐδ' ἄλλοις βασιλέων, καὶ πένθος διὰ τοῦ ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομένων ἐπὶ παιδιᾷ καὶ γέλωτι αὐτοῦ. ⟨178⟩ ἐπὰν οὖν θεάσωνται τὴν ψυχὴν ἀφέντα αὐτόν, περιστήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγνοοῦν ἔτι τὸν θάνατον αὐτοῦ (μὴ γὰρ πρότερον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε πρᾶξαι) κελεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους, καὶ πάντας τοῦτον ἀνελόντας τὸν τρόπον διχόθεν αὐτὸν οὐχ ἁμαρτήσεσθαι τοῦ εὐφρανοῦντος, κυρώσει θ' ὧν ἐπιστείλειεν αὐτοῖς μέλλων τελευτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τετιμῆσθαι. ⟨179⟩ καὶ ὃ μὲν μετὰ δακρύων ποτνιώμενος, καὶ τοῦ συγγενοῦς τὴν εὔνοιαν καὶ πίστιν τοῦ θείου προσκαλῶν, ἐπέσκηπτε μὴ ἠτιμάσθαι ἀξιῶν,

§ 175 cf. Bell. Iud. I 33, 6.

6 κἀκεῖνοι ὡμολόγουν οὐ παραβήσεσθαι· ⟨180⟩ κατανοήσειε δ' ἄν τις τὴν διάνοιαν τἀνθρώπου, καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τοῦ φιλοζωεῖν πράξειε τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς πεπραγμένα, ἐκ γοῦν τῶν ἄρτι ἐντολῶν οὐδὲν ἀνθρώπειον εἰσφερομένην, ⟨181⟩ εἴ γε καὶ ἀπιὼν τοῦ βίου πρόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῶν φιλτάτων τὸ πᾶν καταστήσειεν ἔθνος, ἕνα ἀφ' ἑκάστου οἴκου κελεύων μεταχειρίσαι, μηδὲν ἄδικον μήτ' εἰς αὐτὸν δεδρακότας μήτ' ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῶν γενομένης, εἰωθότων, οἷς προσποίησις ἀρετῆς, καὶ πρὸς τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας ἐν τοιοῖσδε καιροῖς τὰ μίση κατατίθεσθαι.

7 ⟨182⟩ ταῦτα δ' ἐπιστέλλοντος αὐτοῦ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρῆν ὑπὸ τῶν εἰς Ῥώμην πρέσβεων ἀπεσταλμένων πρὸς Καίσαρα, καὶ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν ὡς τῆς τ' Ἀκμῆς ὀργῇ τῇ Καίσαρος ἀνῃρημένης ἐφ' οἷς Ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν, αὐτόν τ' Ἀντίπατρον ὡς ἐπὶ γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιοῖτο ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσειεν εἴτε καὶ κτιννύειν. ⟨183⟩ τούτων ἀκροασάμενος Ἡρώδης βραχὺ μέν τι ἀνήνεγκεν ἡδονῇ τῶν γεγραμμένων, θανάτῳ τε τῆς Ἀκμῆς ἐπαιρόμενος καὶ ἐξουσίᾳ τῆς ἐπὶ τῷ παιδὶ τιμωρίας· προϊουσῶν δ' εἰς μέγα τῶν ἀλγηδόνων παρίετο τεταλαιπωρημένος σιτίων, καὶ ᾔτησε μῆλον καὶ μαχαίριον· ἦν γὰρ ἐν ἔθει καὶ πρότερον αὐτῷ περιλέψαντι αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐσθίειν. ⟨184⟩ λαβὼν δὲ καὶ περισκεψάμενος γνώμην εἶχεν ὡς παίσων ἑαυτόν, κἂν ἐπεπράχει μὴ φθάσαντος αὐτοῦ καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν Ἀχιάβου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ. καὶ

§ 182 cf. Bell. Iud. I 33, 7.

μέγ' ἀνακραγόντος οἰμωγή τ' αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τοῦ βασιλέως. ⟨185⟩ καὶ ὁ Ἀντίπατρος (πιστεύει γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸν πατέρα ἔχειν) θράσει τ' ἐχρῆτο ἐπὶ τοῖς λόγοις, ὅλος ὡς ἤδη τῶν δεσμῶν ἀφειμένος καὶ τὴν βασιλείαν ἀκονιτὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας, καὶ τῷ εἱρκτοφύλακι περὶ ἀφέσεως ἦν αὐτοῦ διάλογος, μεγάλ' ὑπισχνουμένου εἰς τὸ παρὸν καὶ τὸ αὖθις, ὡς ἂν περὶ τοιῶνδε τοῦ ἀγῶνος ἐνεστηκότος. ⟨186⟩ ὃ δ' οὐ μόνον ἀπειθὴς ἦν πράττειν ἐφ' οἷς ἠξίου Ἀντίπατρος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ἀποσημαίνει διάνοιαν τὴν ἐκείνου, πολλαῖς καὶ προεισφοραῖς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ⟨187⟩ ὁ δὲ Ἡρώδης καὶ πρότερον οὐχ ἡττώμενος εὐνοίᾳ τοῦ υἱέος, ἐπεὶ ἤκουσε τοῦ εἱρκτοφύλακος ταῦτ' εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τ' ἀνατυψάμενος τὴν κεφαλήν, καίπερ ἐν τῷ ὑστάτῳ ὤν, καὶ ἐπὶ τὸν ἀγκῶνα περιάρας ἑαυτὸν κελεύει, πέμψας τινὰς τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος κτείναντας αὐτὸν ἐν Ὑρκανίᾳ ταφὰς ἀσήμους ποιεῖσθαι.

⟨188⟩ τὰς δὲ διαθήκας αὖθις μεταγράφει μετα- 8
βολῆς αὐτῷ περὶ τὴν διάνοιαν γενομένης, Ἀντίπαν μέν, ᾧ τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχην καθιστὰς Γαλιλαίας τε καὶ Περαίας, Ἀρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, ⟨189⟩ τήν τε Γαυλωνῖτιν καὶ Τραχωνῖτιν καὶ Βαταναίαν καὶ Πανιάδα Φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτοῦ Ἀρχελάου δ' ἀδελφῷ γνησίῳ, τετραρχίαν εἶναι. Ἰάμνειαν δὲ καὶ Ἄζωτον καὶ Φασαηλίδα Σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ κατανέμει, καὶ ἀργυρίου ἐπισήμου μυριάδας πεντήκοντα. ⟨190⟩ προυνόησε δὲ καὶ τῶν λοιπῶν, ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,

§ 185 cf. Bell. Iud. I 33, 7.

χρημάτων τε δόσεσι καὶ προσόδων ἀναφοραῖς, ἑκάστους ἐν εὐπορίᾳ καθιστάμενος. Καίσαρι δ' ἀργυρίου μὲν ἐπισήμου μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσοῦ τὰ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα πάνυ πολυτελῆ, Ἰουλίᾳ δὲ τῇ Καίσαρος γυναικὶ καί τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. <191> ταῦτα πράξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ μεθ' ὃ Ἀντίπατρον κτείνει τὸν υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἀνεῖλεν Ἀντίγονον, ἔτη τέτταρα καὶ τριάκοντα, μεθ' ὃ δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἀπεδέδεικτο, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, ἀνὴρ ὠμὸς μὲν εἰς πάντας ὁμοίως, καὶ ὀργῆς μὲν ἥττων, κρείττων δὲ τοῦ δικαίου, τύχῃ δ' εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος εὐμενεῖ <192> (ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστὰς καὶ κινδύνοις περιστοιχιζόμενος μυρίοις, πάντων ποιεῖται διάδρασιν καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ μήκιστον ἐξίκετο), ὁπόσα δὲ τὰ κατ' οἶκον περὶ υἱεῖς τοὺς αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκείνου, καὶ πάνυ δεξιᾷ κεχρημένος διὰ τὸ κρίνας ἐχθροὺς κρατεῖν οὐχ ὑστερῆσαι, δοκεῖν δ' ἐμοὶ καὶ πάνυ δυστυχής.

2 <193> Σαλώμη δὲ καὶ Ἀλεξᾶς, πρὶν ἔκπυστον γενέσθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ἐπὶ τὸν ἱππόδρομον κατακεκλεισμένους ἐκπέμπουσιν ἐπὶ τὰ αὑτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπιοῦσιν αὐτοῖς ἐπὶ τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. πράττεταί τ' αὐτοῖς ἥδ' εὐεργεσία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. <194> ἐφανεροῦτο δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως· καὶ Σαλώμη καὶ Ἀλεξᾶς συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένην, ἐπί τε πίστεως εὐχαριστίᾳ καὶ εὐνοίας τῆς εἰς αὐτόν, καὶ

§ 190 cf. Bell. Iud. I 32, 7. § 193 cf. Bell. Iud. I 33, 8.

παρακλήσει τῶν ὁμοίων παροκωχῆς Ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα καθίσταιτο. ⟨195⟩ *εἶτα μέντοι Πτολεμαῖος, τὸν σημαντῆρα τοῦ βασιλέως πεπιστευμένος, τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν, αἳ λήψεσθαι κύρωσιν οὐκ ἄλλως ἔμελλον ἢ Καίσαρος ἐντυχόντος αὐταῖς. βοὴ οὖν εὐθὺς ἦν ἐκτιμώντων Ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ στίφη τ' αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες εὔνοιάν θ' ὑπισχνοῦνται καὶ προθυμίαν τὴν αὐτῶν, καὶ συλλήπτορα τὸν θεὸν παρεκάλουν.*

⟨196⟩ *ἐντεῦθεν δὲ τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ,* 3
μελῆσαν Ἀρχελάῳ πολυτελεστάτην γενέσθαι τὴν ἐκκομιδὴν τοῦ πατρός, καὶ πάντα τὸν κόσμον προκομίσαντος εἰς ὃ συμπομπεύσειε τῷ νεκρῷ. ⟨197⟩ *ἐφέρετο δ' ἐπὶ κλίνης χρυσῆς λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης, στρωμνή τ' ἦν ἁλουργής, καὶ ἠμπέσχετο πορφυρίσιν ὁ νεκρὸς διαδήματι ἠσκημένος, ὑπερκειμένου στεφάνου χρυσοῦ, σκῆπτρόν τε τῇ δεξιᾷ παρακείμενον.* ⟨198⟩ *περὶ δὲ τὴν κλίνην οἵ θ' υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος ἦν τῶν συγγενῶν· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν κατ' οἰκεῖα ἔθνη καὶ προσηγορίας διέκειντο, οὕτω νεμηθέντες, πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι, μετὰ δὲ τὸ Θρᾴκιον, ἐπὶ δὲ τούτοις ὁπόσοι Γερμανοί, καὶ αὖ τὸ Γαλατικὸν μετ' αὐτούς, ἐν κόσμῳ πάντες τῷ πολεμιστηρίῳ.* ⟨199⟩ *τούτων δὲ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὥσπερ ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι καὶ τοῖς ταξιαρχοῦσιν αὐτῶν. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τῶν οἰκετῶν ἀρωματοφόροι. ἦσαν δ' ἐπὶ Ἡρωδείου στάδια ὀκτώ· τῇδε γὰρ αὐτῷ ἐγένοντο αἱ ταφαὶ κελεύματι τῷ αὐτοῦ.*

⟨200⟩ *Ἡρώδης μὲν δὴ τοῦτον ἐτελεύτα τὸν τρό-* 4

§ 196 cf. Bell. Iud. I 33, 9.

που, Ἀρχέλαος δ' ἐπὶ μὲν ἑβδόμην ἡμέραν πένθος τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διετέλει (τοσάσδε γὰρ διαγορεύει τὸ νόμιμον τοῦ πατρίου), ἑστιάσας δὲ τοὺς ὁμίλους καὶ καταλύσας τὸ πένθος ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δ' εὐφημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' οὕστινας ἴοι, ἑκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσθαι ταῖς εὐφημίαις. ⟨201⟩ ὃ δ' εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθὼν καὶ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ [πεποιημένον] ἀντεδεξιοῦτο τοὺς ὁμίλους, χάρματι τῶν εὐφημιῶν τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἡδονῇ φέρων· χάριν θ' ὡμολόγει διότι μηδὲν αὐτῷ μνησικακοῖεν ἀνθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσειε, καὶ πειράσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ πρόθυμον αὐτῶν. ⟨202⟩ ἄρτι μέντοι φειδὼ ποιεῖσθαι τοῦ βασιλείου ὀνόματος· τετιμήσεσθαι γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως Καῖσαρ ἐπικυρώσειε τὰς διαθήκας αἳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγράφησαν αὐτοῦ· δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ τοῦ στρατεύματος ἐν Ἱεριχοῦντι τὸ διάδημα αὐτῷ περιθέσθαι προθυμουμένου δέξασθαι τὸ περιμάχητον τῆς ἐνθένδε τιμῆς, διὰ τὸ μηδέπω τὸν κυρίως ἀποδώσοντα φανερὸν εἶναι παρασχόμενον. ⟨203⟩ περιιόντων μέν γ' εἰς αὐτὸν τῶν πραγμάτων οὐ λείψειν ἀρετῆς τοῦ ἀμειψομένου τὴν εὔνοιαν αὐτῶν· σπουδάσειν γὰρ ἐν πᾶσι τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι τοῦ πατρὸς ἀμείνων τὰ πάντα. ⟨204⟩ οἳ δέ, οἷον ὄχλος φιλεῖ, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τὰς διανοίας ἐμφανίζειν τῶν παριόντων ἐπὶ τοιάσδ' ἀρχάς, ὅσῳ πράως καὶ θεραπευτικῶς ὁ Ἀρχέλαος διελέγετ' αὐτοῖς, τοσῷδε μειζόνως τ' ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις καὶ κατ' αἰτήσεις δωρεῶν ἐτετράφατο, οἳ μὲν εἰσφορὰς ἃς ἐνιαυσίους

§ 200 cf. Bell. Iud. II 1, 1.

φέροιεν ἐπικουφίζειν βοῇ χρώμενοι, οἱ δ' αὖ δεσμωτῶν οἳ ὑφ' Ἡρώδου ἐδέδεντο (πολλοὶ δ' ἦσαν κἀκ πολλῶν χρόνων) ἀπόλυσιν· ⟨205⟩ εἰσὶ δ' οἳ ἄρσεις τῶν τελῶν, ἃ ἐπὶ πράσεσιν ἢ ὠναῖς δημοσίαις ἐπεβάλλετο πραττόμενα πικρῶς, ᾐτοῦντο. ἀντέλεγέ τ' οὐδαμῶς Ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρξατο ὁμίλοις σπουδαῖος ὢν ποιεῖν πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς γενήσεσθαι τὴν εὔνοιαν αὐτῷ τῆς πληθύος. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ θεῷ ἐπ' εὐωχίαν τρέπεται μετὰ τῶν φίλων.

⟨206⟩ ἐν τούτῳ δέ τινες τῶν Ἰουδαίων, συν- 9
ελθόντες νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων, ὠδύροντο Ματθίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' Ἡρώδου ἀποθανόντας, οἳ παραχρῆμα τῆς ἐκ τοῦ πενθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τῷ ἐκείνου ἀπεστέρηντο· ἦσαν δ' οἱ τῶν ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ χρυσοῦ ἀετοῦ δεδικαιωμένων. ἐπὶ μέγα τε τῇ βοῇ καὶ οἰμωγῇ χρώμενοι, καί τινα, ὡς κούφισιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸν βασιλέα. ⟨207⟩ συνόδου τ' αὐτοῖς γενομένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' Ἀρχελάου γενέσθαι κολάσεσι τῶν ὑφ' Ἡρώδου τιμωμένων, καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ ἐκδηλότατα τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα παύσαντα νομιμώτερόν θ' ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερᾶσθαι ἄνδρ' αἱρεῖσθαι. ⟨208⟩ τούτοις Ἀρχέλαος, καίπερ δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, ἐπένευε, ἔχων τὴν ἐπὶ Ῥώμης ὁδὸν ἀνύεσθαι προκειμένην αὐτῷ τάχος ἐπὶ περισκοπήσει τῶν δοξάντων Καίσαρι. ⟨209⟩ πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν πειθοῖ χρῆσθαι ἐκέλευεν, ὡς τῆς ἐπὶ τοιούτοις μωρίας ἀποστάντας σκοπεῖν θάνατόν τε, ὃς τοῖς φίλοις αὐτῶν συνέλθοι, μετὰ νόμων γεγονότα,

§ 209 cf. Bell. Iud. II 1, 3.

καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ἐπὶ μέγα τοῦ ὑβρίζειν προΐοιεν, τούς τε καιροὺς οὐκ ἐν τοιοῖσδ' εἶναι, μᾶλλον δ' ἐν τῷ ὁμονοεῖν, ἕως καταστησάμενος τὴν ἀρχὴν ἐπινεύσει τῇ Καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς· τότε γὰρ κοινῇ βουλεύσειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δ' ἀνέχειν, μὴ καὶ στασιάζειν δοκοῖεν.

2 ⟨210⟩ *καὶ ὃ μὲν ταῦθ' ὑπειπὼν καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν ἐκπέμπει πρὸς αὐτούς· οἳ δὲ βοῶντες λέγειν τ' οὐκ εἴων, καὶ εἰς κίνδυνον τοῦ ἀπολουμένου ἐκεῖνόν τε καθίστασαν καὶ τῶν ἄλλων ὅστις γ' ἐπὶ σωφρονισμῷ καὶ ἀποτροπῇ τῶν τοιῶνδε ὀριγνᾶσθαι [τολμήσειν] φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, διὰ τὸ πάντα βουλήσει τῇ αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῶν ἐφεστηκότων συγχωρεῖν,* ⟨211⟩ *δεινὸν ἡγούμενοι εἰ ζῶντός τε Ἡρώδου στερηθεῖεν τῶν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτῷ γενομένης τιμωριῶν τῶν ἐπ' αὐτοῖς, ὠργηκότες ταῖς γνώμαις, κωλύοιντο, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅ τι μελλήσοι ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν ἀπ' αὐτοῦ προϊδέσθαι τ' ἀμαθεῖς, καὶ εἴ τῳ ὑποπτευθείη, ὑπερβολῆς αὐτῷ γενομένης τῆς παραχρῆμα ἡδονῆς ἐκ τοῦ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθίστους δοκοῦντας αὐτοῖς.* ⟨212⟩ *πολλῶν δ' ὑπ' Ἀρχελάου πεμπομένων οἳ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τῶν δ' οὐχ ὡς ὑπ' ἐκείνου γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῶν [δοκεῖν] παριόντων, ὅπως εἰς τὸ πραΰτερον καταστήσονται αὐτούς, οὐδενὸς ἠνείχοντο εἰπεῖν. ἀνάστασίς τ' ἦν λίαν ὀργῇ χρωμένων, φανεροί τ' ἦσαν ἐπὶ μέγα αὐξήσοντες τὴν στάσιν πλήθους ἐπισυρρυέντος αὐτοῖς.*

3 ⟨213⟩ *ἐνστάσης δὲ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτῆς, ἐν ᾗ Ἰουδαίοις ἄζυμα προτίθεσθαι πάτριον (φάσκα*

§ 213 cf. Bell. Iud. II 1, 3.

δ' ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπάρσεως αὐτῶν γενομένης, καὶ θύουσιν αὐτὴν προθύμως, πλῆθός θ' ἱερείων ὡς οὐκ ἐν ἄλλῃ κατακόπτειν ἐστὶν αὐτοῖς νόμιμον, ⟨214⟩ κάτεισι δὲ πληθὺς ἀναρίθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας, ἐπὶ θρησκείᾳ τοῦ θεοῦ), καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοὺς περὶ τὸν Ἰούδαν καὶ Ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι συστάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς ηὐποροῦντο, τοῖς στασιώταις οὐκ ὂν ἐν αἰσχύνῃ μεταιτεῖν αὐτούς. ⟨215⟩ καὶ δείσας Ἀρχέλαος μή καί τι δεινὸν βλαστήσειεν αὐτῶν τῇ ἀπονοίᾳ, πέμπει σπεῖράν θ' ὁπλιτῶν χιλίαρχόν τε τὴν ὁρμὴν τῶν στασιαζόντων καταστεῖλαι πρὸ τοῦ τὸν πάντα ὅμιλον τοῦ μανιώδους αὐτῶν πλέων καταστῆναι, καὶ εἴ τινες διάδηλοι πολὺ τῶν ἄλλων καθίσταιντο προθυμίᾳ τοῦ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν, ⟨216⟩ ἐπὶ τούτους οἱ στασιῶται τῶν ἐξηγητῶν καὶ τὸ πλῆθος ἐξηγρίωσαν, βοῇ καὶ διακελευσμῷ χρώμενοι, ὥρμησάν τ' ἐπὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ περιστάντες καταλεύουσι τοὺς πλείστους αὐτῶν· ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν ταῦτα πράξασι διὰ χειρῶν αὖθις ἡ θυσία ἦν, ⟨217⟩ Ἀρχελάῳ δ' ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα μὴ οὐκ ἀνακόψαντι τὴν ἐπὶ τοῖσδ' ὁρμὴν τῆς πληθύος· ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον καὶ τοὺς ἱππεῖς, οἵ τούς τ' αὐτόθι ἐσκηνωκότας κωλύοιεν τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῶν πεζῶν δέχοιντο ἀντειλῆφθαι τἀσφαλοῦς ἤδη πεπιστευκότας. ⟨218⟩ καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς, τὸ δὲ λοιπὸν ᾤχετο ἐπ' ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυττε δ' Ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἳ δ' ἀπῇσαν τὴν ἑορτὴν

καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καίπερ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπαίδευτον. ⟨219⟩ Ἀρχέλαος δ᾿ ἐπὶ θαλάττης κατῄει μετὰ τῆς μητρός, Νικόλαον καὶ Πτολεμαῖον καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, Φιλίππῳ τἀδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίστασθαι τοῦ οἴκου καὶ τῆς ἀρχῆς. ⟨220⟩ συνεξῄει δ᾿ αὐτῷ καὶ Σαλώμη ἡ Ἡρώδου ἀδελφή, τὴν γενεὰν ἐπαγομένη τὴν αὐτῆς, πολλοί τε τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ Ἀρχελάῳ ἐπὶ κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δ᾿ ἀντιπράξοντες, καὶ μάλιστα περὶ τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποιησόμενοι καταβοάς. ⟨221⟩ ὑπαντιάζει δ᾿ ἐν Καισαρείᾳ τὸν Ἀρχέλαον Σαβῖνος, Καίσαρος ἐπίτροπος τῶν ἐν Συρίᾳ πραγμάτων, εἰς Ἰουδαίαν ὡρμημένος ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ἡρώδου χρημάτων. καὶ αὐτὸν τῆς ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς ἐπέσχεν ὁ Οὔαρος παρελθών· διὰ γὰρ Πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ᾿ Ἀρχελάου παρῆν· ⟨222⟩ καὶ Οὐάρῳ Σαβῖνος χαριζόμενος οὔτε τὰς ἄκρας ὅσαι γ᾿ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν οὔτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημήνατο, εἴα δ᾿ ἔχειν Ἀρχέλαον μέχρι Καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ Καισαρείᾳ τοῦθ᾿ ὑποσχόμενος. ἐπεὶ δ᾿ ἔπλει μὲν ἐπὶ τῆς Ῥώμης Ἀρχέλαος, Οὐάρῳ δ᾿ ἐπ᾿ Ἀντιοχείας ἐγένοντο κομιδαί, Σαβῖνος ἐπὶ Ἱεροσολύμων χωρήσας παραλαμβάνει τὰ βασίλεια. ⟨223⟩ μεταπέμψας δὲ τοὺς φρουράρχους καὶ ὁπόσοι διοικηταὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους τ᾿ ἀπαιτεῖν πρόδηλος ἦν, καὶ τὰς ἄκρας καθίστατο ᾗ αὐτῷ δοκοίη. οὐ μὴν οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς Ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλ᾿ ἔμενον σῴζοντες τὰ πάντα ᾗ προσετέτακτο αὐτοῖς· Καίσαρι δὲ φυλάττειν ἕκαστ᾿ ἦν προσποίησις αὐτοῖς.

§ 219 cf. Bell. Iud. II 2, 1.

<224> πλεῖ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπὶ Ῥώμης 4
καὶ Ἀντίπας, Ἡρώδου μὲν παῖς, ἐπ' ἀντιποιήσει τῆς ἀρχῆς, ὑποσχέσεσι Σαλώμης ἠρμένος ἐπὶ τὸ ἄρξειν, ὡς πολὺ δικαιότερον Ἀρχελάου παραλήψεσθαι τὰ πράγματα ἠξιωκὼς τῷ κατὰ τὰς προτέρας διαθήκας βασιλεὺς ἀποπεφάνθαι, ἃς ἀσφαλεστέρας εἶναι τῶν ἐπιγραφεισῶν. <225> ἐπήγετο δ' οὗτος τήν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν Νικολάου Πτολεμαῖον, φίλων τε Ἡρώδῃ τιμιώτατον γεγενημένον καὶ αὐτῷ προσκείμενον. <226> μάλιστα δ' αὐτὸν ἐνῆγεν ἐπ' ἀντιποιήσει τῆς βασιλείας φρονεῖν Εἰρηναῖος, ῥήτωρ ἀνὴρ καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν [τὴν βασιλείαν] πεπιστευμένος. διὸ δὴ καὶ τῶν κελευόντων εἴκειν Ἀρχελάῳ πρεσβυτέρῳ γ' ὄντι κἀν ταῖς ἐπιδιαθήκαις ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ οὐκ ἠνείχετο. <227> ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῶν συγγενῶν ἀπόστασις ἦν πρὸς αὐτόν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου μίσει δὲ τῷ πρὸς Ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ἐπιθυμοῦντες ἐλευθερίας καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι· εἰ δ' ἄρα τι ἀντισταίη, λυσιτελέστερον Ἀρχελάου τὸν Ἀντίπαν λογιζόμενοι συνέπραττον Ἀντίπᾳ τὴν βασιλείαν. καὶ Σαβῖνος κατηγόρει παρὰ Καίσαρι τοῦ Ἀρχελάου διὰ γραμμάτ ων.

<228> Καίσαρι δ' Ἀρχέλαος εἰσπέμψας γράμματα 5
ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προυτίθει τὰ αὐτοῦ καὶ τὴν διαθήκην τοῦ πατρός, καὶ τοὺς λογισμοὺς τῶν Ἡρώδου χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι κομίζοντα Πτολεμαῖον, ἐκαραδόκει τὸ μέλλον. <229> ὃ δὲ ταῦτά τ' ἀναγνοὺς τὰ γράμματα καὶ τὰς τοῦ Ὀάρου καὶ Σαβίνου ἐπιστολάς, ὁπόσα τε χρήματα ἦν καὶ τί ἐπ'

§ 224 cf. Bell. Iud. II 2, 3.

ἔτος ἐφοίτα, καὶ ὅσ' Ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς βασιλείας ἐπεπόμφει γράμματα, συνῆγεν ἐπὶ παροκωχῇ γνωμῶν τοὺς φίλους, σὺν οἷς καὶ Γάιον τὸν Ἀγρίππα μὲν καὶ Ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱόν, ποιητὸν δ' αὐτῷ γεγονότα πρῶτόν τε καθεδούμενον παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ τῶν ἐνεστηκότων. ⟨230⟩ καὶ πρῶτος ὁ Σαλώμης υἱὸς Ἀντίπατρος, δεινότατός τ' ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ Ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγεν Ἀρχελάῳ παιδιὰν τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι λόγον, ἔργῳ τὴν δύναμιν αὐτῆς πρότερον ἢ Καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι, ἐπικαλῶν τὰ τετολμημένα ἐπὶ τοῖς ἀπολωλόσι κατὰ τὴν ἑορτήν, ⟨231⟩ ὧν καὶ ἀδικούντων καλῶς ἔσχεν τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς ἐξουσίᾳ χρῆσθαι δυναμένους ἀνακειμένην εἶναι, καὶ μὴ ὑπ' ἀνδρὸς πεπρᾶχθαι, εἰ μὲν βασιλέως, ἀδικοῦντος τὸ Καίσαρος διαγνοίᾳ περὶ αὐτοῦ ἔτι χρώμενον, εἰ δ' ἰδιώτου, πολὺ χειρόνως διὰ τὸ μηδεμιᾶς βασιλείας ἀντιποιουμένῳ καλῶς ἄν τι συγκεχωρῆσθαι, διὰ τὸ Καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. ⟨232⟩ καθήπτετό τ' αὐτοῦ ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ μεταστάσεις ἐπικαλῶν, καὶ προκάθισιν ἐπὶ θρόνου βασιλείου, καὶ δικῶν διαλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως γενομένας, κατανεύσεις τ' αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάντων διάπραξιν, ὧν οὐδὲν ἂν μειζόνως ἐπινοῆσαι καθεσταμένον ὑπὸ τοῦ Καίσαρος εἰς τὴν ἀρχήν. ⟨233⟩ ἀνετίθει δ' αὐτῷ καὶ τῶν ἐκ τοῦ ἱπποδρόμου δεσμωτῶν τὴν ἄφεσιν, καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δὲ καὶ πιστεύεσθαι δυνάμενα διὰ τὸ φύσιν ἔχειν γίγνεσθαι ὑπό τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίᾳ τοῦ ἄρχειν προλαμβανόντων τὴν

§ 230 cf. Bell. Iud. II 2, 5.

ἐξουσίαν, πένθους τε τοῦ ἐπὶ τῷ πατρὶ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τελευτῇ γεγονότας· ⟨234⟩ *ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὴν πληθὺν ἀρχὴν τοῦ στασιάζειν λαβεῖν, εἰ τοιαῦτα εὐεργετήσαντος αὐτὸν τοῦ πατρὸς καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότος τοιοῖσδ' ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν, ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς δακρύειν μὲν προσποιούμενον τὰς ἡμέρας, ἀπολαύοντα δ' ἡδονῆς τῆς ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅσαι νύκτες.* ⟨235⟩ *φανεῖσθαί τε καὶ περὶ τὸν Καίσαρα τοιόνδ' ὄντα Ἀρχέλαον συγχωροῦντα τὴν βασιλείαν, ὁποῖος γένοιτο καὶ περὶ τὸν πατέρα· χορεύειν γὰρ καὶ ᾄδειν ὥσπερ ἐχθροῦ πεσόντος, ἀλλ' οὐκ ἀνδρὸς οὕτω μὲν συγγενοῦς τηλικαῦτα δ' εὐεργετεῖν ἐξηγμένου.* ⟨236⟩ *δεινότατόν τε πάντων ἀπέφηνε τὸ νῦν ἥκειν ἐπὶ Καίσαρα, κατανεύσει τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ προπεποιημένων ὁπόσα γένοιτ' ἂν ὑπ' αὐτοῦ καὶ βεβαίως ἤδη τοῦ αὐτοκράτορος παρεσχηκότος πραττόμενα.* ⟨237⟩ *μάλιστα δὲ τὴν σφαγὴν τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐδείνου τῷ λόγῳ καὶ τὴν δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τ' ἐνεστηκυίας καὶ ἱερείων ἐν τρόπῳ σφαχθεῖεν, ἔνιοι μὲν ξένοι οἱ δ' ἐγχώριοι, πλησθείη δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, οὐχ ὑπ' ἀλλοφύλου, ἀλλὰ τοῦ καὶ μετὰ νομίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς πράξεως, ὅπως δυνηθείη πληρῶσαι τῆς φύσει τυραννίδος τὴν πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένην ἀδικίαν,* ⟨238⟩ *δι' ἣν μηδ' ὄναρ ποτὲ ἑορᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν διαδοχὴν ἀρετῇ τοῦ πατρός· ἐπίστασθαι γὰρ αὐτοῦ τὸν τρόπον, προσετίθει δὲ καὶ Ἀντίπαν ἐκ τῶν διαθηκῶν ἰσχυρότερον εἶναι· κληθῆναι γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν βασιλείαν οὐχὶ νοσοῦντος πρὸς τῷ σώματι καὶ τὴν ψυχήν,*

§ 234 cf. Bell. Iud. II 2, 5.

ἀλλ᾽ ἀκραιφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένου, ἀλκῇ δὲ σώματος τοῖς πράγμασιν ἐφεστηκότος. <239> *εἰ δὲ καὶ πρότερον εἰς αὐτὸν ἐπ᾽ ἴσης τοῖς νῦν διατεθεῖσθαι τὸν πατέρα, ἀποπεφάνθαι ποταπὸς ἂν γένοιτο βασιλεύς, τὸν μὲν κύριον παρασχεῖν τὴν βασιλείαν Καίσαρα ἀφῃρημένον τοῦ δοῦναι τὴν ἐξουσίαν, τοὺς δὲ πολίτας ἰδιώτην ὄντα ἀκμὴν σφάττειν ἐν ἱερῷ μὴ ἀποτετραμμένον.*

6 <240> *καὶ Ἀντίπατρος μὲν τοιάδ᾽ εἰπών, καὶ μαρτύρων παραστάσεσι τὰ εἰρημένα κρατυνάμενος πολλοῖς τῶν συγγενῶν, παύεται τοῦ λέγειν· ἀνίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Ἀρχελάου, καὶ ἔλεγε τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀνατιθεὶς μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῇ Ἀρχελάου· τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδ᾽ ἄρχοντας οὐ μόνον τῷ καθ᾽ αὑτοὺς ὑβρίζοντι εἶναι πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τὴν ἄμυναν τῶν εὐγνωμονεῖν προαιρουμένων.* <241> *ὡς δὲ πολέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ᾽ Ἀρχελάου τὸ δ᾽ ἀληθὲς εἰς Καίσαρα, φανερὸν εἶναι· τοὺς γὰρ τοῦ ὑβριοῦντος κωλυτὰς παραγενομένους καιρίως Ἀρχελάου πεπομφότος κτεῖναι ἐπιθεμένους, οὔτε τοῦ θεοῦ οὔτε τοῦ νόμου τῆς ἑορτῆς ἐν φροντίδι γενομένους,* <242> *ὧν Ἀντίπατρον οὐκ αἰσχύνεσθαι ἐκδικητὴν καθιστάμενον ἐπὶ θεραπείᾳ ἔχθρας τῆς αὑτοῦ πρὸς Ἀρχέλαον, ἢ μίσει τοῦ ἀρετῇ δικαίου. ‘οἱ παρελθόντες καὶ μὴ πρὸς διανοουμένους ἄρχοντες ἀδίκων ἔργων, οἷδ᾽ εἰσὶν οἱ βιαζόμενοι καὶ μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ᾽ ὅπλα χωρεῖν.’* <243> *ἀνετίθει δὲ καὶ τὰ λοιπὰ πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τῶν κατηγόρων· οὐδὲν γὰρ ὅ τι μὴ οὐ μετὰ γνώμης τῆς αὐτῶν γεγενημένον αἰτίᾳ τοῦ ἀδικεῖν ὑπάγεσθαι. οὐ*

§ 240 cf. Bell. Iud. II 2, 6.

τῇ φύσει δ' οὕτως αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶναι, ἀλλὰ τῷ βλάψειν ἂν δοκεῖν Ἀρχέλαον· τοσήνδ' αὐτοῖς εἶναι βουλὴν τοῦ ὑβριοῦντος εἰς ἄνδρα συγγενῆ καὶ πατρὸς μὲν εὐεργέτην, συνήθη δ' αὐτοῖς καὶ διὰ παντὸς οἰκείως πεπολιτευμένον. ⟨244⟩ *τάς γε μὴν διαθήκας ὑπό τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως, καὶ κυριωτέρας εἶναι τῶν γεγραμμένων πρότερον διὰ τὸ Καίσαρι ὡς δεσπότῃ τῶν ὅλων καταλελεῖφθαι τὴν κρίσιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων.* ⟨245⟩ *μιμήσεσθαί τ' οὐδαμῶς Καίσαρα τὴν ὕβριν αὐτῶν, οἳ τῆς Ἡρώδου παντοίως ἀπολαύσαντες παρ' ὃν ἔζη καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάντα ἐφ' ὕβριν γνώμης ἐπείγοιντο αὐτοῦ, οὐδ' αὐτῶν περὶ τὸν συγγενῆ τοιούτων γεγονότων.* ⟨246⟩ *οὔκουν Καίσαρά γ' ἀνδρὸς ἐπ' αὐτῷ πεποιημένου τὰ πάντα καὶ φίλου καὶ συμμάχου καταλύσειν τὰς διαθήκας, ἐπὶ πίστει τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. οὐδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τὴν ἐκείνων τὴν Καίσαρος ἀρετὴν καὶ πίστιν, πρὸς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην ἀνενδοίαστον γενομένην,* ⟨247⟩ *καὶ μανίαν καὶ λογισμῶν ἔκστασιν κατακρινεῖν ἀνδρὸς βασιλέως, υἱεῖ μὲν ἀγαθῷ τὴν διαδοχὴν καταλελοιπότος, πίστει δὲ τῇ αὐτοῦ προσπεφευγότος· οὔθ' ἁμαρτεῖν Ἡρώδην ποτὲ περὶ κρίσιν τοῦ διαδόχου, σωφροσύνῃ κεχρημένον ἐπὶ τῇ Καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι.*

⟨248⟩ *καὶ Νικόλαος μὲν τοιάδε διελθὼν καταπαύει* 7
τὸν λόγον, Καῖσαρ δ' Ἀρχέλαον προσπεσόντα αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα φιλοφρόνως τ' ἀνίστη, φάμενος ἀξιώτατον εἶναι τῆς βασιλείας, πολλήν τ' ἀπέφαινε τροπὴν γνώμης τῆς αὐτοῦ, (ὡς) οὐκ ἄλλα πράξων, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε διαθῆκαι ὑπηγόρευον καὶ Ἀρχελάῳ συνέφερεν.

§ 248 cf. Bell. Iud. II 2, 7.

⟨249⟩ οὐ μέντοι γ' ἐκεκύρωτο οὐδέν, ὡς ἂν ἐχεγγύῳ παραδείγματι χρώμενον ἐπ' ἀδείας Ἀρχέλαον εἶναι. καὶ διαλύσεως τῶν ἀνδρῶν γενομένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτὸν εἴτε Ἀρχελάῳ τὴν βασιλείαν ἐπικυρωτέον, εἴτε νομὴν αὐτῆς ποιεῖσθαι παντὶ τῷ Ἡρώδου γένει, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς ἐπικουρίας δεομένων.

10 ⟨250⟩ πρότερον δ' ἢ κύρωσίν τινα τούτων γενέσθαι, Μαλθάκη θ' ἡ Ἀρχελάου μήτηρ νόσῳ τελευτᾷ, καὶ παρὰ Οὐάρου τοῦ τῆς Συρίας στρατηγοῦ παρῆν γράμματα τὴν Ἰουδαίων ἀπόστασιν διασαφοῦντα. ⟨251⟩ τοῦ γὰρ Ἀρχελάου μετὰ τὸν ἔκπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, καὶ Οὔαρος αὐτός, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως τιμωρίᾳ περιβαλών, καὶ τοῦ πλείστου τῆς στάσεως ἐπίσχεσιν ποιησάμενος πολλῆς γενομένης, ἐπ' Ἀντιοχείας τὴν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάγμα ἓν τῆς στρατιᾶς ἐν Ἱεροσολύμοις λειπόμενος, τὴν Ἰουδαίων νεωτεροποιίαν ἐπιστομιοῦντας. ⟨252⟩ οὐ μὴν ἐπεραίνετό γ' οὐδὲν ἐπὶ παύλῃ τοῦ μὴ οὐ στασιάσοντος αὐτῶν. ὅ τε γὰρ Οὔαρος ἀπῄει, καὶ Σαβῖνος ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καίσαρος ὑπομείνας αὐτόθι μεγάλως τοὺς στασιώτας κατεπόνει, στρατιᾷ τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ περιέσοιτο αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει. ⟨253⟩ πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας δορυφόρους ἐχρῆτο αὐτοῖς, ἐπείγων τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἐκταράττων ἐπ' ἀποστάσει· τάς τε γὰρ ἄκρας ἐβιάζετο παραλαμβάνειν, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρεύνῃ προθύμως ὥρμητο [βίᾳ] διὰ κέρδη καὶ πλεονεξιῶν ἐπιθυμίας.

2 ⟨254⟩ ἐνστάσης δὲ τῆς πεντηκοστῆς (ἑορτὴ δ' ἡμῶν ἐστι πάτριος τοῦτο κεκλημένη) οὔτι κατὰ τὴν θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροι-

§ 254 cf. Bell. Iud. II 3, 1.

νίαν τῆς Σαβίνου ὕβρεως μυριάδες συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαί, Γαλιλαίων τε καὶ Ἰδουμαίων, Ἱεριχουντίων θ' ἡ πληθύς, καὶ ὁπόσοι περάσαντες Ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε Ἰουδαίων πλῆθος ἦν, οἳ πρὸς πάντας συνειλέχατο, καὶ πολὺ προθυμότεροι τῶν ἄλλων ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ Σαβίνου ὡρμήκεσαν. ⟨255⟩ *καὶ τρία μέρη νεμηθέντες ἐπὶ τοσῶνδε στρατοπεδεύονται χωρίων, οἳ μὲν τὸν ἱππόδρομον ἀπολαβόντες, καὶ τῶν δὲ λοιπῶν δύο μερῶν οἳ μὲν τῷ βορείῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένοι τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον, μοῖρα δ' αὐτῶν ἡ τρίτη τὰ πρὸς δυόμενον ἥλιον, ἔνθα καὶ τὸ βασίλειον ἦν. ἐπράττετο δὲ τὰ πάντ' αὐτοῖς ἐπὶ πολιορκίᾳ τῶν Ῥωμαίων ἁπανταχόθεν αὐτοῖς ἀποκεκλεισμένων.* ⟨256⟩ *καὶ Σαβῖνος (ἔδεισε γὰρ τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν ἐν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν ποιουμένων ὑπὸ τοῦ ἡττᾶσθαι μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς ἀρετὴ κρίνοιθ' ἂν τὸ νικᾶν) παραχρῆμά θ' ὡς τὸν Ὀὗαρον ἔπεμψε γράμματα, καὶ τὸ σύνηθες, οὐκ ἀνίει κελεύων ἐκ τοῦ ὀξέος βοηθεῖν ὡς κινδύνου μεγίστου τὸ ἐγκαταληφθὲν στράτευμα περιεσχηκότος, διὰ τὸ μὴ εἰς μακρὰν ἐλπίζειν κατακοπήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς.* ⟨257⟩ *αὐτὸς δὲ τοῦ φρουρίου τὸν ὑψηλότατον τῶν πύργων καταλαβόμενος Φασάηλον, ἐπὶ τιμῇ τοῦ Ἡρώδου ἀδελφοῦ Φασαήλου ᾠκοδομημένον τε καὶ οὕτως εἰρημένον τελευτῆς ὑπὸ Παρθυαίων αὐτῷ γενομένης, κατέσειε τοῖς Ῥωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς Ἰουδαίοις, αὐτὸς μὲν οὐδ' εἰς τοὺς φίλους τολμῶν κατιέναι, τοὺς δ' ἄλλους προαποθνήσκειν αὐτοῦ τῆς πλεονεξίας δικαιῶν.* ⟨258⟩ *τολμησάντων δ' εἰς τὴν ἔξοδον τῶν Ῥωμαίων, μάχη*

§ 257 cf. Bell. Iud. II 3, 2.

συνέστη καρτερὰ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων ἔργῳ ἐκράτουν. οὐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς Ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τοῦ δεινοῦ, πολλῶν αὐτοῖς πεπτωκότων, ⟨259⟩ περιοδεύσαντες δ' ἀνίασιν ἐπὶ τὰς στοὰς αἵπερ ἦσαν τοῦ ἱεροῦ τὸν ἔξωθεν περίβολον περιέχουσαι, καὶ πολλῆς μάχης γενομένης λίθους τ' ἠφίεσαν, τοὺς μὲν ἐκ χειρῶν ὑπάραντες τοὺς δ' (ἐκ) σφενδονῶν, ἀθληταὶ τρόπου τοιαύτης μάχης ὄντες, ⟨260⟩ καὶ οἱ τοξόται πάντες παρατεταγμένοι μεγάλ' ἔβλαπτον τοὺς Ῥωμαίους διὰ τὸ ὑπερδέξιοί τ' εἶναι καὶ ἐπιχειρεῖσθαι μὲν ἄποροι διὰ τὸ ἀνέφικτοι τοῖς εἰσακοντίζειν πειρωμένοις εἶναι, ῥᾳους δὲ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἡ μάχη συνέστη τοιάδ' οὖσα, ⟨261⟩ ἔπειτα δ' οἱ Ῥωμαῖοι δεινῶς φέροντες τοῖς δρωμένοις πῦρ ἐνιᾶσι ταῖς στοαῖς, λαθόντες Ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν προστιθέμενον καὶ μετὰ τῶν ἐγείρειν φλόγα δυναμένων ἥπτετο τοῦ ὀρόφου ᾗ τάχος. ⟨262⟩ ὁ δὲ ξύλωσιν παρέχων πίττης τε καὶ κηροῦ πλέον, ἔτι δὲ κηρῷ χρυσὸν ἐπαληλιμμένον, εὐθέως εἶκεν· ἔργα τε μεγάλα ἐκεῖνα καὶ ἀξιολογώτατα ἠφανίζετο, καὶ τοὺς ὑπὲρ τῶν στοῶν ὄλεθρος οὗτος ἀπροσδόκητος κατέλαβεν. οἳ μὲν γὰρ τοῦ ὀρόφου καταρραγέντος συγκατεφέροντο αὐτῷ, τοὺς δὲ περισταδὸν ἔβαλλον οἱ πολέμιοι· ⟨263⟩ πολλοὶ δ' ἀπορίᾳ τε σωτηρίας καὶ ἐκπλήξει κακοῦ τοῦ περιεστηκότος οἳ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἐπαφίεσαν ἑαυτούς, οἳ δὲ καὶ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι διάδρασιν αὐτοῦ ἐποιοῦντο. ὁπόσοι δ' εἰς τὸ κατόπιν χωρήσαντες ὁδῷ ᾗ ἀναβεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ Ῥωμαῖοι πάντας ἔκτειναν γυμνούς τ' ὄντας καὶ τὰ φρονήματα ἐκλελυμένους, οὐδὲν τῆς ἀπονοίας διὰ τὸ

ἄοπλον βοηθεῖν δυναμένης. ⟨264⟩ ἐσώθη δὲ τῶν ἀνελθόντων ἐπὶ τὸ τέγος οὐδ' ὁστισοῦν. καὶ οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τοῦ πυρὸς ᾗ παρείκοι ὠσθέντες ἐκράτουν τοῦ θησαυροῦ, καθ' ὃν ἱερὰ ἦν χρήματα· καὶ διεκλάπη μὲν πολλὰ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, Σαβῖνος δὲ περιεποίησεν εἰς τὸ φανερὸν τετρακόσια τάλαντα.

3 *⟨265⟩ Ἰουδαίους δ' ἐλύπει μὲν τὸ πάθος τῶν φίλων οἳ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύπει δὲ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. οὐ μὴν ἀλλ' ὅπερ αὐτῶν ἐτύγχανε συνεστραμμένον καὶ μαχιμώτατον, τούτῳ ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον ἠπείλουν πῦρ τ' ἐνήσειν αὐτῷ καὶ πάντας κτενεῖν, κελεύοντες ᾗ τάχος ἀπιέναι, καὶ πειθομένοις ὑπισχνούμενοι ἄδειαν, καὶ Σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. ⟨266⟩ καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ηὐτομόλησαν πρὸς αὐτούς· Ῥοῦφος δὲ καὶ Γρᾶτος τρισχιλίους τὸ μαχιμώτατον τοῦ Ἡρώδου στρατεύματος ἔχοντες, ἄνδρας τοῖς σώμασι δραστηρίους, Ῥωμαίοις προστίθενται. καί τι καὶ ἱππικὸν ἦν ὑπὸ τῷ Ῥούφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσθήκη τῶν Ῥωμαίων ἐγεγόνει. ⟨267⟩ Ἰουδαίοις δ' οὐκ ἠμελεῖτο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλευον, καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐκέλευον μὴ ἐμποδισταῖς εἶναι τοῦ ἀποληψομένου χρόνῳ παροῦσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τὴν πάτριον. ⟨268⟩ Σαβίνῳ μὲν οὖν εὐκτὸν ἦν ἀπιέναι μετὰ τῶν στρατιωτῶν, πιστεύειν δ' οὐχ οἷός τ' ἦν διὰ τὰ πεπραγμένα, καὶ τὸ λίαν ἄγνωμον τῶν πολεμίων ἐπ' ἀποτροπῇ τοῦ καταστησομένου εἶχεν· ἅμα δὲ καὶ τὸν Οὐᾶρον ἥξειν προσδοκῶν ὑπέμενε τὴν πολιορκίαν.*

4 *⟨269⟩ ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἕτερα μυρία θορύβων ἐχόμενα τὴν Ἰουδαίαν κατελάμβανε, πολλῶν πολλα-*

§ 265 cf. Bell. Iud. II 3, 4. § 269 cf. Bell. Iud. II 4, 1.

χόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ Ἰουδαίων ἔχθρας ἐπὶ τὸ πολεμεῖν ὡρμημένων. ⟨270⟩ *δισχίλιοι μὲν* (*γὰρ*) *τῶν ὑφ' Ἡρώδῃ ποτὲ στρατευσαμένων καὶ ἤδη καταλελυκότες ἐν αὐτῇ Ἰουδαίᾳ συστάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀντιστατοῦντος αὐτοῖς Ἀχιάβου τοῦ Ἡρώδου ἀνεψιοῦ, κἀκ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεωσμένου δι' ἐμπειρίαν τὴν εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀνδρῶν, ταῖς δὲ δυσχωρίαις σώζοντος ὁπόσα δυνατά.*

5 ⟨271⟩ *Ἰούδας δ' ἦν Ἐζεκίου τοῦ ἀρχιλῃστοῦ υἱός, ἐπὶ μέγα δυνηθέντος, ὑφ' Ἡρώδου δὲ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. οὗτος οὖν ὁ Ἰούδας περὶ Σέπφωριν τῆς Γαλιλαίας συστησάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἀπονενοημένων ἐπιδρομὴν τῷ βασιλείῳ ποιεῖται, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ὥπλιζε τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ ἀποφέρεται χρήματα ὁπόσα κατελείφθη αὐτόθι,* ⟨272⟩ *φοβερός θ' ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προστυγχάνοντας, ἐπιθυμίᾳ μειζόνων πραγμάτων καὶ ζηλώσει βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ τοῦ δ' ὑβρίζειν περιουσίᾳ κτήσεσθαι προσδοκῶν γέρας τὸ ἐντεῦθεν.*

6 ⟨273⟩ *ἦν δὲ καὶ Σίμων δοῦλος μὲν Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως δ' ἀνὴρ εὐπρεπὴς καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος ἐπὶ μέγα προύχων τε καὶ πεπιστευμένος. οὗτος ἀρθεὶς τῇ ἀκρισίᾳ τῶν πραγμάτων διάδημά τ' ἐτόλμησε περιθέσθαι,* ⟨274⟩ *καί τινος πλήθους συστάντος καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγγελθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἶναι ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὁντινοῦν, τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον πίμπρησι, δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκατειλημμένα. πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων πολλαχοῦ τῆς χώρας πῦρ ἐνιεὶς ἠφάνιζε, τοῖς συνεστηκόσι λείαν ἄγειν* [*τὰ ἐγκαταλελειμμένα*] *ἐπιτρέ-*

*πων. ⟨275⟩ ἐπέπρακτο δ' ἄν τι μεῖζον ὑπ' αὐτοῦ μὴ ταχείας ἐπιστροφῆς γενομένης· ὁ γὰρ Γρᾶτος ὁ τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν Ῥωμαίοις προστεθειμένος, μεθ' ἧς εἶχε δυνάμεως ὑπαντιάζει τῷ Σίμωνι, ⟨276⟩ καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ἐπὶ πολὺ γενομένης τό τε πολὺ τῶν Περαίων, ἀσύντακτοι ὄντες καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ἐπιστήμῃ μαχόμενοι, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοῦ Σίμωνος, φυγῇ διά τινος φάραγγος σώζοντος αὐτόν, Γρᾶτος ἐντυχὼν τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει. ⟨277⟩ κατεπρήσθη δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐν Ἀμαθοῖς βασίλεια ὑπὸ τινῶν συστάντων ἀνδρῶν Σίμωνι παραπλησίων. οὕτω πολλὴ ἀφροσύνη ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει διὰ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον οὐκ εἶναι τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ, τοὺς δ' ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονιστὰς τοῦ στασιάσοντος τῶν ἀνθρώπων ὑπέκκαυμα αὐτῶν διά τε τοῦ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν γενέσθαι, ⟨278⟩ ἐπεὶ καὶ Ἀθρόγγης, ἀνὴρ οὔτε προγόνων ἐπι- 7
φανὴς ἀξιώματι οὔτ' ἀρετῆς περιουσίᾳ ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν δὲ καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὤν, ἄλλως δὲ μεγέθει σώματος καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ διαπρέπων, ἐτόλμησεν ἐπὶ βασιλείᾳ φρονῆσαι, καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ πλέον ὑβρίσαι καὶ θνήσκων οὐκ ἐν μεγάλοις τίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ἐπὶ τοιοῖσδ' ἀνάλωμα γενησόμενον. ⟨279⟩ ἦσαν δ' αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέτταρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ καὶ ἐπὶ μέγα προύχειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπιστευμένοι, πρόβλημα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τ' αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος· συλλέγεται γὰρ μεγάλη πληθὺς πρὸς αὐτούς. ⟨280⟩ καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ ὑπεστρατήγουν αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας*

§ 275 cf. Bell. Iud. II 4, 2.

φοιτῶντες δι' αὐτῶν· ὃ δὲ διάδημα περιθέμενος βουλευτήριόν τ' ἦγεν ἐπὶ τοῖς ποιητέοις καὶ τὰ πάντα γνώμῃ ἀνακείμενα εἶχε τῇ αὐτοῦ. ⟨281⟩ *διέμενέ τ' ἐπὶ πολὺ τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχύς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ καὶ ἃ πράττειν ἐθέλοι μὴ ἀποστερουμένῳ. φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπὶ μέγα προσκείμενοι Ῥωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν μίσει πολιτεύοντες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους, τούτους μὲν ὕβρει ᾗ χρήσαιντο ἐπὶ τῆς Ἡρώδου ἀρχῆς, Ῥωμαίους δ' ὧν εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν.* ⟨282⟩ *προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ ἐπὶ πλέον ὁμοίως ἐξηγρίωσαν. διάφευξίς τ' οὐκ ἦν τοῖς πᾶσιν ἐμπεσεῖν τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ συνηθείᾳ τοῦ φονεύειν. ἐπιτίθενται δέ ποτε καὶ Ῥωμαίων λόχῳ κατὰ Ἐμμαοῦντα, οἳ σῖτόν τε καὶ ὅπλα τῆς στρατιᾶς ἔφερον· καὶ περιστάντες Ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον, ὃς ἡγεῖτο τοῦ τάγματος, καὶ τετταράκοντα τῶν περὶ αὐτὸν πεζῶν τοὺς κρατίστους κατηκόντιζον·* ⟨283⟩ *οἱ δὲ λοιποὶ δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, Γράτου σὺν τοῖς βασιλικοῖς οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς γενομένης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολὺν μὲν χρόνον τοιουτοτρόποις χρώμενοι μάχαις, Ῥωμαίους τε παρελύπησαν οὐκ ὀλίγα καὶ τὸ ἔθνος ἐκάκωσαν ἐπὶ μέγα.* ⟨284⟩ *χειροῦνται δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὃ μὲν Γράτῳ συμβαλὼν ὃ δὲ Πτολεμαίῳ· καὶ τὸν πρεσβύτατον Ἀρχελάου λαβόντος, ὁ τελευταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνου λελυπημένος, καὶ ἄπορον ἐπὶ πλέον δρῶν τὴν σωτηρίαν ὑπὸ μονώσεως καὶ καμάτου πολλοῦ, ψιλωθεὶς τῆς δυνάμεως ἐπὶ δεξιαῖς καὶ πίστει τοῦ θείου Ἀρχελάῳ παραδίδωσιν αὐτόν.*

§ 282 cf. Bell. Iud. II 4, 3.

⟨285⟩ καὶ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται, ληστηρίων 8
δ' ἡ Ἰουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ ὡς ἂν παρατύχοιέν τινι οἱ συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς προϊστάμενος ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ κοινοῦ ἠπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ῥωμαίοις λυπηροὶ καθιστάμενοι, τοῦ δ' ὁμοφύλου φόνον ἐπὶ μήκιστον ἐμποιοῦντες.

⟨286⟩ Ὃᾶρος δ' ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πυνθάνεται τὰ 9
πεπραγμένα Σαβίνου γράψαντος πρὸς αὐτόν, δείσας περὶ τοῦ τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν (τρία γὰρ ἐπὶ Συρίας τὰ πάντα ἦν) καὶ ἴλας ἱππέων τέτταρας, ὁπόσα τ' ἐπικουρικὰ ἢ βασιλεῖς ἤ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. ⟨287⟩ εἴρητο δὲ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι προεξεπέμποντο. διδόασὶ δ' αὐτῷ καὶ Βηρύτιοι, διιόντι αὐτῶν τὴν πόλιν, ἐπικούρους πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ Ἀρέτας ὁ Πετραῖος, ἔχθει τῷ Ἡρώδου φιλίαν τὴν Ῥωμαίων κτώμενος, οὐκ ὀλίγην χεῖρα πεζῶν τε καὶ ἱππέων. ⟨288⟩ συναχθείσης δ' ἐν Πτολεμαΐδι πάσης ἤδη τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης τῷ υἱῷ παραδοὺς καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων Γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ τὰ Πτολεμαΐδος ἐχόμενα κατοικοῦσιν· ⟨289⟩ ὃς ἐμβαλὼν τούς τ' ἀντικαταστάντας εἰς μάχην τρέπεται, καὶ Σέπφωριν ἑλὼν τοὺς μὲν οἰκήτορας ἠνδραποδίσατο τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ Ὃᾶρος ἐπὶ Σαμαρείας τῷ παντὶ στρατῷ προϊὼν τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε διὰ τὸ ἀνέγκλητον ἐπὶ τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι, στρατοπεδεύεται δ' ἔν τινι κώμῃ Πτολεμαίου κτήματι· Ἄρους ὄνομ' αὐτῇ. ⟨290⟩ καὶ οἱ Ἄραβες μίσει τῷ Ἡρώδου ἐμπιμπρᾶσιν αὐτήν, ἐχθρῶς καὶ πρὸς φίλους τοὺς ἐκεί-

§ 286 cf. Bell. Iud. II 5, 1.

νου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες Σαμφὼ κώμην ἑτέραν διήρπασάν θ' οἱ Ἄραβες καὶ ἔκαυσαν, πάνυ ἐρυμνὴν οὖσαν καὶ ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ προόδῳ οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. ⟨291⟩ πίμπραται δὲ καὶ Ἐμμαοῦς, Ȣάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν ἐντετελευτηκότων, προεκλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ⟨292⟩ ἐντεῦθεν δὲ καὶ Ἱεροσολύμοις ἤδη συνῆπτε, καὶ Ἰουδαίων οἱ κατὰ πολιορκίαν τοῦ τάγματος τῇδε στρατοπεδευόμενοι τὴν ὄψιν τῆς προσόδου τῶν στρατευμάτων οὐχ ὑπομείναντες ᾤχοντο, ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. ⟨293⟩ οἱ δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἰουδαῖοι, δεινῶς τοῦ Ȣάρου σφίσιν ἐγκαλοῦντος, ἀπελύοντο τὰς αἰτίας ὡς τῆς μὲν συνόδου τῆς πληθύος διὰ τὴν ἑορτὴν γενομένης, τοῦ δὲ πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ δὲ τῶν ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς καὶ συμπολιορκηθέντες Ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. ⟨294⟩ προαπηντήκασι δὲ τῷ Ȣάρῳ Ἰώσηπός τ' ἀνεψιὸς Ἡρώδου βασιλέως, Γρᾶτός τε καὶ Ῥοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τῶν στρατιωτῶν ἄγοντες, καὶ τῶν Ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. Σαβῖνος δ' οὐκ ἀφίκετο Ȣάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ἐπὶ θάλατταν.

10 ⟨295⟩ Ȣᾶρος δὲ κατὰ τὴν χώραν πέμψας τοῦ στρατοῦ μέρος ἐπεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως, καὶ σημαινομένων τοὺς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δ' οὓς καὶ ἀφῆκεν. ἐγένοντο δ' οἱ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν σταυρωθέντες δισχίλιοι. ⟨296⟩ μετὰ δὲ τοῦτο τὴν μὲν αὐτοῦ στρατιὰν ἀποπέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' οὐδαμινοῖς οὖσαν πράγμασι· πολλὰ γὰρ

§ 295 cf. Bell. Iud. II 5, 2.

ἠτάκτητο αὐτοῖς καὶ παρήκουστο τῶν δογμάτων καὶ ὧν ἠξίου Οὐᾶρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ ἐκ τοῦ κακουργεῖν περιεγένοντο αὐτοῖς· ⟨297⟩ αὐτὸς δὲ μυρίους Ἰουδαίους συνεστηκέναι πυνθανόμενος ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἳ δ' οὐχ ἧκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ Ἀχιάβου συνελθόντες. καὶ Οὐᾶρος τῷ πλήθει συγχωρῶν τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ἐπὶ Καίσαρα ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. ⟨298⟩ Καῖσαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς ἀφῆκεν, ὁπόσοι δὲ συγγενεῖς ὄντες Ἡρώδου συνεστράτευον αὐτοῖς, τούσδ' ἐκόλασε μόνους, οἳ μηδὲν φροντίσαντες τοῦ δικαίου κατὰ τῶν οἰκείων ἐστράτευον.

⟨299⟩ Οὐᾶρος μὲν δὴ ταῦτα καταστησάμενος, καὶ 11
φρουρὰν Ἱεροσολύμων τὸ καὶ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' Ἀντιοχείας ἠπείγετο· Ἀρχελάῳ δ' ἐπὶ Ῥώμης ἑτέρων πραγμάτων ἐφύοντο ἀρχαὶ κατὰ τοιαύτας αἰτίας. ⟨300⟩ ἀφίκετο εἰς τὴν Ῥώμην πρεσβεία Ἰουδαίων, Οὐάρου τὸν ἀπόστολον αὐτῶν τῷ ἔθνει ἐπικεχωρηκότος, ὑπὲρ αἰτήσεως αὐτονομίας. καὶ ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμῃ τοῦ ἔθνους πεντήκοντα, συνίσταντο δ' αὐτοῖς τῶν ἐπὶ Ῥώμης Ἰουδαίων ὑπεροκτακισχίλιοι. ⟨301⟩ Καίσαρός τε συνέδριον φίλων τε τῶν αὐτοῦ καὶ Ῥωμαίων τῶν πρώτων συναγαγόντος ἐν ἱερῷ Ἀπόλλωνος μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ τοῦ πλήθους τῶν αὐτόθεν Ἰουδαίων ἀφικνοῦνται, Ἀρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων. ⟨302⟩ ὁπόσοι δὲ συγγενεῖς ἦσαν τοῦ βασιλέως, Ἀρχελάῳ μὲν συντετάχθαι διὰ μῖσος τὸ πρὸς αὐτὸν ὑστέρουν, τοῖς δὲ πρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δεινὸν

§ 299 cf. Bell. Iud. II 6, 1.

ἡγοῦντο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ αὐτῶν οἰόμενοι γενήσεσθαι παρὰ Καίσαρι κατ' ἀνδρὸς οἰκείου τοιάδε πράττειν προθυμεῖσθαι. ⟨303⟩ *παρῆν δ' ἤδη καὶ Φίλιππος ἀπὸ Συρίας, ἐξοτρύναντος αὐτὸν Οὐάρου, τὸ μὲν κεφάλαιον ἐπὶ συνηγορίᾳ τἀδελφοῦ (πάνυ γὰρ εὐνόει Οὐᾶρος αὐτῷ), γενομένης δὲ τῇ βασιλείᾳ μεταπτώσεως (καὶ τάδε γὰρ ὑπώπτευεν Οὐᾶρος, νέμησιν αὐτῆς γενήσεσθαι διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς αὐτονομίας γλιχομένους) οὐχ ὑστεριῶν τοῦ κἂν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινὰ φέρεσθαι.*

2 ⟨304⟩ *λόγου οὖν τοῖς Ἰουδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἳ ἐπὶ καταλύσει τῆς βασιλείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίαν τῶν Ἡρώδου παρανομιῶν τρέπονται, βασιλέα μὲν ὀνόματι ἀποφαίνοντες αὐτόν, τῶν δ' ἐν ταῖς τυραννίσιν ἑκάσταις τὸ ἀνήκεστον ἀναδεξάμενον εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Ἰουδαίων συνθέντα κεχρῆσθαι, τοῦ πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ προσκαινουργεῖν οὐκ ἀπηλλαγμένον.* ⟨305⟩ *πολλῶν γοῦν ὄντων οἳ ὀλέθροις ἀπολώλοιεν οἵους οὐχ ἱστορῆσθαί πω πρότερον, πολλῷ δυστυχεστέρους τοῦ πάθους ἐκείνων τοὺς ζῶντας εἶναι, οὐ μόνον ὧν ὄψει καὶ διανοίᾳ ἐπ' αὐτοῖς ἀνιαθεῖεν, ἀλλὰ καὶ ὧν ταῖς οὐσίαις.* ⟨306⟩ *πόλεις τε τὰς μὲν περιοικίδας καὶ ὑπ' ἀλλοφύλων οἰκουμένας κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι μετὰ καταλύσεώς τε καὶ ἀφανισμοῦ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κατῳκημένων,* ⟨307⟩ *πενίας δ' ἀπόρου τὸ ἔθνος ἀναπεπληκέναι, σὺν ὀλίγοις εὔδαιμον παρειληφότα, τῶν τ' εὐπατριδῶν, ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις, τὰς οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συγχωρήσειε τὴν ἄδειαν τοῦ ζῆν, ψιλῶσιν χρημάτων καταδικάζοντα.* ⟨308⟩ *καὶ χωρὶς μὲν*

§ 304 cf. Bell. Iud. II 6, 2.

πράττεσθαι φόρους ἐπιβαλλομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωρὶς δ' εὐπορίας εἶναι παρακαταβολὰς αὐτῷ τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις καὶ τῶν δούλων οἳ ἐπ' εἰσπράξει τῶν φόρων ἐξίοιεν, διὰ τὸ μὴ εἶναι κτῆσιν τοῦ ἀνυβρίστου μηδ' οὕτως, μηδ' ἀργυρίων διδομένων. ⟨309⟩ παρθένων μέντοι φθορὰς καὶ γυναικῶν αἰσχύνας, ὁπόσας ἐπὶ παροινίᾳ καὶ ἀπανθρωπίᾳ δρωμένας, σιγᾶν διὰ τὸ ἡδονὴν ἴσην εἶναι τοῖς πεπονθόσι τοῦ μὴ γεγονέναι τὴν ἐκ τοῦ ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. τοσήνδε Ἡρώδην ἐπεισάγεσθαι τὴν ὕβριν αὐτοῖς ὁπόσην οὐδ' ἂν θηρίον, ἀνθρώπων ἐπιστατεῖν δυνάμεως αὐτῷ παραγενομένης. ⟨310⟩ πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων καὶ μεταστάσεων παραλαβουσῶν τὸ ἔθνος, οὐδεμίαν ἱστορῆσθαι πώποτε τοιάνδε δυστυχίαν ἐπελθοῦσαν αὐτῷ οἵαν αὐτὸς Ἡρώδης ἐπετίθει τῷ ἔθνει. ⟨311⟩ καὶ διὰ ταῦτ' εἰκότως ἂν γενέσθαι τὸ ἀσμένως Ἀρχέλαον βασιλέα προσειπεῖν, οἰομένους πάνθ' ὁντινοῦν τὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἐρχόμενον Ἡρώδου μετριώτερον φανεῖσθαι, καὶ τόν τε πατέρα συνολοφύρασθαι αὐτῷ θεραπεύοντας, εἴ γε μετρίου τυχεῖν δυνηθεῖεν, καὶ τἆλλα οἰκειουμένους. ⟨312⟩ τὸν δὲ δείσαντα μὴ οὐχ Ἡρώδου γνήσιος πιστεύοιτο υἱός, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος ἐπαγαγεῖν τῷ ἔθνει τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα μηδέπω τέλεον κρατυνάμενον τὴν ἡγεμονίαν διὰ τὸ ἐπὶ Καίσαρι δοῦναι καὶ μὴ τὴν ἐξουσίαν εἶναι. ⟨313⟩ παράδειγμά τε τῆς εἰσαῦθις ἀρετῆς τιθέναι τοῖς ἀρχθησομένοις μετριότητα καὶ εὐνομίαν, ᾗ χρήσαιτ' ἂν πρὸς αὐτούς, ἀπὸ τῆς ἐν πρώτοις ἀποδειχθείσης πράξεως ἐπί τε τοῖς πολίταις καὶ τῷ θεῷ, τρισχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τεμένει ποιησάμενον. πῶς οὐκ ἂν ἤδη καὶ δικαίῳ μίσει χρή-

σασθαι κατ' αὐτῶν, πρὸς τῇ λοιπῇ ὠμότητι καὶ ἔγκλημα τῆς ἀντιστάσεως καὶ ἀντιλογίας ἐπὶ τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; ⟨314⟩ ἦν δὲ κεφάλαιον αὐτοῖς τῆς ἀξιώσεως, βασιλείας μὲν καὶ τοιῶνδ' ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, προσθήκην δὲ Συρίας γεγονότας ὑποτάττεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατηγοῖς· φανερωθήσεσθαι γὰρ οὕτως εἴτ' ἀληθῶς στασιώδεις εἶεν καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσηϲκημένοι, εἴτε καὶ εὔτακτοι μετριωτέρων τυχόντες οἳ ἐπιστήσονται αὐτοῖς.

3 ⟨315⟩ τοιαῦτα δὲ τῶν Ἰουδαίων εἰρηκότων, Νικόλαος τούς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε τῶν ἐγκλημάτων, Ἡρώδην μὲν διὰ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον (οὐ γὰρ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ἐπὶ μετρίοις παρὰ ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν δυναμένους ἐπὶ νεκρῷ κατηγορίαν συντιθέναι), ⟨316⟩ τὰ δ' ὑπ' Ἀρχελάου πραχθέντα ὕβρει τῇ ἐκείνων ἀνετίθει, οἳ ὀριγνώμενοι πραγμάτων παρὰ τοὺς νόμους, καὶ σφαγῆς ἄρξαντες τῶν κωλύειν ὑβρίζοντας προμηθουμένων, ἀμύνης γενομένης ἐγκαλοῖεν. ἐνεκάλει δὲ νεωτεροποιίας αὐτοῖς καὶ τοῦ στασιάζειν ἡδονήν, ἀπαιδευσίαν τε τοῦ μὴ ἕπεσθαι δίκῃ καὶ νόμοις ὑπὸ τοῦ θέλειν τὰ
4 πάντα νικᾶν. ⟨317⟩ ταῦτα μὲν οὖν Νικόλαος, Καῖσαρ δ' ἀκούσας διαλύει μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων δ' ἡμερῶν ὕστερον Ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνεται, τοῦ δ' ἡμίσεος τῆς χώρας ἥπερ Ἡρώδῃ ὑπετέλει ἐθνάρχην καθίσταται, τιμήσειν ἀξιώματι βασιλείας ὑπισχνούμενος εἴπερ τὴν εἰς αὐτὴν ἀρετὴν προσφέροιτο. ⟨318⟩ τὴν δ' ἑτέραν ἡμίσειαν νείμας διχῇ δυσὶν Ἡρώδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, Φιλίππῳ καὶ Ἀντίπᾳ τῷ πρὸς Ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητή-

§ 317 cf. Bell. Iud. II 6, 3.

σαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς· καὶ τούτῳ μὲν ἥ τε Περαία καὶ τὸ Γαλιλαῖον ὑπετέλουν, φορά τ' ἦν τάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτος, ⟨319⟩ Βαταναία δὲ σὺν Τραχωνίτιδι καὶ Αὐρανῖτις σύν τινι μέρει οἴκου τοῦ Ζηνοδώρου λεγομένου Φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερε. τὰ δ' Ἀρχελάῳ συντελοῦντα, Ἰδουμαία τε καὶ Ἰουδαία τό τε Σαμαρειτικόν, τετάρτου μέρους οὗτοι τῶν φόρων παραλέλυντο, Καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι τῇ λοιπῇ πληθύι. ⟨320⟩ καὶ ἦσαν πόλεις αἳ Ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, Στράτωνός τε πύργος καὶ Σεβαστὴ σὺν Ἰόπῃ καὶ Ἱεροσολύμοις· Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα καὶ Ἵππος Ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις, ἃς ἀπορρήξας αὐτοῦ τῆς διοικήσεως Συρίας προσθήκην ποιεῖται. προσῄει δ' Ἀρχελάῳ φορὰ χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τάλαντα ἑξακόσια ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς.

⟨321⟩ καὶ τάδε μὲν τοῖς Ἡρώδου υἱέσι τῶν πα- 5
τρῴων παρῆν· Σαλώμῃ δὲ πρὸς οἷς ἀδελφὸς ἐν ταῖς διαθήκαις ἀπονέμει (Ἰάμνεια δ' ἦν ταῦτα καὶ Ἄζωτος καὶ Φασαηλὶς καὶ ἀργυρίου ἐπισήμου μυριάδες πεντήκοντα) Καῖσαρ χαρίζεται καὶ τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἦν δὲ καὶ ταύτῃ πρόσοδος ἐκ πάντων τάλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ Ἀρχελάου ἀρχῇ. ⟨322⟩ κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. δυσὶ δ' αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις, χωρὶς ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, Καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπετίθει μυριάδας ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἐπισήμου, καὶ συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρα υἱέσι. ⟨323⟩ χαρίζεται δὲ καὶ ὁπόσα αὐτῷ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα

τῶν σκευῶν ὑπεξελόμενος, οὐχ οὕτω μεγέθει τέλους ὡς μνήμῃ τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

12 ⟨324⟩ τούτων δὲ ταύτῃ διατεταγμένων ὑπὸ Καίσαρος, νεανίας Ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ἐπὶ δὲ τῆς Σιδωνίων πόλεως ἀνατεθραμμένος παρά τινι τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, εἰσῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἡρώδου συγγένειαν ὁμοιότητι μορφῆς ἣ πρὸς Ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν ἀνῃρημένον υἱὸν Ἡρώδου ἐμαρτυρεῖτο παρὰ τοῖς θεωροῦσι. ⟨325⟩ καὶ τοῦτο παρόρμημα ἦν αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοπράγμονα παραλαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον μὲν τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πονηρὸν δ' ἄλλως καὶ ταράξαι μεγάλα πράγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γενόμενον, ⟨326⟩ ἀπέφαινεν αὐτὸν Ἀλέξανδρον καὶ Ἡρώδου παῖδα ὄντα διακεκλεμμένον ὑπό τινος τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐσταλμένων· κτείναντα γὰρ ἑτέρους, οἳ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτόν τε περιποιήσασθαι καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον. ⟨327⟩ καὶ τούτοις αὐτός τ' ἀνεπτέρωτο καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλλακτο ἀπατᾶν, ἀλλὰ Κρήτῃ προσενεχθείς, Ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων ἐπὶ Μήλου διῇρεν. πολὺ πλείονα δ' ἦν ἐντεῦθεν ὁπόσ' αὐτῷ προσῄει χρήματα, πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὴν πάτριον ἀρχὴν καὶ ἀμείψασθαι τοὺς εὐεργέτας. ⟨328⟩ ἐπὶ Ῥώμης οὖν ἠπείγετο παραπομπῇ τῶν ἰδιοξένων, καὶ Δικαιαρχείᾳ προσβαλὼν οὐκ ἠτύχει καὶ τοὺς τῇδε Ἰουδαίους ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγαγέσθαι· προσῆσάν θ' ὥσπερ βασιλεῖ οἵ τ' ἄλλοι καὶ ὁπόσοις ξενία

§ 324 cf. Bell. Iud. II 7, 1.

πρὸς Ἡρώδην καὶ εὔνοια ἦν. ⟨329⟩ αἴτιον δ' ἦν τῶν ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους σὺν τῷ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς· καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὡμιληκόσιν Ἀλεξάνδρῳ πολὺ τὸ πιστὸν ἐνετίθει τοῦ μὴ οὐχ ἕτερος ἀλλ' αὐτὸς εἶναι, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον καὶ ὤμνυσαν. ⟨330⟩ ὥστε καὶ προελθόντος εἰς τὴν Ῥώμην λόγου τοῦ περὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξῇσαν, τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας ἐκθειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιούμενοι διὰ τὸ μητρῷον αὐτῶν γένος, ὁπότε χωροίη κατὰ τοὺς στενωποὺς διφροφορούμενος. ⟨331⟩ καὶ πᾶν τὸ βασίλειον περὶ αὐτὸν σχῆμα ἦν ἀναλώμασι τῶν ἰδιοξένων, μεγάλαι τε περιστάσεις ἐγίγνοντο τῆς πληθύος, ἐπιβοήσεις τ' εὔφημοι καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς οὕτω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἐπράττετο.

⟨332⟩ Καίσαρι δ' ὡς ἀφίκετο ἀγγελία ἡ περὶ αὐ- 2
τοῦ, ἠπίστει μὲν διὰ τὸ μὴ ἂν ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι Ἡρώδην ἐν πράγμασιν ἐπὶ μέγα ἀνήκουσιν αὐτῷ· διδοὺς δὲ τῇ ἐλπίδι, Κέλαδον τῶν αὑτοῦ τινὰ ἐξελευθέρων, ὡμιληκότα τοῖς μειρακίοις, πέμπει κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον. ὃ δ' ἀνῆγεν, οὐδέν τι βελτίων ἐπὶ τῇ κρίσει τῶν πολλῶν γενόμενος. ⟨333⟩ οὐ μὴν Καῖσάρ γ' ἠπατᾶτο· ἀλλ' ἦν μὲν ἐμφερής, οὐ μὴν ὥστ' ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως ἐκλογίζεσθαι δυναμένους. αὐτουργίᾳ τε γὰρ ἐτέτρυτο ὁ Ψευδαλέξανδρος, καὶ παρὰ τὸ ἐκείνῳ ῥαδινὸν τοῦ σώματος ὑπὸ τρυφῆς καὶ γενναιότητος συνερχόμενον, διὰ τὰ ἐναντία τῷδε ἐπισκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα. ⟨334⟩ θεασάμενος οὖν συμπνευσμὸν ἐπὶ ψευδολογίᾳ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ καὶ λόγων τολμηρῶν συγκρό-

§ 329 cf. Bell. Iud. II 7, 1.

τησιν, ἐξήταζε περὶ Ἀριστοβούλου τί καὶ γεγόνοι συνεκκλαπέντος αὐτῷ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν οὐ παραγεγόνοι μεταποιούμενος τῆς ἀξίας ἧς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς οὕτω γεγονότας. ⟨335⟩ φαμένου δ' ἐπὶ νήσου τῆς Κυπρίων καταλελεῖφθαι κινδύνων ὑφοράσει τῶν κατὰ θάλατταν, εἴ περὶ αὐτὸν συσταίη τι δεινόν, μὴ παντελὲς ἐξαλιφείη τὸ Μαριάμμης γένος, ἀλλὰ περιὼν Ἀριστόβουλος μένοι τοὺς ἐπιβεβουλευκότας, ⟨336⟩ — ταῦτα διισχυριζομένου καὶ συνεστῶτος αὐτῷ τοῦ μηχανοποιοῦ τῆς πράξεως, Καῖσαρ κατὰ μόνας ἀπολαβὼν τὸ μειράκιον 'ἀλλά σοι μισθός' εἶπε 'προκείσεται τοῦ μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτῃ χρησομένου τὸ μὴ ἀπολούμενον τῆς σωτηρίας. φάθι δή μοι αὐτόν θ' ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἦξε τολμῆσαι διανοεῖσθαι· μεῖζον γὰρ τὸ ἐπιβούλευμα κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας χρόνων οὓς γεγονὼς τυγχάνεις.' ⟨337⟩ καὶ δή (οὐ γὰρ ἦν ἄλλως πράττειν) φράζει πρὸς τὸν Καίσαρα τὸ ἐπιβούλευμα, ὅν τε τρόπον καὶ ὑφ' οὗ τυγχάνει συγκείμενον. καὶ ὁ Καῖσαρ τὸν μὲν Ψευδαλέξανδρον (οὐ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτόν) δραστήριον ὁρῶν αὐτουργῆσαι τῷ σώματι, ἐρέττειν ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει, τὸν δ' ἀναπείσαντα κτείνει. ⟨338⟩ καταδίκη δ' ἤρκει Μηλίοις ὁπόσα ἐτετελέκεσαν εἰς τὸν Ψευδαλέξανδρον διὰ κενῆς ἀναλωκέναι.

⟨339⟩ καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ψευδαλέξανδρον τολ-
13 μηρῶς συντεθέντα οὕτως ἀκλεῶς εἶχεν. Ἀρχέλαος δὲ τὴν ἐθναρχίαν παραλαβὼν ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, Ἰωάζαρον τὸν Βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ἐπικαλῶν αὐτῷ ὡς συστάντι τοῖς στασιώταις, Ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου ἐπικαθίσταται ἀδελφόν. ⟨340⟩

§ 335 cf. Bell. Iud. II 7, 2.

ἀνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον ἐκπρεπῶς, τῶν θ' ὑδάτων ὁπόσα Νεαρὰν τὴν κώμην ὠφελεῖ ἐπιρρέοντα ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν, ἐπαγωγὴν αὐτῶν ποιούμενος τῷ πεδίῳ φοίνιξιν ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένῳ. κώμην δὲ κτίσας Ἀρχελαΐδα ὄνομ' αὐτῇ τίθεται. ⟨341⟩ καὶ τοῦ πατρίου νόμου παράβασιν ποιησάμενος, Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου μὲν θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δὲ τἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην, ἐξ οὗ καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπώμοτον ὂν Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. διατρίβει δ' οὐδ' ὁ Ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ἐπικατασταθέντος αὐτῷ ζῶντι Ἰησοῦ τοῦ Σιὲ παιδός.

⟨342⟩ δεκάτῳ δ' ἔτει τῆς ἀρχῆς Ἀρχελάου οἱ 2
πρῶτοι τῶν ἀνδρῶν ἔν τε Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρείταις, μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ἐπὶ Καίσαρος, καὶ μάλιστ' ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵν' ἐπιεικῶς ἀναστρέφηται πρὸς αὐτούς. ⟨343⟩ ὁ τοίνυν Καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων, τὸν ἐπίτροπον τὸν Ἀρχελάου τῶν ἐν Ῥώμῃ πραγμάτων (Ἀρχέλαος δὲ καὶ τούτῳ ὄνομ' ἦν) μετακαλέσας, γράφειν μὲν (γὰρ) Ἀρχελάῳ ταπεινὸν ἡγεῖται, 'σὺ δὲ παραχρῆμα' φησί 'πλέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγειν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς.' ⟨344⟩ καὶ ὃς ἔκπλουν ἐκ τοῦ ὀξέος ποιησάμενος καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἰουδαίαν καταλαμβάνει τὸν Ἀρχέλαον ἐν εὐωχίαις ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τήν τε διάνοιαν ἀποσημαίνει τὴν Καίσαρος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀφικομένου ἐπί τινων κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτοῦ λέγοντος, καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνει, δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ Βίενναν πόλιν τῆς Γαλατίας, τὰ δὲ χρήματα ἀπηνέγκατο.

§ 342 cf. Bell. Iud. II 7, 3.

3 <345> πρότερον δ' ἢ κληθεὶς ἐπὶ Ῥώμης ἀνελθεῖν Ἀρχέλαος ὄναρ τοιόνδ' ἐκδιηγεῖται τοῖς φίλοις. θεασάμενος ἀστάχυς δέκα τὸν ἀριθμόν, πλέους πυροῦ, τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπειληφότας, δόξα ἦν αὐτῷ βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ περιεγρόμενος (φέρειν γὰρ εἰς μέγα δόξα ἦν τὴν ὄψιν αὐτῷ) μεταστέλλεται τοὺς μάντεις, οἷς περὶ ὀνείρατα ἦσαν αἱ ἀναστροφαί. <346> σκιδναμένων δ' ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις (οὐ γὰρ εἰς ἕνα ἔκειτο πᾶσιν (ἡ) ἀφήγησις), Σίμων ἀνὴρ γένος Ἐσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πραγμάτων ἔλεγεν Ἀρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμασιν. <347> βοῦς μὲν γὰρ κακοπαθείας τ' ἀποσαφεῖν διὰ τὸ ἔργοις ἐπιταλαιπωρεῖν τὸ ζῷον, μεταβολὰς δ' αὖ πραγμάτων διὰ τὸ τὴν γῆν πόνῳ τῷ ἐκείνων ἀρουμένην ἐν ταὐτῷ μένειν οὐ δύνασθαι· τοὺς δὲ ἀστάχυς δέκα ὄντας τοσῶνδ' ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ὁρίζειν· περιόδῳ γὰρ ἑνὸς παραγίγνεσθαι θέρους· καὶ τὸν χρόνον ἐξήκειν Ἀρχελάῳ τῆς ἡγεμονίας. <348> καὶ ὃ μὲν ταύτῃ ἐξηγήσατο τὸ ὄνειρον, πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ μεθ' ὃ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἡ ὄψις Ἀρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀνακαλούμενος Ἀρχέλαος πεμπτὸς εἰς Ἰουδαίαν ὑπὸ Καίσαρος ἀφίκετο.

4 <349> παραπλήσια δὲ καὶ Γλαφύρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχάνει, βασιλέως Ἀρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ, ἧ, ὡς πρότερον εἶπον, συνῴκει, παρθένον λαβών, Ἀλέξανδρος Ἡρώδου μὲν υἱὸς Ἀρχελάου δ' ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ πατρὸς τελευτῆσαι, Ἰόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται, <350> μεταστάντος δὲ τοῦ Λίβυος χηρεύουσαν ἐν Καππαδοκίᾳ παρὰ τῷ πατρὶ Ἀρχέλαος ἄγεται, τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ Μα-

§ 349 cf. Bell. Iud. II 7, 4.

ριάμμην ἐκβαλών· τοσόσδ' αὐτὸν τῆς Γλαφύρας ἀνέστρεψεν ἔρως. ⟨351⟩ καὶ συνοικοῦσα τῷ Ἀρχελάῳ τοιόνδ' ὄναρ θεᾶται. ἐδόκει τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιστάντα θεασαμένη χαίρειν καὶ περιβάλλειν προθύμως, τὸν δὲ κατάμεμψίν τ' αὐτῆς ποιεῖσθαι καὶ φάναι ⟨352⟩ 'Γλαφύρα, συνηγορεῖς ἄρα λόγῳ ὃς ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι γυναιξίν, ἥ συνομολογήσασά μοι καὶ συγκατοικισθεῖσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λήθῃ παραδίδως ἔρωτας τοὺς ἐμούς, δευτέρων ἐπιθυμίᾳ γάμων. πληθώρα δέ σοι οὐδ' οὕτως ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἐτόλμησας σαυτῇ παρακατακλῖναι νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναισχύντως ἐπεισιοῦσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμον συντιθεμένη πρὸς Ἀρχέλαον, δαέρα μὲν σεαυτῆς ἀδελφὸν δ' ἡμέτερον. ⟨353⟩ ἀλλ' οὐκ ἔγωγε λήθην ποιήσομαι εὐνοίας τῆς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντὸς τοῦ ὀνειδιοῦντος, ἐμήν, ὥσπερ ἦς, κατασκευασάμενος.' ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον. ⟨354⟩ ἐγὼ δ' οὐκ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἶναι, διὰ τὸ περὶ τῶν βασιλέων αὐτὸν συνεστηκέναι, καὶ ἄλλως ἐπὶ παράδειγμά τι φέρειν τοῦ τ' ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφεροῦς καὶ τοῦ θείου προμηθείᾳ τὰ ἀνθρώπεια περιειληφότος τῇ αὐτοῦ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν. ὅτῳ δ' ἀπιστεῖται τὰ τοιάδε, γνώμης ὀνινάμενος τῆς ἑαυτοῦ κώλυμα οὐκ ἂν γένοιτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτὰ προτιθεμένῳ.

⟨355⟩ τῆς δ' Ἀρχελάου χώρας ὑποτελοῦς προσνεμηθείσης τῇ Σύρων, πέμπεται Κυρίνιος ὑπὸ Καίσαρος, ἀνὴρ ὑπατικός, ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ καὶ τὸν Ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

ΒΙΒΛΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

1 ⟨1⟩ *Κυρίνιος δέ, τῶν εἰς τὴν βουλὴν συναγομένων ἀνδρῶν τάς τ' ἄλλας ἀρχὰς ἐπιτετελεκὼς καὶ διὰ πασῶν ὁδεύσας ὡς καὶ ὕπατος γενέσθαι, τά τ' ἄλλ' ἀξιώματι μέγας σὺν ὀλίγοις, ἐπὶ Συρίας παρῆν ὑπὸ Καίσαρος δικαιοδότης τοῦ ἔθνους ἀπεσταλμένος καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν γενησόμενος.* ⟨2⟩ *Κωπώνιός τ' αὐτῷ συγκαταπέμπεται, τάγματος τῶν ἱππέων, ἡγησόμενος Ἰουδαίων τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίᾳ. παρῆν δὲ καὶ Κυρίνιος εἰς τὴν Ἰουδαίαν προσθήκην τῆς Συρίας γενομένην, ἀποτιμησόμενός τ' αὐτῶν τὰς οὐσίας καὶ ἀποδωσόμενος τὰ Ἀρχελάου χρήματα.* ⟨3⟩ *οἱ δέ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὴν ἐπὶ ταῖς ἀπογραφαῖς ἀκρόασιν, ὑποκατέβησαν τοῦ εἰς πλέον ἐναντιοῦσθαι, πείσαντος αὐτοὺς τοῦ ἀρχιερέως Ἰωαζάρου· Βοηθοῦ δ' οὗτος υἱὸς ἦν. καὶ οἱ μὲν ἡττηθέντες τοῦ Ἰωαζάρου τῶν λόγων ἀπετίμων τὰ χρήματα, μηδὲν ἐνδοιάσαντες·* ⟨4⟩ *Γαυλανίτης δέ τις ἀνὴρ Ἰούδας, ἐκ πόλεως ὄνομα Γάμαλα, Σάδδουκον Φαρισαῖον προσλαβόμενος ἠπείγετο ἐπ' ἀποστάσει, τήν τ' ἀποτίμησιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἄντικρυς δουλείαν ἐπιφέρειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' ἀντιλήψει παρακαλοῦντες τὸ ἔθνος,* ⟨5⟩ *ὡς παρασχὸν μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ εὔδαιμον ἀνακειμένης τῆς κτήσεως, σφα-*

§ 1 cf. Bell. Iud. II 8, 1.

λεῖσι δὲ τοῦ ταύτης περιόντος ἀγαθοῦ, τιμὴν καὶ κλέος ποιήσεσθαι τοῦ μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον οὐκ ἄλλως ἢ ἐπὶ συμπράξει τῶν βουλευμάτων εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἂν μεγάλων ἐρασταὶ τῇ διανοίᾳ καθιστάμενοι μὴ ἐξαφίωνται πόνου τοῦ ἐπ' αὐτοῖς. ⟨6⟩ *καὶ ἡδονῇ γὰρ τὴν ἀκρόασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, προύκοπτεν ἐπὶ μέγα ἡ ἐπιβολὴ τοῦ τολμήματος. κακὸν δ' οὐκ ἔστιν οὗ μὴ φύντος ἐκ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν καὶ περαιτέρω τοῦ εἰπεῖν, ἀνεπλήσθη τὸ ἔθνος·* ⟨7⟩ *πολέμων τ' ἐπαγωγαῖς οὐχ οἵων τ' οὐκ ἄπαυστον τὴν βίαν ἔχειν, καὶ ἀποστερήσεσι φίλων, οἳ καὶ ἐπελαφρύνοιεν τὸν πόνον, λῃστηρίων δὲ μεγάλων ἐπιθέσεσι καὶ διαφθοραῖς ἀνδρῶν τῶν πρώτων, δόξῃ μὲν τοῦ ὀρθουμένου τῶν κοινῶν, ἔργῳ δ' οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν.* ⟨8⟩ *ἐξ ὧν στάσεις τ' ἔφυσαν, καὶ φόνος πολιτικός, ὃ μὲν ἐμφυλίοις σφαγαῖς, μανίᾳ τῶν ἀνθρώπων εἴς τ' ἀλλήλους καὶ αὐτοὺς χρωμένων ἐπιθυμίᾳ τοῦ μὴ λείπεσθαι τῶν ἀντικαθεστηκότων, ὃ δὲ τῶν πολεμίων, λιμός τ' εἰς ὑστάτην ἀνακείμενος ἀναισχυντίαν, καὶ πόλεων ἁλώσεις καὶ κατασκαφαί, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐνείματο πυρὶ τῶν πολεμίων ἥδε ἡ στάσις.* ⟨9⟩ *οὕτως ἄρα ἡ τῶν πατρίων κίνησις καὶ μεταβολὴ μεγάλας ἔχει ῥοπὰς τοῦ ἀπολουμένου τοῖς συνελθοῦσιν, εἴ γε καὶ Ἰούδας καὶ Σάδδουκος τετάρτην φιλοσοφίαν ἐπείσακτον ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ ταύτης ἐραστῶν εὐπορηθέντες, πρός τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν καὶ τῶν αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τῷ ἀσυνήθει πρότερον φιλοσοφίας τοιᾶσδε.* ⟨10⟩ *περὶ ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τ' ἐπεὶ*

§ 9 cf. Bell. Iud. II 8, 2.

καὶ τῷ κατ' αὐτῶν σπουδασθέντι τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πράγμασι συνέτυχεν.

2 ⟨11⟩ Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου τῶν πατρίων, ἥ τε τῶν Ἐσσηνῶν καὶ ἡ τῶν Σαδδουκαίων· τρίτην δ' ἐφιλοσόφουν οἱ Φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μέντοι περὶ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου, μνησθήσομαι δ' ὅμως καὶ νῦν αὐτῶν ἐπ' ὀλίγον.

3 ⟨12⟩ οἵ τε γὰρ Φαρισαῖοι τὴν δίαιταν ἐξευτελίζουσιν, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν θ' ὁ λόγος κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἕπονται τῇ ἡγεμονίᾳ, περιμάχητον ἡγούμενοι τὴν φυλακὴν ὧν ὑπαγορεύειν ἠθέλησε. τιμῆς γε τοῖς ἡλικίᾳ προήκουσι παραχωροῦσιν, οὐδὲν ἐπ' ἀντιλέξει τῶν εἰσηγηθέντων ταῦτα ἢ θράσει ἐπαιρόμενοι. ⟨13⟩ πράττεσθαί θ' εἱμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦντες, οὐδὲ τοῦ ἀνθρωπείου τὸ βουλόμενον τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦνται, εὐδοκῆσαν τῷ θεῷ κρᾶσιν γενέσθαι καὶ τῷ ἐκείνης βουλευτηρίῳ καὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ θελῆσαν προσχωρεῖν μετ' ἀρετῆς ἢ κακίας. ⟨14⟩ ἀθάνατόν τ' ἰσχὺν ταῖς ψυχαῖς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑποχθονίους δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς αἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ἐπιτήδευσις ἐν τῷ βίῳ γέγονε, καὶ ταῖς μὲν εἱργμὸν ἀίδιον προτίθεσθαι, ταῖς δὲ ῥᾳστώνην τοῦ ἀναβιοῦν. ⟨15⟩ καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανώτατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα εὐχῶν τ' ἔχεται καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσει τῇ ἐκείνων τυγχάνει πραττόμενα. εἰς τοσόνδ' ἀρετῆς αὐτοῖς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ἐπιτηδεύσει τοῦ ἐπὶ πᾶσι κρείττονος ἔν τε τῇ διαίτῃ τοῦ βίου καὶ λόγοις.

4 ⟨16⟩ Σαδδουκαίοις δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συν-

§ 12 cf. Bell. Iud. II 8, 14.

αφανίζει τοῖς σώμασι, φυλακῆς δ' οὐδαμῶν τινων μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῶν νόμων· πρὸς γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας ἣν μετίασιν, ἀμφιλογεῖν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν. ⟨17⟩ εἰς ὀλίγους δ' ἄνδρας οὗτος ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μέντοι πρώτους τοῖς ἀξιώμασι, πράττεταί θ' ὑπ' αὐτῶν οὐδὲν ὡς εἰπεῖν· ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν, ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δ' οὖν οἷς ὁ Φαρισαῖος λέγει, διὰ τὸ μὴ ἂν ἄλλως ἀνεκτοὺς γενέσθαι τοῖς πλήθεσιν.

⟨18⟩ Ἐσσηνοῖς δ' ἐπὶ μὲν θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος, ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχάς, περιμάχητον ἡγούμενοι τοῦ δικαίου τὴν πρόσοδον. ⟨19⟩ εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματα στέλλοντες θυσίας οὐκ ἐπιτελοῦσι διαφορότητι ἁγνειῶν ἃς νομίζοιεν, καὶ διὰ τοῦτο εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσματος ἐφ' αὐτῶν τὰς θυσίας ἐπιτελοῦσι. βέλτιστοι δ' ἄλλως ἄνδρες τὸν τρόπον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ἐπὶ γεωργίᾳ τετραμμένοι. ⟨20⟩ ἄξιον δ' αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμῶς ὑπάρξαν Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων τισίν, ἀλλὰ μηδ' εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις δ' ἐκ παλαιοῦ συνελθόν, ἐν τῷ ἐπιτηδεύεσθαι μὴ κεκωλῦσθαι· τὰ χρήματά τε κοινὰ αὐτοῖς ἐστίν, ἀπολαύει δ' οὐδὲν ὁ πλούσιος τῶν οἰκείων μειζόνως ἢ ὁ μηδ' ὁτιοῦν κεκτημένος. καὶ τάδε πράττουσιν ἄνδρες ὑπερτετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες. ⟨21⟩ καὶ οὔτε γαμετὰς εἰσάγονται οὔτε δούλων ἐπιτηδεύουσι κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ δὲ στάσεως ἐνδιδόναι πρόφασιν· αὐτοὶ δ' ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες διακονίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλους ἐπιχρῶνται. ⟨22⟩ ἀποδέκτας δὲ τῶν προσόδων χειροτονοῦντες

§ 18 cf. Bell. Iud. II 8, 3.

καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθούς, ἱερεῖς δ' ἐπὶ ποιήσει σίτου τε καὶ βρωμάτων προχειρίζονται. ζῶσι δ' οὐδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἐμφερεῖς ὄντες Δακῶν τοῖς Πολισταῖς λεγομένοις.

6 ⟨23⟩ *τῇ δὲ τετάρτῃ τῶν φιλοσοφιῶν ὁ Γαλιλαῖος Ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη, ἧς οἱ τρόφιμοι τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῶν Φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσνίκητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἔστιν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφόσι· θανάτων τ' ἰδέας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται, καὶ συγγενῶν τιμωρίας καὶ φίλων, ὑπὲρ τοῦ μηδέν' ἄνθρωπον προσαγορεύειν δεσπότην.* ⟨24⟩ *ἑορακόσι δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῶν τῆς ἐπὶ τοιούτοις ὑποστάσεως περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον· οὐ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑποληφθῇ τι τῶν λεγομένων ἐπ' αὐτοῖς, τοὐναντίον δὲ μὴ ἐλαττόνως τοῦ ἐκείνων καταφρονήματος δέχεσθαι τὴν ταλαιπωρίαν τῆς ἀλγηδόνος, ὁ λόγος ἀφηγῆται.* ⟨25⟩ *ἀνοίᾳ τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος Γεσσίου Φλώρου, ὃς ἡγεμὼν ἦν, τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ὑβρίζειν ἀπονοήσαντος αὐτοὺς ἀποστῆναι Ῥωμαίων.*

2 ⟨26⟩ *καὶ φιλοσοφεῖται μὲν Ἰουδαίοις τοσάδε· Κυρίνιος δὲ τὰ Ἀρχελάου χρήματα ἀποδόμενος, ἤδη καὶ τῶν ἀποτιμήσεων πέρας ἐχουσῶν, αἳ ἐγένοντο τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν Ἀντωνίου ἐν Ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ Καίσαρος, Ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιασθέντα ὑπὸ τῆς πληθύος ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῆς, Ἄνανον τὸν Σεθ καθιστᾷ ἀρχιερέα.* ⟨27⟩ *Ἡρώδης δὲ καὶ Φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν ἑαυτοῦ παρειληφότες καθίσταντο. καὶ Ἡρώδης Σέπφωριν τειχίσας,*

§ 26 cf. Bell. Iud. II 9, 1.

πρόσχημα τοῦ Γαλιλαίου παντός, προσηγόρευεν αὐτὴν αὐτοκρατορίδα, Βηθαραμφθᾶ δέ (πόλις ἦν καὶ αὕτη) τείχει περιβαλὼν Ἰουλιάδα ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος προσαγορεύει τῆς γυναικός. ⟨28⟩ *Φίλιππος δὲ Πανεάδα τὴν πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου κατασκευάσας ὀνομάζει Καισάρειαν· κώμην δὲ Βηθσαϊδάν, πρὸς λίμνῃ δὲ τῇ Γεννησαρίτιδι, πόλεως παρασχὼν ἀξίωμα πλήθει τ' οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, Ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ Καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν.*

⟨29⟩ *Κωπωνίου δὲ τὴν Ἰουδαίαν διέποντος, ὃν* 2
ἔφην Κυρινίῳ συνεκπεμφθῆναι, τάδε πράττεται. τῶν ἀζύμων τῆς ἑορτῆς ἀγομένης, ἣν πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἀνοιγνύναι τοῦ ἱεροῦ τοὺς πυλῶνας. ⟨30⟩ *καὶ τότ' οὖν ἐπεὶ τὸ πρῶτον γίνεται ἡ ἄνοιξις αὐτῶν, ἄνδρες Σαμαρεῖται κρύφα εἰς Ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διάρριψιν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς ποιοῦνται· διὸ καὶ πάντας τοῦ ἱεροῦ εἶρξαν, μὴ πρότερον ἐπὶ τοιούτοις νομίζοντες, τά τ' ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν.* ⟨31⟩ *καὶ Κωπώνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς Ῥώμην ἐπαναχωρεῖ, διάδοχος δ' αὐτῷ τῆς ἀρχῆς παραγίγνεται Μᾶρκος Ἀμβίβιος, ἐφ' οὗ καὶ Σαλώμη τοῦ βασιλέως Ἡρώδου ἀδελφὴ μεταστᾶσα Ἰουλίᾳ Ἰάμνειάν τε καταλείπει καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τήν τ' ἐν τῷ πεδίῳ Φασαηλίδα καὶ Ἀρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος.* ⟨32⟩ *διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον Ἄννιος Ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ Καῖσαρ, δεύτερος μὲν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ γενόμενος, ἑπτὰ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς μῆνες ἓξ ἡμέραιν δυοῖν πλείονες (τούτου δ' αὐτῷ τοῦ χρόνου τετταρεσκαίδεκ' ἔτη συνῆρξεν Ἀντώνιος), βιώσας ἔτη*

ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. ⟨33⟩ διαδέχεται δὲ τῷ Καίσαρι τὴν ἡγεμονίαν Τιβέριος Νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἰουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος ἤδη οὗτος αὐτοκράτωρ, καὶ πεμπτὸς ὑπ' αὐτοῦ παρῆν Ἰουδαίοις ἔπαρχος, διάδοχος Ἀννίου Ῥούφου, Οὐαλέριος Γρᾶτος· ⟨34⟩ ὃς παύσας ἱερᾶσθαι Ἄνανον, Ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ Φαβί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μεταστήσας, Ἐλεάζαρον τὸν Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτοῦ δὲ διαγενομένου καὶ τόνδε παύσας Σίμωνι τῷ Καμίθου τὴν ἀρχιερωσύνην παραδίδωσιν. ⟨35⟩ οὐ πλέων δὲ καὶ τῷδ' ἐνιαυτοῦ τὴν τιμὴν ἔχοντι διεγένετο χρόνος, καὶ Ἰώσηπος ὁ καὶ Καϊάφας διάδοχος ἦν αὐτῷ. καὶ Γρᾶτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς Ῥώμην ἐπαναχωρεῖ, ἕνδεκ' ἔτη διατρίψας ἐν Ἰουδαίᾳ, Πόντιος δὲ Πιλᾶτος διάδοχος αὐτῷ ἧκεν.

3 *⟨36⟩ Ἡρώδης δ' ὁ τετράρχης (ἐπὶ μέγα γὰρ ἦν τῷ Τιβερίῳ φιλίας προελθών) οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτῷ Τιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις ἐπικτίσας αὐτὴν τῆς Γαλιλαίας, ἐπὶ λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι. θερμὰ δ' οὐκ ἄπωθεν ἔστιν ἐν κώμῃ· Ἐμμαοῦς ὄνομ' αὐτῇ. ⟨37⟩ συνήλυδες δ' ᾤκισαν, οὐκ ὀλίγον δὲ καὶ τὸ Γαλιλαῖον ἦν, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῆς ὑπ' αὐτῷ γῆς ἀναγκαστοὶ καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει. ἐδέξατο δ' αὐτοῖς συνοίκους καὶ τοὺς πανταχόθεν ἐπισυναγομένους ἄνδρας ἀπόρους, ἔστι δ' οὓς μηδὲ σαφῶς ἐλευθέρους, ⟨38⟩ πολλά τ' αὐτοὺς κἀπὶ πολλοῖς ἠλευθέρωσε καὶ εὐηργέτησεν, ἀνάγκασμα τοῦ μὴ ἀπολείψειν τὴν πόλιν ἐπιτιθεὶς κατασκευαῖς τ' οἰκήσεων τέλεσι τοῖς αὐτοῦ καὶ γῆς ἐπιδόσει, εἰδὼς παράνομον τὸν οἰκισμὸν ὄντα καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίοις πατρίου διὰ τὸ ἐπὶ μνήμασιν, ἃ*

πολλὰ τῇδ' ἦν, ἀνῃρημένοις τὴν ἵδρυσιν τῇ Τιβεριάδι γενέσθαι, μιαροὺς δ' ἐφ' ἑπτὰ ἡμέρας εἶναι τοὺς οἰκήτορας ἀγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον.

⟨39⟩ τελευτᾷ δὲ καὶ Φραάτης ὁ Παρθυαίων βα- 4
σιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπιβουλῆς αὐτῷ γενομένης ὑπὸ Φραατάκου τοῦ υἱέως κατὰ τοιαύτην αἰτίαν. ⟨40⟩ Φραάτης, παίδων αὐτῷ γνησίων γενομένων, Ἰταλικῇ παιδίσκῃ, ὄνομ' αὐτῇ Φορμοῦσα, ταύτῃ ὑπὸ Ἰουλίου Καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπεσταλμένῃ τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο, καταπλαγεὶς δὲ τῷ πολλῷ τῆς εὐμορφίας, προϊόντος χρόνου καὶ παιδὸς αὐτῇ ἐκ Φραατάκου γενομένου, γαμετήν τε τὴν ἄνθρωπον ἀποφαίνεται καὶ τιμίαν ἦγεν. ⟨41⟩ ἡ δ' ἐπὶ πᾶσιν οἷς εἴποι πιθανὴ τῷ βασιλεῖ γεγονυῖα, καὶ σπεύδουσα τῷ αὑτῆς παιδὶ γενέσθαι τὴν Πάρθων ἡγεμονίαν, ἑώρα μὴ ἄλλως γενησομένην μὴ ἀποσκευῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τῶν γνησίων τοῦ Φραάτου παίδων. ⟨42⟩ πείθει οὖν αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς Ῥώμην ἐφ' ὁμηρείᾳ τοὺς γνησίους παῖδας. καὶ οὗτοι μέν (οὐ γὰρ ἀντειπεῖν εὔπορον Φραάτῃ τοῖς Φορμούσης ἐπιτάγμασιν) ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἐξεπέμποντο, Φραατάκης δὲ μόνος ἐπὶ τοῖς πράγμασι τρεφόμενος δεινὸν ἡγεῖτο καὶ ἅμα χρόνιον τοῦ πατρὸς διδόντος τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν, ὥστ' ἐπεβούλευε τῷ πατρὶ συμπράξει τῆς μητρός, ᾗ δὴ καὶ συνεῖναι λόγος. ⟨43⟩ καὶ δι' ἀμφότερα μισηθείς, οὐδὲν ἡσσόνως τῆς πατροκτονίας μύσος τὸν τῆς μητρὸς ἔρωτα τιθεμένων τῶν ὑπηκόων, στάσει περιελαθεὶς πρότερον ἢ φῦναι μέγας ἐξέπιπτε τῶν πραγμάτων, καὶ οὕτω θνήσκει. ⟨44⟩ συμφρονήσαντες δ' οἱ γενναιότατοι Πάρθων ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι· (οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τοῦ γένους τῶν

Ἀρσακιδῶν· οὐ γὰρ ἑτέροις ἄρχειν νόμιμον), ἀπέχρη δὲ πολλάκις καὶ μέχρι νῦν περιυβρίσθαι τὴν βασιλείαν ἔκ τε γάμων τῆς Ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ γενέσεων, Ὀρώδην ἐκάλουν πρεσβεύσαντες, ὄντ' ἄλλως μὲν ἐπίφθονον παρὰ τῷ πλήθει καὶ ὑπαίτιον καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος (πάνυ γὰρ ἦν σκαιὸς καὶ δυσδιάθετος εἰς ὀργήν), ἕνα δὲ τῶν ἐκ τοῦ γένους. ⟨45⟩ τοῦτον μὲν δὴ συστάντες ἀποκτείνουσιν, ὡς μὲν ἔνιοί φασιν, ἐν σπονδαῖς καὶ τραπέζαις (μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν), ὡς δ' ὁ πλείων κατέχει λόγος, εἰς θήραν προαγαγόντες. ⟨46⟩ πρεσβεύσαντες δ' εἰς Ῥώμην ᾐτοῦντο βασιλέα τῶν ὁμηρευόντων, καὶ πέμπεται Βονώνης προκριθεὶς τῶν ἀδελφῶν· ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τὴν τύχην, ἣν αὐτῷ δύο μέγισται τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαι προσέφερον, ἰδία καὶ ἀλλοτρία. ⟨47⟩ ταχεῖα δ' ἀνατροπὴ τοὺς βαρβάρους ὕπεισιν, ἅτε καὶ σφαλεροὺς φύσει ὄντας, πρός τε τὴν ἀναξιοπάθειαν (ἀνδραπόδῳ γὰρ ἀλλοτρίῳ ποιῆσαι τὸ προσταττόμενον ἀπηξίουν, τὴν ὁμηρείαν ἀντὶ δουλείας ὀνομάζοντες) καὶ τῆς ἐπικλήσεως τὴν ἀδοξίαν· οὐ γὰρ δὴ πολέμου δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύσοντα Πάρθοις, ἀλλ' ὃ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. ⟨48⟩ παραχρῆμα δ' ἐκάλουν Ἀρτάβανον Μηδίας βασιλεύοντα, γένος Ἀρσακιδῶν. πείθεται δ' Ἀρτάβανος καὶ μετὰ στρατιᾶς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει δ' αὐτῷ Βονώνης, καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ τοῦ πλήθους τῶν Πάρθων παραταξάμενος νικᾷ, καὶ φεύγει πρὸς τοὺς ὅρους τῆς Μηδίας Ἀρτάβανος· ⟨49⟩ καὶ μετ' οὐ πολὺ συναγαγὼν πολλὴν στρατιὰν συμβάλλει τῷ Βονώνῃ καὶ νικᾷ, καὶ Βονώνης εἰς Σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. Ἀρτάβανος δὲ πολὺν τῇ

τροπῇ φόνον ἐργασάμενος ὑπὲρ ἐκπλήξεως τῶν βαρβάρων, πρὸς Κτησιφῶντα μετὰ τοῦ πλήθους ἀναχωρεῖ. ⟨50⟩ κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευεν ἤδη Πάρθων, Βονώνης δ' εἰς Ἀρμενίαν διαπίπτει. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφίετο τῆς χώρας καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἐπρέσβευεν· ⟨51⟩ ὡς δ' αὐτῷ Τιβέριος μὲν ἀπεῖπε πρός τε τὴν ἀνανδρίαν καὶ τοῦ Πάρθου τὰς ἀπειλάς (ἀντιπρεσβεύει γὰρ δὴ πόλεμον ἀνατεινόμενος), μηχανὴ δ' ἦν ἑτέρα βασιλείας οὐδεμία (καὶ γὰρ οἱ περὶ Νιφάτην δυνατοὶ τῶν Ἀρμενίων Ἀρταβάνῳ προστίθενται), παραδίδωσιν αὐτὸν Σιλανῷ τῷ τῆς Συρίας στρατηγῷ. ⟨52⟩ κἀκεῖνος μὲν κατ' αἰδῶ τῆς ἐν Ῥώμῃ κομιδῆς ἐν Συρίᾳ παρεφυλάττετο, τὴν δ' Ἀρμενίαν Ὀρώδῃ δίδωσιν Ἀρτάβανος, ἑνὶ τῶν ἑαυτοῦ παίδων.

⟨53⟩ ἐτελεύτησε δὲ καὶ ὁ τῆς Κομμαγηνῆς βασι- 5
λεὺς Ἀντίοχος, διέστη δὲ τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς γνωρίμους, καὶ πρεσβεύουσιν ἀφ' ἑκατέρου μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος δὲ βασιλεύεσθαι κατὰ τὰ πάτρια. ⟨54⟩ καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολήν, πραγματευομένης αὐτῷ τῆς τύχης εὐκαιρίαν τοῦ θανάτου· καὶ γὰρ γενόμενος κατὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ πάντα διορθώσας ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

⟨55⟩ Πιλᾶτος δ' ὁ τῆς Ἰουδαίας ἡγεμὼν στρατιὰν 3
ἐκ Καισαρείας ἀγαγὼν καὶ μεθιδρύσας χειμαδιοῦσαν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐπὶ καταλύσει τῶν νομίμων τῶν Ἰουδαϊκῶν ἐφρόνησε προτομὰς Καίσαρος, αἳ ταῖς σημαίαις προσῆσαν, εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν

§ 55 cf. Bell. Iud. II 9, 2.

ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τοῦ νόμου· <56> καὶ διὰ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες ταῖς μὴ μετὰ τοιῶνδε κόσμων σημαίαις ἐποιοῦντο εἴσοδον τῇ πόλει. πρῶτος δὲ Πιλᾶτος, ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ γενέσθαι τὴν εἴσοδον, ἱδρύεται τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. <57> οἳ δ' ἐπεὶ ἔγνωσαν, κατὰ πληθὺν παρῆσαν εἰς Καισάρειαν, ἱκετείαν ποιούμενοι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐπὶ μεταθέσει τῶν εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωροῦντος διὰ τὸ εἰς ὕβριν Καίσαρι φέρειν, ἐπεί περ οὐκ ἐξανεχώρουν λιπαρεῖν, κατὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ἐπικαθίσας τὸ στρατιωτικὸν αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἧκε· τὸ δ' ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκεύαστο, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὸν ἐφεδρεύοντα στρατόν. <58> πάλιν δὲ τῶν Ἰουδαίων ἱκετείᾳ χρωμένων, ἀπὸ συνθήματος περιστήσας τοὺς στρατιώτας ἠπείλει θάνατον ἐπιθήσειν ζημίαν ἐκ τοῦ ὀξέος, εἰ μὴ παυσάμενοι (τοῦ) θορυβεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. <59> οἱ δὲ πρηνεῖς ῥίψαντες ἑαυτοὺς καὶ γυμνοῦντες τὰς σφαγάς, ἥδιον δέξεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον ἢ τολμήσειν τὴν σοφίαν παραβήσεσθαι τῶν νόμων. καὶ Πιλᾶτος θαυμάσας τὸ ἐχυρὸν αὐτῶν ἐπὶ φυλακῇ τῶν νόμων, παραχρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς Καισάρειαν.

2 <60> ὑδάτων δ' ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἔπραξε, δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥεύματος ὅσον ἀπὸ διακοσίων σταδίων. οἱ δ' οὐκ ἠγάπων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ δρωμένοις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες κατεβόων αὐτοῦ παύσασθαι τοῦ ἐπὶ τοιούτοις προθυμουμένου· τινὲς δὲ καὶ λοιδορίᾳ χρώμενοι ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα, οἷα δὴ φιλεῖ πράττειν ὅμιλος. <61> ὁ δὲ στολῇ τῇ ἐκεί-

§ 60 cf. Bell. Iud. II 9, 4.

νων πολὺ πλῆθος στρατιωτῶν ἀμπεχόμενον, οἳ ἔφερον σκυτάλας ὑπὸ ταῖς στολαῖς, διαπέμψας εἰς ὃ περιέλθοιεν αὐτούς, αὐτὸς ἐκέλευεν ἀναχωρεῖν. τῶν δ' ὡρμηκότων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὃ προσυνέκειτο σημεῖον· ⟨62⟩ οἳ δὲ καὶ πολὺ μειζόνως ἤπερ ἐπέταξε Πιλᾶτος ἐχρῶντο πληγαῖς, τούς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ (τοὺς) μὴ κολάζοντες. οἳ δ' εἰσεφέροντο μαλακὸν οὐδέν, ὥστ' ἄοπλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ παρασκευῆς ἐπιφερομένων πολλοὶ μὲν αὐτῶν ταύτῃ καὶ ἀπέθνησκον, οἳ δὲ καὶ τραυματίαι ἀνεχώρησαν. καὶ οὕτω παύεται ἡ στάσις.

⟨63⟩ [γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς, 3
σοφὸς ἀνήρ, εἴ γ' ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. ⟨64⟩ καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες· ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰσέτι τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένον οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.]

⟨65⟩ καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἕτερόν τι δει- 4
νὸν ἐθορύβει τοὺς Ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἴσιδος τὸ ἐν Ῥώμῃ πράξεις αἰσχυνῶν οὐκ ἀπηλλαγμέναι συντυγχάνουσι. καὶ πρότερον τοῦ τῶν Ἰσιακῶν τολμήματος μνήμην ποιησάμενος, οὕτω μεταβιβῶ τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γεγονότα. ⟨66⟩ Παυλῖνα ἦν τῶν ἐπὶ Ῥώμης προγόνων τε ἀξιώματι τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύοντι κόσμον ἀρετῆς ἐπὶ μέγα

προϊοῦσα τῷ ὀνόματι, δύναμίς τ' αὐτῇ χρημάτων ἦν, καὶ γεγονυῖα τὴν ὄψιν εὐπρεπὴς καὶ τῆς ὥρας ἐν ᾗ μάλιστ' ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνέκειτο ἡ ἐπιτήδευσις τοῦ βίου. ἐγεγάμητο δὲ Σατουρνίνῳ τῷ εἰς τὰ πάντα ἀντισουμένῳ τῷ περὶ αὐτὴν ἀξιολόγῳ. <67> *ταύτης ἐρᾷ Δέκιος Μοῦνδος, τῶν τότε ἱππέων (ὢν) ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ· καὶ μείζονος οὔσης ἢ ὥσθ' ἁλῶναι δώροις διὰ τὸ καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθος περιιδεῖν, ἐξῆπτο μᾶλλον, ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν Ἀττικῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται εὐνῆς μιᾶς.* <68> *καὶ μηδ' ὣς ἐπικλωμένης, οὐ φέρων τὴν ἀτυχίαν τοῦ ἔρωτος, ἐνδείᾳ σιτίων θάνατον ἐπιτιμᾶν αὑτῷ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ἐπὶ παύλῃ κακοῦ τοῦ κατειληφότος. καὶ ὃ μὲν ἐπεψηφίζετο τοιαύτῃ τελευτῇ καὶ πράττειν οὐκ ἀπηλλάττετο,* <69> *ἦν δὲ Ἴδη πατρῷος ἀπελευθέρα τῷ Μούνδῳ, παντοίων ἴδρις κακῶν, ἣ δεινῶς φέρουσα τοῦ νεανίσκου τῷ ψηφίσματι τοῦ θανεῖν (οὐ γὰρ ἀφανὴς ἦν ἀπολούμενος) ἀνεγείρει τ' αὐτὸν ἀφικομένη διὰ λόγου, πιθανή τ' ἦν ἐλπίδων τινῶν ὑποσχέσεσιν ὡς διαπραχθησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν Παυλῖναν αὐτῷ.* <70> *καὶ δεχομένου τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δεήσειν αὐτῇ μόνων ἔλεγεν ἐφ' ἁλώσει τῆς γυναικός. καὶ ἣ μὲν ἐπὶ τούτοις ἀνεγείρασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα ἀργύριον, οὐ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐστέλλετο τοῖς προδεδιακονημένοις, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μηδαμῶς χρημάτων ἁλισκόμενον, εἰδυῖα δ' αὐτὴν θεραπείᾳ τῆς Ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμένην τεχνᾶταί τι τοιόνδε.* <71> *τῶν ἱερέων τισὶν ἀφικομένη διὰ λόγων ἐπὶ πίστεσι μεγάλαις, τὸ δὲ μέγιστον δόσει χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν μυριάδων δυοῖν καὶ ἡμισείας, λαβόντος δ' ἔκβασιν*

τοῦ πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, διασαφεῖ τοῦ νεανίσκου τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα παντοίως ἐπὶ τῷ ληψομένῳ τὴν ἄνθρωπον σπουδάσαι. ⟨72⟩ *οἱ δὲ* (*τῷ*) *πλήθει τοῦ χρυσίου παραχθέντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτατος ὡς τὴν Παυλῖναν ὠσάμενος, γενομένων εἰσόδων κατὰ μόνας διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου, καὶ συγχωρηθὲν πεμπτὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ Ἀνούβιδος, ἔρωτι αὐτῆς ἡττημένου τοῦ θεοῦ, κελεύοντός θ' ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν.* ⟨73⟩ *τῇ δ' εὐκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ τοιούτοις ἀξιώσει τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα δεῖπνόν τ' αὐτῇ καὶ εὐνὴν τοῦ Ἀνούβιδος εἰσηγγέλθαι. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος, τὴν σωφροσύνην τῆς γυναικὸς ἐξεπιστάμενος.* ⟨74⟩ *χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνου καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ ναῷ καὶ τὰ λύχνα ἐκποδὼν ἦν, καὶ ὁ Μοῦνδος* (*προυκέκρυπτο γὰρ τῇδε*) *οὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτήν, παννύχιόν τ' αὐτῷ διηκονήσατο, ὑπειληφυῖα θεὸν εἶναι.* ⟨75⟩ *καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων οἱ τὴν ἐπιβουλὴν* ⟨*οὐκ*⟩ *ᾔδεσαν, ἡ Παυλῖνα πρῲ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα τὴν ἐπιφάνειαν ἐκδιηγεῖται τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ.* ⟨76⟩ *οἱ δὲ τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, τὰ δ' ἐν θαύματι καθίσταντο, οὐκ ἔχοντες πῶς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότ' εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς.* ⟨77⟩ *τρίτῃ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαντιάσας αὐτὴν ὁ Μοῦνδος* ‘*Παυλῖνα*’ *φησίν,* ‘*ἅμα μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας διεσώσω, δυναμένη οἴκῳ προσθέσθαι τῷ σαυτῆς, διακονεῖσθαί τ'*

ἐφ' οἷς προυκαλούμην οὐκ ἐνέλιπες. ἃ μέντοι εἰς Μοῦνδον ὑβρίζειν ἐπειρῶ, μηδέν μοι μελῆσαν τῶν ὀνομάτων ἀλλὰ τῆς ἐκ τοῦ πράγματος ἡδονῆς, Ἄνουβιν ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ.' ⟨78⟩ καὶ ὃ μὲν ἀπῄει ταῦτ' εἰπών· ἡ δ' εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τοῦ τολμήματος, περιρρήγνυταί τε τὴν στολήν, καὶ τἀνδρὶ δηλώσασα τοῦ παντὸς ἐπιβουλεύματος τὸ μέγεθος ἐδεῖτο μὴ περιῶφθαι βοηθείας τυγχάνειν. ὃ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἀπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. ⟨79⟩ καὶ ὁ Τιβέριος, μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γενομένης ἐξετάσει τῶν ἱερέων, ἐκείνους τ' ἀνεσταύρωσε καὶ τὴν Ἴδην, ὀλέθρου γενομένην αἰτίαν καὶ τὰ πάντ' ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τῆς γυναικός· τόν τε ναὸν καθεῖλε, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἴσιδος εἰς τὸν Θύμβριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. ⟨80⟩ Μοῦνδον δὲ φυγῆς ἐτίμησεν, κώλυμα τοῦ μὴ μειζόνως κολάσαι τὸ μετ' ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτῆσθαι τὰ ἡμαρτημένα ἡγησάμενος.

καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα τοιαῦτ' ἦν· ἐπάνειμι δ' ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐν Ῥώμῃ Ἰουδαίοις κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὥς μοι καὶ προαπεσήμηνεν ὁ λόγος.

5 ⟨81⟩ ἦν ἀνὴρ Ἰουδαῖος, φυγὰς μὲν τῆς αὐτοῦ κατηγορίᾳ τε παραβάσεως νόμων τινῶν καὶ δέει τιμωρίας τῆς ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δ' εἰς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότ' ἐν τῇ Ῥώμῃ διαιτώμενος προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν Μωυσέος, ⟨82⟩ προσποιησάμενος δὲ τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτοις ἐπιφοιτήσασαν Φουλβίαν, τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν καὶ νομίμοις προσεληλυθυῖαν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ χρυσὸν εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασθαι, καὶ λαβόντες ἐπὶ χρείαις οἰκείαις ἀνά-

λωμα αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτη-
σις ἐπράττετο. ⟨83⟩ καὶ ὁ Τιβέριος (ἀποσημαίνει γὰρ
πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν Σατουρνῖνος τῆς Φουλουίας ἀνὴρ
ἐπισκήψει τῆς γυναικός) κελεύει πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς
Ῥώμης ἀπελαθῆναι. ⟨84⟩ οἱ δ' ὕπατοι τετρακισχι-
λίους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες ἔπεμψαν εἰς
Σαρδὼ τὴν νῆσον· πλείστους δ' ἐκόλασαν μὴ θέλον-
τας στρατεύεσθαι διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων.

⟨85⟩ καὶ οἱ μὲν δὴ διὰ κακίαν τεττάρων ἀνδρῶν 4
ἠλαύνοντο τῆς πόλεως, οὐκ ἀπήλλακτο δὲ θορύβου καὶ
τὸ Σαμαρέων ἔθνος. συστρέφει γὰρ αὐτοὺς ἀνὴρ ἐν
ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος τιθέμενος κἀφ' ἡδονῇ τῆς πληθύος
τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων ἐπὶ τὸ Γαριζὶν ὄρος αὐτῷ
συνελθεῖν, ὃ ἁγνότατον αὐτοῖς ὀρῶν ὑπείληπται, ἰσχυ-
ρίζετό τε παραγενομένοις δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῇδε
κατορωρυγμένα, Μωυσέος τῇδ' αὐτῶν ποιησαμένου
κατάθεσιν. ⟨86⟩ οἱ δ' ἐν ὅπλοις τ' ἦσαν, πιθανὸν
ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ
(Τιραθανᾶ λέγεται) παρελάμβανον τοὺς ἐπισυλλεγομέ-
νους ὡς μεγάλῳ πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος
ποιησόμενοι. ⟨87⟩ φθάνει δὲ Πιλᾶτος τὴν ἄνοδον
αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλι-
τῶν, οἱ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ προσυνηθροισμέ-
νοις, παρατάξεως γενομένης, τοὺς μὲν ἔκτειναν τοὺς
δ' εἰς φυγὴν τρέπονται, ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἦγον, ὧν
τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυγοῦσι δυνα-
τωτάτους ἔκτεινε Πιλᾶτος.

⟨88⟩ καταστάντος δὲ τοῦδε τοῦ θορύβου, Σαμα- 2
ρέων ἡ βουλὴ παρὰ Οὐιτέλλιον ὑπατικὸν ἴασιν ἄνδρα,
Συρίας τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ Πιλάτου κατηγό-
ρουν ἐπὶ τῇ σφαγῇ τῶν ἀπολωλότων· οὐ γὰρ ἐπ' ἀπο-

στάσει Ῥωμαίων ἀλλ' ἐπὶ διαφυγῇ τῆς Πιλάτου ὕβρεως εἰς τὴν Τιραθανᾶ παραγενέσθαι. <89> καὶ Ὀυιτέλλιος Μάρκελλόν τινα τῶν αὐτοῦ φίλων ἐκπέμψας ἐπιμελητὴν τοῖς Ἰουδαίοις γενησόμενον, Πιλᾶτον ἐκέλευσεν ἐπὶ Ῥώμης ἀπιέναι, πρὸς ἃ κατηγοροῖεν Ἰουδαῖοι διδάξοντα τὸν αὐτοκράτορα. καὶ Πιλᾶτος δέκ' ἔτεσιν διατρίψας ἐπὶ Ἰουδαίας εἰς Ῥώμην ἠπείγετο ταῖς Ὀυιτελλίου πειθόμενος ἐντολαῖς οὐκ ὂν ἀντειπεῖν. πρὶν δ' ἢ τῇ Ῥώμῃ προσσχεῖν αὐτόν, φθάνει Τιβέριος μεταστάς.

3 <90> Ὀυιτέλλιος δ' εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀνῄει, καὶ ἦν γὰρ αὐτοῖς ἑορτή· πάσχα δὲ καλεῖται, δεχθεὶς μεγαλοπρεπῶς Ὀυιτέλλιος τὰ τέλη τῶν πωλουμένων καρπῶν ἀνίησιν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτῃ κατοικοῦσι, καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἀρχιερέως καὶ τὸν πάντ' αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθότι καὶ πρότερον ἦν αὐτοῖς ἐξουσία· <91> τότε δ' ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ (φρούριον δ' ἐστὶν οὕτω λεγόμενον) ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν διὰ τοιαύτην αἰτίαν. τῶν ἱερέων τις Ὑρκανός, πολλῶν δ' ὄντων οἳ τόδ' ἐκαλοῦντο τὸ ὄνομα ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τῷ ἱερῷ βᾶριν κατασκευασάμενος ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὴν δίαιταν εἶχε, καὶ τὴν στολήν (φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τοῦ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν) ταύτῃ εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότ' εἰς τὴν πόλιν κατιὼν ἀναλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν· <92> καὶ οἵ θ' υἱεῖς αὐτοῦ ταῦτα πράττειν ἐπετήδευον καὶ τέκνα τἀκείνων. Ἡρώδης δὲ βασιλεύσας τήν τε βᾶριν ταύτην, ἐν ἐπιτηδείῳ κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῶς Ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ Ἀντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῇδε κειμένην κατεῖχε, πιστεύων οὐδὲν

νεωτερίζειν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαὸν διὰ τάδε. <93> ἔπραττε δ' ὅμοια τῷ Ἡρώδῃ καὶ ὁ ἐπικατασταθεὶς αὐτῷ βασιλεὺς Ἀρχέλαος υἱὸς ὤν· οὗ Ῥωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν ἐκράτουν τῆς στολῆς τοῦ ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ λίθου ᾠκοδομημένῳ ὑπὸ σφραγῖδι τῶν θ' ἱερέων καὶ τῶν γαζοφυλάκων, τοῦ φρουροῦ τὸν ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἀνάπτοντος. <94> ἑπτὰ δ' ἡμέραις πρὸ τῆς ἑορτῆς ἀπεδίδοτο αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ φρουράρχου, καὶ ἁγνισθεὶς χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν ἀπετίθετο αὖθις εἰς τὸν οἶκον, ᾗπερ ἔκειτο πρότερον. καὶ τοῦτ' ἐπράττετο ἐπὶ τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστου ἔτους καὶ κατὰ τὴν νηστείαν. <95> Οὐιτέλλιος δ' ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ ποιεῖται τὴν στολήν, ᾗ τε κείσοιτο μὴ πολυπραγμονεῖν ἐπισκήψας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας ἐπ' εὐεργεσίᾳ τοῦ ἔθνους, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰώσηπον τὸν καὶ Καϊάφαν ἐπικαλούμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, Ἰωνάθην καθίστησιν Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' Ἀντιοχείας δ' αὖθις ποιεῖται τὴν ὁδόν.

<96> πέμπει δὲ καὶ Τιβέριος ὡς Οὐιτέλλιον γράμ- 4
ματα, κελεύων αὐτῷ πράττειν φιλίαν πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθων βασιλέα· ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὢν καὶ Ἀρμενίαν παρεσπασμένος, μὴ ἐπὶ πλέον κακουργῇ· πιστεύειν δὲ τῇ φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα δὲ τοῦ Ἀρταβάνου υἱέως. <97> ταῦτα δὲ γράφων Τιβέριος πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον μεγάλων δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τὸν Ἰβήρων καὶ τὸν Ἀλβανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῳ μηδὲν ἐνδοιάσαι. οἱ δ' αὐτοὶ μὲν ἀντεῖχον, Σκύθας δέ, δίοδον αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ τὰς θύρας τὰς Κασπίας ἀνοί-

ξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρταβάνῳ. ⟨98⟩ καὶ ἥ τ' Ἀρμενία ἀφῄρητο αὖθις, καὶ πλησθείσης πολέμων τῆς Παρθυαίων γῆς οἵ τε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάστατά τ' ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ τοῦ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐν τούτων τινὶ τῶν μαχῶν ἔπεσε μετὰ πολλῶν στρατοῦ μυριάδων. ⟨99⟩ καὶ αὐτοῦ τὸν πατέρα Ἀρτάβανον Ὀυιτέλλιος, πομπῇ χρημάτων εἴς τε συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἐκείνου γενομένῃ, ἐμέλλησε μὲν κτιννύειν διὰ τῶν τὰ δῶρα εἰληφότων, αἰσθόμενος δὲ τὴν ἐπιβουλὴν ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον οὖσαν διὰ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν συντεθεῖσαν μὴ ἀνίεσθαι τοῦ ἐπὶ πέρας ἐλθεῖν, ⟨100⟩ καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ καθαρῶς συνειστήκει, καὶ τόδ' ἤτοι ἐφθαρμένον ἐπὶ δόλῳ τὴν εὔνοιαν προσποιεῖσθαι ἢ πείρας αὐτῷ γενομένης μετατάξεσθαι πρὸς τοὺς προαφεστηκότας, ἐπὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἔσωζεν αὐτόν. καὶ πολλὴν μετὰ ταῦτα στρατιὰν ἀθροίσας Δαῶν τε καὶ Σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθεστηκότας, κατέσχε τὴν ἀρχήν.

⟨101⟩ ταῦτ' ἀκούσας ὁ Τιβέριος ἠξίου φιλίαν αὐτῷ γενέσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνος προκληθεὶς ἄσμενος ἐδέχετο τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην παρῆσαν ὅ τε Ἀρτάβανος καὶ ὁ Ὀυιτέλλιος, ⟨102⟩ καὶ ζεύξεως τοῦ ποταμοῦ γενομένης κατὰ τὸ μεσαίτατον τῆς γεφύρας ἀλλήλους ὑπηντίαζον μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τῆς περὶ αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γενομένων Ἡρώδης ὁ τετράρχης εἱστίασεν αὐτούς, κατὰ μέσον τὸν πόρον σκηνίδα ἐπισκηψάμενος τῷ πόρῳ πολυτελῆ. ⟨103⟩ καὶ Ἀρτάβανος μετ' οὐ πολὺ πέμπει Τιβερίῳ ὅμηρον Δαρεῖον τὸν υἱὸν μετὰ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἑπτάπηχυν

τὸ μέγεθος, Ἰουδαῖον τὸ γένος Ἐλεάζαρον ὄνομα, ὃς διὰ τὸ μέγεθος Γίγας ἐπεκαλεῖτο. ⟨104⟩ *ἐπὶ τούτοις Ȣιτέλλιος μὲν ἐπ' Ἀντιοχείας ᾔει, Ἀρτάβανος δ' ἐπὶ τῆς Βαβυλῶνος. Ἡρώδης δὲ βουλόμενος δι' αὐτοῦ πρώτου γενέσθαι πύστιν Καίσαρι τῶν ὁμήρων τῆς λήψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους, τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ἐπιστολὴν καὶ μηδὲν ὑπολιπόμενος ἐπὶ μηνύσει τῷ ὑπατικῷ.* ⟨105⟩ *πρὸς Ȣιτελλίου δ' ἐπιπεμφθεισῶν ἐπιστολῶν, καὶ τοῦ Καίσαρος ἐπισημήναντος πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γένοιτο πρότερον πύστιν περὶ αὐτῶν Ἡρώδου προτεθεικότος, ταραχθεὶς ὁ Ȣιτέλλιος μεγάλως, καὶ πεπονθέναι τι μειζόνως ἢ ἐπέπρακτο ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἔκρυπτεν ὀργήν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθε Γαΐου τὴν ἀρχὴν παρειληφότος.*

⟨106⟩ *τότε δὲ καὶ Φίλιππος (Ἡρώδου δ' ἦν ἀδελ-* 6
φός) τελευτᾷ τὸν βίον, εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος δ' αὐτὸς ἑπτὰ καὶ τριάκοντα τῆς Τραχωνίτιδος καὶ Γαυλανίτιδος καὶ τοῦ Βαταναίων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς, μέτριον δ' ἐν οἷς ἦρχε παρασχὼν τὸν τρόπον καὶ ἀπράγμονα. ⟨107⟩ *δίαιταν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο· πρόοδοι δ' ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῶν ἐπιλέκτων, καὶ τοῦ θρόνου εἰς ὃν ἔκρινε καθεζόμενος ἐν ταῖς ὁδοῖς ἑπομένου, ὁπότε τις ὑπαντιάσας ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτῷ ἐπιβοηθεῖν οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος ἱδρύσεως τοῦ θρόνου ᾗ καὶ τύχοι γενομένης καθεζόμενος ἠκροᾶτο, καὶ τιμωρίας τ' ἐπετίμα τοῖς ἁλοῦσι καὶ ἠφίει τοὺς ἀδίκως ἐν ἐγκλήμασι γενομένους.* ⟨108⟩ *τελευτᾷ δ' ἐν Ἰουλιάδι, καὶ αὐτοῦ κομισθέντος ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτός, ταφαὶ*

γίγνονται πολυτελεῖς. τὴν δ' ἀρχήν (οὐ γὰρ κατελείπετο παῖδας) Τιβέριος παραλαβὼν προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται τῆς Σύρων, τοὺς μέντοι φόρους ἐκέλευσε συλλεγομένους ἐν τῇ τετραρχίᾳ τῇ ἐκείνου γενομένῃ κατατίθεσθαι.

5 ⟨109⟩ *ἐν τούτῳ δὲ στασιάζουσιν Ἀρέτας θ' ὁ Πετραῖος βασιλεὺς καὶ Ἡρώδης διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρώδης ὁ τετράρχης γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνῆν χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δ' ἐπὶ Ῥώμης κατάγεται ἐν Ἡρώδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου· ἐκ γὰρ τῆς Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς Ἡρώδης ἐγεγόνει.* ⟨110⟩ *ἐρασθεὶς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς τούτου γυναικός (θυγάτηρ δ' ἦν Ἀριστοβούλου, καὶ οὗτος ἀδελφὸς αὐτῶν, Ἀγρίππα δ' ἀδελφὴ τοῦ μεγάλου) τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων. καὶ δεξαμένης συνθῆκαι γίγνονται μετοικιεῖσθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότ' ἀπὸ Ῥώμης παραγένοιτο· ἦν δ' ἐν ταῖς συνθήκαις ὥστε καὶ τοῦ Ἀρέτα τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν.* ⟨111⟩ *καὶ ὃ μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει, ταῦτα συνθέμενος· ἐπεὶ δ' ἐπανεχώρει διαπραξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσταλτο, ἡ γυνή, πύστεως αὐτῇ τῶν πρὸς τὴν Ἡρωδιάδα συνθηκῶν γενομένης, πρὶν ἔκπυστος αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ Μαχαιροῦντος (μεθόριον δ' ἐστὶ τῆς τε Ἀρέτα καὶ Ἡρώδου ἀρχῆς), γνώμην οὐκ ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς.* ⟨112⟩ *καὶ Ἡρώδης ἐξέπεμψε, μηδὲν ᾐσθῆσθαι τὴν ἄνθρωπον προσδοκῶν. ἡ δέ, προαπεστάλκει γὰρ ἐκ πλείονος εἰς τὸν Μαχαιροῦντα (τῷ Ἡρώδῃ) τῷ τε πατρὶ αὐτῆς ὑποτελῆ, πάντων εἰς τὴν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, ἅμα τε παρῆν καὶ ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κομιδῇ τῶν στρατηγῶν ἐκ*

διαδοχῆς, παρῆν θ' ὡς τὸν πατέρα ᾗ τάχος, καὶ αὐτῷ τὴν Ἡρώδου διάνοιαν ἔφραζε. ⟨113⟩ ὃ δ' ἀρχὴν ἔχθρας ταύτην ποιησάμενος, περί τε ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ Γαμαλίτιδι..., καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης εἰς πόλεμον καθίστανται, στρατηγοὺς ἀπεσταλκότες ἀνθ' ἑαυτῶν. ⟨114⟩ καὶ μάχης γενομένης διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρώδου στρατός, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων, οἳ ὄντες ἐκ τῆς Φιλίππου τετραρχίας Ἡρώδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρώδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ⟨115⟩ ὃ δ' ὀργῇ φέρων τὴν Ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς ’Ȣιτέλλιον πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζωὸν ἑλόντ' ἀγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτεινομένου πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν.

⟨116⟩ καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πράττειν ἐπέστελλε 2
τῷ κατὰ Συρίαν στρατηγῷ, τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τινυμένου κατὰ ποινὴν Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου βαπτιστοῦ. ⟨117⟩ κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρώδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοὺς Ἰουδαίους κελεύοντα, ἀρετὴν ἐπασκοῦντας καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βαπτισμῷ συνιέναι· οὕτω γὰρ δὴ καὶ τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. ⟨118⟩ καὶ τῶν ἄλλων συστρεφομένων (καὶ γὰρ ἤρθησαν ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων) δείσας Ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ στάσει τινὶ φέροι (πάντα γὰρ ἐῴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες), πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται, πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι, προλαβὼν ἀνελεῖν, ἢ

μεταβολῆς γενομένης εἰς πράγματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. ⟨119⟩ *καὶ ὃ μὲν ὑποψίᾳ τῇ Ἡρώδου δέσμιος εἰς Μαχαιροῦντα ⌊πεμφθείς, τὸ προειρημένον φρούριον, ταύτῃ κτίννυται· τοῖς δὲ Ἰουδαίοις ἔδοξεν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι γενέσθαι, τοῦ θεοῦ κακῶσαι Ἡρώδην θέλοντος.*

3 ⟨120⟩ *Οὐιτέλλιος δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε περὶ αὐτὰ ψιλοὶ καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες, ἐκ τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ἐπὶ τῆς Πέτρας ἠπείγετο, καὶ ἔσχε Πτολεμαΐδα.* ⟨121⟩ *ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι παρῃτοῦντο τὴν διὰ τῆς χώρας ὁδόν· οὐ γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον περιορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας, πολλὰς δ' εἶναι σημαίαις ἐπικειμένας.* ⟨122⟩ *καὶ πεισθεὶς μετέβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ ἐπὶ τοιούτοις προβουλεῦσαν, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτὸς μετὰ Ἡρώδου τοῦ τετράρχου καὶ τῶν φίλων εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνῄει, θύσων τῷ θεῷ, ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεστηκυίας.* ⟨123⟩ *εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων πλήθους ἐκπρεπῶς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διατριβὴν ποιεῖται, ἐν αἷς Ἰωνάθην τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος ἐγχειρίζει τἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ,* ⟨124⟩ *τῇ τετάρτῃ δὲ γραμμάτων αὐτῷ παραγενομένων ἃ ἐδήλου τὴν Τιβερίου τελευτήν, ὥρκισε τὴν πληθὺν ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ Γαΐου. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἑκάστου χειμαδιοῦντος, πόλεμον ἐκφέρειν οὐκέθ' ὁμοίως δυνάμενος διὰ τὸ εἰς Γάιον μεταπεπτωκέναι τὰ πράγματα.* ⟨125⟩ *ἐλέγετο δὲ καὶ τὸν Ἀρέταν οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀγγε-*

λίαν τῆς Οὐιτελλίου στρατείας φάναι μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ἐπὶ Πέτρας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι γὰρ τῶν ἡγεμόνων ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμῃ τῇ ἐκείνου ὡρμημένον διακονεῖσθαι, ἢ ἐφ' ὃν γένοιτο ἡ παρασκευὴ τοῦ στρατεύματος.

⟨126⟩ *καὶ Οὐιτέλλιος μὲν ἐπ' Ἀντιοχείας ἀνεχώρησεν, Ἀγρίππας δ' ὁ Ἀριστοβούλου υἱός, ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι Τιβέριον, ἐπὶ Ῥώμης ἄνεισι πράξων τι παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, δυνάμεώς τινος αὐτῷ παραγενομένης.* ⟨127⟩ *βούλομαι οὖν εἰπεῖν ἐπὶ μακρότερον περί τε Ἡρώδου καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα δὲ καὶ παράστασιν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλῆθος οὐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν ἀνθρώποις ἐπιτετηδευμένων δίχα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν,* ⟨128⟩ *εἴ γ' ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν δι' ὅλου συνέβη πλὴν ὀλίγων (πολλοὶ δ' ἦσαν) διαφθαρῆναι τοὺς Ἡρώδου ἀπογόνους. φέροι δ' ἄν τι κἀπὶ σωφρονισμῷ τοῦ ἀνθρωπείου γένους τὸ τὴν δυστυχίαν αὐτῶν μαθεῖν,* ⟨129⟩ *ἅμα δὲ καὶ τὸν Ἀγρίππαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγενημένον, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ παρὰ πᾶσαν δόξαν τῶν εἰδότων αὐτόν, ἐπὶ τοσόνδ' ηὐξήθη δυνάμεως. εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον περὶ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς.*

⟨130⟩ *Ἡρώδῃ τῷ μεγάλῳ θυγατέρες ἐκ Μαριάμ-* 4
μης τῆς Ὑρκανοῦ θυγατρὸς γίγνονται δύο, Σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται Φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ, Φασαήλου παιδὶ ὄντι τοῦ Ἡρώδου ἀδελφοῦ, δεδωκότος αὐτὴν τοῦ πατρός· Κύπρος δ' Ἀντιπάτρῳ καὶ αὐτὴ

§ 126 cf. Bell. Iud. II 9, 6.

ἀνεψιῷ, παιδὶ τῆς ἀδελφῆς Ἡρώδου Σαλώμης. ⟨131⟩ καὶ Φασαήλῳ μὲν ἐκ Σαλαμψιοῦς γίγνονται πέντε παῖδες, Ἀντίπατρος Ἡρώδης Ἀλέξανδρος, θυγατέρες δὲ Ἀλεξάνδρα καὶ Κύπρος, ἣν Ἀγρίππας γαμεῖ ὁ Ἀριστοβούλου. Ἀλεξάνδραν δὲ γαμεῖ μὲν Τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ· ⟨132⟩ Κύπρῳ δ' ἐξ Ἀγρίππα μὲν ἄρρενες γίγνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, Βερενίκη Μαριάμμη Δρούσιλλα· Ἀγρίππας δὲ καὶ Δροῦσος τοῖς ἄρρεσιν ὀνόματα, ὧν ὁ Δροῦσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. ⟨133⟩ ὁ δὲ πατὴρ τούτων Ἀγρίππας ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρώδου τε καὶ Ἀριστοβούλου. ἐκ Βερενίκης καὶ οἵδε παῖδες τοῦ υἱέως Ἡρώδου τοῦ μεγάλου· ἡ δὲ Βερενίκη Κοστοβάρου καὶ Σαλώμης παῖς τῆς Ἡρώδου ἀδελφῆς. ⟨134⟩ τούτους Ἀριστόβουλος νηπίους θνήσκει λιπὼν ὑπὸ τοῦ πατρὸς σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ, καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται Ἡρώδης μὲν οὗτος, ὁ τοῦ Ἀγρίππα ἀδελφός, Μαριάμμην θυγατέρα Ὀλυμπιάδος τῆς Ἡρώδου τοῦ βασιλέως θυγατρὸς καὶ Ἰωσήπου τοῦ Ἰωσήπου (ἀδελφὸς δ' οὗτος τοῦ βασιλέως Ἡρώδου), ⟨135⟩ ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν Ἀριστόβουλον. ὁ δὲ τρίτος τοῦ Ἀγρίππα ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος γαμεῖ Ἰωτάπην Σαμψιγεράμου θυγατέρα τοῦ Ἐμεσῶν βασιλέως· θυγάτηρ δ' αὐτοῖς γίγνεται κωφή, ὄνομα καὶ τῇδε Ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲν τῶν ἀρρένων τέκνα, ⟨136⟩ Ἡρωδιὰς δ' αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ γαμεῖται Ἡρώδῃ Ἡρώδου τοῦ μεγάλου παιδί, ὃς γέγονεν ἐκ Μαριάμμης τῆς τοῦ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς Σαλώμη γίγνεται, μεθ' ἧς τὰς γονὰς Ἡρωδιάς, ἐπὶ συγχύσει φρονήσασα τῶν πατρίων, Ἡρώδῃ γαμεῖται τἀνδρὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ, διαστᾶσα

ζῶντος· τὴν δὲ Γαλιλαίων τετραρχίαν εἶχεν οὗτος. ⟨137⟩ ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς Σαλώμη Φιλίππῳ γαμεῖται, Ἡρώδου παιδὶ τῷ τετράρχῃ τῆς Τραχωνίτιδος· καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος Ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγεται, Ἡρώδου παῖς τοῦ Ἀγρίππα ἀδελφοῦ. παῖδες δ' ἐγένοντο αὐτοῖς τρεῖς, Ἡρώδης Ἀγρίππας Ἀριστόβουλος. ⟨138⟩ τοῦτο μὲν δὴ τὸ Φασαήλου καὶ Σαλαμψιοῦς ἐστι γένος, Κύπρῳ δ' ἐξ Ἀντιπάτρου θυγάτηρ γίγνεται Κύπρος, καὶ αὐτὴν Ἀλεξᾶς ὁ Ἑλκίας γαμεῖ τοῦ Ἀλεξᾶ, καὶ αὐτοῖς θυγάτηρ ἦν Κύπρος. Ἡρώδης δὲ καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς ἀδελφοὺς ἔφην Ἀντιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. ⟨139⟩ Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ἡρώδου παιδὶ τοῦ βασιλέως, τῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνῃρημένῳ, Ἀλέξανδρος καὶ Τιγράνης ἐγεγόνεσαν υἱεῖς ἐκ τῆς Ἀρχελάου τοῦ Καππαδόκων βασιλέως θυγατρός· καὶ Τιγράνης μὲν βασιλεύων Ἀρμενίας, κατηγοριῶν αὐτοῦ ἐπὶ Ῥώμης γενομένων, ἄπαις τελευτᾷ, ⟨140⟩ Ἀλεξάνδρῳ δὲ Τιγράνης ὁμώνυμος τἀδελφῷ γίγνεται παῖς, καὶ βασιλεὺς Ἀρμενίας ὑπὸ Νέρωνος ἐκπέμπεται, υἱός τ' Ἀλέξανδρος αὐτῷ γίγνεται. γαμεῖ δ' οὗτος Ἀντιόχου τοῦ Κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα Ἰωτάπην, νησῖδός τε τῆς ἐν Κιλικίᾳ Οὐεσπασιανὸς αὐτὸν καθιστᾷ βασιλέα. ⟨141⟩ καὶ τὸ μὲν Ἀλεξάνδρου γένος εὐθὺς ἅμα τῷ φῦναι τὴν θεραπείαν ἐξέλιπε τῶν Ἰουδαίοις ἐπιχωρίων, μεταταξάμενον πρὸς τὰ Ἕλλησι πάτρια, ταῖς δὲ λοιπαῖς θυγατράσιν Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπεσεν. ⟨142⟩ τῶν δὲ γενομένων Ἡρώδου ἀπογόνων οὓς κατέλεξα μενόντων ἐν ᾧ χρόνῳ Ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τούτων τέ μοι τοῦ γένους προδεδηλωμένου, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσαι τ' Ἀγρίππᾳ τύχαι συνέλθοιεν,

πώς τ' αὐτῶν διάδρασιν ποιησάμενος ἐπὶ μέγιστον ἀξιώματός θ' ἅμα προκόψειε καὶ δυνάμεως.

6 ⟨143⟩ Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τῆς τελευτῆς Ἀγρίππας ἐν τῇ Ῥώμῃ διαιτώμενος, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς Δροῦσον τὸν Τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ Ἀντωνίᾳ τῇ Δρούσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ εἰς φιλίαν ἀφίκετο, Βερενίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῇ καὶ προαγαγεῖν ἠξιωκυίας τὸν υἱόν. ⟨144⟩ φύσει δὲ μέγας ὢν Ἀγρίππας καὶ δωρεῖσθαι πολυτελής, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς οὐκ ἐξέφαινε τῆς ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδράσκειν αὐτῆς ἠξιωκὼς τὴν ἐπὶ τοιούτοις γενομένην ἂν ὀργήν· ⟨145⟩ ἐπεὶ δ' ἡ Βερενίκη τελευτᾷ, γενόμενος ἐπὶ τῷ αὐτοῦ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης τὰ δ' εἰς τὸ μὴ μέτρῳ τῶν δωρεῶν προϊέμενον ἀνήλωσε τῶν χρημάτων, τὰ πλεῖστα δ' εἰς τοὺς Καίσαρος ἀπελευθέρους ἐτετέλεστο ἐλπίδι πράξεως τῆς αὐτῶν. πενία τ' ἐν ὀλίγῳ περὶ αὐτὸν ἦν, ⟨146⟩ καὶ τοῦτ' ἦν κώλυμα τῆς ἐν Ῥώμῃ διαίτης, καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱέως τετελευτηκότος ἀπειπὼν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ, διὰ τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τοῦ παιδὸς θεωρίᾳ τῇ ἐκείνων.

2 ⟨147⟩ διὰ μὲν δὴ ταῦτα ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας πλέων ᾤχετο κακοπραγῶν καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ θ' ὧν εἶχε χρημάτων καὶ ἀπορίᾳ τοῦ ἐκτίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς, πολλοῖς τ' οὖσι καὶ ἀλεωρὴν οὐδ' ἡντινοῦν ἐνδιδοῦσιν· ὥστ' ἀπορίᾳ τῶν ποιητέων καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν Μαλάθοις τῆς Ἰδουμαίας ἐν περινοίᾳ τοῦ μεταστήσοντος αὐτὸν ἦν. ⟨148⟩ αἰσθάνεται δ' αὐτοῦ τὴν

διάνοιαν Κύπρος ἡ γυνή, παντοία τ' ἦν ἀπείργουσα τῶν ἐπὶ τοιούτοις βουλευμάτων. διαπέμπεται δὲ καὶ ὡς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Ἡρωδιάδα, Ἡρώδῃ τῷ τετράρχῃ συνοικοῦσαν, γράμματα, δηλοῦσα τό τ' ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τοῦ Ἀγρίππα προβουλεῦσαν καὶ τὴν ἀνάγκην ἣ ἐπ' αὐτὸ ἐξῆγεν, ⟨149⟩ ἐκέλευέ τε συγγενῆ οὖσαν βοηθεῖν καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο παρασκευάζειν, θεωροῦσαν ὡς αὐτὴ παντοίως κουφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτ' οὐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἳ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα, καί τι καὶ ἀργύριον ὥρισαν εἰς τὴν δίαιταν, ἀγορανομίᾳ τε τῆς Τιβεριάδος ἐτίμησαν. ⟨150⟩ οὐ μὴν ἐπὶ πλεῖόν γε Ἡρώδης ἐνέμεινε τοῖς δεδογμένοις· καίτοι γ' οὐδ' ὣς ἀρκοῦντα ἦν. ἐν γὰρ Τύρῳ παρὰ συνουσίαν ὑπ' οἴνου γενομένων αὐτοῖς λοιδοριῶν, ἀνεκτὸν οὐχ ἡγησάμενος Ἀγρίππας, τοῦ Ἡρώδου τ' ἐπονειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μετάδοσιν, ὡς Φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἴσεισι, φίλον ἐπὶ Ῥώμης τὰ μάλιστ' αὐτῷ γεγονότα πρότερον· Συρίαν δ' ἐν τῷ τότε διεῖπεν. ⟨151⟩ καὶ δεξαμένου Φλάκκου παρὰ τούτῳ διῆγεν, 3 *προκατειληφότος αὐτὸν ἐκεῖ καὶ Ἀριστοβούλου, ὃς ἀδελφὸς ὢν Ἀγρίππα διάφορός τ' ἦν· οὐ μὴν ἐβλάπτοντο ἔχθρᾳ τῇ ἀλλήλων ὥστε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ εἰκότα τιμὴν φέρεσθαι. ⟨152⟩ οὐ μὴν ὅ γ' Ἀριστόβουλος ἀνίει τι τοῦ πρὸς τὸν Ἀγρίππαν δυσμενοῦς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν Φλάκκῳ καθίστησιν, αἰτίαν τοιαύτην ἐπὶ τῇ δυσμενείᾳ παραλαβών. ⟨153⟩ Δαμασκηνοὶ Σιδωνίοις περὶ ὅρων διάφοροι καθεστῶτες, μέλλοντος Φλάκκου περὶ τούτων ἀκροάσεσθαι, μαθόντες τὸν Ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δύναται, ἠξίουν μερίδος τῆς αὐτῶν γενέσθαι, ἀργύριόν τε πλεῖ-*

στον ὡμολόγητο αὐτῷ. ⟨154⟩ καὶ ὃ μὲν πάντα ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ τῶν Δαμασκηνῶν ὥρμητο πράττειν, Ἀριστόβουλος δέ (οὐ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων) καταγορεύει πρὸς τὸν Φλάκκον. καὶ βασανιζομένου τοῦ πράγματος ἐπεὶ φανερὰ ἦν, ἐξωθεῖ τὸν Ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ⟨155⟩ ὃ δ' εἰς ὑστάτην ἀπορίαν περιεωσμένος εἰς Πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ κατὰ τὸ ἄπορον τῆς ἀλλαχόθεν διαίτης γνώμην ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς Ἰταλίας πλεῖν. εἰργόμενος δὲ χρημάτων ἀπορίᾳ ἠξίου Μαρσύαν, ὄντ' αὐτοῦ ἀπελεύθερον, ποριστὴν γενέσθαι τῶν ἐπὶ τοιούτοις δαπανῶν, δανεισάμενον παρά τινων. ⟨156⟩ καὶ ὁ Μαρσύας Πέτρον κελεύει, Βερενίκης ὄντ' ἀπελεύθερον τῆς Ἀγρίππα μητρός, διαθήκης δὲ τῆς ἐκείνης δικαίῳ ὑποτελοῦντα τῆς Ἀντωνίας, αὐτῷ γοῦν παρασχεῖν ἐπὶ γράμματι καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ⟨157⟩ ὃ δὲ (ἐπεκάλει γὰρ τῷ Ἀγρίππᾳ χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν) ἀναγκάζει τὸν Μαρσύαν δύο μυριάδων Ἀτθίδων συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίαις καὶ δισχιλίαις ἔλαττον λαμβάνειν. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος κατὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ποιεῖν. ⟨158⟩ εἰλημμένου δὲ τοῦ χρήματος τούτου, Ἀγρίππας εἰς Ἀνθηδόνα παραγενόμενος καὶ λαβὼν ναῦν ἐν ἀναγωγαῖς ἦν. καὶ γνοὺς Ἑρέννιος Καπίτων ὁ τῆς Ἰαμνείας ἐπίτροπος πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσπράξονται αὐτὸν ἀργυρίου τριάκοντα μυριάδας θησαυρῷ τῷ Καίσαρος ὀφειλομένας ἐπὶ Ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τ' ἐπετίθεσαν τοῦ μενοῦντος. ⟨159⟩ καὶ τότε μὲν πείσεσθαι τοῖς κεκελευσμένοις προσποιητὸς ἦν, νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης κόψας τὰ ἀπόγεια ᾤχετο ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα Ἀλεξάνδρου δεῖται τοῦ ἀλαβάρχου μυριάδας εἴκοσι δάνειον αὐτῷ δοῦ-

ναι. ὃ δ' ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔφη παρασχεῖν, Κύπρῳ
δ' οὐκ ἠρνεῖτο, τήν τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπε-
πληγμένος καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν ἀρετήν. ⟨160⟩ ἡ
δ' ὑπισχνεῖτο, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτοῖς
ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ δούς, τὸ λοιπὸν ἐν Δικαιαρχείᾳ
γενομένῳ παρέξειν ἐπηγγέλλετο, δεδιὼς τοῦ Ἀγρίππα
τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. καὶ Κύπρος μὲν ἀπαλ-
λάξασα τὸν ἄνδρα ἐπὶ τῆς Ἰταλίας πλευσούμενον, αὐτὴ
μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ Ἰουδαίας ἀνέζευξεν· ⟨161⟩ Ἀγρίπ- 4
πας δ' εἰς Ποτιόλους παραβαλὼν ἐπιστολὴν ὡς Τιβέ-
ριον Καίσαρα γράφει διαιτώμενον ἐν Καπρέαις, πα-
ρουσίαν τε τὴν αὐτοῦ δηλῶν ἐπὶ θεραπείᾳ καὶ ὄψει
τῇ ἐκείνου, καὶ ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς Κα-
πρέας παραβαλεῖν. ⟨162⟩ Τιβέριος δ' οὐδὲν ἐνδοιάσας
τά τ' ἄλλα αὐτῷ γράφει φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, ἔτι
καὶ χαίρειν ἀποσημαίνων ἐπὶ τῷ σῶν ἐπανήκειν εἰς
τὰς Καπρέας. ἐπεὶ δ' ἀφικνεῖται, μηδὲν ὑφελὼν τοῦ
ἐν τοῖς γράμμασι προθύμου ἠσπάζετό τε καὶ ἐξένιζε.
⟨163⟩ τῇ δ' ἑξῆς Καῖσαρ, γραμμάτων αὐτῷ παρ'
Ἑρεννίου Καπίτωνος ἀφικομένων ὅτι Ἀγρίππας μυ-
ριάδας τριάκοντα δάνεισμα ποιησάμενος καὶ πρὸς τὰς
καταβολὰς ἐκλιπὼν χρόνον τὸν συγκείμενον, ἀπαιτή-
σεως γενομένης οἴχοιτο φυγὰς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῷ χω-
ρίων, ἄκυρον αὐτὸν καθιστὰς τῆς ἐπὶ τῷ εἰσπραξομένῳ
ἐξουσίας, ⟨164⟩ ταύτην ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν πε-
ριαλγεῖ θ' ὁ Καῖσαρ, καὶ διάκλεισιν γενέσθαι τῷ
Ἀγρίππᾳ κελεύει εἰσόδων τῶν πρὸς αὐτόν, ἄχρι δὴ
καταβαλεῖ τὸ χρέος. ὃ δὲ μηδὲν τῇ ὀργῇ τοῦ Καίσαρος
καταπλαγεὶς Ἀντωνίας δεῖται, τῆς Γερμανικοῦ τε μη-
τρὸς καὶ Κλαυδίου τοῦ ὕστερον γενομένου Καίσαρος,
δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τὰς τριάκοντα μυριάδας, ἵνα

φιλίας μὴ ἁμάρτοι τῆς πρὸς Τιβέριον. ⟨165⟩ ἡ δὲ Βερενίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ (σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο αἵδε αἱ γυναῖκες), καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ Κλαύδιον γεγενημένης, δίδωσι τἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσαντι τὸ χρέος ἀνεπικώλυτος ἦν ἡ φιλία τοῦ Τιβερίου. ⟨166⟩ αὖθις δ' αὐτῷ Τιβέριος ὁ Καῖσαρ συνίστησιν υἱωνὸν τὸν αὐτοῦ, κελεύων τὰ πάντα αὐτοῦ ταῖς ἐξόδοις παρατυγχάνειν. Ἀγρίππας δὲ φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀντωνίας, κατὰ θεραπείαν τρέπεται τὴν Γαΐου, υἱωνοῦ τ' ὄντος αὐτῆς καὶ εὐνοίᾳ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ πρῶτα τιμωμένου. ⟨167⟩ καὶ δή τις ἦν Θάλλος Σαμαρεὺς τὸ γένος, Καίσαρος δ' ἀπελεύθερος· παρὰ τούτου δάνεισμα μυριάδας ἑκατὸν εὑρόμενος τῇ τ' Ἀντωνίᾳ καταβάλλει τὸ ὀφειληθὲν χρέος, καὶ τῶν λοιπῶν τῷ ἀναλώματι θεραπεύων τὸν Γάιον μειζόνως ἐν ἀξιώματι ἦν παρ' αὐτῷ.

5 ⟨168⟩ προϊούσης δ' ἐπὶ μέγα τῷ Ἀγρίππᾳ τῆς πρὸς Γάιον φιλίας, αἰωρουμένοις ποτὲ λόγος περὶ τοῦ Τιβερίου γίγνεται, καὶ τοῦ Ἀγρίππα κατ' εὐχὰς τραπομένου (μόνω δ' ἤστην) ᾗ τάχος Τιβέριον ὑπεκστάντα τῆς ἀρχῆς Γαΐῳ παραχωρεῖν ἀξιωτέρῳ τὰ πάντ' ὄντι, τούτων ἀκροᾶται τῶν λόγων Εὔτυχος· Ἀγρίππα δ' ἦν ἀπελεύθερος καὶ ἡνίοχος. καὶ παραχρῆμα μὲν σιγῇ παρεδίδου· ⟨169⟩ κλοπῆς δ' ἱματίων αὐτῷ τοῦ Ἀγρίππα ἐπικαλουμένης (καὶ ἀκριβῶς δ' ἐκεκλόφει) φυγὼν καὶ ληφθείς, ἀγωγῆς αὐτοῦ ἐπὶ Πίσωνα γενομένης ὃς ἦν φύλαξ τῆς πόλεως, ἐρομένου τὴν αἰτίαν τῆς φυγῆς Καίσαρί φησιν ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ φέροντας, ὥστε δήσας αὐτὸν ἔστελλεν εἰς τὰς Καπρέας. καὶ Τιβέριος τῷ

§ 166 cf. Bell. Iud. II 9, 6.

αὐτοῦ τρόπῳ χρώμενος εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἴ καί τις ἕτερος βασιλέων ἢ τυράννων γενόμενος· ⟨170⟩ οὔτε γὰρ πρεσβειῶν ὑποδοχὰς ἐκ τοῦ ὀξέος ἐποιεῖτο, ἡγεμόσι τε καὶ ἐπιτρόποις ὑπ' αὐτοῦ σταλεῖσιν οὐδεμία ἦν διαδοχή, ὁπότε μὴ φθαῖεν τετελευτηκότες. ὅθεν καὶ δεσμωτῶν ἀκροάσεως ἀπερίοπτος ἦν. ⟨171⟩ ὥστε καὶ τῶν φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτὸν τοῦ ἐπὶ τοιούτοις ὀλκῇ χρωμένου, ἔφη τὰς μὲν πρεσβείας τρίβειν ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐταῖς ἐκ τοῦ ὀξέος γενομένης ἕτεροι πρέσβεις ἐπιχειροτονηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλος τ' αὐτῷ γίγνοιτο ἐπιδοχαῖς αὐτῶν καὶ πομπαῖς προσκειμένῳ, ⟨172⟩ τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἅπαξ εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτοῦ καταστᾶσιν αἰδοῦς προμηθείᾳ τῶν ὑποτελῶν. φύσει μὲν γὰρ εἶναι πᾶσαν ἡγεμονίαν οἰκείαν τοῦ πλεονεκτεῖν· τὰς δὲ μὴ παγίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἄδηλον ὁπότ' ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μειζόνως ἐξοτρύνειν ἐπὶ κλοπαῖς τοὺς ἔχοντας. ⟨173⟩ εἰ μὲν οὖν ἐφεστήκασιν εἰς πλέον, αὐτοὺς ἄδην τῶν κλοπῶν ἕξειν, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ τῶν κεκερδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐταῖς χρωμένους· διαδοχῆς δ' ἐπιπαραγενομένης ἐκ τοῦ ὀξέος, οὐδαμῶς ἂν ἀρκέσαι τοὺς ἆθλα τοῖς ἄρχουσι προκειμένους, ἀναστροφῆς αὐτοῖς οὐ διδομένης καιρῶν ἐν οἷς πλήρεις οἱ προειληφότες γενόμενοι ὑποδιδοῖεν τῆς σπουδῆς τῆς ἐπὶ τῷ λαμβάνειν, διὰ τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γενέσθαι μεταστῆναι. ⟨174⟩ παράδειγμά τ' αὐτοῖς φησὶ τοῦτον τὸν λόγον. τραυματίᾳ τινὶ κειμένῳ μυῖαι κατὰ πλῆθος τὰς ὠτειλὰς περιέστασαν· καί τις τῶν παρατυχόντων οἰκτείρας αὐτοῦ τὴν δυστυχίαν, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷός τ' ἦν ἀποσοβεῖν αὐτὰς παραστάς, ⟨175⟩ καὶ δεομένου παύσασθαι τῶν ἐπὶ τοιοῖσδε,

ὑπολαβὼν ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ ἀπρομηθοῦς εἰς τὴν διαφυγὴν κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος. καὶ ὅς, ‘μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικοίης με’ εἶπε, ‘ταύτας ἀπαγαγών. ταῖς μὲν γὰρ ἤδη πληρωθείσαις τοῦ αἵματος οὐκέθ’ ὁμοίως ἔπειξις ὄχλον μοι παρασχεῖν, ἀλλά πῃ καὶ ἀνίσχουσιν· αἱ δ’ ἀκραιφνεῖς τῷ κατ’ αὐτὰς λιμῷ συνελθοῦσαι καὶ τετρυμένον ἤδη παραλαμβάνουσαι κἂν ὀλέθρῳ παραδοῖεν.’ ⟨176⟩ διὰ τάδε οὖν καὐτὸς ὑπὸ πολλῶν τῶν κλοπῶν διεφθαρμένοις τοῖς ὑποτελέσιν προμηθὴς εἶναι, μὴ συνεχεῖς ἐξαποστέλλειν τοὺς ἡγησομένους, οἳ ἐν τρόπῳ μυιῶν ἐκπολεμοῖεν αὐτούς, φύσει πρὸς κέρδος ὀρωρεγμένοις σύμμαχον παραλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα τοῦ ταχέως ἀφαιρεθησομένου τὴν ἐνθένδ’ ἡδονήν. ⟨177⟩ μαρτυρήσει δέ μοι τῷ λόγῳ περὶ τῆς ἐπὶ τοιούτοις φύσεως Τιβερίου τὸ ἔργον αὐτό· ἔτη γὰρ δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος δύο τοὺς πάντας Ἰουδαίοις ἐξέπεμψε διοικήσοντας τὸ ἔθνος, Γρᾶτόν τε καὶ Πιλᾶτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. ⟨178⟩ καὶ οὐκ ἐπὶ μὲν Ἰουδαίων τοιοῦτος ἦν, ἑτεροῖος δ’ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὑπηκόων, ἀλλὰ καὶ τῶν δεσμωτῶν τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀκροάσεως ἀπεσήμαινεν ὑπὲρ τοῦ δικαιωθεῖσι μὲν θανάτῳ κούφισιν γενέσθαι τῶν ἐνεστηκότων κακῶν, διὰ τὸ μὴ ἐπ’ ἀρετῇ τῶν ἐπὶ τοιούτοις τύχῃ συνελθεῖν, τριβομένοις δ’ ἀχθηδόνι τῇ ἐπικειμένῃ μείζονα προσρέπειν τὴν δυστυχίαν.

6 ⟨179⟩ *διὰ μὲν δὴ τάδε καὶ ὁ Εὔτυχος ἀκροάσεώς τ’ οὐκ ἐτύγχανε καὶ δεσμοῖς ἐνείχετο. χρόνου δ’ ἐγγενομένου Τιβέριός τ’ ἐκ τῶν Καπρεῶν εἰς Τουσκουλᾶνον παραγίγνεται, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς Ῥώμης, καὶ ὁ Ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν Ἀντωνίαν διαπρά-*

ξασθαι τὸ γενέσθαι τῷ Εὐτύχῳ τὴν ἀκρόασαν ἐφ' οἷς τισὶ τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτοῦ. ⟨180⟩ τιμία δ' ἦν Ἀντωνία Τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα συγγενείας τε ἀξιώματι (Δρούσου γὰρ ἦν ἀδελφοῦ τοῦ αὐτοῦ γυνή) καὶ ἀρετῇ τοῦ σώφρονος· νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινε, γάμῳ τ' ἀπεῖπε τῷ πρὸς ἕτερον, καίπερ τοῦ Σεβαστοῦ κελεύοντός τινι γαμεῖσθαι, καὶ λοιδοριῶν ἀπηλλαγμένον διεσώσατο αὐτῆς τὸν βίον. ⟨181⟩ ἰδίᾳ τ' εὐεργέτις ἦν εἰς τὰ μέγιστα τοῦ Τιβερίου· ἐπιβουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ Σηιανοῦ, φίλου τ' ἀνδρὸς καὶ δύναμιν ἐν τῷ τότε μεγίστην ἔχοντος διὰ τὸ τῶν στρατευμάτων εἶναι τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τῆς τε βουλῆς οἱ πολλοὶ καὶ τῶν ἀπελευθέρων προσέθεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο, προὐκοπτέ θ' ἡ ἐπιβουλὴ ἐπὶ μέγα, κἂν ἐπέπρακτο Σηιανῷ τὸ ἔργον μὴ τῆς Ἀντωνίας τόλμῃ χρησαμένης σοφωτέρᾳ τῆς Σηιανοῦ κακουργίας. ⟨182⟩ ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ἐπὶ τῷ Τιβερίῳ συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ Πάλλαντι ἐπιδοῦσα τὰ γράμματα, τῷ πιστοτάτῳ τῶν δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς Τιβέριον εἰς τὰς Καπρέας. ὃ δὲ μαθὼν τόν τε Σηιανὸν κτείνει καὶ τοὺς συνεπιβούλους, τήν τ' Ἀντωνίαν καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμιωτέραν θ' ὑπελάμβανε κἀπὶ τοῖς πᾶσι πιθανήν. ⟨183⟩ ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς Ἀντωνίας ὁ Τιβέριος παρακαλούμενος ἐξετάσαι τὸν Εὔτυχον, 'ἀλλ' εἰ μὲν καταψεύσειε' φησὶν ὁ Τιβέριος 'τοῦ Ἀγρίππα τὰ εἰρημένα Εὔτυχος, ἀρκοῦσαν κομίζεται παρ' αὐτοῦ τιμωρίαν ἣν ἐπιτετίμηκα αὐτός· εἰ δὲ βασανιζομένου ἀληθῆ φανείη τὰ εἰρημένα, μή που κολάζειν ποθῶν τὸν ἀπελεύθερον ἐφ' ἑαυτὸν μᾶλλον καλοίη τὴν δίκην.' ⟨184⟩ καὶ ὁ Ἀγρίππας ταῦτα

φαμένης πρὸς αὐτὸν Ἀντωνίας πολλῷ μᾶλλον ἐνέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τοῦ πράγματος· καὶ ἡ Ἀντωνία (οὐ γὰρ ἀνίει πολὺς ὢν ὁ Ἀγρίππας ἐπὶ τοῖσδε δεῖσθαι) καιρὸν παραλαβοῦσα τοιοῦτον ⟨185⟩ *(ἠωρεῖτο μὲν Τιβέριος ἐπὶ φορείου κείμενος, προϊόντων Γαΐου τε τοῦ ἐκείνης υἱωνοῦ καὶ Ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου δ' ἦσαν) παραπεριπατοῦσα τῷ φορείῳ παρεκάλει καλεῖσθαί τε τὸν Εὔτυχον καὶ ἐξετάζεσθαι.* ⟨186⟩ *ὁ δέ 'ἀλλ' ἴστων μέν' εἶπεν, 'Ἀντωνία, οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, ἀνάγκῃ δὲ τῆς σῆς παρακλήσεως ἐξαγόμενος πράξω τὰ πεπραξόμενα.' ταῦτ' εἰπὼν κελεύει Μάκρωνα, ὃς Σηιανοῦ διάδοχος ἦν, τὸν Εὔτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς παρῆν, Τιβέριος δ' αὐτὸν ἤρετο τί καὶ ἔχει λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεσχηκότος.* ⟨187⟩ *ὁ δὲ φησίν 'ὦ δέσποτα, ἠωροῦντο μὲν ἐφ' ἁμάξης Γάιός θ' οὗτος καὶ Ἀγρίππας σὺν αὐτῷ, καί σφων ἑζόμην παρὰ τοῖν ποδοῖν, λόγων τε πολλῶν ἀνακυκλουμένων Ἀγρίππας φησὶ πρὸς Γάιον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτό ποθ' ἡμέρα ᾗ μεταστὰς ὁ γέρων οὗτος χειροτονοίη σε ἡγεμόνα τῆς οἰκουμένης· οὐδὲν γὰρ ἡμῖν Τιβέριος ὁ υἱωνὸς αὐτοῦ γένοιτ' ἂν ἐμποδὼν ὑπὸ σοῦ τελευτῶν, καὶ ἥ τ' οἰκουμένη γένοιτ' ἂν μακαρία, κἀγὼ πρὸ αὐτῆς.'* ⟨188⟩ *Τιβέριος δὲ πιστὰ ἡγησάμενος τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα μῆνιν ἀναφέρων τῷ Ἀγρίππᾳ παλαιάν, διότι κελεύσαντος αὐτοῦ θεραπεύειν Τιβέριον, υἱωνὸν αὐτοῦ γεγονότα καὶ Δρούσου παῖδα ὄντα, ὁ Ἀγρίππας οὐ τιμίως ἦγε παρακροασάμενος τὰς ἐντολάς, καὶ πᾶς ὡς τὸν Γάιον μετεκάθιζε, 'τοῦτον μὲν δή' φησί, 'Μάκρων, δῆσον.'* ⟨189⟩ *Μάκρων δὲ τὸ μὲν οὐ σαφῶς ὅντινα προστάξειεν ἐξεπιστάμενος, τὸ δ' οὐκ ἂν προσ-*

δοκῶν περὶ τοῦ Ἀγρίππα αὐτὸν κελεῦσαί τι τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριβωσόμενος τὰ εἰρημένα. ⟨190⟩ *ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ περιοδεύσας τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν Ἀγρίππαν ἑστηκότα, 'καὶ μὴν δή' φησί, 'Μάκρων, τοῦτον εἶπον δεθῆναι.' τοῦ δ' ἐπανερομένου ὁντινοῦν, ''Αγρίππαν γε' εἶπεν.* ⟨191⟩ *καὶ ὁ Ἀγρίππας τρέπεται μὲν κατὰ δεήσεις, τοῦ τε παιδὸς ᾧ συνετέθραπτο μνημονεύων καὶ τοῦ Τιβερίου τῆς ἐκτροφῆς, οὐ μὴν ἤνυέ γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν πορφυρίσι δέσμιον.* ⟨192⟩ *καὶ καῦμά τε γὰρ σφοδρὸν ἦν, καὶ ὑπ' οἴνου τοῦ ἐπὶ σιτίοις [μὴ] πολλοῦ γεγονότος δίψος ἐξέκαιεν αὐτόν, καί τι καὶ ἠγωνία καὶ τὸ παρ' ἀξίαν κατελάμβανε· θεασάμενος οὖν τινὰ τῶν Γαΐου παίδων Θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα, ᾔτησε πιεῖν.* ⟨193⟩ *καὶ ὀρέξαντος προθύμως πιών 'ἀλλ' εἴπερ ἐπ' ἀγαθοῖς' φησίν, 'ὦ παῖ, τὰ τῆσδέ σου τῆς διακονίας γέγονε, διαφυγῆς μοι γενομένης τῶνδε τῶν δεσμῶν οὐκ ἂν βραδύνοιμι ἐλευθερίαν εἰσπραττόμενός σοι παρὰ Γαΐου, ὃς καὶ δεσμώτῃ μοι γενομένῳ διακονεῖσθαι καθάπερ ἐν τῷ πρότερον καθεστηκότι σχήματι τῆς περὶ ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ ἐνέλιπες.' καὶ οὐκ ἐψεύσατο [ταῦτ' εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο]·* ⟨194⟩ *ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τὸν Θαυμαστὸν μειζόνως ἐλεύθερόν τ' ἀφῆκε παρὰ Γαΐου Καίσαρος γεγονότος λαβών, καὶ τῆς οὐσίας ἐπίτροπον καθίστησι, τελευτῶν τε τῷ υἱεῖ Ἀγρίππᾳ καὶ Βερενίκῃ τῇ θυγατρὶ ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις διακονησόμενον κατέλιπεν, ἐν τιμῇ τ' ὢν ταύτῃ γηραιὸς τελευτᾷ.*

⟨195⟩ *καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο, Ἀγρίππας* 7
δὲ τότε δεθεὶς εἱστήκει πρὸ τοῦ βασιλείου, πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπ' ἀθυμίας, μετὰ πολλῶν οἳ ἐδέδεντο.

καί τινος ὀρνέου καθίσαντος ἐπὶ τοῦ δένδρου ᾧ Ἀγρίππας προσεκέκλιτο (βουβῶνα δ' οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν τοῦτον καλοῦσι), τῶν δεσμωτῶν τις Γερμανὸς θεασάμενος ἤρετο τὸν στρατιώτην ὅστις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι, ⟨196⟩ *καὶ μαθὼν μὲν Ἀγρίππαν ὄνομ' αὐτῷ, Ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος καὶ τῶν ἐκείνῃ ἀξιολογώτατον, ἠξίωσε τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην πλησίον ἐλθεῖν διὰ λόγων· βούλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῶν πατρίων ἐρέσθαι αὐτόν.* ⟨197⟩ *καὶ τυχών, ἐπεὶ πλησίον ἵσταται, δι' ἑρμηνέως 'ὦ νεανία' φησί, 'καταχθεῖ μέν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλήν θ' οὕτω καὶ ἀθρόαν ἐπαγαγὸν τὴν τύχην· ἀπιστία δέ σοι τῶν λόγων οἳ ἐπ' ἀποφυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος διηροῦντο τοῦ θείου τὴν πρόνοιαν.* ⟨198⟩ *ἴσθι γε μήν, θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρίους καὶ τοὺς τῇδ' ἐγχωρίους, οἳ τόνδ' ἐπρυτάνευσαν ἡμῖν τὸν σίδηρον, ἐπομνύμενος λέξω τὰ πάντα, οὔθ' ἡδονῇ γλωσσάλγῳ διδοὺς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον οὔτε διὰ κενῆς εὐθυμεῖν σε ἐσπουδακώς·* ⟨199⟩ *αἱ γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑστερηκότος τοῦ ἀποδείξοντος ἔργου χαλεπωτέραν προστίθενται τὴν ἀχθηδόνα τοῦ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἀκροάσαιτο αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδύνοις παραβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι διασαφῆσαι τὴν προαγόρευσιν τῶν θεῶν.* ⟨200⟩ *οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ εὐθέως ἀπαλλαγή τέ σοι τῶνδε τῶν δεσμῶν παρέσται καὶ πρόοδος ἐπὶ μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτός τ' ἂν γένοιο πᾶσιν οἳ νῦν δι' οἴκτου τὰς τύχας σου λαμβάνουσιν, εὐδαίμων τ' ἂν ποιοῖο τὴν τελευτήν, παισὶν οἷς εἶεν τὸν ὄλβον καταλειπόμενος. μνημονεύειν δέ, ὁπότ' εἰσαῦθις τὸν ὄρνιν θεάσαιο τοῦτον, πέντε ἡμέραις σοι τὴν τελευτὴν ἐσομένην.* ⟨201⟩ *ταῦτα πεπράξεται*

μὲν ᾗπερ ἀποσημαίνει σοι τοῦ θεοῦ τὸ ἐξαποστεῖλαν τουτονὶ τὸν ὄρνιν· προγνώσει τ' αὐτῶν σύνεσιν τὴν παραγενομένην ἀποστερεῖν σ' ἄδικον ἡγησάμην, ὅπως ἐπιστάμενος ἀγαθοῦ μέλλοντος τὸ λυσιτελοῦν ἐν ὀλίγῳ τὴν ἀχθηδόνα τοῦ παρόντος τίθοιο. μνήμην δὲ ποιεῖσθαι, εἰς χεῖράς σοι παραγενομένου τοῦ εὐδαίμονος, καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς διαφευξομένου τὴν δυστυχίαν ᾗ τὰ νῦν σύνεσμεν.' ⟨202⟩ καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε προειπὼν εἰς τοσόνδ' ὦφλε γέλωτα τῷ Ἀγρίππᾳ ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον κατεφάνη τεθαυμάσθαι ἄξιος· ἡ δ' Ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα τοῦ Ἀγρίππα τὴν δυστυχίαν, τὸ μὲν Τιβερίῳ περὶ αὐτοῦ διαλέγεσθαι ἐργωδέστερον ἑώρα καὶ ἄλλως ἐπ' ἀπράκτοις γενησόμενον, ⟨203⟩ εὑρίσκετο δ' αὐτῷ παρὰ τοῦ Μάκρωνος στρατιωτῶν τε μετρίων ἀνδρῶν, οἳ παραφυλάξειαν αὐτὸν ἐν φροντίσιν, καὶ ἑκατοντάρχου ἐφεστηξομένου τ' ἐκείνοις καὶ συνδέτου ἐσομένου, λουτρά τε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων εἰσόδους τήν τ' ἄλλην ῥᾳστώνην ἣ τῷ σώματι γένοιτ' ἄν. ⟨204⟩ εἰσῇσάν θ' ὡς αὐτὸν φίλος τε Σίλας καὶ τῶν ἀπελευθέρων Μαρσύας καὶ Στοιχεύς, τροφὰς εἰσκομίζοντες αἷς ἔχαιρε, καὶ δι' ἐπιμελείας πάσης ἔχοντες, ἱμάτιά τε κομίζοντες ἐπὶ προσποιήσει πράσεως, ὁπότε νὺξ γένοιτο ὑπεστρώννυσαν αὐτῷ συμπράξει τῶν στρατιωτῶν, Μάκρωνος προειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπράττετο ἐπὶ μῆνας ἕξ.

⟨205⟩ καὶ τὰ μὲν κατ' Ἀγρίππαν ἐν τούτοις ἦν· 8
Τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς Καπρέας ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως, ἐπιδούσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τῆς νόσου πονηρὰς ἔχων περὶ αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, Εὔοδον, ὃς ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τῶν ἀπελευθέρων,

κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν· χρῄζειν γὰρ ἀφικέσθαι σφίσι διὰ λόγων πρὶν ἢ τελευτᾶν. ⟨206⟩ *ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν οὐκέτι· Δροῦσος γὰρ δή, ὁ μόνος αὐτῷ γεγονώς, ἐτύγχανε τεθνεώς· υἱὸς δὲ τούτου κατελείπετο Τιβέριος, ἐπικαλούμενος Γέμελλος, Γάιός τε Γερμανικοῦ παῖς ἀδελφοῦ υἱὸς γεγονώς, νεανίας τ' ἤδη καὶ παιδείαν ἐκπεπονηκὼς ἐπὶ πλεῖστον, εὐνοίᾳ τε τοῦ δήμου τιμώμενος διὰ τὴν Γερμανικοῦ τοῦ πατρὸς ἀρετήν.* ⟨207⟩ *ἐπὶ μέγιστον γὰρ δὴ οὗτος ἦλθε παρὰ τοῖς πλήθεσι τιμῆς εὐσταθείᾳ τρόπου καὶ δεξιότητι τοῦ ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὤν, καὶ τὴν ἀξίωσιν κτώμενος τῷ βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶναι·* ⟨208⟩ *ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ μειζόνως ἦγον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποτελῶν ἕκαστον ἐθνῶν, οἳ μὲν ὡμιληκότες ἁλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς ἐντεύξεως, οἳ δὲ πύστει τῆς ἐκείνων ἀφηγήσεως παραλαμβάνοντες.* ⟨209⟩ *πένθος τ' αὐτοῦ τελευτήσαντος προυτέθη πᾶσιν, οὐ θεραπείᾳ τῆς ἀρχῆς ἐπιψευδομένων τὴν συμφοράν, λύπῃ δ' ἀληθεῖ οἰκειουμένων διὰ τὸ ἰδίαν τύχην ἑκάστοις τὴν μετάστασιν αὐτοῦ ὑπειλῆφθαι· οὕτως ἀνεπαχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις.* ⟨210⟩ *ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδὶ αὐτοῦ παρὰ πᾶσι κατελέλειπτο τοῖς τ' ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ᾕρητο, ἀρετὴν ἀριθμοῦντες τὸ περὶ τῆς ἀρχῆς ἐκείνῳ περιγενησομένης, εἰ δεήσει, καὶ τελευτᾶν.*

9 ⟨211⟩ *ὁ δὲ Τιβέριος Εὐόδῳ πρόσταγμα ποιησάμενος κατὰ τὴν ὑστεραίαν ὑπὸ τὴν ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὔχεται τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι προφαντὸν αὐτῷ δεῖξαι περὶ τοῦ τὴν ἡγεμονίαν διαδεξομένου, σπεύδων μὲν τῷ υἱεῖ τοῦ παιδὸς αὐτὴν καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ δόξης τε καὶ βουλήσεως τῆς αὐτοῦ*

πεπιστευκὼς τοῦ θεοῦ τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφανούμενον. ⟨212⟩ οἰώνισμα δ' οὖν αὐτῷ προύκειτο εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἀφίκοιτο πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα διανοηθεὶς πέμπει παρὰ τοῦ υἱωνοῦ τὸν παιδαγωγόν, κελεύων ὑπὸ πρώτην ὥραν ἄγειν τὸν παῖδα ὡς αὐτόν, καταμελήσεσθαι τῆς στρατηγίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὃ δ' ἀντεψήφιζεν αὐτοῦ τὴν χειροτονίαν. ⟨213⟩ ὃ μὲν δὴ ταῦτ' ἐντεθυμημένος, ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν Εὔοδον εἰσκαλεῖν τῶν παίδων τὸν παρόντα πρότερον. ἐξελθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν Γάιον πρὸ τοῦ δωματίου καταλαβών (ὁ γὰρ Τιβέριος οὐ παρῆν μετεώρου τῆς τροφῆς αὐτῷ γενομένης, ᾔδει δ' ὁ Εὔοδος οὐδὲν ὧν ἐβούλετο ὁ δεσπότης) 'καλεῖ σέ' φησιν 'ὁ πατήρ,' καὶ εἰσήγαγεν αὐτόν. ⟨214⟩ Τιβέριος δ' ὡς θεᾶται Γάιον, τότε πρῶτον εἰς ἔννοιαν ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφῃρημένην ἐπικυροῦν οἷς ψηφίσαιτο δυνάμεως ἐκεῖθεν αὐτῷ μὴ παραγενομένης, πολλὰ δὴ κατωλοφύρατο αὐτὸν μὲν τοῦ ἐφ' οἷς προβουλεύσειε κυροῦν ἀφῃρημένον τὸ κράτος, ⟨215⟩ Τιβέριον δὲ τὸν υἱωνόν, ὡς τῆς τε Ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ διαμάρτοι καὶ τῆς σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ ἐπ' ἄλλων κρειττόνων, οὐκ ἀνεκτὸν εἰσηγησομένων τὴν συναναστροφήν, κείσεσθαι τὴν σωτηρίαν αὐτῷ, τοῦ συγγενοῦς μὴ ὠφελεῖν δυναμένου, φόβῳ τε καὶ μίσει τοῦ ἐφεστηκότος χρησομένου πρὸς αὐτόν, τὰ μὲν ὡς προσεδρεύοντα τῇ ἀρχῇ, τὰ δ' ὡς ἀντεπιβουλεύειν ὑπέρ τε τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ⟨216⟩ ἦν δὲ καὶ γενεθλιαλογίᾳ Τιβέριος τὰ μάλιστα προσκείμενος, κατὰ τὰ κατορθούμενα αὐτῆς μειζόνως τῶν εἰς

τόδ' ἀνακειμένων ἑκόντως τὸν βίον ἐξηγμένος. Γάλβαν οὖν ποτὲ θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ἐπιτηδειοτάτους αὐτῷ ὡς παραγίγνοιτο ἀνὴρ τῇ Ῥωμαίων ποτὲ τιμησόμενος ἡγεμονίᾳ. ⟨217⟩ τά τε πάντα μαντειῶν ὁπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστ' ἀνὴρ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἐπαληθεύοντος αὐτῶν, ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἐχρῆτο αὐταῖς. ⟨218⟩ καὶ τότε μὲν ἐν χαλεποῖς ἦν συντυχίᾳ τοῦ γεγονότος, ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῷ υἱεῖ τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς διατεθειμένος, καὶ κατάμεμψιν αὐτοῦ ποιούμενος τοῦ κατὰ τὴν οἰώνισιν προμηθοῦς· παρὸν γὰρ αὐτῷ λύπης ἀπηλλαγμένῳ τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῶν ἐσομένων, διαφθείρεσθαι τῷ προεγνωκὼς τὴν ἐσομένην δυστυχίαν τῶν φιλτάτων τελευτᾶν. ⟨219⟩ καίπερ δὲ συντεταραγμένος τῇ παρὰ δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς οὓς οὐκ ἤθελε περιόδῳ, ἄκων τε καὶ μὴ βουλόμενος φησὶ γοῦν πρὸς τὸν Γάιον 'ὦ παῖ, καίπερ μοι συγγενεστέρου Τιβερίου ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ καὶ τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῶν θεῶν σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ⟨220⟩ ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτ' εὐνοίας τῆς ἐμῆς, ὃς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς Τιβέριον συγγενοῦς, ⟨221⟩ ἀλλ' ἐπιστάμενον ὡς σύν τε τοῖς θεοῖς καὶ μετ' αὐτοὺς τοιῶνδέ σοι κατασταίην ἀγαθῶν ποριστής, ἀμείβεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς πρόθυμον, καὶ ἅμα Τιβερίου φροντίζειν διὰ τὴν συγγένειαν, ἄλλως τε γιγνώσκων ὡς τεῖχός σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας περιὼν γίγνοιτ' ἂν Τιβέριος, φροίμιον δὲ τοῦ δυστυχοῦς μεθιστάμενος. ⟨222⟩ αἵ τε γὰρ μονώσεις ἐπικίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων πραγμάτων ὄγκον καταστᾶσι, καὶ θεοῖς οὐκ ἀτιμώρητα

ὁπόσα παρὰ δίκην πραττόμενα ἀφανίζει τοῦ νόμου τὸ ἑτέρως πράττειν παρακαλοῦν.' ⟨223⟩ ταῦτα μὲν ὁ Τιβέριος ἔλεγεν, οὐ μὴν πιθανὸς ἦν τῷ Γαΐῳ καίπερ ὑπισχνουμένῳ, ἀλλὰ καταστὰς εἰς τὴν ἀρχὴν τόν τε Τιβέριον μαντείαις ἀναιρεῖ ταῖς ἐκείνου, καὐτὸς ἐπιβουλῶν ἐπ' αὐτὸν συντεθεισῶν μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ.

⟨224⟩ Τιβέριος δὲ τότε τὸν Γάιον ἀποδείξας διά- 10
δοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ἐπιβιοὺς ἡμέρας ἔθανε, σχὼν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μῆνας πρὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν καὶ εἴκοσι. Γάιος δ' ἦν αὐτοκράτωρ τέταρτος. ⟨225⟩ Ῥωμαίοις δ' ἧκε μὲν πύστις τῆς Τιβερίου τελευτῆς ηὐφραίνοντό τε τῷ ἀγαθῷ τῆς ἀγγελίας, οὐ μὴν πιστεύειν γε θάρσος ἦν αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ βούλεσθαι (πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐτιμήσαντο χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσον τῶν λόγων), δέει δὲ μὴ ψευδοῦς τῆς ἀγγελίας γενομένης προεξαναστάντες ἐπὶ δηλώσει τοῦ αὐτῶν χάρματος, εἶτ' ἀπόλοιντο διαβολῆς αὐτῶν γενομένης. ⟨226⟩ πλεῖστα γὰρ ἀνὴρ εἷς οὗτος Ῥωμαίων τοὺς εὐπατρίδας εἰργάσατο δεινά, δυσόργητος ἐπὶ πᾶσιν ὤν, καὶ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καταστὰς εἰ καὶ χωρὶς λόγου τὴν αἰτίαν ἐπανέλοιτο τοῦ μισεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι μὲν οἷς κρίνοιεν ἐξαγριοῦν φύσιν ἔχων, εἰς θάνατον δὲ καὶ τῶν κουφοτάτων ἀνατιθεὶς τὴν ζημίαν. ⟨227⟩ ὥσθ' ἡδονῇ τοῦ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τὴν ἀκρόασιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσματι χρῆσθαι ἐκεκώλυντο δείματι κακῶν ἃ προεωρᾶτο ψευσθεῖσι τῆς ἐλπίδος. ⟨228⟩ Μαρσύας δὲ τοῦ Ἀγρίππα ὁ ἀπελεύθερος, πυθόμενος Τιβερίου τὴν τελευτήν, ἐωθεῖτο δρομαῖος τῷ Ἀγρίππᾳ εὐαγγελιούμενος, καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον,

συννεύσας πρὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ Ἑβραίων 'τέθνηκεν ὁ λέων' φησίν. ⟨229⟩ ὃ δὲ σύνεσίν τε τοῦ λόγου ποιησάμενος καὶ χάρματι τῷ ἐπ' αὐτῷ περιενεχθείς, 'ἀλλά σοι τῶν ἁπάντων καὶ τῆς ἐπὶ τῷδ' εὐαγγελίας χάριτες ἐν ἐμοὶ παντοῖαι γίγνοιντο. μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἴη.' ⟨230⟩ καὶ ὁ ἑκατοντάρχης, ὅσπερ τῇ φυλακῇ ἐφειστήκει τοῦ Ἀγρίππα, θεώμενος τήν τε σπουδὴν μεθ' οἵας ὁ Μαρσύας ἀφίκετο καὶ τὸ ἐκ τῶν λόγων χάρμα Ἀγρίππᾳ συνελθόν, ὑποτοπήσας καίνωσίν τινα γεγονέναι τῶν λόγων ἤρετό σφας περὶ τοῦ λόγου τοῦ ἐφεστηκότος. ⟨231⟩ οἳ δὲ τέως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένῳ δ' ἀποσημαίνει ὁ Ἀγρίππας (ἤδη γὰρ φίλος ἦν) μηδὲν ἐνδοιάσας. ὃ δ' ἐκοινοῦτό τε τὴν ἡδονὴν τοῦ λόγου διὰ τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ Ἀγρίππᾳ φέρειν, προυτίθει τ' αὐτῷ δεῖπνον. εὐωχουμένων δ' αὐτῶν καὶ τοῦ πότου προϊόντος παρῆν τις λέγων ζῆν τε τὸν Τιβέριον καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὴν πόλιν. ⟨232⟩ καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ διὰ τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχέναι, δεσμώτῃ τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου αὐτοκράτορος συνδεδιῃτῆσθαι μετὰ χάρματος, ἀπωθεῖται τὸν Ἀγρίππαν τοῦ κλινιδίου, καί 'ἦ πού' φησι 'λήσειν με ὑπονοεῖς θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' οὐ κεφαλῇ τῇ σῇ τοῦτον ἀναμαξόμενος τὸν λόγον;' ⟨233⟩ ταῦτ' εἰπὼν κελεύει δῆσαι τὸν Ἀγρίππαν, λελυκὼς πρότερον αὐτόν, φυλακήν τ' ἀκριβεστέραν αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίσταται. καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ Ἀγρίππας ἐν τοιούτοις ἦν κακοῖς· ⟨234⟩ τῇ δ' ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ἦν κατὰ τὴν πόλιν ἰσχυριζόμενος ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ Τιβερίου, ἐθάρρουν θ' οἱ ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη θροεῖν, καί τινες καὶ θυσίας

ἐπετέλουν, ἐπιστολαί τ' ἀφίκοντο παρὰ τοῦ Γαΐου, ἡ μὲν πρὸς τὴν σύγκλητον τοῦ Τιβερίου διασαφοῦσα τὴν τελευτὴν καὶ τὴν αὐτοῦ παράληψιν τῆς ἡγεμονίας γενομένην, ⟨235⟩ *ἡ δὲ πρὸς Πίσωνα τὸν φύλακα τῆς πόλεως, τοῦτό τ' ἀγορεύουσα, καὶ τὸν Ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεταστῆσαι εἰς τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ πρότερον ἢ δεθῆναι δίαιταν εἶχεν· ὥστ' ἐν θάρσει λοιπὸν ἦγε τὰ περὶ αὐτῆς. φυλακὴ μὲν γὰρ καὶ τήρησις ἦν, μετὰ μέντοι ἀνέσεως τῆς εἰς τὴν δίαιταν.* ⟨236⟩ *Γάιος δ' ὡς ἐπὶ Ῥώμης παρῆν ἄγων τοῦ Τιβερίου τὸ σῶμα, ταφάς τ' αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, Ἀγρίππαν δ' αὐθημερὸν λύειν ὄντι προθύμῳ κώλυμα Ἀντωνία ἦν, οὔ τι μίσει τῷ πρὸς τὸν δεδεμένον, προμηθείᾳ δὲ τοῦ Γαΐου εὐπρεποῦς, μὴ δόξαν ἐπάγοιτο ἡδονῇ δεχομένου τὴν Τιβερίου μετάστασιν, ἄνδρα ὑπ' ἐκείνου δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀξέος.* ⟨237⟩ *διελθουσῶν μέντοι οὐ πολλῶν ἡμερῶν μεταπεμψάμενος αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον ἀποκείρει τ' αὐτὸν καὶ μεταμφιέννυσιν, εἶτα δὲ τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ καὶ βασιλέα καθίστησιν αὐτὸν τῆς Φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμενος αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τῇ σιδηρᾷ ἁλύσει χρυσῆν ἰσόσταθμον, ἱππάρχην δ' ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκπέμπει Μάρυλλον.*

⟨238⟩ *δευτέρῳ δ' ἔτει τῆς Γαΐου Καίσαρος ἡγε-* 11
μονίας Ἀγρίππας ἠξίου συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεύσαντι τήν τ' ἀρχὴν καταστήσασθαι καὶ τἆλλα εἰς δέον οἰκονομησαμένῳ ἐπανιέναι. ⟨239⟩ *καὶ συγχωροῦντος τοῦ αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τ' ὤφθη πᾶσι βασιλεύς, πολλήν τε τῆς τύχης ἐπεδείκνυεν*

§ 237 cf. Bell. Iud. II 9, 6.

ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμῶν ἀπορίας τε τῆς πρότερον καὶ τοῦ ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον τοῦ μὴ διαμαρτίᾳ χρησαμένου τῶν ἐλπίδων, οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ περὶ τῶν γεγονότων ἦσαν.

7 ⟨240⟩ Ἡρωδιὰς δ' ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀγρίππα, συνοικοῦσα Ἡρώδῃ (τετράρχης δ' οὗτος ἦν Γαλιλαίας καὶ Περαίας), φθόνῳ τἀδελφοῦ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγενημένον ἀνδρὸς τοῦ αὐτῆς, διὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, διαλῦσαι τὰ χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος καὶ οὕτω πολλοῦ τοῦ εὐδαίμονος. ⟨241⟩ ἐλυπεῖτο οὖν καὶ βαρέως ἔφερε τῇ ἐπὶ τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα, ὁπότε θεάσαιτο μετὰ τῶν εἰωθότων παρασήμων τῆς βασιλείας ἐπιφοιτῶντα τοῖς πλήθεσιν, ἐπικρύπτεσθαι οὐκ ἠνείχετο τὴν δυστυχίαν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῇρε, κελεύουσα ἐπὶ τῆς Ῥώμης πλεῖν ἐπὶ μνηστείᾳ τῶν ἴσων· ⟨242⟩ οὐ γὰρ ἀνεκτὸν εἶναί σφισι τὸ ζῆν, εἰ Ἀγρίππας Ἀριστοβούλου μὲν υἱὸς ὤν, θανεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δ' ἀπόρῳ συνὼν ὥστ' ἐλέῳ αὐτῷ ἐπικουφίζεσθαι τἀναγκαῖα τἀφ' ἡμέρας, φυγῇ δὲ τῶν δεδανεικότων τὸν πλοῦν πεποιημένος, ἐπανεληλύθοι βασιλεύς, αὐτὸς δέ γ' ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τοῦ συγγενοῦς τῆς ἀρχῆς καλοῦντος αὐτὸν ἐπὶ μεταποιήσει τῶν ἴσων, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαβιοῦν. ⟨243⟩ 'ἀλλ' εἰ καὶ πρότερόν γε, Ἡρώδη, μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάττονι τιμῇ πατρὸς οὗ γέγονας εἶναι, νῦν γοῦν ὀρέχθητι συγγενοῦς ἀξιώματος, μηδ' ὑπόμενε ἡττᾶσθαι προύχοντι τιμῆς ἀνδρὶ πλοῦτον τεθεραπευκότι τὸν σόν, μηδὲ πενίαν ἀποφήνῃς τὴν ἐκείνου τῆς ἡμετέρας εὐπο-

ρίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυναμένην, μηδὲ δευτερεύειν ἀνεπαίσχυντον ἡγοῦ τῶν χθὲς καὶ πρῴην ἐλέῳ τῷ σῷ διαβεβιωκότων. ⟨244⟩ ἀλλ' ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἴωμεν, καὶ μήτε πόνου φειδώ τις ἔστω μήτ' ἀργυρίου δαπάνης καὶ χρυσίου, διὰ τὸ μὴ ἐπ' οὐδαμινοῖς ἂν βελτίοσι γενέσθαι τὴν τήρησιν αὐτῶν ἀναλώσεως τῆς ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης.'

2 ⟨245⟩ ὃ δὲ τέως μὲν ἀπεμάχετο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν καὶ τῆς Ῥώμης τὸν ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τ' αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἣ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαναχωροῦντα ἑώρα μειζόνως ἐνέκειτο, κελεύουσα μὴ ἀνιέναι πάντα πράττειν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ· ⟨246⟩ καὶ πέρας οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἐξενίκησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐτῇ ἀκουσίως γενέσθαι διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισάμενον. παρασκευασάμενός θ' ὡς ἐνῆν πολυτελῶς, καὶ φειδοῖ μηδενὸς χρώμενος, ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Ῥώμης, ἅμα δὲ καὶ τὴν Ἡρωδιάδα ἀγόμενος. ⟨247⟩ Ἀγρίππας δὲ τήν τε διάνοιαν αὐτῶν καὶ τὴν παρασκευὴν αἰσθόμενος καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεί τ' ἐκπεπλευκότας ἀκούει, πέμπει καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ῥώμης Φορτουνᾶτον αὐτοῦ τῶν ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι καὶ ἐπιστολὰς κατὰ τοῦ Ἡρώδου, τὰ δὲ καὶ αὐτὸν διδάξοντα, εἰ καιρός, τὸν Γάιον. ⟨248⟩ ὃ δ' ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἡρώδην καὶ δεξιῷ χρησάμενος τῷ πλῷ τοσόνδ' ἀπελείπετο τοῦ Ἡρώδου ὥστε τὸν μὲν ἐντυχεῖν Γαΐῳ, ὃ δ' ἐπικατάγεται καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀπεδίδου. καὶ προσέπλευσαν ἀμφότεροι Δικαιαρχείᾳ, καὶ τὸν Γάιον ἐν Βαΐαις λαμβάνουσι· ⟨249⟩ πολίδριον δ' ἐστὶ καὶ τοῦτο τῆς Καμπανίας, ὅσον ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς Δικαιαρχείας κείμενον. βασίλειοί τ' εἰσὶν

οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχορηγημέναι κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου τοὺς προγεγονότας ὑπερβάλλεσθαι· λοῦτρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀνιόντα ἀγαθά ἐπί τ' ἴάσει τοῖς χρωμένοις καὶ ἄλλως τῷ ἀνειμένῳ τῆς διαίτης συμφέροντα. ⟨250⟩ Γάιος δ' ἅμα τε προσαγορεύων τὸν Ἡρώδην (πρῶτος δ' αὐτῷ ἐνετύγχανεν) ἅμα τε τοῦ Ἀγρίππα τὰς ἐπιστολὰς ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένας (κατηγόρει δ' αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς Σηιανὸν κατὰ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς καὶ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθον ἐπὶ τοῦ παρόντος κατὰ τῆς Γαΐου ἀρχῆς, ⟨251⟩ παράδειγμά τ' ἦν αὐτῷ τοῦ λόγου μυριάσιν ἑπτὰ ὁπλιτῶν ἀρκέσουσα κατασκευὴ ἐν ταῖς Ἡρώδου ὁπλοθήκαις ἀποκειμένη) ἐκινεῖτό θ' ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν Ἡρώδην εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. ⟨252⟩ τοῦ δέ (οὐ γὰρ ἦν ἕτερα εἰπεῖν διὰ τὸ ἀντιφθέγξασθαι τὴν ἀλήθειαν) εἰπόντος εἶναι τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος εἶναι τὰ ἐπὶ τῇ ἀποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τετραρχίαν ἀφελόμενος αὐτὸν προσθήκην τῇ Ἀγρίππα βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ Ἀγρίππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ ἀιδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰκητήριον αὐτοῦ Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας. ⟨253⟩ Ἡρωδιάδα δὲ μαθὼν Ἀγρίππα ἀδελφὴν οὖσαν, τά τε χρήματα ἐδίδου ὁπόσα ἐκείνῃ ἴδια ἦν, καὶ τοῦ μὴ κοινωνεῖν νομίσαι τἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς τεῖχος αὐτῇ τὸν ἀδελφὸν ἔλεγεν. ⟨254⟩ ἡ δέ 'ἀλλὰ σὺ μέν, αὐτοκράτωρ,' εἶπε, 'μεγαλοφρόνως τε καὶ ἀξιώματι τῷ σεαυτοῦ πρεπόντως τάδε λέγεις, κώλυμα δέ μοί ἐστι χρῆσθαί σου τῇ χάριτι τῆς δωρεᾶς εὔνοια ἡ πρὸς τὸν γεγαμηκότα, οὗ κοινωνόν με τῆς εὐδαιμονίας γενομένην οὐ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν

ἐπὶ ταῖς τύχαις καθεσταμένον.' ⟨255⟩ ὃ δ' ἐν ὀργῇ τοῦ 'μεγαλόφρονος αὐτὴν ποιησάμενος συνήλαυνε καὶ αὐτὴν τῷ Ἡρώδῃ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ Ἀγρίππᾳ δῶρον δίδωσιν. Ἡρωδιάδι μὲν δὴ φθόνου τοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ Ἡρώδῃ γυναικείων ἀκροασαμένῳ κουφολογιῶν δίκην ταύτην ἀπήτησεν ὁ θεός· ⟨256⟩ Γάιος δὲ τὸν μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν καὶ τὸν ἑξῆς πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, καὶ μέτριον παρέχων αὐτὸν εἰς εὔνοιαν πολλὴν προυχώρει παρά τε Ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις, προϊὼν δ' ἐξίστατο τοῦ ἀνθρωπείως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐκθειάζων ἑαυτόν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ θείου πολιτεύειν ἦρτο.

⟨257⟩ καὶ δὴ στάσεως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενομένης 8
Ἰουδαίων θ' οἳ ἐνοικοῦσι καὶ Ἑλλήνων, τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας τῆς στάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν Γάιον. καὶ ἦν γὰρ τῶν Ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς Ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλα τε λέγων καὶ ὡς τῶν Καίσαρος τιμῶν περιορῷεν· ⟨258⟩ πάντων γοῦν, ὁπόσοι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, βωμοὺς τῷ Γαΐῳ καὶ νεὼς ἱδρυμένων, τά τ' ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένων, μόνους τούσδ' ἄδοξον ἡγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν καὶ ὅρκιον αὐτοῦ τοὔνομα ποιεῖσθαι. ⟨259⟩ πολλὰ δὲ καὶ χαλεπὰ Ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζε τὸν Γάιον ὡς εἰκὸς ἦν, Φίλων ὁ προεστὼς τῶν Ἰουδαίων τῆς πρεσβείας, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, Ἀλεξάνδρου τε τοῦ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὢν καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τ' ἦν ἐπ' ἀπολογίαν χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. ⟨260⟩ διακλείει δ' αὐτὸν Γάιος κελεύσας ἐκποδὼν ἀπελθεῖν, περιοργής τ' ὢν

φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ Φίλων ἔξεισι περιυβρισμένος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν, Γαΐου λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένου, ἔργῳ δ' ἤδη τὸν θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.]

2 <261> Γάιος δ' ἐν δεινῷ φέρων εἰς τοσόνδ' ὑπὸ Ἰουδαίων περιῶφθαι μόνων, πρεσβευτὴν ἐπὶ Συρίας ἐκπέμπει Πετρώνιον, διάδοχον Οὐιτελλίῳ τῆς ἀρχῆς, κελεύων χειρὶ πολλῇ εἰσβαλόντι εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχοιντο, ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ, εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῷντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. <262> καὶ Πετρώνιος Συρίαν παραλαβὼν ἠπείγετο διακονεῖσθαι ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Καίσαρος· συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ἐπὶ Πτολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάσων ὡς πρὸς ἔαρ τοῦ πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν Γάιον ἔγραψε περὶ τῶν ἐπεγνωσμένων. ὃ δ' ἐπῄνει τῆς προθυμίας αὐτόν, καὶ ἐκέλευε μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δὲ μὴ πειθομένοις ἐντεταμένως. <263> Ἰουδαίων δὲ πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸν Πετρώνιον εἰς Πτολεμαΐδα κατὰ δεήσεις μὴ ἐπὶ παρανομίᾳ σφᾶς ἐπαναγκάζειν καὶ παραβάσει τοῦ πατρίου νόμου. <264> 'εἰ δέ σοι πάντως πρόκειται τὸν ἀνδριάντα φέρειν καὶ ἱστᾶν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μεταχειρισάμενος πρᾶττε τὰ δεδογμένα· οὐ γὰρ ἂν δυναίμεθα περιόντες συγχωρεῖν πράγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα ἀξιώματί τε τοῦ νομοθέτου καὶ προπατόρων τῶν ἡμετέρων τῶν εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν αὐτὰ κεχειροτονηκότων.' <265> Πετρώνιος δ' ὀργὴν προσλαβὼν εἶπεν 'ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ ὢν

§ 261 cf. Bell. Iud. II 10, 1.

βουλεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ τάδε πράττειν ἐπενόουν, κἂν δίκαιος ἦν ὑμῖν πρός με ὁ λόγος οὗτος· νυνὶ δέ μοι Καίσαρος ἐπεσταλκότος πᾶσα ἀνάγκη διακονεῖσθαι τοῖς ἐκείνῳ προανεψηφισμέοις, διὰ τὸ εἰς ἀνήκεστον φέρειν ζημίαν τὴν παρακρόασιν αὐτῶν.' ⟨266⟩ 'ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς, ὦ Πετρώνιε,' φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, 'ὡς μὴ ἂν ἐντολὰς τὰς Γαΐου παρελθεῖν, οὐδ' ἂν αὐτοὶ παραβαίημεν τοῦ νόμου τὴν προαγόρευσιν, θεῷ πεισθέντες ἀρετῇ καὶ πόνοις τῶν ἡμετέρων προγόνων εἰς νῦν ἀπαράβατοι μεμενηκότες, οὐδ' ἂν τολμήσαιμεν ἐπὶ τοσοῦτον κακοὶ γενέσθαι ὥστε, ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ πραττόμενα ἀγαθοῦ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ παραβαίνειν ποτ' ἂν θάνατον φοβηθέντες. ⟨267⟩ ὑπομενοῦμεν δ' εἰς τύχας ἰόντες, ἐπὶ φυλακῇ τε τῶν πατρίων, καὶ κινδυνεύειν προθεμένοις ἐλπίδα οὖσαν ἐξεπιστάμενοι κἂν περιγενέσθαι διά τε τοῦ θεοῦ τὸ στησόμενον μεθ' ἡμῶν ἐπὶ τιμῇ γε τῇ ἐκείνου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, καὶ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦν τοῖς πράγμασι παρατυγχάνειν· ⟨268⟩ ἐκ δὲ τοῦ σοὶ πείθεσθαι πολλὴν μὲν λοιδορίαν τοῦ ἀνάνδρου προσκεισομένην ὡς δι' αὐτὸ παράβασιν τοῦ νόμου προσποιουμένοις, καὶ ἅμα πολλὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ παρὰ σοὶ δικαστῇ γένοιτ' ἂν βελτίων Γαΐου.'

⟨269⟩ καὶ ὁ Πετρώνιος ἐκ τῶν λόγων θεασάμενος 3 δυσνίκητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν, καὶ μὴ ἂν ἀμαχεὶ δύναμιν αὐτῷ παραγενέσθαι διακονήσασθαι τῷ Γαΐῳ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος, πολὺν δ' ἔσεσθαι φόνον, τούς τε φίλους ἀναλαβὼν καὶ θεραπείαν ἣ περὶ αὐτὸν ἦν, ἐπὶ Τιβεριάδος ἠπείγετο, χρῄζων κατανοῆσαι τῶν

§ 266 cf. Bell. Iud. II 10, 4.

Ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. ⟨270⟩ *καὶ Ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα δὲ κρίνοντες τὸν ἐκ τοῦ παρανομεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπηντίαζον Πετρώνιον εἰς τὴν Τιβεριάδα γενόμενον,* ⟨271⟩ *καὶ ἱκετείᾳ χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντος ἀναθέσει τὴν πόλιν. ‘πολεμήσετε ἄρα Καίσαρι’ Πετρώνιος ἔφη, ‘μήτε τὴν ἐκείνου παρασκευὴν λογιζόμενοι μήτε τὴν ὑμετέραν ἀσθένειαν;’ οἱ δέ ‘οὐδαμῶς* (ἂν) *πολεμήσαιμεν’ ἔφασαν, ‘τεθνηξόμεθα δὲ πρότερον ἢ παραβῆναι τοὺς νόμους·’ ἐπί τε τὰ πρόσωπα κείμενοι καὶ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες ἕτοιμοι καὶ κτίννυσθαι ἔλεγον εἶναι.* ⟨272⟩ *καὶ ταῦτ’ ἐπράττετο ἐφ’ ἡμέρας τετταράκοντα, καὶ τοῦ γεωργεῖν ἀπερίοπτοι λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταῦτα τῆς ὥρας οὔσης πρὸς σπόρῳ· πολλή τ’ ἦν προαίρεσις αὐτοῖς καὶ τοῦ θνήσκειν ἐπιθυμίας πρόθεσις ἢ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος θεάσασθαι.*

4 ⟨273⟩ *ἐν τοιούτοις δ’ ὄντων τῶν πραγμάτων, Ἀριστόβουλος ὁ Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς καὶ Ἑλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι θ’ οἱ κράτιστοι τῆσδε τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν Πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτόν,* ⟨274⟩ *ἐπειδὴ τὴν προθυμίαν ὁρᾷ τῆς πληθύος, μηδὲν εἰς ἀπόνοιαν αὐτῆς παρακινεῖν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς Γάιον τὸ ἀνήκεστον αὐτῶν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀνδριάντος, πῶς τ’ ἀποστάντες τοῦ γεωργεῖν ἀντικαθέζονται, πολεμεῖν μὲν οὐ βουλόμενοι διὰ τὸ μηδ’ ἂν δύνασθαι, θανεῖν δ’ ἔχοντες ἡδονὴν πρὶν παραβῆναι τὰ νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τ’ ἀσπόρου τῆς γῆς γενομένης λῃστεῖαι ἂν φύοιντο ἀδυ-*

§ 273 cf. Bell. Iud. II 10, 5.

ναμίᾳ καταβολῆς τῶν φόρων. ⟨275⟩ *ἴσως γὰρ ἂν ἐπικλασθέντα τὸν Γάιον μηδὲν ὠμὸν διανοηθῆναι μηδ' ἐπ' ἀναστάσει φρονῆσαι τοῦ ἔθνους. ἐμμένοντος δὲ τῇ τότε βουλῇ τοῦ πολεμεῖν, τότε δὴ καὐτὸν ἅπτεσθαι τοῦ πράγματος.* ⟨276⟩ *καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπὶ τούτοις τὸν Πετρώνιον παρεκάλουν· Πετρώνιος δέ, τοῦτο μὲν τῶν περὶ τὸν Ἀριστόβουλον παντοίως ἐγκειμένων διὰ τὸ ὑπὲρ μεγάλων ποιεῖσθαι τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ χρησαμένων εἰς τὰς ἱκετείας,* ⟨277⟩ *τοῦτο δὲ καὶ τῶν Ἰουδαίων θεώμενος τὴν ἀντιπαράταξιν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμενος τοσαῖσδε μυριάσιν ἀνθρώπων, μανίᾳ τῇ Γαΐου διακονούμενος, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ πρὸς θεὸν σεβάσμιον ἔχειν καὶ μετὰ πονηρᾶς τὸν μετὰ ταῦτα βίον ἐλπίδος διαιτᾶσθαι, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο ἐπιστεῖλαι τῷ Γαΐῳ . . . τὸ ἀνήκεστον αὐτοῦ, ὀργῇ φέροντος* (τὸ) *μὴ ἐκ τοῦ ὀξέος δεδιακονημένον αὐτοῦ ταῖς ἐπιστολαῖς·* ⟨278⟩ *τάχα μὲν γὰρ καὶ πείσειν, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης ἐπιμένοντος, ἅψεσθαι πολέμου τοῦ πρὸς αὐτούς· εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτοῦ τρέποιτο τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς μεταποιουμένοις ὑπὲρ τοσῆσδ' ἀνθρώπων πληθύος τελευτᾶν. ἔκρινε δ' οὖν πιθανὸν ἡγεῖσθαι τῶν δεομένων τὸν λόγον.*

⟨279⟩ *συγκαλέσας δ' εἰς τὴν Τιβεριάδα τοὺς Ἰουδαίους* (*οἱ δ' ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες*), *καταστὰς ἐπ' αὐτῶν τήν τ' ἐν τῷ παρόντι στρατείαν οὐ γνώμης ἀπέφηνε τῆς αὐτοῦ, τοῦ δ' αὐτοκράτορος τῶν προσταγμάτων τὴν ὀργὴν οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐπιφέρεσθαι τοῖς* [*πράγμασι τοῖς*] *παρα-*

§ 279 cf. Bell. Iud. II 10, 5.

κροᾶσθαι θάρσος εἰσφερομένοις· ᾧ καλῶς ἔχον ἐστὶ τόν γε τιμῆς τοσαύτης ἐπιτετευχότα συγχωρήσει τῇ ἐκείνου οὐδὲν ἐναντίον πράττειν. ⟨280⟩ ‘οὐ μὴν δίκαιον ἡγοῦμαι ἀσφάλειάν τε καὶ τιμὴν τὴν ἐμαυτοῦ μὴ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ὑμετέρου μὴ ἀπολουμένου τοσούτων ὄντων ἀναλοῦν, διακονούμενον τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου, ὃν πάτριον ὄντα περιμάχητον ἡγεῖσθε, καὶ τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἀξιώσει καὶ δυνάμει τοῦ θεοῦ, (οὗ) τὸν ναὸν οὐκ ἂν περιιδεῖν τολμήσαιμι ὕβρει περιπεσεῖν .τῆς τῶν ἡγεμονευόντων ἐξουσίας. ⟨281⟩ στέλλω δ’ ὡς Γάιον γνώμας τε τὰς ὑμετέρας διασαφῶν, καί πῃ καὶ συνηγορίᾳ χρώμενος ὑπὲρ τοῦ καθ’ ὑμᾶς μὴ παρὰ γνώμην πεισομένου ἐφ’ οἷς προύθεσθε ἀγαθοῖς. καὶ συμπράττοι μὲν ὁ θεός (βελτίων γὰρ ἀνθρωπίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ’ ἐκεῖνον ἐξουσία), πρυτανεύων ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῶν πατρίων καὶ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείαις παρὰ γνώμην βουλήσεσι τιμῶν τῶν εἰωθυιῶν ἁμαρτεῖν. ⟨282⟩ εἰ δ’ ἐκπικρανθεὶς Γάιος εἰς ἐμὲ τρέψει τὸ ἀνήκεστον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι πάντα κίνδυνον καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν συνιοῦσαν τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς τοσούσδ’ ὄντας ἐφ’ οὕτως ἀγαθαῖς πράξεσι διολλυμένους θεωρεῖν. ⟨283⟩ ἄπιτε οὖν ἐπ’ ἔργα τὰ αὑτῶν ἕκαστοι, καὶ τῇ γῇ ἐπιπονεῖτε. πέμψω δ’ αὐτὸς ἐπὶ Ῥώμης, καὶ τὰ πάνθ’ ὑπὲρ ὑμῶν δι’ ἐμαυτοῦ καὶ τῶν φίλων οὐκ ἀποτραπήσομαι διακονεῖν.’

6 ⟨284⟩ ταῦτ’ εἰπὼν καὶ διαλύσας τῶν Ἰουδαίων τὸν σύλλογον, προμηθεῖσθαι τῶν εἰς τὴν γεωργίαν ἠξίου τοὺς ἐν τέλει καὶ καθομιλεῖν τὸν λαὸν ἐλπίσι χρησταῖς. καὶ ὃ μὲν εὐθυμεῖν τὸ πλῆθος ἔσπευδεν, ὁ θεὸς δὲ παρουσίαν ἐπεδείκνυε τὴν αὑτοῦ Πετρωνίῳ

καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ⟨285⟩ ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπε, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν, παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γενόμενον διὰ τὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν αἴθριον οὖσαν ἕωθεν οὐδὲν ὄμβριον ἀποσημαίνειν ἐκ τῶν περὶ τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεσχημένον ἐπ' ἀπογνώσει ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος τοῦ ἄνωθεν, εἰ καὶ σύννεφόν ποτε θεάσαιντο τὸν οὐρανόν· ⟨286⟩ ὥστε δὴ τότε πολλοῦ καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς καὶ παρὰ τὸ ἑτέρως δόξαν ἀφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν οὐδαμῶς ἀτυχήσειν Πετρώνιον ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενον. ὁ Πετρώνιος δὲ κατεπέπληκτο μειζόνως, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν θεὸν τῶν Ἰουδαίων προμηθούμενον καὶ πολλὴν ἀποσημήναντα τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς μηδ' ἂν τοῖς ἔργῳ προθεμένοις τἀναντία φρονεῖν ἰσχὺν ἀντιλέξεως καταλελεῖφθαι. ⟨287⟩ ὡς δὲ καὶ πρὸς τὸν Γάιον σὺν τοῖς λοιποῖς ὁπόσα ἔγραφεν . . . ἐπαγωγὰ δ' ἦν τὰ πάντα καὶ παντοίως παρακαλοῦντα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, ἃς εἰ κτείνοι (οὐ γὰρ δίχα γε πολέμου παραχωρήσειν τοῦ νομίμου τῆς θρησκείας), προσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι καὶ τῷ τροπαίῳ τῆς ἀρᾶς ὑποτίθεσθαι τὸν μέλλοντα αἰῶνα. ⟨288⟩ κἄλλως θείου τοῦ προεστηκότος αὐτῶν τὴν δύναμιν ὡς ἀκραιφνῆ ἀπέφαινε, καὶ μηδὲν ἐνδοίαστον ἐπὶ δυνάμει τῇ αὐτοῦ ἐπιδείκνυσθαι καταλείπουσαν.

⟨289⟩ καὶ Πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν, Ἀγρίπ- 7
πας δ' ὁ βασιλεύς (ἐτύγχανε γὰρ ἐπὶ Ῥώμης διαιτώμενος) προύκοπτε φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν Γάιον μειζόνως. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ πρόνοιαν ἔχων πάντας ὑπερβαλέσθαι τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον

καὶ παρασκευῇ τοῦ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως ἄν τινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν Γάιόν ποτ' ἰσωθῆναι θελήσαντα, οὐχ ὅπως ὑπερβαλέσθαι· ⟨290⟩ τοσοῦτον ἀνὴρ τῇ παρασκευῇ ἅπαντας ὑπερῆρε καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐκφροντίσας παρασχεῖν. ⟨291⟩ καὶ ὁ Γάιος ἐκθαυμάσας τήν τε διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρεσκείᾳ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δύναμιν τῶν χρημάτων εὐπορίᾳ χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὴν Ἀγρίππα φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ πραττομένην, ἀνειμένος ὑπ' οἴνου καὶ τὴν διάνοιαν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκτετραμμένος φησὶν ἐν συμποσίῳ, παρακαλοῦντος εἰς πότον Ἀγρίππα, ⟨292⟩ 'καὶ πρότερον μέν σοι τιμὴν συνῄδειν ᾗ ἐχρῶ τὰ πρὸς ἐμέ, καὶ πολλὴν εὔνοιαν μετὰ κινδύνων ἀποδειχθεῖσαν, οἷς ὑπὸ Τιβερίου περιέστης δι' αὐτήν, ἐπιλείπεις τ' οὐδὲν καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν (αἰσχρὸν γὰρ ἡττᾶσθαί με ὑπὸ τῆς σῆς σπουδῆς) ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα πρότερον. ⟨293⟩ ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμην· τὸ δὲ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν ἂν προσθείη τοῦ εὐδαίμονος, δεδιακονήσεταί σοι προθυμίᾳ τε καὶ ἰσχύι τῇ ἐμῇ.' καὶ ὃ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γῆν τε πολλὴν αἰτήσεσθαι, ἢ καί τινων προσόδους πόλεων· ⟨294⟩ ὃ δέ, καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς αἰτῆσαι παρεσκευασμένος, οὐκ ἐφανέρου τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος ἀμείβεται τὸν Γάιον ὅτι οὔτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καραδοκῶν παρὰ τὰς Τιβερίου ἐντολὰς θεραπεύσειεν αὐτόν, οὔτε νῦν πράττειν τι τῶν εἰς χάριν τὴν ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐπί τισι λήψεσι· ⟨295⟩ μεγάλα δὲ εἶναι τὰ προδεδωρημένα, καὶ περαιτέρω τοῦ θράσει χρωμένου τῶν ἐλπί-

δων· 'καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα γέγονε δυνάμεως, τῆς γ' ἐμοῦ τοῦ εἰληφότος διανοίας τε καὶ ἀξιώσεως μείζονα.' ⟨296⟩ καὶ ὁ Γάιος ἐκπλαγεὶς τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, πλειόνως ἐνέκειτο εἰπεῖν ὅ τι χαρίζοιτ' ἂν αὐτῷ παρασχόμενος. ὃ δέ 'ἐπείπερ, ὦ δέσποτα, προθυμίᾳ τῇ σῇ δωρεῶν ἄξιον ἀποφαίνεις με, αἰτήσομαί σε τῶν μὲν εἰς ὄλβον φερόντων οὐδὲν διὰ τὸ μεγάλως με ἐνδιαπρέπειν οἷς ἤδη παρέσχες· ⟨297⟩ ὅ τι δ' ἂν σοι δόξαν προσποιοίη τοῦ εὐσεβοῦς, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσειας παρακαλοίη, κἀμοὶ πρὸς εὐκλείας γένοιτο παρὰ τοῖς πυνθανομένοις, ὡς μηδενὸς ὧν χρησαίμην ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γνόντι. ἀξιῶ γάρ σε τοῦ ἀνδριάντος τὴν ἀνάθεσιν, ἣν ποιήσασθαι κελεύεις Πετρώνιον εἰς τὸ Ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι προστάττειν διανοεῖσθαι.'

⟨298⟩ *καὶ ὃ μέν, καίπερ ἐπικίνδυνον τοῦτο ἡγού-* 8
μενος (εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκρινε Γάιος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν) διὰ τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ εἶναι, κύβον ἀναρριπτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ᾑρεῖτο. ⟨299⟩ *Γάιος δ' ἅμα τῇ θεραπείᾳ τοῦ Ἀγρίππα ἐνειλημμένος, καὶ ἄλλως ἀπρεπὲς ὑπολαμβάνων ἐπὶ τοσῶνδε μαρτύρων ψευδὴς γενέσθαι περὶ ὧν προθύμως ἐβιάζετο αἰτεῖσθαι τὸν Ἀγρίππαν, μετὰ τοῦ ὀξέος μεταμέλῳ χρώμενος,* ⟨300⟩ *ἅμα δὲ τοῦ Ἀγρίππα τὴν ἀρχὴν θαυμάσας,* ⟨*ὅτι*⟩ *ἐν ὀλίγῳ (ποιούμενος) αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρετὴν ἤτοι προσόδοις χρημάτων ἢ ἄλλῃ δυνάμει τοῦ κοινοῦ τῆς εὐθυμίας ἐπεμελεῖτο, πρεσβεύων τοὺς νόμους καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ, καὶ γράφει πρὸς τὸν Πετρώνιον, ἐκεῖνόν τε τῆς ἀθροίσεως τοῦ στρατεύματος ἐπαινῶν καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν περὶ αὐτῶν ἐπεσταλκότος.*

⟨301⟩ ‘νῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδριάντα ἑστακώς, ἑστάτω· εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπάθει, ἀλλὰ τόν τε στρατὸν διάλυε καὶ αὐτὸς ἐφ’ ἃ τὸ πρῶτόν σε ἔστειλα ἄπιθι. οὐδὲν γὰρ ἔτι δέομαι τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνδριάντος, Ἀγρίππᾳ χαριζόμενος, ἀνδρὶ παρ’ ἐμοὶ τιμωμένῳ μειζόνως ἢ ὥστε με χρείᾳ τῇ ἐκείνου καὶ οἷς κελεύσειεν ἀντειπεῖν.’ ⟨302⟩ Γάιος μὲν δὴ ταῦτα γράφει πρὸς τὸν Πετρώνιον, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ταῖς αὐτοῦ ἐπιστολαῖς [ἐμφαινούσαις] .... ἐπ’ ἀποστάσει αὐτοὺς καταδόξας ἐπείγεσθαι· μηδὲν γὰρ ἕτερον ἀποσημαίνειν τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἄντικρυς Ῥωμαίοις ἀπειλεῖν· ⟨303⟩ καὶ περιαλγήσας ὡς ἐπὶ πείρᾳ τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ τετολμηκότων, ἀνὴρ ἐπὶ πᾶσιν ἥττων μὲν τοῦ αἰσχροῦ κρείττων δὲ τοῦ βελτίστου, καὶ ἐφ’ οἷστισι κρίνειεν ὀργῇ χρῆσθαι παρ’ ὁντινοῦν ἐπειγόμενος, παίδευσιν αὐτῆς οὐδ’ ἡντινοῦν προστιθείς, ἀλλ’ ἐφ’ ἡδονῇ τιθεὶς τῇ ἐκείνης τὴν κρίσιν τοῦ εὐδαίμονος, (αὖθις) γράφει πρὸς τὸν Πετρώνιον, ⟨304⟩ ‘ἐπειδὴ δῶρα ὁπόσα σοι οἱ Ἰουδαῖοι παρέσχον ἐν μείζονι λόγῳ τῶν ἐμῶν πεποίησαι ἐντολῶν, διακονεῖσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀρθεὶς ἐπὶ παραβάσει τῶν ἐμῶν ἐντολῶν, κελεύω σε σαυτῷ κριτὴν γενόμενον λογίσασθαι περὶ τοῦ ποιητέου σοι ὑποστάντι ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί τοι παράδειγμα ποιοῖμ’ ἄν σε τοῖς τε νῦν πᾶσι καὶ ὁπόσοι ὕστερον γένοιντ’ ἄν, μηδαμῶς ἀκυροῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς.’

9 ⟨305⟩ ταύτην μὲν γράφει Πετρωνίῳ τὴν ἐπιστολήν, οὐ μὴν φθάνει γε ζῶντος Πετρώνιος δεξάμενος αὐτήν, βραδυνθέντος τοῦ πλοῦ τοῖς φέρουσιν εἰς τοσόνδ’ ὥστε Πετρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθαι

δι' ὧν μανθάνει τὴν Γαΐου τελευτήν. ⟨306⟩ θεὸς γὰρ οὐκ ἄρ' ἀμνημονήσειν ἔμελλε Πετρωνίῳ κινδύνων οὓς ἀνειλήφει ἐπὶ τῇ τῶν Ἰουδαίων χάριτι καὶ τιμῇ τῇ αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸν Γάιον ἀποσκευασάμενος ὀργῇ ὧν ἐπὶ σεβασμῷ τῷ αὐτοῦ πράττειν ἐτόλμησε, τὸν μισθὸν χρεωλυτεῖν. συνεργεῖ τῷ Πετρωνίῳ ἥ τε Ῥώμη καὶ πᾶσα ἡ ἀρχή, μάλιστα δ' ὁπόσοι τῆς βουλῆς προύχοιεν ἀξιώματι, διὰ τὸ εἰς ἐκείνους ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τὸν Γάιον. ⟨307⟩ καὶ τελευτᾷ μὲν οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ἢ γράψαι τῷ Πετρωνίῳ τὴν ἐπὶ τῷ θανεῖν ἀνακειμένην ἐπιστολήν (τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τελευτᾷ καὶ τῆς ἐπιβουλῆς τὸν τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόντος τοῦ λόγου), ⟨308⟩ Πετρωνίῳ δὲ προτέρα μὲν παρῆν ἡ διασαφοῦσα τοῦ Γαΐου τὴν τελευτὴν ἐπιστολή, μετ' οὐ πολὺ δ' ἡ κελεύουσα αὐτὸν τελευτᾶν αὐτοχειρί. καὶ ἥσθη τε τῇ συντυχίᾳ τοῦ ὀλέθρου ὃς τὸν Γάιον κατέλαβε, ⟨309⟩ καὶ τοῦ θεοῦ τὴν πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τῆς εἰς τὸν ναὸν καὶ βοηθείας τῆς Ἰουδαίων σωτηρίας παρασχομένου.

⟨310⟩ καὶ Πετρωνίῳ μὲν οὕτω μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς διεφεύχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος τοῦ θανεῖν· γίγνεται δὲ 9
καὶ περὶ τοὺς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ καὶ μάλιστα τὴν Βαβυλωνίαν οἰκοῦντας Ἰουδαίους συμφορὰ δεινὴ καὶ οὐδεμιᾶς ἥστινος ἐλάττων, φόνος τ' αὐτῶν πολὺς καὶ ὁπόσος οὐχ ἱστορημένος πρότερον. περὶ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβὲς διηγησάμενος, ἐκθήσομαι καὶ τὰς αἰτίας ὑφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. ⟨311⟩ Νάαρδα τῆς Βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδροῦσα καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ ἀνθρώπων ἀνάπλεως· ἔστι δὲ

καὶ πολεμίοις οὐκ εὐέμβολος, περιόδῳ τε τοῦ Εὐφράτου πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀπολαμβάνοντος καὶ κατασκευαῖς τειχῶν. ⟨312⟩ *ἔστι δὲ καὶ Νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ περίρρουν. ὅθεν Ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, τό τε δίδραχμον ὃ τῷ θεῷ καταβάλλειν ἑκάστοις πάτριον, ταύτῃ κατετίθεντο καὶ ὁπόσ' ἄλλα ἀναθήματα, ἐχρῶντό θ' ὥσπερ ταμιείῳ ταῖσδε ταῖς πόλεσιν.* ⟨313⟩ *ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀνεπέμπετο ᾗ καιρός, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὴν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, δεδιότες τὰς Παρθυαίων ἁρπαγάς, ὑποτελούσης ἐκείνοις τῆς Βαβυλωνίας.* ⟨314⟩ *καὶ ἦσαν γὰρ Ἀσιναῖος καὶ Ἀνιλαῖος, Νααρδᾶται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δ' ἀδελφοί· καὶ αὐτούς (πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοί) ἡ μήτηρ προσέταξεν ἱστίων μαθήσει ποιήσεως, οὐκ ὄντος ἀπρεποῦς τοῖς ἐπιχωρίοις ὥστε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστώς (καὶ γὰρ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ) βραδυτῆτα ἐπικαλέσας τῆς ἀφίξεως ἐκόλασε πληγαῖς.* ⟨315⟩ *οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τὴν δικαίωσιν λογιζόμενοι, κατασπάσαντες τῶν ὅπλων πολλὰ ὁπόσ' ἦν ἐπὶ τῆς οἰκίας φυλαττόμενα, ᾤχοντο εἴς τι χωρίον διάρρηξιν μὲν ποταμῶν ποιούμενον, νομὰς δ' ἀγαθὰς παρασχεῖν πεφυκὸς καὶ χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ἀποτιθοῖντο. συνῆσάν θ' ὡς αὐτοὺς τῶν νέων οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτους τοῖς ὅπλοις φραγνύντες στρατηγοί τ' ἦσαν καὶ τῶν κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐκωλύοντο εἶναι.* ⟨316⟩ *προελθόντες γὰρ ἐπὶ τὸ ἄμαχον καὶ κατασκευάσαντες ἀκρόπολιν διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας, φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῶν βοσκημάτων ἃ ἀρκοῦντα ἐπὶ τροφῇ γίγνοιτ' ἄν, προτιθέντες φιλίαν τε πειθο-*

μένοις καὶ ἄμυναν τῶν ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῶν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. ⟨317⟩ *οἳ δέ (οὐ γὰρ ἦν ἕτερα παρ' αὐτὰ ποιεῖν) ἠκροῶντο, καὶ τῶν προβάτων ἔστελλον ὁπόσα κελευσθεῖεν. ὥστε δὴ καὶ πλείων αὐτοῖς συνελέγετο ἰσχύς, κύριοί τ' ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσειαν ἐκ τοῦ ὀξέος ἐλαύνοντες κακουργεῖν, θεραπεύειν τ' αὐτοὺς ἤρκτο πᾶς ὁ προστυγχάνων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πειρασομένοις· ὥστ' ἤδη προύκοπτε λόγος περὶ αὐτῶν κἀπὶ τοῦ Πάρθων βασιλέως.*

2 ⟨318⟩ *ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα, καὶ βουληθεὶς ἐπιφυομένους κωλῦσαι πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον καὶ Παρθυαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων ἤλασε πρὸς αὐτούς, φθῆναι θέλων προσβαλὼν [ἐξελεῖν] πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι κατασκευάζων τὸν στρατόν.* ⟨319⟩ *περικαθίσας δὲ τὸ ἕλος ἡσύχαζεν, καὶ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν (ἦν δὲ σάββατον, ἀργίας παντὸς χρήματος Ἰουδαίοις ἡμέρα) οἰόμενος οὐ τολμήσειν ἀντιστατήσειν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ἀμαχεὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, κατὰ βραχὺ προσήει, χρῄζων αἰφνίδιον ποιεῖσθαι τὴν ἐπίπτωσιν.* ⟨320⟩ *Ἀσιναῖος δέ (ἐτύγχανε γὰρ σὺν τοῖς ἑταίροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτ' αὐτοῖς) 'ἄνδρες', φησί 'χρεμετισμός μοι ἵππων προσέπεσεν, οὐ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γένοιτ' ἂν ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐπιβεβηκότων, ἐπεὶ καί τινος ἀνακρούσεως αἰσθάνομαι χαλινῶν. δέδια μὴ λελήθασιν ἡμᾶς οἱ πολέμιοι περιστάντες. ἀλλά τις προίτω κατόπτης, ἀπαγγελίαν ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐνεστηκότων ποιησόμενος. εἴη δ' ἐπὶ ψευδέσι μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα.'* ⟨321⟩ *καὶ ὃ μὲν τάδ' εἶπε, καὶ ᾤχοντό τινες προσκοποῦντες τὸ γιγνόμενον. καὶ ᾗ τάχος παρ-*

ελθόντες ‘οὔτ’ αὐτὸς ψευδής’ ἔφασαν ‘εἰκαστὴς εἶ τῶν πραττομένων τοῖς πολεμίοις, οὔτ’ ἐκεῖνοι πλειόνως ἐπιτρέψειν ἤμελλον ἡμῖν ὑβριεῖν. ⟨322⟩ περιειλήμμεθα δόλῳ, μηδὲν βοσκημάτων διαφέροντες, τοσῆσδ’ ἵππου πλῆθος ἐπελαυνούσης ἡμῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν κειμένοις διὰ τὸ κατείργεσθαι προαγορεύσει τῶν πατρίων εἰς τὸ ἀργεῖν.’ ⟨323⟩ Ἀσιναῖος δ’ οὐκ ἄρα γνώμῃ τοῦ κατασκόπου κρινεῖν ἔμελλεν ἐπὶ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος τοῦ ἐπ’ ἀπράκτοις τελευτῶν εὐφραίνειν τοὺς πολεμίους τὸ ἀλκῆς δραξάμενος ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἣν ἐνεπεπτώκει παρανομεῖν, τιμωρίαν ἀπολαμβάνων, εἰ δέοι, τελευτᾶν, αὐτός τ’ ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θράσος ἐνεποίει τῆς ἐπὶ τὰ ὅμοια ἀρετῆς. ⟨324⟩ δμόσ’ οὖν ἴασι τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῶν διὰ τὸ καταφρονοῦντας ὡς ἐπὶ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπονται τοὺς λοιπούς.

3 *⟨325⟩ ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεύς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῷ τολμήματι τῷ τῶν ἀδελφῶν ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διά τ’ ὄψεως καὶ λόγων, καὶ πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα ⟨326⟩ ὅτι βασιλεὺς Ἀρτάβανος, καίπερ ἠδικημένος ὑφ’ ὑμῶν ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ γενομένης, ἐν ἐλάττονι τὴν καθ’ αὐτὸν ὀργὴν τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος ἀπέστειλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἄδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρῄζων ἐπὶ φιλίᾳ προσχωρεῖν πρὸς αὐτόν, δόλου τε καὶ ἀπάτης χωρίς· δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται καὶ τιμήν, ἥτις ὑμῖν πρὸς τῇ νῦν οὔσῃ ἀρετῇ μελλήσει δυνάμει τῇ ἐκείνου ὠφελεῖν. ⟨327⟩ Ἀσιναῖος δ’ αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδοὺς τὰς*

ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ Ἀνιλαῖον ἐκπέμπει μετὰ δώρων ὁπόσα πορίσαι ἦν. καὶ ὃ μὲν ᾤχετο, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίγνεται παρὰ βασιλέα· Ἀρτάβανος δ' ἐπεὶ θεᾶται τὸν Ἀνιλαῖον κατὰ μόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ κατὰ τὸν Ἀσιναῖον ἐφυστερηκότος. ⟨328⟩ *ἐπεὶ δὲ πυνθάνεται αὐτὸν δείσαντα ἐν τῷ ἕλει ὑπομένειν, ὃ δὲ τούς τε πατρίους θεοὺς ἐπώμνυτο μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτοὺς πίστει τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις παράδειγμα τοῦ θαρρεῖν γίγνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν·* ⟨329⟩ *οὐ γὰρ ἂν ψεύσαιτό τις δεξιῶν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως γενομένης, οὐδὲ πιστεύειν ἐνδοιάσειεν, εἰ τοιᾶσδ' ἀσφαλείας δόσις γένοιτο παρὰ τῶν ἐν ὑποψίᾳ* (*τοῦ*) *ἀδικήσειν καθεστηκότων. καὶ Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα πράξας ἐκπέμπει τὸν Ἀνιλαῖον πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν.* ⟨330⟩ *ἔπραττε δὲ ταῦθ' ὁ βασιλεὺς χρήζων ἐνστόμισμα τὴν ἀρετὴν τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτήσασθαι, τῶν ἐκείνου σατραπειῶν ἐν ἀποστάσει οὐσῶν καὶ διανοίᾳ τοῦ ἀποστησομένου, μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς.* ⟨331⟩ *ἐδεδίει γὰρ μὴ καὶ περιεχομένου πολέμῳ τῷ ἐκείνῃ κατὰ χείρωσιν τῶν ἀφεστηκότων αὐξηθῶσιν ἐπὶ μέγα οἱ περὶ τὸν Ἀσιναῖον καὶ τὴν Βαβυλωνίαν ἤτοι γε συστήσονται ἐπ' ἀκροάσει τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τούτου γ' ἀτυχοῦντες τοῦ κακῶσαι μειζόνως οὐ διαμάρτοιεν.*

⟨332⟩ *ὃ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς ἐκπέμπει τὸν* 4
Ἀνιλαῖον, ὁ δὲ Ἀνιλαῖος πιθανὸς ἦν τἀδελφῷ τήν τ' ἄλλην προθυμίαν διηγούμενος τοῦ βασιλέως καὶ ὅρκιον τὸ γεγενημένον· ὥστε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Ἀρτάβανον. ⟨333⟩ *ὃ δ' ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται παραγενομένους, ἐθαύμαζέ τε τὸν Ἀσιναῖον τοῦ ἐν ταῖς πράξεσιν*

εὐψύχου, θεωρῶν παντελῶς ὄντα ὀφθῆναι βραχύν τε καὶ (οἷον) τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συνελθοῦσι δοῦναι καταφρονήματος ἀφορμάς, ὡς οὐδὲν κρίνοιεν αὐτόν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους ὡς μείζονα ἐν τῇ παραθέσει παρέχοιτο τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος. παρά τε πότον δεικνὺς τὸν Ἀσιναῖον Ἀβδαγάσῃ τῷ αὐτοῦ στρατοπεδάρχῃ τό τ' ὄνομα διασαφεῖ καὶ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ᾗ χρῷτο εἰς πόλεμον. ⟨334⟩ *τοῦ δὲ Ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτείναντα αὐτὸν ποινὴν ἀπολαβεῖν ὑπὲρ ὧν ὕβρισεν εἰς τὴν Παρθυαίων ἀρχήν, 'ἀλλ' οὐκ ἄν' εἶπεν ὁ βασιλεὺς 'συγχώρημα διδοίην ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ προσέτι δεξιάν τε πέμψας καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς γενέσθαι σπουδάσας.* ⟨335⟩ *εἰ δ' ἀνὴρ τυγχάνεις τὰ πολέμια ἀγαθός, μηδὲν ἐπιορκίας χρῄζων τῆς ἐμῆς Παρθυαίων ἐκδίκει τὴν ἀρχὴν περιυβρισμένην· ἐπαναχωροῦντι γοῦν ἐπιθέμενος περιγίγνου κράτει τῷ περὶ σὲ καὶ μετ' ἀγνοίας τῆς ἐμῆς.'* ⟨336⟩ *ἕωθεν δὲ μετακαλέσας τὸν Ἀσιναῖον 'ὥρα σοι' φησίν, 'ὦ νεανία, χωρεῖν ἐπὶ τὰ σαυτοῦ, μὴ καὶ πλείοσι τῶν ἐνθάδε στρατηγῶν τὴν ὀργὴν ἐρεθίσειας ἐπιχειρεῖν σου τῇ σφαγῇ καὶ δίχα γνώμης τῆς ἐμῆς.* ⟨337⟩ *παρακαταθήκην δέ σοι δίδωμι τὴν Βαβυλωνίαν γῆν, ἀλῄστευτόν τε καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένην ὑπὸ τῶν σῶν φροντίδων. ἄξιος δ' εἰμὶ τυγχάνειν σοῦ χρηστοῦ ἀνεπίκλητόν σοι παρασχόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ἐπὶ κούφοις ἀλλ' ἐπὶ τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀνακειμένοις.'* ⟨338⟩ *ταῦτ' εἰπὼν καὶ δῶρα δοὺς τὸ τηνίκα ἐκπέμπει τὸν Ἀσιναῖον. ὃ δ' εἰς τὴν οἰκείαν παραγενόμενος φρούρια κατασκευάζει καὶ ὁπόσα πρότερον ἦν ὠχύρου, μέγας τ' ἐν ὀλίγῳ ἐγεγόνει καὶ οἷος οὐκ ἄλλος τῶν*

πρότερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἅψασθαι πραγμάτων ἐν τόλμῃ γεγονότων. ⟨339⟩ Παρθυαίων τ' αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί· μικρὸν γὰρ ἐδόκει καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἧττον ἀρετῆς ἡ ἐκ Βαβυλωνίων προϊοῦσα τιμή. ἦν δ' ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει, πάντα τ' ἤδη τὰ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα, προύκοπτέ τ' αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ἐπ' ἔτη πεντεκαίδεκα.

⟨340⟩ ἀκμαζόντων δ' αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐ- 5
τοὺς ἐπικαταλαμβάνει κακῶν ἐκ τοιᾶσδ' αἰτίας, ἐπειδὴ τὴν ἀρετήν, ᾗ προύκοψαν ἐπὶ μέγα δυνάμεως, ἐκτρέπουσιν εἰς ὕβριν, ἐπὶ παραβάσει τῶν πατρίων ὑπ' ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. ⟨341⟩ τῶν Πάρθων τινί (στρατηγὸς δ' ἀφίκετο τῶν ταύτῃ χωρίων), ᾧ δὴ καὶ εἵπετο γαμετὴ τά τ' ἄλλα [καὶ] εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι προειληφυῖα πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τοῦ εὐπρεποῦς, ⟨342⟩ ταύτης εἴτ' ἀκοὴν τῆς εὐπρεπείας ἐκμαθὼν εἴτε καὶ [ἄλλως] αὐτόπτης γενόμενος Ἀνιλαῖος ὁ τοῦ Ἀσιναίου ἀδελφὸς ἐραστής τ' ἐγεγόνει καὶ πολέμιος, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκπράττεσθαι τὴν σύνοδον τῆς γυναικὸς μὴ τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ παραλαβών, τὸ δ' ὑπὸ τοῦ δυσαντίλεκτον κρίνειν τὴν ἐπιθυμίαν. ⟨343⟩ ἅμα τε οὖν πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ ἐκεχειροτόνητο . . ., καὶ μάχης ἐπάκτου γενομένης πεσόντος ἀνῃρημένου ἁλοῦσα ἐγεγάμητο τῷ ἐραστῇ. οὐ μὴν δίχα γε μεγάλων δυστυχιῶν Ἀνιλαίῳ θ' ἅμ' αὐτῷ καὶ Ἀσιναίῳ ἡ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σύν τινι μεγάλῳ κακῷ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ⟨344⟩ ἐπεὶ γὰρ τἀνδρὸς τεθνηκότος αἰχμάλωτος ἤγετο, τἀφιδρύματα τῶν θεῶν, ἅπερ τἀνδρὶ καὶ αὐτῇ πάτρια

ἦν (ἐπιχώριον δὲ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσίν ἐστιν ἐπί τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα καὶ ἰοῦσιν ἐπὶ ξένης συνεπάγεσθαι), περιστέλλουσα, καὶ αὐτὴ τοῦ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συνεπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτῶν θρησκείαν ἐποιεῖτο, γαμετὴ δ' ἀποδειχθεῖσα ἤδη τρόπῳ τῷ αὐτῆς εἰωθότι καὶ μεθ' οἵων νομίμων ἐπὶ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς ἐθεράπευεν αὐτούς. ⟨345⟩ καὶ τῶν ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς τὸ μὲν πρῶτον ἐπέσκηπτον ὡς οὐδαμῶς πράττοι Ἑβραϊκά, οὐδ' ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῶν πρόσφορα, γυναῖκα ἠγμένος ἀλλόφυλον καὶ παραβαίνουσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τὴν ἀκρίβειαν· ὁρᾶν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ἀπολέσειε τὴν ἀρχὴν τοῦ εὐπρεποῦς καὶ τὴν εἰς (τοσοῦτον) νῦν ὑπὸ τοῦ θεοῦ προελθοῦσαν ἐξουσίαν. ⟨346⟩ ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ἀλλὰ καί τιν' αὐτῶν τὰ μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παρρησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε, καὶ ὃς κτεινόμενος εὐνοίᾳ τῇ τῶν νόμων καὶ τοῦ κτείνοντος αὐτὸν τιμωρίαν ἐπηράσατο αὐτῷ τε Ἀνιλαίῳ καὶ Ἀσιναίῳ καὶ πᾶσι τοῖς ἑταίροις ὁμοίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γενέσθαι τελευτήν, ⟨347⟩ τοῖς μὲν ὡς ἡγεμόσι παρανομιῶν γεγονόσι, τοῖς δ' ὅτι μὴ βοηθοῖεν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι διὰ τὸ ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις, οἳ δ' ἐβαρύνοντο μέν, ἠνείχοντο δέ, μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας ἀλλ' ἰσχύι τῇ ἐκείνων τῇ εὐδαιμονίᾳ συνελθόντες. ⟨348⟩ ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν θεραπείαν ἀκροῶνται τῶν θεῶν τῶν Παρθυαίοις τιμωμένων, οὐκέτ' ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τοῦ Ἀνιλαίου τὸ ὑβρίζον εἰς τοὺς νόμους, ἐπὶ τὸν Ἀσιναῖον ἐλθόντες καὶ πλέονες ἤδη κατεβόων τοῦ Ἀνιλαίου, ⟨349⟩ φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον καθ' αὑτὸν ἑώρα τὸ ὠφελοῦν, ἀλλὰ

νῦν γοῦν ἐπιστροφὴν ποιεῖσθαι τοῦ γεγονότος πρὶν ἢ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις γενέσθαι εἰς ὄλεθρον ἀνακειμένην, τόν τε γάμον τῆς ἀνθρώπου λέγοντες οὐ μετ' αὐτῶν οὐδ' αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσθαι νόμων, καὶ τὴν θρησκείαν, ἣν ἐπιτηδεύοι ἡ γυνή, ἐπ' ἀτιμώσει τοῦ θεοῦ τοῦ αὐτοῖς σεβασμίου πράττεσθαι. ⟨350⟩ *ὃ δὲ καὶ αὐτὸς ᾔδει μὲν τὴν ἁμαρτάδα τἀδελφοῦ μεγάλων αἰτίαν οὖσαν κακῶν καὶ ἐσομένην, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἠνείχετό γ' εὐνοίᾳ τοῦ συγγενοῦς νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τῆς ἐπιθυμίας νικωμένῳ.* ⟨351⟩ *ἐπεὶ δὲ πλείους θ' ὁσημέραι συνανεστρέφοντο καὶ πλείους ἦσαν αἱ καταβοαί, τηνικαῦτα δή φησι περὶ αὐτῶν πρὸς Ἀνιλαῖον, τοῖς τε πρῶτον γεγονόσιν ἐπιτιμῶν καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων, τὴν ἄνθρωπον ἀποπεμψάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς.* ⟨352⟩ *ἐπράττετο δ' οὐδὲν ἐκ τῶν λόγων. καὶ ἡ γυνὴ δ' αἰσθομένη μὲν τοῦ θροῦ τοῦ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτήν, δεδοικυῖα δὲ περὶ τοῦ Ἀνιλαίου μή καί τι πάθοι ἔρωτι τῷ πρὸς αὐτήν, φάρμακον τῷ Ἀσιναίῳ δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις μεθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον, ἀδεής τ' ἦν ἐπὶ κριτῇ τῶν περὶ αὐτὴν πραχθησομένων τῷ ἐραστῇ γενομένῳ.*

⟨353⟩ *Ἀνιλαῖος δὲ κατὰ μόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν* 6
παραλαβὼν ἐξάγει στρατιὰν ἐπὶ τὰς Μιθριδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ Παρθυηνῇ καὶ βασιλέως Ἀρταβάνου τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, διὰ λείας τ' ἦγεν αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα καὶ ἀνδράποδα εὑρίσκεται, πολλὰ δὲ πρόβατα, ἄλλα τε πολλὰ ὁπόσα ἐπὶ προσλήψει τοῦ εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. ⟨354⟩ *Μιθριδάτης δέ (ἐτύγχανε γὰρ τῇδ' ὤν) ἐπειδὴ ἀκούει τῶν κωμῶν τὴν ἅλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων ὅτι*

μὴ προάρξαντος ἀδικεῖν Ἀνιλαῖος ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τοῦ ἀξιώματος ὑπεριδών, ἱππέας συναγαγὼν πλείστους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείστων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, παρῆν ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν Ἀνιλαῖον. καὶ ἔν τινι κώμῃ τῶν αὐτοῦ κατασχὼν ἡσύχαζεν ὡς τῇ ἐπιούσῃ μαχούμενος διὰ τὸ εἶναι σάββατον, ἡμέραν τοῖς Ἰουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένην. ⟨355⟩ Ἀνιλαῖος δὲ ταῦτα πυθόμενος παρ᾿ ἀνδρὸς Σύρου ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τ᾿ ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς καὶ τὸ χωρίον ἔνθα Μιθριδάτης ἤμελλε δαίνυσθαι, δειπνοποιησάμενος καθ᾿ ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθέσι τῶν ποιουμένων χρῄζων τοῖς Παρθυαίοις ἐπιπεσεῖν. ⟨356⟩ καὶ περὶ φυλακὴν τετάρτην ἐπιπεσὼν τοὺς μὲν ἔτι κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς δ᾿ εἰς φυγὴν τρέπεται. Μιθριδάτην δὲ ζωγρίᾳ λαβὼν ἦγεν ὡς αὐτὸν ἐπ᾿ ὄνου γυμνὸν ἀναθέμενος, ἥπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρὰ Παρθυαίοις. ⟨357⟩ καταγαγὼν δ᾿ εἰς τὴν ὕλην μετὰ τοιοῦδ᾿ ὑβρίσματος, κελευόντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν Μιθριδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς σπεύδων αὐτὸς ἐναντία· μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γένους τ᾿ ὄντα τοῦ πρώτου παρὰ Παρθυαίοις καὶ ἐπιγαμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώμενον. ⟨358⟩ νῦν μὲν γὰρ ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμένα· καὶ γὰρ εἰ περιύβρισται Μιθριδάτης, ἀλλ᾿ οὖν σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς εὐεργετούμενον χάριτος μεμνήσεσθαι τοῖς τὰ τοιάδε παρασχοῦσι· ⟨359⟩ παθόντος δέ τι ἀνήκεστον, οὐκ ἀτρεμήσειν βασιλέα μὴ οὐ μεγάλην σφαγὴν Ἰουδαίων τῶν ἐν Βαβυλῶνι ποιησόμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν διά τε τὴν συγγένειαν καὶ διὰ τὸ μὴ ἀποστροφὴν εἶναι ἂν αὐτοῖς πταίσματός τινος γενομένου, τὸ κατ᾿ ἐκείνους ἀκμῆς πληθύι χρώμενον.

⟨360⟩ καὶ ὃ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ πιθανὸς ἦν, ἀφίεταί τε Μιθριδάτης· ἐλθόντα δ' αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνή, εἰ μὴ προμηθήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν καὶ ταύτῃ τιμωρῶν τιμωρήσασθαι τοὺς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν περιορώμενος, ἀγαπῶν δὲ τὴν σωτηρίαν μετ' αἰχμαλωσίαν ὑπὸ Ἰουδαίου ἀνδρὸς γενομένην. ⟨361⟩ 'καὶ νῦν ἐπανάδραμε τὴν ἀρετήν, ἢ θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους ἦ μὴν παραλυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ἐπὶ γάμῳ κοινωνίας.' ⟨362⟩ ὃ δ' αὖ, τοῦτο μὲν τῶν ὀνειδῶν τὴν καθ' ἡμέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ τῆς γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ παραλύοιτο αὐτοῦ τῶν γάμων, ἄκων μὲν καὶ μὴ βουλόμενος, συνάγει δ' οὖν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, οὐκ ἀνασχετὸν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ Παρθυαῖος ὢν ὑπὸ Ἰουδαίου περιωθοῖτο ἀντιπολεμοῦντος.

⟨363⟩ Ἀνιλαῖος δ' ὡς μανθάνει προσελαύνοντα 7
δυνάμει πολλῇ τὸν Μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν τοὺς πολεμίους, εὐτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὅμοια πράξειν τοὺς πολεμίους καὶ τήν [τε] τόλμησιν [καὶ] εἰωθόσι θαρρεῖν παρατυγχάνειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. ⟨364⟩ πολλοί τε πρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ προσεγεγόνεσαν αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων τραπησόμενοι καὶ ὄψει πάλιν προεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. ⟨365⟩ προϊοῦσι δ' αὐτοῖς εἰς σταδίους ἐνενήκοντα, διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς πορείας γενομένης καὶ μεσημβρίας οὔσης, τά τ' ἄλλα περιῆν τὸ δίψος, καὶ Μιθριδάτης ἐπιφανεὶς προσέβαλε τεταλαιπωρημένοις ἀπορίᾳ τοῦ πιεῖν καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. ⟨366⟩ τροπή τ' οὖν γίγνεται τῶν περὶ

τὸν Ἀνιλαῖον αἰσχρὰ διὰ τὸ ἀπηγορευκότας ἀκραιφνέσι προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολύς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. Ἀνιλαῖος δὲ καὶ ὅσον περὶ αὐτὸν ἦν συνεστηκὸς ὑπὸ τὴν ὕλην ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλην νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν Μιθριδάτῃ παρεσχηκότες. ⟨367⟩ Ἀνιλαίῳ δ' αὖθις προσῄει πλῆθος ἄπειρον ἀνδρῶν πονηρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὴν σωτηρίαν ποιουμένων ῥᾳστώνης χάριτι τῆς εἰς τὸ παρόν, ὥστ' ἀντανίσωμα τὴν τούτων πρόσοδον γενέσθαι πλήθους τῶν ἀπολωλότων· οὐ μὴν ὅμοιοί γ' ἦσαν τοῖς πεπτωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. ⟨368⟩ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τούτοις ἐπιφοιτᾷ ταῖς κώμαις τῶν Βαβυλωνίων, ἀνάστατά τ' ἦν πάντα ταῦτα ὑπὸ τῆς Ἀνιλαίου ὕβρεως. ⟨369⟩ καὶ Βαβυλώνιοι καὶ οἱ ὄντες ἐν τῷ πολέμῳ πέμπουσιν εἰς τὰ Νάαρδα πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Ἰουδαίους, Ἀνιλαῖον ἐξαιτούμενοι. καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τὸν λόγον (οὐδὲ γὰρ βουλομένοις ἔκδοτον παρασχεῖν δύναμις ἦν) τὴν εἰρήνην προυκαλοῦντο· οἱ δὲ καὐτοὶ χρῄζειν ἔλεγον τῶν ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ συμβάσεων, καὶ πέμπουσι μετὰ τῶν Βαβυλωνίων ἄνδρας οἳ διαλέξοιντο πρὸς τὸν Ἀνιλαῖον. ⟨370⟩ οἱ δὲ Βαβυλώνιοι, κατοπτείας αὐτοῖς γενομένης μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος Ἀνιλαῖος ἦν, ἐπιπεσόντες κρύφα νυκτὸς μεθύουσι καὶ καθ' ὕπνον τετραμμένοις, κτείνουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ Ἀνιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν.

8 ⟨371⟩ οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἀπαλλαγέντες τῆς Ἀνιλαίου βαρύτητος (ἐπιστόμισμα γὰρ ἦν αὐτῶν μίσει τῷ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίᾳ τῆς ἐναντιώσεως τῶν νόμων, καὶ ὁποτέροις παραγένοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἥπτοντο), καὶ τότ' οὖν ἀπολωλότων τῶν περὶ τὸν Ἀνι-

λαῖον ἐπετίθεντο τοῖς Ἰουδαίοις. ⟨372⟩ *οἳ δ' ἐν δεινῷ τιθέμενοι τὴν ὕβριν τὴν ἐκ τῶν Βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀντιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι μήτ' ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τὴν συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς Σελεύκειαν, τῶν ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογωτάτην, Σελεύκου κτίσαντος αὐτὴν τοῦ Νικάτορος· οἰκοῦσι δ' αὐτὴν πολλοὶ μὲν Μακεδόνες, πλεῖστοι δ' Ἕλληνες, ἔστι δὲ καὶ Σύρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον.* ⟨373⟩ *εἰς μὲν δὴ ταύτην καταφεύγουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐπὶ μὲν πέντ' ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν, τῷ δ' ἕκτῳ ἔτει μεθ' ὃ τὸ πρῶτον φθορὰ ἐν Βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν [καὶ καιναὶ κτίσεις ἐκ τῆς πόλεως] καὶ δι' αὐτὴν ἄφιξις εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκδέχεται μείζων αὐτοὺς συμφορὰ δι' αἰτίαν ἣν ἀφηγήσομαι.*

⟨374⟩ *Σελευκέων τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Σύρους* 9 *ὡς ἐπὶ πολὺ ἐν στάσει καὶ διχονοίᾳ ἐστὶν ὁ βίος, καὶ κρατοῦσιν οἱ Ἕλληνες. τότ' οὖν συνοίκων αὐτοῖς Ἰουδαίων γενομένων ἐστασίαζον, καὶ οἱ Σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ Ἰουδαίων πρὸς αὐτούς, φιλοκινδύνων τ' ἀνδρῶν καὶ πολεμεῖν προθύμως ἐντεταγμένων.* ⟨375⟩ *καὶ οἱ Ἕλληνες περιωθούμενοι τῇ στάσει καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν παῦσαι ὁμονοοῦντας Ἰουδαίους καὶ Σύρους, διελέγοντο ἕκαστοι πρὸς τῶν Σύρων τοὺς αὐτῶν συνήθεις πρὸ τοῦ γεγονότας, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἳ δ' ἐπείθοντο ἄσμενοι.* ⟨376⟩ *ἐγίγνοντο οὖν ὑφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' ἑκατέροις ἀνδρῶν πραττόντων ἐπιδιαλλαγὰς τάχισθ' ἡ σύμβασις ἐγένετο. ὁμονοήσαντές τε μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι εὐνοίας ἀλλήλοις ἠξίουν παρασχεῖν τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος,*

ἐπιπεσόντες τ' αἰφνίδιον αὐτοῖς κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων ἐπιχωρηθὲν αὐτοῖς ἔφυγον. ⟨377⟩ *τούτοις δ' ἦν εἰς Κτησιφῶντα ἀποχώρησις, πόλιν Ἑλληνίδα καὶ τῇ Σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει θ' ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος καὶ ἡ πλείστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ τῇδ' ἀποκειμένη τυγχάνει. ἀσύνθετα δ' ἦν αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῆς τοῦ βασιλέως Σελευκέων μὴ πεφροντικότων.* ⟨378⟩ *ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων ἔθνος τούς τε Βαβυλωνίους καὶ τοὺς Σελευκεῖς, ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον ἦν Σύρων ἐμπολιτεῦον τοῖς τόποις ταὐτὸν ἔλεγον τοῖς Σελευκεῦσιν ἐπὶ πολέμῳ τῷ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.* ⟨379⟩ *καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἴς τε τὰ Νάαρδα καὶ τὴν Νίσιβιν, ὀχυρότητι τῶν πόλεων κτώμενοι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν κατὰ Ἰουδαίους τοὺς ἐν Βαβυλωνίᾳ τοιαῦτ' ἦν.*

ΒΙΒΛΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

⟨1⟩ Γάιος δ' οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους τοὺς ἐν 1
Ἱεροσολύμοις καὶ τοὺς ὁπόσοι τῇδ' οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τῆς ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ διὰ πάσης ἐρχομένην γῆς καὶ θαλάσσης ἔστελλεν αὐτήν, ὁπόση Ῥωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τ' ἀνέπλησεν αὐτὴν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἱστόρητο πρότερον. ⟨2⟩ μάλιστα δ' ᾐσθάνετο τοῦ δεινοῦ τῶν πραττομένων ἡ Ῥώμη, κατ' οὐδὲν αὐτὴν τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένου, ἀλλὰ τούς τ' ἄλλους ἄγοντος καὶ φέροντος καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον καὶ ὁπόσοι τούτων εὐπατρίδαι καὶ προγόνων ἐπιφανείαις τιμώμενοι. ⟨3⟩ μυρία θ' εὑρίσκετο καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὅμοια τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων διὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὴν βουλὴν εἶναι κατακλήσεις, ὧν ἀτίμωσις ἦν καὶ μετανάστασις, κτεινομένων τε καὶ τὰ χρήματα συλωμένων διὰ τὸ καὶ τὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐπ' ἀφαιρέσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ⟨4⟩ ἐξεθείαζε δ' ἑαυτόν, καὶ τὰς τιμὰς οὐκέτ' ἀνθρωπίνας ἠξίου γίγνεσθαι παρὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ. εἴς τε τοῦ Διὸς φοιτῶν τὸ ἱερόν, ὃ Καπετώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτατον δὲ παρ' αὐτοῖς ἐστι τῶν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸν Δία. ⟨5⟩ καὶ τἆλλα ἔπραττε μανίας οὐδὲν ἀπολελειμμένα, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ Δικαιαρχείας τῆς πόλεως ἐν Καμπανίᾳ κειμένης εἰς Μισηνούς, ἑτέραν πόλιν ἐπι-

θαλάσσιον, τὴν διάβασιν δεινὸν ἡγούμενος τριήρει περαιοῦν, ⟨6⟩ καὶ ἄλλως ἐπιβάλλειν ἡγούμενος αὐτῷ δεσπότῃ ὄντι τῆς θαλάττης ταὐτὰ ὁποῖα καὶ παρὰ γῆς ἀπαιτεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σταδίους τριάκοντα μέτρον τῆς θαλάττης ζεύξας, καὶ εἴσω τὸν κόλπον ἀπολαβὼν πάντα, ἤλαυνεν ἐπὶ τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα· θεῷ γὰρ ὄντι τοιαύτας ποιεῖσθαι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδούς. ⟨7⟩ τῶν θ' ἱερῶν τῶν Ἑλληνικῶν οὐδὲν ἔτι ἀσύλητον κατέλειπεν, ὁπόσα γραφῆς ἢ γλυφῆς ἐχόμενα καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἄγεσθαι κελεύσας παρ' αὐτόν· οὐ γὰρ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν δὲ τοῦτ' οὖσαν τὴν Ῥωμαίων πόλιν. ⟨8⟩ ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδ' ἀγομένοις τήν τ' οἰκίαν καὶ τοὺς κήπους, ὁπόσαι τ' αὐτῷ καταγωγαὶ διὰ τῆς τῶν Ἰταλῶν γῆς· ἐπεὶ καὶ τὸν Ὀλυμπίασι τιμώμενον Δία ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ οὕτως ὠνομασμένον Ὀλύμπιον, Φειδίου τοῦ Ἀθηναίου πεποιηκότος, ἐτόλμησε κελεῦσαι εἰς τὴν Ῥώμην μεταφέρειν· ⟨9⟩ οὐ μὴν ἔπραξέ γε, τῶν ἀρχιτεκτόνων φαμένων πρὸς Μέμμιον Ῥήγουλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσει τοῦ Διός, ἀπολεῖσθαι τοὔργον κινήσεως αὐτοῦ γενομένης. λέγεται δὲ τὸν Μέμμιον διὰ ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γενομένων ἢ ὡς ἄν τινα πιστὰ ἡγεῖσθαι, ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀναίρεσιν. ⟨10⟩ καὶ γράφει τάδε πρὸς τὸν Γάιον ἐπ' ἀπολογίᾳ τοῦ ἐκλιπεῖν ἀδιακόνητον τὴν ἐντολήν. ἀπολέσθαι τ' ἐκ τούτων αὐτῷ κινδύνου γενομένου, σώζεται φθάσαντος ἤδη Γαΐου τελευτῆσαι.

2 ⟨11⟩ εἰς τοῦτο δὲ προύβη τὸ μανικὸν αὐτῷ ὥστε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτῷ γενομένης, ἀνακομίσας ἐπὶ τὸ Καπετώλιον ἐπὶ τοῖς γόνασι κατατίθεται τοῦ ἀγάλμα-

τος, κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τῷ Διὶ γεγονέναι τὸ τέκνον φάσκων, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτῆς πατέρας, ὁπότερον μείζονα φάμενος ἐν μέσῳ καταλιμπάνειν. ⟨12⟩ καὶ τάδ' ἠνείχοντο πράττοντος αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθαι τῶν δεσποτῶν ἐφ' οἷστισιν ἐθελήσειαν ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰρ πάντ' ἦν ὁπόσα μέλλοι λέγεσθαι, διὰ τὸ χάριτί τε καὶ ὑπαγορεύσει τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γίγνεσθαι· ⟨13⟩ ὥστ' ἤδη καὶ Κλαυδίου ἐτόλμα ποιήσασθαι Πολυδεύκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν, καὶ Γάιος ἠνείχετο κατὰ πάτρωος τοῦ αὐτοῦ δίκης θανάτου λεγομένης ἐπ' ἀκροάσει συνελθεῖν, ἐλπίδι τοῦ παραλαβεῖν δύναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. οὐ μὴν ἐξεγένετό γ' αὐτῷ. ⟨14⟩ ἀναπεπληκότος δ' αὐτοῦ συκοφαντιῶν καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἧς ἐπῆρχε, καὶ πολλὴν τὴν δουλοκρατίαν ἐπηρμένου τοῖς δεσπόταις, ἐπιβουλαὶ τὰ πολλὰ ἤδη συνίσταντο, τῶν μὲν ἐπ' ἀμύνῃ ὧν πάθοιεν ὀργὴν ποιουμένων, τῶν δὲ πρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν μεγάλων τιθεμένων τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον. ⟨15⟩ ὅθεν ἐπειδὴ τοῖς θ' ἁπάντων νόμοις καὶ τῷ ἀσφαλεῖ μεγάλην συνήνεγκεν εὐδαιμονίας ῥοπὴν ὁ θάνατος αὐτοῦ, ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ οὐδ' εἰς ὀλίγον ἐξεγεγόνει μὴ οὐκ ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ τελευτῆς παραγενομένης, βούλομαι [δὲ] δι' ἀκριβείας τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ⟨16⟩ ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ πολλὴν ἔχει πίστιν τοῦ θεοῦ τῆς δυνάμεως καὶ παραμυθίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις καὶ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις ἀίδιον τὴν εὐτυχίαν, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μήκιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ παραγενομένης.

⟨17⟩ ὁδοὺς μὲν τρεῖς ὁ θάνατος αὐτοῦ παρεσκευά- 3

ζετο, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. Αἰμίλιος μὲν Ῥήγουλος, ἐκ Κορδύβης τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ τὸ γένος, συνεῖχέ τινας, ἢ δι᾽ ἐκείνων ἢ δι᾽ αὑτοῦ πρόθυμος ὢν ἄρασθαι Γάιον· ⟨18⟩ ἑτέρα δ᾽ αὐτοῖς συνεκροτεῖτο, ἧς Χαιρέας Κάσσιος χιλίαρχος ἡγεμὼν ἦν· Βινουκιανὸς δὲ Ἄννιος οὐκ ὀλίγη μοῖρα τῶν ἐπὶ τὴν τυραννίδα παρεσκευασμένων ἦν. ⟨19⟩ αἰτία δ᾽ αὐτοῖς μίσους τοῦ πρὸς Γάιον (λέγεται) συνελθεῖν Ῥηγούλῳ μὲν τὸ ἐπὶ πᾶσιν ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον πρὸς τὰ μετ᾽ ἀδικίας ἐξαγόμενα (καὶ γὰρ εἶχέ τι θυμοειδὲς ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ ἐλευθέριον, ὑφ᾽ οὗ μηδὲν στέγειν προστίθεσθαι τῶν βουλευμάτων· πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο καὶ φίλοις καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ δραστηρίοις)· ⟨20⟩ Βινουκιανὸς δὲ τὰ μὲν Λεπίδου τ᾽ ἐκδικίᾳ (φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστ᾽ ὄντα τοῦτον καὶ τῶν πολιτῶν ἐν ὀλίγοις ἀναιρεῖ Γάιος), καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ περὶ αὐτὸν διὰ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γάιον ἐπὶ θάνατον ἀνακειμένην ἐπαφιέναι τὴν ὀργήν, ἐπὶ τὴν ἐγχείρησιν ἦλθεν, ⟨21⟩ Χαιρέας δ᾽ αἰσχύνῃ φέρων τὰ ὀνείδη τὰ εἰς τὴν ἀνανδρίαν ὑπὸ τοῦ Γαΐου προφερόμενα καὶ ἄλλως τὸ ἐφ᾽ ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ, τὴν Γαΐου τελευτὴν οὐκ ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνων. ⟨22⟩ οἱ δὲ καὶ πᾶσι κοινῇ προτεθῆναι τὴν ἐπὶ τῷ πράγματι σκέψιν φασί, τήν θ᾽ ὕβριν θεωμένοις καὶ ἐπιθυμοῦσιν ἀκμὴν ἐπ᾽ ἄλλων ἀκμάζουσαν διαφυγεῖν ἀραμένοις τὸν Γάιον· ἴσως μὲν γὰρ ἂν κατορθῶσαι, καλὸν δὲ κατορθοῦσι τηλικούτων ἀγαθῶν σχεῖν, οἳ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς τε πόλεως καὶ τῆς ἡγεμονίας ποθοῦσι καὶ μετ᾽ ὀλέθρου ἅπτεσθαι τοῦ πράγματος. ⟨23⟩ παρὰ πάντα δὲ Χαιρέαν ἐπείγεσθαι, ὀνόματός τ᾽ ἐπιθυμίᾳ μείζονος, καὶ

ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀδεέστερον προσιέναι τῷ Γαΐῳ διὰ τὴν χιλιαρχίαν ῥᾳστώνης αὐτῷ κτείνειν ἐσομένης.

4 ⟨24⟩ ἐν τούτῳ δ' ἱπποδρομίαι ἦσαν· καὶ σπουδάζεται γὰρ Ῥωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. συνίασι δὲ προθύμως εἰς τὸν ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρῄζοιεν δέονται τῶν αὐτοκρατόρων κατὰ πλῆθος συνελθόντες· οἳ δ' ἀναντιλέκτους τὰς δεήσεις κρίνοντες οὐδαμῶς ἀχαριστοῦσιν. ⟨25⟩ ἐκέλευον δὴ καὶ τὸν Γάιον, ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι, τῶν τελῶν ἐπανιέναι καὶ [τῶν φόρων] ἐπικουφίζειν τι τοῦ ἐπαχθοῦς. ὃ δ' οὐκ ἠνείχετο, καὶ πλέον τι τῇ βοῇ χρωμένων ἄλλους ἄλλῃ διαπέμψας κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν προαγαγόντας. ⟨26⟩ καὶ ὃ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προσετέτακτο ἔπραττον, πλεῖστοί τ' ἦσαν οἱ ἐπὶ τοιούτοις ἀποθανόντες. καὶ ὁ δῆμος ἑώρα μέν, ἠνείχετο δὲ παυσάμενος τῆς βοῆς, ἐν ὀλίγῳ τὴν ἕνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες [ἐπὶ τοιούτοις] παραίτησιν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ⟨27⟩ ταῦτα Χαιρέαν ἐνήγαγε μειζόνως ἅπτεσθαί τε τῆς ἐπιβουλῆς καὶ παύειν κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἐξηγριωκότα τὸν Γάιον. καὶ πολλάκις μὲν καὶ παρὰ τὰς ἑστιάσεις ἐμέλλησεν ἐπιχειρεῖν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐπείχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν οὐκέτ' ἐνδοιαστὸν κεκρικώς, τὸν δὲ καιρὸν περισκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν ἀλλ' ἐπὶ καταπράξει τῶν βεβουλευμένων ταῖς χερσὶ χρῷτο.

5 ⟨28⟩ ἐστραγγεύετο δὲ πολὺν ἤδη χρόνον, οὐχ ἡδονῇ φέρων Γαΐου τὴν συναναστροφήν. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἵσταται Γάιος εἰσπραξόμενον τούς τε φόρους καὶ ὅσ' ἄλλα καταβαλλόμενα εἰς τὸν Καίσαρος θησαυρὸν ἐφυστερήκει τοῖς καιροῖς διὰ τὸ ἐπιδιπλασιάζεσθαι τὴν δύναμιν αὐτῶν, χρόνον ἐκεῖ ποιεῖται τῇ εἰσπράξει, τρόπῳ τῷ

αὐτοῦ χρώμενος μᾶλλον ἢ τῇ Γαΐου προστάξει, ⟨29⟩ διὰ δὲ τὸ φειδοῖ χρῆσθαι [τὰς τύχας] οἶκτον λαμβάνων τῶν ὑπὸ τὴν εἴσπραξιν, εἰς ὀργὴν προυκαλεῖτο τὸν Γάιον, μαλακίαν ἐπικαλοῦντα αὐτῷ τοῦ σχολῇ συνάγεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δὴ τά τ' ἄλλα ὕβριζεν εἰς αὐτόν, καὶ ὁπότε τὸ σημεῖον αἰτοίη τῆς ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτόν, θήλεά τ' ἐδίδου τὰ ὀνόματα καὶ ταῦτ' αἰσχύνης ἀνάπλεα. ⟨30⟩ καὶ ταῦτα ἔπραττεν αὐτὸς οὐκ ἀπηλλαγμένος ἔν τινων τελεταῖς μυστηρίων, ἃς αὐτὸς συνίστατο· στολάς γὰρ ἐνδυόμενος γυναικείας καί τινων περιθέσεις πλοκαμίδων ἐπινοῶν, ἄλλα θ' ὁπόσα ἐπικαταψεύσεσθαι θηλύτητα τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τὴν ἐπὶ τοιούτοις αἰσχύνην ἐτόλμα Χαιρέᾳ προσκαλεῖν. ⟨31⟩ Χαιρέᾳ δὲ καὶ ὁπότε μὲν παραλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργὴ παρίστατο, μειζόνως δ' ὁπότε παραδιδοίη, γελώμενος ὑπὸ τῶν παραλαμβανόντων, ὥστε καὶ οἱ συγχιλίαρχοι παιδιὰν ἐποιοῦντο αὐτόν· ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρὰ τοῦ Καίσαρος κομίζειν, προύλεγόν τινα τῶν εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. ⟨32⟩ διὰ ταῦτα δ' αὐτῷ καὶ θράσος παρίστατο κοινωνούς τινας παραλαμβάνειν, ὡς οὐκ ἐπ' ὀλίγοις ὀργῇ χρώμενος. καὶ ἦν γὰρ Πομπήδιος, συγκλητικὸς μέν, τὰς ἀρχὰς δὲ διεληλυθὼς σχεδὸν ἁπάσας, Ἐπικούρειος δ' ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀπράγμονος ἐπιτηδευτὴς βίου. ⟨33⟩ τοῦτον ἐνδείκνυσι Τιμίδιος ἐχθρὸς ὢν ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀπρεπεῖ κατὰ τοῦ Γαΐου, μάρτυρα παραλαμβάνων Κυιντιλίαν, γυναῖκα τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἐπιφανείᾳ τοῦ ὡραίου περισπούδαστον πολλοῖς τ' οὖσαν καὶ τῷ Πομπηδίῳ. ⟨34⟩ καὶ τῆς ἀνθρώπου (ψεῦδος γὰρ ἦν) δεινὸν ἡγουμένης μαρτυρίαν ἐπὶ θανάτῳ τοῦ ἐραστοῦ παρασχεῖν,

βασάνων ἔχρηζεν ὁ Τιμίδιος. καὶ Γάιος παροξυμμένος κελεύει τὸν Χαιρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' εὐθέως βασανίζειν τὴν Κυιντιλίαν, χρώμενος τῷ Χαιρέᾳ πρός τε τὰ φονικὰ καὶ ὁπόσα στρεβλώσεως δέοιτο ὑπὸ τοῦ νομίζειν ὠμότερον διακονήσεσθαι, τὴν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλακίας. ⟨35⟩ Κυιντιλία δ' ἐπὶ τὴν βάσανον ἀγομένη τῶν συνιστόρων τινὸς ἐπιβαίνει τῷ ποδί, ἀποσημαίνουσα θαρρεῖν καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι· διοίσειν γὰρ μετ' ἀνδραγαθίας. βασανίζει δ' αὐτὴν ὠμῶς ὁ Χαιρέας, ἄκων μὲν κατ' ἀνάγκας δὲ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ἐνδοῦσαν ἦγεν εἰς τὴν ὄψιν τὴν Γαΐου, διακειμένην οὐκ ἐν ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. ⟨36⟩ καὶ ὁ Γάιος παθών τι πρὸς τὴν ὄψιν τῆς Κυιντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων διακειμένης, τοῦ ἐγκλήματος ἠφίει καὶ αὐτὴν καὶ τὸν Πομπήδιον, ἐκείνην δὲ καὶ χρημάτων δόσει τιμᾷ, παραμυθίας ἐσομένων λώβης ἣν ἐλελώβητο εἰς τὴν εὐπρέπειαν τοῦ τ' ἀφορήτου τῶν ἀλγηδόνων.

⟨37⟩ ταῦτα δεινῶς ἠνίασε τὸν Χαιρέαν ὡς αἴτιον 6
ἀνθρώποις καὶ ἐπὶ Γαΐου παρηγορίας ἀξίοις κακῶν, ὅσον ἐπ' αὐτῷ, γενόμενον· φησί τε πρὸς Κλήμεντά τε καὶ Παπίνιον, ὧν Κλήμης μὲν ἐπὶ τῶν στρατοπέδων, Παπίνιος δὲ καὶ αὐτὸς ἦν χιλιαρχῶν, ⟨38⟩ 'ἀλλ' ἐπὶ φυλακῇ γε, ὦ Κλήμης, τὰ πάντα τοῦ αὐτοκράτορος ἡμῖν πράττειν οὐκ ἐλλέλειπται. τῶν γὰρ συνομωμοκότων αὐτοῦ κατὰ τῆς ἡγεμονίας προνοίᾳ καὶ πόνοις τοὺς μὲν ἀπεκτείναμεν, τοὺς δ' ἐστρεβλώσαμεν ἐπὶ τοσοῦτον ὡς ἐλεεινοὺς κἀκείνῳ γενέσθαι. μετὰ πόσης τ' ἀρετῆς ἡμῖν ἐξάγεται τῶν στρατιῶν;' ⟨39⟩ σιγήσαντος δὲ τοῦ Κλήμεντος, καὶ τὸ μὲν αἰσχύνῃ φέρειν τὰ προσταττόμενα καὶ τῷ βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθήματι

παριστάντος, λόγῳ δ᾽ αὐτοῖς τὴν μανίαν τοῦ αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἄδικον ἡγουμένου προνοίᾳ τοῦ ἀσφαλοῦς, ⟨40⟩ Χαιρέας ἤδη θράσει χρώμενος ἐν λόγοις ἦν κινδύνων ἀνειμένοις πρὸς αὐτόν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπεξιών, ⟨41⟩ καὶ ὅτι λόγῳ μὲν εἴη Γάιος ὁ τὴν ἐπὶ τοιούτοις αἰκίαν προτιθέμενος, 'τοῖς δὲ τἀληθὲς ἐξετάζειν πειρωμένοις ἐγώ τε, ὦ Κλήμης, καὶ οὑτοσὶ ὁ Παπίνιος, καὶ πρὸ ἡμῶν σύ, ταύτας Ῥωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ ἀνθρωπίνῳ τὰς στρέβλας προσφερόμενοι, οὐκ ἐπιτάγμασι τοῖς Γαΐου διακονούμενοι γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῶν, ⟨42⟩ εἰ παρὸν παῦσαι τοσαύτῃ ἤδη χρώμενον ὕβρει εἴς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, διακονούμεθα δορυφόροι καὶ δήμιοι καθεστηκότες ἀντὶ στρατιωτῶν, καὶ τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας οὐδ᾽ ἀρχῆς τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ᾽ ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ δουλουμένου τά τε σώματ᾽ αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι τῷ καθ᾽ ἡμέραν αἵματι σφαγῆς καὶ βασάνου τῆς ἐκείνων, μέχρι ἂν δή τις καὶ καθ᾽ ἡμῶν διακονήσηται τοιαῦτα Γαΐῳ. ⟨43⟩ οὐ γὰρ εὐνοίᾳ γε πολιτεύει διὰ τάδε πρὸς ἡμᾶς, δι᾽ ὑφοράσεως δὲ μᾶλλον, καὶ ἄλλως τοῦ πολλοῦ τῶν ἀπολλυμένων ἀποδεδωκότος· οὐ γὰρ δὴ στήσεταί ποτε Γαΐῳ τὰ τῆς ὀργῆς, διὰ τὸ μὴ δίκην ἀλλ᾽ ἡδονὴν πέρας αὐτῆς τυγχάνειν, σκοποὶ δὲ προκεισόμεθα καὐτοί, δέον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε καὶ ἐλεύθερον βεβαιοῦν καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι.'

7 ⟨44⟩ Κλήμης δὲ τὴν μὲν διάνοιαν τὴν Χαιρέου φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾶν δ᾽ ἐκέλευε, μὴ καὶ φοιτῶντος εἰς πλείονας τοῦ λόγου, καὶ διαχεομένων ὁπόσα κρύπτεσθαι καλῶς ἔχοι, πρὶν τυχεῖν πράξαντας ἐκπύ-

στου τοῦ ἐπιβουλεύματος γενομένου κολασθεῖεν, χρόνῳ δὲ τῷ αὖθις καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδι παραδιδόναι τὰ πάντα ὡς παραγενησομένης τινὸς αὐτοῖς ἐπικουρίας τυχαίου· ⟨45⟩ αὐτὸς μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφῃρῆσθαι τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε τόλμαν. 'τῶν μέντοι γ' ὑπὸ σοῦ, Χαιρέα, συντεθέντων καὶ ῥηθέντων ἀσφαλέστερ' ἂν ἴσως ὑποθοίμην, εὐπρεπέστερα δὲ πῶς ἄν τις καὶ δύναιτο;' ⟨46⟩ καὶ Κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύει, διαλογισμῷ τῶν τ' ἀκροαθέντων καὶ ὁπόσων αὐτὸς εἰρήκει περιφερόμενος· Χαιρέας δὲ δείσας ὡς Κορνήλιον Σαβῖνον ἠπείγετο, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον δ' ἄλλως ἐξεπιστάμενος αὐτὸν καὶ τοῦ ἐλευθέρου ἐραστὴν καὶ δι' αὐτὸ τῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων πολεμίως διακείμενον, ⟨47⟩ χρῄζων ἐκ τοῦ ὀξέος ἔχεσθαι τῶν ἐγνωσμένων τῆς ἐγχειρήσεως ὑπ' αὐτοῦ, καλὰ νομίσας εἶναι προσθέσθαι, καὶ δέει μὴ ὑπὸ Κλήμεντος ἐκφοίτησις γένηται αὐτῶν, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις καὶ τῶν καιρῶν τὰς ἀναβολὰς πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων τιθέμενος.

⟨48⟩ ἐπεὶ δ' ἀσμένῳ καὶ τῷ Σαβίνῳ τὰ πάντα 8
ἦν, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὲν οὐχ ὑστεροῦντι ἴσης, ἀπορίᾳ δὲ πρὸς ὅντιν' ἂν εἰπὼν ἀσφαλὴς εἴη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ παραδιδόντι, — ἐπεὶ οὖν ἀνδρὸς ηὐπόρητο οὐ μόνον στέγειν ἃ πύθοιτο προσθησομένου, ἀλλὰ καὶ γνώμην φανεροῦντος τὴν αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐδεῖτο τοῦ Χαιρέου. ⟨49⟩ τρέπονταί θ' ὡς Βινουκιανόν, αὐτοῖς μὲν ἐπιτηδεύσει ἀρετῆς καὶ τῷ ὁμοζήλῳ τοῦ μεγαλόφρονος συγγενῆ, Γαΐῳ δ' ὕποπτον τῆς Λεπίδου τελευτῆς· πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο Βινουκιανός τε καὶ Λέπιδος καὶ δείματι κινδύνων τῶν καθ' αὐτούς. ⟨50⟩ πᾶσι

γὰρ τοῖς ἐν τέλει φοβερὸς ἦν Γάιος ὡς ἐπ' αὐτῶν
ἕκαστον καὶ πρὸς οὑστινασοῦν τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ
ἀφησόμενος· ⟨51⟩ φανεροί τ' ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ἐπὶ
τοῖς πράγμασιν ἀχθηδόνος, διασαφεῖν μὲν ἀλλήλοις
ἄντικρυς τὴν διάνοιαν [καὶ μῖσος τὸ πρὸς Γάιον] φόβῳ
[τε] κινδύνων ἀφέμενοι, ἄλλως δ' αἰσθανόμενοι τοῦ
ἀλλήλων μίσους πρὸς Γάιον, καὶ δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ
χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπηλλαγμένοι. ⟨52⟩
9 γενομένων δ' αὐτοῖς ἀξιώσεων ἐπείπερ συνέβαλλον,
εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τίμιον ἡγεῖ-
σθαι τὸν Βινουκιανὸν ὑπεροχῇ τ' ἀξιώματος (γεν-
ναιότατος γὰρ ἦν τῶν πολιτῶν) καὶ τῷ ἐπὶ πᾶσιν
ἐπαινουμένῳ, μᾶλλον ὡς ἅπτοιτό τινος λόγου, ⟨53⟩
φθάσας κἀκεῖνος ἤρετο Χαιρέαν ὅ τι καὶ παραλάβοι
σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης· ἀοίδιμος γὰρ διὰ τῆς
πόλεως ἦν ἡ εἰς τὸν Χαιρέαν διὰ τῆς τῶν σημείων
δόσεως πραττομένη ὕβρις. ⟨54⟩ ὃ δὲ χάρματι τοῦ
λόγου μηδὲν μελλήσας ἠμείβετο τοῦ Βινουκιανοῦ τὸ
ἐπὶ τοιοῖσδε πιστεῦσαν ὁμιλίᾳ χρήσασθαι πρὸς αὐτόν·
'καὶ σύ μοι δίδως' εἶπε 'σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δέ
σοι τοῦ ἀνεγείραντός με μειζόνως ἤπερ εἴωθα ἐμαυτὸν
ὁρμᾶν, οὐδέν μοι χρεία πλειόνων ἔτι λόγων οἵ με
θαρροῖεν, εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ. ⟨55⟩ γνώμης
τε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ καὶ πρότερον ἢ συνελθεῖν γε-
γόναμεν. καὶ ἓν μὲν ὑπέζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἓν
ἀρκέσει. ⟨56⟩ ὥστε ἴθι καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμών
τ' ἴσθι, ᾗ βούλοιο αὐτὸς κελεύων με χωρεῖν. ἢ καὶ
προείσομαι ἐπικουρίᾳ τῇ σῇ συμπράττοντός [τε] πίσυ-
νος. οὐδ' ἀπορία σιδήρου τοῖς τὴν ψυχὴν εἰς τὰ ἔργα
προσφερομένοις, δι' ἣν καὶ ὁ σίδηρος δραστήριος εἴω-
θεν εἶναι. ⟨57⟩ ὥρμηκά τ' εἰς τὴν πρᾶξιν οὐχ ὧν

ἂν αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι περιφερόμενος· οὐ γὰρ σχολὴ κινδύνους μοι κατανοεῖν τοὺς ἐμαυτοῦ, δουλώσει τε πατρίδος ἐλευθερωτάτης ἐπαλγοῦντι, καὶ τῶν νόμων τῆς ἀρετῆς ἀφῃρημένης, τούς τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου διὰ Γάιον κατειληφότος. ⟨58⟩ ἄξιος δ' ἂν εἴην παρὰ σοὶ δικαστῇ πίστεως ἐπὶ τοιούτοις τυγχάνειν ἀπὸ τοῦ ὅμοια φρονεῖν αὐτοῖς καὶ σὲ μὴ ἀπηλλάχθαι.'

⟨59⟩ Βινουκιανὸς δὲ τὴν ὁρμὴν τῶν λόγων θεα- 10
σάμενος ἠσπάζετό τ' ἀσμένως καὶ προσπαρίστατο τὴν τόλμαν αὐτοῦ· ἐπαινέσας τε καὶ ἀσπασάμενος μετ' εὐχῶν καὶ ἱκετείας ἀπελύετο. ⟨60⟩ καὶ ἰσχυρίζοντό τινες ὡς βεβαιοῦν τὰ εἰρημένα· εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον Χαιρέου φωνὴν ἐκ τοῦ πλήθους γενέσθαι τινὸς ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύουσαν· πέραινε μὲν δὴ τὸ πρακτέον καὶ προσλαμβάνοι τὸ δαιμόνιον· ⟨61⟩ καὶ τὸν Χαιρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑπιδέσθαι μὴ καί τινος τῶν συνωμοτῶν προδότου γεγονότος ἁλίσκοιτο, καὶ τέλος συνέντα ἐπὶ προτροπῇ φέρειν, εἴτε παραινέσει τῶν συνεγνωκότων ἀντισημαίνοντός τινος, εἴτε δὴ καὶ τοῦ θεοῦ, ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα, αἴροντος αὐτὸν θαρσῆσαι. ⟨62⟩ διεληλύθει δὲ διὰ πολλῶν τὸ ἐπιβούλευμα, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν, οἱ μὲν τῶν βουλευτῶν ὄντες οἱ δ' ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι τοῦ στρατιωτικοῦ συνῄδεσαν. οὐδεὶς γὰρ ἦν ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηρίθμει τὴν Γαΐου μετάστασιν, ⟨63⟩ καὶ δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο, ὁποίῳ δύναιτό τις τρόπῳ, μηδ' ἑκὼν εἶναι τῆς ἐπὶ τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἔχοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων, ἦρτο ἐπὶ τῇ τυραννοκτονίᾳ. ⟨64⟩ ἐπεὶ καὶ Κάλλιστος (ἀπελεύθερος δ' ἦν Γαΐου, πλεῖστά τ' ἀνὴρ εἷς οὗτος

ἐπὶ μέγιστον δυνάμεως ἀφῖκτο, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δύναμιν φόβῳ τε τῶν πάντων καὶ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἐγένετ᾽ αὐτῷ· ⟨65⟩ δωροδοκώτατος γὰρ ἦν καὶ ὑβριστότατος) παρ᾽ ὁντινοῦν γίγνεται, ἐξουσίᾳ χρησάμενος παρὰ τὸ εἰκός, καὶ ἄλλως τε τοῦ Γαΐου τὴν φύσιν ἐξεπιστάμενος ἀνήκεστον οὖσαν καὶ ἐφ᾽ οἷστισι κρίνειεν οὐδαμῶς ἀντισπάσματι χρωμένην, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τοῦ κινδυνεύειν αἰτίας, οὐχ ἥκιστα δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων. ⟨66⟩ ὥστε δὴ καὶ Κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς μετακαθίζων πρὸς αὐτόν, ἐλπίδι τοῦ καὶ εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν Γαΐου μεταστάντος, αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τιμῆς τὴν ἐφ᾽ ὁμοίοις ἰσχύν, προκαταθέμενος χάριν καὶ φιλανθρωπίας λόγον. ⟨67⟩ ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς διαχρήσασθαι φαρμάκῳ τὸν Κλαύδιον μυρίας εὕροιτο τοῦ χρήματος τὰς ὑπερβολάς. ⟨68⟩ δοκεῖ δέ μοι προσποιεῖσθαι Κάλλιστος ἐπὶ θήρᾳ τοῦ Κλαυδίου τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ οὔτε Γάιος ὡρμηκὼς μεταχειρίσασθαι Κλαύδιον ἠνείχετο τῶν Καλλίστου προφάσεων, οὔτε Κάλλιστος κελευσθείς που τὴν πρᾶξιν εὐκτὸν ὑπελάμβανεν, ἢ κακουργῶν εἰς τοῦ δεσπότου τὰς ἐντολὰς οὐκ ἂν ἐκ τοῦ παραχρῆμα τὸν μισθὸν ἐκομίζετο· ⟨69⟩ ἀλλὰ δὴ Κλαυδίῳ μὲν ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τῶν Γαΐου, Κάλλιστον δὲ προσποιήσασθαι χάριτος κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ᾽ αὐτοῦ γενομένης.

11 ⟨70⟩ τοῖς δ᾽ ἀμφὶ τὸν Χαιρέαν ὑπερβολαὶ τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἦσαν ὄκνῳ τῶν πολλῶν· οὐ γὰρ Χαιρέας ἑκὼν εἶναι τοῦ πράττειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ἐπιτήδειον τῇ πράξει νομίζων. ⟨71⟩ καὶ γὰρ εἰς τὸ Καπετώλιον ἀνιόντα κατὰ θυσίας ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς

ἐπιτελουμένας ὑπὸ τοῦ Γαΐου, παρῆν πολλάκις καιρός, καὶ ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς ἱστάμενον καὶ τῷ δήμῳ χρυσίου καὶ ἀργυρίου χρήματα διαρριπτοῦντα ὦσαι κατὰ κεφαλῆς (ὑψηλὸν δ' ἐστὶ τὸ τέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον), ἐπί τε τῶν μυστηρίων ταῖς ποιήσεσιν ἃ συνίστατο· <72> πάντων γὰρ αὐτὸν ἀπερίοπτον εἶναι προνοίᾳ τοῦ ἐν αὐτοῖς εὐπρεπῶς ἀναστραφησομένου καὶ ἀπογνώσει τοῦ ἐν ἐπιχειρήσει τινὰ γενέσθαι πιστεύειν. εἰ δὲ μηδὲν τίμιον ὡς τῶν θεῶν, αὐτῷ δύναμιν τοῦ θανάτου παρατυγχάνειν, <73> αὐτῷ δ' ἂν ἰσχὺν ἐγγενέσθαι καὶ μὴ σιδηροφορουμένῳ διαχρήσασθαι τὸν Γάιον. οὕτω δι' ὀργῆς εἶχε τοὺς συνωμότας ὁ Χαιρέας, δεδιὼς τοὺς καιροὺς μὴ διαρρυεῖεν. <74> οἳ δ' ἑώρων μὲν νομίμων τε χρῄζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῶν ἐπειγόμενον, οὐ μὴν ἀλλ' ἠξίουν εἰς ὀλίγον γοῦν ὑπερβολῇ χρήσασθαι, μή καί πῃ σφάλματος τῇ ἐπιχειρήσει συνελθόντος ταράξειαν τὴν πόλιν, ζητήσεων τῶν συνεγνωκότων τὴν πρᾶξιν γιγνομένων, καὶ τοῖς αὐτῇ μελλήσουσιν ἐπιχειρεῖν ἄπορον τὴν ἀνδραγαθίαν <ποιήσειαν>, φραξαμένου Γαΐου πρὸς αὐτοὺς μειζόνως. <75> καλῶς οὖν ἔχειν θεωριῶν ἐν τῷ Παλατίῳ ἐπιτελουμένων ἅπτεσθαι τοῦ χρήματος (ἄγονται δ' ἐπὶ τιμῇ τοῦ πρώτου μεταστησαμένου τὴν ἀρχὴν τοῦ δήμου Καίσαρος εἰς αὐτόν, μικρόν τε πρὸ τοῦ βασιλείου καλύβης πηκτοῦ γενομένης, καὶ Ῥωμαίων θ' οἱ εὐπατρίδαι θεωροῦσιν ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ Καῖσαρ), <76> ῥᾳστώνην τ' αὐτοῖς ἔσεσθαι πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργμένων, ὥστ' εἰσιόντι τὴν ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυνάμεως τοῖς ὑπασπισταῖς, εἰ καί τινες προθυμοῖντο, μὴ παρατευξομένης αὐτῷ βοηθεῖν.

12 ⟨77⟩ ἠπείγετο δὲ Χαιρέας, καὶ τῶν θεωριῶν ἐπελθουσῶν τῇ πρώτῃ δεδογμένον ἅπτεσθαι τῆς πράξεως, ἰσχυρότερον ἦν τοῦ κατ' ἐκείνους προβεβουλευκότος τὸ τῆς τύχης συγχωροῦν ὑπερβολάς, καὶ τὰς τρεῖς ὑπερβαλομένου τὰς νομίμους ἡμέρας μόλις κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον. ⟨78⟩ Χαιρέας δὲ συγκαλέσας τοὺς συνωμότας 'πολὺς μέν' εἶπε 'καὶ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος ὀνειδίζει τὸ ἔτι μέλλον ἡμῶν ἐπὶ τοῖς οὕτω βουλευθεῖσι μετ' ἀρετῆς· δεινὸν δ' εἰ καὶ μηνύματος γενομένου διαπεσεῖται ἡ πρᾶξις καὶ Γάιος ὑβριεῖ μειζόνως. ⟨79⟩ ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τῆς ἐλευθερίας ἀφαιροῦμεν ὁπόσας τῶν ἡμερῶν εἰς προσθήκην τῇ Γαΐου τυραννίδι χαριζόμεθα, δέον αὐτούς τ' ἀδεεῖς τὸ λοιπὸν εἶναι καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ εὐδαίμονος παρασχόντας δι' αἰῶνος ἅπαντος τοῖς αὖθις ἐν θαύματι μεγάλῳ καὶ τιμῇ καταστῆναι;' ⟨80⟩ τῶν δ' οὔτ' ἀντειπεῖν ὡς οὐ πάνυ καλοῖς δυναμένων οὔτε τὴν πρᾶξιν ἄντικρυς δεχομένων, σιγῇ δὲ καταπεπληγότων, 'τί' φησίν, 'ὦ γενναῖοι, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὴν σήμερον τῶν θεωριῶν ὑστάτην ἡμέραν οὖσαν καὶ Γάιον ἐκπλευσούμενον;' ⟨81⟩ ἐπὶ γὰρ Ἀλεξανδρείας παρεσκεύαστο πλεῖν κατὰ θεωρίαν τῆς Αἰγύπτου. 'καλὸν δ' ἡμῖν προέσθαι τῶν χειρῶν τὸ ὄνειδος τῇ Ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσον διά τε γῆς καὶ θαλάττης. ⟨82⟩ πῶς δ' οὐκ ἂν δικαίως κρίνοιμεν αὐτοὺς αἰσχύνῃ τῶν γενησομένων, εἴ τις αὐτὸν Αἰγύπτιος κτείνειε, τὴν ὕβριν οὐχ ἡγησάμενος ἀνασχετὸν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν; ⟨83⟩ ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτ' εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς σκήψεις ὑμῶν, χωρήσω δὲ τοῖς κινδύνοις ὁμόσε σήμερον, ἡδονῇ φέρων πᾶν ὅ τι καὶ γένοιτ' ἐξ αὐτῶν, οὐδ' ἂν ὑπερβαλοίμην εἰ

παρείη. τί γὰρ δὴ καὶ γένοιτ' ἂν ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι τούτου σχετλιώτερον, Γάιον ἄλλον τινὰ ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, καὶ ἐμὲ τὴν ἐπὶ τῷδ' ἀρετὴν ἀφηρημένον;'

⟨84⟩ καὶ ὃ μὲν ταῦτ' εἰπὼν αὐτός θ' ὡρμήκει 13 πράξων τὸ ἔργον καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεποίησε θράσος, πᾶσί τ' ἦν ἔρως ἅπτεσθαι τοῦ ἐγχειρήματος μηδὲν ὑπερβαλλομένοις. ⟨85⟩ ἕωθέν τ' ἐπὶ τοῦ παλατίου γέγονε, τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος τῶν ἱππικῶν· ἔθος γὰρ δὴ τοῖς χιλιάρχοις τοῦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἦν θ' ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τῆς παραλήψεως τοῦ σημείου. ⟨86⟩ ἄρτι τε συνῄει πληθὺς εἰς τὸ παλάτιον ἐπὶ προκαταλήψει θέας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέροντος Γαΐου τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε τῶν πολλῶν σπουδήν, παρὸ καὶ διεκέκριτο οὐδὲν οὔτε τῇ συγκλήτῳ χωρίον οὔτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δ' ἵζοντο, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες καὶ τῷ δούλῳ ἀναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. ⟨87⟩ Γάιος δέ, προόδων αὐτῷ γενομένων, ἔθυε τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι, ᾧ δὴ καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἤγετο, καὶ πίπτοντος τῶν ἱερείων τινὸς συνέβη αἵματος τὴν Ἀσπρήνα στολήν, ἑνὸς τῶν συγκλητικῶν, ἀνάπλεων γενέσθαι. τοῦτο Γαΐῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν, ἦν δ' ἄρα εἰς οἰωνὸν τῷ Ἀσπρήνᾳ φανερόν· ἐπικατασφάττεται γὰρ τῷ Γαΐῳ. ⟨88⟩ Γάιον δ' ἱστορεῖται παρὰ φύσιν τὴν ἑαυτοῦ εὐπροσηγορώτατον γενέσθαι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητι χρώμενον ὁμιλίας πάνθ' ὁντινοῦν ἐκπλῆξαι τῶν παρατυγχανόντων. ⟨89⟩ μετὰ δὲ τὴν θυσίαν ἐπὶ τὴν θεωρίαν τραπεὶς ἐκαθέζετο, καὶ περὶ αὐτὸν τῶν ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. ⟨90⟩ κατεσκεύαστο δὲ τὸ θέατρον (πηκτὸν δ' ἐγίγνετο

καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτόν) τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας τὴν μὲν εἰς τὸ αἴθριον τὴν δ᾽ εἰς στοὰν εἰσόδοις καὶ ἀποχωρήσεσιν, ὅπως μὴ ταράττοιντο οἱ ἔνδον ἀπειλημμένοι, ἐκ δ᾽ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἐνδοτέρω διαφράγμασιν ἑτέραν ἀπειληφυίας ἐπ᾽ ἀναστροφῇ τοῖς ἀνταγωνισταῖς καὶ ὁπόσα ἀκροάματα. ⟨91⟩ *συγκαθημένης δὴ τῆς πληθύος, καὶ τοῦ Χαιρέου σὺν τοῖς χιλιάρχοις οὐκ ἄπωθεν τοῦ Γαΐου (δεξιὸν δὲ τοῦ θεάτρου κέρας ὁ Καῖσαρ εἶχε), Ὀατίνιός τις τῶν συγκλητικῶν, ἀνὴρ ἐστρατηγηκώς, ἤρετο Κλούιον παρεξόμενον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπατικόν, εἰ δή τις αὐτῷ νεωτέρων πραγμάτων ἀφίκοιτο πύστις, προμηθὴς γενόμενος τοῦ μὴ ἐξάκουστος εἶναι τάδε λέγων.* ⟨92⟩ *τοῦ δὲ φαμένου μηδὲν πεπύσθαι, ‘σήμερον τοιγαροῦν’ ἔφη, ‘ὦ Κλούιε, τυραννοκτονίας ἀγὼν πρόκειται.’ καὶ ὁ Κλούιος ‘ὦ γενναῖε’ φησι, ‘σίγα μή τις ἄλλος Ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ.’* ⟨93⟩ *πολλῆς δ᾽ ὀπώρας ἐπιχεομένης τοῖς θεωροῖς, καὶ πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ σπανίῳ τίμια τοῖς κτωμένοις, ὁ Γάιος ἡδονῇ τὰς περὶ αὐτοῖς ἐθεώρει μάχας καὶ διαρπαγὰς οἰκειουμένων αὐτὰ τῶν θεωρῶν.* ⟨94⟩ *ἔνθα δὲ καὶ σημεῖα μανθάνει δύο γενέσθαι· καὶ γὰρ μῖμος εἰσάγεται καθ᾽ ὃν σταυροῦται λῃστῶν ἡγεμών, ὅ τ᾽ ὀρχηστὴς δρᾶμα εἰσάγει Κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τ᾽ ἐκτείνετο καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα, αἷμά τ᾽ ἦν τεχνητὸν πολύ, καὶ τὸ περὶ τὸν σταυρωθέντα ἐκκεχυμένον καὶ τὸ περὶ τὸν Κινύραν.* ⟨95⟩ *ὁμολογεῖται δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι ἐν ᾗ Φίλιππον τὸν Ἀμύντου Μακεδόνων βασιλέα κτείνει Παυσανίας εἷς τῶν ἑταίρων εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα.* ⟨96⟩ *Γαΐου δ᾽ ἐνδοιάζοντος εἴτε παραμείνειεν εἰς τέλος τῇ θεωρίᾳ διὰ τὸ τελευταίαν εἶναι τὴν ἡμέραν, εἴτε*

λουτρῷ χρησάμενος καὶ σίτῳ εἶτ' ἐπανίοι καθὰ καὶ πρότερον, Βινουκιανὸς ὑπὲρ τοῦ Γαΐου καθεζόμενος, καὶ δεδιὼς μὴ διαλυθείη τὰ τῶν καιρῶν εἰς κενόν, ⟨97⟩ *ἐξαναστὰς ἐπειδὴ καὶ Χαιρέαν ἑώρα προεξεληλυθότα, ἠπείγετο θαρρύνειν αὐτὸν προελθών. λαμβάνεται δ' αὐτοῦ τῆς στολῆς Γάιος κατὰ φιλοφροσύνην δῆθεν, καί 'ποῖ δή' φησιν, 'ὦ μακάριε;' καὶ ὃ μὲν αἰδοῖ δοκεῖν τοῦ Καίσαρος καθίζει (κρείττων δ' ὁ φόβος ἦν), ὀλίγον δὲ διαλιπὼν εἶτ' ἐξανίσταται·* ⟨98⟩ *καὶ ὁ Γάιος οὐδὲν ἐμποδὼν ἦν ἐξιόντι, δοκῶν ἐπί τινι τῶν ἀναγκαίων ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. Ἀσπρήνας δέ (μετεῖχε δὲ καὶ αὐτός) παρῄνει τῷ Γαΐῳ, καθὰ πρότερον, ὑπεξελθόντι πρός τε λουτρῷ καὶ ἀρίστῳ γενέσθαι, καὶ ἔπειτα δ' εἰσελθεῖν, χρῄζων ἐπὶ πέρας ἀχθῆναι τὰ ἐγνωσμένα.*

⟨99⟩ *καὶ οἱ περὶ τὸν Χαιρέαν ἔταττον μὲν ἀλλήλους ᾗ καιρός,* 14 *καὶ ἐχρῆν ἕκαστον στάντα ᾗ προσταχθείη μὴ ἀπολιμπάνεσθαι ἐπιπονοῦντας. ἤχθοντο δὴ τῇ διατριβῇ καὶ τῷ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσίν, ἐπεὶ καὶ περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν ἤδη τὰ τῆς ἡμέρας ἦν.* ⟨100⟩ *καὶ Χαιρέας, βραδύνοντος Γαΐου, πρόθυμος ἦν ἐπεισελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ προσπεσεῖν. προῄδει μέντοι τοῦτο σὺν πολλῷ φόνῳ ἐσόμενον τῶν τε βουλευτῶν καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν. καίπερ δ' εἰδώς, πρόθυμος ἦν, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ὠνούμενος ἐν ὀλίγῳ τίθεσθαι τὰ κατὰ τοὺς ἀπολουμένους.* ⟨101⟩ *καὶ δὴ τετραμμένων εἰς τοῦ θεάτρου τὴν εἴσοδον σημαίνεται Γάιος ἐξαναστάς, καὶ θόρυβος ἦν. ἀνέστρεφον δὲ καὶ οἱ συνωμόται καὶ ἀνεωθοῦντο τὴν πληθύν, λόγῳ μὲν διὰ τὸ δυσχεραίνειν τὸν Γάιον, ἔργῳ δ' ἐπ' ἀδείας*

βουλόμενοι, ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνουμένων καταστήσαντες αὐτόν, ἅπτεσθαι τῆς σφαγῆς. ⟨102⟩ προεξῆσαν δὲ Κλαύδιος μὲν ὁ πάτρως αὐτοῦ καὶ Μᾶρκος Βινίκιος ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνήρ, ἔτι δὲ καὶ Οὐαλέριος Ἀσιατικός, οὓς οὐδὲ βουλομένοις διακλεῖσαι δύναμις ἦν αἰδοῖ τῆς ἀξιώσεως· εἵπετο δ' αὐτὸς σὺν Παύλῳ Ἀρρουντίῳ. ⟨103⟩ ἐπεὶ δ' ἐντὸς ἦν τοῦ βασιλείου, τὰς μὲν εὐθείας ὁδοὺς λείπει, καθ' ἃς διεστήκεσαν τῶν δούλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν καὶ προῇσαν οἱ περὶ τὸν Κλαύδιον, ⟨104⟩ τρέπεται δὲ κατὰ στενωπὸν ἠρεμηκότα καὶ ἐπίσκοτον πρὸς λουτροῖς γενησόμενος, ἅμα καὶ παῖδας οἳ ἥκεσαν ἐκ τῆς Ἀσίας κατανοήσων, πομπῆς αὐτῶν ἐκεῖθεν γενομένης ἐφ' ὕμνοις μυστηρίων ἃ ἐπετέλει, ἔνιοι δὲ κατὰ πυρριχισμοὺς οἳ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσοιντο. ⟨105⟩ ὑπαντιάζει δ' αὐτὸν Χαιρέας, καὶ ᾔτησε σημεῖον. τοῦ δὲ τῶν εἰς χλεύην ἀνακειμένων εἰπόντος, οὐδὲν ἐνδοιάσας λοιδορίαις τ' ἐχρῆτο κατὰ τοῦ Γαΐου, καὶ σπασάμενος τὸ ξίφος ἐπάγει πληγὴν σφοδράν· οὐ μήν γ' ἦν καίριος. ⟨106⟩ καίτοι γέ φασί τινες προνοίᾳ τοῦ Χαιρέου γενέσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν Γάιον, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι μειζόνως πλήθει τραυμάτων. ⟨107⟩ οὐ μὴν ἐμοὶ πιθανὸς οὗτος ὁ λόγος διὰ τὸ μὴ ἐπιχωρεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς πράξεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόβον. Χαιρέαν δέ, εἴπερ οὕτως ἐφρόνει, πάντων (ἂν) ἥγημαι μωρίᾳ διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ [χαριζόμενον] μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ ὀξέος ἀπαλλαγὴν αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἔτι γενέσθαι βοηθειῶν Γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι, κἀνταῦθα Χαιρέᾳ λόγον ἂν γενέσθαι οὐ περὶ τῆς Γαΐου τιμωρίας ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων,

⟨108⟩ ὅπου γε καὶ πράξαντι καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, οὐχ ὅπως, ἄδηλον εἰ τύχοι κατορθῶν, ἐπ' ἀλόγοις χρῄζειν αὐτόν τ' ἀπολέσαι καὶ τὸν καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέστω τοῖς βουλομένοις ᾗ καὶ θέλοιεν· ⟨109⟩ ὁ δὲ Γάιος ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς περιφερόμενος (μεσσηγὺς γὰρ τοῦ τ' ὤμου καὶ τοῦ τραχήλου φερόμενον τὸ ξίφος ἐπέσχεν ἡ κλεὶς προσωτέρω χωρεῖν) οὔτ' ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, οὔτ' ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτ' ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως ἀφροσύνῃ, στόνῳ δὲ χρησάμενος πρὸς τῆς ἀλγηδόνος τὸ περιὸν εἰς τὸ πρόσθεν ἵετο φυγῇ. ⟨110⟩ καὶ δεξάμενος αὐτὸν Κορνήλιος Σαβῖνος, τὴν διάνοιαν ἤδη προκατειργασμένον, ὠθεῖ· κλιθέντα δ' ἐπὶ γόνυ πολλοὶ περιστάντες ἀφ' ἑνὸς ἐγκελεύσματος ἔκοπτον τοῖς ξίφεσι, παρακελευσμός τε πρὸς ἀλλήλους καὶ [πρὸς] ἔρις αὐτοῖς ἦν. τελευταίαν δὲ Ἀκύλας ὁμολογεῖται ὑφ' ἁπάντων πληγὴν ἐπαγαγών, ἣ μεθίστησιν αὐτὸν ἀκριβῶς. ⟨111⟩ ἀναθείη δ' ἄν τις τὴν πρᾶξιν Χαιρέᾳ· καὶ γὰρ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν πρῶτός γ' ἐνεθυμήθη, τοιαῦθ' ὡς πραχθείη ἄν, προλαβὼν πολὺ τῶν ἁπάντων, ⟨112⟩ καὶ πρῶτος μὲν τολμηρῶς ἐξεῖπε τοῖς λοιποῖς, δεχομένων δὲ τὸν ἐπὶ τῷ φόνῳ λόγον σποράδας τ' ἤθροισε, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συγκροτήσας, ἔνθα γνωμῶν εἰσηγήσεως ἐχρῆν, πολὺ κρείττων ἐγίγνετο, καὶ λόγοις καθωμίλησε χρηστοῖς ὡς οὐ τολμῶντας ἠνάγκασέ τε τοὺς πάντας, ⟨113⟩ ἐπεί τε καιρὸς ἐλάμβανε χειρὶ χρήσασθαι, φαίνεται κἀνταῦθα πρῶτός θ' ὁρμήσας καὶ ἀψάμενος τοῦ φόνου καὶ τοῖς ἄλλοις εὐεπίβατον παρασχὼν καὶ προτεθνεῶτα Γάιον, ὥστ' ἂν δικαίως καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἴη πεπραγ-

μένα, τῇ Χαιρέου γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προστίθεσθαι καὶ πόνῳ τῶν χειρῶν.

⟨114⟩ *καὶ Γάιος μὲν τοιούτῳ τρόπῳ χρησάμενος τῆς τελευτῆς, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ τῶν τραυμάτων ἀποψυχθεὶς ἔκειτο·* ⟨115⟩ *οἱ δὲ περὶ τὸν Χαιρέαν, ἐπειδὴ κατείργαστο αὐτοῖς ἤδη Γάιος, ὁδοὺς μὲν τὰς αὐτὰς ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἑώρων, ὄκνῳ τε τῶν γεγονότων (οὐ γὰρ μικρὸν ἦν τὸν αὐτοκράτορα ἀνῃρηκόσι τὸ κινδύνευμα, ὑπό τ' ἀνοίας τοῦ δήμου τιμώμενον καὶ ὄντα προσφιλῆ, καὶ τῶν στρατιωτῶν μὴ ἀναιμωτὶ ποιησομένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ),* ⟨116⟩ *ἄλλως τε στενῶν οὐσῶν τῶν ὁδῶν καθ' ἃς ἔπραξαν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλου πλήθους ἐμφράξαντος αὐτὰς τῆς τε θεραπείας, καὶ ὁπόσοι τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ φυλακῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνην παρῆσαν τὴν ἡμέραν.* ⟨117⟩ *ὁδοὺς δ' ἑτέρας χωροῦντες παρῆσαν εἰς τὴν Γερμανικοῦ μὲν οἰκίαν τοῦ Γαΐου πατρός, ὃν τότε ἀνῃρήκεσαν, συνημμένην δ' ἐκείνῃ διὰ τὸ ἓν τὸ βασίλειον ὂν ἐποικοδομαῖς ἑκάστου τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων αὐξηθὲν ἀπὸ μέρους ὀνόματι τῶν οἰκοδομησαμένων ἤ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων τὴν ἐπωνυμίαν παρασχέσθαι.* ⟨118⟩ *καὶ διεκπεσόντες τοῦ πλήθους τῆς ἐφόδου ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λανθάνοντος ἀκμὴν κακοῦ τοῦ τὸν αὐτοκράτορα παρειληφότος.* ⟨119⟩ *πρώτους δ' εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τῆς Γαΐου τελευτῆς· δορυφόροι δ' ἦσαν οὗτοι ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει ἀφ' οὗ κατειλέχατο, τὸ Κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῶν.* ⟨120⟩ *θυμῷ δὲ χρῆσθαι πάτριόν ἐστιν αὐτοῖς, ὅπερ οὐ σπάνιον ἔν τισιν ἑτέροις* (*τῶν*) *βαρβάρων διὰ τὸ ἡσσόνως λογισμὸν ἐπιδέχεσθαι τῶν ποιουμένων, ῥωμαλέοι τε τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ συνιόν-*

τες τοῖς πολεμίοις οὓς ἂν νομίσωσι, μεγάλα κατορθοῦντες. ⟨121⟩ οὗτοι οὖν πυθόμενοι τοῦ Γαΐου τὴν σφαγήν, καὶ περιαλγήσαντες διὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κρίνειν ἐπὶ τοῖς ὅλοις ἀλλὰ συμφέροντι τῷ αὐτῶν (μάλιστα δ' αὐτοῖς προσφιλὴς ἦν Γάιος, δόσεσι χρημάτων τὸ εὔνουν αὐτῶν κτώμενος), σπασάμενοι τὰ ξίφη ⟨122⟩ (προειστήκει δ' αὐτῶν Σαβῖνος, χιλιαρχῶν οὐ δι' ἀρετὴν καὶ γενναιότητα προγόνων, μονομάχος γὰρ ἦν, ἰσχύι δὲ σώματος τὴν ἐπὶ τοιούτοις κτησάμενος ἀνδράσιν ἀρχήν) διεξῆσαν τῆς οἰκίας ἀνερευνώμενοι τοὺς σφαγέας τοῦ Καίσαρος. ⟨123⟩ Ἀσπρήναν τε κρεουργήσασιν αὐτοῖς διὰ τὸ πρώτῳ περιπεσεῖν, οὗ τὴν στολὴν μιᾶναν τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὥς μοι λέλεκται πρότερον, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν συντυχίαν ἀπεσήμαινε τοῦ γεγονότος, δεύτερος Νωρβανὸς ὑπηντίαζεν, ἐν τοῖς γενναιοτάτοις (ὢν) τῶν πολιτῶν, καὶ πολλοὺς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν προπατόρων· ⟨124⟩ καὶ μηδὲν αἰδουμένων αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, ἰσχύι προύχων ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τὸν πρῶτον τῶν ἐπιόντων συμπλακείς, φανερός τ' ἦν οὐκ ἀπραγμόνως τεθνηξόμενος, μέχρι δὴ περισχεθεὶς πολλοῖς τῶν ἐπιφερομένων ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους τῶν τραυμάτων. ⟨125⟩ τρίτος δ' Ἀντήιος, τῶν ἐκ τῆς βουλῆς ἐν ὀλίγοις, οὐ τυχαίως τοῖς Γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον περιπεσών, ὑπὸ δὲ φιλοθεαμοσύνης καὶ ἡδονῆς τοῦ αὐτόπτης γενέσθαι Γαίου κειμένου μῖσος ἐνέφαινε τὸ πρὸς αὐτόν· τὸν γὰρ πατέρα τοῦ Ἀντηίου καὶ ὁμώνυμον φυγάδα ἐλάσας καὶ μὴ ἀρκεσθεὶς κτείνει στρατιώτας ἐπιπέμψας. ⟨126⟩ καὶ παρῆν μὲν διὰ τάδε εὐφρανούμενος θεωρίᾳ τοῦ νεκροῦ, θορυβουμένης δὲ τῆς οἰκίας κρύπτειν αὐτὸν ἐντεθυμημένος οὐ διαφυγγάνει τῶν Γερμανῶν τὸ εἰς

τὴν ἔρευναν ἀκριβὲς κἀπὶ τοῖς φόνοις ὁμοίως τῶν τε αἰτίων καὶ μὴ ἐξαγριῶσαν.

16 ⟨127⟩ κἀὶ οἱ μὲν ταύτῃ τεθνήκεσαν, εἰς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τῆς Γαΐου τελευτῆς, ἔκπληξίς τε καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ, κἂν πρὸ πολλοῦ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ δέους ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν· ⟨128⟩ εἰσὶ δ' οἷς καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, διὰ τὸ μὴ θέλειν τι τοιόνδε περὶ τὸν Γάιον γεγονέναι, μηδ' ἀληθείᾳ προστίθεσθαι, διὰ τὸ μὴ οἷόν τ' ἀνθρώπῳ εἶναι τοιᾶδ' ἀρετῇ χρῆσθαι. ⟨129⟩ γύναια δ' ἦν ταῦτα καὶ παῖδες, ὁπόσοι τε δοῦλοι καί τινες τοῦ στρατιωτικοῦ, οἱ μὲν διὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ οὐδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννοῦντες, καὶ διακονίᾳ τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασειόμενοι τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς θ' ἅμα καὶ ὠφελειῶν τυγχάνειν· ⟨130⟩ ἡ δ' αὖ γυναικωνῖτις καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίαις τε καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων κρεανομιῶν ἡδοναῖς ἀνειλημμένοι, ἃ ἐπράττετο λόγῳ μὲν ἐπὶ θεραπείᾳ τῆς πληθύος, τὸ δ' ἀληθὲς ἐκπιμπλάντα τῆς μανίας Γαΐου τὴν ὠμότητα· ⟨131⟩ οἱ δὲ δοῦλοι διὰ τὸ ἐν προσηγορίᾳ τ' εἶναι καὶ καταφρονήματι τῶν δεσποτῶν, ἀποστροφῆς τῷ ὑβρίζοντι αὐτῶν οὔσης τῆς κατ' ἐκεῖνον ἐπικουρίας· ῥᾴδιον γὰρ ψευσαμένοις τε κατὰ τῶν κυρίων πεπιστεῦσθαι, καὶ τὰ χρήματ' ἐνδείξασιν αὐτῶν ἅμα ἐλευθέροις τ' εἶναι καὶ πλουσίοις μισθῷ τῶν κατηγοριῶν, διὰ τὸ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς ὀγδόας τῶν οὐσιῶν. ⟨132⟩ τῶν δ' εὐπατριδῶν εἰ καί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ προειδέναι τὴν ἐπιβουλήν, τοῖς δ' ὑπὸ τοῦ θέλειν εὐκτὸν ἡγουμένοις, σιγῇ παρεδίδοτο οὐ

μόνον ἡ ἐπὶ τοῖς ἠγγελμένοις χαρὰ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῆς ἀκροάσεως, ⟨133⟩ οἱ μὲν δεδιότες μὴ καὶ ψευσθεῖσιν ἐλπίδος τιμωρίαι συνέλθοιεν ὡς προεξορμήσασιν ἀποφήνασθαι τὴν διάνοιαν τὴν ἑαυτῶν, οἱ δ' ἐξεπιστάμενοι διὰ τὸ τῆς ἐπιβουλῆς μετασχεῖν μειζόνως ἔκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ πρός τινας εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἑστῶσα ὠφέλιμος ἦν, ζῶντος Γαΐου κολασθεῖεν ἐνδείξεως γενομένης, ⟨134⟩ ἐπεὶ καὶ ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὠρακιακέναι μὲν Γάιον τραύμασιν, οὐ μὴν ἀποθανεῖν ἀλλὰ ζῶντ' ἐν θεραπείαις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἶναι. ⟨135⟩ ἦν τε πιστὸς αὐτοῖς οὐδείς, ᾧ κἂν θαρρήσας γνώμην ἀποφαίνοιτο τὴν αὑτοῦ· ἢ γὰρ φίλος ὢν ὕποπτος ἐγίγνετο εὐνοίᾳ τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μίσει πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος τῷ πρὸς αὐτὸν οὐδαμόθεν εὐνοίᾳ χρωμένῳ διαφθείρει τὴν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις πίστιν. ⟨136⟩ ἐλέγετο δ' ὑπό τινων, οἳ καὶ μάλιστα τοῖς εὐπατρίδαις ἠφάνιζον τὸ εὔθυμοῦν τῆς ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γεγονότα καὶ ἄφροντιν κομιδῆς τῶν τραυμάτων, ὥσπερ εἶχεν, ἡματωμένον ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς διεκπεσεῖν κἀν δημηγορίᾳ εἶναι. ⟨137⟩ καὶ τάδε μὲν εἰκάζετο βουλήσει τῇ ἀλογίστῳ τῶν θροεῖν προθεμένων, καὶ ἐπ' ἀμφότερα δόξῃ τῶν ἀκουόντων λαμβανόμενα· οὐ μὴν τήν γ' ἕδραν ἐξέλιπον, δεδιότες τὴν ἐπενεχθησομένην προεξιοῦσιν αἰτίαν. οὐ γὰρ ἀφ' ἧς ἀξιοῖεν διανοίας γενήσεσθαι περὶ αὐτοὺς τὴν κρίσιν, ἀλλ' ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσειαν οἵ τε κατηγορήσαντες καὶ οἱ δικάζοντες.

⟨138⟩ ἐπεὶ δὲ καὶ πλῆθος τῶν Γερμανῶν περιέσχε 17
τὸ θέατρον ἐσπασμένον τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς ἐλπὶς ἦν ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν οὑτινοσοῦν εἴσ-

οδον πτοία εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσοιντο· ἐν ἀμηχάνοις δ' ἦσαν, οὔτ' ἀπιέναι θάρσος εἰσφερόμενοι οὔτ' ἀκίνδυνον τὴν διατριβὴν τὴν ἐπὶ τοῦ θεάτρου πεπιστευκότες. ⟨139⟩ εἰσπιπτόντων δ' ἤδη, βοὴ τοῦ θεάτρου ῥήγνυται καθ' ἱκετείαν τρεπομένου τῶν στρατιωτῶν ὡς πάντων ἀγνοίας αὐτῷ γενομένης καὶ τῶν βουλευθέντων τοῖς ἐπαναστᾶσιν, εἰ δή τις καὶ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῶν γεγονότων. ⟨140⟩ φείδεσθαι οὖν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοτρίας παρὰ τῶν οὐδ' ἐν αἰτίᾳ γενομένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ἐρεύνῃ τῶν πεπραχότων, ὅ τι καὶ πεπραγμένον εἴη, καταστῆναι. ⟨141⟩ καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μετὰ δακρύων καὶ τύψεως προσώπων, ἐπιθειάζοντες καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσ' ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἑστὼς πλησίον, καὶ ὅσ' ἄν τις ἀγωνιζόμενος περὶ τῆς ψυχῆς εἴποι τι, ἔλεγον· ⟨142⟩ θραύεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν στρατιωτῶν ἡ ὀργή, μεταμελῆσαν αὐτοῖς τοῦ ἐπὶ τοῖς θεωροῖς βουλεύματος· ὠμόν τε γὰρ ἦν τοῦτο καὶ ἐκείνοις καίπερ ἐξηγριωκόσιν ἐδόκει, τὰς κεφαλὰς τῶν περὶ τὸν Ἀσπρήναν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀπερεισαμένοις. ⟨143⟩ πρὸς ἃς μειζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ λογισμῷ τ' ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐλέῳ τοῦ πάθους, ὥστε παρ' ὀλίγον καὶ αὐτοῖς οὐδὲν ἐλλιπεστέρως τὰ τῶν κινδύνων ὁμιλήσαντα ἐπανασεσεῖσθαι, ὧν ἄδηλον εἶναι τὴν συμφοράν, εἴπερ εἰς τέλος φευχθῆναι δύναιτ' ἄν. ⟨144⟩ ὥστε κἂν εἴ τινες (ἦσαν) τῶν προθύμως μισούντων καὶ μετὰ δίκης τὸν Γάιον, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφροσυνῶν τῆς χώρας διὰ τὸ ἐν ῥοπῇ μὲν τοῦ συναπολουμένου γεγονέναι, τὸ δὲ πιστὸν τοῦ περιεῖναι μηδέπω καὶ τότε ἐχέγγυον συνελθεῖν.

⟨145⟩ ἦν δὲ Εὐάρεστος Ἀρρούντιος τῶν κηρυττόντων τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγέθει χρώμενος καὶ χρήματα περιβεβλημένος ὅμοια τοῖς Ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δύναμίς τ' αὐτῷ ἦν ἐφ' οἷς ἐθελήσειε πιπράσκειν κατὰ τὴν πόλιν ἔν τε τῷ τότε κἂν τοῖς ὕστερον. οὗτος διαθεὶς αὐτὸν ὡς ἐνῆν πενθιμώτατα ⟨146⟩ (καίτοι μίσει καὶ παρ' ὁντινοῦν ἐχρῆτο πρὸς Γάιον, ἀλλὰ μὴν κρείττων ἡ διδασκαλία τοῦ φόβου καὶ στρατηγία περὶ τοῦ κερδησομένου τὴν σωτηρίαν τῆς εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς), ⟨147⟩ πάντα κόσμον ἐπιτηδεύσας ὡς ἄν τις ἐπὶ τοῖς τιμιωτάτοις παρασκευάσαιτο ἀπολωλόσιν, θρηνῶν ἀποσημαίνει τοῦ Γαΐου τὸν θάνατον ἐπὶ τὸ θέατρον παρελθών, καὶ ἔπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ πλέον ἀγνοίᾳ συμπεριφέρεσθαι τοῦ γεγονότος. ⟨148⟩ ἤδη δὲ καταστείλας Ἀρρούντιος περιῄει ἀνακαλῶν τοὺς Γερμανούς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες κατατίθεσθαι τὸν σίδηρον καὶ διασαφοῦντες Γαΐου τὴν τελευτήν. ⟨149⟩ τοῦτο δὲ σαφέστατα ἔσωσε τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένους, καὶ πάντας οἳ καὶ ὁπωσοῦν τοῖς Γερμανοῖς περιτύχοιεν. ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς παραγενομένης ἔμπνουν κεῖσθαι τὸν Γάιον οὐκ ἔσθ' οὗτινος κακῶν ἂν ἀπέσχοντο· ⟨150⟩ τοσόνδ' ἐπερίττευσεν· αὐτοῖς εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτόν, ὡς κἂν μετὰ τοῦ καθ' αὐτοὺς ἀπολουμένου τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ καὶ τοσαύτῃ δυστυχίᾳ ⟨μὴ⟩ συνεσόμενον. ⟨151⟩ παύονται δὲ τοῦ ὠργηκότος εἰς τὴν τιμωρίαν, μαθήσεως σαφοῦς παραγενομένης αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τελευτῇ Γαΐου, διά τε τὸ εἰς ἀχρεῖον ἐπιδείξασθαι τὸ πρόθυμον τῆς εὐνοίας, ὃς ἀμείψαιτο αὐτοὺς ἀπολωλότος, καὶ δέει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ἐπιστροφὴ γένοιτο ὑπὸ τῆς

βουλῆς, εἴπερ εἰς ἐκείνην περισταίη τὸ κράτος, ἢ ὑπὸ τοῦ ἐπικαταστάντος ἄρχοντος.

⟨152⟩ *καὶ οἱ μὲν Γερμανοί, εἰ καὶ μόλις, ἀλλ' οὖν ἐπαύσαντο λύσσης τῆς ἐπὶ Γαΐου τῷ θανάτῳ κατα-*
19 *λαμβανομένης αὐτούς.* ⟨153⟩ *Χαιρέας δέ (σφόδρα γὰρ περὶ Βινουκιανῷ ἔδεισε μὴ διαφθαρείη μανίᾳ τῶν Γερμανῶν περιπεσών) ἕκαστόν τε τῶν στρατιωτῶν μετῄει, προμηθεῖσθαι τῆς σωτηρίας αὐτοῦ δεόμενος, καὶ μὴ ἀπολῶλοι πολλὴν ἐξέτασιν ποιούμενος.* ⟨154⟩ *καὶ Βινουκιανὸν μὲν Κλήμης (ἀνάγεται γὰρ ἐπὶ τοῦτον) μεθίησι, πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιοσύνην τῇ πράξει συμμαρτυρῶν καὶ ἀρετὴν τοῖς ἐντεθυμημένοις καὶ πράττειν μὴ ἀποδεδειλιακόσι·* ⟨155⟩ *τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὲν ἀνθεῖν ἡδονῇ τοῦ ὑβρίζειν ἐπαρθεῖσαν, εὐτυχεῖς δ' οὐκ ἄρα ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, μίσει τῆς ἀρετῆς πρὸς αὐτὴν χρωμένης,* ⟨156⟩ *ἀλλὰ μετὰ τοιαύτης δυστυχίας ὁποίᾳ δὴ Γάιον συνελθεῖν, πρὸ τῶν ἐπαναστάντων καὶ συνθέντων τὴν ἐπίθεσιν αὐτὸν ἐπίβουλον αὑτῷ γενόμενον, καὶ διδάξαντα οἷς ὑβρίζων ἀφόρητος ἦν, ἀφανίζων τοῦ νόμου τὴν πρόνοιαν, πολέμῳ πρὸς αὐτὸν χρῆσθαι τοὺς φιλτάτους, καὶ νῦν λόγῳ μὲν εἶναι τούτους οἳ ἀνῃρήκασι Γάιον, ἔργῳ δ' αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ κεῖσθαι διολωλότα.*

20 ⟨157⟩ *ἤδη δὲ καὶ τὸ θέατρον ἐξανίστατο τῶν φυλακῶν, καὶ ταραχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγένοντο τῶν εἴσω. αἰτία δ' ἦν τοῦ προθύμως διαφευξομένου τῶν θεωρῶν Ἀλκύων ὁ ἰατρός, συναρπασθεὶς μὲν ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ τινῶν τραυματιῶν, ἐκπέμψας δὲ τοὺς συνόντας, λόγῳ μὲν ὡς καὶ μετελευσομένους ὁπόσα εἰς τὴν ἴασιν τοῖς τραυματίαις πρόσφορα, τὸ δ' ἀληθὲς ὡς ἀπέσοιντο*

κινδύνου τοῦ κατειληφότος. ⟨158⟩ *ἐν τούτῳ δὲ βουλῆς τε γίνεται σύνοδος, καὶ ὁ δῆμος, ᾗπερ καὶ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν, ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς καταστάς, ἐν ζητήσει τῶν σφαγέων τῶν Γαΐου ἦσαν, ὁ μὲν δῆμος καὶ πάνυ ἐκθύμως, δοκεῖν δὲ καὶ ἡ βουλή.* ⟨159⟩ *καὶ ἦν γὰρ Ἀσιατικὸς Οὐαλέριος ὑπατικὸς ἀνήρ· οὗτος ἐπὶ τῶν δήμων καταστὰς θορυβούντων καὶ δεινὸν τιθεμένων· τὸ ἔτι λανθάνον τῶν τὸν αὐτοκράτορα ἀπεκτονότων, ἐπεὶ προθύμως πάντες αὐτὸν ἤροντο τίς ὁ πράξας τυγχάνει, ‘εἴθε γὰρ ἔγωγε’ φησί.* ⟨160⟩ *προύθεσαν δὲ καὶ οἱ ὕπατοι διάγραμμα, Γαΐου μὲν κατηγορίας ποιούμενοι, κελεύοντες δὲ τῷ τε δήμῳ καὶ τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἀπιέναι, καὶ τῷ μὲν δήμῳ πολλὴν ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ δὲ τιμῶν, εἰ ἐν κόσμῳ μείνειαν τῷ εἰωθότι, μηδὲν ὑβρίζειν ἐξαγόμενοι· δέος γὰρ ἦν μὴ ἐξαγριωσάντων ἀπολαύσειε τοῦ κακοῦ ἡ πόλις, καθ’ ἁρπαγὰς αὐτῶν καὶ συλήσεις τῶν ἱερῶν τραπομένων.* ⟨161⟩ *ἐφθάκει δ’ ἤδη τῶν βουλευτῶν τὸ πᾶν πλῆθος συνειλεγμένον, καὶ μάλισθ’ οἱ τοῦ Γαΐου συνθέντες τὸν φόνον, θράσει τ’ ἤδη χρώμενοι κἀν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀνακειμένων ἤδη τῶν πραγμάτων.*

⟨162⟩ *ἐν τούτῳ δὴ ὄντων τῶν πραγμάτων αἰφνί-* 2
διον ἁρπάζεται Κλαύδιος ἐκ τῆς οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται, συνόδου γενομένης αὐτῶν ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς ποιητέοις, ἑώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τ’ ὂν ἐν κράτει τοσῶνδ’ ἄν ποτε γενέσθαι πραγμάτων, ἐξικομένην τ’ οὐκ ἐπ’ ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν γενήσεσθαι τὴν ἀρχήν, ⟨163⟩ *εἰ δέ τις τῶν καθ’ ἕνα κατασχήσοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς*

§ 162 cf. Bell. Iud. II 11, 1.

εἶναι μὴ οὐ συνεργοῖς τῆς ἀρχῆς καταστᾶσι· ⟨164⟩ καλῶς οὖν ἔχειν, ἀκρίτων ἔτ' ὄντων τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι Κλαύδιον, πάτρωόν τ' ὄντα τοῦ τεθνεῶτος καὶ τῶν εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων οὐδενὸς οὗτινος οὐκ ἀξιολογώτερον προγόνων τ' ἀρετῇ καὶ τὰ κατὰ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα· ⟨165⟩ κατασταθέντα γὰρ αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα καὶ ἀμείψεσθαι δωρεαῖς. ταῦτα διανοοῦνταί τε καὶ ἔπραξαν ἐκ τοῦ παραχρῆμα. ἥρπαστο μὲν δὴ Κλαύδιος ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ, ⟨166⟩ Γναῖος δὲ Σέντιος Σατουρνῖνος, καίτοι πεπυσμένος τὴν Κλαυδίου ἁρπαγήν, καὶ ὡς ἐπιδικάζοιτο τῆς ἀρχῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τὸ δ' ἀληθὲς καὶ βουλήσει τῇ αὑτοῦ, καταστὰς ἐπὶ τῆς συγκλήτου καὶ μηδὲν καταπλαγεὶς ἐλευθέροις τε καὶ γενναίοις ἀνδράσι πρεπόντως ποιεῖται παραίνεσιν, τάδε λέγων.

2 ⟨167⟩ *'εἰ καὶ ἄπιστον, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, διὰ τὸ χρόνῳ πολλῷ ἥκειν ἀνέλπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἔχομεν τοῦ ἐλευθέρου τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον παρατείνουσαν, καὶ γνώμῃ θεῶν, οἳ ἐχαρίσαντο αὐτήν, κειμένην, εὐφραίνειν δ' ἀρκοῦσαν, καὶ εἴπερ ἀφαιρεθείημεν αὐτῆς, εὐδαιμονίᾳ συνάγουσαν. ⟨168⟩ ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις μετ' αὐτοτελοῦς τῆς διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρίδι καὶ μετὰ νόμων οἷς ποτ' ἤνθησε διαιτωμένῃ βιωθεῖσα. ⟨169⟩ ἐμοὶ δὲ τῆς μὲν πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ἔστι διὰ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι, τῆς δὲ νῦν ἀπλήστως πιμπλαμένῳ μακαριστούς θ' ἡγεῖσθαι τοὺς ἐγγεννηθέντας καὶ ἐντραφέντας αὐτῇ, καὶ τῶν θεῶν οὐδὲν μείονος ἀξίους τιμῆς τούσδε τοὺς ἄνδρας οἳ ὀψὲ γοῦν κἂν τούτῳ τῆς ἡλικίας ἡμᾶς ἔγευσαν αὐτῆς. ⟨170⟩ καὶ εἴη μὲν εἰς πᾶν τοῦ αἰῶνος τὸ ἐπιὸν παρα-*

μεῖναι τὴν ἄδειαν αὐτῆς· ἀρκοῦσα δ' ἂν γένοιτο καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς τε νεωτέροις ἡμῶν καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν αἰὼν ὑπείληπται, τοῖς πρεσβυτέροις, ἐὰν τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γεγονότες μετασταῖεν, ⟨171⟩ *τοῖς δὲ νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς καταστησάσης ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖσδ' ἀφ' ὧν γεγόναμεν. νῦν δ' ἤδη καὶ ἡμῖν διὰ τὴν ἄρτι ὥραν οὐδὲν προυργιαίτερον εἴη τοῦ ζῆν μετ' ἀρετῆς, ᾗ μόνη ἐκφροντίζει τἀνθρωπείῳ τὸ ἐλεύθερον.* ⟨172⟩ *ἐγὼ γὰρ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ παραλαβών, οἷς δ' ὄψει ὁμιλήσας ᾐσθόμην οἵων κακῶν τὰς πολιτείας ἀναπιμπλᾶσιν αἱ τυραννίδες, κωλύουσαι μὲν πᾶσαν ἀρετὴν καὶ τοῦ μεγαλόφρονος ἀφαιρούμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείας δὲ καὶ φόβου διδάσκαλοι καθιστάμεναι διὰ τὸ μὴ ἐπὶ σοφίᾳ τῶν νόμων ἀλλ' ἐπὶ τῇ ὀργῇ τῶν ἐφεστηκότων καταλείπειν τὰ πράγματα.* ⟨173⟩ *ἀφ' οὗ γὰρ Ἰούλιος Καῖσαρ φρονήσας ἐπὶ καταλύσει τῆς δημοκρατίας καὶ βιασάμενος τὸν κόσμον τῶν νόμων τὴν πολιτείαν διετάραξε, κρείττων μὲν τοῦ δικαίου γενόμενος ἥττων δὲ τοῦ κατ' ἰδίαν ἡδονὴν αὐτῷ κομιοῦντος, οὐκ ἔστιν ὅ τι τῶν κακῶν οὐ διέστρεψε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἁπάντων οἳ ἐκείνῳ διάδοχοι τῆς ἀρχῆς κατέστησαν, ἐπ' ἀφανισμῷ τοῦ πατρίου,* ⟨174⟩ *καὶ ὡς ἂν μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐρημίαν τοῦ γενναίου καταλίποιεν, διὰ τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τῆς αὐτῶν τὸ κιβδήλοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τῶν ἀρετῇ προύχειν πεπιστευμένων οὐ μόνον ὑφαιρεῖν τι τοῦ αὐχήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ἐπιψηφίζειν αὐτῶν τοῖς ὀλέθροις.* ⟨175⟩ *ὧν ἁπάντων ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα ἀνύποιστον ἐπιδειξαμένων καθ' ἃ ἕκαστος ἦρξεν, εἷς ὢν ὁ Γάιος ὁ σήμερον τεθνεὼς πλείω τε πάντων δεινὰ*

ἐπεδείξατο, οὐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαίδευτον τὴν ὀργὴν ἐπαφιείς, ὁμοίως τοῖς ἅπασι καὶ μείζω κακὰ ἐντριβόμενος ἀδίκως τὴν τιμωρίαν εἰσπράττεσθαι, ὀργὴν ὁμοίως εἴς τ' ἀνθρώπους ἐξαγριώσας καὶ θεούς. ⟨176⟩ *τυραννίδι γὰρ οὐ κερδαίνεσθαι τὸ ἡδὺ οὐδὲ μεθ' ὕβρεως ἀπόχρη οὐδ' εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι καὶ γαμετάς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδος ἐκ τοῦ πανοικεσίᾳ διοχλουμένου τῶν ἐχθρῶν.* ⟨177⟩ *ἐχθρὸν δὲ τυραννίδι πᾶν τὸ ἐλεύθερον, εἰς εὔνοιάν τ' ἐκκαλεῖσθαι αὐτὴν καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ τιθεμένοις ὁπόσα πεπόνθοιεν οὐκ ἔστιν. ἐξεπιστάμενοι γὰρ ὧν ἀναπλήσειαν κακῶν ἔστιν οὕς, κἂν ἐκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῶνται πρὸς τὴν τύχην, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πράξειαν μὴ δυνάμενοι, μόνως πιστεύουσι κτήσεσθαι τοῦ ὑπόπτου τὸ ἀδεές, εἰ παντελῶς αἵρεσθαι δυνηθεῖεν αὐτούς.* ⟨178⟩ *τοιούτων δὴ κακῶν ἀπογεγονότες καὶ ὑποτελεῖς ἀλλήλοις καταστάντες, αἵπερ πολιτειῶν ἐχεγγυώταται πρός τε τὸ παρὸν εὔνουν καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβούλευτον καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῷ ὀρθουμένῳ τῆς πόλεως, δίκαιοί ἐστε προνοῆσαι ἰδίᾳ τὸ εἰς κοινὴν αὐτοῦ τὴν ὠφέλειαν ἀπαντῶν, ἢ καὶ ἀνταποφήνασθαι γνώμην,* ⟨179⟩ *οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ προεισηγμένα, οὐδαμῶς εἰς κίνδυνον φέρον διὰ τὸ μὴ δεσπότην εἶναι τὸν ἐφεστηκότα, ᾧ ἀνεύθυνόν τι βλάπτοντι τὴν πόλιν καὶ αὐτοκράτορι μεταστήσασθαι τοὺς εἰρηκότας.* ⟨180⟩ *καὶ τέτροφε τὴν τυραννίδα οὐδὲν ἕτερον πλὴν ἥ τ' ἀργία καὶ τὸ πρὸς οὐδὲν τῶν ἐκείνῃ θελομένων ἀντιλογίᾳ χρώμενον·* ⟨181⟩ *τῆς γὰρ εἰρήνης τοῦ τερπνοῦ ἡττώμενοι καὶ μεμαθηκότες ἀνδραπόδων ἐν τρόπῳ ζῆν, ὁπόσοι τ' ἐπάθομεν συμφορὰς ἀνηκέστους κακοῖς τε*

τοῖς πέλας ἐπείδομεν, φόβῳ τοῦ μετ' ἀρετῆς τελευτᾶν μετ' αἰσχύνης τῆς ὑστάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. ⟨182⟩ πρῶτον δὲ δεῖ τοῖς ἀραμένοις τὸν τύραννον τιμὰς αἵτινες μέγισται, ταύτας εἰσενεγκεῖν, μάλιστα δὲ Χαιρέᾳ τῷ Κασσίῳ· σὺν γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ οὗτος ποριστὴς ἡμῖν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πέφηνεν, ⟨183⟩ οὗ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς τυραννίδος ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας προβεβουλευκότος θ' ἅμα καὶ προκεκινδυνευκότος ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθαι τάς [τε] τιμάς, πρῶτόν τ' ἀνεπιτάκτως τοῦτο ἀποφήνασθαι. ⟨184⟩ ἔργον δὲ κάλλιστον καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσι πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας, οἷος δὴ καὶ ἀνὴρ οὗτος περὶ ἡμᾶς πάντας γέγονεν, οὐδὲν παραπλησίως Κασσίῳ καὶ Βρούτῳ τοῖς Γάιον Ἰούλιον ἀνῃρηκόσιν, ἐπεί γ' οἳ μὲν στάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, οὗτος δὲ μετὰ τῆς τυραννοκτονίας καὶ τῶν ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν πόλιν.'

⟨185⟩ Σέντιος μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, 3
καὶ τῶν βουλευτῶν ἡδονῇ δεχομένων καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν· ἀναπηδήσας δέ τις Τρεβέλλιος Μάξιμος περιαιρεῖται τὸν δακτύλιον τοῦ Σεντίου (λίθος δ' εἰκόνα Γαΐου ἐνεγλυμμένος ἐνεδεσμεύετο αὐτῷ) καὶ σπουδῇ τῶν λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόει πράξειν, ὅπερ ᾤετο, ἐν λήθῃ γεγονότι. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ καταρρήγνυται, ⟨186⟩ προεληλύθει δ' ἡ νὺξ ἐπὶ μέγα, καὶ Χαιρέας δὲ σημεῖον ᾔτει τοὺς ὑπάτους· οἳ δ' ἐλευθερίαν ἔδοσαν. ἐν θαύματι δ' ἦν αὐτοῖς καὶ ὅμοια ἀπιστίᾳ τὰ δρώμενα· ⟨187⟩ ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν, ⟨ἐπέστρεψεν⟩ ἐπὶ τοὺς ὑπάτους σημείου ἡ παράδοσις· οὗτοι γὰρ

πρότερον ἢ τυραννηθῆναι τὴν πόλιν κύριοι τῶν στρατιωτικῶν ἦσαν. ⟨188⟩ *Χαιρέας δὲ τὸ σημεῖον λαβὼν παρεδίδου τῶν στρατιωτῶν τοῖς πρὸς τὴν σύγκλητον συνεστηκόσιν· ἦσαν δ' εἰς σπείρας τέτταρας, οἷς τὸ ἀβασίλευτον τιμιώτερον τῆς τυραννίδος προύκειτο.* ⟨189⟩ *καὶ οἵδε μὲν ἀπῆσαν μετὰ τῶν χιλιάρχων, ἀνεχώρει δ' ἤδη καὶ ὁ δῆμος περιχαρὴς καὶ ἐλπίδος καὶ φρονήματος* (*μεστὸς*) *ἐπὶ τῷ κτησαμένῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, οὐκέτι ἐπὶ τῷ ἐφεστηκότι. καὶ τὰ πάντ' ἦν ὁ Χαιρέας αὐτοῖς.*

4 ⟨190⟩ *Χαιρέας δ' ἐν δεινῷ τιθέμενος περιεῖναι τήν τε θυγατέρα Γαΐου καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ πανοικὶ τὸν ὄλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅ τι ὑπολείποιτο αὐτῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι καὶ τῶν νόμων, ἄλλως τε πρόθεσιν ἐσπουδακὼς τελειώσασθαι τὴν αὐτοῦ. καὶ πάνυ εὐφρᾶναι μῖσος τὸ πρὸς Γάιον, Ἰούλιον ἐκπέμπει Λοῦπον, ἕνα τῶν χιλιάρχων, κτενοῦντα τήν τε γυναῖκα Γαΐου καὶ τὴν θυγατέρα.* ⟨191⟩ *Κλήμεντος δ' ὄντι συγγενεῖ τῷ Λούπῳ τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε προύθεσαν λειτουργίαν, ὅπως μετασχὼν κἂν ἐπὶ τοιούτοις τῆς τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρετῇ πρὸς τῶν πολιτῶν* [*ὡς*] *καὶ τοῦ παντὸς ἐπιβουλεύματος δόξειε κοινωνεῖν τῶν πρῶτον συνθεμένων.* ⟨192⟩ *ἐνίοις δὲ τῶν συνωμοτῶν καὶ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ἐπὶ τῇ γυναικὶ θράσει χρησάμενον, διὰ τὸ Γάιον φύσει τῇ αὐτοῦ χρώμενον* (*μᾶλλον*) *ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πρᾶξαι, ἐξ ὧν ἥ τε πόλις ἀπηγορεύκει τοῖς κατειληφόσι κακοῖς καὶ τῶν πολιτῶν ὅ τι καὶ ἄνθος ἦν ἀπώλετο·* ⟨193⟩ *οἱ δὲ καὶ τὴν μὲν ἐπὶ τοιούτοις ἐνεκάλουν αὐτῇ γνώμην, τὸ δὲ πᾶν καὶ τῶν ὑπὸ Γαΐου πεπραγμένων κακῶν ἐκείνῃ τὴν αἰτίαν ἐπέφερον, φάρ-*

μακον τῷ Γαΐῳ δούσῃ ἐννοιῶν δούλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῷ ψηφιούμενον, ὡς εἰς μανίαν μεταστάντος τὰ πάντ' αὐτὴν· εἶναι τὴν νεναυπηγημένην ἐπὶ ταῖς Ῥωμαίων τύχαις καὶ τῆς ὑποτελούσης αὐτοῖς οἰκουμένης. ⟨194⟩ *καὶ πέρας κυρωθὲν ὥστ' αὐτὴν τελευτᾶν (οὐδὲν γὰρ οἱ ἀποσπεύδοντες οἷοί τ' ὠφελεῖν ἦσαν) ἐστέλλετο ὁ Λοῦπος· ἐβραδύνετο δ' οὐδὲν μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν ὥστε μὴ οὐκ εἰς καιρὸν δεδιακονῆσθαι τοῖς ἀπεσταλκόσι, θέλων ἐπ' οὐδαμοῖς μεμπτὸς εἶναι τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ δήμου πεποιημένων.* ⟨195⟩ *παρελθὼν δ' ἐπὶ τοῦ βασιλείου καταλαμβάνει τὴν Καισωνίαν (γυνὴ δ' ἦν τοῦ Γαΐου) παρακατακειμένην τῷ σώματι τἀνδρὸς χαμαιπετῆ, καὶ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ ὧν χαρίζοιτ' ἂν ὁ νόμος τοῖς μεταστᾶσιν, αἵματί τ' ἀναπεφυρμένην ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ πολλῇ τῇ ταλαιπωρίᾳ συμφερομένην, τῆς θυγατρὸς παρερριμμένης· ἠκούετό τ' ἐν τοῖς τοιοῖσδ' οὐδὲν ἕτερον ἢ κατάμεμψις τοῦ Γαΐου ὡς πιθανὴν οὐ σχόντος πολλάκις προηγορευκυῖαν αὐτήν.* ⟨196⟩ *ἐπ' ἀμφότερα δ' οὗτος ὁ λόγος καὶ τότ' εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίοις πρόκειται τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκροατῶν, πρὸς ὅ τι θελήσειαν ῥοπὰς τὰς αὐτῶν προστιθεμένων. οἱ μὲν γὰρ ἀποσημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβουλευομένης ἀποστάντα μανιῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ μετρίως καὶ μετ' ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, μὴ παρ' αὐτῶν ἀπολέσθαι τρόπῳ τῷ αὐτοῦ χρώμενον·* ⟨197⟩ *οἱ δ' ὡς λόγου τοῦ περὶ τῶν συνωμοτῶν ἐπιφοιτήσαντος Γαΐῳ κελεύσειε μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος πάντας μεταχειρισάμενον αὐτούς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδεεῖ κινδύνων καταστῆναι, καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ ἐπονειδιζόμενον ὡς προηγορευκυίας διαπράξασθαι*

μαλακῷ γεγονότι. ⟨198⟩ καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς Καισωνίας, καὶ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι περὶ αὐτῆς ἐφρόνουν, ταῦτ' ἦν· ἡ δ' ἐπεὶ θεᾶται τὴν πρόσοδον τοῦ Λούπου, τό τε σῶμα τοῦ Γαΐου προυδείκνυεν καὶ ἆσσον ἰέναι παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. ⟨199⟩ ἐπεὶ δὲ τῇ διανοίᾳ μὴ συνεστηκότα ἑώρα τὸν Λοῦπον καὶ προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν οὐκ αὐτῷ κεχαρισμένην, γνωρίσασα ἐφ' ὃ ἐχώρει τήν τε σφαγὴν ἐγύμνου καὶ πάνυ προθύμως, ποτνιωμένη ὁποῖα εἰκὸς τοὺς οὕτω σαφῶς ἐν ἀπογνώσει τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ κελεύουσα μὴ μέλλειν ἐπὶ τελειώσει τοῦ δράματος οὗ ἐπ' αὐτῇ συνέθεσαν. ⟨200⟩ καὶ ἥδε μὲν εὐψύχως ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τοῦ Λούπου, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον· καὶ Λοῦπος ταῦτα προσαγγέλλων ἔσπευδε τοῖς περὶ τὸν Χαιρέαν.

5 ⟨201⟩ *Γάιος μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας Ῥωμαίων λείποντα τεττάρων μηνῶν οὕτω τελευτᾷ, ἀνὴρ καὶ πρότερον ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε σκαιός τε καὶ κακοτροπίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ θ' ἡττώμενος καὶ φίλος διαβολῇ, καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος, καὶ διὰ τοῦτ' ἐφ' οἷς θαρρήσειε φονικώτατος, τῆς δ' ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πιμπλάμενος τῷ ὑβρίζειν εἰς οὓς ἥκιστ' ἐχρῆν, ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ ποριστὴς ἐκ τοῦ κτείνειν καὶ παρανομεῖν, ⟨202⟩ καὶ τοῦ μὲν θείου καὶ νομίμου μείζων ἐσπουδακὼς εἶναί τε καὶ δοκεῖν, ἡττώμενος δ' ἐπαίνων τῆς πληθύος. καὶ πάντα ὅσ' αἰσχρὰ κρίνας ὁ νόμος ἐπιτιμᾷ, τιμιώτερα ἐνόμισεν ἀρετῆς. καὶ φιλίας ἀμνήμων ἦν, ⟨203⟩ εἰ καὶ πλείστη τε καὶ διὰ μεγίστων γένοιτο, οἷς ποτ' ὀργισθείη ἐπιπλήξει κολάσεως καὶ ἐπ' ἐλαχίστοις, πολέμιον δ' ἡγούμενος πᾶν τὸ*

ἀρετῇ συνερχόμενον, ἀναντίλεκτον ἐπὶ πᾶσιν οἷς κελεύσειε τὴν ἐπιθυμίαν λαμβάνων· ⟨204⟩ ὅθεν καὶ ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ οὗ καὶ μάλιστ' αὐτῷ φύεσθαι παρὰ τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, διὰ τὸ πολλοῦ χρόνου μὴ ἱστορημένον εἴς τ' ἀπιστίαν καὶ ἔχθραν τὴν πρὸς τὸν πράξαντα παρακαλεῖν. ⟨205⟩ ἔργον δὲ μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πεπραγμένον εἴποι ἄν τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν συνόντων καὶ (τῶν) αὖθις ἀνθρώπων ἐσομένων, πλήν γε τοῦ περὶ Ῥήγιον καὶ Σικελίαν ἐπινοηθέντος εἰς ὑποδοχὴν τῶν ἀπ' Αἰγύπτου σιτηγῶν πλοίων. ⟨206⟩ τοῦτο δ' ὁμολογουμένως μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς πλέουσιν· οὐ μὴν ἐπὶ τέλος γ' ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμβλυτέρως αὐτῷ ἐπιπονεῖν κατελείφθη. ⟨207⟩ αἴτιον δ' ἦν ἡ περὶ τἀχρεῖα σπουδὴ καὶ τὸ δαπανῶντα εἰς ἡδονάς, αἳ κατὰ μόνας ἔμελλον ὠφελεῖν αὐτῷ, ὑφαιρεῖν τὴν ἐπὶ τοῖς κρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ⟨208⟩ ἄλλως δὲ ῥήτωρ τ' ἄριστος καὶ γλώττῃ τῇ θ' Ἑλληνίδι καὶ τῇ Ῥωμαίοις πατρίῳ σφόδρ' ἠσκημένος, συνίει τ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεῖσί τε καὶ ἐκ πλείονος προσυγκειμένοις ἀντειπὼν ἐκ τοῦ ὀξέος φανῆναι πιθανώτερος ἐν μεγίστῳ πράγματι παρ' ὁντινοῦν εἰς τοῦτο γενόμενος, εὐκολίᾳ τ' εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τῷ εἰς ἰσχὺν αὐτῇ προσλαβεῖν μελέτην τοῦ ἐπιπονεῖν. ⟨209⟩ ἀδελφοῦ γὰρ παιδὸς υἱεῖ γεγονότι Τιβερίου, οὗ καὶ διάδοχος γίγνεται, μέγ' ἀνάγκασμα παιδείας ἀντέχεσθαι διὰ τὸ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα ἐν αὐτῇ κατορθῶν διαπρέπειν, καὶ συνεφιλοκάλει Γάιος, συγγενοῦς τ' ἀνδρὸς καὶ ἡγεμόνος εἴκων ἐπιστολαῖς. ⟨210⟩ ἐπρώτευσέ τε τῶν καθ' αὐτὸν πολιτῶν, οὐ μὴν ἀντισχεῖν οἷά τ' ἐγένετ' αὐτῷ τὰ ἐκ

τῆς παιδείας συλλεγέντα ἀγαθὰ πρὸς τὸν ἐπελθόντα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας· οὕτως ἄρα δυσπόριστον ἡ ἀρετὴ τοῦ σωφρονεῖν οἷς ἀνυπεύθυνος τοῦ πράττειν ῥᾳστώνη πάρεστι. ⟨211⟩ φίλοις μὲν κεχρῆσθαι καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποσπουδασθεὶς τὸ κατ' ἀρχὰς ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλου τῶν κρειττόνων, μέχρι δὴ τῷ περιόντι τοῦ ὑβρίζειν ἀπαλιφείσης εὐνοίας ᾗ πρὸς αὐτὸν ἐχρήσαντο, καὶ μίσους ὑποφύντος, ὑπ' αὐτῶν ἐπιβουλευθεὶς τελευτᾷ.

3 ⟨212⟩ Κλαύδιος δέ, καθάπερ ἀνώτερον ἔφην, ἀπορρήξεως αὐτῷ τῶν σὺν Γαΐῳ ὁδῶν γενομένης, καὶ τοῦ οἴκου θορυβηθέντος πάθει τῆς Καίσαρος τελευτῆς, ἐν ἀμηχάνοις ὢν περὶ τῆς σωτηρίας ἔν τινι στενωπῷ κατειλημμένος ἔκρυπτεν αὐτόν, οὐδεμίαν κινδύνων αἰτίαν πλὴν τῆς μετριότητος ὑφορώμενος· ⟨213⟩ μέτριον γὰρ ἰδιώτης ὢν ἦγεν αὐτὸν καὶ τοῖς παροῦσιν ἀρκῶν ἦν, παιδείᾳ τε συνών, καὶ μάλιστα τῇ Ἑλληνίδι, καὶ παντὸς τοῦ εἰς θόρυβον ἀνακειμένου παντοίως ἀπαλλάττων αὐτόν. ⟨214⟩ τότε δὲ πτοίας κατειληφυίας τὸν ὄχλον, καὶ τοῦ βασιλείου παντὸς στρατιωτικῆς μανίας ἀνάπλεω γεγονότος, καὶ δειλίας καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν οἷον ἀπειληφότων σωματοφυλάκων, οἳ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ τῆς στρατιᾶς τὸ καθαρώτατον, ἐν βουλῇ περὶ τοῖς πρακτέοις ἦσαν. ὁπόσοι δὲ καὶ παρετύγχανον, τὴν μὲν Γαΐου τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ τιθέμενοι διὰ τὸ κατὰ δίκην αὐτῷ τὰς τύχας συνελθεῖν, ⟨215⟩ τὰ δὲ περὶ αὐτοὺς ἀνεσκοποῦντο μᾶλλον ὃν τρόπον σχήσοι καλῶς, καὶ τῶν Γερμανῶν ἐν τιμωρίαις τῶν σφαγέων ὄντων ὠμότητος χάριτι τῆς ἑαυτῶν μᾶλλον ἢ τοῦ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ⟨216⟩ ὑφ' ὧν ἁπάντων ὁ Κλαύδιος ἐθορυβεῖτο, δεδιὼς περὶ

τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τῶν περὶ τὸν Ἀσπρήναν ἐτεθέατο τὰς κεφαλὰς παραφερομένας. εἱστήκει δὲ κατά τι προσβατὸν ὀλίγαις βαθμῖσι χωρίον, ὑπεσταλκὼς τῷ κατ' αὐτὸ σκότῳ. ⟨217⟩ *καὶ Γρᾶτος τῶν περὶ τὸ βασίλειόν τις στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ τοῦ μὲν ἀκριβωσομένου τὴν ὄψιν ἀμαθὴς ὢν διὰ τὸν σκότον, τοῦ δ' ἄνθρωπον εἶναι τὸν ὑπολοχῶντα κριτὴς εἶναι μὴ ἀπηλλαγμένος, προσῄει τ' ἐγγύτερον καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν ἐπιγνωρίζει καὶ 'Γερμανικὸς μὲν οὗτος' φησὶ πρὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ 'στησώμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι.'* ⟨218⟩ *Κλαύδιος δ' ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους αὐτοὺς ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φόνον ἀποθάνοι τὸν Γαΐου, φειδὼ σχεῖν ἠξίου, τοῦ καθ' αὐτὸν ἀνεπαχθοῦς ἀνάμνησιν αὐτοῖς ὑποτιθεὶς καὶ τοῦ ἀπρομηθοῦς τῶν γεγονότων.* ⟨219⟩ *καὶ ὁ Γρᾶτος μειδιάσας ἐπισπᾶται τῆς δεξιᾶς καὶ 'παῦσαι' φησί 'μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας, δέον σε μεγαλοφρονεῖσθαι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ Γάιον ἀφῃρημένοι τῇ σῇ συνεχώρησαν ἀρετῇ, πρόνοιαν τῆς οἰκουμένης λαβόντες.* ⟨220⟩ *ἀλλ' ἴθι καὶ τῶν προγόνων ἀπολάμβανε τὸν θρόνον.' ἀνεβάσταζε δ' αὐτὸν οὐ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ δυνάμενον ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῶν εἰρημένων.*

⟨221⟩ *συνεστρέφοντο δὲ περὶ τὸν Γρᾶτον ἤδη* 2
καὶ πλείους τῶν σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸν Κλαύδιον ἀγόμενον ἐσκυθρώπαζον δόξῃ τοῦ ἐπὶ κόλασιν ἕλκεσθαι τῶν ἐπὶ τοιοῖσδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπράγμονα διὰ βίου τοῦ παντός, καὶ κινδύνοις οὔ τι μετρίοις ἐπὶ τῆς Γαΐου ἀρχῆς ὡμιληκότα· τινὲς δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐπιτρέπειν κρίσιν ἠξίουν τὴν περὶ αὐτόν.

⟨222⟩ καὶ πλειόνων τοῦ στρατιωτικοῦ συστρεφομένων, φυγαί τ' ἦσαν τοῦ ὁμίλου καὶ προόδων ἀπορία τῷ Κλαυδίῳ δι' ἀσθένειαν τοῦ σώματος, ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες περὶ τὴν ἁρπαγὴν αὐτοῦ πύστεως παραγενομένης φυγῇ ἔσωζον αὐτούς, ἀπ' ἐλπίδος θέμενοι τὴν σωτηρίαν τοῦ δεσπότου. ⟨223⟩ ἐν εὐρυχωρίᾳ δὲ τοῦ παλατίου γενομένοις (πρῶτον δ' οἰκηθῆναι τῆς Ῥωμαίων πόλεως τοῦτο παραδίδωσιν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος) καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀντιλαμβανομένοις πολὺ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις ἦν τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τὴν ὄψιν δεχομένων τοῦ Κλαυδίου, περὶ πλείστου τ' ἦν αὐτοῖς αὐτοκράτορα στήσασθαι τὸν ἄνθρωπον εὐνοίᾳ τῇ τοῦ Γερμανικοῦ· ἀδελφὸς δ' ἦν αὐτοῦ, ἐπὶ μέγα πᾶσι τοῖς ὡμιληκόσι καταλελοιπὼς κλέος τὸ αὐτοῦ. ⟨224⟩ ἀναλογισμός τ' αὐτοὺς εἰσῄει τῆς τε πλεονεξίας τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυναστευόντων, καὶ ὁπόσ' ἐπὶ τῆς πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. ⟨225⟩ πρὸς δὲ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν δι' ἑνὸς κτησαμένου τὴν ἀρχὴν παρὰ τὸν ἐπιχωρήσει καὶ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα Κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμὴν ἣ ἐπὶ τοιούτοις γένοιτ' ἂν ἀρκοῦσα.

3 ⟨226⟩ ταῦτα πρός τ' ἀλλήλους καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξῆσαν καὶ τοῖς ἀεὶ προσπίπτουσι διηγοῦντο. οἱ δὲ πυνθανόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τὴν πρόκλησιν, συμφράξαντές τε καὶ περικλείσαντες ἦγον ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου φοράδην ἀναβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔπειξις. ⟨227⟩ διεστήκεσαν δ' αἱ γνῶμαι τοῦ τε δήμου καὶ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς, οἱ μὲν ἀξιώματός τε τοῦ πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἐπακτὴν

αὐτοῖς ὕβρει τῶν τυράννων γενομένην φιλοτιμούμενοι διαδιδράσκειν, χρόνῳ παρασχόν· ⟨228⟩ ὁ δὲ δῆμος φθόνῳ τε πρὸς ἐκείνην καθιστάμενος, καὶ τῶν πλεονεξιῶν αὐτῆς ἐπιστόμισμα τοὺς αὐτοκράτορας εἰδὼς καὶ αὐτοῦ καταφυγήν, ἔχαιρε τοῦ Κλαυδίου τῇ ἁρπαγῇ, στάσιν τ' ἔμφυλον, ὁποία καὶ ἐπὶ Πομπηίου γένοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῶν ὑπελάμβανον τοῦτον αὐτοκράτορα καθιστάμενον. ⟨229⟩ γνοῦσα δ' ἡ βουλὴ τὸν Κλαύδιον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρετῇ τοὺς ἐξ αὐτῶν προύχοντας, οἳ διδάξειαν μηδὲν ἐπὶ καθέξει τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, ⟨230⟩ παραχωρεῖν δὲ τῇ συγκλήτῳ, τοσῶνδ' ἀνδρῶν ἕνα ὄντα ἡττώμενον, καὶ τῷ νόμῳ παραχωροῦντα τοῦ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς κόσμου τὴν πρόνοιαν, μνημονεύοντα ὧν θ' οἱ πρότεροι τύραννοι κακώσειαν τὴν πόλιν καὶ ὧν ὑπὸ Γαΐου καὶ αὐτὸς κινδυνεύσειε σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὴν βαρύτητα τῆς τυραννίδος, ὑφ' ἑτέρων πραττομένης τῆς ὕβρεως, αὐτὸν ἐθελουσίως ἐπὶ παροινίᾳ θαρρεῖν τῆς πατρίδος. ⟨231⟩ καὶ πειθομένῳ μὲν καὶ τοῦ πρότερον ἀπράγμονος τὴν ἀρετὴν ἐπιδεικνυμένῳ βέβαιον τιμάς θ' ὑπάρξειν αἳ ὑπ' ἐλευθέρων ψηφισθεῖεν τῶν πολιτῶν, καὶ ἐπιχωρήσει τοῦ νόμου τὸ μέρος ἄρχοντά τε καὶ ἀρχόμενον κερδανεῖν ἔπαινον ἀρετῆς· ⟨232⟩ εἰ δ' ἀπονοοῖτο, μηδὲν ἐκ τῆς Γαΐου τελευτῆς σωφρονιζόμενος, οὔ τί γ' αὐτοὶ ἐπιτρέψειν· τῆς τε γὰρ στρατιᾶς πολὺ εἶναι τὸ συνεστηκὸς αὐτοῖς, ὅπλων τ' εὐπορίαν καὶ πληθὺν οἰκετῶν οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς. ⟨233⟩ μέγα δὲ μέρος τήν τ' ἐλπίδα εἶναι, καὶ τὴν τύχην τούς τε θεοὺς οὐκ ἄλλοις συμμαχεῖν ἀλλὰ τοῖς μετ' ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ τοὺς ἀγῶνας ποιουμένοις·

εἶναι δὲ τοὺς οἳ ἂν περὶ ἐλευθερίας μάχωνται τῆς πατρίδος.

4 ⟨234⟩ *καὶ οἱ μὲν πρεσβευταί, Ὀυηράνιος καὶ Βρόκχος (δήμαρχοι δ' ἦσαν ἀμφότεροι), τοῖσδ' ἐχρῶντο τοῖς λόγοις, καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτοῦ προσπεσόντες μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωροῦντες δὲ στρατιᾶς πληθύι τὸν Κλαύδιον πεφραγμένον καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάτους ὄντας συγκρίσει τῇ πρὸς αὐτόν, ἐπῆγον,* ⟨235⟩ *εἰ ἀρχῆς ὀρέγοιτο, παρὰ τῆς βουλῆς δέχεσθαι διδομένην· αἰσιώτερον γὰρ καὶ αἰδημονέστερον χρῆσθαι τὸν μὴ μεθ' ὕβρεως ἀλλ' εὐνοίᾳ τῶν διδόντων παραλαμβάνοντα.*

4 ⟨236⟩ *Κλαύδιος δ' (ἠπίστατο γὰρ μεθ' οἵας αὐθαδείας ἀποσταλεῖεν) καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μετριώτερον ἐτέτραπτο, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ περὶ αὑτῷ φόβου διαναστάς, ἅμα μὲν θράσει τῶν στρατιωτῶν, ἅμα δὲ Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως κελεύοντος μὴ προΐεσθαι τῶν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον·* ⟨237⟩ *ὃς πράξας μὲν καὶ περὶ Γάιον οἷα εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ διὰ τιμῆς ἠγμένον (καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν περιέσπε τοῦ Γαΐου, καὶ ἀναθέμενος ἐπὶ κλίνης καὶ περιστείλας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων εἰς τοὺς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῆν μὲν τὸν Γάιον ἀπαγγέλλων κακοπαθοῦντα δ' ὑπὸ τραυμάτων, ἰατροὺς μετελθεῖν λέγων),* ⟨238⟩ *πυθόμενος δὲ τοῦ Κλαυδίου τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἁρπαγὴν ἐωθεῖτο πρὸς αὐτόν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον καὶ οἷόν τ' ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ ἀνήγειρεν, ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας.* ⟨239⟩ *ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτόν, καὶ μετακαλούσης αὐτὸν τῆς*

§ 236 cf. Bell. Iud. II 11, 2.

βουλῆς, χρισάμενος μύροις τὴν κεφαλὴν ὡς ἀπὸ συνουσίας γενομένης ἀναλύσεως αὐτῷ παρῆν, καὶ ἤρετο τοὺς βουλευτὰς τί πέπραχε Κλαύδιος. ⟨240⟩ *τῶν δὲ τά τ' ὄντα φαμένων καὶ προσανερομένων ἥντινα γνώμην ἔχοι περὶ τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ τοῦ κατ' ἐκείνην εὐκλεοῦς ἕτοιμος ἦν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δ' ἐκέλευε περὶ τοῦ συμφέροντος, πᾶν ὅ τι καὶ εἰς ἡδονὴν φέροι ὑπεξελομένους·* ⟨241⟩ *χρείαν γὰρ εἶναι τοῖς ἀρχῆς μεταποιουμένοις καὶ ὅπλων καὶ στρατιωτῶν, οἳ φράξαιντο αὐτούς, μὴ καὶ ἀπαράσκευοι καταστάντες εἰς τάδε σφαλεῖεν.* ⟨242⟩ *ἀποκριναμένης δὲ τῆς βουλῆς ὅπλων τ' εὐπορίαν καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατιᾶς τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεστηκός, τὸ δὲ συγκροτήσειν ἐλευθερώσεως δούλων γενομένης, 'εἴη μέν, ὦ βουλή,' φησὶν ὁ Ἀγρίππας ὑποτυχών, 'πράττειν ὁπόσα θυμὸς ὑμῖν· λεκτέον δ' οὐδὲν ἐνδοιάσαντί μοι διὰ τὸ ἐπὶ σωτηρίᾳ φέρειν τὸν λόγον.* ⟨243⟩ *ἴστε δὴ στρατὸν ὃς ὑπὲρ Κλαυδίου μαχεῖται, πλήθει χρόνου ὁπλιτεύειν μεμελετηκότα· τὰ δ' ἡμέτερα ⟨εἰ⟩ συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσται καὶ τῶν παρὰ δόξαν τῆς δουλείας ἀπηλλαγμένων, δυσκράτητα· πρός τε τεχνίτας μαχούμεθα προαγαγόντες ἄνδρας μηδ' ὅπως σπῶσι τὰ ξίφη εἰδότας.* ⟨244⟩ *ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς Κλαύδιον πείσοντας κατατίθεσθαι τὴν ἀρχήν, πρεσβεύειν θ' ἕτοιμός εἰμι.'*

⟨245⟩ *καὶ ὃ μὲν ταῦτ' εἶπεν, καὶ συγκαταθεμένων* 2 *πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις τήν τε ταραχὴν τῆς βουλῆς διηγεῖται κατὰ μόνας πρὸς τὸν Κλαύδιον, ἐδίδασκέ θ' ἡγεμονικώτερον ἀποκρίνεσθαι, τῷ ἀξιώματι τῆς ἐξουσίας χρώμενον.* ⟨246⟩ *ἔλεγεν οὖν Κλαύδιος οὐ θαυμάζειν τὴν βουλὴν ἡδονῇ μὴ φέρουσαν ἄρχεσθαι διὰ*

τὸ ὠμότητι τετρῦσθαι τῶν πρότερον ἐπὶ τὸ ἡγεμονεύειν καταστάντων, γεύσειν δ' αὐτοὺς ἐπιεικείᾳ τῇ καθ' αὑτὸν μετρίων καιρῶν, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἐσομένης αὐτῷ, ἔργῳ δὲ κοινῆς πᾶσι προκειμένης εἰς μέσον· διὰ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὡδευκότι τῶν πραγμάτων ἐν ὄψει τῇ ἐκείνων καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. ⟨247⟩ καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες ἐξεπέμποντο· Κλαύδιος δὲ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι διελέγετο ὅρκους λαμβάνων ἦ μὴν ἐμμενεῖν πίστει τῇ πρὸς αὐτόν, καὶ δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίαις δραχμαῖς καθ' ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς θ' ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅπου ποτὲ στρατοπέδοις ὑπισχνεῖται τὰ ὅμοια.

3 ⟨248⟩ συνεκάλουν δ' οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ νικηφόρου Διός, ἔτι δὲ νὺξ ἦν. τῶν δ' οἳ μὲν ἐν τῇ πόλει κλέπτοντες ἑαυτοὺς ἐθεδοίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν, τοῖς δ' ἐπὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγεγόνεσαν ἔξοδοι, προορωμένοις ᾗ χωρήσει τὸ πᾶν, ἐν ἀπογνώσει τοῦ ἐλευθέρου γεγονότες, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τοῦ δουλεύειν ὑπειληφότες διαβιοῦν ἀργίᾳ τοῦ πονεῖν καὶ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων περὶ τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι καταστῆναι. ⟨249⟩ συνελέγησαν δ' ὅμως ἑκατόν, οὐ πλείους. καὶ διαβουλευομένων περὶ τῶν ἐν χερσὶν αἰφνίδιον αἴρεται βοὴ τοῦ συνεστηκότος αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελευόντων τὴν βουλὴν ἑλέσθαι καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὴν ἡγεμονίαν· ⟨250⟩ καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς ἀπεφαίνοντο περὶ τοῦ μὴ πᾶσιν ἀλλ' ἑνὶ τὴν ἀρχὴν ἐφέσιμον εἶναι, ἐᾶν δ' ἐκείνοις ἐπιτρέπειν ὅστις τοσαύτης προστασίας ἄξιος. ὥστ' ἐν ἀδημονίᾳ τὰ τῶν

συγκλητικῶν ἦν πολὺ πλέον, διαμαρτίᾳ μὲν τοῦ κατὰ τὴν ἐλευθερίαν αὐχήματος, φόβῳ δὲ τοῦ Κλαυδίου. ⟨251⟩ οὐ μὴν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι γένους τ' ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ Βινίκιον Μᾶρκον, καὶ τῇ καθ' αὑτὸν γενναιότητι ἀξιόλογον ὄντα καὶ ἀδελφὴν Γαΐου γεγαμηκότα Ἰουλίαν, πρόθυμον ὄντα ἀντιποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων κατεῖχον οἱ ὕπατοι πρόφασιν ἐκ προφάσεως ἀναρτῶντες· ⟨252⟩ Οὐαλέριόν τε Ἀσιατικὸν Βινουκιανὸς εἷς τῶν Γαΐου σφαγέων ἀνεῖχε τοιούτων διανοιῶν. ἐγεγόνει δ' ἂν φόνος οὔ τινος ἐλάττων συγχωρηθέντων τῶν ἐπιθυμούντων τῆς ἡγεμονίας ὥστ' ἀντιτάξασθαι Κλαυδίῳ. ⟨253⟩ ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι (πλῆθος δ' ἦν αὐτῶν ἀξιόλογον) καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ νυκτοφυλακοῦντες ἐπὶ τῆς πόλεως, ἐρέται θ' ὁπόσοι, συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον· ὥστε τῶν μετιόντων τὴν ἀρχὴν οἳ μὲν φειδοῖ τῆς πόλεως, οἳ δὲ καὶ φόβῳ τῷ ὑπὲρ αὑτῶν ἀπέστησαν.

⟨254⟩ ὑπὸ δὲ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας καὶ 4
Χαιρέας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες ἐν ἐπιχειρήσει λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῶν δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ παύοντας αὐτοὺς ταῖς χερσὶ καὶ τοῦ εἰπεῖν οἵους τ' ἄρχεσθαι, ἀνεθορύβησε μὴ ἐφιέναι ὥστ' εἰπεῖν διὰ τὸ ὡρμῆσθαι πάντας ἐπὶ τὸ μοναρχεῖσθαι· τὸν δ' ἡγησόμενον ἐκάλουν ὡς οὐκ ἀνεξόμενοι τῆς τριβῆς. ⟨255⟩ τῇ συγκλήτῳ δ' ἀπορία ἄρχειν τε καὶ ὃν ἀρχθεῖεν ἂν τρόπον, οὔτε δεχομένων αὐτοὺς τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶν Γαΐου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφιέντων. ⟨256⟩ ἐν τοιούτοις δὲ τῶν πραγμάτων ὄντων, Χαιρέας τὴν ὀργὴν οὐκ ἀνασχόμενος πρὸς τὴν αἴτησιν τοῦ αὐτοκράτορος, δώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγόν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον παρ' Εὐτύχου

κομίσειεν. ⟨257⟩ ἦν δ' ὁ Εὔτυχας οὗτος ἡνίοχος τοῦ καλουμένου πρασίνου, περισπούδαστος Γαΐῳ, καὶ περὶ τὰς οἰκοδομίας τῶν στάσεων τοῦ περὶ ἐκεῖνον ἱππικοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐτρίβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ἐπικείμενος. ⟨258⟩ εἰς ἅπερ ὁ Χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτούς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τήν τε κεφαλὴν κομιεῖν τοῦ Κλαυδίου· δεινὸν γὰρ εἰ μετὰ μανίαν παραφροσύνῃ δώσουσι τὴν ἡγεμονίαν. ⟨259⟩ οὐ μὴν διετράπησάν γ' ὑπὸ τῶν λόγων, ἀλλὰ σπασάμενοί τε τὰς μαχαίρας καὶ τὰ σημεῖα ἀράμενοι ᾤχοντο ὡς τὸν Κλαύδιον, κοινωνήσοντες τοῖς ὀμνύουσιν αὐτῷ. κατελείπετο δ' ἥ τε σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνούντων καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες· ⟨260⟩ ἔκπληξίς τε καὶ κατήφεια ἦν, οὐδ' ὅ τι χρήσαιντο αὑτοῖς τῶν ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ ἀνηρεθίσθαι τὸν Κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλήλοις τ' ἐλοιδοροῦντο, καὶ μετάμελος ἦν αὐτοῖς. ⟨261⟩ καὶ Σαβῖνος, εἷς τῶν Γαΐου σφαγέων, σφάξειν πρότερον αὑτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους ἢ Κλαύδιον ἄρχοντα στήσεσθαι καὶ δουλοκρατίαν ἐπόψεσθαι καταλαβοῦσαν· τόν τε Χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπληττεν, εἰ καταφρονήσας Γαΐου πρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδ' οὕτως ἀποδοθῆναι δυναμένης τῇ πατρίδι. ⟨262⟩ Χαιρέας δὲ περὶ μὲν τοῦ θνήσκειν ἐνδοιαστὸν οὐδὲν φρονεῖν ἔλεγε, βούλεσθαι μέντοι διακωδωνίζειν διάνοιαν τὴν Κλαυδίου.

5 ⟨263⟩ καὶ οἳ μὲν ἐν τοιοῖσδ' ἦσαν, ἐπὶ δὲ τοῦ στρατοπέδου πᾶς πανταχόθεν ἐωθεῖτο κατὰ θεραπείαν τὴν Κλαυδίου. καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος Κόιντος Πομπώνιος δι' αἰτίας ἦν τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίαν τὴν σύγκλητον παρακαλῶν, ὥρμησάν

τε σπασάμενοι τὰ ξίφη, κἂν ἐπέπρακτο αὐτοῖς μὴ Κλαυδίου διακεκωλυκότος. <264> παρακαθίζεται δ' αὐτῷ τὸν ὕπατον ἐξαρπάσας τοῦ κινδύνου. τῶν δὲ συγκλητικῶν ὅσον ἦν σὺν τῷ Κοΐντῳ οὐ μεθ' ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς· τινὲς δὲ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν, ἀπωθούμενοι τῆς πρὸς αὐτὸν ἐντεύξεως, Ἀπώνιος δὲ τραυματίας ἀνεχώρει, ἦν τε κίνδυνος περὶ πάντας αὐτούς. <265> καὶ Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς προσελθὼν τῷ Κλαυδίῳ ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἠπιώτερον καταστῆναι· γενομένου γάρ τινος κακοῦ περὶ τὴν βουλὴν οὐχ ἕξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. <266> πείθεται δὲ Κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὴν βουλὴν ἐπὶ τοῦ παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, παραπέμποντος αὐτὸν τοῦ στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πληθύος. <267> προεξῆσαν δὲ τῶν Γαΐου σφαγέων εἰς τὸ φανερὸν Χαιρέας καὶ Σαβῖνος, εἰργόμενοι προόδων κατ' ἐπιστολὰς Πωλίωνος, ὃν μικρῷ πρότερον Κλαύδιος στρατηγὸν ᾕρητο τῶν σωματοφυλάκων. <268> Κλαύδιος δ' ἐπείπερ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖται, συναγαγὼν τοὺς ἑταίρους ψῆφον ἀνεδίδου περὶ Χαιρέου. τοῖς δὲ τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν δ' ἐπεκάλουν τῷ πεπραχότι, καὶ αὐτῷ τιμωρίαν ἐπιβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀποτροπῇ τοῦ μέλλοντος χρόνου. <269> ἀπήγετο οὖν τὴν ἐπὶ θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ Λοῦπός τε καὶ Ῥωμαίων πλείους. λέγεται δὲ Χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφοράν, οὐ μόνον τῷ καθ' αὐτὸν ἀμεταπτώτῳ τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ὀνειδίσειε Λοῦπον εἰς δάκρυα ἐκτετραμμένον. <270> ἀποτιθεμένου γέ τοι τὴν στολὴν τοῦ Λούπου καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιωμένου, φησὶν ὡς οὐκ ἂν ἐναντία τοῦ λούπου ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος. πλήθους τ' ἀνθρώπων ἐπο-

μένου κατὰ θέαν, ὡς ἧκεν ἐπὶ τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην εἰ διὰ μελέτης αὐτῷ γεγόνοιεν αἱ σφαγαί, ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος· καὶ ἐκέλευε κομίζειν ᾧ Γάιον διαχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει δ' εὐδαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης. ⟨271⟩ Λοῦπος δ' οὐ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμίᾳ, καὶ πληγῶν πλειόνων γενομένων διὰ τὸ μαλακῶς τὸν τράχηλον παρασχεῖν. ⟨272⟩

6 ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων, Ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῶν ἐπιφέροντες καὶ Χαιρέαν μοίραις ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθεμέναις, ἵλεων καὶ ἄμηνιν εἶναι τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες.

καὶ Χαιρέᾳ μὲν τοιαύτη τελευτὴ τοῦ βίου συνέτυχε· ⟨273⟩ Σαβῖνος δέ, Κλαυδίου μὴ μόνον τῆς αἰτίας παραλύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο τὴν ἔκλειπίαν τῆς πρὸς τοὺς συνομωμοκότας πίστεως, σφάττει θ' ἑαυτὸν περιπεσὼν τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῷ τραύματι συνελθεῖν.

5 ⟨274⟩ Κλαύδιος δὲ τοῦ στρατιωτικοῦ πᾶν ὅ τι ἦν ὕποπτον ἐκ τοῦ ὀξέος ἀποσκευασάμενος, διάγραμμα προυτίθει τήν τ' ἀρχὴν Ἀγρίππᾳ βεβαιῶν, ἣν ὁ Γάιος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὸν βασιλέα· προσθήκην τ' αὐτῷ ποιεῖται πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ἡρώδου βασιλευθεῖσαν, ὃς ἦν πάππος αὐτοῦ, Ἰουδαίαν καὶ Σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τοῦ γένους ἀπεδίδου, ⟨275⟩ Ἀβίλαν δὲ τὴν Λυσανίου καὶ ὁπόσ' ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τῶν αὐτοῦ προσετίθει, ὅρκιά τ' αὐτῷ τέμνεται πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ Ῥωμαίων πόλει. ⟨276⟩ Ἀν-

§ 274 cf. Bell. Iud. II 11, 5.

τίοχον δ' ἣν εἶχε βασιλείαν ἀφελόμενος, Κιλικίας μέρει τινὶ καὶ Κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύει δὲ καὶ Ἀλέξανδρον [Λυσίμαχον] τὸν ἀλαβάρχην, φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γεγονότα καὶ Ἀντωνίαν αὐτοῦ ἐπιτροπεύσαντα τὴν μητέρα, ὀργῇ τῇ Γαΐου δεδεμένον· καὶ αὐτοῦ υἱὸς Βερενίκην τὴν Ἀγρίππα γαμεῖ θυγατέρα. ⟨277⟩ καὶ ταύτην μέν (τελευτᾷ γὰρ Μᾶρκος ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου υἱός, παρθένον λαβών) ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ Ἀγρίππας Ἡρώδῃ δίδωσι, Χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν εἶναι αἰτησάμενος παρὰ Κλαυδίου· ⟨278⟩ στασιάζεται δὲ 2
κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἰουδαίων τὰ πρὸς Ἕλληνας ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρέων πόλεως. τελευτήσαντος γὰρ τοῦ Γαΐου τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκείνου τεταπεινωμένον καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρέων ὑβρισμένον, ἀνεθάρρησε καὶ ἐν ὅπλοις εὐθέως ἦν. ⟨279⟩ καὶ Κλαύδιος ἐπιστέλλει τῷ ἐπαρχοῦντι κατὰ τὴν Αἴγυπτον ὥστε τὴν στάσιν καταστεῖλαι. πέμπει δὲ καὶ διάταγμα, παρακεκληκότων αὐτὸν Ἀγρίππα τε καὶ Ἡρώδου τῶν βασιλέων, εἴς τε τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ Συρίαν, γεγραμμένον τοῦτον τὸν τρόπον. ⟨280⟩ ‛Τιβέριος Κλαύδιος Καῖσαρ Σεβαστὸς Γερμανικός, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας ..., λέγει. ⟨281⟩ ἐπιγνοὺς ἀνέκαθεν τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίους, Ἀλεξανδρεῖς λεγομένους, συγκατοικισθέντας τοῖς πρώτοις εὐθὺς καιροῖς Ἀλεξανδρεῦσι καὶ ἴσης πολιτείας παρὰ τῶν βασιλέων τετευχότας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων τῶν παρ' αὐτοῖς καὶ τῶν διαταγμάτων, ⟨282⟩ καὶ μετὰ τὸ τῇ ἡμετέρᾳ ἡγεμονίᾳ Ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ ὑποταχθῆναι, πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμφθέντων ἐπάρχων κατὰ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν

περὶ τούτων γενομένην τῶν δικαίων αὐτοῖς, ⟨283⟩ ἅμα καθ' ὃν καιρὸν Ἀκύλας ἦν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ τελευτήσαντος τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἐθνάρχου τὸν Σεβαστὸν μὴ κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γίγνεσθαι, βουλόμενον ὑποτετάχθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι καὶ μὴ παραβαίνειν ἀναγκαζομένους τὴν πάτριον θρησκείαν, ⟨284⟩ Ἀλεξανδρεῖς δὲ ἐπαρθῆναι κατὰ τῶν παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων ἐπὶ τῶν Γαΐου Καίσαρος χρόνων, τοῦ διὰ τὴν πολλὴν ἀπόνοιαν καὶ παραφροσύνην, ὅτι μὴ παραβῆναι ἠθέλησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος τὴν πάτριον θρησκείαν καὶ θεὸν προσαγορεύειν αὐτόν, ταπεινώσαντος αὐτούς, ⟨285⟩ βούλομαι μηδὲν διὰ τὴν Γαΐου παραφροσύνην τῶν δικαίων τῷ Ἰουδαίων ἔθνει παραπεπτωκέναι, φυλάσσεσθαι δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ πρότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς ἰδίοις ἔθεσιν, ἀμφοτέροις τε διακελεύομαι τοῖς μέρεσι πλείστην ποιήσασθαι πρόνοιαν ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μετὰ τὸ προτεθῆναί μου τὸ διάταγμα.'

3 ⟨286⟩ *τὸ μὲν οὖν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων διάταγμα τοῦτον ἦν τὸν τρόπον γεγραμμένον, τὸ δ' εἰς τὴν ἄλλην οἰκουμένην εἶχεν οὕτω.* ⟨287⟩ *'Τιβέριος Κλαύδιος Καῖσαρ Σεβαστὸς Γερμανικός, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας . . ., ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον, λέγει.* ⟨288⟩ *αἰτησαμένων με βασιλέων Ἀγρίππα καὶ Ἡρώδου τῶν φιλτάτων μοι ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ Ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ Ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι καθὰ καὶ τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνεχώρησα, οὐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος,* ⟨289⟩ *ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν παρεκλήθην ἀξίους κρίνας διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν, μάλιστα*

δὲ δίκαιον κρίνων μηδεμίαν μηδὲ Ἑλληνίδα πόλιν τῶν δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν, ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ τοῦ θείου Σεβαστοῦ αὐταῖς ἦν τετηρημένα· ⟨290⟩ καλῶς οὖν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη ἀνεπικωλύτως φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη νῦν παραγγέλλω μου ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ ἐπιεικέστερον χρῆσθαι, καὶ μὴ τὰς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουδενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάσσειν. ⟨291⟩ τοῦτό μου τὸ διάταγμα τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων καὶ τῶν κολωνιῶν καὶ μουνικιπίων τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τῶν ἐκτός, βασιλεῖς τε καὶ δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβευτῶν ἐγγράψασθαι βούλομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν οὐκ ἔλαττον ἡμερῶν τριάκοντα, ὅθεν ἐξ ἐπιπέδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύναται.'

⟨292⟩ τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν, εἰς Ἀλε- 6
ξάνδρειάν τε καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποσταλεῖσιν, ἐδήλωσεν ἣν περὶ Ἰουδαίων ἔχοι γνώμην Κλαύδιος Καῖσαρ· αὐτίκα δὲ Ἀγρίππαν κομιούμενον τὴν βασιλείαν ἐπὶ τιμαῖς λαμπροτέραις ἐξέπεμψε, τοῖς ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι καὶ τοῖς ἐπιτρόποις διὰ γραμμάτων ἐπιστείλας ἐράσμιον αὐτὸν ἄγειν. ⟨293⟩ ὃ δ', ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἐπὶ κρείττοσι τύχαις ἀνερχόμενον, μετὰ τάχους ὑπέστρεψεν. εἰς Ἱεροσόλυμα δ' ἐλθὼν χαριστηρίους ἐξεπλήρωσε θυσίας οὐδὲν τῶν κατὰ νόμον ὁσίων παραλιπών. ⟨294⟩ διὸ καὶ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τήν τε χρυσῆν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαΐου ἰσόσταθμον τῇ σιδηρᾷ ᾗ τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέθη, τῆς στυγνῆς εἶναι τύχης ὑπόμνημα καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μαρτυρίαν μεταβολῆς, τῶν ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε περιβόλων ὑπὲρ τὸ γαζοφυλά-

κιον, ἵν' εἴη δεῖγμα καὶ τοῦ τὰ μεγάλα δύνασθαί ποτε πεσεῖν καὶ τοῦ τὸν θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα. ⟨295⟩ πᾶσι γὰρ τοῦτ' ἐνεφάνιζεν ἡ τῆς ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεὺς Ἀγρίππας ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμώτην ἀπέδυ τὸ πρὶν ἀξίωμα, καὶ μετ' ὀλίγον τῆς πέδης ἐκβὰς εἰς βασιλέα τοῦ πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη· ⟨296⟩ διὰ τούτων ἐννοεῖσθαι ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὀλισθάνειν τὰ μεγέθη καὶ τὰ κλιθέντα δύναται περιφανὲς πάλιν λαβεῖν ὕψος.

2 ⟨297⟩ ἐντελῶς δ' οὖν θρησκεύσας τὸν θεὸν Ἀγρίππας Θεόφιλον μὲν τὸν Ἀνάνου τῆς ἀρχιερωσύνης μετέστησε, τῷ δὲ Βοηθοῦ Σίμωνι (τούτῳ Κανθηρᾶς ἐπίκλησις ἦν) τὴν ἐκείνου προσένειμε τιμήν. δύο δ' ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ Σίμωνι καὶ πατὴρ Βοηθός, οὗ τῇ θυγατρὶ βασιλεὺς συνῴκησεν Ἡρώδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται. ⟨298⟩ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ Σίμων καὶ σὺν τῷ πατρί, καθὰ καὶ πρότερον ἔσχον οἱ Σίμωνος τοῦ Ὀνία παῖδες τρεῖς ὄντες ἐπὶ τῆς τῶν Μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν ταῖς προαγούσαις γραφαῖς παρέδομεν.

3 ⟨299⟩ καταστησάμενος δὲ τὰ περὶ τοὺς ἀρχιερέας οὕτως ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἠμείψατο τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας· ἀνῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος ἀντιδοῦναι τοῖς ἠγαπηκόσι στοργήν. ἔπαρχον δ' ἀπέδειξε παντὸς τοῦ στρατεύματος Σίλαν, ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμετασχόντα. ⟨300⟩ παντάπασι δ' ὀλίγου χρόνου διελθόντος Δωρῖται νεανίσκοι, τῆς ὁσιότητος προτιθέμενοι τόλμαν καὶ πεφυκότες εἶναι παραβόλως θρασεῖς, Καίσαρος ἀνδριάντα κομίσαντες εἰς τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέστησαν. τοῦτο σφόδρα τὸν Ἀγρίππαν παρώξυνε·

⟨301⟩ *κατάλυσιν γὰρ τῶν πατρίων αὐτοῦ νόμων ἐδύνατο. ἀμελλητὶ δὴ πρὸς Πούπλιον Πετρώνιον (ἡγεμὼν δὲ τῆς Συρίας οὗτος ἦν) παραγίγνεται, καὶ καταλέγει τῶν Δωριτῶν.* ⟨302⟩ *ὃ δ' οὐχ ἧττον ἐπὶ τῷ πραχθέντι χαλεπήνας (καὶ γὰρ αὐτὸς ἔκρινεν ἀσέβειαν τὴν τῶν ἐννόμων παράβασιν) τοῖς ἀποστᾶσι τῶν Δωριτῶν σὺν ὀργῇ ταῦτ' ἔγραψε.* ⟨303⟩ *'Πούπλιος Πετρώνιος πρεσβευτὴς Τιβερίου Κλαυδίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ Δωριτῶν τοῖς πρώτοις λέγει.* ⟨304⟩ *ἐπειδὴ τοσαύτῃ τόλμῃ ἀπονοίας τινὲς ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν ὥστε μηδὲ διὰ τὸ προτεθῆναι τὸ διάταγμα Κλαυδίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ περὶ τοῦ ἐφίεσθαι Ἰουδαίους φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεισθῆναι ὑμᾶς αὐτῷ,* ⟨305⟩ *τἀναντία δὲ πάντα πρᾶξαι, συναγωγὴν Ἰουδαίων κωλύοντας εἶναι διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν Καίσαρος ἀνδριάντα, παρανομοῦντας οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, οὗ ὁ ἀνδριὰς βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐτίθετο, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τῆς συναγωγῆς τόπῳ, τοῦ φύσει δικαίου ὄντος ἕνα ἕκαστον τῶν ἰδίων τόπων κυριεύειν κατὰ τὸ Καίσαρος ἐπίκριμα* ⟨306⟩ *(τοῦ γὰρ ἐμοῦ ἐπικρίματος μιμνήσκεσθαι γελοῖόν ἐστι μετὰ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος διάταγμα τοῦ ἐπιτρέψαντος Ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἔτι μέντοι καὶ συμπολιτεύεσθαι τοῖς Ἕλλησι κεκελευκότος),* ⟨307⟩ *τοὺς μὲν παρὰ τὸ διάταγμα τοῦ Σεβαστοῦ τοιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοὶ ἠγανάκτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῶν ἐξέχειν, οὐ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει γεγενῆσθαι λέγοντες ἀλλὰ τῇ τοῦ πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχου Πρόκλου Ὀὐιτελλίου ἐκέλευσα ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τῶν πεπραγμένων λόγον ἀποδώσοντας, τοῖς δὲ πρώτοις ἄρχουσι παραινῶ,*

<308> εἰ μὴ βούλονται δοκεῖν κατὰ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν γεγενῆσθαι τὸ ἀδίκημα, ἐπιδεῖξαι τοὺς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῳ, μηδεμιᾶς στάσεως μηδὲ μάχης ἐῶντας ἀφορμὴν γενέσθαι, ἥνπερ δοκοῦσί μοι θηρεύεσθαι διὰ τῶν τοιούτων ἔργων, <309> κἀμοῦ καὶ τοῦ τιμιωτάτου μοι βασιλέως Ἀγρίππα οὐδενὸς μᾶλλον προνοουμένων ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς δραξάμενον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀμύνης προφάσει συναθροισθὲν εἰς ἀπόνοιαν χωρῇ. <310> ἵνα δὲ γνωριμώτερον ᾖ τί καὶ ὁ Σεβαστὸς περὶ ὅλου τοῦ πράγματος ἐφρόνησε, τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ αὐτοῦ διατάγματα προτεθέντα προσέθηκα, ἅπερ, εἰ καὶ γνώριμα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ, τότε καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς Ἀγρίππας, δικαιολογησάμενος περὶ τοῦ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τῆς τοῦ Σεβαστοῦ δωρεᾶς. <311> εἰς οὖν τὸ λοιπὸν παραγγέλλω μηδεμίαν πρόφασιν στάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλ' ἑκάστους (κατὰ) τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔθη.'

4 <312> Πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω προυνοήσατο διορθώσεως μὲν τὸ παρανομηθὲν ἤδη τυχεῖν, γενέσθαι δὲ παραπλήσιον μηδὲν εἰς αὐτούς· <313> Ἀγρίππας δ' ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τὴν ἱερωσύνην τὸν Κανθηρᾶν Σίμωνα, Ἰωνάθην δὲ πάλιν ἐπ' αὐτὴν ἦγε τὸν Ἀνάνου, τοῦτον ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δ' οὐκ ἀσμενιστὸν ἐφάνη τὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμήν, παρῃτεῖτο δ' οὖν ταῦτα λέγων. <314> 'σοὶ μὲν οὖν, ὦ βασιλεῦ, τετιμημένος χαίρω, διὰ ψυχῆς ἔχων τοῦθ' ὅ μοι γέρας δίδωσιν ἡ σὴ βουλή, εἰ καὶ πρὸς οὐδέν με τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός· ἅπαξ δ' ἐνδὺς στολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι· τότε γὰρ αὐτὸν ἠμφιασάμην ὁσιώτερον ἢ νῦν ἀπολήψομαι.

⟨315⟩ *σὺ δ' εἰ βούλει τὸν ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γέρας λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης καὶ πρὸς τὸν θεὸν ἁμαρτίας καὶ πρὸς σέ, βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφός ἐστι μοι· πρέποντα τῇ τιμῇ τοῦτον συνίστημι.'* ⟨316⟩ *τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς λόγοις τὸν Ἰωνάθην μὲν ἠγάσατο τῆς γνώμης, τἀδελφῷ δ' αὐτοῦ Ματθίᾳ τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε.*

⟨317⟩ *καὶ μετ' οὐ πολὺ Πετρώνιον μὲν Μάρσος* 7
διεδέξατο καὶ διεῖπε Συρίαν· Σίλας δ' ὁ τοῦ βασιλέως ἔπαρχος, ἐπεὶ διὰ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστός, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀνηνάμενος ἀλλὰ καὶ τοὺς σφαλερωτάτους ὑποδὺς πολλάκις πόνους, πεποιθήσεως ἦν ἀνάπλεως, προσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. ⟨318⟩ *οὐδαμῇ τοίνυν ὑποκατεκλίνετο τῷ βασιλεῖ, παρρησίαν δὲ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε, κἂν ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐγίγνετο φορτικός, σεμνύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ στυγνὰ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τὴν ἑαυτοῦ τότε σπουδὴν παραδεικνύῃ· συνεχῶς δ' ἦν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ κάμοι πολλὰ διεξιών.* ⟨319⟩ *τούτων οὖν τὸ πλεονάζον ὀνειδισμὸς ἐδόκει, διὸ προσάντως ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀταμίευτον παρρησίαν τἀνδρός· οὐχ ἡδεῖαι γὰρ αἱ τῶν ἀδόξων χρόνων ἀναμνήσεις, εὐήθης δ' ὁ διηνεκῶς ἅ ποτ' ὠφέλησε προφέρων.* ⟨320⟩ *τέλος γοῦν ἀνηρέθισε σφόδρα ὁ Σίλας τοῦ βασιλέως τὸν θυμόν, κἀκεῖνος ὀργῇ πλέον ἢ λογισμῷ διδοὺς οὐ τῆς ἐπαρχίας μόνον μετέστησε τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου πατρίδα πέμψας.* ⟨321⟩ *χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὴν περὶ τἀνδρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν νῷ λαμβάνων ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους*

ἐκεῖνος ἀνέτλη. ἡμέραν οὖν ἑορτάζων αὐτοῦ γενέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν εὐφροσύναι καθίσταντο θάλειαι, τὸν Σίλαν ἀνεκάλει παραυτίκα συνέστιον αὐτῷ γενησόμενον. ⟨322⟩ ὃ δέ (τρόπον γὰρ ἐλευθέριος ἦν) ἐδόκει προσειληφέναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ἣν οὐκ ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτόν, λέγων ⟨323⟩ 'ἐπὶ ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, τὴν μετὰ μικρὸν ἀπολουμένην; οὐδὲ γὰρ τὰ πρῶτά μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε δ' ὑβρίσας. ⟨324⟩ ἢ πεπαῦσθαι νενόμικέ με τῆς παρρησίας; ἣν ἀπὸ τοὐμοῦ συνειδότος ἔχων νῦν βοήσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ἤνεγκα πόνους, ἐκείνῳ ποριζόμενος σωτηρίαν τε καὶ τιμήν, ὧν γέρας ἠνεγκάμην δεσμὰ καὶ σκότιον εἱρκτήν. ⟨325⟩ οὐκ ἐγώ ποτε τούτων λήσομαι· τάχα μοι τὴν τῆς ἀριστείας συναποίσεται μνήμην καὶ μεταστᾶσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή.' ταῦτ' ἀνεβόα καὶ διετάττετο τῷ βασιλεῖ λέγειν αὐτά· ὃ δ' ὡς ἀνιάτως ἑώρα διακείμενον, πάλιν εἴασεν ἐν φρουρᾷ.

2 ⟨326⟩ τὰ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων τείχη τὰ πρὸς τὴν καινὴν νεύοντα πόλιν δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις, τῇ μὲν εὐρύνων εἰς πλάτος, τῇ δ' εἰς ὕψος ἐξαίρων. κἂν ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν Κλαυδίῳ Καίσαρι διὰ γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ πραττόμενον, ⟨327⟩ καὶ νεωτερισμόν τινα Κλαύδιος ὑποπτεύσας ἐπέστειλεν Ἀγρίππᾳ μετὰ σπουδῆς παύσασθαι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως. ὃ δ' ἀπειθεῖν οὐκ ἔκρινεν.

3 ⟨328⟩ ἐπεφύκει δ' ὁ βασιλεὺς οὗτος εὐεργετικὸς εἶναι ἐν δωρεαῖς καὶ μεγαλοφρονῆσαι ἔθνη φιλότιμος,

§ 326 cf. Bell. Iud. II 11, 6.

καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν ἀνιστὰς αὐτὸν εἰς ἐπιφάνειαν, ἡδόμενος τῷ χαρίζεσθαι, καὶ τῷ βιοῦν ἐν εὐφημίᾳ χαίρων, κατ᾽ οὐδὲν Ἡρώδῃ τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμενος. ⟨329⟩ *ἐκείνῳ γὰρ πονηρὸν ἦν ἦθος ἐπὶ τιμωρίαν ἀπότομον καὶ κατὰ τῶν ἀπηχθημένων ἀταμίευτον, Ἕλλησι πλέον ἢ Ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενον· ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσέμνυνε δόσει χρημάτων, βαλανείων θεάτρων τ᾽ ἄλλοτε κατασκευαῖς· ἔστιν αἷς ναοὺς ἀνέστησε, στοὰς ἄλλαις. ἀλλ᾽ Ἰουδαίων οὐδεμίαν πόλιν οὐδ᾽ ὀλίγης ἐπισκευῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δόσεως ἀξίας μνημονευθῆναι.* ⟨330⟩ *πραῢς δ᾽ ὁ τρόπος Ἀγρίππᾳ, καὶ πρὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν ἦν φιλάνθρωπος, κἀκείνοις ἐνδεικνύμενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστός, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον.* ⟨331⟩ *ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ δίαιτα καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἦν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτήρει. διὰ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦγεν ἁγνείας, οὐδ᾽ ἡμέρα τις παρώδευεν αὐτῷ τῆς νομίμης χηρεύουσα θυσίας.*

⟨332⟩ *καὶ δή τις ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ἐπι-* 4
χώριος ἐξακριβοῦν δοκῶν τὰ νόμιμα (Σίμων ἦν ὄνομα τούτῳ), πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἁλίσας, τηνικάδε τοῦ βασιλέως εἰς Καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτοῦ κατειπεῖν ὡς οὐχ ὅσιος εἴη, δικαίως δ᾽ ἂν εἴργοιτο τοῦ ναοῦ τῆς εἰσόδου, προσηκούσης τοῖς ἐγγενέσι. ⟨333⟩ *δηλοῦται μὲν δὴ διὰ γραμμάτων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ* ⟨*τῆς*⟩ *πόλεως τῷ βασιλεῖ δημηγορήσας Σίμων ταῦτα· μεταπέμπεται δ᾽ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καί, καθέζετο γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε, καθεσθῆναι παρ᾽ αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἠρέμα τε καὶ πρᾴως 'εἰπέ μοί' φησι, 'τί τῶν ἐνθάδε γιγνομένων ἐστὶ παράνομον;'*

<334> ὃ δ' εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν τυχεῖν ἐδεῖτο συγγνώμης. καὶ ὁ βασιλεὺς θᾶττον ἢ προσεδόκησέ τις διηλλάττετο, τὴν πραότητα κρίνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ἐπιείκειαν. τὸν Σίμωνα γοῦν καὶ δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας ἀπεπέμψατο.

5 <335> πολλοῖς δὲ κατασκευάσας πολλὰ Βηρυτίους ἐξαιρέτως ἐτίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖά τε πρὸς τούτοις καὶ στοάς, ἐν οὐδενὶ τῶν ἔργων στενότητι δαπανημάτων ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας ἢ τὸ μέγεθος. <336> ἐπεδαψιλεύσατο δ' αὐτῶν τὴν καθιέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ἐπιτελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα παράγων καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων τὴν αὐτοῦ δεικνὺς μεγαλόνοιαν, <337> ἔνθα καὶ τὴν κατὰ πλῆθος ἀντίταξιν βουληθεὶς γενέσθαι τῶν θεωμένων τέρψιν ἑπτακοσίους ἄνδρας ἑπτακοσίοις μαχησομένους ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ἀποτάξας εἰς τήνδε τὴν πρᾶξιν, ἵν' οἳ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δ' ἔργον γένηται τέρψις εἰρήνης.

8 <338> τούτους μὲν δὴ σύνδυο διέφθειρεν, ἐν Βηρυτῷ δὲ τελέσας τὰ προειρημένα μετῆλθεν εἰς Τιβεριάδα πόλιν τῆς Γαλιλαίας. ἦν δ' ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι περίβλεπτος. ἧκε γοῦν παρ' αὐτὸν Κομμαγηνῆς μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος, Ἐμεσῶν δὲ Σαμψιγέραμος, καὶ Κότυς (τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας οὗτος ἐβασίλευσε), καὶ Πολέμων τὴν Πόντου κεκτημένος δυναστείαν, Ἡρώδης τε· οὗτος ἀδελφὸς ἦν αὐτοῦ, ἦρχε δὲ τῆς Χαλκίδος. <339> ὡμίλησε δὲ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς καὶ φιλοφρονήσεις ὡς μάλιστα διαδεῖξαι φρο-

νήσεως ὕψος, καὶ διὰ τοῦτό γε δοκῶν δικαίως τῇ τῶν βασιλέων παρουσίᾳ τετιμῆσθαι. ⟨340⟩ *ἀλλὰ γὰρ τούτων διατριβόντων ἔτι παρ' αὐτῷ Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. πρὸς Ῥωμαίους οὖν* ⟨*τὸ*⟩ *τιμητικὸν τηρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σταδίους ἑπτὰ προῆλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δ' ἄρα ἔμελλε τῆς πρὸς τὸν Μάρσον ἀρχὴ γενήσεσθαι διαφορᾶς.* ⟨341⟩ *συγκαθεζομένους γὰρ ἐπὶ τῆς ἀπήνης ἐπήγετο τοὺς ἄλλους βασιλέας· Μάρσῳ δ' ἡ τούτων ὁμόνοια καὶ μέχρι τοσοῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους ὑπωπτεύθη, συμφέρειν οὐχ ὑπολαμβάνοντι Ῥωμαίοις δυναστῶν τοσούτων συμφρόνησιν. εὐθὺς οὖν ἑκάστῳ τῶν ἐπιτηδείων τινὰ πέμπων ἐπέστελλεν ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ δίχα μελλήσεως ἀπέρχεσθαι.* ⟨342⟩ *ταῦτ' Ἀγρίππας ἀνιαρῶς ἐξεδέχετο, καὶ Μάρσῳ μὲν ἐκ τούτου διαφόρως ἔσχε, τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ Ματθίαν ἀφελόμενος ἀντ' αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα Ἐλιωναῖον τὸν τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα.*

⟨343⟩ *τρίτον δ' ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης* 2
Ἰουδαίας πεπλήρωτο, καὶ παρῆν εἰς πόλιν Καισάρειαν, ἣ πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. συνετέλει δ' ἐνταῦθα θεωρίας εἰς τὴν Καίσαρος τιμήν, ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτήν τινα ταύτην ἐνιστάμενος· καὶ παρ' αὐτὴν ἤθροιστο τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐν τέλει καὶ προβεβηκότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. ⟨344⟩ *δευτέρᾳ δὲ τῶν θεωριῶν ἡμέρᾳ στολὴν ἐνδὺς ἐξ ἀργύρου πεποιημένην πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον τὴν ὑφὴν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα ταῖς πρώταις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς θαυμασίως ἀπέστιλβε, μαρμαίρων τι φοβερὸν καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικῶδες.*

<345> εὐθὺς δ' οἱ κόλακες τὰς οὐδ' ἐκείνῳ πρὸς ἀγαθοῦ ταῖς ἀληθείαις ἄλλος ἄλλοθεν φωνὰς ἀνεβόων, θεὸν προσαγορεύοντες, 'εὐμενής τ' εἴης' ἐπιλέγοντες. 'εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τοὐντεῦθεν κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν.' <346> οὐκ ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεύς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβοῦσαν ἀπετρίψατο. ἀνακύψας δ' οὖν μετ' ὀλίγον τὸν βουβῶνα τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθιζόμενον εἶδεν ἐπὶ σχοινίου τινός, ἄγγελόν τε τοῦτον εὐθὺς ἐνόησε κακῶν εἶναι τὸν καί ποτε τῶν ἀγαθῶν γενόμενον, καὶ διακάρδιον ἔσχεν ὀδύνην. ἄθρουν δ' αὐτῷ τῆς κοιλίας προσέφυσεν ἄλγημα, μετὰ σφοδρότητος ἀρξάμενον. <347> ἀναθορὼν οὖν πρὸς τοὺς φίλους 'ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγώ' φησίν 'ἤδη καταστρέφειν ἐπιτάττομαι τὸν βίον, παραχρῆμα τῆς εἱμαρμένης τὰς ἄρτι μου κατεψευσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης, καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν ἤδη θανεῖν ἀπάγομαι. δεκτέον δὲ τὴν πεπρωμένην ᾗ θεὸς βεβούληται· καὶ γὰρ βεβιώκαμεν οὐδαμῇ φαύλως ἀλλ' ἐπὶ τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος.' <348> ταῦθ' ἅμα λέγων ἐπιτάσει τῆς ὀδύνης κατεπονεῖτο. μετὰ σπουδῆς οὖν εἰς τὸ βασίλειον ἐκομίσθη, καὶ διῇξε λόγος εἰς πάντας ὡς ἔχοι τοῦ τεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. <349> ἡ πληθὺς δ' αὐτίκα σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐπὶ σάκκων καθεσθεῖσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως· οἰμωγῆς δὲ πάντ' ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δ' ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος καὶ κάτω βλέπων αὐτοὺς πρηνεῖς προσπίπτοντας, ἄδακρυς οὐδ' αὐτὸς διέμενε. <350> συνεχῶς δ' ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ γενέσεως ἄγων πεντηκοστὸν

ἔτος καὶ τέταρτον, τῆς βασιλείας δ' ἕβδομον. ⟨351⟩ τέτταρας μὲν οὖν ἐπὶ Γαΐου Καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτούς, τῆς Φιλίππου μὲν τετραρχίας εἰς τριετίαν ἄρξας, τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τὴν Ἡρώδου προσειληφώς, τρεῖς δ' ἐπιλαβὼν ἐπὶ τῆς Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τῶν τε προειρημένων ἐβασίλευσε καὶ τὴν Ἰουδαίαν προσέλαβε, Σαμάρειάν τε καὶ Καισάρειαν. ⟨352⟩ προσωδεύσατο δ' ὅτι πλείστας αὐτῶν προσφοράς, διακοσίας ἐπὶ χιλίαις μυριάδας. πολλὰ μέντοι προσεδανείσατο· τῷ γὰρ φιλόδωρος εἶναι δαψιλέστερα τῶν προσιόντων ἀνήλισκεν· ἦν δ' ἀφειδὲς αὐτοῦ τὸ φιλότιμον.

⟨353⟩ ἀγνοουμένης γε μὴν τοῖς πλήθεσι τῆς ἐκπνοῆς 3
αὐτοῦ, συμφρονήσαντες Ἡρώδης θ' ὁ τῆς Χαλκίδος δυναστεύων καὶ Ἑλκίας ὁ ἔπαρχος καὶ φίλος τοῦ βασιλέως Ἀρίστωνα ἔπεμψαν, τῶν ὑπηρετῶν τὸν ἐπιτηδειότατον, καὶ Σίλαν (ἐχθρὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς) ἀπέσφαξαν ὡς δὴ τοῦ βασιλέως κελεύσαντος.

⟨354⟩ Ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τρόπῳ τοι- 9
ούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον· γένει δ' αὐτῷ κατελέλειπτο υἱὸς μὲν Ἀγρίππας, ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον, τρεῖς δὲ θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν Ἡρώδῃ τοῦ πατρὸς ἀδελφῷ γεγάμητο Βερενίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα, παρθένοι δ' ἦσαν αἱ δύο, Μαριάμμη τε καὶ Δρούσιλλα, δεκέτης μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξέτης δὲ Δρούσιλλα· ⟨355⟩ καθωμολόγηντο δ' ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον Ἰουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ τοῦ Χελκίου παιδὶ Μαριάμμη, Δρούσιλλα δ' Ἐπιφάνει· τοῦ δὲ τῆς Κομμαγηνῆς βασιλέως Ἀντιόχου υἱὸς ἦν οὗτος. ⟨356⟩ ἀλλὰ γὰρ ὅτ' ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν Ἀγρίππας, Καισαρεῖς καὶ Σεβαστηνοὶ

§ 354 cf. Bell. Iud. II 11, 6.

τῶν εὐποιιῶν αὐτοῦ λαθόμενοι τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν· ⟨357⟩ βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀπρεπεῖς λέγεσθαι, καὶ ὅσοι στρατευόμενοι τότ' ἔτυχον (συχνοὶ δ' ἦσαν) οἴκαδ' ἀπῆλθον, καὶ τοὺς ἀνδριάντας τῶν τοῦ βασιλέως θυγατέρων ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ἐπὶ τῶν τεγῶν ὡς δυνατὸν ἦν ἐφύβριζον, ἀσχημονέστερα διηγήσεως δρῶντες. ⟨358⟩ ἔν τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμενοι τόποις πανδήμους ἑστιάσεις ἐπετέλουν, στεφανούμενοι καὶ μυριζόμενοι καὶ σπένδοντες τῷ Χάρωνι, προπόσεις τε τῆς τοῦ βασιλέως ἐκπνοῆς ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ⟨359⟩ ἀμνήμονες δ' ἦσαν οὐκ Ἀγρίππα μόνον χρησαμένου πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, ἀλλὰ καὶ τοῦ πάππου δὲ Ἡρώδου, ὅτι τὰς πόλεις ἐκεῖνος αὐτοῖς ἔκτισε λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν.

2 *⟨360⟩ ὁ δὲ τοῦ τεθνεῶτος υἱὸς Ἀγρίππας ἐπὶ Ῥώμης ἦν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, τρεφόμενος παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι. ⟨361⟩ πυθόμενός γε μὴν Καῖσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν Ἀγρίππας, Σεβαστηνοὶ δὲ καὶ Καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτόν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν, ἐπὶ δὲ τοὺς ἀχαριστήσαντας ὠργίσθη. ⟨362⟩ πέμπειν οὖν εὐθέως ὥρμητο τὸν νεώτερον Ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν διαδεξόμενον, ἅμα βουλόμενος ἐμπεδοῦν τοὺς ὀμωμομένους ὅρκους. ἀλλὰ τῶν ἐξελευθέρων καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοὺς παιδὸς ἐκβεβηκότι χρόνους ἐπιτρέπειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τῆς διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, καὶ τελείῳ δ' εἶναι βαρὺ βάσταγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοὺς εἰκότα λέγειν ὁ Καῖσαρ. ⟨363⟩ ἔπαρχον οὖν*

τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε Κούσπιον Φᾶδον, τῷ κατοιχομένῳ διδοὺς τιμὴν τὸ μὴ Μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς τὸ βασίλειον αὐτῷ, ἐπεὶ διάφορον τοῦτον ἐγνώκει. ⟨364⟩ *πρὸ πάντων δ᾽ ἐπέστειλε τῷ Φάδῳ Καισαρεῦσι καὶ Σεβαστηνοῖς ἐπιπλῆξαι τῆς εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως καὶ παροινίας εἰς τὰς ἔτι ζώσας,* ⟨365⟩ *τὴν ἴλην δὲ τῶν Καισαρέων καὶ τῶν Σεβαστηνῶν καὶ τὰς πέντε σπείρας εἰς Πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο· τῶν δ᾽ ἐν Συρίᾳ Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἐπιλέξαι στρατιώτας κατ᾽ ἀριθμούς, καὶ τὸν ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον.* ⟨366⟩ *οὐ μὴν οἱ κελευσθέντες μετέστησαν· πρεσβευσάμενοι γὰρ Κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο καὶ μένειν ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐπέτυχον· οἳ καὶ τοῖς ἐπιοῦσι χρόνοις τῶν μεγίστων Ἰουδαίοις ἐγένοντο συμφορῶν ἀρχή, τοῦ κατὰ Φλῶρον πολέμου σπέρματα βαλόντες. ὅθεν Οὐεσπασιανὸς κρατήσας, ὡς μετ᾽ ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήγαγεν αὐτοὺς τῆς ἐπαρχίας.*

ΒΙΒΛΟΣ ΕΙΚΟΣΤΗ.

1 ⟨1⟩ *Τελευτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει Μάρσῳ διάδοχον Κλαύδιος Καῖσαρ Κάσσιον Λογγῖνον, μνήμῃ τῇ τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ διὰ γραμμάτων ὑπ' αὐτοῦ περιόντος ἀξιωθεὶς μηκέτι Μάρσον τῶν κατὰ τὴν Συρίαν πραγμάτων προΐστασθαι. ⟨2⟩ Φᾶδος δ' ὡς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπίτροπος ἀφίκετο, καταλαμβάνει στασιάσαντας τοὺς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ἰουδαίους πρὸς Φιλαδελφηνοὺς περὶ ὅρων κώμης Μιᾶς λεγομένης, πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆς Περαίας χωρὶς γνώμης τῆς τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν Φιλαδελφηνῶν διαφθείρουσι. ⟨3⟩ ταῦτα πυθόμενον τὸν Φᾶδον σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῷ παραλίποιεν, εἴπερ ὑπὸ τῶν Φιλαδελφηνῶν ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειαν. ⟨4⟩ λαβὼν οὖν τρεῖς τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς καὶ τῆς στάσεως αἰτίους, δῆσαι προσέταξεν· ⟨5⟩ εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν ἀνεῖλεν (Ἀννίβας δ' ἦν ὄνομα τούτῳ), Ἀμαράμῳ δὲ καὶ Ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ φυγὴν ἐπέβαλεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ Θολομαῖος ὁ ἀρχιληστὴς μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτόν, διατεθεικὼς μέγιστα κακὰ τὴν Ἰδουμαίαν καὶ τοὺς Ἄραβας. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων πᾶσα τοὐντεῦθεν ἥ τε*

Ἰουδαίᾳ καὶ Ἀραβίᾳ φροντίδι καὶ προνοίᾳ τῇ Φάδου· ⟨6⟩ ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρώτους τῶν Ἱεροσολυμιτῶν κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος παρήνεσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα καὶ τὴν ἱερὰν στολήν, ἣν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν Ἀντωνίαν, ἥπερ ἐστὶ φρούριον, καταθέσθαι, κεισομένην ὑπὸ τῇ Ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. ⟨7⟩ οἱ δ' ἀντιλέγειν μὲν τοῖς ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος λεγομένοις οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δ' ὅμως τόν τε Φᾶδον καὶ τὸν Λογγῖνον (ἀφίκετο γὰρ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν φόβῳ τοῦ μὴ διὰ τὰ προστάγματα Φάδου τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκασθείη) πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἐπιτρέψαι πρέσβεις ὡς Καίσαρα πέμψαι τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, εἶτα δὲ περιμεῖναι ἕως ἂν γνῶσι τί πρὸς ταῦτα Κλαύδιος ἀποκρίναιτο. ⟨8⟩ οἱ δ' ἐπιτρέψειν αὐτοῖς ἔφασαν ἀποστεῖλαι τοὺς πρέσβεις, εἰ λάβοιεν αὐτῶν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δ' ἑτοίμως ἐκείνων καὶ δόντων ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις. ⟨9⟩ παραγενομένων δ' εἰς τὴν Ῥώμην αὐτῶν γνοὺς ὁ νεώτερος Ἀγρίππας, ὁ τοῦ τετελευτηκότος παῖς, καθ' ἣν ἥκουσιν αἰτίαν, (ἐτύγχανε δ' ὢν παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον εἴπομεν) παρακαλεῖ τὸν Καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς Ἰουδαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ 2
Φάδῳ περὶ τούτων ἐπιστεῖλαι. ⟨10⟩ καλέσας δὲ Κλαύδιος τοὺς πρέσβεις ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς Ἀγρίππᾳ χάριν εἰδέναι (ταῦτα γὰρ ἐκείνου ποιεῖν ἀξιώσαντος), ἐπί τε ταῖς ἀποκρίσεσι τοιαύτην ἐπιστολὴν ἔδωκε. ⟨11⟩ ʽΚλαύδιος Καῖσαρ Γερμανικός,

δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ πέμπτον, ὕπατος ἀποδεδειγμένος τὸ τέταρτον, αὐτοκράτωρ τὸ δέκατον, πατὴρ πατρίδος, Ἱεροσολυμιτῶν ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ, Ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ⟨12⟩ *Ἀγρίππα τοῦ ἐμοῦ, ὃν ἐγὼ ἔθρεψα καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ εὐσεβέστατον ὄντα, προσαγαγόντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρέσβεις, εὐχαριστοῦντας ἐφ' ᾗ πεποίημαι τοῦ ἔθνους ὑμῶν κηδεμονίᾳ, καὶ αἰτησαμένων σπουδαίως καὶ φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα καὶ τὸν στέφανον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν εἶναι, συγχωρῶ, καθὼς ὁ κράτιστος καί μοι τιμιώτατος Οὐιτέλλιος ἐποίησε.* ⟨13⟩ *συγκατεθέμην δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον διὰ τὸ ἐμαυτοῦ εὐσεβὲς καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους κατὰ τὰ πάτρια θρησκεύειν, ἔπειτα εἰδὼς ὅτι καὶ αὐτῷ βασιλεῖ Ἡρώδῃ καὶ Ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὴν πρὸς ἐμαυτὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν περὶ ὑμᾶς γινώσκω σπουδήν, πάνυ χαριοῦμαι ταῦτα ποιήσας, πρὸς οὓς ἔστι μοι πλεῖστα δίκαια φιλίας κρατίστους ὄντας κἀμοὶ τιμίους. ἔγραψα δὲ περὶ τούτων καὶ Κουσπίῳ Φάδῳ τὠμῷ ἐπιτρόπῳ.* ⟨14⟩ *οἱ τὰ γράμματα κομίζοντες Κορνήλιος Κέρωνος, Τρύφων Θευδίωνος, Δωρόθεος Ναθαναήλου, Ἰωάννης Ἰωάννου. ἐγράφη πρὸ τεσσάρων καλανδῶν Ἰουλίου ἐπὶ ὑπάτων Ῥούφου καὶ Πομπηίου Σιλουανοῦ.'*

3 ⟨15⟩ *ᾐτήσατο δὲ καὶ Ἡρώδης ἀδελφὸς μὲν Ἀγρίππα τοῦ τετελευτηκότος, Χαλκίδος δὲ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμένος, Κλαύδιον Καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεὼ καὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν, πάντων τ' ἐπέτυχεν·* ⟨16⟩ *ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ Ἡρώδης μεθίστησι τῆς ἀρχιερωσύνης τὸν ἐπικαλού-*

*μενον Κανθηρᾶν, Ἰωσήπῳ τῷ τοῦ Καμεὶ ἀντ᾽ ἐκείνου
τὴν διαδοχὴν τῆς τιμῆς παρασχόμενος.*

⟨17⟩ *κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τῶν Ἀδιαβηνῶν* 2
*βασιλὶς Ἑλένη καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης εἰς τὰ Ἰου-
δαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν.*
⟨18⟩ *Μονόβαζος ὁ τῶν Ἀδιαβηνῶν βασιλεύς, ᾧ καὶ
Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν, τῆς ἀδελφῆς Ἑλένης ἁλοὺς ἔρωτι
πρὸς γάμων κοινωνίαν ἄγεται, καὶ κατέστησεν ἐγκύ-
μονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαστρὶ τῆς γυναικὸς
τὴν χεῖρα προσαναπαύσας, ἡνίκα καθύπνωσε, φωνῆς
τινος ἔδοξεν ἀκούειν κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τοῦ νη-
δύος τὴν χεῖρα καὶ μὴ θλίβειν τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος,
θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχὸν καὶ τέλους εὐτυχοῦς
τευξόμενον.* ⟨19⟩ *ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς,
εὐθὺς διεγερθεὶς ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γεννώ-
μενον τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπεκάλεσεν.* ⟨20⟩ *ἦν δ᾽ αὐτῷ
Μονόβαζος τούτου πρεσβύτερος ἐκ τῆς Ἑλένης γενό-
μενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν· τὴν μέν-
τοι πᾶσαν εὔνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν Ἰζάτην ἔχων
φανερὸς ἦν.* ⟨21⟩ *φθόνος δὴ τοὐντεῦθεν τῷ παιδὶ* 2
*παρὰ τῶν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, κἀκ τούτου
μῖσος ηὔξετο, λυπουμένων ἁπάντων ὅτι τὸν Ἰζάτην
αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμῴη.* ⟨22⟩ *ταῦτα δὲ καίπερ
σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ ἐκείνοις μὲν συνεγίγνω-
σκεν ὡς μὴ διὰ κακίαν αὐτὸ πάσχουσιν, ἀλλ᾽ ᾗ τῷ
παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιοῦν εὐνοίας τυγ-
χάνειν· τὸν δὲ νεανίσκον (σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει περὶ
αὐτῷ μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι) πολ-
λοῖς δωρησάμενος πρὸς Ἀβεννήριγον ἐκπέμπει τὸν
Σπασίνου χάρακος βασιλέα, παρακατατιθέμενος ἐκείνῳ
τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν.* ⟨23⟩ *ὁ δὲ Ἀβεννήριγος*

ἀσμένως τε δέχεται τὸν νεανίαν, καὶ διὰ πολλῆς ἄγων εὐνοίας γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα (Συμαχὼ δ' ἦν ὄνομα ταύτῃ) δίδωσι, δωρεῖται δὲ χώραν αὐτῷ ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους.

3 *⟨24⟩ Μονόβαζος δ' ἤδη γηραιὸς ὢν καὶ τοῦ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τῷ παιδὶ πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι Καρρῶν λεγομένην. ⟨25⟩ φέρειν δ' ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθή· ἔστι δ' ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος ᾗ Νῶεον ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασεσῶσθαι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ἐπιδείκνυται. ⟨26⟩ διέτριβεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ᾗ δ' ἐξέλιπεν ἡμέρᾳ τὸν βίον ὁ Μονόβαζος, ἡ βασιλὶς Ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας καὶ τοὺς τῆς βασιλείας σατράπας καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις πεπιστευμένους· ⟨27⟩ οἷς ἀφικομένοις 'ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνήρ' εἶπε 'τῆς βασιλείας αὐτῷ διάδοχον Ἰζάτην ηὔξατο γενέσθαι καὶ τοῦτον ἄξιον ἔκρινεν, οὐδ' ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ, περιμένω δ' ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν· μακάριος γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἑνὸς ἀλλὰ παρὰ πλειόνων καὶ ἑκουσίως βουλομένων τὴν ἀρχὴν λαμβάνων.' ⟨28⟩ ἡ μὲν ταῦτ' εἶπεν ἐπὶ πείρᾳ τοῦ τί φρονοῖεν οἱ συγκληθέντες· οἱ δ' ἀκούσαντες πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτ' ἔφασαν τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χαίροντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκριθέντι τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὰς εὐχὰς τὰς ἁπάντων. ⟨29⟩ βούλεσθαί τ' ἔφασαν προαποκτεῖναι πρῶτον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς ὑπὲρ τοῦ*

τὴν ἀρχὴν Ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας κατασχεῖν· φθαρέντων γὰρ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γιγνόμενον. ⟨30⟩ πρὸς ταῦθ' ἡ Ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὴν καὶ τὸν Ἰζάτην εὐνοίας ἔχειν, παρακαλεῖ δ' ὅμως ἐπισχεῖν τὴν περὶ τῆς ἀναιρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι ἂν Ἰζάτης παραγενόμενος συνδοκιμάσῃ. ⟨31⟩ οἳ δ' ἐπεὶ ἀνελεῖν ᾗ ἐβουλεύσαντο οὐκ ἔπεισαν, φυλάττειν αὐτοὺς δεσμίους παρῄνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν· συνεβούλευον δ' αὐτῇ μεταξὺ προστήσασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον, ᾧ μάλιστα πιστεύοι. ⟨32⟩ πείθεται τούτοις ἡ Ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα Μονόβαζον βασιλέα, περιθεῖσα τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τοῦ πατρὸς δακτύλιον τήν τε σαμψήραν ὀνομαζομένην παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε τὴν βασιλείαν παρῄνεσε μέχρι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ παρουσίας. ⟨33⟩ ἧκε δ' οὗτος ταχέως, ἀκούσας τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν Μονόβαζον ὑπεκστάντα τῆς ἀρχῆς αὐτῷ.

⟨34⟩ καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ Ἰζάτης ἐν τῷ Σπασίνου 4
χάρακι διέτριβεν, Ἰουδαῖός τις ἔμπορος, Ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν σεβεῖν ὡς Ἰουδαίοις πάτριον ἦν· ⟨35⟩ καὶ δὴ δι' αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τῷ Ἰζάτῃ κἀκεῖνον ὁμοίως συνανέπεισε, μετακληθέντι θ' ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν Ἀδιαβηνὴν συνεξῆλθε κατὰ πολλὴν ὑπακούσας δέησιν. συνεβεβήκει δὲ καὶ τὴν Ἑλένην, ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς Ἰουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τοὺς ἐκείνων μετακεκομίσθαι νόμους. ⟨36⟩ ὁ δὲ Ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ἀφικόμενος εἰς τὴν

Ἀδιαβηνὴν καὶ θεασάμενος τούς τ' ἀδελφοὺς καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέραινε τῷ γεγονότι, ⟨37⟩ καὶ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικακοῦντας ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς μὲν ὁμηρεύσοντας μετὰ τέκνων εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμψε Κλαυδίῳ Καίσαρι, τοὺς δὲ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλεν. ⟨38⟩ πυθόμενος δὲ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς Ἰουδαίων ἔθεσιν, ἔσπευσε καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μετατίθεσθαι, νομίζων τε μὴ ἂν εἶναι βεβαίως Ἰουδαῖος
5 *εἰ μὴ περιτέμοιτο, πράττειν ἦν ἕτοιμος. ⟨39⟩ μαθοῦσα δ' ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, ἐπιφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα· βασιλέα γὰρ εἶναι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας ὅτι ξένων ἐπιθυμήσειε καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν, οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῶν Ἰουδαίου. ⟨40⟩ καὶ ἡ μὲν ταῦτ' ἔλεγε καὶ παντοίως ἐκώλυεν, ὁ δ' εἰς τὸν Ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. τοῦ δὲ τῇ μητρὶ συμφάσκοντος καὶ συναπειλήσαντος ὡς εἰ μὴ πείθοι, καταλιπὼν ἄπεισιν· ⟨41⟩ (δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τοῦ πράγματος ἐκδήλου πᾶσι γενομένου κινδυνεύσειε τιμωρίαν ὑποσχεῖν ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων καὶ διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ ἀπρεπῶν ἔργων γενόμενος· δύνασθαι δ' αὐτὸν ἔφη καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴ γε πάντως κέκρικε ζηλοῦν τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων· τοῦτο γὰρ εἶναι κυριώτερον τοῦ περιτέμνεσθαι), ⟨42⟩ συγγνώμην δ' ἕξειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος μὴ πράξαντι τοὔργον δι' ἀνάγκην καὶ τὸν ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείσθη μὲν τότε τούτου τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς, ⟨43⟩ μετὰ ταῦτα δέ (τὴν γὰρ ἐπιθυμίαν*

οὐκ ἐξεβεβλήκει παντάπασιν) Ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀφικόμενος, Ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, προετρέψατο πρᾶξαι τοὖργον. ⟨44⟩ ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτόν, καὶ κατέλαβε τὸν Μωυσέος νόμον ἀναγιγνώσκοντα, ʽλανθάνειςʼ εἶπεν, ʽὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους καὶ δι' αὐτῶν τὸν θεὸν ἀδικῶν· οὐ γὰρ ἀναγιγνώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτούς, ἀλλὰ καὶ πρότερον τὰ προσταττόμενα ποιεῖν ὑπ' αὐτῶν. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μενεῖς; ⟨45⟩ ἀλλ' εἰ μήπω τὸν περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ἐστιν ἡ εὐσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι.ʼ ⟨46⟩ ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς οὐχ ὑπερεβάλετο τὴν πρᾶξιν, μεταστὰς δ' εἰς ἕτερον οἴκημα καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος τὸ προσταχθὲν ἐπετέλει, καὶ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν ἐσήμηνεν αὐτὸς πεπραχέναι τοὖργον. ⟨47⟩ τοὺς δ' ἔκπληξις εὐθὺς ἔλαβε καὶ φόβος οὔτι μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνεύσειε μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀνασχομένων τῶν ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῶν ἄνδρα τῶν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν, κινδυνεύσειαν δὲ καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς τοῦ πραχθέντος ἐνεχθείσης, ⟨48⟩ θεὸς δ' ἦν ὁ κωλύσων ἄρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλος· πολλοῖς γὰρ αὐτόν τε τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδύνοις καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν παρασχών, ἐπιδεικνὺς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι καὶ μόνῳ πεπιστευκόσιν ὁ καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας.

⟨49⟩ ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν, ʽΕλένη 6
δ' ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν

βασιλείαν εἰρηνευόμενα, τὸν δ' υἱὸν αὐτῆς μακάριον καὶ παρὰ πᾶσι ζηλωτὸν καὶ τοῖς ἀλλοεθνέσι διὰ τὴν ἐκ θεοῦ πρόνοιαν, ἐπιθυμίαν ἔσχεν εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομένη τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις περιβόητον ἱερὸν τοῦ θεοῦ προσκυνῆσαι καὶ χαριστηρίους θυσίας προσενεγκεῖν, ἐδεῖτό τε τοῦ παιδὸς ἐπιτρέψαι. ⟨50⟩ τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ παρακαλούσῃ κατανεύσαντος καὶ πολλὴν παρασκευὴν τῶν εἰς τὴν ἀποστολὴν ἑτοιμασαμένου καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος καταβαίνει εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, προπέμποντος ἐπὶ πολὺ τοῦ παιδός. ⟨51⟩ γίγνεται δ' αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς Ἱεροσολυμίταις καὶ εἰς τὰ μάλιστα χρησίμη· λιμοῦ γὰρ αὐτῶν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασιλὶς Ἑλένη πέμπει τινὰς τῶν ἑαυτῆς τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν πολλῶν σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δ' εἰς Κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἴσοντας, ⟨52⟩ ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφήν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην εἰς ἀεὶ διαβοωμένην τῆς εὐποιίας ταύτης εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. ⟨53⟩ πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, ἃ τοῖς ἐνδεέσι διανεμηθέντα πολλοὺς τῆς ἐκ τοῦ λιμοῦ σφοδροτάτης ἀνάγκης ἀνεκτήσατο. ἀλλὰ γὰρ ἃ τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπρακται, καὶ ὅσοι τούτοις ἐκ ταύτης πόροι συνελέγησαν, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν.

3 ⟨54⟩ ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Ἀρτάβανος αἰσθόμενος τοὺς αὐτοῦ σατράπας ἐπιβουλὴν ἐπ' αὐτὸν συντεθεικότας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐχ ὁρῶν ἔγνω

πρὸς Ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχήν, εἰ δυνηθείη. ⟨55⟩ καὶ δὴ ἀφικνεῖται ὡς αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ἰζάτῃ καθ' ὁδόν, ⟨56⟩ αὐτὸς μὲν σαφῶς ἐκεῖνον ἐπιστάμενος, ὑπ' Ἰζάτου δ' οὐ γιγνωσκόμενος. καὶ πλησίον παραστὰς πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν αὐτόν, εἶτα 'βασιλεῦ' φησί, 'μὴ περιίδῃς με τὸν σὸν ἱκέτην, μηδ' ὑπερηφανήσῃς δεομένου· ταπεινὸς γὰρ ἐκ μεταβολῆς γενόμενος καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς ἐπικουρίας χρῄζω. ⟨57⟩ βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὴν εἶναι τὴν συμφορὰν νόμισον, καὶ τὴν ἐμὴν ὑπὲρ σαυτοῦ πρόνοιαν· ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδικήτου περιοφθέντος ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ καὶ κατὰ τῶν ἄλλων βασιλέων.' ⟨58⟩ ὃ μὲν ταῦτ' ἔλεγε δακρύων καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων· ὁ δὲ Ἰζάτης ὡς ἤκουσε τοὔνομα καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ παρεστῶτα καὶ ποτνιώμενον τὸν Ἀρτάβανον, κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου ὀξέως, ⟨59⟩ καί 'θάρρησον' εἶπεν, 'ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀνήκεστον· ταχεῖα γὰρ ἔσται τῆς παρούσης λύπης ἡ μεταβολή. φίλον δ' ἐμὲ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττω τῆς ἐλπίδος· ἢ γὰρ εἰς τὴν Πάρθων σε καταστήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς ἐκστήσομαι.'

⟨60⟩ ταῦτ' εἰπὼν ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν ἵππον τὸν 2
Ἀρτάβανον, παρείπετο δ' αὐτὸς πεζός, τιμὴν ἀπονέμων ταύτην ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος δ' ὁ Ἀρτάβανος βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεστῶσαν αὐτῷ τύχην [καὶ τιμὴν] ἐπωμόσατο ἦ μὴν καταβήσεσθαι μὴ ἐκείνου πάλιν ἀναβάντος καὶ προηγουμένου. ⟨61⟩ ὁ

δὲ πεισθεὶς ἐπὶ τὸν ἵππον ἥλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἔν τε συνεδρίαις καὶ ταῖς περὶ τὰς ἑστιάσεις προκατακλίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ τῆς τύχης ἀποβλέπων ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, καί τι καὶ λογισμῷ διδοὺς ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. <62> *γράφει τε πρὸς τοὺς Πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν Ἀρτάβανον ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τῆς τῶν πεπραγμένων ἀμνηστίας δεξιὰν καὶ ὅρκους καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ.* <63> *τῶν δὲ Πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δύνασθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ πεπιστευκέναι (Κίνναμος δ' ἦν ὄνομα τῷ παρειληφότι) καὶ δεδοικέναι μὴ στάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ,* <64> *μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ Κίνναμος ταύτην αὐτὸς γράφει τῷ Ἀρταβάνῳ (τέθραπτο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει δ' ἦν καλὸς κἀγαθός) παρακαλῶν αὐτὸν πιστεύσαντα παραγενέσθαι τὴν ἀρχὴν ἀποληψόμενον τὴν αὐτοῦ.* <65> *καὶ ὁ Ἀρτάβανος πιστεύσας παρῆν. ὑπαντᾷ δ' αὐτῷ ὁ Κίνναμος, καὶ προσκυνήσας βασιλέα τε προσαγορεύσας περιτίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα*
3 *ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ.* <66> *καὶ Ἀρτάβανος οὕτω δι' Ἰζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσταται, πρότερον αὐτῆς ἐκπεσὼν διὰ τοὺς μεγιστᾶνας. οὐκ ἐγένετο μὴν ἀμνήμων τῶν εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, ἀλλ' ἀντιδωρεῖται τὸν Ἰζάτην ταῖς μεγίσταις τιμαῖς παρ' αὐτοῖς·* <67> *τήν τε γὰρ τιάραν ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν καὶ ἐπὶ χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ἐστὶ γέρα καὶ σημεῖα τῶν Πάρθων βασιλέων.* <68> *ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ κἀγαθήν, τῆς τοῦ Ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμόμενος· Νίσιβις δ' ἐστὶν*

ὄνομα τῇ γῇ, καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον Μακεδόνες ἔκτισαν πόλιν Ἀντιόχειαν, ἣν Ἐπιμυγδονίαν προσηγόρευσαν.

⟨69⟩ ταύταις μὲν δὴ ταῖς τιμαῖς ὁ Ἰζάτης ὑπὸ 4 τοῦ τῶν Πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη, μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον Ἀρτάβανος τελευτᾷ, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ Ὀαρδάνῃ καταλιπών. οὗτος δὴ πρὸς Ἰζάτην ἀφικόμενος ἠξίου αὐτόν, μέλλων πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἐκφέρειν, συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἑτοιμάζειν. ⟨70⟩ οὐ μὴν ἔπειθεν· ὁ γὰρ Ἰζάτης τὴν Ῥωμαίων δύναμίν τε καὶ τύχην ἐπιστάμενος ἀδυνάτοις αὐτὸν ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. ⟨71⟩ ἔτι δὲ πεπομφὼς πέντε μὲν τὸν ἀριθμὸν υἱούς, τὴν ἡλικίαν νέους, γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάτριον καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τὴν δὲ μητέρα προσκυνήσουσαν τὸ ἱερόν, ὡς προεῖπον, ὀκνηρότερος ἦν, καὶ τὸν Ὀαρδάνην ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς Ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, διὰ τούτων οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν καὶ παύσειν ἐπιθυμοῦντα τῆς ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. ⟨72⟩ παροξυνθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις ὁ Πάρθος πόλεμον εὐθὺς πρὸς Ἰζάτην κατήγγειλεν, οὐ μὴν ἔλαβεν οὐδὲ τῆς ἐπὶ τούτῳ στρατείας ὄνησιν, τοῦ θεοῦ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ὑποτεμόντος. ⟨73⟩ μαθόντες γὰρ οἱ Πάρθοι τὴν διάνοιαν τοῦ Ὀαρδάνου καὶ ὡς ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύσειν ἔκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τἀδελφῷ Κοτάρδῃ παρέδοσαν. ⟨74⟩ καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἐξ ἐπιβουλῆς τελευτήσαντα διαδέχεται Ὀολογέσης ὁ ἀδελφός, ὃς δὴ καὶ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυναστείας μεγάλας ἐπίστευσε, Πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ τὴν Μήδων, Τιριδάτῃ δὲ τῷ νεωτέρῳ τὴν Ἀρμενίαν.

4 <75> ὁ δὲ τοῦ Ἰζάτου ἀδελφὸς Μονόβαζος καὶ οἱ συγγενεῖς θεωροῦντες τὸν βασιλέα διὰ τὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ τῶν ἠθῶν χρηστότητα ζηλωτὸν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γεγενημένον, ἔσχον ἐπιθυμίαν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς Ἰουδαίων, καὶ τὴν ἔφεσιν εἰς πέρας ἐξήνεγκαν. <76> γίγνεται δ' ἡ πρᾶξις αὐτῶν κατάφωρος τοῖς ὑπηκόοις, κἀπὶ τούτῳ χαλεπήναντες οἱ μεγιστᾶνες καὶ ὀργίλως διατεθέντες οὐκ ἐφανέρουν μὲν τὴν ὀργήν, κατὰ νοῦν δ' ἔχοντες καιρὸν ἐπιτήδειον ἐζήτουν δίκην εἰσπράξασθαι παρ' αὐτῶν. <77> καὶ δὴ γράφουσι πρὸς Ἀβίαν τὸν Ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατεύσασθαι θελήσαντι κατὰ τοῦ παρ' αὐτοῖς βασιλέως. ἐπηγγέλλοντο δὲ καὶ περὶ τὴν πρώτην συμβολὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα· θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη. καὶ ὅρκοις τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν σπεύδειν τομῶς παρεκάλουν. <78> πείθεται δ' ὁ Ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν ἧκεν ἐπὶ τὸν Ἰζάτην μηδὲν μελλήσας. πρώτῃ δὲ τοῦ πολέμου προσβολῇ, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν Ἰζάτην ἐκ συνθήματος πάντες ὡς πανικῷ δείματι κατασχεθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐντρέψαντες ἔφευγον. <79> οὐ μὴν ὁ Ἰζάτης κατεπλάγη τὸ δρᾶμα, νοήσας δὲ προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγιστάνων γεγενῆσθαι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συντεταγμένους πρὸς τὸν Ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ, τῇ δ' ἐπιούσῃ συμβαλὼν πλείστους μὲν ἀπέκτεινε, πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασεν. <80> αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα διώκων εἴς τι φρούριον συνήλασεν Ἀρ-

σαμον καλούμενον, καὶ προσμαχεσάμενος καρτερῶς εἷλε τὸ φρούριον, διαρπάσας τε τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν (πολλὴ δ' ἦν) ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀδιαβηνήν, τὸν Ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα· περικαταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀνεῖλε, πρὶν εἰς χεῖρας συγκλεισθῆναι τοῦ Ἰζάτου.

2 ⟨81⟩ ἀποτυχόντες δὲ οἱ τῶν Ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τῆς πρώτης ἐπιχειρήσεως, παραδόντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ τῷ βασιλεῖ, οὐδ' ὣς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσι πάλιν Ὀολογέσῃ (βασιλεὺς δὲ Πάρθων οὗτος ἦν) παρακαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν Ἰζάτην, καταστῆσαι δ' αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην καὶ τῷ γένει Πάρθον· μισεῖν γὰρ τὸν ἑαυτῶν βασιλέα καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια αὐτοῖς, ξένων τ' ἐραστὴν ἐθῶν γενόμενον. ⟨82⟩ ταῦτ' ἀκούσας ὁ Πάρθος ἐπήρθη πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμήν, τὰς ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῷ δοθείσας τιμὰς ἔπεμψεν ἀπαιτῶν, ἀπειθήσαντι δὲ πόλεμον κατήγγελλεν. ⟨83⟩ ταράττεται δὲ τὴν ψυχὴν οὐχὶ μετρίως ὁ Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τῶν δωρεῶν ἐξίστασθαι, δοκοῦντι διὰ φόβον τοῦτο πρᾶξαι. ⟨84⟩ εἰδὼς δ' ὅτι καὶ ἀπολαβὼν ὁ Πάρθος τὰς τιμὰς οὐκ ἂν ἠρεμήσειεν, ἔκρινεν ἐπιτρέψαι τῷ κηδεμόνι θεῷ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον· ⟨85⟩ καὶ τοῦτον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, κατατίθεται μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὰ τῶν φρουρίων ἀσφαλέστατα, τὸν σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπίμπρησι τόν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτά τε προευτρεπισάμενος ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους. ⟨86⟩ παραγενομένου δὲ τοῦ Παρθυαίων βασιλέως μετὰ πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἱππέων

θᾶττον ἐλπίδος (ὥδευσε γὰρ συντόνως), βαλλομένου τε χάρακα πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τὴν Ἀδιαβηνὴν καὶ τὴν Μηδίαν ὁρίζοντι, τίθησι καὶ ὁ Ἰζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. <87> ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος παρὰ τοῦ Πάρθου πεμφθείς, ὃς τὴν Πάρθου δύναμιν ὅση τίς ἐστιν ἤγγελλεν, ἀπ' Εὐφράτου ποταμοῦ μέχρι Βάκτρων τοὺς ὅρους αὐτῆς τιθέμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. <88> ἠπείλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας ἀχάριστον περὶ δεσπότας τοὺς ἑαυτοῦ γενόμενον, καὶ ῥύεσθαι τῶν βασιλέως αὐτὸν χειρῶν οὐδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. <89> ταῦτα τοῦ ἀγγέλου φράσαντος, ὁ Ἰζάτης εἰδέναι μὲν τὴν Πάρθων δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γιγνώσκειν δ' οὖν ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλεγε κρείττω τὸν θεόν. καὶ τοιαύτην δοὺς τὴν ἀπόκρισιν ἐπὶ τὴν ἱκετείαν ἐτρέπετο τοῦ θεοῦ, χαμαί τε ῥίψας αὑτὸν καὶ σποδῷ τὴν κεφαλὴν καταισχύνας μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων <90> 'εἰ μὴ μάτην, ὦ δέσποτα κύριε, τῆς σῆς ἐγενόμην χρηστότητος, τῶν πάντων δὲ δικαίως μόνον δεσπότην καὶ πρῶτον ἥγημαι προνοητὴν καὶ κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνούμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς σῆς δυνάμεως κατατετολμήκασι καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι οὐ πεφρίκασιν.' <91> ὁ μὲν ταῦτ' ἐποτνιᾶτο δακρύων καὶ ὀδυρόμενος, ἐπήκοος δ' ὁ θεὸς ἐγίγνετο, καὶ κατ' ἐκείνην εὐθὺς τὴν νύκτα ἐν ᾗ ταῦτ' ἐκεῖνος ἐδεῖτο, δεξάμενος Οὀλογέσης ἐπιστολὰς ἐν αἷς ἐγέγραπτο Δαῶν καὶ Σακῶν χεῖρα μεγάλην, καταφρονήσασαν αὐτοῦ τῇ ἀποδημίᾳ, ἐπιστρατευσαμένην διαρ-

πάζειν τὴν Παρθυηνήν, ἄπρακτος ἀνέζευξεν εἰς τοὐπίσω. καὶ ὁ Ἰζάτης οὕτω κατὰ θεοῦ πρόνοιαν τὰς ἀπειλὰς τοῦ Πάρθου διαφεύγει.

⟨92⟩ μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον πεντηκοστὸν μὲν 3
καὶ πέμπτον ἀπὸ γενεᾶς πληρώσας ἔτος, τέταρτον δὲ πρὸς εἰκοστῷ δυναστεύσας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας καὶ θυγατέρας τοσαύτας καταστρέφει τὸν βίον· ⟨93⟩ τὴν μέντοι διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν Μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμειβόμενος αὐτὸν ὅτι κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πιστῶς φυλάξειεν αὐτῷ τὴν δυναστείαν. ⟨94⟩ ἡ δὲ μήτηρ Ἑλένη τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα στερομένην εὐσεβεστάτου παιδός, παραμυθίαν δ' ὅμως εἶχε τὴν διαδοχὴν ἀκούσασα εἰς τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔσπευδεν. παραγενομένη δ' εἰς τὴν Ἀδιαβηνὴν οὐ πολὺν Ἰζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον ἐπεβίωσεν, ἀλλὰ τῷ γήραι καὶ τῷ τῆς λύπης ἀλγήματι πιεζομένη ταχέως ἀπέψυξεν. ⟨95⟩ ὁ δὲ Μονόβαζος τά τ' ἐκείνης ὀστᾶ καὶ τὰ τἀδελφοῦ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα, θάψαι προσέταξεν ἐν ταῖς πυραμίσιν ἃς ἡ μήτηρ κατεσκευάκει, τρεῖς τὸν ἀριθμόν, τρία στάδια τῆς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας.

⟨96⟩ ἀλλὰ Μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσα κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν·
⟨97⟩ Φάδου δὲ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος γόης τις 5
ἀνήρ, Θευδᾶς ὄνομα, πείθει τὸν πλεῖστον ὄχλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ· προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ προστάγματι τὸν

§ 97 cf. Bell. Iud. II 11, 6.

ποταμὸν σχίσας δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν. καὶ ταῦτα λέγων πολλοὺς ἠπάτησεν. ⟨98⟩ *οὐ μὴν εἴασεν αὐτοὺς τῆς ἀφροσύνης ὄνασθαι Φᾶδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν· αὐτόν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα.*

⟨99⟩ *τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τοὺς Κουσπίου Φάδου τῆς ἐπιτροπῆς χρόνους ταῦτ'*
2 *ἐγένετο·* ⟨100⟩ *ἦλθε δὲ Φάδῳ Τιβέριος Ἀλέξανδρος διάδοχος, Ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ καὶ ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, γένει τε καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος τῶν ἐκεῖ καθ' αὐτόν, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς Ἀλεξάνδρου· τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ ἐνέμεινεν οὗτος ἔθεσιν.* ⟨101⟩ *ἐπὶ τούτου δὴ καὶ τὸν μέγαν λιμὸν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν συνέβη γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασιλὶς Ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις, ὡς προεῖπον.* ⟨102⟩ *πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ παῖδες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀνηρέθησαν, τοῦ τὸν λαὸν ἀπὸ Ῥωμαίων ἀποστήσαντος Κυρινίου τῆς Ἰουδαίας τιμητεύοντος, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, Ἰάκωβος καὶ Σίμων, οὓς ἀνασταυρῶσαι προσέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος.* ⟨103⟩ *ὁ δὲ τῆς Χαλκίδος βασιλεὺς Ἡρώδης, μεταστήσας τῆς ἀρχιερωσύνης Ἰώσηπον τὸν τοῦ Κεμεδῆ, τὴν διαδοχὴν τῆς τιμῆς Ἀνανίᾳ τῷ τοῦ Νεδεβαίου δίδωσιν.* ⟨104⟩ *Τιβερίῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ Κουμανὸς ἀφίκετο διάδοχος, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον Ἡρώδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀγρίππα ἀδελφός, ὀγδόῳ τῆς Κλαυδίου Καίσαρος ἀρχῆς ἔτει,*

καταλιπὼν τρεῖς υἱούς, Ἀριστόβουλον μὲν ὑπὸ τῆς πρώτης αὐτῷ τεχθέντα γυναικός, ἐκ Βερενίκης δὲ τῆς τἀδελφοῦ θυγατρὸς Βερενικιανὸν καὶ Ὑρκανόν· τὴν δ' ἀρχὴν αὐτοῦ Κλαύδιος Καῖσαρ Ἀγρίππᾳ τῷ νεωτέρῳ δίδωσι.

⟨105⟩ στάσεως δ' ἐμπεσούσης τῇ τῶν Ἱεροσολυ- 3
μιτῶν πόλει Κουμανοῦ τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πράγματα διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων. καὶ πρότερον ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ταῦτα συνέβη. ⟨106⟩ τῆς πάσχα γὰρ καλουμένης ἑορτῆς ἐνστάσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλῆς καὶ πανταχόθεν πληθύος συναχθείσης ἐπὶ τὴν ἑορτήν, δείσας ὁ Κουμανὸς μὴ νεώτερόν τι παρὰ τούτων προσπέσῃ, κελεύει τῶν στρατιωτῶν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τῶν τοῦ ἱεροῦ στοῶν ἑστάναι καταστελοῦντας τὸν νεωτερισμόν, εἰ ἄρα τις γένοιτο. ⟨107⟩ τοῦτο δὲ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔπραττον. ⟨108⟩ τετάρτῃ δ' ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς στρατιώτης τις ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο τῶν θεασαμένων ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς ὑβρίσθαι λεγόντων ἀλλὰ τὸν θεὸν ἠσεβῆσθαι. τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν Κουμανὸν ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτοῦ τὸν στρατιώτην καθεῖσθαι λέγοντες. ⟨109⟩ Κουμανὸς δ' ἀκούσας καὶ αὐτὸς οὐ μετρίως ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας, παρῄνει μέντοι παύσασθαι νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, μηδὲ στάσεις ἐξάπτειν καὶ ταραχάς. ⟨110⟩ μὴ πείθων δέ (μᾶλλον γὰρ ἐνέκειντο βλασφημοῦντες) κελεύει τὸ στράτευμα πάντας πανοπλίαν ἀναλαβόντας ἥκειν

§ 105 cf. Bell. Iud. II 12, 1.

εἰς τὴν Ἀντωνίαν· φρούριον δὲ τοῦτο, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἐπικείμενον τῷ ἱερῷ. ⟨111⟩ *παραγενομένους δὲ τοὺς στρατιώτας θεασάμενον τὸ πλῆθος καὶ φοβηθὲν φεύγειν ὥρμησε, τῶν δ᾽ ἐξόδων στενῶν οὐσῶν, διώκεσθαι νομίζοντες ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ συνωθούμενοι κατὰ τὴν φυγὴν πολλοὺς ὑπ᾽ ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβομένους διέφθειρον·* ⟨112⟩ *δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν κατὰ τὴν στάσιν ἐκείνην φθαρέντων. πένθος δ᾽ ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ πάντες ἐκλαθόμενοι τῶν εὐχῶν καὶ τῶν θυσιῶν ἐπὶ θρήνους καὶ κλαυθμοὺς ἐτράποντο.*

⟨113⟩ *τοιαῦτα μὲν ἑνὸς ἀσέλγεια στρατιώτου πα-*
4 *θήματα γενέσθαι παρεσκεύασεν· οὔπω δ᾽ αὐτῶν τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο τῷ προτέρῳ προσεπιγίγνεται. τῶν γὰρ ἀφεστώτων ἐπὶ νεωτερισμῷ τινές, κατὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν ἀπέχουσαν τῆς πόλεως, Στέφανόν τινα τοῦ Καίσαρος δοῦλον ὁδοιποροῦντα ληστεύσαντες ἅπασαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν διαρπάζουσιν.* ⟨114⟩ *ἀκούσας δὲ τὸ πραχθὲν ὁ Κουμανὸς εὐθὺς πέμπει στρατιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον χώρας διαρπάσαι, τοὺς δ᾽ ἐπιφανεστάτους αὐτῶν δήσαντας ἐπ᾽ αὐτὸν ἀγαγεῖν, λόγον τῶν τετολμημένων εἰσπράξοντα.* ⟨115⟩ *τῆς δὲ πορθήσεως τῶν χωρίων ὑπὸ τῶν πεμφθέντων στρατιωτῶν γενομένης, ἀτάσθαλός τις ἐξ αὐτῶν νεανίας τοὺς Μωυσέος νόμους ἔν τινι κώμῃ λαβὼν σεβασμίως κειμένους, προκομίσας εἰς τὴν πάντων ὄψιν ἀναιδῶς διέσχισεν, ἐπιβλασφημῶν καὶ πολλὰ κατακερτομῶν καὶ ἀκρατῶς καθυλακτῶν.* ⟨116⟩ *οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ταῦτ᾽ ἀκούσαντες καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς*

§ 113 cf. Bell. Iud. II 12, 2.

Καισάρειαν (ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ὁ Κουμανὸς ὤν) ἱκετεύοντες μὴ αὑτοὺς ἀλλὰ τὸν θεόν, οὗπερ οἱ νόμοι καθυβρίσθησαν, ἐκδικῆσαι· ζῆν γὰρ οὐχ ὑπομένειν τῶν πατρίων καὶ νομίμων αὐτοῖς οὕτω περιυβρισμένων. ⟨117⟩ καὶ ὁ Κουμανὸς δείσας μὴ πάλιν νεωτερίσειε τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων καὶ τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις στρατιώτην πελεκίσας ἔπαυσε τὴν στάσιν ἐκ δευτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

⟨118⟩ γίγνεται δὲ καὶ Σαμαρείταις πρὸς Ἰουδαίους 6
ἔχθρα δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν παραγιγνομένοις ὁδεύειν διὰ τῆς Σαμαρέων χώρας. καὶ τότε καθ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης Γιναίας λεγομένης, τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε καὶ τοῦ μεγάλου πεδίου, τινὲς συνάψαντες μάχην πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι. ⟨119⟩ πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν Γαλιλαίων οἱ πρῶτοι πρὸς Κουμανὸν ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν μετιέναι τῶν ἀδίκως ἀνῃρημένων τὸν φόνον. ὃ δὲ χρήμασι πολλοῖς ἀποτυφλωθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων κἀκείνοις μᾶλλον πεισθεὶς τὴν ἐκδίκησιν ὠλιγώρησεν. ⟨120⟩ ἀγανακτήσαντες δ' ἐπὶ τούτῳ Γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἔπειθον ἐφ' ὅπλα καὶ φόνους χωρῆσαι καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι· δουλείαν γὰρ καὶ καθ' αὑτὴν μὲν πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὴν ἐφ' ὕβρει δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. ⟨121⟩ τῶν δ' ἐν τέλει καταπραΰνειν αὐτοὺς καὶ συστέλλειν τὴν ταραχὴν πειρωμένων, καὶ πείσειν τὸν Κουμανὸν ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράξασθαι παρὰ τῶν ἀνῃρηκότων, ἐκείνοις μὲν οὐ προσέσχον, ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα καὶ βοηθεῖν Ἐλεάζαρον τὸν τοῦ Δειναίου παρακαλέ-

§ 118 cf. Bell. Iud. II 12, 3.

σαντες (λῃστὴς δ' οὗτος ἦν ἔτη πολλὰ τὴν διατριβὴν ἐν ὄρει πεποιημένος), κώμας τινὰς τῶν Σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. ⟨122⟩ *Κουμανὸς δέ, τῆς πράξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὴν τῶν Σεβαστηνῶν ἴλην καὶ πεζῶν τέτταρα τάγματα, τούς τε Σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν.* ⟨123⟩ *οἱ δὲ πρῶτοι κατὰ τιμὴν καὶ γένος τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ὡς εἶδον εἰς οἷον κακῶν μέγεθος ἥκουσι, μετενδυσάμενοι σάκκους καὶ σποδοῦ τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες παντοῖοι τοὺς ἀφεστῶτας παρακαλοῦντες ἦσαν, καὶ πείθοντες, πρὸ ὀφθαλμῶν θεμένους κατασκαφησομένην μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δ' ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτῶν δὲ καὶ γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοὺς ἐσομένους, μεταθέσθαι τὸν λογισμόν, καὶ τὰ ὅπλα ῥίψαντας ἠρεμεῖν εἰς τὸ λοιπόν, ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δ' εἰπόντες ἔπεισαν,* ⟨124⟩ *καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δ' ἐπὶ τοὺς ὀχυροὺς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. ἐξ ἐκείνου δ' ἡ σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη.*

2 ⟨125⟩ *Σαμαρέων δ' οἱ πρῶτοι πρὸς Οὐμμίδιον Κουαδρᾶτον τῆς Συρίας προεστηκότα, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα, παραγενόμενοι κατηγόρουν τῶν Ἰουδαίων ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρπάσειαν.* ⟨126⟩ *καὶ περὶ μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν οὐχ οὕτως ἀγανακτεῖν ἔφασκον ὡς ὅτι Ῥωμαίων καταφρονήσειαν, ἐφ' οὓς κριτὰς ἐχρῆν αὐτούς, εἴπερ ἠδικοῦντο, παραγενέσθαι, νῦν δέ, ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνας Ῥωμαίους, καταδραμεῖν. ἥκειν οὖν ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας τευξόμενοι. ταῦτα μὲν οὖν οἱ Σαμα-*

§ 122 cf. Bell. Iud. II 12, 5. § 125 cf. Bell. Iud. II 12, 6.

ρεῖς κατηγόρουν, ⟨127⟩ Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τῆς στάσεως καὶ τῆς μάχης αἰτίους γεγονέναι Σαμαρεῖς ἔφασαν, πρὸ πάντων δὲ Κουμανὸν δώροις ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα καὶ παρασιωπήσαντα τὸν τῶν ἀνῃρημένων φόνον. ⟨128⟩ καὶ Κουαδρᾶτος ἀκούσας ὑπερτίθεται τὴν κρίσιν, εἰπὼν ἀποφανεῖσθαι ἐπειδὰν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παραγενόμενος ἀκριβέστερον ἐπιγνῷ τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἳ μὲν ἀπῆσαν ἄπρακτοι, ⟨129⟩ μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ὁ Κουαδρᾶτος ἧκεν εἰς Σαμάρειαν, ἔνθα διακούσας αἰτίους τῆς ταραχῆς ὑπέλαβε γεγονέναι τοὺς Σαμαρεῖς. ὡς δὲ καὶ Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, ἀνεσταύρωσεν οὓς Κουμανὸς ἔλαβεν αἰχμαλώτους. ⟨130⟩ κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ παραγενόμενος Λύδδα λεγομένην, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, καθίσας ἐπὶ βήματος κἀκ δευτέρου τῶν Σαμαρέων διακούσας διδάσκεται παρά τινος Σαμαρέως ὅτι τῶν Ἰουδαίων τις πρῶτος, ὄνομα Δόρτος, καί τινες σὺν αὐτῷ νεωτερισταί, τέτταρες τὸν ἀριθμόν, πείσειαν τὸν ὄχλον ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων ἀποστάσει. ⟨131⟩ κἀκείνους μὲν ὁ Κουαδρᾶτος ἀνελεῖν προσέταξεν, τοὺς δὲ περὶ Ἀνανίαν τὸν ἀρχιερέα καὶ τὸν στρατηγὸν Ἄνανον δήσας εἰς Ῥώμην ἀνέπεμψε, περὶ τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι. ⟨132⟩ κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν Σαμαρέων πρώτοις καὶ τοῖς Ἰουδαίων, Κουμανῷ τε τῷ ἐπιτρόπῳ καὶ Κέλερι (χιλίαρχος δ' ἦν οὗτος), ἐπ' Ἰταλίας ἀπιέναι πρὸς τὸν αὐτοκρατορα, κριθησομένους ἐπ' αὐτοῦ περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ζητήσεων. ⟨133⟩ αὐτὸς δὲ δείσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων πάλιν νεωτερίσειεν, εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. καταλαμβάνει δ' αὐτὴν εἰρηνευομένην καὶ πάτριον ἑορτὴν τῷ θεῷ τελοῦσαν.

πιστεύσας οὖν μηδένα νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.

3 ⟨134⟩ *οἱ περὶ Κουμανὸν δὲ καὶ τοὺς πρώτους τῶν Σαμαρέων ἀναπεμφθέντες εἰς Ῥώμην λαμβάνουσι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἡμέραν, καθ' ἣν περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λέγειν ἔμελλον.* ⟨135⟩ *σπουδὴ δὲ μεγίστη τῷ Κουμανῷ καὶ τοῖς Σαμαρεῦσιν ἦν παρὰ τῶν Καίσαρος ἀπελευθέρων καὶ φίλων, κἂν περιεγένοντο τῶν Ἰουδαίων, εἰ μή περ Ἀγρίππας ὁ νεώτερος ἐν τῇ Ῥώμῃ τυγχάνων, κατασπευδομένους ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τῆς τοῦ αὐτοκράτορος γυναικὸς Ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα, διακούσαντα πρεπόντως τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ, τιμωρήσασθαι τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως.* ⟨136⟩ *καὶ Κλαύδιος τῇ δεήσει ταύτῃ προευτρεπισθεὶς καὶ διακούσας, ὡς εὗρε τῶν κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς Σαμαρεῖς γενομένους, τοὺς μὲν ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῷ Κουμανῷ δὲ φυγὴν ἐπέβαλε, Κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ἀγαγόντας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πάντων ὁρώντων περὶ τὴν πόλιν πᾶσαν σύραντας, οὕτως ἀποκτεῖναι.*

7 ⟨137⟩ *πέμπει δὲ καὶ Κλαύδιος Φήλικα Πάλλαντος ἀδελφὸν τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν προστησόμενον πραγμάτων.* ⟨138⟩ *τῆς δ' ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς δωρεῖται τὸν Ἀγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ καὶ Βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν Τραχωνῖτιν σὺν Ἀβίλᾳ (Λυσανία δ' αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία), τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυναστεύσαντα ταύτης ἔτη τέτταρα.* ⟨139⟩ *λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν παρὰ τοῦ*

§ 134 cf. Bell. Iud. II 12, 7.

Καίσαρος Ἀγρίππας ἐκδίδωσι πρὸς γάμον Ἀζίζῳ τῷ Ἐμέσων βασιλεῖ, περιτέμνεσθαι θελήσαντι, Δρούσιλλαν τὴν ἀδελφήν· Ἐπιφάνης γὰρ ὁ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως παῖς παρῃτήσατο τὸν γάμον, μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη μεταβαλεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσειν προϋποσχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. ⟨140⟩ καὶ Μαριάμμην δ' ἐξέδωκεν Ἀρχελάῳ τῷ Ἑλκίου παιδί, πρότερον ὑπὸ Ἀγρίππα τοῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ· καὶ γίγνεται θυγάτηρ αὐτοῖς ὄνομα Βερενίκη.

⟨141⟩ διαλύονται δὲ τῇ Δρουσίλλῃ πρὸς τὸν Ἄζιζον 2
οἱ γάμοι μετ' οὐ πολὺν χρόνον τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. ⟨142⟩ καθ' ὃν καιρὸν τῆς Ἰουδαίας ἐπετρόπευσε Φῆλιξ, θεασάμενος ταύτην (καὶ γὰρ ἦν κάλλει πασῶν διαφέρουσα) λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ Σίμωνα ὀνόματι, τῶν ἑαυτοῦ φίλων, Ἰουδαῖον, Κύπριον δὲ γένος, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, πέμπων πρὸς αὐτὴν ἔπειθε τὸν ἄνδρα καταλιποῦσαν αὐτῷ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος μὴ ὑπερηφανήσασαν αὐτόν. ⟨143⟩ ἡ δὲ κακῶς πράττουσα, καὶ φυγεῖν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς Βερενίκης βουλομένη φθόνον (διὰ γὰρ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐβλάπτετο), παραβῆναί τε τὰ πάτρια νόμιμα πείθεται καὶ τῷ Φήλικι γήμασθαι. τεκοῦσα δ' ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσεν Ἀγρίππαν. ⟨144⟩ ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ὁ νεανίας ἐκεῖνος σὺν τῇ γυναικὶ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν τοῦ Βεσβίου ὄρους ἐπὶ τῶν Τίτου Καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μετὰ ταῦτα δηλώσω· ⟨145⟩ Βερε- 3
νίκη δὲ μετὰ τὴν Ἡρώδου τελευτήν, ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον ἐπιχηρεύσασα, φήμης ἐπισχούσης ὅτι τἀδελφῷ συνείη, πείθει Πολέμωνα (Κιλικίας δ' ἦν οὗτος βασιλεύς) περιτεμόμενον ἄγεσθαι

πρὸς γάμον αὐτήν· οὕτω γὰρ ἐλέγξειν ᾤετο ψευδεῖς τὰς διαβολάς. ⟨146⟩ καὶ ὁ Πολέμων ἐπείσθη μάλιστα διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς. οὐ μὴν ἐπὶ πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, ἀλλ' ἡ Βερενίκη δι' ἀκολασίαν, ὡς ἔφασαν, κατέλιπε τὸν Πολέμωνα. ὃ δ' ἅμα τοῦ τε γάμου καὶ τοῦ τοῖς ἔθεσι τῶν Ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. ⟨147⟩ τῷ αὐτῷ δὲ καιρῷ καὶ Μαριάμμη, παραιτησαμένη τὸν Ἀρχέλαον, συνῴκησε Δημητρίῳ τῷ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίων πρωτεύοντι γένει τε καὶ πλούτῳ· τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. γενόμενον δ' αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνου Ἀγριππῖνον προσηγόρευσεν.

8 ⟨148⟩ ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων μετ' ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν· τελευτᾷ δὲ Κλαύδιος Καῖσαρ βασιλεύσας ἔτη δεκατρία μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις εἴκοσι, καὶ λόγος ἦν παρά τινων ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῄρητο. ταύτης πατὴρ μὲν ἦν Γερμανικὸς Καίσαρος ἀδελφός, ἀνὴρ δὲ Δομέτιος Ἠνόβαρβος ὁ τῶν ἐπισήμων κατὰ τὴν Ῥωμαίων πόλιν· ⟨149⟩ οὗ τελευτήσαντος χηρεύουσαν αὐτὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον Κλαύδιος ἄγεται πρὸς γάμον, ἐπαγομένην καὶ παῖδα Δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. προανῃρήκει γὰρ τὴν γυναῖκα Μεσσαλῖναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταουία. ⟨150⟩ ἦν δὲ αὐτῷ καὶ Ἀντωνία πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν, ἣν ἐκ Πετεινῆς τῆς πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν Ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ Νέρωνι· τοῦτο γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰσποιησάμενος υἱὸν ὁ Καῖσαρ.

2 ⟨151⟩ δεδοικυῖα δ' ἡ Ἀγριππῖνα μὴ ὁ Βρεττανικὸς

§ 148 cf. Bell. Iud. II 12, 8.

ἀνδρωθεὶς αὐτὸς παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν ἀρχὴν παραλάβοι, τῷ δ' αὐτῆς παιδὶ προαρπάσαι βουλομένη τὴν ἡγεμονίαν, τά τε περὶ τὸν θάνατον τοῦ Κλαυδίου, καθάπερ ἦν λόγος, διεπράξατο, ⟨152⟩ καὶ παραχρῆμα πέμπει τὸν τῶν στρατευμάτων ἔπαρχον Βοῦρρον, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους τῶν τ' ἀπελευθέρων τοὺς πλεῖστον δυναμένους, ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν Νέρωνα καὶ προσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. ⟨153⟩ Νέρων δὲ τὴν ἀρχὴν οὕτω παραλαβών, Βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ διὰ φαρμάκων, φανερῶς δ' οὐκ εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, ταύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ οὐ μόνον τῆς γενέσεως ἀλλὰ καὶ τοῦ ταῖς ἐκείνης μηχαναῖς τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν παραλαβεῖν. κτείνει δὲ καὶ τὴν Ὀκταβίαν ᾗ συνῴκει, πολλούς τ' ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συνθέντας.

⟨154⟩ ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐῶ πλείω γράφειν· 3
πολλοὶ γὰρ τὴν περὶ Νέρωνα συντετάχασιν ἱστορίαν, ὧν οἱ μὲν διὰ χάριν, εὖ πεπονθότες ὑπ' αὐτοῦ, τῆς ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δὲ διὰ μῖσος καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν οὕτως ἀναιδῶς ἐνεπαρῴνησαν τοῖς ψεύσμασιν ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. ⟨155⟩ καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔπεισί μοι τοὺς περὶ Νέρωνος ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ γενομένων γράφοντες τὴν ἀλήθειαν τῆς ἱστορίας τετηρήκασιν· καίτοι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς οὐδὲν μῖσος ἦν ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ γενομένοις. ⟨156⟩ ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν οὐ προνοουμένοις τῆς ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς θέλουσι· τούτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν· ⟨157⟩ ἡμεῖς δὲ σκοπὸν τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρ-

§ 153 cf. Bell. Iud. II 12, 8.

τημένα τῆς προκειμένης ἡμῖν πραγματείας ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιοῦμεν, τὰ δ' ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις συμπεσόντα δηλοῦμεν οὐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας διασαφεῖν ὀκνοῦντες. ἐπανάξω τοίνυν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν.

4 ⟨158⟩ τῷ γὰρ πρώτῳ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ Ἐμέσων δυνάστου Ἀζίζου Σόεμος ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τὴν δὲ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας προστασίαν Ἀριστόβουλος, Ἡρώδου τῆς Χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ Νέρωνος ἐγχειρίζεται. ⟨159⟩ καὶ τὸν Ἀγρίππαν δὲ δωρεῖται μοίρᾳ τινὶ τῆς Γαλιλαίας ὁ Καῖσαρ, Τιβεριάδα καὶ Ταριχαίας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας· δίδωσι δὲ καὶ Ἰουλιάδα πόλιν τῆς Περαίας καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν τετταρεσκαίδεκα.

5 ⟨160⟩ τὰ δὲ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ἐπίδοσιν ἐλάμβανε· λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη καὶ γοήτων ἀνθρώπων, οἳ τὸν ὄχλον ἠπάτων. ⟨161⟩ ἀλλὰ τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ πολλοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων ἀνῄρει, καὶ Ἐλεάζαρον δὲ τὸν Δειναίου παῖδα, τὸν συστησάμενον τῶν λῃστῶν τὸ σύνταγμα, δι' ἐνέδρας εἷλε ζῶντα· πίστιν γὰρ αὐτῷ προτείνας ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι κακόν, πείθει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας ἀνέπεμψεν εἰς Ῥώμην. ⟨162⟩ ἔχων δ' ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ Φῆλιξ διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ τοῦ κρειττόνως προΐστασθαι τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πραγμάτων, μὴ καὶ μέμψιν αὐτὸς ὄφλοι παρὰ τοῖς πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖνον παρὰ τοῦ Καίσαρος πεμφθῆναι

§ 160 cf. Bell. Iud. II 13, 3.

τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπον, πρόφασιν ἐπενόει δι' ἧς μεταστήσεται τὸν συνεχῶς ὀχληρὸν αὐτῷ γενόμενον· βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι τὸ συνεχῶς νουθετοῦν. ⟨163⟩ *καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ Φῆλιξ τὸν πιστότατον τῶν Ἰωνάθου φίλων, Ἱεροσολυμίτην τὸ γένος, Δωρᾶν ὀνόματι, πείθει, πολλὰ χρήματα δώσειν ὑπισχνούμενος, ἐπαγαγεῖν τῷ Ἰωνάθῃ τοὺς λῃστὰς ἀναιρήσοντας. κἀκεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο διὰ τῶν λῃστῶν πραχθῆναι τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον.* ⟨164⟩ *ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεόν, ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες τῷ Ἰωνάθῃ κτείνουσιν αὐτόν.* ⟨165⟩ *ἀνεκδικήτου δὲ τούτου τοῦ φόνου μεμενηκότος, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταί, καὶ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν ἀνῄρουν οὓς μὲν ἑαυτῶν ἐχθρούς, οὓς δ' ἐπὶ χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ἐνίους· καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐτόλμων, οὐδ' ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν.* ⟨166⟩ *διὰ τοῦτο οἶμαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀποστραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δ' ἱερὸν οὐκέτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα Ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιόν τε πῦρ καὶ δουλείαν ἐπιβαλεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονίσαι ταῖς συμφοραῖς βουλόμενον ἡμᾶς.*

⟨167⟩ *τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα τοιαύτης ἀνο-* 6
σιότητος ἐπλήρου τὴν πόλιν, οἱ δὲ γόητες καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι· ⟨168⟩ *δείξειν γὰρ ἔφασαν ἐναργῆ*

§ 167 cf. Bell. Iud. II 13, 6.

τέρατα καὶ σημεῖα, κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν γιγνόμενα. καὶ πολλοὶ πεισθέντες τῆς ἀφροσύνης τιμωρίαν ὑπέσχον· ἀναχθέντας γὰρ αὐτοὺς Φῆλιξ ἐκόλασεν. ⟨169⟩ *ἀφικνεῖται δέ τις ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβουλεύων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον τῶν Ἐλαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ τῆς πόλεως ἄντικρυς κείμενον ἀπέχει στάδια πέντε·* ⟨170⟩ *θέλειν γὰρ ἔφασκεν αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι ὡς κελεύσαντος αὐτοῦ πίπτοι τὰ τῶν Ἱεροσολύμων τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο.* ⟨171⟩ *Φῆλιξ δ' ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοῖς στρατιώταις ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων προσβάλλει τοῖς περὶ τὸν Αἰγύπτιον· καὶ τετρακοσίους μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν.* ⟨172⟩ *ὁ δ' Αἰγύπτιος αὐτὸς διαδρὰς ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλιν δ' οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἠρέθιζον, μὴ δεῖν ὑπακούειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιμπράντες διήρπαζον.*

7 ⟨173⟩ *γίγνεται δὲ καὶ τῶν Καισάρειαν οἰκούντων Ἰουδαίων στάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Σύρους περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι πρωτεύειν ἠξίουν διὰ τὸ τὸν κτιστὴν τῆς Καισαρείας Ἡρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος Ἰουδαῖον· Σύροι δὲ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἡρώδην ὡμολόγουν, ἔφασαν δὲ τὴν Καισάρειαν Στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθαι, καὶ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῶν Ἰουδαίων οἰκήτορα.* ⟨174⟩ *ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι,*

§ 173 cf. Bell. Iud. II 13, 7.

λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως πληγαῖς ᾐκίσαντο, καὶ τὴν ταραχὴν οὕτω κατέστειλαν πρὸς ὀλίγον. ⟨175⟩ πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαρροῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῶν Σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσειν προσδοκῶντες. ⟨176⟩ οἱ δὲ χρήμασι μὲν ἡττώμενοι, μέγα δὲ φρονοῦντες ἐπὶ τῷ τοὺς πλείστους τῶν ὑπὸ Ῥωμαίους ἐκεῖ στρατευομένων Καισαρεῖς εἶναι καὶ Σεβαστηνούς, μέχρι μέν τινος καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον, εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς παρ' ἀμφοτέρων τρωθῆναί τε καὶ πεσεῖν συνέβη. νικῶσί γε μὴν Ἰουδαῖοι. ⟨177⟩ Φῆλιξ δ' ὡς ἐθεάσατο φιλονικίαν ἐν πολέμου τρόπῳ γενομένην, προπηδήσας παύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους παρεκάλει· μὴ πειθομένοις δὲ τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκε τοῖς στρατιώταις. ⟨178⟩ οἱ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐπιεικέστεροι καὶ προύχοντες κατὰ τὴν ἀξίωσιν, δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν Φήλικα τοὺς στρατιώτας ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι καὶ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δοῦναί τε μετάνοιαν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις. καὶ Φῆλιξ ἐπείσθη.

⟨179⟩ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίπ- 8
πας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰσμαήλῳ· Φαβεῖ παῖς οὗτος ἦν. ⟨180⟩ ἐξάπτεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς πρώτους τοῦ πλήθους τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἔχθρα τις πρὸς ἀλλήλους καὶ διάστασις· ἕκαστός τ' αὐτῶν στῖφος ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτεριστῶν ἑαυτῷ ποιήσας καὶ καθ' ἑαυτὸν συναγείρας ἡγεμὼν καὶ ἔξαρχος στάσεως ἦν, καὶ συρ-

ράττοντες ἐκακολόγουν τ' ἀλλήλους καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δ' ἐπιπλήξων καὶ τὴν στάσιν κωλύσων ἦν οὐδείς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπροστατεύτῳ πόλει ταῦτ' ἐπράττετο μετ' ἐξουσίας. ⟨181⟩ τοσαύτη δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα ὥστε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ἐπὶ τὰς ἅλωνας, τοὺς ληψομένους τὰς τοῖς ἱερεῦσιν ὀφειλομένας δεκάτας· καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῶν ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. οὕτως ἐκράτει τοῦ δικαίου παντὸς ἡ τῶν στασιαζόντων βία.

9 ⟨182⟩ Πορκίου δὲ Φήστου διαδόχου Φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ Νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν τὴν Καισάρειαν κατοικούντων Ἰουδαίων εἰς τὴν Ῥώμην ἀναβαίνουσι Φήλικος κατηγοροῦντες, καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τῶν εἰς Ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ Νέρων τἀδελφῷ Πάλλαντι παρακαλέσαντι συνεχώρησε, μάλιστα δὴ τότε διὰ τιμῆς ἄγων ἐκεῖνον. ⟨183⟩ καὶ τῶν ἐν τῇ Καισαρείᾳ Σύρων οἱ πρῶτοι Βοῦρρον (παιδαγωγὸς δ' οὗτος ἦν τοῦ Νέρωνος, τάξιν τὴν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεπιστευμένος) πείθουσι πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ Νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὴν ἀκυροῦσαν τὴν Ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. ⟨184⟩ καὶ Βοῦρρος τὸν αὐτοκράτορα παρακαλέσας ἐπέτυχε πείσας γραφῆναι τὴν ἐπιστολήν. αὕτη τῷ ἔθνει ἡμῶν τῶν μετὰ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεν· πυθόμενοι γὰρ οἱ κατὰ τὴν Καισάρειαν οἰκοῦντες Ἰουδαῖοι τὰ παρὰ τοῦ Νέρωνος γραφέντα πρὸς τοὺς Σύρους στάσεως μᾶλλον εἴχοντο, μέχρι δὴ τὸν πόλεμον ἐξῆψαν.

10 ⟨185⟩ ἀφικομένου δ' εἰς τὴν Ἰουδαίαν Φήστου

§ 182 cf. Bell. Iud. II 14, 1.

συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κακοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιμπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. ⟨186⟩ *καὶ οἱ σικάριοι δὲ καλούμενοι (λῃσταὶ δ' εἰσὶν οὗτοι) τότε μάλιστα ἐπλήθυον, χρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν ἀκινάκαις, (οὐκ) ἐπικαμπέσι δὲ καὶ ὁμοίοις ταῖς ὑπὸ Ῥωμαίων σίκαις καλουμέναις, ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντες.* ⟨187⟩ *ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἴπομεν, τῷ πλήθει τῶν πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν συρρεόντων, οὓς βουληθεῖεν ῥᾳδίως ἀπέσφαττον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων ἐπὶ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν ἀφικνούμενοι διήρπαζον καὶ ἐνεπίμπρασαν.* ⟨188⟩ *πέμπει δὲ Φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζὴν ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου καὶ παῦλαν κακῶν, εἰ βουληθεῖεν ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῷ. καὶ αὐτόν τ' ἐκεῖνον τὸν ἀπατήσαντα καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες.*

⟨189⟩ *κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ βασιλεὺς* 11
Ἀγρίππας ᾠκοδομήσατο μεγέθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασιλείῳ τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. ⟨190⟩ *τὸ δὲ βασίλειον ἐγεγόνει πάλαι ὑπὸ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν ἐπιτερπεστάτην παρεῖχε τὴν θέαν, ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα κατακείμενος τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν πραττόμενα πάντα.* ⟨191⟩ *τοῦτο δὲ θεασάμενοι τῶν Ἱεροσολυμιτῶν οἱ προύχοντες δεινῶς ἐχαλέπαινον· οὐ*

§ 185 cf. Bell. Iud. II 14, 1.

γὰρ ἦν πάτριον οὐδὲ νόμιμον ἡμῖν τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν δρώμενα κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν ἐγείρουσιν ἐπὶ τῆς ἐξέδρας ὑψηλόν, ἥτις ἦν ἐν τῷ ἔσωθεν ἱερῷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. ⟨192⟩ *οὐ μόνον δὲ τοῦ βασιλικοῦ τρικλίνου τὴν ἄποψιν οὗτος οἰκοδομηθεὶς ἀπετέμνετο, ἀλλὰ καὶ τῆς δυτικῆς στοᾶς τῆς κατὰ τὸ ἔξωθεν ἱερὸν οὔσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ Ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς ἐποιοῦντο διὰ τὸ ἱερόν.* ⟨193⟩ *ἐπὶ τούτοις ἠγανάκτησεν ὅ τε βασιλεὺς Ἀγρίππας, μάλιστα δὲ Φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς Νέρωνα· ζῆν γὰρ οὐχ ὑπομενεῖν καθαιρεθέντος τινὸς μέρους τοῦ ἱεροῦ.* ⟨194⟩ *συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Φήστου πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς Νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα καὶ Ἰσμάηλον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα.* ⟨195⟩ *Νέρων δὲ διακούσας αὐτῶν οὐ μόνον συνέγνω περὶ τοῦ πραχθέντος, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν οὕτως ἐᾶν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ Ποππαίᾳ (θεοσεβὴς γὰρ ἦν αὕτη) ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων δεηθείσῃ χαριζόμενος· ἣ τοῖς μὲν δέκα προσέταξεν ἀπιέναι, τὸν δὲ Ἑλκίαν καὶ τὸν Ἰσμάηλον ὁμηρεύσοντας παρ' ἑαυτῇ κατέσχεν.* ⟨196⟩ *ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦθ' ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰωσήπῳ τῷ Σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ἐπικαλουμένῳ δὲ Καβί.*

9 ⟨197⟩ *πέμπει δὲ Καῖσαρ Ἀλβῖνον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἔπαρχον, Φήστου τὴν τελευτὴν πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τὸν Ἰώσηπον τὴν ἀρχιερωσύνην, τῷ δὲ Ἀνάνου παιδί, καὶ αὐτῷ Ἀνάνῳ λεγομένῳ, τὴν διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε.* ⟨198⟩ *τοῦτον*

§ 197 cf. Bell. Iud. II 14, 1.

δέ φασι τὸν πρεσβύτατον Ἄνανον εὐτυχέστατον γενέσθαι· πέντε γὰρ ἔσχε παῖδας, καὶ τούτους πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ, αὐτὸς καὶ πρότερον τῆς τιμῆς ἐπὶ πλεῖστον ἀπολαύσας, ὅπερ οὐδενὶ συνέβη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ⟨199⟩ ὁ δὲ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἔφαμεν παρειληφέναι, θρασὺς ἦν τὸν τρόπον καὶ τολμητὴς διαφερόντως, αἵρεσιν δὲ μετῄει τὴν Σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ⟨200⟩ ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος ὢν ὁ Ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Ἀλβῖνον δ' ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν, καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ (Ἰάκωβος ὄνομ' αὐτῷ) καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ⟨201⟩ ὅσοι δ' ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι καὶ τὰ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ· καὶ πέμπουσι πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ἀνάνῳ μηκέτι τοιαῦτα πράττειν· μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. ⟨202⟩ τινὲς δ' αὐτῶν καὶ τῷ Ἀλβίνῳ ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντι, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν Ἀνάνῳ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. ⟨203⟩ Ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἄρξαντα μῆνας τρεῖς, Ἰησοῦν τὸν τοῦ Δαμναίου κατέστησεν.

⟨204⟩ ἐπειδὴ δ' ἧκεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν τῶν 2

Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσηνέγκατο σπουδὴν καὶ πρόνοιαν ὑπὲρ τοῦ τὴν χώραν εἰρηνεύεσθαι, τοὺς πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ⟨205⟩ ὁ δ' ἀρχιερεὺς Ἀνανίας καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ μέγα προύκοπτε δόξης, καὶ τῆς παρὰ τῶν πολιτῶν εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρῶς. ἦν γὰρ χρημάτων ποριστικός· καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον καὶ τὸν ἀρχιερέα δώροις ἐθεράπευεν. ⟨206⟩ εἶχε δ' οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς, οἳ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις ἐπὶ τὰς ἅλωνας πορευόμενοι τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπείχοντο τύπτειν. ⟨207⟩ οἵ τ' ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔπραττον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι ταῖς δεκάταις τρεφομένους τότε συνέβαινεν ἀποθνήσκειν τροφῆς ἀπορίᾳ.

3 ⟨208⟩ πάλιν δ' οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτήν (ἐνειστήκει γὰρ αὕτη) διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρου (παῖς δ' ἦν οὗτος Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως), καὶ δήσαντες ἐξήγαγον· ⟨209⟩ εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν Ἀνανίαν ἀπολύσειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτόν, εἰ πείσειε τὸν Ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοὺς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας ἀπολῦσαι. καὶ ὁ Ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχε. τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν· ⟨210⟩ οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπεμηχανῶντο τῶν Ἀνανίου τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγροῦντες οὐκ ἀπέλυον πρὶν ἤ τινας τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. γενόμενοί τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθαρρήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκουν.

4 ⟨211⟩ κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς

Ἀγρίππας μείζονα τὴν Φιλίππου καλουμένην Καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὴν τοῦ Νέρωνος τιμὴν Νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ Βηρυτίοις δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατεσκευασμένον ταῖς κατ' ἔτος θέαις ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων· ⟨212⟩ σῖτον γὰρ ἐδίδου τῷ δήμῳ καὶ ἔλαιον διένειμε. καὶ τὴν πᾶσαν δὲ πόλιν ἀνδριάντων ἀναθέσεσι καὶ ταῖς τῶν ἀρχαίων ἀποτύποις εἰκόσιν ἐκόσμει, καὶ μικροῦ δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ παρὰ τῶν ὑπηκόων ηὔξετο διὰ τὸ περιαιρούμενον τὰ ἐκείνων ξένην πόλιν κοσμεῖν. ⟨213⟩ λαμβάνει δὲ καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ τὴν διαδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης παρὰ τοῦ βασιλέως, Ἰησοῦν αὐτὴν ἀφελομένου τὸν τοῦ Δαμναίου· καὶ διὰ τοῦτο στάσις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο. συστήματα γὰρ τῶν θρασυτάτων ποιησάμενοι πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑπερεῖχε δὲ Ἀνανίας τῷ πλούτῳ προσαγόμενος τοὺς λαμβάνειν ἑτοίμους. ⟨214⟩ Κοστόβαρος δὲ καὶ Σαῦλος αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πλήθη συνῆγον, γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ καὶ διὰ τὴν πρὸς Ἀγρίππαν συγγένειαν εὐνοίας τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μάλιστα τοῦ καιροῦ συνέβη τὴν πόλιν ἡμῶν νοσεῖν, προκοπτόντων πάντων ἐπὶ τὸ χεῖρον.

⟨215⟩ ὡς δ' ἤκουσεν Ἀλβῖνος διάδοχον αὐτῷ Γέσσιον Φλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος δοκεῖν τι τοῖς Ἱεροσολυμίταις παρεσχῆσθαι, προαγαγὼν τοὺς δεσμώτας, ὅσοι ἦσαν αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι, τούτους προσέταξεν ἀναιρεθῆναι, τοὺς δ' ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὴν εἱρκτὴν κατατεθέντας χρή-

ματα λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυε. καὶ οὕτως ἡ μὲν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν ἐκενώθη, ἡ χώρα δὲ λῃστῶν ἐπληρώθη.

6 ⟨216⟩ *τῶν δὲ Λευιτῶν (φυλὴ δ' ἐστὶν αὕτη) ὅσοιπερ ἦσαν ὑμνῳδοί, πείθουσι τὸν βασιλέα, καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ἐπ' ἴσης τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιτρέψαι λινῆν στολήν· πρέπειν γὰρ αὐτοῦ τοῖς τῆς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονευθήσεται καινοποιεῖν.* ⟨217⟩ *καὶ τῆς ἀξιώσεως οὐ διήμαρτον· ὁ γὰρ βασιλεὺς μετὰ γνώμης τῶν εἰς τὸ συνέδριον ἐποιχομένων συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς ἀποθεμένους τὴν προτέραν ἐσθῆτα φορεῖν λινῆν οἵαν ἠθέλησαν.* ⟨218⟩ *μέρους δέ τινος τῆς φυλῆς λειτουργοῦντος κατὰ τὸ ἱερόν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοὺς ὕμνους ἐκμαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα δ' ἦν ἐναντία ταῦτα τοῖς πατρίοις, ὧν παραβαθέντων οὐκ ἐνῆν μὴ οὐχὶ δίκας ὑποσχεῖν.*

7 ⟨219⟩ *ἤδη δὲ τότε καὶ τὸ ἱερὸν ἐτετέλεστο. βλέπων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς ἐσομένους διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας πορίζεσθαι,* ⟨220⟩ *καὶ χρήματα μὲν ἀπόθετα διὰ τὸν ἐκ τῶν Ῥωμαίων φόβον ἔχειν οὐ θέλων, προνοούμενος δὲ τῶν τεχνιτῶν καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοὺς θησαυροὺς βουλόμενος (καὶ γὰρ εἰ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας εἰργάσατο, τὸν μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθέως ἐλάμβανεν), ἔπειθον τὸν βασιλέα τὴν ἀνατολικὴν στοὰν ἀνεγεῖραι.* ⟨221⟩ *ἦν δ' ἡ στοὰ τοῦ μὲν ἔξωθεν ἱεροῦ, κειμένη δ' ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τετρακοσίων πήχεων τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων δὲ τετραγώνων κατεσκεύαστο καὶ λευκῶν πάνυ (τὸ μὲν*

μῆκος ἑκάστου λίθου πήχεις εἴκοσι, τὸ δ' ὕψος ἕξ), ἔργον Σολομῶνος τοῦ βασιλέως πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ⟨222⟩ *ὁ βασιλεὺς δ' (ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ Κλαυδίου Καίσαρος τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ) λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὴν καθαίρεσιν εἶναι ῥᾳδίαν, δυσχερῆ δὲ τὴν κατασκευήν, ἐπὶ δὲ τῆς στοᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον (χρόνου τε γὰρ καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τοὔργον δεήσειν), ἠρνήσατο μὲν περὶ τούτου δεομένοις, καταστορέσαι δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν οὐκ ἐκώλυσεν.* ⟨223⟩ *Ἰησοῦν δὲ τὸν τοῦ Γαμαλιὴλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.*

⟨224⟩ *ἀναγκαῖον δ' εἶναι νομίζω καὶ τῇ ἱστορίᾳ* 10 *ταύτῃ προσῆκον διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τ' ἤρξαντο, καὶ τίσιν ἔξεστι τῆς τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς.* ⟨225⟩ *πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Ἀαρῶνα τὸν Μωυσέος ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ, τελευτήσαντος δ' ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας εὐθύς, κἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν.* ⟨226⟩ *ὅθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα τοῦ θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Ἀαρῶνος, ἑτέρου δέ τις γένους οὐδ' ἂν βασιλεὺς ὢν τύχῃ, τεύξεται τῆς ἀρχιερωσύνης.* ⟨227⟩ *ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ Ἀαρῶνος, ὡς ἔφαμεν, τοῦ πρώτου γενομένου μέχρι Φινεέσου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιασάντων ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα.* ⟨228⟩ *ἐκ τούτων κατὰ τὴν ἔρημον ἀπὸ τῶν Μωυσέος χρόνων τῆς σκηνῆς ἑστώσης, ἣν Μωυσῆς τῷ θεῷ κατεσκεύασε,*

μέχρι τῆς εἰς Ἰουδαίαν ἀφίξεως, ὅτε Σολομῶν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ τὸν ναὸν ἤγειρεν, ἠρχιεράτευσαν τρισκαίδεκα. ⟨229⟩ τὸ γὰρ πρῶτον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ καὶ παρὰ ζώντων διεδέχοντο. οἱ τοίνυν τρισκαίδεκα οὗτοι, τῶν δύο παίδων Ἀαρῶνος ὄντες ἔκγονοι, κατὰ διαδοχὰς τὴν τιμὴν παρελάμβανον. ἐγένετο δ' αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ τρίτη. ⟨230⟩ γίγνεται δὲ τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον Μωυσέος ἄγοντος μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὃν Σολομῶν ὁ βασιλεὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνήγειρεν, ἔτη δώδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. ⟨231⟩ μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος βασιλέως ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι μέχρι Ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δ' ἔθνος ἡμῶν εἰς Βαβυλῶνα μετήνεγκε καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰωσαδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. ⟨232⟩ τούτων χρόνος τῆς ἀρχιερωσύνης τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν ἐστί, μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, ἤδη βασιλευομένων Ἰουδαίων. ⟨233⟩ μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἁλώσεως ἑβδομήκοντα τῆς ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ Βαβυλῶνος Ἰουδαίους ἐπὶ τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἐγεῖραι. ⟨234⟩ τότε δὴ τῶν ὑποστρεψάντων εἷς ὢν ὁ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος Ἰωσαδάκου παῖς Ἰησοῦς τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα σύμπαντες, μέχρι βασιλέως Ἀντιόχου τοῦ εὐπάτορος ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη

τριακόσια δεκατέτταρα. ⟨235⟩ πρῶτος δ' Ἀντίοχος ὁ προειρημένος καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας τὸν Ὀνίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπίκλην, παύουσι τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βεροίᾳ, καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν Ἰάκιμον ἀρχιερέα, γένους μὲν τοῦ Ἀαρῶνος, οὐκ ὄντα δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. ⟨236⟩ διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ὀνίας ὁ τοῦ τετελευτηκότος Ὀνίου ἐξάδελφος, ὁμώνυμος τῷ πατρί, παραγενόμενος εἰς Αἴγυπτον καὶ διὰ φιλίας ἀφικόμενος Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους κατὰ τὸν Ἡλιοπολίτην νομὸν δειμαμένους τῷ θεῷ ναὸν παραπλήσιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, αὐτὸν ἀρχιερέα καταστῆσαι. ⟨237⟩ ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κατασκευασθέντος ἐν Αἰγύπτῳ πολλάκις ἐδηλώσαμεν· ὁ δὲ Ἰάκιμος ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δ' οὐδεὶς αὐτόν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως οὖσα. ⟨238⟩ πάλιν δ' οἱ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων ἔκγονοι, τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, Ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστᾶσιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. ⟨239⟩ τελευτήσαντος δ' ἐξ ἐπιβουλῆς αὐτοῦ καὶ ἐνέδρας τῆς ὑπὸ Τρύφωνος μηχανηθείσης, ὡς ἀνωτέρω που προειρήκαμεν, λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμων ἀδελφὸς αὐτοῦ. ⟨240⟩ καὶ τοῦτον δέ, δόλῳ παρὰ συμπόσιον ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ διαφθαρέντα, διεδέξατο παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα, κατασχόντα τὴν ἀρχιερωσύνην πλείονα τἀδελφοῦ χρόνον ἐνιαυτῷ. τριάκοντα δ' ἓν ἔτη τῆς τιμῆς Ὑρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιός, Ἰούδᾳ τῷ καὶ Ἀριστοβούλῳ κληθέντι τὴν διαδοχὴν καταλιπών. ⟨241⟩ κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον ἀδελφὸς

βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ κατασχόντα μετὰ τῆς βασιλείας· καὶ γὰρ διάδημα περιέθετο πρῶτος Ἰούδας ἐνιαυτὸν ἕνα. ⟨242⟩ *βασιλεύσας δ' ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ καταστρέφει τὸν βίον, Ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταστῆσαι τὸν ἀρχιερατευσόμενον ἐπιτρέψας. ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανῷ δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τὴν βασιλείαν ἐννέα ἔτη κατασχοῦσα τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς Ὑρκανὸς ἔσχεν·* ⟨243⟩ *μετὰ γὰρ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος καὶ νικήσας ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν ἀρχήν, αὐτὸς δ' ἐβασίλευε καὶ ἠρχιεράτευσε τῷ θεῷ.* ⟨244⟩ *ἔτει δὲ τρίτῳ τῆς βασιλείας καὶ πρὸς μησὶ τοῖς ἴσοις Πομπήιος ἐλθών, καὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν κατὰ κράτος ἑλών, αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων δήσας ἔπεμψε, τῷ δὲ Ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς τὴν μὲν τοῦ ἔθνους προστασίαν ἐπέτρεψε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν.* ⟨245⟩ *ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐννέα τοῖς πρώτοις ὁ Ὑρκανὸς τέτταρα καὶ εἴκοσι. Βαρζαφάρνης δὲ καὶ Πάκορος οἱ τῆς Παρθυηνῆς δυνάσται διαβάντες τὸν Εὐφράτην καὶ πολεμήσαντες Ὑρκανῷ αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ συνέλαβον, τὸν Ἀριστοβούλου δ' υἱὸν Ἀντίγονον κατέστησαν βασιλέα.* ⟨246⟩ *τρία δ' ἔτη καὶ τρεῖς μῆνας ἄρξαντα τοῦτον Σόσσιός τε καὶ Ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν, Ἀντώνιος δ' ἀνεῖλεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀναχθέντα.* ⟨247⟩ *τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς οὐκέτι τοὺς ἐκ τοῦ Ἀσαμωναίου γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλά τισιν ἀσήμοις καὶ μόνον ἐξ ἱερέων οὖσι, πλὴν ἑνὸς Ἀριστοβούλου, τὴν τιμὴν ἀπένεμε.* ⟨248⟩ *τὸν δ'*

Ἀριστόβουλον Ὑρκανοῦ τοῦ ὑπὸ Πάρθων ληφθέντος υἱωνὸν ὄντα καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνῴκησε Μαριάμμῃ, τὴν τοῦ πλήθους πρὸς ἑαυτὸν θηρώμενος εὔνοιαν διὰ τὴν Ὑρκανοῦ μνήμην. εἶτα φοβηθεὶς μὴ πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτόν, ἐν Ἱεριχοῖ πνιγῆναι μηχανησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ⟨249⟩ μετὰ τοῦτον οὐκέτι τοῖς ἐκγόνοις τῶν Ἀσαμωναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίστευσεν. ἔπραξε δ᾽ ὅμοια τῷ Ἡρώδῃ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἱερέων Ἀρχέλαός θ᾽ ὁ παῖς αὐτοῦ καὶ οἱ μετὰ τοῦτον τὴν ἀρχὴν Ῥωμαῖοι τῶν Ἰουδαίων παραλαβόντες. ⟨250⟩ εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῶν Ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες μέχρι τῆς ἡμέρας ἧς τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτος ἑλὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἴκοσι καὶ ὀκτώ, χρόνος δὲ τούτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. ⟨251⟩ καὶ τινὲς μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο ἐπί τε Ἡρώδου βασιλεύοντος καὶ ἐπ᾽ Ἀρχελάου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ· μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευτὴν ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ προστασίαν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπεπίστευντο.

⟨252⟩ περὶ μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα· 11
Γέσσιος δὲ Φλῶρος, ὁ πεμφθεὶς Ἀλβίνου διάδοχος ὑπὸ Νέρωνος, πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν Ἰουδαίους. Κλαζομένιος δ᾽ ἦν τὸ γένος οὗτος, ἐπήγετο δὲ Κλεοπάτραν γυναῖκα, δι᾽ ἣν φίλην οὖσαν Ποππαίας τῆς Νέρωνος γυναικός, καὶ πονηρίᾳ μηδὲν αὐτοῦ διαφέρουσαν, τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ⟨253⟩ οὕτω δὲ περὶ τὴν ἐξουσίαν ἐγένετο κακὸς καὶ βίαιος ὥστε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν Ἀλβῖνον ἐπῄνουν ὡς εὐεργέτην οἱ

§ 252 cf. Bell. Iud. II 14, 2.

Ἰουδαῖοι· ⟨254⟩ ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπεκρύπτετο τὴν πονηρίαν καὶ τοῦ μὴ παντάπασι κατάφωρος εἶναι προυνόει, Γέσσιος δὲ Φλῶρος, καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθείς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας ἐπόμπευε, μήθ' ἁρπαγῆς παραλιπὼν μηδένα τρόπον μήτ' ἀδίκου κολάσεως. ⟨255⟩ ἦν γὰρ ἄτεγκτος μὲν πρὸς ἔλεον, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, ᾧ γε μηδὲν τὰ πλεῖστα τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃσταῖς ἐκοινώνησεν· ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτ' ἔπραττον, ἐχέγγυον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ἐπὶ τοῖς μέρεσιν ἕξειν πεπιστευκότες. ⟨256⟩ καὶ τοῦτο μέτριον οὐκ ἦν, ἀλλ' οἱ δυστυχεῖς Ἰουδαῖοι μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γιγνομένας πορθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξανιστάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; ⟨257⟩ τὸν γὰρ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι Φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγουμένους ἀθρόους ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ἐπιτροπῆς Φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς.

⟨258⟩ ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἠναγκάσθημεν ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου
2 βίβλοις γεγραμμέναις· ⟨259⟩ παύσεται δὲ ἐνταῦθά μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας, μεθ' ἣν καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δ' αὕτη τὴν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου παράδοσιν μέχρι ἔτους δωδεκάτου τῆς Νέρωνος ἡγεμονίας τῶν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς Ἰουδαίοις κατά τε τὴν Αἴγυπτον καὶ Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, ⟨260⟩ ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπ' Ἀσσυρίων

τε καὶ Βαβυλωνίων, τίνα τε Πέρσαι καὶ Μακεδόνες δεινὰ διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους Ῥωμαῖοι τὸ ὕστατον. πάντα γὰρ οἶμαι μετ' ἀκριβείας ἁπάσης συντεταχέναι. ⟨261⟩ τηρῆσαι δὲ πεπείραμαι καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν τῶν ἐν δισχιλίοις ἔτεσι γενομένων. ἀπλανῆ δὲ πεποίημαι καὶ τὴν περὶ τοὺς βασιλεῖς διαδοχήν, τὰς πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχῶν τε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν· τοῦτο γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπηγγειλάμην τῆς ἱστορίας. ⟨262⟩ λέγω δὲ θαρρήσας ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων ἀνακεφαλαίωσιν καὶ συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερος ἠδυνήθη θελήσας, μήτε Ἰουδαῖος μήτ' ἀλλόφυλος, τὴν πραγματείαν ταύτην οὕτως ἀκριβῶς εἰς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ⟨263⟩ ἔχω γὰρ ὁμολογούμενον παρὰ τῶν ὁμοεθνῶν πλεῖστον αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπιχώριον παιδείαν διαφέρειν· καὶ τῶν Ἑλληνικῶν δὲ γραμμάτων καὶ ποιητικῶν μαθημάτων πολλὰ πονήσας ἐσπούδασα μετασχεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀναλαβών. τὴν δὲ περὶ τὴν προφορὰν ἀκρίβειαν (ἡ) πάτριος ἐκώλυσε συνήθεια· ⟨264⟩ παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἐκείνους ἀποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διάλεκτον ἐκμαθόντας καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον ἐπικομψεύοντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο οὐ μόνον ἐλευθέρων τοῖς τυχοῦσιν ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκετῶν τοῖς θέλουσι, μόνοις δὲ σοφίαν μαρτυροῦσι τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις καὶ τὴν τῶν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. ⟨265⟩ διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην μόλις τινὲς δύο ἢ τρεῖς κατώρθωσαν, καὶ τῶν πόνων τὴν ἐπικαρπίαν εὐθὺς ἔλαβον. ⟨266⟩ ἴσως

δ' οὐκ ἂν ἐπίφθονον γένοιτο, οὐδὲ σκαιὸν τοῖς πολλοῖς φανήσεται, καὶ περὶ γένους τοὐμοῦ καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας ἢ τοὺς ἐλέγξοντας ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ⟨267⟩ *ἐπὶ τούτοις δὲ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἓξ δὲ μυριάσι στίχων· κἂν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ, κατὰ περιδρομὴν ὑπομνήσω πάλιν τοῦ τε πολέμου καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἥτις ἐστὶ τρισκαιδεκάτου μὲν ἔτους τῆς Δομετιανοῦ Καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δ' ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου.* ⟨268⟩ *προήρημαι δὲ συγγράψαι καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ἰουδαίων ἐν τέτταρσι βίβλοις περὶ θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν τὰ δὲ κεκώλυται.*

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΒΙΟΣ.

⟨1⟩ Ἐμοὶ δὲ γένος ἐστὶν οὐκ ἄσημον, ἀλλ' ἐξ ἱερέων ἄνωθεν καταβεβηκός. ὥσπερ δὴ παρ' ἑκάστοις ἄλλη τίς ἐστιν εὐγενείας ὑπόθεσις, οὕτω παρ' ἡμῖν ἡ τῆς ἱερωσύνης μετουσία μέγα τεκμήριόν ἐστι γένους λαμπρότητος. ⟨2⟩ ἐμοὶ δ' οὐ μόνον ἐξ ἱερέων ἐστὶ τὸ γένος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς πρώτης ἐφημερίδος τῶν εἰκοσιτεττάρων (πολλὴ δὲ κἀν τούτῳ διαφορά), καὶ τῶν ἐν ταύτῃ δὲ φυλῶν ἐκ τῆς ἀρίστης. ὑπάρχω δὲ καὶ τοῦ βασιλικοῦ γένους ἀπὸ τῆς μητρός· οἱ γὰρ Ἀσαμωναίου παῖδες, ὧν ἔκγονος ἐκείνη, τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐπὶ μήκιστον χρόνον ἠρχιεράτευσαν καὶ ἐβασίλευσαν. ⟨3⟩ ἐρῶ δὲ τὴν διαδοχήν. ὁ πρόπαππος ἡμῶν Σίμων ὁ Ψελλὸς ἐπικαλούμενος· οὗτος ἐγένετο καθ' ὃν καιρὸν ἠρχιεράτευσε Σίμωνος ἀρχιερέως ὁ παῖς, ὃς πρῶτος ἀρχιερέων Ὑρκανὸς ὠνομάσθη. ⟨4⟩ γίγνονται δὲ τῷ Ψελλῷ Σίμωνι παῖδες ἐννέα· τούτων εἷς ἐστι Ματθίας ὁ Ἡφλίου λεγόμενος. οὗτος ἠγάγετο πρὸς γάμον θυγατέρα Ἰωνάθου ἀρχιερέως, τοῦ πρώτου ἐκ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων γένους ἀρχιερατεύσαντος, τοῦ ἀδελφοῦ Σίμωνος τἀρχιερέως· καὶ γίγνεται παῖς αὐτῷ Ματθίας ὁ Κυρτὸς ἐπικληθείς, ἄρχοντος Ὑρκανοῦ τὸν πρῶτον ἐνιαυτόν. ⟨5⟩ τούτου γίγνεται Ἰώσηπος ἐνάτῳ

ἔτει τῆς Ἀλεξάνδρας ἀρχῆς, καὶ Ἰωσήπου Ματθίας βασιλεύοντος Ἀρχελάου τὸ δέκατον, Ματθία δ' ἐγὼ τῷ πρώτῳ τῆς Γαΐου Καίσαρος ἡγεμονίας. ἐμοὶ δὲ παῖδές εἰσι τρεῖς, Ὑρκανὸς μὲν ὁ πρεσβύτατος ἔτει τετάρτῳ τῆς Οὐεσπασιανοῦ Καίσαρος ἡγεμονίας, ἑβδόμῳ δὲ Ἰοῦστος, ἐνάτῳ δὲ Ἀγρίππας.

⟨6⟩ τὴν μὲν οὖν τοῦ γένους ἡμῶν διαδοχήν, ὡς ἐν ταῖς δημοσίαις δέλτοις ἀναγεγραμμένην εὗρον, οὕτω παρατίθεμαι, τοῖς διαβάλλειν ἡμᾶς πειρωμένοις χαίρειν
2 *φράσας· ⟨7⟩ ὁ πατὴρ δέ μου Ματθίας οὐ διὰ μόνην τὴν εὐγένειαν ἐπίσημος ἦν, ἀλλὰ πλέον διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐπῃνεῖτο, γνωριμώτατος ὢν ἐν τῇ μεγίστῃ πόλει τῶν παρ' ἡμῖν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ⟨8⟩ ἐγὼ δὲ συμπαιδευόμενος ἀδελφῷ Ματθίᾳ τοὔνομα (ἐγεγόνει γάρ μοι γνήσιος ἐξ ἀμφοῖν τῶν γονέων) εἰς μεγάλην παιδείας προὔκοπτον ἐπίδοσιν, μνήμῃ τε καὶ συνέσει δοκῶν διαφέρειν. ⟨9⟩ ἔτι δ' ἀντίπαις ὤν, περὶ τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος, διὰ τὸ φιλογράμματον ὑπὸ πάντων ἐπῃνούμην, συνιόντων ἀεὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν τῆς πόλεως πρώτων ὑπὲρ τοῦ παρ' ἐμοῦ περὶ τῶν νομίμων ἀκριβέστερόν τι γνῶναι. ⟨10⟩ περὶ ἑκκαίδεκα δ' ἔτη γενόμενος ἐβουλήθην τῶν παρ' ἡμῖν αἱρέσεων ἐμπειρίαν λαβεῖν· τρεῖς δ' εἰσὶν αὗται, Φαρισαίων μὲν ἡ πρώτη καὶ Σαδδουκαίων ἡ δευτέρα, τρίτη δ' ἡ Ἐσσηνῶν, καθὼς πολλάκις εἴπομεν· οὕτως γὰρ ᾤόμην αἱρήσεσθαι τὴν ἀρίστην, εἰ πάσας καταμάθοιμι. ⟨11⟩ σκληραγωγήσας οὖν ἐμαυτὸν καὶ πολλὰ πονηθεὶς τὰς τρεῖς διῆλθον. καὶ μηδὲ τὴν ἐντεῦθεν ἐμπειρίαν ἱκανὴν ἐμαυτῷ νομίσας εἶναι, πυθόμενός τινα Βανοῦν ὄνομα κατὰ τὴν ἔρημον διατρίβειν ἐσθῆτι μὲν ἀπὸ δένδρων χρώμενον, τροφὴν δὲ τὴν αὐτομά-*

τως φυομένην προσφερόμενον, ψυχρῷ δ' ὕδατι τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα πολλάκις λουόμενον πρὸς ἁγνείαν, ζηλωτὴς ἐγενόμην αὐτοῦ. ⟨12⟩ *καὶ διατρίψας παρ' αὐτῷ ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τελειώσας εἰς τὴν πόλιν ὑπέστρεφον. ἐννεακαίδεκα δ' ἔτη ἔχων ἠρξάμην [τε] πολιτεύεσθαι τῇ Φαρισαίων αἱρέσει κατακολουθῶν, ἣ παραπλήσιός ἐστι τῇ παρ' Ἕλλησι Στωικῇ λεγομένῃ.*

⟨13⟩ *μετ' εἰκοστὸν δὲ καὶ ἕκτον ἐνιαυτὸν εἰς Ῥώ-* 3
μην μοι συνέπεσεν ἀναβῆναι διὰ τὴν λεχθησομένην αἰτίαν. καθ' ὃν χρόνον Φῆλιξ τῆς Ἰουδαίας ἐπετρόπευεν, ἱερεῖς τινας συνήθεις ἐμοί, καλοὺς κἀγαθούς, διὰ μικρὰν καὶ τὴν τυχοῦσαν αἰτίαν δήσας εἰς τὴν Ῥώμην ἔπεμψε, λόγον ὑφέξοντας τῷ Καίσαρι. ⟨14⟩ *οἷς ἐγὼ πόρον εὑρέσθαι βουλόμενος σωτηρίας, μάλιστα δὲ πυθόμενος ὅτι καίπερ ἐν κακοῖς ὄντες οὐκ ἐξελάθοντο τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας, διατρέφοιντο δὲ σύκοις καὶ καρύοις, ἀφικόμην εἰς Ῥώμην πολλὰ κινδυνεύσας κατὰ θάλατταν.* ⟨15⟩ *βαπτισθέντος γὰρ ἡμῶν τοῦ πλοίου κατὰ μέσον τὸν Ἀδρίαν, περὶ ἑξακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντες δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐνηξάμεθα, καὶ περὶ ἀρχομένην ἡμέραν ἐπιφανέντος ἡμῖν κατὰ θεοῦ πρόνοιαν Κυρηναϊκοῦ πλοίου, φθάσαντες τοὺς ἄλλους ἐγώ τε καί τινες ἕτεροι, περὶ ὀγδοήκοντα σύμπαντες, ἀνελήφθημεν εἰς τὸ πλοῖον.* ⟨16⟩ *διασωθεὶς δ' εἰς τὴν Δικαιάρχειαν, ἣν Ποτιόλους Ἰταλοὶ καλοῦσιν, διὰ φιλίας ἀφικόμην Ἀλιτύρῳ (μιμολόγος δ' ἦν οὗτος μάλιστα τῷ Νέρωνι καταθύμιος, Ἰουδαῖος τὸ γένος), καὶ δι' αὐτοῦ Ποππαίᾳ τῇ τοῦ Καίσαρος γυναικὶ γνωρισθεὶς προνοῶ ὡς τάχιστα παρακαλέσας αὐτὴν τοὺς ἱερεῖς λυθῆναι. μεγάλων δὲ δωρεῶν πρὸς τῇ εὐερ-*

γεσίᾳ ταύτῃ τυχὼν παρὰ τῆς Ποππαίας ὑπέστρεφον ἐπὶ τὴν οἰκείαν.

4 ⟨17⟩ *καταλαμβάνω δ' ἤδη νεωτερισμῶν ἀρχάς, καὶ πολλοὺς ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων ἀποστάσει μέγα φρονοῦντας. καταστέλλειν οὖν ἐπειρώμην τοὺς στασιώδεις καὶ μετανοεῖν ἔπειθον, ποιησαμένους πρὸ ὀφθαλμῶν πρὸς οὓς πολεμήσουσιν, ὅτι Ῥωμαίων οὐ κατ' ἐμπειρίαν μόνον πολεμικὴν ἀλλὰ καὶ κατ' εὐτυχίαν ἐλαττοῦνται,* ⟨18⟩ *καὶ μὴ προπετῶς καὶ παντάπασιν ἀνοήτως πατράσι καὶ γενεαῖς καὶ σφίσιν αὐτοῖς τὸν περὶ τῶν ἐσχάτων κακῶν κίνδυνον ἐπάγειν.* ⟨19⟩ *ταῦτα δ' ἔλεγον καὶ λιπαρῶς ἐνεκείμην ἀποτρέπων, δυστυχέστατον ἡμῖν τοῦ πολέμου τὸ τέλος γενήσεσθαι προορώμενος. οὐ μὴν ἔπεισα· πολὺ πὰρ ἡ τῶν ἀπονοηθέντων ἐπεκράτησε μανία.*

5 ⟨20⟩ *δείσας οὖν μὴ ταῦτα συνεχῶς λέγων διὰ μίσους ἀφικοίμην καὶ ὑποψίας ὡς τὰ τῶν πολεμίων φρονῶν, καὶ κινδυνεύσω ληφθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀναιρεθῆναι, ἐχομένης ἤδη τῆς Ἀντωνίας, ὅπερ ἦν φρούριον, εἰς τὸ ἐνδοτέρω ἱερὸν ὑπεχώρησα.* ⟨21⟩ *μετὰ δὲ τὴν ἀναίρεσιν Μαναήμου καὶ τῶν πρώτων τοῦ λῃστρικοῦ στίφους, ὑπεξελθὼν τοῦ ἱεροῦ πάλιν τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρώτοις τῶν Φαρισαίων συνδιέτριβον.* ⟨22⟩ *φόβος δ' οὔτι μέτριος εἶχεν ἡμᾶς, ὁρῶντας τὸν μὲν δῆμον ἐν τοῖς ὅπλοις· αὐτοὶ δ' ὄντες ἐν ἀπόρῳ τί ποιήσωμεν, καὶ τοὺς νεωτεριστὰς παύειν οὐ δυνάμενοι, προδήλου δ' ἡμῖν τοῦ κινδύνου παρεστῶτος, συγκατανεύειν μὲν αὐτῶν ταῖς γνώμαις ἐλέγομεν, συνεβουλεύομεν δὲ μένειν ἐφ' αὐτῶν καὶ τοὺς πολεμίους ἐπελθόντας ἐᾶν, ἵνα τοῦ δικαίως ἀνταίρειν ὅπλα πίστιν εὕρωνται.* ⟨23⟩ *ταῦτα δ' ἐπράττομεν ἐλπίζοντες οὐκ*

εἰς μακρὰν Κέστιον, μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἀναβάντα, παύσειν τὸν νεωτερισμόν.

⟨24⟩ ὃ δ' ἐπελθὼν καὶ συμβαλὼν μάχῃ ἐνικήθη, 6
πολλῶν τῶν μετ' αὐτοῦ πεσόντων. καὶ γίγνεται τὸ Κεστίου πταῖσμα συμφορὰ τοῦ σύμπαντος ἡμῶν ἔθνους. ἐπήρθησαν γὰρ ἐπὶ τούτῳ μᾶλλον οἱ τὸν πόλεμον ἀγαπήσαντες, καὶ νικήσαντες τοὺς Ῥωμαίους εἰς τέλος ἤλπισαν, προσγενομένης καὶ ἑτέρας τινὸς τοιαύτης αἰτίας. ⟨25⟩ οἱ τὰς πέριξ τῆς Συρίας πόλεις κατοικοῦντες τοὺς παρ' ἑαυτοῖς Ἰουδαίους συλλαμβάνοντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀνῄρουν, οὐδεμίαν αὐτοῖς αἰτίαν ἐπικαλεῖν ἔχοντες· οὔτε γὰρ ἐπὶ Ῥωμαίων ἀποστάσει νεώτερόν τι πεφρονήκεσαν, οὔτε πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐχθρὸν ἢ ἐπίβουλον. ⟨26⟩ Σκυθοπολῖται δὲ πάντων ἀσεβέστατα καὶ παρανομώτατα διεπράξαντο· ἐπελθόντων γὰρ αὐτοῖς Ἰουδαίων ἔξωθεν πολεμίων, τοὺς παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίους ἐβιάσαντο κατὰ τῶν ὁμοφύλων ὅπλα λαβεῖν, ὅπερ ἐστὶν ἡμῖν ἀθέμιτον, καὶ μετ' ἐκείνων συμβαλόντες ἐκράτησαν τῶν ἐπελθόντων, ἐπειδὴ δ' ἐνίκησαν, ἐκλαθόμενοι τῆς πρὸς τοὺς ἐνοίκους καὶ συμμάχους πίστεως πάντας αὐτοὺς διεχρήσαντο, πολλὰς μυριάδας ὄντας. ⟨27⟩ ὅμοια δ' ἔπαθον καὶ οἱ τὴν Δαμασκὸν Ἰουδαῖοι κατοικοῦντες. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβέστερον ἐν ταῖς περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις δεδηλώκαμεν· νῦν δ' αὐτῶν ἐπεμνήσθην βουλόμενος παραστῆσαι τοῖς ἀναγιγνώσκουσιν ὅτι οὐ προαίρεσις ἐγένετο τοῦ πολέμου πρὸς Ῥωμαίους Ἰουδαίοις, ἀλλὰ τὸ πλέον ἀνάγκη.

⟨28⟩ νικηθέντος οὖν, ὡς ἔφαμεν, τοῦ Κεστίου, 7
τῶν Ἱεροσολυμιτῶν οἱ πρῶτοι, θεασάμενοι τοὺς μὲν λῃστὰς ἅμα τοῖς νεωτερισταῖς εὐπορουμένους ὅπλων,

δείσαντες δ' αὐτοὶ μὴ ἄοπλοι καθεστηκότες ὑποχείριοι γένωνται τοῖς ἐχθροῖς, ὃ καὶ μετὰ ταῦτα συνέβη, καὶ πυθόμενοι τὴν Γαλιλαίαν οὔπω πᾶσαν Ῥωμαίων ἀφεστάναι, μέρος δ' αὐτῆς ἠρεμεῖν ἔτι, ⟨29⟩ πέμπουσιν ἐμὲ καὶ δύο ἄλλους τῶν ἱερέων, καλοὺς κἀγαθοὺς ἄνδρας, Ἰωάζαρον καὶ Ἰούδαν, πείσοντας τοὺς πονηροὺς καταθέσθαι τὰ ὅπλα, καὶ διδάξοντας ὡς ἔστιν ἄμεινον τοῖς κρατίστοις τοῦ ἔθνους αὐτὰ τηρεῖσθαι. ἔγνωστο δὲ τούτοις ἀεὶ μὲν ἔχειν τὰ ὅπλα πρὸς τὸ μέλλον ἕτοιμα, περιμένειν δὲ τί πράξουσι Ῥωμαῖοι μαθεῖν.

8 ⟨30⟩ λαβὼν οὖν ἐγὼ τὰς ὑποθήκας ταύτας ἀφικόμην εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ Σεπφωρίτας μὲν οὐκ ἐν ὀλίγῳ περὶ τῆς πατρίδος ἀγῶνι καθεστῶτας εὗρον, διαρπάσαι κεκρικότων αὐτὴν τῶν Γαλιλαίων διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐκείνων φιλίαν, καὶ ὅτι Κεστίῳ Γάλλῳ τῷ τῆς Συρίας ἡγεμονεύοντι δεξιάν τε καὶ πίστιν προτείνειαν. ⟨31⟩ ἀλλὰ τούτους μὲν ἐγὼ πάντας ἀπήλλαξα τοῦ φόβου, πείσας ὑπὲρ αὐτῶν τὰ πλήθη, καὶ ἐπιτρέψας ὁσάκις θέλουσι διαπέμπεσθαι πρὸς τοὺς ἐν Δώροις οἰκείους ὁμηρεύοντας Κεστίῳ· τὰ δὲ Δῶρα πόλις ἐστὶ τῆς Φοινίκης. τοὺς ἐν Τιβεριάδι δὲ κατοικοῦντας εὗρον ἐφ' ὅπλα κεχωρηκότας ἤδη, δι' αἰτίαν τοιαύτην.

9 ⟨32⟩ στάσεις τρεῖς ἦσαν κατὰ τὴν πόλιν, μία μὲν ἀνδρῶν εὐσχημόνων, ἦρχε δ' αὐτῆς Ἰούλιος Κάπελλος. ⟨33⟩ οὗτος δὴ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πάντες, Ἡρώδης ὁ Μιαροῦ καὶ Ἡρώδης ὁ τοῦ Γαμάλου καὶ Κομψὸς ὁ τοῦ Κομψοῦ (Κρίσπος γὰρ ἀδελφὸς αὐτοῦ, τοῦ μεγάλου βασιλέως γενόμενός ποτε ἔπαρχος, ἐν ταῖς ἰδίαις κτήσεσιν ἐτύγχανε, πέραν τοῦ Ἰορδάνου), ⟨34⟩ πάντες οὖν οἱ προειρημένοι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐμμένειν συνεβούλευον τῇ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους καὶ τὸν βασιλέα

πίστει. τῇ γνώμῃ δ' οὐ συνηρέσκετο Πίστος, παραγόμενος ὑπὸ Ἰούστου τοῦ παιδός· καὶ γὰρ ἦν φύσει πως ἐπιμανής. ⟨35⟩ ἡ δευτέρα δὲ στάσις, ἐξ ἀσημοτάτων συνεστηκυῖα, πολεμεῖν ἔκρινεν. ⟨36⟩ Ἰοῦστος δ' ὁ Πίστου παῖς, ὁ τῆς τρίτης μερίδος πρῶτος, ὑπεκρίνετο μὲν ἐνδοιάζειν πρὸς τὸν πόλεμον, νεωτέρων δ' ἐπεθύμει πραγμάτων, ἐκ τῆς μεταβολῆς οἰόμενος δύναμιν ἑαυτῷ περιποιήσειν. ⟨37⟩ παρελθὼν οὖν εἰς μέσους διδάσκειν ἐπειρᾶτο τὸ πλῆθος ὡς ἡ πόλις ἀεὶ τῆς Γαλιλαίας ἄρξειεν ἐπί γε τῶν Ἡρώδου χρόνων τοῦ τετράρχου καὶ κτίστου γενομένου, βουληθέντος αὐτοῦ τὴν Σεπφωριτῶν πόλιν τῇ Τιβεριέων ὑπακούειν, ἀποβαλεῖν δὲ τὸ πρωτεῖον αὐτοὺς μηδ' ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα τοῦ πατρός, διαμεῖναι δὲ καὶ μέχρι Φήλικος προεσταμένου τῆς Ἰουδαίας. ⟨38⟩ νῦν δ' ἔλεγεν αὐτοὺς ἠτυχηκέναι τῷ νεωτέρῳ δωρεὰν Ἀγρίππᾳ δοθέντας ὑπὸ Νέρωνος· ἄρξαι γὰρ εὐθὺς τὴν μὲν Σέπφωριν, ἐπειδὴ Ῥωμαίοις ὑπήκουσε, τῆς Γαλιλαίας, καταλυθῆναι δὲ παρ' αὐτοῖς τήν τε βασιλικὴν τράπεζαν καὶ τὰ ἀρχεῖα. ⟨39⟩ ταῦτα καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα πολλὰ κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα λέγων ὑπὲρ τοῦ τὸν δῆμον εἰς τὴν ἀπόστασιν ἐρεθίσαι, προσετίθει νῦν εἶναι καιρὸν ἀραμένους ὅπλα καὶ Γαλιλαίους συμμάχους προσλαβόντας (ἄρξειν γὰρ αὐτῶν ἑκόντων διὰ τὸ πρὸς τοὺς Σεπφωρίτας μῖσος ὑπάρχον αὐτοῖς, ὅτι τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίστιν διαφυλάττουσιν) μεγάλῃ χειρὶ πρὸς τὴν ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίαν τραπέσθαι. ⟨40⟩ ταῦτα λέγων προυτρέψατο τὸ πλῆθος· ἦν γὰρ ἱκανὸς δημαγωγεῖν καὶ τῶν ἀντιλεγόντων τὰ βελτίω περιεῖναι γοητείᾳ καὶ ἀπάτῃ τῇ διὰ λόγων. καὶ γὰρ οὐδ' ἄπειρος ἦν παιδείας τῆς παρ' Ἕλλησιν, ᾗ θαρρῶν ἐπεχείρησε

καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν πραγμάτων τούτων ἀναγράφειν ὡς τῷ λόγῳ τούτῳ περιεσόμενος τῆς ἀληθείας. ⟨41⟩ ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου τἀνδρός, ὡς φαῦλος τὸν βίον ἐγένετο καὶ ὡς σὺν τἀδελφῷ μικροῦ δεῖν καταστροφῆς αἴτιος ὑπῆρξε, προϊόντος τοῦ λόγου δηλώσομεν· ⟨42⟩ τότε δὲ πείσας Ἰοῦστος τοὺς πολίτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, πολλοὺς δὲ καὶ μὴ θελήσαντας ἀναγκάσας, ἐξελθὼν σὺν πᾶσι τούτοις ἐμπίμπρησι τάς τε Γαδαρηνῶν καὶ Ἱππηνῶν κώμας, αἳ δὴ μεθόριοι τῆς Τιβεριάδος καὶ τῆς τῶν Σκυθοπολιτῶν γῆς ἐτύγχανον κείμεναι.

10 ⟨43⟩ καὶ Τιβεριὰς μὲν ἐν τοιούτοις ἦν, τὰ περὶ Γίσχαλα δ' εἶχε τὸν τρόπον τοῦτον. Ἰωάννης ὁ τοῦ Λευΐ, τῶν πολιτῶν τινας ὁρῶν διὰ τὴν ἀπόστασιν τὴν ἀπὸ Ῥωμαίων μέγα φρονοῦντας, κατέχειν αὐτοὺς ἐπειρᾶτο καὶ τὴν πίστιν ἠξίου διαφυλάττειν, ⟨44⟩ οὐ μὴν ἠδυνήθη, καίτοι πάνυ προθυμούμενος. τὰ γὰρ πέριξ ἔθνη, Γαδαρηνοὶ καὶ Γαβαρηνοί, Σωγαναῖοι καὶ Τύριοι, πολλὴν ἀθροίσαντες δύναμιν καὶ τοῖς Γισχάλοις ἐπιπεσόντες λαμβάνουσι τὰ Γίσχαλα κατὰ κράτος, καὶ πυρπολήσαντες, εἶτα δὲ καὶ προσκατασκάψαντες, εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέζευξαν. ⟨45⟩ Ἰωάννης δ' ἐπὶ τούτῳ παροξυνθεὶς ὁπλίζει πάντας τοὺς μεθ' αὐτοῦ· καὶ συμβαλὼν τοῖς προειρημένοις ἔθνεσι κατὰ κράτος ἐνίκησε, τὰ δὲ Γίσχαλα κρείττονα πάλιν ἀνακτίσας, τείχεσιν ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς εἰς ὕστερον ὠχύρωσεν.

11 ⟨46⟩ Γάμαλα δὲ πίστει τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐνέμεινε δι' αἰτίαν τοιαύτην. Φίλιππος ὁ Ἰακίμου παῖς, ἔπαρχος δὲ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, σωθεὶς παρὰ δόξαν ἐκ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις βασιλικῆς αὐλῆς πολιορκουμένης καὶ διαφυγὼν εἰς ἕτερον ἐνέπεσε κίνδυνον, ὥσθ' ὑπὸ

Μαναήμου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν ἀναιρεθῆναι· ⟨47⟩ διεκώλυσαν δὲ Βαβυλώνιοί τινες συγγενεῖς αὐτοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ὄντες, πρᾶξαι τοὺς λῃστὰς τὸ ἔργον. ἐπιμείνας οὖν ἡμέρας τέτταρας ὁ Φίλιππος ἐκεῖ, τῇ πέμπτῃ φεύγει περιθετῇ χρησάμενος κόμῃ τοῦ μὴ κατάδηλος γενέσθαι, καὶ παραγενόμενος εἴς τινα τῶν ἑαυτοῦ κωμῶν κατὰ τοὺς ὅρους Γάμαλα τοῦ φρουρίου κειμένην, πέμπει πρός τινας τῶν ὑπ᾽ αὐτῷ προστάττων ὡς αὐτὸν ἀφικέσθαι. ⟨48⟩ ταῦτα δ᾽ αὐτὸν ἐννοούμενον ἐμποδίζει τὸ θεῖον ἐπὶ συμφέροντι· μὴ γὰρ τούτου γενομένου πάντως ἂν ἀπωλώλει. πυρετοῦ δὴ κατασχόντος αὐτὸν ἐξαίφνης, γράψας ἐπιστολὰς τοῖς παισὶν Ἀγρίππᾳ καὶ Βερενίκῃ δίδωσι τῶν ἐξελευθέρων τινὶ κομίζειν πρὸς Ὄαρον. ⟨49⟩ ἦν δ᾽ οὗτος κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὁ τὴν βασιλείαν διοικῶν, καταστησάντων αὐτὸν τῶν βασιλέων· αὐτοὶ γὰρ εἰς Βηρυτὸν ἀφικνοῦντο, ὑπαντῆσαι βουλόμενοι Κεστίῳ. ⟨50⟩ λαβὼν οὖν ὁ Ὄαρος τὰ παρὰ Φιλίππου γράμματα καὶ πυθόμενος αὐτὸν διασεσῶσθαι βαρέως ἤνεγκεν, ἀχρεῖος τὸ λοιπὸν αὐτὸς νομίζων φανεῖσθαι τοῖς βασιλεῦσιν ἀφικομένου τοῦ Φιλίππου. προαγαγὼν οὖν εἰς τὸ πλῆθος τὸν τὰς ἐπιστολὰς κομίσαντα, καὶ πλαστογραφίαν ἐπικαλέσας, ψεύδεσθαί τε φήσας αὐτὸν ἀπαγγείλαντα ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Φίλιππον μετὰ τῶν Ἰουδαίων Ῥωμαίοις πολεμεῖν, ἀπέκτεινε. ⟨51⟩ μὴ ὑποστρέψαντος δὲ τοῦ ἐξελευθέρου, Φίλιππος ἀπορῶν τὴν αἰτίαν δεύτερον ἐκπέμπει μετ᾽ ἐπιστολῶν πάλιν τὸν ἀπαγγελοῦντα πρὸς αὐτὸν τί τὸ συμβεβηκὸς εἴη τῷ ἀποσταλέντι, δι᾽ ὃ βραδύνειεν. ⟨52⟩ καὶ τοῦτον δὲ παραγενόμενον ὁ Ὄαρος συκοφαντήσας ἀνεῖλεν. καὶ γὰρ ὑπὸ τῶν ἐν

§ 49 cf. Bell. Iud. II 18, 6.

Καισαρείᾳ Σύρων ἐπῆρτο μέγα φρονεῖν, ἀναιρεθήσεσθαι μὲν λεγόντων ὑπὸ Ῥωμαίων Ἀγρίππαν διὰ τὰς ὑπὸ Ἰουδαίων ἁμαρτίας, λήψεσθαι δ' αὐτὸν τὴν ἀρχὴν ἐκ βασιλέων ὄντα· καὶ γὰρ ἦν ὁμολογουμένως ὁ Οὔαρος βασιλικοῦ γένους, ἔγγονος Σοέμου τοῦ περὶ τὸν Λίβανον τετραρχοῦντος. ⟨53⟩ διὰ τοῦτ' οὖν ὁ Οὔαρος τυφούμενος τὰς μὲν ἐπιστολὰς παρ' ἑαυτῷ κατέσχε, μηχανώμενος μὴ ἐντυχεῖν τοῖς γράμμασι τὸν βασιλέα, τὰς ἐξόδους δὲ πάσας ἐφρούρει, μὴ διαδράς τις ἀπαγγείλειε τῷ βασιλεῖ τὰ πραττόμενα. καὶ δὴ χαριζόμενος τοῖς κατὰ τὴν Καισάρειαν Σύροις πολλοὺς τῶν Ἰουδαίων ἀπέκτεινεν. ⟨54⟩ ἐβουλήθη δὲ καὶ μετὰ τῶν ἐν Βαταναίᾳ Τραχωνιτῶν ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα ἐπὶ τοὺς ἐν Ἐκβατάνοις Βαβυλωνίους Ἰουδαίους (ταύτην γὰρ τὴν προσηγορίαν ἔχουσιν) ὁρμῆσαι. ⟨55⟩ καλέσας οὖν τῶν κατὰ τὴν Καισάρειαν Ἰουδαίων δώδεκα τοὺς δοκιμωτάτους, προσέταττεν αὐτοῖς ἀφικομένοις εἰς Ἐκβάτανα πρὸς τοὺς ἐκεῖ κατοικοῦντας αὐτῶν ὁμοφύλους εἰπεῖν ὅτι Οὔαρος, ἀκούσας ὑμᾶς ἐπὶ βασιλέα μέλλειν ὁρμᾶν, καὶ μὴ πιστεύσας, πέπομφεν ἡμᾶς πείσοντας ὑμᾶς τὰ ὅπλα καταθέσθαι· τοῦτο γὰρ αὐτῷ τεκμήριον ἔσεσθαι καὶ τοῦ καλῶς μὴ πιστεῦσαι τοῖς περὶ ὑμῶν λέγουσιν. ⟨56⟩ ἐκέλευε δὲ καὶ τοὺς πρώτους αὐτῶν ἄνδρας ἑβδομήκοντα πέμπειν, ἀπολογησομένους περὶ τῆς ἐπενηνεγμένης αἰτίας. ἐλθόντες οὖν οἱ δώδεκα πρὸς τοὺς ἐν Ἐκβατάνοις ὁμοφύλους, καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς μηδὲν ἐπὶ νεωτερισμῷ φρονοῦντας, ἔπεισαν καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα πέμπειν. ⟨57⟩ οἳ δὲ μηδὲν ὑποπτεύοντες τοιοῦτον οἷον ἔμελλεν ἀποβήσεσθαι, ἐξαπέστειλαν. καταβαίνουσι δ' οὗτοι μετὰ τῶν δώδεκα πρέσβεων εἰς τὴν Καισάρειαν. ὑπαντήσας οὖν ὁ Οὔαρος

μετὰ τῆς βασιλικῆς δυνάμεως σὺν τοῖς πρέσβεσι πάντας ἀπέκτεινε, καὶ τὴν πορείαν ἐπὶ τοὺς ἐν Ἐκβατάνοις Ἰουδαίους ἐποιεῖτο. <58> φθάσας δέ τις ἐκ τῶν ἑβδομήκοντα σωθεὶς ἀπήγγειλεν αὐτοῖς, κἀκεῖνοι τὰ ὅπλα λαβόντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις εἰς Γάμαλα τὸ φρούριον ὑπεχώρησαν, καταλιπόντες τὰς κώμας πολλῶν ἀγαθῶν πλήρεις καὶ βοσκημάτων πολλὰς μυριάδας ἐχούσας. <59> Φίλιππος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ αὐτὸς εἰς Γάμαλα τὸ φρούριον ἧκεν· παραγενομένου δὲ κατεβόα τὸ πλῆθος, ἄρχειν αὐτὸν παρακαλοῦντες, καὶ πολεμεῖν πρὸς Ὄαρον καὶ τοὺς ἐν τῇ Καισαρείᾳ Σύρους· διεδέδοτο γὰρ ὑπὸ τούτων τὸν βασιλέα τεθνάναι. <60> Φίλιππος δ' αὐτῶν κατεῖχε τὰς ὁρμάς, ὑπομιμνήσκων τῶν τε τοῦ βασιλέως εἰς αὐτοὺς εὐεργεσιῶν, καὶ τὴν Ῥωμαίων διηγούμενος ὅση τίς ἐστιν ἡ δύναμις, συμφέρειν οὐκ ἔλεγεν ἄρασθαι πρὸς τούτους πόλεμον, καὶ τέλος ἔπεισεν. <61> ὁ δὲ βασιλεὺς πυθόμενος ὅτι Ὄαρος μέλλει τοὺς ἐπὶ τῆς Καισαρείας Ἰουδαίους σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις πολλὰς ὄντας μυριάδας ἀναιρεῖν ἡμέρᾳ μιᾷ, μεταπέμπεται αὐτόν, Αἴκουον Μόδιον πέμψας αὐτῷ διάδοχον, ὡς ἐν ἄλλοις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὴ Φίλιππος Γάμαλα τὸ φρούριον κατέσχε καὶ τὴν πέριξ χώραν πίστει τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐμμένουσαν.

<62> ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀφικόμην ἐγὼ καὶ 12
ταῦτα παρὰ τῶν ἀπαγγειλάντων ἔμαθον, γράφω τῷ συνεδρίῳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν περὶ τούτων, καὶ τί με πράττειν κελεύουσιν ἐρωτῶ. οἳ δὲ προσμεῖναι παρεκάλεσαν καὶ τοὺς συμπρέσβεις, εἰ θέλοιεν, κατασχόντα πρόνοιαν ποιήσασθαι τῆς Γαλιλαίας. <63> οἱ δὲ συμπρέσβεις εὐπορήσαντες πολλῶν χρημάτων ἐκ τῶν διδο-

μένων αὐτοῖς δεκατῶν, ἃς ὄντες ἱερεῖς ὀφειλομένας ἀπελάμβανον, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν γῆν ἔκριναν· ἐμοῦ δ' αὐτοὺς προσμεῖναι παρακαλέσαντος ἕως ἂν τὰ πράγματα καταστήσωμεν, πείθονται. ⟨64⟩ *ἄρας οὖν μετ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς Σεπφωριτῶν πόλεως εἰς κώμην τινὰ Βηθμαοὺς λεγομένην, ἀπέχουσαν Τιβεριάδος στάδια τέτταρα, παραγίγνομαι. καὶ πέμψας ἐντεῦθεν [τοὺς] πρὸς τὴν Τιβεριέων βουλὴν καὶ τοὺς πρώτους τοῦ δήμου παρεκάλουν ἀφικέσθαι πρός με.* ⟨65⟩ *καὶ παραγενομένων (ἐληλύθει δὲ καὶ Ἰοῦστος σὺν αὐτοῖς) ἔλεγον ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πρεσβεύσων μετὰ τούτων πεπέμφθαι πρὸς αὐτούς, πείσων καθαιρεθῆναι τὸν οἶκον τὸν ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ τετράρχου κατασκευασθέντα, ζῴων μορφὰς ἔχοντα, τῶν νόμων οὕτω τι κατασκευάζειν ἀπαγορευόντων· καὶ παρεκάλουν αὐτοὺς ἐᾶν ἡμᾶς ᾗ τάχος τοῦτο πράττειν.* ⟨66⟩ *ἐπὶ πολὺ μὲν οὖν οἱ περὶ τὸν Κάπελλον καὶ τοὺς πρώτους αὐτῶν ἐπιτρέπειν οὐκ ἤθελον, βιαζόμενοι δ' ὑφ' ἡμῶν συγκατατίθενται. φθάνει δ' Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σαπφία παῖς, ὃν τῆς τῶν ναυτῶν καὶ τῶν ἀπόρων στάσεως πρῶτον ἔφαμεν ἄρξαι, παραλαβών τινας Γαλιλαίους καὶ τὴν πᾶσαν αὐλὴν ἐμπρήσας, πολλῶν οἰόμενος εὐπορήσειν ἐξ αὐτῆς χρημάτων, ἐπειδή τινας οἴκων ὀροφὰς κεχρυσωμένας εἶδεν.* ⟨67⟩ *καὶ διήρπασαν πολλά, παρὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν πράξαντες· ἡμεῖς γὰρ μετὰ τὴν πρὸς Κάπελλον καὶ τοὺς πρώτους Τιβεριέων ὁμιλίαν εἰς τὴν ἄνω Γαλιλαίαν ἀπὸ Βηθμαῶν ἀνεχωρήσαμεν. ἀναιροῦσι δ' οἱ περὶ τὸν Ἰησοῦν πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας Ἕλληνας, ὅσοι τε πρὸ τοῦ πολέμου γεγόνεσαν αὐτῶν ἐχθροί.*

13 ⟨68⟩ *πυθόμενος δ' ἐγὼ ταῦτα παρωξύνθην σφόδρα,*

καὶ καταβὰς εἰς Τιβεριάδα πρόνοιαν εἰσηνεγκάμην τῶν βασιλικῶν σκευῶν, ὅσα δυνατὸν ἦν τοὺς ἁρπάσαντας ἀφελέσθαι. λυχνίαι δ' ἦσαν Κορίνθιαι ταῦτα καὶ τράπεζαι τῶν βασιλικῶν καὶ ἀσήμου ἀργυρίου σταθμὸς ἱκανός. πάντα δ' ὅσα παρέλαβον, φυλάττειν τῷ βασιλεῖ ἔκρινα. ⟨69⟩ μεταπεμψάμενος οὖν τοὺς τῆς βουλῆς πρώτους δέκα καὶ Κάπελλον τὸν Ἀντύλλου τὰ σκεύη παρέδωκα, μηδενὶ παραγγείλας ἑτέρῳ πλὴν ἐμοῦ δοῦναι. ⟨70⟩ κἀκεῖθεν εἰς τὰ Γίσχαλα πρὸς τὸν Ἰωάννην μετὰ τῶν συμπρέσβεων ἀφικόμην, βουλόμενος γνῶναι τί ποτε φρονεῖ. κατεῖδον δ' αὐτὸν ταχέως νεωτέρων ὀρεγόμενον πραγμάτων καὶ τῆς ἀρχῆς ἐπιθυμίαν ἔχοντα. ⟨71⟩ παρεκάλει γάρ με τὸν Καίσαρος σῖτον κείμενον ἐν ταῖς τῆς ἄνωθεν Γαλιλαίας κώμαις ἐξουσίαν αὐτῷ δοῦναι ἐκφορῆσαι· θέλειν γὰρ ἔφασκεν εἰς ἐπισκευὴν τῶν τῆς πατρίδος τειχῶν αὐτὸν ἀναλῶσαι. ⟨72⟩ κατανοήσας δ' ἐγὼ τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῦ καὶ τί διανοοῖτο πράττειν, οὐκ ἔφην αὐτῷ συγχωρεῖν· ἢ γὰρ Ῥωμαίοις αὐτὸν ἐνενοούμην φυλάττειν, ἢ ἐμαυτῷ, διὰ τὸ καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐκεῖ πραγμάτων αὐτὸς παρὰ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πεπιστεῦσθαι. ⟨73⟩ μὴ πείθων δέ με περὶ τούτων ἐπὶ τοὺς συμπρέσβεις ἐτράπετο· καὶ γὰρ ἦσαν ἀπρονόητοι τῶν ἐσομένων καὶ λαβεῖν ἑτοιμότατοι. φθείρει δὲ χρήμασιν αὐτοὺς ψηφίσασθαι πάντα τὸν σῖτον αὐτῷ παραδοθῆναι τὸν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ κείμενον. κἀγὼ μόνος, ἡττώμενος ὑπὸ δύο, τὴν ἡσυχίαν ἦγον. ⟨74⟩ καὶ δευτέραν Ἰωάννης ἐπεισέφερε πανουργίαν· ἔφη γὰρ Ἰουδαίους τοὺς τὴν Φιλίππου Καισάρειαν κατοικοῦντας, συγκεκλεισμένους κατὰ προσταγὴν τοῦ βασιλέως ὑπὸ Μοδίου τοῦ τὴν δυναστείαν διοικοῦντος,

πεπομφέναι πρὸς αὐτὸν παρακαλοῦντας, ἐπειδὴ οὐκ ἔχουσιν ἔλαιον ᾧ χρίσονται καθαρόν, ποιησάμενον πρόνοιαν εὐπορίαν αὐτοῖς τούτου παρασχεῖν, μὴ δι' ἀνάγκην Ἑλληνικῷ χρώμενοι τὰ νόμιμα παραβαίνωσιν. ⟨75⟩ ταῦτα δ' οὐχ ὑπ' εὐσεβείας ἔλεγεν Ἰωάννης, δι' αἰσχροκέρδειαν δὲ φανερωτάτην. γιγνώσκων γὰρ παρὰ μὲν ἐκείνοις κατὰ τὴν Καισάρειαν τοὺς δύο ξέστας δραχμῆς μιᾶς πωλουμένους, ἐν δὲ τοῖς Γισχάλοις τοὺς ὀγδοήκοντα ξέστας δραχμῶν τεττάρων, πᾶν τὸ ἔλαιον ὅσον ἦν ἐκεῖ διεπέμψατο, λαβὼν ἐξουσίαν καὶ παρ' ἐμοῦ τῷ δοκεῖν· ⟨76⟩ οὐ γὰρ ἑκὼν ἐπέτρεπον, ἀλλὰ διὰ φόβον τὸν ἀπὸ τοῦ πλήθους, μὴ κωλύων καταλευσθείην ὑπ' αὐτῶν. συγχωρήσαντος οὖν μου, πλείστων χρημάτων ὁ Ἰωάννης ἐκ τῆς κακουργίας ταύτης εὐπόρησεν.

14 *⟨77⟩ τοὺς δὲ συμπρέσβεις ἀπὸ τῶν Γισχάλων ἀπολύσας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πρόνοιαν ἐποιούμην ὅπλων τε κατασκευῆς καὶ πόλεων ὀχυρότητος. μεταπεμψάμενος δὲ τῶν λῃστῶν τοὺς ἀνδρειοτάτους, ἀφελέσθαι μὲν αὐτῶν τὰ ὅπλα οὐχ οἷόν τ' ὂν ἑώρων, ἔπεισα δὲ τὸ πλῆθος μισθοφορὰν αὐτοῖς παρέχειν, ἄμεινον εἶναι λέγων ἑκόντας ὀλίγα διδόναι μᾶλλον ἢ τὰς κτήσεις διαρπαζομένας ὑπ' αὐτῶν περιορᾶν. ⟨78⟩ καὶ λαβὼν παρ' αὐτῶν ὅρκους μὴ ἀφίξεσθαι πρότερον εἰς τὴν χώραν, ἐὰν μὴ μετακληθῶσιν ἢ ὅταν τὸν μισθὸν μὴ λάβωσιν, ἀπέλυσα, παραγγείλας μήτε Ῥωμαίοις πολεμεῖν μήτε τοῖς περιοίκοις· εἰρηνεύεσθαι γὰρ πρὸ πάντων τὴν Γαλιλαίαν ἐφρόντιζον. ⟨79⟩ τοὺς δ' ἐν τέλει τῶν Γαλιλαίων, ὅσον ἑβδομήκοντα πάντας, βουλόμενος ἐν προφάσει φιλίας καθάπερ ὅμηρα τῆς πίστεως ἔχειν, φίλους τε καὶ συνεκδήμους ἐποιησάμην, ἐπί τε κρίσεις*

παρελάμβανον, καὶ μετὰ γνώμης τῆς ἐκείνων τὰς ἀποφάσεις ἐποιούμην, μήτε προπετείᾳ πειρώμενος τοῦ δικαίου διαμαρτάνειν, καθαρεύειν τε παντὸς ἐν αὐταῖς λήμματος. ⟨80⟩ περὶ τριακοστὸν γοῦν ἔτος ὑπάρχων, 15
ἐν ᾧ χρόνῳ, κἂν ἀπέχηταί τις τῶν παρανόμων ἐπιθυμιῶν, δύσκολον τὰς ἐκ τοῦ φθόνου διαβολὰς φεύγειν, ἄλλως τε καὶ ἐπ' ἐξουσίας ὄντα μεγάλης, γυναῖκα μὲν πᾶσαν ἀνύβριστον ἐφύλαξα, πάντων δὲ τῶν διδομένων ὡς μὴ χρῄζων κατεφρόνησα· ἀλλ' οὐδὲ τὰς ὀφειλομένας μοι ὡς ἱερεῖ δεκάτας ἀπελάμβανον παρὰ τῶν κομιζόντων. ⟨81⟩ ἐκ μέντοι τῶν λαφύρων μέρος, τοὺς Σύρους τοὺς τὰς πέριξ πόλεις κατοικοῦντας νικήσας, ἔλαβον, ἃ καὶ εἰς Ιεροσόλυμα τοῖς συγγενέσιν ὁμολογῶ πεπομφέναι. ⟨82⟩ καὶ δὶς μὲν κατὰ κράτος ἑλὼν Σεπφωρίτας, Τιβεριεῖς δὲ τετράκις, Γαδαρεῖς δ' ἅπαξ, καὶ τὸν Ἰωάννην πολλάκις ἐπιβουλεύσαντά μοι λαβὼν ὑποχείριον, οὔτ' αὐτὸν οὔτε τινὰς τῶν προειρημένων ἐθνῶν ἐτιμωρησάμην, ὡς προϊὼν ὁ λόγος παραστήσει. ⟨83⟩ διὰ τοῦτ' οἶμαι καὶ τὸν θεόν (οὐ γὰρ λελήθασιν αὐτὸν οἱ τὰ δέοντα πράττοντες) καὶ ἐκ τῆς ἐκείνων ῥύσασθαί με χειρός, καὶ μετὰ ταῦτα πολλοῖς περιπεσόντα κινδύνοις διαφυλάξαι. περὶ ὧν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

⟨84⟩ τοσαύτη δ' ἦν ἡ πρός με τοῦ πλήθους τῶν 16
Γαλιλαίων εὔνοια καὶ πίστις ὥστε, ληφθεισῶν αὐτῶν κατὰ κράτος τῶν πόλεων, γυναικῶν δὲ καὶ τέκνων ἀνδραποδισθέντων, οὐχ οὕτω ταῖς ἑαυτῶν ἐπεστέναξαν συμφοραῖς ὥσπερ τῆς ἐμῆς ἐφρόντισαν σωτηρίας. ⟨85⟩ ταῦτα δ' ὁρῶν Ἰωάννης ἐφθόνησε· καὶ γράφει πρός με παρακαλῶν ἐπιτρέψαι καταβάντι χρήσασθαι τοῖς ἐν

§ 84 cf. Bell. Iud. II 21, 6.

Τιβεριάδι θερμοῖς ὕδασι τῆς τοῦ σώματος ἕνεκα θεραπείας. ⟨86⟩ κἀγὼ μηδὲν ὑποπτεύσας πράξειν αὐτὸν πονηρόν, οὐκ ἐκώλυσα· πρὸς δὲ καὶ τοῖς τῆς Τιβεριάδος τὴν διοίκησιν ὑπ' ἐμοῦ πεπιστευμένοις κατ' ὄνομα γράφω κατάλυσιν ἑτοιμάσαι τῷ Ἰωάννῃ καὶ τοῖς ἀφιξομένοις σὺν αὐτῷ, πάντων τε τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονίαν παρασχεῖν. διέτριβον δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν κώμῃ τῆς Γαλιλαίας ἣ προσαγορεύεται Κανά. ⟨87⟩
17 ὁ δὲ Ἰωάννης ἀφικόμενος εἰς τὴν Τιβεριέων πόλιν ἔπειθε τοὺς ἀνθρώπους ἀποστάντας τῆς πρός με πίστεως προστίθεσθαι αὐτῷ. καὶ πολλοὶ τὴν παράκλησιν ἡδέως ἐδέξαντο, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντες ἀεὶ πραγμάτων καὶ φύσει πρὸς μεταβολὰς ἐπιτηδείως ἔχοντες καὶ στάσεσι χαίροντες· ⟨88⟩ μάλιστα δὲ Ἰοῦστος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Πίστος ὡρμήκεσαν ἀποστάντες ἐμοῦ προστίθεσθαι τῷ Ἰωάννῃ. διεκώλυσα δ' αὐτοὺς φθάσας. ⟨89⟩ ἧκε γὰρ ἄγγελός μοι παρὰ Σίλα, ὃν ἐγὼ καθεστάκειν τῆς Τιβεριάδος στρατηγόν, ὡς προεῖπον, τὴν τῶν Τιβεριέων γνώμην ἀπαγγέλλων κἀμὲ σπεύδειν παρακαλῶν· βραδύνοντος γὰρ ὑπὸ τὴν ἑτέρων ἐξουσίαν γενήσεσθαι τὴν πόλιν. ⟨90⟩ ἐντυχὼν οὖν τοῖς γράμμασι τοῦ Σίλα, καὶ διακοσίους ἀναλαβὼν ἄνδρας, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς τὴν πορείαν ἐποιούμην, προπέμψας ἄγγελον τὸν τὴν ἐμὴν παρουσίαν τοῖς ἐν τῇ Τιβεριάδι σημανοῦντα. ⟨91⟩ πρῷ δὲ πλησιάζοντός μου τῇ πόλει τὸ πλῆθος ὑπηντίαζεν, καὶ Ἰωάννης σὺν αὐτοῖς· ὃς καὶ πάνυ με τεταραγμένως ἀσπασάμενος, δείσας μὴ εἰς ἔλεγχον αὐτοῦ τῆς πράξεως ἀφικομένης ἀπολέσθαι κινδυνεύσῃ, ὑπεχώρησε μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν ἑαυτοῦ κατάλυσιν. ⟨92⟩ κἀγὼ δὲ γενόμενος κατὰ τὸ στάδιον,

§ 86 cf. Bell. Iud. II 21, 6.

τοὺς περὶ ἐμὲ σωματοφύλακας ἀπολύσας πλὴν ἑνός, καὶ μετὰ τούτου κατασχὼν δέκα τῶν ὁπλιτῶν, δημηγορεῖν ἐπειρώμην τῷ πλήθει τῶν Τιβεριέων, στὰς ἐπὶ θριγκοῦ τινος ὑψηλοῦ, παρεκάλουν τε μὴ οὕτως αὐτοὺς ταχέως ἀφίστασθαι· ⟨93⟩ κατάγνωσιν γὰρ αὐτοῖς οἴσειν τὴν μεταβολήν, καὶ τῷ μετὰ ταῦτα προϊσταμένῳ δι' ὑποψίας γενήσεσθαι δικαίως, ὡς μηδὲ τὴν πρὸς ἐκείνους πίστιν φυλαξόντων.

⟨94⟩ οὔπω δέ μοι πάντα λελάλητο, καί τινος ἐξ- 18
ήκουσα τῶν οἰκείων καταβαίνειν κελεύοντος· οὐ γάρ μοι καιρὸν εἶναι φροντίζειν τῆς παρὰ Τιβεριέων εὐνοίας, ἀλλὰ περὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας, καὶ πῶς τοὺς ἐχθροὺς ἐκφύγω. ⟨95⟩ ἐπεπόμφει δ' ὁ Ἰωάννης τῶν περὶ αὐτὸν ὁπλιτῶν ἐπιλέξας τοὺς πιστοτάτους, ἐκ τῶν χιλίων οἵπερ ἦσαν αὐτῷ, καὶ προσέταξε τοῖς πεμφθεῖσιν ἀνελεῖν με, πεπυσμένος ὡς εἴην μετὰ τῶν οἰκείων μεμονωμένος. ⟨96⟩ ἧκον δ' οἱ πεμφθέντες, κἂν ἐπεπράχεσαν τοὖργον, εἰ μὴ τοῦ θριγκοῦ θᾶττον ἀφαλόμενος ἐγὼ μετὰ τοῦ σωματοφύλακος Ἰακώβου, καὶ ὑπό τινος Τιβεριέως Ἡρώδου προσανακουφισθείς, ὁδηγηθείς θ' ὑπὸ τούτου ἐπὶ τὴν λίμνην καὶ πλοίου λαβόμενος καὶ ἐπιβάς, παρὰ δόξαν τοὺς ἐχθροὺς διαφυγὼν εἰς Ταριχαίας ἀφικόμην.

⟨97⟩ οἱ δὲ τὴν πόλιν ταύτην κατοικοῦντες ὡς 19
ἐπύθοντο τὴν τῶν Τιβεριέων ἀπιστίαν, σφόδρα παρωξύνθησαν. ἁρπάσαντες οὖν τὰ ὅπλα παρεκάλουν σφᾶς ἄγειν ἐπ' αὐτούς· θέλειν γὰρ ἔφασκον ὑπὲρ τοῦ στρατηγοῦ δίκας λαβεῖν παρ' αὐτῶν. ⟨98⟩ διήγγελλόν τε τὰ γεγονότα καὶ τοῖς κατὰ τὴν Γαλιλαίαν πᾶσιν, ἐρεθίσαι καὶ τούτους κατὰ τῶν Τιβεριέων διὰ σπου-

§ 94 cf. Bell. Iud. II 21, 6.

δῆς ἔχοντες· παρεκάλουν τε πλείστους συναχθέντας ἀφικέσθαι πρὸς αὐτούς, ἵνα μετὰ γνώμης τοῦ στρατηγοῦ πράττωσι τὸ δόξαν. ⟨99⟩ *ἧκον οὖν οἱ Γαλιλαῖοι πολλοὶ πανταχόθεν μεθ' ὅπλων, καὶ παρεκελεύοντό μοι προσβαλεῖν τῇ Τιβεριάδι καὶ κατὰ κράτος αὐτὴν ἐξελεῖν, καὶ πᾶσαν ἐδαφοποιήσαντα τοὺς ἐνοίκους σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀνδραποδίσασθαι. συνεβούλευον δὲ ταῦτα καὶ τῶν φίλων οἱ ἐκ τῆς Τιβεριάδος διασωθέντες.* ⟨100⟩ *ἐγὼ δ' οὐ συνεπένευον, δεινὸν ἡγούμενος ἐμφυλίου πολέμου κατάρχειν· μέχρι λόγων γὰρ ᾤμην εἶναι δεῖν τὴν φιλονικίαν. καὶ μὴν οὐδ' αὐτοῖς ἔφασκον συμφέρειν τοῦτο πρᾶξαι, Ῥωμαίων ταῖς πρὸς ἀλλήλους στάσεσιν αὐτοὺς ἀπολεῖσθαι προσδοκώντων. ταῦτα δὲ λέγων ἔπαυσα τῆς ὀργῆς τοὺς Γαλιλαίους.*

20 ⟨101⟩ *ὁ δὲ Ἰωάννης, ἀπράκτου τῆς ἐπιβουλῆς αὐτῷ γενομένης, ἔδεισε περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ὁπλίτας ἀναλαβὼν ἀπῆρεν ἐκ τῆς Τιβεριάδος εἰς τὰ Γίσχαλα, καὶ γράφει πρός με περὶ τῶν πεπραγμένων ἀπολογούμενος ὡς μὴ κατὰ γνώμην τὴν αὐτοῦ γενομένων· παρεκάλει τε μηδὲν ὑπονοεῖν κατ' αὐτοῦ, προστιθεὶς ὅρκους καὶ δεινάς τινας ἀράς, δι' ὧν ᾤετο πιστευθήσεσθαι περὶ ὧν ἐπέστειλεν.* ⟨102⟩

21 *οἱ δὲ Γαλιλαῖοι (πολλοὶ γὰρ ἕτεροι πάλιν ἐκ τῆς χώρας πάσης ἀνήχθησαν μεθ' ὅπλων) εἰδότες τὸν ἄνθρωπον ὡς πονηρός ἐστι καὶ ἐπίορκος, παρεκάλουν ἀγαγεῖν σφᾶς ἐπ' αὐτόν, ἄρδην ἀφανίσειν ἐπαγγελλόμενοι σὺν αὐτῷ καὶ τὰ Γίσχαλα.* ⟨103⟩ *χάριν μὲν οὖν ἔχειν αὐτῶν ταῖς προθυμίαις ὡμολόγουν ἐγὼ καὶ νικήσειν αὐτῶν τὴν εὔνοιαν ἐπηγγελλόμην, παρεκάλουν δ' ὅμως ἐπισχεῖν αὐτοὺς ἀξιῶν, καὶ συγγιγνώσκειν μοι δεό-*

§ 101 cf. Bell. Iud. II 21, 7.

μενος προῃρημένῳ τὰς ταραχὰς χωρὶς φόνων καταστέλλειν. καὶ πείσας τὸ πλῆθος τῶν Γαλιλαίων εἰς τὴν Σέπφωριν ἀφικνούμην.

⟨104⟩ οἱ δὲ τὴν πόλιν ταύτην κατοικοῦντες ἄν- 22
δρες, κεκρικότες τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐμμεῖναι πίστει, δεδιότες δὲ τὴν ἐμὴν ἄφιξιν, ἐπειράθησαν ἑτέρᾳ με πράξει περισπάσαντες ἀδεεῖς εἶναι περὶ αὑτῶν, ⟨105⟩ καὶ δὴ πέμψαντες πρὸς Ἰησοῦν τὸν ἀρχιληστὴν εἰς τὴν Πτολεμαΐδος μεθορίαν, ὑπέσχοντο δώσειν πολλὰ χρήματα θελήσαντι μετὰ τῆς σὺν αὐτῷ δυνάμεως (ἦσαν δ' ὀκτακόσιοι τὸν ἀριθμόν) πόλεμον ἐξάψαι πρὸς ἡμᾶς. ⟨106⟩ ὁ δ' ὑπακούσας αὐτῶν ταῖς ὑποσχέσεσιν ἠθέλησεν ἐπιπεσεῖν ἡμῖν ἀνετοίμοις καὶ μηδὲν προγιγνώσκουσιν. πέμψας γοῦν πρός με παρεκάλει λαβεῖν ἐξουσίαν ἀσπασόμενον ἀφικέσθαι. συγχωρήσαντος δέ μου (τῆς γὰρ ἐπιβουλῆς οὐδὲν προηπιστάμην) ἀναλαβὼν τὸ σύνταγμα τῶν λῃστῶν ἔσπευδεν ἐπ' ἐμέ. οὐ μὴν ἔφθασεν αὐτοῦ τέλος λαβεῖν ἡ κακουργία. ⟨107⟩ πλησιάζοντος γὰρ ἤδη, τῶν σὺν αὐτῷ τις αὐτομολήσας ἧκε πρός με τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῦ φράζων. κἀγὼ πυθόμενος ταῦτα προῆλθον εἰς τὴν ἀγοράν, σκηψάμενος ἀγνοεῖν τὴν ἐπιβουλήν. ἐπηγόμην δὲ πολλοὺς ὁπλίτας Γαλιλαίους, τινὰς δὲ καὶ Τιβεριέων. ⟨108⟩ εἶτα προστάξας τὰς ὁδοὺς πάσας ἀσφαλέστατα φρουρεῖσθαι, παρήγγειλα τοῖς ἐπὶ τῶν πυλῶν μόνον Ἰησοῦν, ἐπειδὰν παραγένηται, μετὰ τῶν πρώτων εἰσελθεῖν ἐᾶσαι, ἀποκλεῖσαι δὲ τοὺς ἄλλους, βιαζομένους δὲ τύπτειν. ⟨109⟩ τῶν δὲ τὸ προσταχθὲν ποιησάντων εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς μετ' ὀλίγων, καὶ κελεύσαντος ἐμοῦ ῥῖψαι τὰ ὅπλα θᾶττον (εἰ γὰρ ἀπειθοίη, τεθνήξεσθαι) περιεστῶτας ἰδὼν πανταχόθεν αὐτῷ τοὺς ὁπλίτας, φο-

βηθεὶς ὑπήκουσεν. οἱ δ' ἀποκλεισθέντες τῶν ἐπακολουθούντων αὐτῷ πυθόμενοι τὴν σύλληψιν ἔφυγον. ⟨110⟩ *κἀγὼ προσκαλεσάμενος τὸν Ἰησοῦν κατ' ἰδίαν, οὐκ ἀγνοεῖν ἔφην τὴν ἐπ' ἐμὲ συσκευασθεῖσαν ἐπιβουλήν, οὐδ' ὑπὸ τίνων πεμφθείη· συγγνώσεσθαι δ' ὅμως αὐτῷ τῶν πεπραγμένων, εἰ μέλλοι μετανοήσειν καὶ πιστὸς ἐμοὶ γενήσεσθαι.* ⟨111⟩ *ὑπισχνουμένου δὴ πάντα ποιήσειν ἐκείνου ἀπέλυσα, συγχωρήσας αὐτῷ συναγαγεῖν πάλιν οὓς πρότερον εἶχεν. Σεπφωρίταις δ' ἠπείλησα, εἰ μὴ παύσαιντο τῆς ἀγνωμοσύνης, λήψεσθαι παρ' αὐτῶν δίκας.*

23 ⟨112⟩ *κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀφικνοῦνται πρός με δύο μεγιστᾶνες τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως ἐκ τῆς τῶν Τραχωνιτῶν χώρας, ἐπαγόμενοι τοὺς ἑαυτῶν ἵππους, καὶ ὅπλα καὶ χρήματα δ' ἐπικομίζοντες.* ⟨113⟩ *τούτους περιτέμνεσθαι τῶν Ἰουδαίων ἀναγκαζόντων, εἰ θέλουσιν εἶναι παρ' αὐτοῖς, οὐκ εἴασα βιασθῆναι, φάσκων δεῖν ἕκαστον ἄνθρωπον κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν τὸν θεὸν εὐσεβεῖν, ἀλλὰ μὴ μετὰ βίας, χρῆναι δὲ τούτους δι' ἀσφάλειαν πρὸς ἡμᾶς καταφυγόντας μὴ μετανοεῖν. πεισθέντος δὲ τοῦ πλήθους, τοῖς ἥκουσιν ἀνδράσι τὰ πρὸς τὴν συνήθη δίαιταν ἅπαντα παρεῖχον δαψιλῶς.*

24 ⟨114⟩ *πέμπει δ' ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας δύναμιν καὶ στρατηγὸν ἐπ' αὐτῆς Αἴκουον Μόδιον, Γάμαλα τὸ φρούριον ἐξαιρήσοντας. οἱ δὲ πεμφθέντες κυκλώσασθαι μὲν τὸ φρούριον οὐκ ἤρκεσαν, ἐν δὲ τοῖς φανεροῖς τῶν τόπων ἐφεδρεύοντες ἐπολιόρκουν τὰ Γάμαλα.* ⟨115⟩ *Αἰβούτιος δ' ὁ δεκάδαρχος ὁ τοῦ μεγάλου πεδίου τὴν προστασίαν πεπιστευμένος, ἀκούσας ὅτι παρείην εἰς Σιμωνιάδα κώμην ἐν μεθορίῳ κει-*

μένην τῆς Γαλιλαίας, αὐτοῦ δ' ἀπέχουσαν ἑξήκοντα σταδίους, [νυκτὸς] ἀναλαβὼν τοὺς ἑκατὸν ἱππεῖς οὓς εἶχε σὺν αὐτῷ, καί τινας πεζοὺς περὶ διακοσίους, καὶ τοὺς ἐν Γαβᾷ πόλει κατοικοῦντας ἐπαγόμενος συμμάχους, νυκτὸς ὁδεύσας ἧκεν εἰς τὴν κώμην ἐν ᾗ διέτριβον. ⟨116⟩ *ἀντιπαραταξαμένου δὲ κἀμοῦ μετὰ δυνάμεως πολλῆς, ὁ μὲν Αἰβούτιος εἰς τὸ πεδίον ὑπάγειν ἡμᾶς ἐπειρᾶτο (σφόδρα γὰρ τοῖς ἱππεῦσιν ἐπεποίθει), οὐ μὴν ὑπηκούσαμεν· ἐγὼ γὰρ τὸ πλεονέκτημα συνιδὼν τὸ γενησόμενον τοῖς ἱππεῦσιν, εἰ καταβαίημεν εἰς τὸ πεδίον (πεζοὶ γὰρ ἡμεῖς σύμπαντες ἦμεν), ἔγνων αὐτοῦ τοῖς πολεμίοις συνάπτειν.* ⟨117⟩ *καὶ μέχρι μέν τινος γενναίως ἀντέσχε σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ὁ Αἰβούτιος· ἀχρεῖον δ' ὁρῶν κατὰ τὸν τόπον τοῦτον οὖσαν αὐτῷ τὴν ἱππικὴν δύναμιν, ἀναζεύγνυσιν ἄπρακτος εἰς Γαβὰν πόλιν, τρεῖς ἄνδρας ἀποβαλὼν κατὰ τὴν μάχην.* ⟨118⟩ *εἱπόμην δὲ κατὰ πόδας ἐγώ, δισχιλίους ἐπαγόμενος ὁπλίτας· καὶ περὶ Βησαρὰν πόλιν γενόμενος ἐν μεθορίῳ τῆς Πτολεμαΐδος κειμένην, εἴκοσι δ' ἀπέχουσαν στάδια τῆς Γαβᾶς, ἔνθα διέτριβεν ὁ Αἰβούτιος, στήσας τοὺς ὁπλίτας ἔξωθεν τῆς κώμης, καὶ φρουρεῖν αὐτοῖς ἀσφαλῶς τὰς ὁδοὺς προστάξας ὑπὲρ τοῦ μὴ ἐνοχλῆσαι τοὺς πολεμίους ἡμῖν ἕως ἂν τὸν σῖτον ἐκφορήσωμεν* ⟨119⟩ *(πολὺς γὰρ ἀπέκειτο Βερενίκης τῆς βασιλίδος ἐκ τῶν πέριξ κωμῶν εἰς τὴν Βησαρὰν συλλεγόμενος), πληρώσας τὰς καμήλους καὶ τοὺς ὄνους (πολλοὺς δ' ἐπηγόμην) διέπεμψα τὸν σῖτον τὴν Γαλιλαίαν.* ⟨120⟩ *τοῦτο δὲ πράξας προυκα-μην εἰς μάχην τὸν Αἰβούτιον. οὐχ ὑπακούσαντος ἐκείνου (κατεπέπληκτο γὰρ τὴν ἡμετέραν ἑτοιμότητα τὸ θράσος) ἐπὶ Νεοπολιτανὸν ἐτραπόμην, τὴν Τι-*

βεριέων χώραν ἀκούσας ὑπ' αὐτοῦ λεηλατεῖσθαι. ⟨121⟩ ἦν δ' ὁ Νεοπολιτανὸς ἴλης μὲν ἔπαρχος, παρειλήφει δὲ τὴν Σκυθόπολιν εἰς φυλακὴν τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων. τοῦτον οὖν κωλύσας ἐπὶ πλέον τὴν Τιβεριάδα κακοῦν, περὶ τὴν τῆς Γαλιλαίας πρόνοιαν ἐγενόμην.

25 ⟨122⟩ ὁ δὲ τοῦ Λευῒ παῖς Ἰωάννης, ὃν ἔφαμεν ἐν τοῖς Γισχάλοις διατρίβειν, πυθόμενος πάντα κατὰ νοῦν μοι προχωρεῖν, καὶ δι' εὐνοίας μὲν εἶναί με τοῖς ὑπηκόοις, τοῖς πολεμίοις δὲ δι' ἐκπλήξεως, οὐκ εὖ τὴν γνώμην διετέθη, κατάλυσιν δ' αὐτῷ τὴν ἐμὴν εὐπραγίαν φέρειν νομίζων εἰς φθόνον ἐξώκειλεν οὔ τι μέτριον, ⟨123⟩ καὶ παύσειν με τῆς εὐτυχίας ἐλπίσας, εἰ παρὰ τῶν ὑπηκόων μῖσος ἐξάψειεν, ἔπειθε τοὺς τὴν Τιβεριάδα κατοικοῦντας καὶ τοὺς τὴν Σέπφωριν, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοὺς Γάβαρα (πόλεις δ' εἰσὶν αὗται τῶν κατὰ τὴν Γαλιλαίαν αἱ μέγισται) τῆς πρός με πίστεως ἀποστάντας αὐτῷ προστίθεσθαι· κρεῖττον γὰρ ἐμοῦ στρατηγήσειν αὐτῶν ἔφασκεν. ⟨124⟩ καὶ Σεπφωρεῖς μέν (οὐδετέρῳ γὰρ ἡμῶν προσεῖχον διὰ τὸ Ῥωμαίους ᾑρῆσθαι δεσπότας) οὐκ ἐπένευον αὐτῷ, Τιβεριεῖς δὲ τὴν μὲν ἀπόστασιν οὐκ ἐδέχοντο, [καὶ] αὐτοῦ δὲ συγκατένευον γενήσεσθαι φίλοι. οἱ δὲ Γάβαρα κατοικοῦντες προστίθενται τῷ Ἰωάννῃ· Σίμων δ' ἦν ὁ παρακαλῶν αὐτούς, πρωτεύων μὲν τῆς πόλεως, ὡς φίλῳ δὲ καὶ ἑταίρῳ τῷ Ἰωάννῃ χρώμενος. ⟨125⟩ ἐκ μὲν οὖν τοῦ φανεροῦ τὴν ἀπόστασιν οὐχ ὡμολόγουν (σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκεσαν τοὺς Γαλιλαίους ἅτε δὴ πεῖραν αὐτῶν τῆς πρὸς ἐμὲ πολλάκις εὐνοίας λαβόντες), ἐκ τοῦ λεληθότος δὲ καιρὸν παραφυλάττοντες ἐπιτήδειον ἐπεβούλευον. καὶ δὴ ἀφικόμην εἰς κίνδυνον τὸν μέγιστον διὰ τοιαύτην αἰτίαν.

⟨126⟩ νεανίσκοι τινὲς θρασεῖς, Δαβαριττηνοὶ γένος, 26 ἐπιτηρήσαντες τὴν Πτολεμαίου γυναῖκα τοῦ βασιλέως ἐπιτρόπου, μετὰ πολλῆς παρασκευῆς καί τινων ἱππέων ἀσφαλείας χάριν ἑπομένων διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου τὴν πορείαν ποιουμένην ἐκ τῆς τοῖς βασιλεῦσιν ὑποτελοῦς χώρας εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς ἄφνω, ⟨127⟩ καὶ τὴν μὲν γυναῖκα φυγεῖν ἠνάγκασαν, ὅσα δ' ἐπεφέρετο πάντα διήρπασαν. καὶ ἧκον εἰς Ταριχαίας πρός με τέτταρας ἡμιόνους καταφόρτους ἄγοντες ἐσθῆτος καὶ σκευῶν· ἦν δὲ καὶ ἀργυρίου σταθμὸς οὐκ ὀλίγος καὶ χρυσοῖ πεντακόσιοι. ⟨128⟩ ταῦτ' ἐγὼ βουλόμενος διαφυλάξαι τῷ Πτολεμαίῳ (καὶ γὰρ ἦν ὁμόφυλος, ἀπηγόρευται δ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν νόμων μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀποστερεῖν) πρὸς μὲν τοὺς κομίσαντας ἔφην αὐτὰ φυλάττειν δεῖν, ἵν' ἐκ τῆς πράσεως αὐτῶν ἐπισκευασθῇ τὰ τείχη τῶν Ἱεροσολύμων. ⟨129⟩ οἱ δὲ νεανίαι χαλεπῶς ἔσχον οὐ λαβόντες μοῖραν ἐκ τῶν λαφύρων καθάπερ προσεδόκησαν, καὶ πορευθέντες εἰς τὰς πέριξ τῆς Τιβεριάδος κώμας προδιδόναι μέλλειν με Ῥωμαίοις τὴν χώραν αὐτῶν ἔλεγον· ⟨130⟩ κεχρῆσθαι γὰρ σοφίσματι πρὸς αὐτούς, λέγοντα τὰ ἐκ τῆς ἁρπαγῆς κομισθέντα φυλάττειν εἰς τὴν ἐπισκευὴν τῶν τειχῶν τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἐγνωκέναι δὲ πάλιν τῷ δεσπότῃ ἀποδοῦναι. καὶ κατὰ τοῦτό γε τῆς ἐμῆς γνώμης οὐ διήμαρτον. ⟨131⟩ ἀπαλλαγέντων γὰρ αὐτῶν μεταπεμψάμενος δύο τοὺς πρώτους, Δασσίωνα καὶ Ἰάνναιον τὸν τοῦ Λευΐ, φίλους ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ βασιλέως καθεστῶτας, τὰ ἐκ τῆς ἁρπαγῆς σκεύη λαβόντας διαπέμψασθαι πρὸς ἐκεῖνον ἐκέλευον, θάνατον ἀπειλήσας αὐτοῖς τὴν ζημίαν,

§ 126 cf. Bell. Iud. II 21, 3.

27 εἰ πρὸς ἕτερον ταῦτα ἀπαγγελοῦσιν. ⟨132⟩ ἐπισχούσης δὲ φήμης τὴν Γαλιλαίαν ἅπασαν ὡς τῆς χώρας αὐτῶν μελλούσης ὑπ' ἐμοῦ τοῖς Ῥωμαίοις προδίδοσθαι, καὶ πάντων παροξυνθέντων ἐπὶ τὴν ἐμὴν τιμωρίαν, οἱ τὰς Ταριχαίας κατοικοῦντες καὶ αὐτοὶ τοὺς νεανίσκους ἀληθεύειν ὑπολαβόντες, πείθουσι τοὺς σωματοφύλακας καὶ τοὺς ὁπλίτας κοιμώμενόν με καταλιπόντας παραγενέσθαι θᾶττον εἰς ἱππόδρομον, ὡς ἐκεῖ βουλευσομένους μετὰ πάντων περὶ τοῦ στρατηγοῦ. ⟨133⟩ πειθομένων δὲ τούτων καὶ συνελθόντων πολὺς ὄχλος ἤδη προσυνήθροιστο, μίαν τε πάντες ἐποιοῦντο φωνήν, κολάζειν τὸν προδότην πονηρὸν περὶ αὐτοὺς γεγενημένον. ⟨134⟩ μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐξέκαιεν ὁ τοῦ Σαπφία παῖς Ἰησοῦς, ἄρχων τότε τῆς Τιβεριάδος, πονηρὸς ἄνθρωπος καὶ ταράξαι μεγάλα πράγματα φύσιν ἔχων, στασιοποιός τε καὶ νεωτεριστὴς ὡς οὐχ ἕτερος. καὶ τότε δὴ λαβὼν εἰς χεῖρας τοὺς Μωυσέος νόμους καὶ προελθὼν εἰς μέσον ⟨135⟩ 'εἰ μὴ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν' ἔφη, 'πολῖται, μισεῖν δύνασθε Ἰώσηπον, εἰς τοὺς πατρίους ἀποβλέψαντες νόμους, ὧν ὁ πρῶτος ὑμῶν στρατηγὸς προδότης ἔμελλε γίγνεσθαι, καὶ μισοπονηρήσαντες ὑπὲρ τούτων, τιμωρήσασθε τὸν τοιαῦτα τολμήσαντα.'

28 ⟨136⟩ ταῦτ' εἰπών, καὶ τοῦ πλήθους ἐπιβοήσαντος, ἀναλαβών τινας ὁπλίτας ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ κατηγόμην ἔσπευδεν ὡς ἀναιρήσων. ἐγὼ δ' οὐδὲν προαισθόμενος διὰ κόπον πρὸ τῆς ταραχῆς κατεσχήμην. ⟨137⟩ Σίμων δ' ὁ τοῦ σώματός μου τὴν φυλακὴν πεπιστευμένος, ὁ καὶ μόνος παραμείνας, ἰδὼν τὴν ἐπιδρομὴν τῶν πολιτῶν διεγείρει με καὶ τὸν ἐφεστῶτά μοι κίν-

§ 136 cf. Bell. Iud. II 21, 3.

δυνον ἐξαγγέλλει· ἠξίου τε γενναίως θνήσκειν ὡς στρατηγὸν ὑπ' αὐτοῦ, πρὶν δὴ ἐλθεῖν τοὺς ἐχθροὺς ἀναγκάσοντας ἢ κτενοῦντας. ⟨138⟩ ὃ μὲν ταῦτ' ἔλεγεν, ἐγὼ δὲ τῷ θεῷ τὰ κατ' ἐμαυτὸν ἐπιτρέψας εἰς τὸ πλῆθος ὡρμήθην προελθεῖν. μετενδὺς οὖν μέλαιναν ἐσθῆτα, καὶ τὸ ξίφος ἀπαρτησάμενος ἐκ τοῦ αὐχένος, καθ' ὁδὸν ἑτέραν, ᾗ μηδένα μοι τῶν πολεμίων ὑπαντιάσειν ᾤμην, ᾔειν εἰς τὸν ἱππόδρομον, ἄφνω τε φανεὶς καὶ πρηνὴς πεσὼν καὶ τὴν γῆν δάκρυσι βρέχων ἐλεεινὸς ἔδοξα πᾶσιν. ⟨139⟩ συνεὶς δὲ τοῦ πλήθους τὴν μεταβολήν, διιστάναι τὰς γνώμας αὐτῶν ἐπειρώμην πρὸ τοῦ τοὺς ὁπλίτας ἀπὸ τῆς οἰκίας ὑποστρέψαι, καὶ συνεχώρουν μὲν ἀδικεῖν ὡς αὐτοὶ νομίζουσιν, ἐδεόμην δὲ διδάξαι πρότερον εἰς τίνα χρείαν ἐφύλαττον τὰ ἐκ τῆς ἁρπαγῆς κομισθέντα χρήματα, καὶ τότε γενέσθαι ὡς κελεύοιεν. ⟨140⟩ τοῦ δὲ πλήθους λέγειν κελεύοντος ἐπῆλθον οἱ ὁπλῖται, καὶ θεασάμενοί με προσέτρεχον ὡς κτενοῦντες. ἐπισχεῖν δὲ τοῦ πλήθους κελεύοντος ἐπείσθησαν, προσδοκῶντες, ἐπειδὰν ὁμολογήσω πρὸς αὐτοὺς τὰ χρήματα τῷ βασιλεῖ τετηρηκέναι, ὡς ὡμολογηκότα τὴν προδοσίαν ἀναιρήσειν. ⟨141⟩ σιγῆς οὖν παρὰ πάντων γενομένης, 29
'ἄνδρες' εἶπον 'ὁμόφυλοι, θανεῖν μὲν εἰ δίκαιόν ἐστιν, οὐ παραιτοῦμαι, βούλομαι δ' ὅμως πρὸ τοῦ τελευτῆσαι τὴν ἀλήθειαν φράσαι πρὸς ὑμᾶς. ⟨142⟩ τὴν γὰρ πόλιν ταύτην φιλοξενωτάτην οὖσαν ἐπιστάμενος, πληθύουσάν τε προθύμως τοσούτων ἀνδρῶν οἳ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας καταλιπόντες ἀφίκοντο κοινωνοὶ τῆς ἡμετέρας γενόμενοι τύχης, ἐβουλήθην τείχη κατασκευάσαι ἐκ τῶν χρημάτων τούτων, περὶ ὧν ἡ παρ' ὑμῶν ἐστιν ὀργή, δαπανωμένων εἰς τὴν οἰκοδομίαν αὐτῶν.'

⟨143⟩ *πρὸς ταῦτα παρὰ μὲν τῶν Ταριχαιατῶν καὶ ξένων ἐγείρεται φωνή, χάριν ἔχειν ὁμολογούντων καὶ θαρρεῖν προτρεπομένων, Γαλιλαῖοι δὲ καὶ Τιβεριεῖς τοῖς θυμοῖς ἐπέμενον. καὶ γίγνεται στάσις πρὸς ἀλλήλους, τῶν μὲν κολάσειν ἀπειλούντων με τῶν δὲ καταφρονεῖν.* ⟨144⟩ *ἐπειδὴ δ' ἐπηγγειλάμην καὶ Τιβεριάδι κατασκευάσειν τείχη καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν αὐτῶν ταῖς ἀναγκαίαις, πιστεύσαντες ὑπεχώρουν ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ. κἀγὼ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα διαφυγὼν τὸν προειρημένον κίνδυνον, μετὰ τῶν φίλων καὶ ὁπλιτῶν εἴκοσιν εἰς τὴν οἰκίαν ὑπέστρεψα.*

30 ⟨145⟩ *πάλιν δ' οἱ λησταὶ καὶ τῆς στάσεως αἴτιοι, δείσαντες περὶ ἑαυτῶν μὴ δίκας εἰσπραχθῶσιν ὑπ' ἐμοῦ τῶν πεπραγμένων, ἀναλαβόντες ἑξακοσίους ὁπλίτας ἧκον ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἔνθα διέτριβον, ἐμπρήσοντες αὐτήν.* ⟨146⟩ *ἀπαγγελθείσης δέ μοι τῆς ἐφόδου φεύγειν μὲν ἀπρεπὲς ἡγησάμην, ἔκρινα δὲ παραβαλόμενος χρήσασθαί τι καὶ τόλμῃ. προστάξας οὖν ἀποκλεῖσαι τῆς οἰκίας τὰς θύρας, αὐτὸς ἐπὶ τὸ ὑπερῷον ἀναβὰς παρεκάλουν εἰσπέμψαι τινὰς ληψομένους τὰ χρήματα·* ⟨147⟩ *παύσεσθαι γὰρ οὕτω τῆς ὀργῆς αὐτοὺς ᾤμην. εἰσπεμψάντων δὲ τὸν θρασύτατον αὐτῶν, εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας παρασύρας καὶ μάστιξιν αἰκισάμενος, τὴν ἑτέραν τε τῶν χειρῶν ἀποκόψαι κελεύσας καὶ κρεμάσας ἐκ τοῦ τραχήλου, τοιοῦτον ἐξέβαλον πρὸς τοὺς ἐξαποστείλαντας.* ⟨148⟩ *τοὺς δ' ἔλαβεν ἔκπληξις καὶ φόβος οὔτι μέτριος. δείσαντες οὖν καὶ αὐτοὶ ταὐτὰ πείσεσθαι εἰ μένοιεν (εἴκαζον γὰρ ἔνδον ἔχειν με πλείους αὐτῶν ὁπλίτας), εἰς φυγὴν ὥρμησαν. κἀγὼ τοιούτῳ στρατηγήματι χρησάμενος τὴν δευτέραν ἐπιβουλὴν διέφυγον.*

§ 145 cf. Bell. Iud. II 21, 5.

⟨149⟩ πάλιν δὲ τὸν ὄχλον τινὲς ἠρέθιζον, τοὺς 31 ἀφικομένους πρός με βασιλικοὺς μεγιστᾶνας οὐκ ὀφείλειν ζῆν λέγοντες, μὴ μεταβῆναι θέλοντας εἰς τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, πρὸς οὓς σωθησόμενοι πάρεισι· διέβαλλόν τε φαρμακέας εἶναι λέγοντες καὶ κωλυτὰς τοῦ Ῥωμαίων περιγενέσθαι. ταχὺ δὲ τὸ πλῆθος ἐπείθετο, ταῖς τῶν λεγομένων πρὸς χάριν αὐτοῖς πιθανότησιν ἀπατώμενοι. ⟨150⟩ πυθόμενος δ' ἐγὼ περὶ τούτων πάλιν τὸν δῆμον ἀνεδίδασκον μὴ δεῖν διώκεσθαι τοὺς καταφυγόντας πρὸς αὐτούς, τὸ δὲ φλύαρον τῆς περὶ τῶν φαρμάκων αἰτίας διέσυρον, οὐκ ἂν τοσαύτας μυριάδας στρατιωτῶν Ῥωμαίους λέγων τρέφειν, εἰ διὰ φαρμακέων ἦν νικᾶν τοὺς πολεμίους. ταῦτα λέγοντος ἐμοῦ πρὸς ὀλίγον μὲν ἐπείθοντο, ⟨151⟩ πάλιν δ' ἀναχωρήσαντες ὑπὸ τῶν πονηρῶν ἐξηρεθίζοντο κατὰ τῶν μεγιστάνων. καί ποτε μεθ' ὅπλων ἐπὶ τὴν οἰκίαν αὐτῶν τὴν ἐν Ταριχαίᾳ ἐπῆλθον ὡς ἀναιρήσοντες. ⟨152⟩ ἔδεισα δ' ἐγὼ πυθόμενος μὴ τοῦ μύσους τέλος λαβόντος ἀνεπίβατος γένηται τοῖς καταφυγεῖν εἰς αὐτὴν θέλουσιν. ⟨153⟩ παρεγενόμην οὖν εἰς τὴν τῶν μεγιστάνων οἰκίαν μετά τινων ἑτέρων, καὶ κλείσας, διώρυγά τε ποιήσας ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ τὴν λίμνην ἄγουσαν, μεταπεμψάμενός τε πλοῖον καὶ σὺν αὐτοῖς ἐμβὰς ἐπὶ τὴν μεθόριον τῶν Ἱππηνῶν διεπέρασα, καὶ δοὺς αὐτοῖς τὴν τιμὴν τῶν ἵππων (οὐ γὰρ ἠδυνήθην αὐτοὺς ἐπαγαγέσθαι τοιαύτης γενομένης τῆς ἀποδράσεως) ἀπέλυσα, πολλὰ παρακαλέσας τὴν προσπεσοῦσαν ἀνάγκην γενναίως ἐνεγκεῖν. ⟨154⟩ αὐτός τε μεγάλως ἠχθόμην βιασθεὶς τοὺς προσφυγόντας ἐκθεῖναι πάλιν εἰς τὴν πολεμίαν, ἄμεινον δ' εἶναι νομίσας παρὰ Ῥωμαίοις ἀποθανεῖν αὐτούς, εἰ συμπέσοι, μᾶλλον ἢ κατὰ

τὴν ἐμὴν χώραν. οἱ δ' ἄρα διεσώθησαν· συνεχώρησε γὰρ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας τὰ ἡμαρτημένα.

32 ⟨155⟩ καὶ τὰ μὲν περὶ ἐκείνους τοῦτ' ἔσχε τὸ τέλος, οἱ δὲ τὴν τῶν Τιβεριέων πόλιν κατοικοῦντες γράφουσι πρὸς τὸν βασιλέα, παρακαλοῦντες πέμψαι δύναμιν τὴν φυλάξουσαν αὐτῶν τὴν χώραν· θέλειν γὰρ αὐτῷ προστίθεσθαι. ⟨156⟩ κἀκείνῳ μὲν ταῦτ' ἔγραφον, ἀφικόμενον δέ με πρὸς αὐτοὺς παρεκάλουν τὰ τείχη κατασκευάζειν αὐτοῖς ὡς ὑπεσχήμην. ἠκηκόεσαν δὲ τὰς Ταριχαίας ἤδη τετειχίσθαι. κατανεύσας οὖν ἐγὼ καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν παρασκευασάμενος, τοὺς ἀρχιτέκτονας ἐκέλευον ἐνεργεῖν. ⟨157⟩ μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν εἰς Ταριχαίας ἀπερχομένου μου, τῆς Τιβεριάδος ἀπεχούσας στάδια τριάκοντα, συνέβη τινὰς Ῥωμαίων ἱππεῖς οὐ πόρρωθεν τῆς πόλεως ὁδοιποροῦντας ὀφθῆναι, οἳ δόξαν παρέσχον τὴν παρὰ τοῦ βασιλέως δύναμιν ἥκειν. ⟨158⟩ εὐθέως γοῦν εἰς μὲν τὸν βασιλέα μετὰ πολλῶν ἐπαίνων ἠφίεσαν φωνάς, κατ' ἐμοῦ δὲ βλασφήμους. καὶ ἐπιδραμών τις ἀπήγγειλέ μοι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὡς ἀφίστασθαί μου διεγνώκασιν. ⟨159⟩ ἐγὼ δ' ἀκούσας ἐταράχθην μὲν σφόδρα· τοὺς γὰρ ὁπλίτας ἔτυχον ἐκ τῶν Ταριχαιῶν ἐπὶ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις ἀφεικὼς διὰ τὸ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν σάββατον ὑπάρχειν· οὐ γὰρ ἐβουλόμην ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ πλήθους ἐνοχλεῖσθαι τοὺς ἐν ταῖς Ταριχαίαις· ⟨160⟩ ὁσάκις γοῦν ἐν αὐταῖς διέτριβον, οὐδὲ τῆς περὶ τὸ σῶμα φυλακῆς ἐποιούμην πρόνοιαν, πεῖραν παρὰ τῶν ἐνοικούντων τῆς πρός με πίστεως λαβὼν πολλάκις. ⟨161⟩ μόνους δ' ἔχων περὶ ἐμαυτὸν ἑπτὰ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τοὺς φίλους, ἠπόρουν ὅ

§ 155 cf. Bell. Iud. II 21, 8.

πράξω. μεταπέμπεσθαι γὰρ τὴν ἐμὴν δύναμιν διὰ τὸ λήγειν ἤδη τὴν ἐνεστῶσαν ἡμέραν οὐκ ἐδοκίμαζον· οὐδὲ γὰρ ἀφικομένης αὐτῆς εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὅπλα λαβεῖν (ἦν), κωλυόντων ἡμᾶς τῶν νόμων, κἂν μεγάλη τις ἐπείγειν ἀνάγκη δοκῇ. ⟨162⟩ εἰ δὲ τοῖς Ταριχαιάταις καὶ τοῖς παρ' αὐτοῖς ξένοις ἐπιτρέψαιμι τὴν πόλιν διαρπάζειν, ἑώρων οὐχ ἱκανοὺς ἐσομένους. τὴν δ' ἐμὴν ὑπέρθεσιν ἑώρων μακροτάτην· φθήσεσθαι γὰρ καὶ τὴν παρὰ βασιλέως δύναμιν ἀφικομένην, καὶ ἐκπεσεῖσθαι τῆς πόλεως ᾠόμην. ⟨163⟩ ἐβουλευόμην οὖν στρατηγήματι χρήσασθαί τινι κατ' αὐτῶν. παραχρῆμα δὴ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων ταῖς πύλαις τῶν Ταριχαιῶν ἐπιστήσας φυλάξοντας μετ' ἀσφαλείας τοὺς ἐξιέναι θέλοντας, καὶ τοὺς πρώτους τῶν οἴκων προσκαλεσάμενος, αὐτῶν ἕκαστον ἐκέλευσα καθελκύσαντα πλοῖον, ἐμβάντα συνεπαγόμενον τὸν κυβερνήτην ἕπεσθαί μοι πρὸς τὴν Τιβεριέων πόλιν. ⟨164⟩ καὶ αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν φίλων καὶ ὁπλιτῶν, οὓς ἔφην ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν εἶναι, ἐμβὰς ἔπλεον ἐπὶ τὴν Τιβεριάδα. ⟨165⟩
Τιβεριεῖς δὲ τὴν παρὰ τοῦ βασιλέως δύναμιν ὡς ἔγνω- 33
σαν οὐχ ἥκουσαν αὐτοῖς, πλοίων δὲ τὴν λίμνην πᾶσαν ἐθεάσαντο πλήρη, δείσαντες περὶ τῇ πόλει καὶ καταπλαγέντες, ὡς ἐπιβατῶν πλήρεις εἶεν αἱ νῆες, μετατίθενται τὰς γνώμας. ⟨166⟩ ῥίψαντες οὖν τὰ ὅπλα μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων ὑπηντίαζον, πολλὰς μετ' ἐπαίνων φωνὰς εἰς ἐμὲ ἀφιέντες (εἴκαζον γὰρ οὐ προπεπύσθαι με τὴν διάνοιαν αὐτῶν), καὶ παρεκάλουν φείσασθαι τῆς πόλεως. ⟨167⟩ ἐγὼ δὲ πλησίον γενόμενος ἀγκύρας μὲν ἔτι πόρρω τῆς γῆς ἐκέλευον βαλέσθαι τοὺς κυβερνήτας ὑπὲρ τοῦ μὴ κατάδηλα τοῖς Τιβεριεῦσιν

§ 162 cf. Bell. Iud. II 21, 8.

εἶναι τὰ πλοῖα κενὰ τῶν ἐπιβατῶν ὄντα, πλησιάσας δ' αὐτὸς ἔν τινι πλοίῳ κατεμεμφόμην αὐτῶν τὴν ἄγνοιαν, καὶ ὅτι δὴ οὕτως εὐχερεῖς εἶεν, πάσης δικαίας ἄνευ προφάσεως ἐξίστασθαι τῆς πρός με πίστεως. ⟨168⟩ ὡμολόγουν δ' εἴς τε τὸ λοιπὸν αὐτοῖς συγγνώσεσθαι βεβαίως, εἰ πέμψειαν δέκα τοῦ πλήθους προεστῶτας. ὑπακουσάντων δ' ἑτοίμως καὶ πεμψάντων ἄνδρας οὓς προεῖπον, ἐμβιβάσας ἀπέλυον εἰς Ταριχαίας φυλαχθησομένους.

34 ⟨169⟩ τῷ στρατηγήματι δὲ τούτῳ τὴν βουλὴν πᾶσαν κατ' ὀλίγους λαβὼν εἰς τὴν προειρημένην πόλιν, καὶ μετ' αὐτῶν τοὺς πολλοὺς τοῦ δήμου πρώτους, ἄνδρας οὐκ ἐλάττους ἐκείνων ὄντας, διεπεμψάμην. ⟨170⟩ τὸ δὲ πλῆθος ὡς εἶδον εἰς οἷον κακῶν ἥκουσι μέγεθος, παρεκάλουν με τὸν αἴτιον τῆς στάσεως τιμωρήσασθαι. Κλεῖτος δ' ἦν ὄνομα τούτῳ, θρασύς τε καὶ προπετὴς νεανίας. ⟨171⟩ ἐγὼ δ' ἀποκτεῖναι μὲν οὐχ ὅσιον ἡγούμενος ὁμόφυλον ἄνδρα, κολάσαι δ' ἀνάγκην ἔχων, τῶν περὶ ἐμέ τινι σωματοφυλάκων Λευὶ προσέταξα προελθόντι κόψαι τοῦ Κλείτου τὴν ἑτέραν τῶν χειρῶν. ⟨172⟩ δείσαντος δὲ τοῦ κελευσθέντος εἰς τοσοῦτο πλῆθος προελθεῖν μόνου, τὴν δειλίαν τοῦ στρατιώτου μὴ βουληθεὶς κατάδηλον γενέσθαι τοῖς Τιβεριεῦσιν, αὐτὸν Κλεῖτον φωνήσας 'ἐπειδὴ καὶ ἄξιος' εἶπον 'ὑπάρχεις ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἀποβαλεῖν, οὕτως ἀχάριστος εἰς ἐμὲ γενόμενος, γενοῦ σαυτοῦ δήμιος, μὴ καὶ ἀπειθήσας χείρονα τιμωρίαν ὑπόσχῃς.' ⟨173⟩ τοῦ δὲ τὴν ἑτέραν αὐτῷ συγχωρῆσαι πολλὰ δεομένου, μόλις κατένευσα. κἀκεῖνος ἄσμενος ὑπὲρ τοῦ μὴ τὰς δύο χεῖρας ἀποβαλεῖν λαβὼν μάχαι-

§ 169 cf. Bell. Iud. II 21, 9.

ραν κόπτει τὴν ἀριστερὰν ἑαυτοῦ. καὶ τοῦτο τὴν στάσιν ἔπαυσεν.

⟨174⟩ *Τιβεριεῖς δέ, ὡς εἰς τὰς Ταριχαίας ἀφικό-* 35
μην, γνόντες τὴν στρατηγίαν ᾗ κατ' αὐτῶν ἐχρησάμην, ἀπεθαύμαζον ὅτι χωρὶς φόνων ἔπαυσα τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτῶν. ⟨175⟩ *ἐγὼ δὲ τοὺς ἐκ τῆς εἱρκτῆς μεταπεμψάμενος τοῦ πλήθους τῶν Τιβεριέων (ἦν δὲ σὺν αὐτοῖς Ἰοῦστος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Πίστος) συνδείπνους ἐποιησάμην, καὶ παρὰ τὴν ἑστίασιν ἔλεγον ὅτι τὴν Ῥωμαίων δύναμιν οὐδ' αὐτὸς ἀγνοῶ πασῶν διαφέρουσαν, σιγῴην μέντοι διὰ τοὺς λῃστὰς περὶ αὐτῆς.* ⟨176⟩ *καὶ αὐτοῖς δὲ ταὐτὰ συνεβούλευον ποιεῖν, τὸν ἐπιτήδειον περιμένουσι καιρόν, καὶ μὴ δυσανασχετεῖν ἐμοὶ στρατηγῷ· μηδενὸς γὰρ αὐτοὺς ἑτέρου δυνήσεσθαι ῥᾳδίως ἐπιεικοῦς ὁμοίως τυχεῖν.* ⟨177⟩ *τὸν Ἰοῦστον δὲ καὶ ὑπεμίμνησκον ὅτι πρόσθεν ἤ με παραγενέσθαι ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων οἱ Γαλιλαῖοι τἀδελφοῦ τὰς χεῖρας ἀποκόψειαν αὐτοῦ, πρὸ τοῦ πολέμου πλαστῶν αὐτῷ γραμμάτων κακουργίαν ἐπικαλέσαντες, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν Φιλίππου Γαμαλῖται πρὸς Βαβυλωνίους στασιάζοντες ἀνέλοιεν Χάρητα (συγγενὴς δ' ἦν οὗτος τοῦ Φιλίππου),* ⟨178⟩ *καὶ ὡς Ἰησοῦν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἄνδρα τῆς ἀδελφῆς Ἰούστου, ὠμοφρόνως κολάσειαν. ταῦτα παρὰ τὴν ἑστίασιν διαλεχθεὶς τοῖς περὶ τὸν Ἰοῦστον ἕωθεν ἐκέλευσα πάντας τῆς φυλακῆς ἀπολυθῆναι.*

⟨179⟩ *πρὸ δὲ τούτων συνέβη τὸν Ἰακίμου Φίλιπ-* 36
πον ἀπελθεῖν ἐκ Γάμαλα τοῦ φρουρίου, τοιαύτης αἰτίας γενομένης. ⟨180⟩ *Φίλιππος πυθόμενος μεθεστάναι μὲν Οὔαρον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, διάδοχον δ' ἀφῖχθαι Μόδιον Αἴκουον, ἄνδρα φίλον αὐτῷ καὶ*

συνήθη πάλαι, γράφει πρὸς τοῦτον τὰς καθ' ἑαυτὸν τύχας ἀπαγγέλλων, καὶ παρακαλῶν τὰ παρ' αὐτοῦ πεμφθέντα γράμματα πρὸς τοὺς βασιλέας ἀποστεῖλαι. ⟨181⟩ *καὶ Μόδιος δεξάμενος τὰς ἐπιστολὰς ἐχάρη σφόδρα, σώζεσθαι τὸν Φίλιππον ἐξ αὐτῶν ἐπιγνούς, καὶ πρὸς τοὺς βασιλέας ἔπεμψε τὰ γράμματα, περὶ Βηρυτὸν ὄντας.* ⟨182⟩ *ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὡς ἔγνω ψευδῆ τὴν περὶ Φιλίππου φήμην γενομένην (λόγος γὰρ διῆλθεν ὡς στρατηγοίη τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον), ἔπεμψεν ἱππεῖς τοὺς παραπέμψοντας τὸν Φίλιππον.* ⟨183⟩ *καὶ παραγενόμενον ἀσπάζεταί τε φιλοφρόνως, τοῖς τε Ῥωμαίων ἡγεμόσιν ἐπεδείκνυεν ὅτι δὴ Φίλιππος οὗτός ἐστι περὶ οὗ διεξήει λόγος ὡς Ῥωμαίων ἀποστάντος. κελεύει δ' αὐτὸν ἱππεῖς τινας ἀναλαβόντα θᾶττον εἰς Γάμαλα τὸ φρούριον πορευθῆναι, τοὺς οἰκείους αὐτῷ πάντας ἐκεῖθεν ἐξάξοντα καὶ τοὺς Βαβυλωνίους εἰς τὴν Βαταναίαν πάλιν ἀποκαταστήσοντα.* ⟨184⟩ *παρήγγειλε δὲ καὶ πᾶσαν ποιήσασθαι πρόνοιαν ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι τινὰ νεωτερισμὸν παρὰ τῶν ὑπηκόων.*

37 ⟨185⟩ *Φίλιππος μὲν οὖν, ταῦτα τοῦ βασιλέως ἐπιστείλαντος, ἔσπευδε ποιήσων ἃ προσέταξεν· Ἰώσηπος δ' ὁ τῆς ἰατρίνης πολλοὺς νεανίσκους θρασεῖς προτρεψάμενος αὐτῷ συνάρασθαι, καὶ ἐπαναστὰς τοῖς ἐν Γάμαλα πρώτοις, ἔπειθεν αὐτοὺς ἀφίστασθαι τοῦ βασιλέως καὶ ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, ὡς διὰ τούτων τὴν ἐλευθερίαν ἀποληψομένους. καὶ τινὰς μὲν ἐβιάσαντο, τοὺς δὲ μὴ συναρεσκομένους αὐτῶν ταῖς γνώμαις ἀνῄρουν.* ⟨186⟩ *κτείνουσι δὲ καὶ Χάρητα, καὶ μετ' αὐτοῦ τινα τῶν συγγενῶν Ἰησοῦν, καὶ Ἰούστου δὲ τοῦ Τιβεριέως ἀδελφὸν ἀνεῖλον, καθὼς ἤδη προείπομεν. γράφουσι*

δὲ καὶ πρός με, παρακαλοῦντες πέμψαι δύναμιν αὐτοῖς ὁπλιτῶν καὶ τοὺς ἀναστήσοντας αὐτῶν τῇ πόλει τὰ τείχη. ⟨187⟩ *κἀγὼ πρὸς οὐδέτερον ἀντεῖπον ὧν ἠξίωσαν. ἀφίσταται δὲ τοῦ βασιλέως καὶ ἡ Γαυλανῖτις χώρα μέχρι κώμης Σολύμης. Σελευκείᾳ δὲ καὶ Σωγάνῃ φύσει κώμαις ὀχυρωτάταις ᾠκοδόμησα τείχη· τάς τε κατὰ τὴν ἄνω Γαλιλαίαν κώμας, καὶ πάνυ πετρώδεις οὔσας, ἐτείχισα παραπλησίως·* ⟨188⟩ *ὀνόματα δ' αὐταῖς Ἰάμνεια Μηρὼθ Ἀχαβάρη. ὠχύρωσα δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ κάτω Γαλιλαίᾳ, πόλεις μὲν Ταριχαίας Τιβεριάδα Σέπφωριν, κώμας δὲ Ἀρβήλων σπήλαιον, Βηρσάβην Σελαμὶν Ἰωτάπατα Καφαρεκχὼ καὶ Σιγὼ καὶ Ἰαφὰ καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρος. εἰς ταύτας καὶ σῖτον ἀπεθέμην πολὺν καὶ ὅπλα πρὸς ἀσφάλειαν τὴν μετὰ ταῦτα.*

⟨189⟩ *Ἰωάννῃ δὲ τῷ τοῦ Λευῒ τὸ κατ' ἐμοῦ μῖσος* 38
μᾶλλον προσηύξετο βαρέως φέροντι τὴν ἐμὴν εὐπραγίαν. προθέμενος οὖν πάντως ἐκποδὼν με ποιήσασθαι, τῇ μὲν αὐτοῦ πατρίδι τοῖς Γισχάλοις κατασκευάζει τείχη, ⟨190⟩ *τὸν ἀδελφὸν δὲ Σίμωνα καὶ τὸν τοῦ Σισέννα Ἰωνάθην καὶ ὁπλίτας περὶ ἑκατὸν εἰς Ἱεροσόλυμα πέμπει πρὸς τὸν τοῦ Γαμαλιήλου Σίμωνα, παρακαλέσοντας αὐτὸν πεῖσαι τὸ κοινὸν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν ἀφελομένους ἐμὲ τῶν Γαλιλαίων αὐτῷ ψηφίσασθαι τὴν ἐξουσίαν τούτων.* ⟨191⟩ *ὁ δὲ Σίμων οὗτος ἦν πόλεως μὲν Ἱεροσολύμων, γένους δὲ σφόδρα λαμπροῦ, τῆς δὲ Φαρισαίων αἱρέσεως, οἳ περὶ πάτρια νόμιμα δοκοῦσι τῶν ἄλλων ἀκριβείᾳ διαφέρειν.* ⟨192⟩ *ἦν δ' οὗτος ἀνὴρ πλήρης συνέσεώς τε καὶ λογισμοῦ, δυνάμενός τε πράγματα κακῶς κείμενα φρονή-*

§ 187 cf. Bell. Iud. II 20, 6. § 189 cf. Bell. Iud. II 20, 6; 21, 7.

σει τῇ ἑαυτοῦ διορθώσασθαι, φίλος τε παλαιὸς τῷ Ἰωάννῃ καὶ συνήθης, πρὸς ἐμὲ δὲ τότε διαφόρως εἶχεν. ⟨193⟩ δεξάμενος οὖν τὴν παράκλησιν ἔπειθε τοὺς ἀρχιερεῖς Ἄνανον καὶ Ἰησοῦν τὸν τοῦ Γαμαλᾶ, τινάς τε τῶν τῆς αὐτῆς στάσεως ἐκείνοις, ἐκκόπτειν με φυόμενον καὶ μὴ περιιδεῖν ἐπὶ μήκιστον αὐξηθέντα δόξης, συνοίσειν αὐτοῖς λέγων εἰ τῆς Γαλιλαίας ἀφαιρεθείην. μὴ! μέλλειν δὲ παρεκάλει τοὺς περὶ τὸν Ἄνανον, μὴ καὶ φθάσας γνῶναι μετὰ πολλῆς ἐπέλθω τῇ πόλει δυνάμεως. ⟨194⟩ ὁ μὲν Σίμων ταῦτα συνεβούλευεν, ὁ δ' ἀρχιερεὺς Ἄνανος οὐ ῥᾴδιον εἶναι τὸ ἔργον ἀπέφαινεν· πολλοὺς γὰρ τῶν ἀρχιερέων καὶ τοῦ πλήθους προεστῶτας μαρτυρεῖν ὅτι καλῶς ἐγὼ στρατηγῶ· ποιεῖσθαι δὲ κατηγορίαν ἀνδρὸς καθ' οὗ μηδὲν λέγειν
39 δίκαιον δύνανται, φαῦλον ἔργον εἶναι. ⟨195⟩ Σίμων δ' ὡς ἤκουσε ταῦτα παρὰ τοῦ Ἀνάνου, σιωπᾶν μὲν ἐκείνους ἠξίωσε μηδ' εἰς πολλοὺς ἐκφέρειν τοὺς λόγους αὐτῶν· προνοήσεσθαι γὰρ αὐτὸς ἔφασκεν ἵνα θᾶττον μετασταθείην ἐκ τῆς Γαλιλαίας. προσκαλεσάμενος δὲ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰωάννου προσέταξε πέμπειν δωρεὰς τοῖς περὶ τὸν Ἄνανον· τάχα γὰρ οὕτως ἔφη πείσειν αὐτοὺς μεταθέσθαι τὰς γνώμας. ⟨196⟩ καὶ τέλος ἔπραξεν ὁ Σίμων ὃ προύθετο· ὁ γὰρ Ἄνανος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τοῖς χρήμασι διαφθαρέντες συντίθενται τῆς Γαλιλαίας ἐκβαλεῖν με, μηδενὸς ἄλλου τῶν κατὰ τὴν πόλιν τοῦτο γιγνώσκοντος. καὶ δὴ ἔδοξεν αὐτοῖς πέμπειν ἄνδρας κατὰ γένος μὲν διαφέροντας τῇ παιδείᾳ δ' ὁμοίους. ⟨197⟩ ἦσαν δ' αὐτῶν οἱ μὲν δημοτικοὶ δύο, Ἰωνάθης καὶ Ἀνανίας, Φαρισαῖοι τὴν αἵρεσιν, ὁ δὲ τρίτος Ἰόζαρος ἱερατικοῦ γένους, Φαρισαῖος καὶ

§ 196 cf. Bell. Iud. II 21, 7.

αὐτός, Σίμων δ' ἐξ ἀρχιερέων νεώτατος ἐκείνων. ⟨198⟩ *τούτους ἐκέλευον ἀφικομένους εἰς τὸ πλῆθος τῶν Γαλιλαίων πυθέσθαι παρ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐμὲ φιλοῦσιν· εἰ δὲ φαῖεν ὅτι πόλεως εἴην τῆς Ἱεροσολύμων, καὶ αὐτοὺς ἐξ ἐκείνων λέγειν ὑπάρχειν τοὺς τέτταρας, εἰ δ' αὖ διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν νόμων, μηδ' αὐτοὺς ἀγνοεῖν ἔθη τὰ πάτρια φάσκειν, εἰ δ' αὖ διὰ τὴν ἱερωσύνην λέγοιεν ἀγαπᾶν με, καὶ αὐτῶν ἀποκρίνασθαι δύο ἱερεῖς ὑπάρχειν.*

⟨199⟩ *ταῦθ' ὑποθέμενοι τοῖς περὶ τὸν Ἰωνάθην* 40
τέτταρας μυριάδας ἀργυρίου διδόασιν αὐτοῖς ἐκ τῶν δημοσίων χρημάτων. ⟨200⟩ *ἐπεὶ δέ τινα Γαλιλαῖον ἤκουσαν, Ἰησοῦν ὄνομα, περὶ αὐτὸν τάξιν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν ἔχειν, ἐπιδημοῦντα τοῖς Ἱεροσολύμοις τότε, μεταπεμψάμενοι τοῦτον καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν δόντες ἐκέλευσαν ἕπεσθαι τοῖς περὶ τὸν Ἰωνάθην πειθαρχοῦντα αὐτοῖς, καὶ τῶν πολιτῶν δὲ τριακοσίοις ἀνδράσι δόντες ἀργύριον εἰς τροφὴν τῶν ὅλων, προσέταξαν ἀκολουθεῖν τοῖς πρέσβεσιν.* ⟨201⟩ *πεισθέντων οὖν αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν ἔξοδον εὐτρεπισθέντων, ἐξῆσαν οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην σὺν τούτοις, ἐπαγόμενοι καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν Ἰωάννου καὶ ὁπλίτας ἑκατόν, λαβόντες ἐντολὰς παρὰ τῶν πεμψάντων,* ⟨202⟩ *εἰ μὲν ἑκὼν καταθείμην τὰ ὅπλα, ζῶντα πέμπειν εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, εἰ δ' ἀντιταττοίμην, ἀποκτεῖναι μηδὲν δεδιότας· αὐτῶν γὰρ εἶναι τὸ πρόσταγμα.* ⟨203⟩ *ἐγεγράφεσαν δὲ καὶ τῷ Ἰωάννῃ πρὸς τὸν κατ' ἐμοῦ πόλεμον ἑτοιμάζεσθαι, τοῖς τε Σέπφωριν καὶ Γάβαρα κατοικοῦσι καὶ Τιβεριεῦσι προσέταττον συμμαχίαν τῷ Ἰωάννῃ πέμπειν.*

⟨204⟩ *ταῦτά μοι τοῦ πατρὸς γράψαντος (ἐξεῖπε δὲ* 41

πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Γαμαλᾶ, τῶν ἐν αὐτῇ τῇ βουλῇ γενομένων εἷς, φίλος ὢν καὶ συνήθης ἐμοί) σφόδρα περιήλγησα, τούς τε πολίτας οὕτω περὶ ἐμὲ γενομένους ἀχαρίστους ἐπιγνοὺς διὰ φθόνον ἀναιρεθῆναί με προστάξαι, καὶ τῷ τὸν πατέρα διὰ τῶν γραμμάτων πολλά με παρακαλεῖν ἀφικέσθαι πρὸς αὐτόν· ποθεῖν γὰρ ἔφη θεάσασθαι τὸν υἱὸν πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. ⟨205⟩ ταῦτα δὴ πρὸς τοὺς φίλους εἶπον, καὶ ὅτι μετὰ τρίτην ἡμέραν καταλιπὼν τὴν χώραν αὐτῶν εἰς τὴν πατρίδα πορευσοίμην. λύπη δ' ἅπαντας τοὺς ἀκούσαντας κατέσχε, παρεκάλουν τε κλαίοντες μὴ ἐγκαταλιπεῖν αὐτούς, ἀπολουμένους εἰ τῆς ἐμῆς στρατηγίας ἀποστερηθεῖεν. ⟨206⟩ οὐ κατανεύοντος δέ μου ταῖς ἱκετείαις αὐτῶν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐμαυτοῦ φροντίζοντος σωτηρίας, δείσαντες οἱ Γαλιλαῖοι μὴ ἀπελθόντος εὐκαταφρόνητοι τοῖς λῃσταῖς γένοιντο, πέμπουσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἅπασαν τοὺς σημανοῦντας τὴν ἐμὴν γνώμην περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς. ⟨207⟩ πολλοὶ δὲ καὶ πανταχόθεν συνήχθησαν, ὡς ἤκουσαν, μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, οὐ πόθῳ, δοκεῖ μοι, τῷ πρὸς ἐμὲ μᾶλλον ἢ τῷ περὶ αὑτῶν δέει τοῦτο πράττοντες· ἐμοῦ γὰρ παραμένοντος πείσεσθαι κακὸν οὐδὲν ὑπελάμβανον. ἧκον οὖν πάντες εἰς τὸ μέγα πεδίον ἐν ᾧ διέτριβον· Ἀσωχίς ἐστιν ὄνομα τούτῳ.

42 ⟨208⟩ διὰ δὲ τῆς νυκτὸς ἐκείνης θαυμάσιον οἷον ὄνειρον ἐθεασάμην. ἐπεὶ γὰρ εἰς κοίτην ἐτραπόμην διὰ τὰ γραφέντα λυπούμενος καὶ τεταραγμένος, ἔδοξά τινα λέγειν ἐπιστάντα μοι. ⟨209⟩ 'παῦσαι τὴν ψυχήν, ὦ οὗτος, ἀλγῶν, παντός τ' ἀπαλλάττου φόβου· τὰ γὰρ λυποῦντά σε μέγιστον ποιήσει καὶ ἐν πᾶσιν εὐτυχέ-

§ 204 cf. Bell. Iud. II 21, 7.

στατον, κατορθώσεις δ' οὐ μόνον ταῦτα ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἕτερα. μὴ κάμνε δή, μέμνησο δ' ὅτι καὶ Ῥωμαίοις δεῖ σε πολεμῆσαι.' ⟨210⟩ τοῦτον δὴ τὸν ὄνειρον θεασάμενος διανίσταμαι, καταβῆναι προθυμούμενος εἰς τὸ πεδίον. πρὸς δὲ τὴν ἐμὴν ὄψιν πᾶν τὸ πλῆθος τῶν Γαλιλαίων (ἦσαν δ' ἐν αὐτοῖς γυναῖκές τε καὶ παῖδες) ἐπὶ στόμα ῥίψαντες ἑαυτοὺς καὶ δακρύοντες ἱκέτευον μὴ σφᾶς ἐγκαταλιπεῖν τοῖς πολεμίοις, μηδ' ἀπελθεῖν ἐάσαντα τὴν χώραν αὐτῶν ἐνύβρισμα τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένην. ⟨211⟩ ὡς δὲ ταῖς δεήσεσιν οὐκ ἔπειθον, κατηνάγκαζον ὅρκοις μένειν παρ' ἑαυτοῖς, ἐλοιδοροῦντό τε τῷ δήμῳ πολλὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ὡς εἰρηνεύεσθαι τὴν χώραν αὐτῶν οὐκ ἐῶντι.

⟨212⟩ ταῦτα δὴ καὶ ἐπακούων αὐτῶν καὶ βλέπων 43
τοῦ πλήθους τὴν κατήφειαν, ἐκλάσθην πρὸς ἔλεον, ἄξιον εἶναι νομίζων ὑπὲρ τοσούτου πλήθους καὶ προδήλους κινδύνους ὑπομένειν. κατανεύω δὴ μένειν, καὶ πεντακισχιλίους ἐξ αὐτῶν ὁπλίτας ἥκειν κελεύσας ἔχοντας ἑαυτοῖς τροφάς, ἐπὶ τὰς οἰκήσεις διαφῆκα τοὺς ἄλλους. ⟨213⟩ ἐπεὶ δ' οἱ πεντακισχίλιοι παρεγένοντο, τούτους ἀναλαβὼν καὶ τρισχιλίους τοὺς σὺν ἐμαυτῷ στρατιώτας, ἱππεῖς δ' ὀγδοήκοντα, τὴν πορείαν εἰς Χαβωλὼ κώμην, Πτολεμαΐδος μεθόριον οὖσαν, ἐποιησάμην. κἀκεῖ τὰς δυνάμεις συνεῖχον, ἑτοιμάζεσθαι σκηπτόμενος ἐπὶ τὸν πρὸς Πλάκιδον πόλεμον. ⟨214⟩ ἀφίκετο δ' οὗτος μετὰ δύο σπειρῶν πεζοῦ στρατεύματος καὶ ἱππέων ἴλης μιᾶς, ὑπὸ Κεστίου Γάλλου πεμφθείς, ἵν' ἐμπρήσῃ τὰς κώμας τῶν Γαλιλαίων αἳ πλησίον ἦσαν Πτολεμαΐδος. βαλλομένου δ' ἐκείνου χάρακα πρὸ τῆς Πτολεμαέων πόλεως, τίθεμαι κἀγὼ στρατό-

§ 209 cf. Bell. Iud. II 21, 7.

πεδον, τῆς κώμης ὅσον ἑξήκοντα σταδίους ἀποσχών. ⟨215⟩ πολλάκις μὲν οὖν τὰς δυνάμεις προηγάγομεν ὡς εἰς μάχην, πλέον δ' οὐδὲν ἀκροβολισμῶν ἐπράξαμεν· ὁ γὰρ Πλάκιδος ὅσῳ περ ἐγίγνωσκε σπεύδοντά με πρὸς μάχην, αὐτὸς καταπληττόμενος ὑπεστέλλετο. τῆς μέντοι Πτολεμαΐδος οὐκ ἐχωρίζετο.

44 ⟨216⟩ κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ἀφικόμενος Ἰωνάθης μετὰ τῶν συμπρέσβεων ὧν ἔφαμεν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ὑπὸ τῶν περὶ Σίμωνα καὶ Ἄνανον τὸν ἀρχιερέα πεπέμφθαι, λαβεῖν με δι' ἐνέδρας ἐπεβούλευεν· ⟨217⟩ φανερῶς γὰρ ἐπιχειρεῖν οὐκ ἐτόλμα. γράφει δὲ πρός με τοιαύτην ἐπιστολήν. 'Ἰωνάθης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πεμφθέντες ὑπὸ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν Ἰωσήπῳ χαίρειν. ἡμεῖς ὑπὸ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πρώτων, ἀκουσάντων τὸν ἀπὸ Γισχάλων Ἰωάννην ἐπιβεβουλευκέναι σοι πολλάκις, ἐπέμφθημεν ἐπιπλήξοντες αὐτῷ καὶ παραινέσοντες εἰς τὸ λοιπὸν ὑπακούειν σοι. ⟨218⟩ βουλεύσασθαι δὴ σὺν σοὶ θέλοντες περὶ τῶν κοινῇ πρακτέων, παρακαλοῦμεν ἥκειν θᾶττον πρὸς ἡμᾶς, καὶ μὴ μετὰ πολλῶν· οὐδὲ γὰρ ἡ κώμη δύναιτ' ἂν στρατιωτῶν πλῆθος ὑποδέξασθαι.' ⟨219⟩ ταῦτα δ' ἔγραφον προσδοκῶντες δυοῖν θάτερον, ἢ ὅτι χωρὶς ὅπλων ἀφικόμενον πρὸς αὐτοὺς ἕξουσιν ὑποχείριον, ἢ πολλοὺς ἐπαγόμενον κρινοῦσι πολέμιον. ⟨220⟩ ἧκε δέ μοι τὴν ἐπιστολὴν ἱππεὺς κομίζων, θρασὺς ἄλλως νεανίας τῶν παρὰ βασιλεῖ ποτὲ στρατευσαμένων· ἦν δ' ὥρα νυκτὸς ἤδη δευτέρα, καθ' ἣν ἐτύγχανον μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν τῆς Γαλιλαίας πρώτων ἑστιώμενος. ⟨221⟩ οὗτος δή, προσαγγείλαντος οἰκέτου μοι ἥκειν τινὰ ἱππέα Ἰουδαῖον, εἰσκληθεὶς ἐμοῦ κελεύσαντος

§ 216 cf. Bell. Iud. II 21, 7.

ἠσπάσατο μὲν οὐδ' ὅλως, τὴν δ' ἐπιστολὴν προτείνας 'ταύτην' εἶπεν 'οἱ ἐξ Ἱεροσολύμων ἥκοντες πεπόμφασί σοι. γράφε δὴ τάχιστα καὶ σύ· καὶ γὰρ ἐπείγομαι πρὸς αὐτοὺς ὑποστρέφειν.' ⟨222⟩ οἱ μὲν οὖν κατακείμενοι τὴν τοῦ στρατιώτου τόλμαν ἐθαύμασαν, ἐγὼ δὲ καθίζεσθαι παρεκάλουν καὶ συνδειπνεῖν ἡμῖν. ἀρνησαμένου δὲ τὴν μὲν ἐπιστολὴν μετὰ χεῖρας εἶχον ὡς ἐδεξάμην, πρὸς δὲ τοὺς φίλους περὶ πραγμάτων ἑτέρων τὴν ὁμιλίαν ἐποιούμην. ⟨223⟩ μετ' οὐ πολλὴν δ' ὥραν ἐξαναστάς, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἀπολύσας ἐπὶ κοίτην, τέτταρας δέ μοι μόνον τῶν ἀναγκαίων φίλων προσμεῖναι κελεύσας, καὶ τῷ παιδὶ προστάξας οἶνον ἑτοιμάσαι, τὴν ἐπιστολὴν ἀναπτύξας μηδενὸς ἐμβλέποντος, κἀξ αὐτῆς ταχὺ συνεὶς τὴν τῶν γεγραφότων ἐπίνοιαν, πάλιν αὐτὴν ἐσημηνάμην, ⟨224⟩ καὶ ὡς μὴ προανεγνωκώς, ἀλλὰ μετὰ χεῖρας αὐτὴν ἔχων, προσέταξα τῷ στρατιώτῃ δραχμὰς εἴκοσιν ἐφόδιον δοθῆναι. τοῦ δὲ λαβόντος καὶ χάριν ἔχειν φήσαντος, συνεὶς τὴν αἰσχροκέρδειαν αὐτοῦ καὶ ὡς ταύτῃ μάλιστά ἐστιν ἁλώσιμος, 'ἀλλ' εἰ συμπιεῖν ἡμῖν' ἔφην 'θελήσειας, λήψει κατὰ κύαθον δραχμὴν μίαν.' ⟨225⟩ ὁ δ' ἄσμενος ὑπήκουσεν, καὶ πολὺν τὸν οἶνον προσφερόμενος ὑπὲρ τοῦ πλεῖον λαβεῖν τὸ ἀργύριον καὶ μεθυσθεὶς οὐκέτι τὰ ἀπόρρητα στέγειν ἠδύνατο, ἀλλ' ἔφραζεν οὐκ ἐρωτώμενος τήν τε συνεσκευασμένην ἐπιβουλὴν καὶ ὡς κατεψηφισμένος εἴην θάνατον παρ' αὐτοῖς. ταῦτ' ἀκούσας ἀντιγράφω τὸν τρόπον τοῦτον. ⟨226⟩ 'Ἰώσηπος Ἰωνάθῃ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ χαίρειν. ἐρρωμένους ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἥκειν πυθόμενος ἥδομαι, μάλιστα δ' ὅτι δυνήσομαι, παραδοὺς ὑμῖν τὴν

§ 222 cf. Bell. Iud. II 21, 7.

τῶν ἐνθάδε πραγμάτων ἐπιμέλειαν, εἰς τὴν πατρίδα πορευθῆναι· τοῦτο γὰρ καὶ πάλαι ποιεῖν ἤθελον. ⟨227⟩ ἔδει μὲν οὖν μὴ μόνον εἰς Ξαλὼθ παραγενέσθαι με πρὸς ὑμᾶς ἀλλὰ πόρρω, καὶ μηδὲ κελευσάντων· συγγνώμης δὲ τυχεῖν ἀξιῶ μὴ δυνάμενος τοῦτο ποιῆσαι· παραφυλάττω γὰρ ἐν Χαβωλὼ Πλάκιδον εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀναβῆναι δι' ἐννοίας ἔχοντα. ἥκετ' οὖν ὑμεῖς πρός με τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνόντες. ἔρρωσθε.'

45 ⟨228⟩ ταῦτα γράψας καὶ δοὺς τῷ στρατιώτῃ φέρειν, συνεξέπεμψα τριάκοντα τῶν Γαλιλαίων δοκιμωτάτους, ὑποθέμενος αὐτοῖς ἀσπάσασθαι μὲν ἐκείνους, ἕτερον δὲ μηδὲν λέγειν. ἔταξα δὲ καὶ καθ' ἕκαστον αὐτῶν πιστῶν ὁπλιτῶν ἕνα παραφυλάξοντα μή τις τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἰωνάθην ὁμιλία γένηται. ⟨229⟩ καὶ οἳ μὲν ἐπορεύθησαν, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰωνάθην, τῆς πρώτης πείρας ἁμαρτόντες, ἑτέραν ἐπιστολήν μοι τοιαύτην ἔπεμψαν. 'Ἰωνάθης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Ἰωσήπῳ χαίρειν. παραγγέλλομέν σοι χωρὶς ὁπλιτῶν εἰς τρίτην παραγενέσθαι πρὸς ἡμᾶς εἰς Γαβαρὼθ κώμην, ἵνα διακούσωμεν τῶν πρὸς Ἰωάννην ἐγκλημάτων σοι γεγονότων.' ⟨230⟩ ταῦτα γράψαντες καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς Γαλιλαίους οὓς πεπόμφειν, ἀφίκοντο εἰς Ἰάφαν κώμην μεγίστην οὖσαν τῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, τείχεσιν ὀχυρωτάτην καὶ πολλῶν οἰκητόρων μεστήν. ὑπηντίαζε δὲ τὸ πλῆθος αὐτοῖς μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ κατεβόων κελεύοντες ἀπιέναι καὶ μὴ φθονεῖν αὐτοῖς ἀγαθοῦ τοῦ στρατηγοῦ. ⟨231⟩ παρηρεθίζοντο δὲ ταῖς φωναῖς οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην, καὶ φανεροῦν μὲν τὴν ὀργὴν οὐκ ἐτόλμων, οὐκ ἀξιώσαντες δ' αὐτοὺς ἀποκρίσεως εἰς τὰς ἄλλας κώμας ἐπορεύοντο. ὅμοιαι δ' ὑπήντων αὐτοῖς παρὰ πάντων αἱ καταβοήσεις,

μεταπείσειν αὐτοὺς βοώντων οὐδένα περὶ τοῦ μὴ στρατηγὸν ἔχειν Ἰώσηπον. <232> ἄπρακτοι δὲ παρὰ τούτων ἀπελθόντες οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην εἰς Σέπφωριν, μεγίστην τῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πόλιν, ἀφικνοῦνται· οἱ δ' ἐντεῦθεν ἄνθρωποι πρὸς Ῥωμαίους ταῖς γνώμαις ἀποβλέποντες ἐκείνοις μὲν ὑπήντων, ἐμὲ δ' οὔτ' ἐπῄνουν οὔτ' ἐβλασφήμουν. <233> παρὰ δὲ Σεπφωριτῶν εἰς Ἀσωχὶν καταβάντες, οἱ ἐντεῦθεν παραπλησίως τοῖς Ἰαφηνοῖς κατεβόων αὐτῶν· οἱ δὲ τὴν ὀργὴν οὐκέτι κατασχόντες κελεύουσι τοῖς μετ' αὐτῶν ὁπλίταις τύπτειν ξύλοις τοὺς καταβοῶντας. κατὰ Γάβαρα δὲ γενομένοις ὑπαντιάζει μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν Ἰωάννης. <234> ἐγὼ δ' ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ἤδη συνεὶς ὅτι διεγνώκασι πρός με πολεμεῖν, ἀναστὰς ἀπὸ Χαβωλὼ μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν, καταλιπὼν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸν πιστότατον τῶν φίλων, εἰς Ἰωτάπατα παρεγενόμην, πλησίον αὐτῶν εἶναι βουλόμενος ὅσον ἀπὸ τετταράκοντα σταδίων· καὶ γράφω πρὸς αὐτοὺς τάδε. <235> ‘εἰ πάντως με πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν βούλεσθε, διακόσιαι καὶ τέτταρες κατὰ τὴν Γαλιλαίαν εἰσὶ πόλεις καὶ κῶμαι· τούτων εἰς ἣν θελήσετε παραγενήσομαι χωρὶς Γαβάρων καὶ Γισχάλων· ἡ μὲν γὰρ πατρίς ἐστιν Ἰωάννου, ἡ δὲ σύμμαχος αὐτῷ καὶ φίλη.’

<236> ταῦτα τὰ γράμματα λαβόντες οἱ περὶ τὸν 46
Ἰωνάθην οὐκέτι μὲν ἀντιγράφουσιν, συνέδριον δὲ τῶν φίλων καθίσαντες καὶ τὸν Ἰωάννην παραλαβόντες ἐβουλεύοντο τίνα τρόπον ἐπιχειρήσουσί μοι. <237> καὶ Ἰωάννῃ μὲν ἐδόκει γράφειν πρὸς πάσας τὰς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πόλεις καὶ κώμας· εἶναι γὰρ ἐν ἑκάστῃ πάντως ἕνα γοῦν καὶ δεύτερον διάφορον ἐμοί, καὶ καλεῖν τούτους ὡς ἐπὶ πολέμιον. πέμπειν δ' ἐκέλευε τὸ δόγμα

τοῦτο καὶ εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, ἵνα κἀκεῖνοι γνόντες ὑπὸ τῶν Γαλιλαίων κεκρίσθαι με πολέμιον καὶ αὐτοὶ ψηφίσωνται· γενομένου γὰρ τούτου καὶ τοὺς εὐνοϊκῶς ἔχοντάς μοι Γαλιλαίους ἐγκαταλείψειν ἔφη φοβηθέντας. ⟨238⟩ *ταῦτα συμβουλεύσαντος Ἰωάννου, σφόδρα καὶ τοῖς ἄλλοις ἤρεσε τὰ λεχθέντα.* ⟨239⟩ *περὶ δ' ὥραν τῆς νυκτὸς τρίτην εἰς γνῶσιν ἧκέ μοι ταῦτα, Σακχαίου τῶν σὺν αὐτοῖς τινὸς αὐτομολήσαντος πρός με καὶ τὴν ἐπιχείρησιν αὐτῶν ἀπαγγείλαντος.* ⟨240⟩ *οὐκέτι δὴ δεῖν ὑπερτίθεσθαι τὸν καιρόν· ἄξιον δὲ κρίνας Ἰάκωβον ὁπλίτην τῶν περὶ ἐμὲ πιστὸν κελεύω διακοσίους ὁπλίτας λαβόντα φρουρεῖν τὰς ἀπὸ Γαβάρων εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἐξόδους, καὶ τοὺς παριόντας συλλαμβάνοντα πρὸς ἐμὲ πέμπειν, μάλιστα δὲ τοὺς μετὰ γραμμάτων ἁλισκομένους.* ⟨241⟩ *Ἱερεμίαν δὲ καὶ αὐτὸν ἐκ τῶν φίλων μου μεθ' ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἰς τὴν μεθόριον τῆς Γαλιλαίας ἔπεμψα, τὰς ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ὁδοὺς παραφυλάξοντα, πρόσταγμα δοὺς κἀκείνῳ τοὺς μετ' ἐπιστολῶν ὁδεύοντας συλλαμβάνειν, καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας ἐν δεσμοῖς ἐπὶ τόπου φυλάττειν, τὰ δὲ γράμματα πρὸς ἐμὲ διαπέμπειν.*

47 ⟨242⟩ *ταῦτα τοῖς πεμπομένοις ἐντειλάμενος, Γαλιλαίοις διήγγειλα κελεύων εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τριῶν ἡμερῶν τροφὴν εἰς Γαβαρὼθ κώμην παραγενέσθαι πρός με. τῶν δὲ περὶ ἐμὲ ὁπλιτῶν μοίρας τέτταρας νείμας, τοὺς πιστοτάτους αὐτῶν περὶ τὴν τοῦ σώματος φυλακὴν ἔταξα, ταξιάρχους αὐτοῖς ἐπιστήσας, καὶ φροντίζειν κελεύσας ὑπὲρ τοῦ μηδένα στρατιώτην ἄγνωστον αὐτοῖς συναναμίγνυσθαι.* ⟨243⟩ *τῇ δ' ἐπιούσῃ περὶ πέμπτην ὥραν ἐν Γαβαρὼθ γενόμενος εὑρίσκω πᾶν τὸ πεδίον τὸ πρὸ τῆς κώμης*

ὁπλιτῶν πλῆρες, τῶν ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὴν συμμαχίαν παρόντων, ὡς αὐτοῖς παρηγγέλκειν· πολὺς δὲ καὶ ἄλλος ἐκ τῶν κωμῶν ὄχλος συνέτρεχεν. ⟨244⟩ *ἐπεὶ δὲ καταστὰς εἰς αὐτοὺς λέγειν ἠρξάμην, ἐβόων ἅπαντες εὐεργέτην καὶ σωτῆρα τῆς χώρας αὐτῶν καλοῦντες. κἀγὼ χάριν αὐτοῖς ἔχειν ὁμολογήσας συνεβούλευον πρὸς μηδένα μήτε πολεμεῖν μήθ' ἁρπαγῇ μολύνειν τὰς χεῖρας, ἀλλὰ σκηνοῦν κατὰ τὸ πεδίον ἀρκουμένους τοῖς ἑαυτῶν ἐφοδίοις· θέλειν γὰρ ἔφασκον τὰς ταραχὰς χωρὶς φόνων καταστεῖλαι.* ⟨245⟩ *συνέβη δ' αὐθημερὸν εἰς τὰς ὑπ' ἐμοῦ κατασταθείσας τῶν ὁδῶν φυλακὰς τοὺς παρὰ τοῦ Ἰωνάθου πεμφθέντας μετὰ τῶν ἐπιστολῶν ἐμπεσεῖν. καὶ οἱ μὲν ἄνδρες ἐφυλάχθησαν ἐπὶ τῶν τόπων, ὡς παρήγγειλα, τοῖς δὲ γράμμασιν ἐντυχὼν πλήρεσι βλασφημιῶν καὶ ψευσμάτων, οὐδενὶ ταῦτα φράσας, ὁρμᾶν ἐπ' αὐτοὺς διενοούμην.*

⟨246⟩ *ἀκούσαντες δ' οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην περὶ* 48
τῆς ἐμῆς ἀφίξεως, τοὺς ἰδίους πάντας ἀναλαβόντες καὶ τὸν Ἰωάννην ὑπεχώρησαν εἰς τὴν Ἰησοῦ οἰκίαν· βᾶρις δ' ἦν αὕτη μεγάλη καὶ οὐδὲν ἀκροπόλεως ἀποδέουσα. κρύψαντες οὖν λόχον ὁπλιτῶν ἐν αὐτῇ, καὶ τὰς ἄλλας ἀποκλείσαντες θύρας, μίαν δ' ἀνοίξαντες, προσεδόκων ἥκειν ἐκ τῆς ὁδοῦ με πρὸς αὐτοὺς ἀσπασόμενον. ⟨247⟩ *καὶ δὴ διδόασιν ἐντολὰς τοῖς ὁπλίταις, ἐπειδὰν παραγένωμαι, μόνον εἰσελθεῖν ἐᾶσαι, τοὺς ἄλλους ἀπείρξαντας· οὕτω γὰρ ᾤοντό με γενήσεσθαι ῥᾳδίως αὐτοῖς ὑποχείριον. ἐψεύσθησαν δὲ τῆς ἐλπίδος.* ⟨248⟩ *ἐγὼ γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν προαισθόμενος, ὡς ἐκ τῆς ὁδοῦ παρεγενόμην, καταλύσας ἄντικρυς αὐτῶν καθεύδειν ἐσκηπτόμην.* ⟨249⟩ *καὶ οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην ὑπολαμβάνοντες ὄντως ἀναπαύεσθαί με καθυπνωμένον,*

ὥρμησαν καταβάντες εἰς τὸ πλῆθος μεταπείθειν αὐτοὺς ὡς ἐμοῦ κακῶς στρατηγοῦντος. τἀναντία δ' αὐτοῖς εὐθέως συνέπεσεν· ⟨250⟩ ὀφθέντων γὰρ εὐθὺς ἐγένετο βοὴ παρὰ τῶν Γαλιλαίων πρὸς ἐμὲ τὸν στρατηγὸν εὐνοίας ἀξία, κατάμεμψίν τ' ἐποιοῦντο τῶν περὶ τὸν Ἰωνάθην, ὅτι πάρεισιν οὐδὲν μὲν αὐτοὶ κακὸν προπεπονθότες, ἀνατρέψοντες δὲ τὰ ἐκείνων πράγματα. καὶ παρεκελεύοντο ἀπιέναι· μὴ γὰρ ἄν ποτε μεταπεισθῆναι προστάτην ἕτερον ἀντ' ἐμοῦ λαβεῖν. ⟨251⟩ τούτων ἀπαγγελθέντων μοι προελθεῖν εἰς μέσους οὐκ ὤκνησα. κατέβαινον οὖν εὐθέως ὡς αὐτοὺς τί λέγουσιν οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην ἀκουσόμενος. προελθόντος δέ μου κρότος παρὰ παντὸς τοῦ πλήθους εὐθὺς ἦν, καὶ μετ' εὐφημιῶν ἐπιβοήσεις χάριν ἔχειν ὁμολογούν-
49 των τῇ ἐμῇ στρατηγίᾳ. ⟨252⟩ ταῦτα δ' οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην ἀκούοντες ἐφοβήθησαν μὴ καὶ κινδυνεύσωσιν ἀποθανεῖν, ἐπ' αὐτοὺς ὁρμησάντων τῶν Γαλιλαίων κατὰ τὴν πρὸς ἐμὲ χάριν. δρασμὸν οὖν ἐπενόουν. μὴ δυνηθέντες δ' ἀπελθεῖν (προσμεῖναι γὰρ αὐτοὺς ἠξίωσα) κατηφεῖς ὑπέμειναν, ἐνστησάμενοι τῷ λόγῳ. ⟨253⟩ προστάξας οὖν τῷ μὲν πλήθει τὰς εὐφημίας ἐπισχεῖν, καὶ τῶν ὁπλιτῶν τοὺς πιστοτάτους ταῖς ὁδοῖς ἐπιστήσας ὑπὲρ τοῦ φρουρεῖν μὴ ἀπροσδοκήτως ἡμῖν ὁ Ἰωάννης ἐπιπέσῃ, παραινέσας δὲ καὶ τοῖς Γαλιλαίοις ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, μὴ πρὸς τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων, ἐὰν γένηταί τις αἰφνίδιος, ταραχθῶσιν, ⟨254⟩ πρῶτον τῆς ἐπιστολῆς τοὺς περὶ τὸν Ἰωνάθην ὑπεμίμνησκον, ὃν τρόπον γράψειαν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πεπέμφθαι διαλύσοντές μου τὰς πρὸς τὸν Ἰωάννην φιλονικίας, ὡς παρακαλέσειάν τέ με πρὸς αὐτοὺς ἀφικέσθαι. ⟨255⟩ καὶ ταῦτα διεξιὼν τὴν ἐπιστολὴν

εἰς μέσους προύτεινον, ἵνα μηδὲν ἀρνήσασθαι δυνηθῶσιν, ἐλεγχόντων αὐτοὺς τῶν γραμμάτων. ⟨256⟩ ‘καὶ μήν’ ἔφην, ‘Ἰωνάθη ὑμεῖς θ’ οἱ συμπρέσβεις, εἰ πρὸς Ἰωάννην κρινόμενος, ὑπὲρ τοῦ παραστῆσαι τὸν ἐμαυτοῦ βίον, δύο τινὰς ἢ τρεῖς μάρτυρας καλοὺς κἀγαθοὺς ἤγαγον, δῆλον ὡς ἀνάγκην ἂν εἴχετε, προεξετάσαντες καὶ τοὺς τούτων βίους, ἀπαλλάξαι με τῶν ἐγκλημάτων. ⟨257⟩ ἵν’ οὖν γνῶτε καλῶς πεπρᾶχθαί μοι τὰ κατὰ τὴν Γαλιλαίαν, τρεῖς μὲν μάρτυρας ὀλίγους εἶναι νομίζω τῷ καλῶς βεβιωκότι, τούτους δὲ πάντας ὑμῖν δίδωμι. ⟨258⟩ παρὰ τούτων οὖν πύθεσθε τίνα τρόπον ἐβίωσα, εἰ μετὰ πάσης σεμνότητος καὶ πάσης ἀρετῆς ἐνθάδε πεπολίτευμαι. καὶ δὴ ὁρκίζω ὑμᾶς, ὦ Γαλιλαῖοι, μηδὲν ἐπικρύψασθαι τῆς ἀληθείας, λέγειν δ’ ἐπὶ τούτων, ὡς δικαστῶν, εἴ τι μὴ καλῶς πέπρακται.’

⟨259⟩ ταῦτ’ ἔτι λέγοντός μου κοιναὶ παρὰ πάντων 50
ἐγίγνοντο φωναί, καλούντων εὐεργέτην με καὶ σωτῆρα· καὶ περὶ μὲν τῶν πεπραγμένων ἐμαρτύρουν, περὶ δὲ τῶν πραχθησομένων παρεκάλουν. πάντες δ’ ὤμνυον ἀνυβρίστους μὲν ἔχειν τὰς γυναῖκας, λελυπῆσθαι δὲ μηδέποτε μηδὲν ὑπ’ ἐμοῦ. ⟨260⟩ μετὰ τοῦτο δύο τῶν ἐπιστολῶν ἃς οἱ κατασταθέντες ὑπ’ ἐμοῦ φρουροί, πεμφθείσας ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἰωνάθην ἑλόντες, ἀπεστάλκεσαν πρὸς ἐμέ, παρανεγίγνωσκον τοῖς Γαλιλαίοις, πολλῶν βλασφημιῶν πλήρεις καὶ καταψευδομένας ὅτι τυραννίδι μᾶλλον ἢ στρατηγίᾳ χρῶμαι κατ’ αὐτῶν· ⟨261⟩ ἕτερά τε πολλὰ πρὸς τούτοις ἐνεγέγραπτο μηδὲν παραλιπόντων ἀναισχύντου ψευδολογίας. ἔφην δ’ ἐγὼ πρὸς τὸ πλῆθος τὰ γράμματα λαβεῖν δόντων ἑκουσίως τῶν κομιζόντων· οὐ γὰρ ἐβουλόμην

τὰ περὶ τὰς φρουρὰς τοὺς ἐναντίους εἰδέναι, μὴ δεί-
51 σαντες τοῦ γράφειν ἀποστῶσιν. ⟨262⟩ ταῦτ' ἀκοῦσαν τὸ πλῆθος σφόδρα παροξυνθὲν ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην ὥρμα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ συμπαρόντας ὡς διαφθεροῦντες. κἂν ἐπεπράχεσαν τοὔργον, εἰ μὴ τοὺς μὲν Γαλιλαίους ἔπαυσα τῆς ὀργῆς, τοῖς περὶ τὸν Ἰωνάθην δ' ἔφην συγγιγνώσκειν τῶν ἤδη πεπραγμένων, εἰ μέλλοιεν μετανοήσειν καὶ πορευθέντες εἰς τὴν πατρίδα λέγοιεν τοῖς πέμψασι τἀληθῆ περὶ τῶν ἐμοὶ πεπολιτευμένων. ⟨263⟩ ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυον αὐτούς, καίτοι γιγνώσκων ὅτι μηδὲν ὧν ὑπέσχηντο ποιήσουσιν. τὸ πλῆθος δ' εἰς ὀργὴν ἐξεκαίετο κατ' αὐτῶν, κἀμὲ παρεκάλουν ἐπιτρέπειν αὐτοῖς τιμωρήσασθαι τοὺς τὰ τοιαῦτα τολμήσαντας. ⟨264⟩ παντοῖος μὲν οὖν ἐγιγνόμην πείθων αὐτοὺς φείσασθαι τῶν ἀνδρῶν· πᾶσαν γὰρ ᾔδειν στάσιν ὄλεθρον οὖσαν τοῦ κοινῇ συμφέροντος· τὸ δὲ πλῆθος ἔσχε τὴν κατ' αὐτῶν ὀργὴν ἀμετάβλητον, καὶ πάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ κατέλυον οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην. ⟨265⟩ ἐγὼ δὲ συνορῶν τὴν ὁρμὴν οὖσαν αὐτῶν ἀνεπίσχετον, ἀναπηδήσας ἐφ' ἵππον ἐκέλευσα τοῖς πλήθεσι πρὸς Σωγάνην κώμην ἕπεσθαι, Γαβάρων ἀπέχουσαν εἴκοσι στάδια. καὶ τοιούτῳ στρατηγήματι χρησάμενος παρέσχον ἐμαυτῷ τὸ μὴ δοκεῖν ἐμφυλίου πολέμου κατάρχειν.

52 ⟨266⟩ ἐπεὶ δὲ περὶ τοὺς Σωγανέας ἐγενόμην, ἐπιστήσας τὸ πλῆθος, καὶ παραινέσει χρησάμενος περὶ τοῦ μὴ πρὸς τὰς ὀργὰς καὶ ταῦτ' ἐπ' ἀνηκέστοις τιμωρίαις ὀξέως φέρεσθαι, κελεύω τοὺς καθ' ἡλικίαν ἤδη προβεβηκότας καὶ πρώτους παρ' αὐτοῖς ἑκατὸν ἄνδρας ὡς πορευσομένους εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν εὐτρεπίζεσθαι, μέμψιν ποιησομένους ἐπὶ τοῦ δήμου τῶν

τὴν χώραν αὐτῶν διαστασιαζόντων· ⟨267⟩ 'κἂν ἐπικλασθῶσιν' ἔφην 'πρὸς τοὺς λόγους ὑμῶν, παρακαλέσατε τὸ κοινὸν γράψαι πρὸς ἐμέ, μένειν κελεύοντας ἐπὶ τῇ Γαλιλαίᾳ, τοὺς δὲ περὶ τὸν Ἰωνάθην ἀναχωρεῖν ἐκεῖθεν.' ⟨268⟩ ταύτας αὐτοῖς τὰς ὑποθήκας δούς, ἐναρμοσαμένων τε ταχέως ἐκείνων, ἡμέρᾳ τρίτῃ μετὰ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἀποστολὴν ἐποιησάμην, συμπέμψας ὁπλίτας πεντακοσίους. ⟨269⟩ ἔγραψα δὲ καὶ τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ φίλοις προνοήσασθαι τοῦ ἀσφαλῆ γενέσθαι τὴν πορείαν αὐτοῖς· ἤδη γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίοις ἦν ἡ Σαμάρεια, καὶ πάντως ἔδει τοὺς ταχὺ βουλομένους ἀπελθεῖν δι' ἐκείνης πορεύεσθαι· τρισὶ γὰρ ἡμέραις ἀπὸ Γαλιλαίας ἔνεστιν οὕτως εἰς Ἱεροσόλυμα καταλῦσαι. ⟨270⟩ συμπαρέπεμψα δὲ τοὺς πρέσβεις κἀγὼ μέχρι τῶν τῆς Γαλιλαίας ὅρων, φύλακας ἐπιστήσας ταῖς ὁδοῖς ὑπὲρ τοῦ μὴ ῥᾳδίως τινὰ μαθεῖν ἀπαλλαττομένους. καὶ ταῦτα πράξας ἐν Ἰάφοις τὴν διατριβὴν ἐποιούμην.

⟨271⟩ οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰωνάθην διαμαρτόντες τῆς 53
κατ' ἐμοῦ πράξεως, Ἰωάννην ἀπέλυσαν εἰς τὰ Γίσχαλα, αὐτοὶ δ' εἰς τὴν Τιβεριέων πόλιν ἐπορεύθησαν λήψεσθαι προσδοκῶντες αὐτὴν ὑποχείριον, ἐπειδὴ καὶ Ἰησοῦς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐκείνων ἄρχων ἐγεγράφει πρὸς αὐτούς, πείσειν ἐπαγγελλόμενος τὸ πλῆθος ἐλθόντας ὑποδέχεσθαι καὶ αὐτοῖς ἑλέσθαι προστεθῆναι. ⟨272⟩ ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐπὶ τοιαύταις ἐλπίσιν ἀπῆλθον, ἀπαγγέλλει δέ μοι ταῦτα Σίλας διὰ γραμμάτων, ὃν ἔφην τῆς Τιβεριάδος ἐπιμελητὴν καταλελοιπέναι, καὶ σπεύδειν ἠξίου. κἀγὼ ταχέως ὑπακούσας αὐτῷ καὶ παραγενόμενος εἰς κίνδυνον ἀπωλείας κατέστην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ⟨273⟩ οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην γενό-

μενοι παρὰ τοῖς Τιβεριεῦσι, καὶ πολλοὺς πείσαντες ἀποστῆναί μου διαφόρους ὄντας, ὡς ἤκουσαν τὴν ἐμὴν παρουσίαν, δείσαντες περὶ αὑτῶν ἧκον πρὸς ἐμέ, καὶ ἀσπασάμενοι μακαρίζειν ἔλεγον οὕτω περὶ τὴν Γαλιλαίαν ἀναστραφέντα, συνήδεσθαί τε διὰ τιμῆς ἀγομένῳ· ⟨274⟩ κόσμον γὰρ αὑτῶν εἶναι τὴν ἐμὴν δόξαν ἔφασαν ὡς ἂν διδασκάλων τέ μου γενομένων καὶ πολιτῶν ὄντων, δικαιοτέραν τε τῆς Ἰωάννου τὴν ἐμὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ὑπάρχειν ἔλεγον, καὶ σπεύδειν μὲν εἰς τὴν οἰκείαν ἀπελθεῖν, περιμένειν δ' ἕως ὑποχείριον τὸν Ἰωάννην ἐμοὶ ποιήσουσιν. ⟨275⟩ καὶ ταῦτα λέγοντες ἐπώμοσαν τοὺς φρικωδεστάτους ὅρκους παρ' ἡμῖν, δι' οὓς ἀπιστεῖν οὐ θεμιτὸν ἡγούμην. καὶ δὴ παρακαλοῦσί με τὴν κατάλυσιν ἀλλαχοῦ ποιήσασθαι διὰ τὸ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν εἶναι σάββατον· ὀχλεῖσθαι δὲ μὴ δεῖν ὑπ' αὐτῶν τὴν πόλιν τῶν Τιβεριέων
54 ἔφασκον. ⟨276⟩ κἀγὼ μηδὲν ὑπονοήσας ἐς τὰς Ταριχαίας ἀπῆλθον, καταλιπὼν ὅμως ἐν τῇ πόλει τοὺς πολυπραγμονήσοντας τί περὶ ἡμῶν λέγοιτο. διὰ πάσης δὲ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ Ταριχαιῶν εἰς Τιβεριάδα φερούσης ἐπέστησα πολλούς, ἵνα μοι δι' ἀλλήλων σημαίνωσιν ἅπερ ἂν παρὰ τῶν ἐν τῇ πόλει καταλειφθέντων πύθωνται. ⟨277⟩ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν οὖν ἡμέραν συνάγονται πάντες εἰς τὴν προσευχήν, μέγιστον οἴκημα καὶ πολὺν ὄχλον ἐπιδέξασθαι δυνάμενον. εἰσελθὼν δὲ ὁ Ἰωνάθης φανερῶς μὲν περὶ τῆς ἀποστάσεως οὐκ ἐτόλμα λέγειν, ἔφη δὲ στρατηγοῦ κρείττονος χρείαν τὴν πόλιν αὐτῶν ἔχειν. ⟨278⟩ Ἰησοῦς δ' ὁ ἄρχων οὐδὲν ὑποστειλάμενος ἀναφανδὸν εἶπεν 'ἄμεινόν ἐστιν, ὦ πολῖται, τέτταρσιν ἡμᾶς ἀνδράσιν ὑπακούειν ἢ ἑνί, καὶ κατὰ γένος λαμπροῖς καὶ κατὰ σύνεσιν οὐκ ἀδό-

ξοις.' ὑπεδείκνυε δὲ τοὺς περὶ Ἰωνάθην. ⟨279⟩ ταῦτ' εἰπόντα τὸν Ἰησοῦν ἐπῄνει παρελθὼν Ἰοῦστος, καί τινας ἐκ τοῦ δήμου συνέπειθεν. οὐκ ἠρέσκετο δὲ τοῖς λεχθεῖσι τὸ πλῆθος, καὶ πάντως ἂν εἰς στάσιν ἐχώρησαν, εἰ μὴ τὴν σύνοδον διέλυσεν ἐπελθοῦσα ἕκτη ὥρα, καθ' ἣν τοῖς σάββασιν ἀριστοποιεῖσθαι νόμιμόν ἐστιν ἡμῖν. καὶ οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὑπερθέμενοι τὴν βουλὴν ἀπῇσαν ἄπρακτοι. ⟨280⟩ εὐθὺς δέ μοι τούτων ἀπαγγελθέντων πρῴ διέγνων εἰς τὴν Τιβεριέων πόλιν ἀφικέσθαι. καὶ τῇ ἐπιούσῃ περὶ πρώτην ὥραν ἧκον ἀπὸ τῶν Ταριχαιῶν, καταλαμβάνω δὲ συναγόμενον ἤδη τὸ πλῆθος εἰς τὴν προσευχήν· ἐφ' ὅ τι δ' ἦν αὐτοῖς ἡ σύνοδος, οὐκ ἐγίγνωσκον οἱ συλλεγόμενοι. ⟨281⟩ οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰωνάθην ἀπροσδοκήτως θεασάμενοί με παρόντα διεταράχθησαν· εἶτ' ἐπινοοῦσι διαδοῦναι λόγον ὅτι Ῥωμαίων ἱππεῖς ἐν τῇ μεθορίῳ πόρρω τριάκοντα σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως, κατὰ τόπον λεγόμενον Ὁμόνοιαν, εἰσὶν ἑωραμένοι. ⟨282⟩ καὶ προσαγγελθέντων τούτων ἐξ ὑποβολῆς παρεκάλουν οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην μὴ περιιδεῖν ὑπὸ τῶν πολεμίων λεηλατουμένην αὐτῶν τὴν γῆν. ταῦτα δ' ἔλεγον δι' ἐννοίας ἔχοντες ἐμὲ προφάσει τῆς κατεπειγούσης βοηθείας μεταστήσαντες αὐτοὶ τὴν πόλιν ἐχθράν μοι κατασκευάσαι. ⟨283⟩ ἐγὼ δὲ καίπερ εἰδὼς αὐτῶν 55
τὸ ἐνθύμημα ὅμως ὑπήκουσα, μὴ δόξαν παράσχω τοῖς Τιβεριεῦσιν οὐ προνοούμενος αὐτῶν τῆς ἀσφαλείας. ⟨284⟩ ἐξῆλθον οὖν, καὶ γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ὡς οὐδ' ἴχνος πολεμίων εὗρον, ὑποστρέφω συντόνως ὁδεύσας, καὶ καταλαμβάνω τήν τε βουλὴν πᾶσαν συνεληλυθυῖαν καὶ τὸν δημοτικὸν ὄχλον, ποιουμένους τε πολλὴν κατηγορίαν μου τοὺς περὶ τὸν Ἰωνάθην ὡς

τοῦ μὲν τὸν πόλεμον ἐπελαφρύνειν αὐτοῖς ἀμελοῦντος, ἐν τρυφαῖς δὲ διάγοντος. ⟨285⟩ *ταῦτα δὲ λέγοντες προύφερον ἐπιστολὰς τέτταρας ὡς ὑπὸ τῶν ἐν τῇ μεθορίᾳ τῆς Γαλιλαίας γεγραμμένας πρὸς αὐτούς, ἐπὶ βοήθειαν ἥκειν παρακαλούντων (Ῥωμαίων γὰρ δύναμιν μέλλειν ἱππέων τε καὶ πεζῶν εἰς τρίτην ἡμέραν τὴν χώραν αὐτῶν λεηλατεῖν) ἐπισπεύδειν τε καὶ μὴ περιοφθῆναι δεομένων.* ⟨286⟩ *ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ Τιβεριεῖς, λέγειν ἀληθῆ δόξαντες αὐτούς, καταβοήσεις ἐποιοῦντο, μὴ καθέζεσθαί με δεῖν λέγοντες, ἀλλ' ἀπελθεῖν ἐπικουρήσοντα τοῖς ὁμοεθνέσιν αὐτῶν.* ⟨287⟩ *πρὸς ταῦτ' ἐγώ (συνῆκα γὰρ τὴν ἐπίνοιαν τῶν περὶ τὸν Ἰωνάθην) ὑπακούσεσθαι μὲν ἔφην ἑτοίμως, καὶ χωρὶς ἀναβολῆς ὁρμήσειν πρὸς τὸν πόλεμον ἐπηγγειλάμην· συνεβούλευον δ' ὅμως, ἐπεὶ τὰ γράμματα κατὰ τέτταρας τόπους Ῥωμαίους σημαίνει προσβαλεῖν, εἰς πέντε μοίρας διελόντας τὴν δύναμιν ἑκάστῃ τούτων ἐπιστῆσαι τοὺς περὶ τὸν Ἰωνάθην καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ·* ⟨288⟩ *πρέπειν γὰρ ἀνδράσιν ἀγαθοῖς μὴ μόνον συμβουλεύειν, ἀλλὰ καὶ χρείας ἐπειγούσης ἡγουμένους βοηθεῖν· ἐγὼ γὰρ πλὴν μιᾶς μοίρας οὐκ ἔφην ἀφηγεῖσθαι δυνατὸς εἶναι.* ⟨289⟩ *σφόδρα τῷ πλήθει συνήρεσεν ἡ ἐμὴ συμβουλία. κἀκείνους οὖν ἠνάγκαζον ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξιέναι. τοῖς δ' οὔτι μετρίως συνεχύθησαν αἱ γνῶμαι μὴ κατεργασαμένοις ἃ διενοήθησαν, ἐμοῦ τοῖς ἐπιχειρήμασιν αὐτῶν ἀντιστρατηγήσαντος.*

56 ⟨290⟩ *εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν Ἀνανίας τοὔνομα, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ κακοῦργος, γνώμην εἰσῆγε τοῖς πλήθεσι πανδημεὶ νηστείαν εἰς τὴν ἐπιοῦσαν τῷ θεῷ προθέσθαι, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἐκέλευεν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἀόπλους παρεῖναι, τῷ θεῷ φανερὸν ποιή-*

σοντας ὅτι μὴ τῆς παρ' ἐκείνου τυγχάνοντες βοηθείας πᾶν ὅπλον ἄχρηστον εἶναι νομίζουσιν. ⟨291⟩ ταῦτα δ' ἔλεγεν οὐ δι' εὐσέβειαν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν ἄοπλόν με καὶ τοὺς ἐμούς. κἀγὼ δι' ἀνάγκην ὑπήκουον, μὴ δόξω καταφρονεῖν τῆς περὶ τὴν εὐσέβειαν ὑποθήκης. ⟨292⟩ ὡς οὖν ἀνεχωρήσαμεν ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν, οἱ μὲν περὶ τὸν Ἰωνάθην γράφουσι τῷ Ἰωάννῃ, πρὸς αὐτοὺς ἕωθεν ἀφικέσθαι κελεύοντες μεθ' ὅσων ἂν στρατιωτῶν δυνηθῇ· λήψεσθαι γὰρ εὐθύς με ὑποχείριον καὶ ποιήσειν ἅπερ ἔχει δι' εὐχῆς. δεξάμενος δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἐκεῖνος ὑπακούειν ἔμελλεν. ⟨293⟩ ἐγὼ δὲ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας δύο τῶν περὶ ἐμὲ σωματοφυλάκων, τοὺς κατ' ἀνδρείαν δοκιμωτάτους καὶ κατὰ πίστιν βεβαίους, κελεύω ξιφίδια κρύψαντας ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας ἐμοὶ συμπροελθεῖν, ἵν' εἰ γένοιτο παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπίθεσις ἀμυνώμεθα. θώρακα δ' ἔλαβον αὐτός, καὶ μάχαιραν ὑπεζωσάμην ὡς οἷόν τ' ἦν ἀφανέστατα, καὶ ἦλθον εἰς τὴν προσευχήν.

⟨294⟩ τοὺς μὲν οὖν σὺν ἐμοὶ πάντας ἐκκλεῖσαι 57
προσέταξεν Ἰησοῦς ὁ ἄρχων (αὐτὸς γὰρ ταῖς θύραις ἐφειστήκει), μόνον δ' ἐμὲ μετὰ τῶν φίλων εἰσελθεῖν εἴασεν. ⟨295⟩ ἤδη δ' ἡμῶν τὰ νόμιμα ποιούντων καὶ πρὸς εὐχὰς τραπομένων, ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς περὶ τῶν ληφθέντων ἐκ τοῦ ἐμπρησμοῦ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς σκευῶν καὶ τοῦ ἀσήμου ἀργυρίου ἐπυνθάνετό μου παρὰ τίνι τυγχάνει κείμενα. ταῦτα δ' ἔλεγε διατρίβειν τὸν χρόνον βουλόμενος, ἕως ἂν ὁ Ἰωάννης παραγένηται. ⟨296⟩ κἀγὼ πάντα Κάπελλον ἔχειν εἶπον καὶ τοὺς δέκα πρώτους Τιβεριέων, ἀνακρῖναι δ' αὐτοὺς ἔφην εἰ ψεύδομαι. τῶν δὲ παρ' ἑαυτοῖς εἶναι λεγόντων, 'οἱ δ' εἴκοσιν' εἶπε 'χρυσοῖ οὓς ἔλαβες πωλήσας

τινὰ σταθμὸν ἀσήμου, τί γεγόνασιν;' ⟨297⟩ καὶ τούτους ἔφην δεδωκέναι πρέσβεσιν αὐτῶν ἐφόδιον πεμφθεῖσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. πρὸς ταῦτα οἱ μὲν περὶ τὸν Ἰωνάθην οὐ καλῶς ἔφασαν πεποιηκέναι με δόντα τοῖς πρέσβεσι τὸν μισθὸν ἐκ τοῦ κοινοῦ. ⟨298⟩ παροξυνθέντος δὲ τοῦ πλήθους ἐπὶ τούτοις (ἐνόησαν γὰρ τῶν ἀνθρώπων τὴν πονηρίαν) συνεὶς ἐγὼ στάσιν μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι, καὶ προσεξερεθίσαι μᾶλλον βουλόμενος τὸν δῆμον ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, 'ἀλλ' εἴ γε μὴ ὀρθῶς' εἶπον 'ἔπραξα δοὺς τὸν μισθὸν ἐκ τοῦ κοινοῦ τοῖς πρέσβεσιν ὑμῶν, παύσασθε χαλεπαίνοντες· ἐγὼ
58 γὰρ τοὺς εἴκοσι χρυσοῦς αὐτὸς ἀποτίσω.' ⟨299⟩ ταῦτ' εἰπόντος οἱ μὲν περὶ τὸν Ἰωνάθην ἡσύχασαν, ὁ δὲ δῆμος ἔτι μᾶλλον κατ' αὐτῶν παρωξύνθη, φανερὰν ἔργῳ δεικνυμένων τὴν ἄδικον πρὸς ἐμὲ δυσμένειαν. ⟨300⟩ συνιδὼν δὲ τὴν μεταβολὴν Ἰησοῦς τὸν μὲν δῆμον ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν, προσμεῖναι δὲ τὴν βουλὴν ἠξίωσεν· οὐ γὰρ δύνασθαι θορυβουμένους περὶ πραγμάτων τοιούτων τὴν ἐξέτασιν ποιεῖσθαι. ⟨301⟩ τοῦ δὲ δήμου βοῶντος μὴ καταλείψειν παρ' αὐτοῖς ἐμὲ μόνον, ἧκέ τις ἀγγέλλων κρύφα τοῖς περὶ τὸν Ἰησοῦν Ἰωάννην μετὰ τῶν ὁπλιτῶν πλησιάζειν. καὶ οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθην οὐκέτι κατασχόντες αὑτούς, τάχα καὶ τοῦ θεοῦ προνοοῦντος τῆς ἐμῆς σωτηρίας (μὴ γὰρ ἂν γενομένου τούτου πάντως ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου διεφθάρην), ⟨302⟩ 'παύσασθε' ἔφη, 'ὦ Τιβεριεῖς, τὴν ζήτησιν εἴκοσι χρυσῶν ἕνεκεν· διὰ τούτους μὲν γὰρ οὐκ ἄξιός ἐστιν Ἰώσηπος ἀποθανεῖν, ὅτι δὲ τυραννεῖν μὲν ἐπεθύμησε, καὶ τὰ τῶν Γαλιλαίων πλήθη λόγοις ἀπατήσας τὴν ἀρχὴν αὑτῷ κατεκτήσατο.' ταῦτα δὲ λέγοντος εὐθύς μοι τὰς χεῖρας ἐπέβαλλον ἀναιρεῖν τ' ἐπειρῶντο.

⟨303⟩ ὡς δ' εἶδον οἱ σὺν ἐμοὶ τὸ γιγνόμενον, σπασάμενοι τὰς μαχαίρας καὶ παίσειν ἀπειλήσαντες εἰ βιάζοιντο, τοῦ τε δήμου λίθους ἀραμένου καὶ βάλλειν ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην ὁρμήσαντος, ἐξαρπάζουσί με τῆς τῶν πολεμίων βίας.

⟨304⟩ ἐπεὶ δὲ προελθὼν ὀλίγον ὑπαντιάζειν ἔμελ- 59
λον τῷ Ἰωάννῃ προσιόντι μετὰ τῶν ὁπλιτῶν, δείσας ἐκεῖνον μὲν ἐξέκλινα, διὰ στενωποῦ δέ τινος ἐπὶ τὴν λίμνην ὠσθεὶς καὶ πλοίου λαβόμενος, ἐμβὰς εἰς τὰς Ταριχαίας διεπεραιώθην, ἀπροσδοκήτως τὸν κίνδυνον διαφυγών. ⟨305⟩ μεταπέμπομαί τ' εὐθὺς τοὺς πρωτεύοντας τῶν Γαλιλαίων, καὶ φράζω τὸν τρόπον ᾧ παρασπονδηθεὶς ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἰωνάθην καὶ τοὺς Τιβεριεῖς παρ' ὀλίγον διαφθαρείην ὑπ' αὐτῶν. ⟨306⟩ ὀργισθὲν δ' ἐπὶ τούτοις τῶν Γαλιλαίων τὸ πλῆθος παρεκελεύετό μοι μηκέτι μέλλειν τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἐκφέρειν, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ἐλθοῦσιν ἐπὶ τὸν Ἰωάννην ἄρδην αὐτὸν ἀφανίσαι καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἰωνάθην. ⟨307⟩ ἐπεῖχον δ' ὅμως αὐτοὺς ἐγὼ καίπερ οὕτως ὀργιζομένους, περιμένειν αὐτοὺς κελεύων ἕως ἂν μάθωμεν τί οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀπαγγελοῦσιν· μετὰ τῆς ἐκείνων γὰρ γνώμης τὰ δοκοῦντα πράξειν αὐτοὺς ἔφην. ⟨308⟩ καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἔπεισα. τότε δὴ καὶ Ἰωάννης, οὐ λαβούσης αὐτοῦ πέρας τῆς ἐνέδρας, ἀνεζεύγνυεν εἰς τὰ Γίσχαλα.

⟨309⟩ μετ' οὐ πολλὰς δ' ἡμέρας ἀφικνοῦνται πάλιν 60
οὓς ἐπέμψαμεν, καὶ ἀπήγγελλον σφόδρα τὸν δῆμον ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Ἄνανον καὶ τὸν Σίμωνα τὸν τοῦ Γαμαλιήλου παρωξύνθαι, ὅτι χωρὶς γνώμης τοῦ κοινοῦ πέμψαντες εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἐκπεσεῖν με ταύτης

παρεσκεύασαν. ⟨310⟩ ἔφασαν δ' οἱ πρέσβεις ὅτι καὶ τὰς οἰκίας αὐτῶν ὁ δῆμος ὥρμησεν ἐμπιμπράναι. ἔφερον δὲ καὶ γράμματα δι' ὧν οἱ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πρῶτοι, πολλὰ τοῦ δήμου δεηθέντος αὐτῶν, ἐμοὶ μὲν τὴν τῆς Γαλιλαίας ἀρχὴν ἐβεβαίουν, τοῖς δὲ περὶ τὸν Ἰωνάθην προσέταττον εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν θᾶττον. ⟨311⟩ ἐντυχὼν οὖν ταῖς ἐπιστολαῖς εἰς Ἄρβηλα κώμην ἀφικόμην, ἔνθα σύνοδον τῶν Γαλιλαίων ποιησάμενος ἐκέλευσα τοὺς πρέσβεις διηγεῖσθαι τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἰωνάθην ὀργὴν καὶ μισοπονηρίαν, ⟨312⟩ καὶ ὡς κυρώσειαν ἐμοὶ τῆς χώρας αὐτῶν τὴν προστασίαν, τά τε πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἰωνάθην γεγραμμένα περὶ ἀπαλλαγῆς· πρὸς οὓς δὴ καὶ τὴν ἐπιστολὴν εὐθέως διεπεμψάμην, πολυπραγμονῆσαι τὸν κομίσαντα κελεύσας τί ποιεῖν μέλλουσιν.

61 ⟨313⟩ δεξάμενοι δ' ἐκεῖνοι τὴν ἐπιστολὴν καὶ ταραχθέντες οὔτι μετρίως, μεταπέμπονται τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἐκ τῆς βουλῆς τῶν Τιβεριέων τούς τε πρωτεύοντας Γαβάρων, βουλήν τε προτιθέασι, σκοπεῖσθαι κελεύοντες τί πρακτέον ἐστὶν αὐτοῖς. ⟨314⟩ Τιβεριεῦσι μὲν οὖν ἀντέχεσθαι μᾶλλον ἐδόκει τῶν πραγμάτων· οὐ δεῖν γὰρ ἔφασαν ἐγκαταλείπεσθαι τὴν πόλιν αὐτῶν ἅπαξ ἐκείνοις προστεθειμένην, ἄλλως τε μηδ' ἐμοῦ μέλλοντος αὐτῶν ἀφέξεσθαι· τοῦτο γὰρ ὡς ἠπειληκότος ἐμοῦ κατεψεύδοντο. ⟨315⟩ ὁ δὲ Ἰωάννης οὐ μόνον τούτοις συνηρέσκετο, πορευθῆναι δὲ συνεβούλευεν αὐτῶν τοὺς δύο κατηγορήσοντάς μου πρὸς τὸ πλῆθος, ὅτι μὴ καλῶς τὰ κατὰ τὴν Γαλιλαίαν διοικῶ, καὶ πείσειν ῥᾳδίως αὐτοὺς ἔφη διά τε τὸ ἀξίωμα καὶ παντὸς πλήθους εὐτρεπῶς ἔχοντος. ⟨316⟩ δόξαντος οὖν τοῦ Ἰωάννου κρατίστην εἰσενηνοχέναι γνώμην, ἔδοξε δύο

μὲν ἀπιέναι πρὸς τοὺς Ἱεροσολυμίτας, Ἰωνάθην καὶ Ἀνανίαν, τοὺς ἑτέρους δὲ δύο μένοντας ἐν τῇ Τιβεριάδι καταλιπεῖν. συνεπηγάγοντο δὲ φυλακῆς ἕνεκα τῆς ἑαυτῶν ὁπλίτας ἑκατόν. <317> Τιβεριεῖς δὲ τὰ 62
μὲν τείχη προυνόησαν ἀσφαλισθῆναι, τοὺς ἐνοίκους δὲ κελεύουσιν ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα· καὶ παρ' Ἰωάννου δὲ μετεπέμψαντο στρατιώτας οὐκ ὀλίγους συμμαχήσοντας, εἰ δεήσειεν, αὐτοῖς τὰ πρὸς ἐμέ. ἦν δ' ὁ Ἰωάννης ἐν Γισχάλοις. <318> οἱ τοίνυν περὶ τὸν Ἰωνάθην ἀναζεύξαντες ἀπὸ τῆς Τιβεριάδος ὡς ἧκον εἰς Δαβάριττα κώμην ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς Γαλιλαίας κειμένην ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, περὶ μέσην νύκτα τοῖς ἐμοῖς φύλαξιν ἐμπίπτουσιν· οἳ καὶ κελεύσαντες αὐτοὺς τὰ ὅπλα καταθέσθαι ἐφύλαττον ἐν δεσμοῖς ἐπὶ τόπου, καθὼς αὐτοῖς ἐντετάλμην. <319> γράφει δὲ πρός με ταῦτα δηλῶν Λευῒς, ᾧ τὴν φυλακὴν ἐπεπιστεύκειν. παραλιπὼν οὖν ἡμέρας δύο καὶ μηδὲν ἐγνωκέναι προσποιησάμενος, πέμψας πρὸς τοὺς Τιβεριεῖς συνεβούλευον αὐτοῖς τὰ ὅπλα καταθεμένους ἀπολύειν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἑαυτῶν. <320> οἳ δέ (δόξαν γὰρ εἶχον τοὺς περὶ τὸν Ἰωνάθην εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἤδη διαπεπορεῦσθαι) βλασφήμους ἐποιήσαντο τὰς ἀποκρίσεις. μὴ καταπλαγεὶς δ' ἐγὼ καταστρατηγεῖν αὐτοὺς ἐπενόουν· <321> πρὸς μὲν οὖν τοὺς πολίτας ἐξάπτειν πόλεμον οὐκ ἐνόμιζον εὐσεβὲς εἶναι. βουλόμενος δ' αὐτοὺς ἀποσπάσαι τῶν Τιβεριέων, μυρίους ὁπλίτας τοὺς ἀρίστους ἐπιλέξας εἰς τρεῖς μοίρας διεῖλον, <322> καὶ τούτους μὲν ἀφανῶς ἐν κώμαις προσέταξα λοχῶντας περιμένειν, χιλίους δ' εἰς ἑτέραν κώμην, ὀρεινὴν μὲν ὁμοίως, ἀπέχουσαν δὲ τῆς Τιβεριάδος τέτταρας σταδίους, εἰσήγαγον, κελεύσας ἐκείνους ἐπειδὰν λάβωσι

σημεῖον εὐθὺς καταβαίνειν. αὐτὸς δὲ τῆς κώμης προελθὼν ἐν προύπτῳ καθεζόμην. ⟨323⟩ οἱ δὲ Τιβεριεῖς ὁρῶντες ἐξέτρεχον συνεχῶς καὶ πολλὰ κατεκερτόμουν· τοσαύτη γοῦν ἀφροσύνη κατέσχεν αὐτοὺς ὥστε ποιήσαντες εὐτρεπῆ κλίνην προύθεσαν, καὶ περὶ αὐτὴν ἱστάμενοι ὠδύροντό με μετὰ παιδιᾶς καὶ γέλωτος. διετιθέμην δ' ἐγὼ τὴν ψυχὴν ἡδέως τὴν ἄνοιαν αὐτῶν ἐπιβλέπων.

63 *⟨324⟩ βουλόμενος δὲ δι' ἐνέδρας λαβεῖν τὸν Σίμωνα καὶ σὺν αὐτῷ τὸν Ἰωάζαρον, πέμψας πρὸς αὐτοὺς παρεκάλουν ὀλίγον τῆς πόλεως πόρρω μετὰ φίλων πολλῶν τε τῶν παραφυλαξόντων αὐτοὺς ἐλθεῖν ὡς ἐμέ· βούλεσθαι γὰρ ἔφην καταβὰς σπείσασθαι πρὸς αὐτοὺς καὶ διανείμασθαι τὴν προστασίαν τῆς Γαλιλαίας. ⟨325⟩ Σίμων μὲν οὖν διά τ' ἄνοιαν καὶ πρὸς ἐλπίδι κέρδους ἀπατηθεὶς οὐκ ὤκνησεν ἐλθεῖν, ὁ δὲ Ἰωάζαρος ἐνέδραν ὑποπτεύσας ἔμεινεν. ἀναβάντα δὴ τὸν Σίμωνα μετὰ φίλων τῶν παραφυλαττόντων αὐτὸν ὑπαντιάσας ἠσπαζόμην τε φιλοφρόνως καὶ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν ἀναβάντι. ⟨326⟩ μετ' οὐ πολὺ δὲ συμπεριπατῶν ὡς κατὰ μόνας τι βουλόμενος εἰπεῖν, ἐπεὶ πορρωτέρω τῶν φίλων ἀπήγαγον, μέσον ἀράμενος ἀγαγεῖν εἰς τὴν κώμην τοῖς μετ' ἐμοῦ φίλοις ἔδωκα, τοὺς ὁπλίτας δὲ καταβῆναι κελεύσας προσέβαλλον μετ' αὐτῶν τῇ Τιβεριάδι. ⟨327⟩ μάχης δὲ γενομένης ἀμφοτέρωθεν καρτερᾶς, καὶ ὅσον οὔπω τῶν Τιβεριέων νικώντων (ἐπεφεύγεσαν γὰρ οἱ παρ' ἡμῶν ὁπλῖται), τὸ γιγνόμενον ἰδὼν καὶ τοὺς μετ' ἐμαυτοῦ παρακαλέσας νικῶντας ἤδη τοὺς Τιβεριεῖς εἰς τὴν πόλιν συνεδίωξα. ἑτέραν δὲ δύναμιν εἰσπέμψας διὰ τῆς*

§ 324 cf. Bell. Iud. II 21, 8.

λίμνης, προσέταξα τὴν πρώτην λαβοῦσιν οἰκίαν ἐμπρῆσαι. ⟨328⟩ τούτου δὲ γενομένου νομίσαντες οἱ Τιβεριεῖς εἰλῆφθαι κατὰ κράτος αὐτῶν τὴν πόλιν, ὑπὸ φόβου ῥίπτουσι τὰ ὅπλα, μετὰ γυναικῶν δὲ καὶ τέκνων ἱκέτευον φείσασθαι τῆς πόλεως αὐτῶν. ⟨329⟩ ἐγὼ δὲ πρὸς τὰς δεήσεις ἐπικλασθεὶς τοὺς μὲν στρατιώτας τῆς ὁρμῆς ἐπέσχον, αὐτὸς δέ (καὶ γὰρ ἑσπέρα κατέλαβε) μετὰ τῶν ὁπλιτῶν ἀπὸ τῆς πολιορκίας ὑποστρέψας περὶ τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν ἐγιγνόμην. ⟨330⟩ καλέσας δ' ἐπὶ τὴν ἑστίασιν τὸν Σίμωνα παρεμυθούμην περὶ τῶν γεγονότων, ὑπισχνούμην τε δοὺς ἐφόδια αὐτῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ παραπέμψειν εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ πάσης ἀσφαλείας.

⟨331⟩ κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν μυρίους ἐπαγό- 64
μενος ὁπλίτας ἧκον εἰς τὴν Τιβεριάδα, καὶ μεταπεμψάμενος εἰς τὸ στάδιον τοὺς πρώτους αὐτῶν τοῦ πλήθους ἐκέλευσα φράζειν οἵτινες εἶεν αἴτιοι τῆς ἀποστάσεως. ⟨332⟩ ἐνδειξαμένων δὲ τοὺς ἄνδρας, ἐκείνους μὲν δεδεμένους εἰς τὴν Ἰωταπάτην πόλιν ἐξέπεμψα, τοὺς δὲ περὶ τὸν Ἰωνάθην καὶ Ἀνανίαν λύσας τῶν δεσμῶν καὶ δοὺς ἐφόδια μετὰ Σίμωνος καὶ Ἰωαζάρου καὶ ὁπλιτῶν πεντακοσίων, οἳ παραφυλάξουσιν αὐτούς, ἐξέπεμψα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. ⟨333⟩ Τιβεριεῖς δὲ πάλιν προσελθόντες συγγιγνώσκειν αὐτοῖς παρεκάλουν περὶ τῶν πεπραγμένων, ἐπανορθώσεσθαι τὰς ἁμαρτίας τῇ μετὰ ταῦτα πρὸς ἐμὲ πίστει λέγοντες. τὰ δ' ἐκ τῆς διαρπαγῆς περιττεύσαντα σῶσαί με τοῖς ἀπολέσασιν ἐδέοντο. ⟨334⟩ κἀγὼ τοῖς ἔχουσι προσέταττον εἰς μέσον πάντα φέρειν· ἀπειθούντων δὲ μέχρι πολλοῦ, θεασάμενός τινα τῶν περὶ ἐμὲ στρατιωτῶν λαμπροτέραν τοῦ συνήθους περικείμενον στολὴν ἐπυθόμην πό-

θεν ἔχοι, ⟨335⟩ εἰπόντος δ' ἐκ τῆς κατὰ πόλιν ἁρπαγῆς, ἐκεῖνον μὲν πληγαῖς ἐκόλασα, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν ἠπείλησα μείζω τιμωρίαν ἐπιθήσειν μὴ κομίσασιν εἰς τοὐμφανὲς ὅσα ἡρπάκεσαν. πολλῶν δὲ συναχθέντων, ἑκάστῳ τῶν Τιβεριέων τὸ ἐπιγνωσθὲν ἀπέδωκα.

65 *⟨336⟩ γεγονὼς δ' ἐνταῦθα τῆς διηγήσεως βούλομαι πρὸς Ἰοῦστον καὶ αὐτὸν τὴν περὶ τούτων πραγματείαν γεγραφότα, πρός τε τοὺς ἄλλους τοὺς ἱστορίαν μὲν γράφειν ὑπισχνουμένους, περὶ δὲ τὴν ἀλήθειαν ὀλιγώρους καὶ δι' ἔχθραν ἢ χάριν τὸ ψεῦδος οὐκ ἐντρεπομένους, μικρὰ διελθεῖν. ⟨337⟩ πράττουσι μὲν γὰρ ὅμοιόν τι τοῖς περὶ συμβολαίων πλαστὰ γράμματα συντεθεικόσι, τῷ δὲ μηδεμίαν ὁμοίως τιμωρίαν ἐκείνοις δεδιέναι καταφρονοῦσι τῆς ἀληθείας. ⟨338⟩ Ἰοῦστος γοῦν συγγράφειν τὰς περὶ τοῦτον ἐπιχειρήσας πράξεις τὸν πόλεμον, ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν φιλόπονος εἶναι ἐμοῦ μὲν κατέψευσται, ἠλήθευσε δ' οὐδὲ περὶ τῆς πατρίδος. ὅθεν (ἀπολογήσασθαι γὰρ νῦν ἀνάγκην ἔχω καταψευδομαρτυρούμενος) ἐρῶ τὰ μέχρι νῦν σεσιωπημένα. ⟨339⟩ καὶ μὴ θαυμάσῃ τις ὅτι μὴ πάλαι περὶ τούτων ἐδήλωσα· τῷ γὰρ ἱστορίαν ἀναγράφοντι τὸ μὲν ἀληθεύειν ἀναγκαῖον, ἔξεστι δ' ὅμως μὴ πικρῶς τὰς τινῶν πονηρίας ἐλέγχειν, οὐ διὰ τὴν πρὸς ἐκείνους χάριν ἀλλὰ διὰ τὴν αὐτοῦ μετριότητα.*

⟨340⟩ πῶς οὖν (ἵνα φῶ πρὸς αὐτὸν ὡς παρόντα), Ἰοῦστε, δεινότατε συγγραφέων (τοῦτο γὰρ αὐχεῖς περὶ σεαυτοῦ) αἴτιοι γεγόναμεν ἐγώ τε καὶ Γαλιλαῖοι τῇ πατρίδι σου τῆς πρὸς Ῥωμαίους καὶ πρὸς τὸν βασιλέα στάσεως; ⟨341⟩ πρότερον γὰρ ἢ ἐμὲ τῆς Γαλιλαίας στρατηγὸν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν χειρο-

τονηθῆναι, σὺ καὶ πάντες Τιβεριεῖς οὐ μόνον ἀνειλήφειτε τὰ ὅπλα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῇ Συρίᾳ δέκα πόλεις ἐπολεμεῖτε. σὺ γοῦν τὰς κώμας αὐτῶν ἐνέπρησας, καὶ ὁ σὸς οἰκέτης ἐπὶ τῆς παρατάξεως ἐκείνης ἔπεσεν. <342> ταῦτα δ' οὐκ ἐγὼ λέγω μόνος, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς Οὐεσπασιανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ὑπομνήμασιν οὕτω γέγραπται, καὶ τίνα τρόπον ἐν Πτολεμαΐδι Οὐεσπασιανοῦ κατεβόησαν οἱ τῶν δέκα πόλεων ἔνοικοι, τιμωρίαν ὑποσχεῖν σε τὸν αἴτιον ἀξιοῦντες. <343> καὶ ἐδεδώκεις ἂν δίκην Οὐεσπασιανοῦ κελεύσαντος, εἰ μὴ βασιλεὺς Ἀγρίππας, λαβὼν ἐξουσίαν ἀποκτεῖναί σε, πολλὰ τῆς ἀδελφῆς Βερενίκης δεηθείσης οὐκ ἀνελὼν δεδεμένον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐφύλαξεν. <344> καὶ αἱ μετὰ ταῦτα δὲ πολιτεῖαί σου σαφῶς ἐμφανίζουσι τόν τε βίον τὸν ἄλλον, καὶ ὅτι σὺ τὴν πατρίδα Ῥωμαίων ἀπέστησας· ὧν τὰ τεκμήρια κἀγὼ δηλώσω μετ' ὀλίγον. <345> βούλομαι δ' εἰπεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Τιβεριεῖς ὀλίγα διὰ σέ, καὶ παραστῆσαι τοῖς ἐντυγχάνειν μέλλουσι ταῖς ἱστορίαις ὅτι μήτε φιλορώμαιοι μήτε φιλοβασιλεῖς γεγόνατε. <346> τῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πόλεων αἱ μέγισται Σέπφωρις καὶ Τιβεριὰς ἡ σὴ πατρίς, ὦ Ἰοῦστε· ἀλλὰ Σέπφωρις μὲν ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τῆς Γαλιλαίας κειμένη καὶ περὶ αὐτὴν κώμας ἔχουσα πολλάς, καί τι καὶ θρασύνεσθαι δυναμένη πρὸς Ῥωμαίους, εἴπερ ἠθέλησεν, εὐχερῶς, διεγνωκυῖα τῇ πρὸς τοὺς δεσπότας ἐμμένειν πίστει κἀμὲ τῆς πόλεως αὐτῶν ἐξέκλεισε, καὶ στρατεύσασθαί τινα τῶν πολιτῶν Ἰουδαίοις ἐκώλυσεν· <347> ὅπως δὲ καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἀσφαλεῖς εἶεν, ἠπάτησάν με τείχεσιν αὐτῶν τὴν πόλιν ὀχυρῶσαι προτρέψαντες. καὶ παρὰ Κεστίου Γάλλου τοῦ τῶν ἐν τῇ Συρίᾳ Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἡγεμο-

νεύοντος φρουρὰν ἑκόντες ἐσεδέξαντο, καταφρονήσαντες ἐμοῦ τότε μέγα δυναμένου καὶ πᾶσι δι' ἐκπλήξεως ὄντος. <348> πολιορκουμένης τε τῆς μεγίστης ἡμῶν πόλεως Ἱεροσολύμων, καὶ τοῦ κοινοῦ πάντων ἱεροῦ κινδυνεύοντος ἐν τῇ τῶν πολεμίων ἐξουσίᾳ γενέσθαι, συμμαχίαν οὐκ ἔπεμψαν, μὴ βουλόμενοι δοκεῖν κατὰ Ῥωμαίων ὅπλα λαβεῖν. <349> ἡ δὲ σὴ πατρίς, ὦ Ἰοῦστε, κειμένη ἐπὶ τῇ Γεννησαρίτιδι λίμνῃ, καὶ ἀπέχουσα Ἵππου μὲν στάδια τριάκοντα Γαδάρων δ' ἑξήκοντα Σκυθοπόλεως δ' εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τῆς ὑπηκόου βασιλεῖ, μηδεμιᾶς δὲ πόλεως Ἰουδαίων παρακειμένης, εἰ ἤθελε τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίστιν φυλάττειν, ῥᾳδίως ἐδύνατο· <350> καὶ γὰρ πολὺς ἦτε δῆμος καὶ ὅπλων εὐπορεῖτε. ἀλλ' ὡς σὺ φής, αἴτιος ὑμῖν ἐγὼ τότε. μετὰ ταῦτα δὲ τίς, ὦ Ἰοῦστε; πρὸ γὰρ τῆς Ἱεροσολύμων πολιορκίας οἶδας ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐμὲ γενόμενον καὶ Ἰωτάπατα κατὰ κράτος ληφθέντα, φρούριά τε πολλά, πολύν τε Γαλιλαίων ὄχλον κατὰ τὴν μάχην πεσόντα. <351> τότ' οὖν ἐχρῆν ὑμᾶς παντὸς ἀπηλλαγμένους τοῦ δι' ἐμὲ φόβου ῥῖψαί τε τὰ ὅπλα καὶ παραστῆσαι τῷ τε βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίοις ὅτι δὴ οὐχ ἑκόντες ἀλλ' ἀναγκασθέντες ἐπὶ τὸν πρὸς αὐτοὺς ὡρμήσατε πόλεμον. <352> ὑμεῖς δὲ καὶ περιεμείνατε Οὐεσπασιανόν, ἕως αὐτὸς ἀφικόμενος μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως προσέλθοι τοῖς τείχεσι, καὶ τότε διὰ φόβον τὰ ὅπλα κατέθεσθε· καὶ πάντως ἂν ὑμῶν ἡ πόλις ἥλω κατὰ κράτος, εἰ μὴ τῷ βασιλεῖ δεομένῳ καὶ τὴν ἄνοιαν ὑμῶν παραιτουμένῳ συνεχώρησεν Οὐεσπασιανός. οὐκ ἐγὼ τοίνυν αἴτιος, ἀλλ' ὑμεῖς οἱ πολεμικὰ φρονήσαντες. <353> ἢ οὐ μέμνησθε ὅτι τοσαυτάκις ὑμῶν ἐγκρατὴς γενόμενος οὐδένα διέφθειρα; στασιάζοντες δ' ὑμεῖς πρὸς ἀλλή-

λους, οὐ διὰ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ Ῥωμαίους εὔνοιαν, διὰ δὲ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν πονηρίαν, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε τῶν πολιτῶν ἀπεκτείνατε, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐμοῦ πολιορκουμένου ἐν Ἰωταπάτοις ὑπὸ Ῥωμαίων. ⟨354⟩ τί δ'; οὐχὶ καὶ κατὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων πολιορκίαν δισχίλιοι Τιβεριέων ἐξητάσθησαν οἳ μὲν πεπτωκότες οἳ δὲ ληφθέντες αἰχμάλωτοι; ἀλλὰ σὺ πολέμιος οὐ γεγονέναι φήσεις, ὅτι πρὸς βασιλέα τότ' ἔφυγες. καὶ τοῦτο δὲ διὰ τὸν ἐξ ἐμοῦ φόβον φημί σε πεποιηκέναι. ⟨355⟩ κἀγὼ μὲν πονηρός, ὡς λέγεις· ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὁ τὴν ψυχήν σοι συγχωρήσας ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ θανεῖν κατακριθέντι, ὁ τοσούτοις δωρησάμενος χρήμασι, τίνος ἕνεκεν ὕστερον δὶς μὲν ἔδησε, τοσαυτάκις δὲ φυγεῖν τὴν πατρίδα προσέταξε, καὶ ἀποθανεῖν δὲ κελεύσας ἅπαξ τῇ ἀδελφῇ Βερενίκῃ πολλὰ δεηθείσῃ τὴν σὴν σωτηρίαν ἐχαρίσατο; ⟨356⟩ καὶ μετὰ τοσαῦτα δέ σου κακουργήματα τάξιν ἐπιστολῶν σοι πιστεύσας, ὡς καὶ ταύτας σε εὗρε ῥᾳδιουργοῦντα, ἀπήλασε τῆς ὄψεως. ⟨357⟩ ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐλέγχειν ἐπ' ἀκριβὲς ἐῶ, θαυμάζειν δ' ἔπεισί μοι τὴν σὴν ἀναίδειαν, ὅτι τολμᾷς λέγειν ἁπάντων τῶν τὴν πραγματείαν ταύτην γεγραφότων αὐτὸς ἄμεινον ἐξηγγελκέναι, μήτε τὰ πραχθέντα κατὰ τὴν Γαλιλαίαν ἐπιστάμενος (ἦς γὰρ ἐν Βηρυτῷ τότε παρὰ βασιλεῖ), μήθ' ὅσ' ἔπαθον Ῥωμαῖοι ἐπὶ τῆς Ἰωταπάτων πολιορκίας ἢ ἔδρασαν ἡμᾶς παρακολουθήσας, μήθ' ὅσα κατ' ἐμαυτὸν ἔπραξα πολιορκούμενος δυνηθεὶς πυθέσθαι· πάντες γὰρ οἱ ἀπαγγείλαντες ἂν διεφθάρησαν ἐπὶ τῆς παρατάξεως ἐκείνης. ⟨358⟩ ἀλλ' ἴσως τὰ κατὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πραχθέντα μετ' ἀκριβείας φήσεις συγγεγραφέναι. καὶ πῶς οἷόν τε; οὔτε γὰρ τῷ πολέμῳ

παρέτυχες οὔτε τὰ Καίσαρος ἀνέγνως ὑπομνήματα. μέγιστον δὲ τεκμήριον· τοῖς γὰρ Καίσαρος ὑπομνήμασιν ἐναντίαν πεποίησαι τὴν γραφήν. ⟨359⟩ *εἰ δὲ θαρρεῖς ἄμεινον ἁπάντων συγγεγραφέναι, διὰ τί ζώντων Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου τῶν αὐτοκρατόρων τῶν τὸν πόλεμον κατεργασαμένων, καὶ βασιλέως Ἀγρίππα περιόντος ἔτι καὶ τῶν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ πάντων, ἀνδρῶν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐπὶ πλεῖστον ἡκόντων, τὴν ἱστορίαν οὐκ ἔφερες εἰς μέσον;* ⟨360⟩ *πρὸ γὰρ εἴκοσιν ἐτῶν εἶχες γεγραμμένην, καὶ παρ' εἰδότων ἔμελλες τῆς ἀκριβείας τὴν μαρτυρίαν ἀποφέρεσθαι. νῦν δ' ὅτ' ἐκεῖνοι μὲν οὐκέτ' εἰσὶ μεθ' ἡμῶν, ἐλεγχθῆναι δ' οὐ νομίζεις, τεθάρρηκας.* ⟨361⟩ *οὐ μὴν ἐγώ σοι τὸν αὐτὸν τρόπον περὶ τῆς ἐμαυτοῦ γραφῆς ἔδεισα, ἀλλ' αὐτοῖς ἐπέδωκα τοῖς αὐτοκράτορσι τὰ βιβλία, μόνον οὐχὶ τῶν ἔργων ἔτι βλεπομένων· συνῄδειν γὰρ ἐμαυτῷ τετηρηκότι τὴν τῆς ἀληθείας παράδοσιν, ἐφ' ᾗ μαρτυρίας τεύξεσθαι προσδοκήσας οὐ διήμαρτον.* ⟨362⟩ *καὶ ἄλλοις δὲ πολλοῖς εὐθὺς ἐπέδωκα τὴν ἱστορίαν, ὧν ἔνιοι καὶ παρατετυχήκεσαν τῷ πολέμῳ, καθάπερ βασιλεὺς Ἀγρίππας καί τινες αὐτοῦ τῶν συγγενῶν.* ⟨363⟩ *ὁ μὲν γὰρ αὐτοκράτωρ Τίτος οὕτως ἐκ μόνων αὐτῶν ἐβουλήθη τὴν γνῶσιν τοῖς ἀνθρώποις παραδοῦναι τῶν πράξεων, ὥστε χαράξας τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιῶσαι προσέταξεν·* ⟨364⟩ *ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀγρίππας ἑξήκοντα δύο γέγραφεν ἐπιστολὰς τῇ τῆς ἀληθείας παραδόσει μαρτυρῶν. ὧν δὴ καὶ δύο ὑπέταξα, καὶ βουληθέντι σοι τὰ γεγραμμένα γνῶναι πάρεστιν ἐξ αὐτῶν.*

⟨365⟩ *'Βασιλεὺς Ἀγρίππας Ἰωσήπῳ τῷ φιλτάτῳ χαίρειν. ἥδιστα διῆλθον τὴν βίβλον, καί μοι πολὺ*

ἐπιμελέστερον ἔδοξας τῶν ταῦτα συγγραψάντων ἠκριβωκέναι. πέμπε δέ μοι καὶ τὰς λοιπάς. ἔρρωσο, φίλτατε.'

⟨366⟩ *'Βασιλεὺς Ἀγρίππας Ἰωσήπῳ τῷ φιλτάτῳ χαίρειν. ἐξ ὧν ἔγραψας οὐδεμιᾶς ἔοικας χρῄζειν διδασκαλίας ὑπὲρ τοῦ μαθεῖν ἡμᾶς ὅλους ἀρχῆθεν. ὅταν μέντοι συντύχῃς μοι, καὶ αὐτός σε πολλὰ κατηχήσω τῶν ἀγνοουμένων.'*

⟨367⟩ *οὕτω δέ μοι, ἀπαρτισθείσης τῆς ἱστορίας, Ἀγρίππας οὐ κολακεύων (οὐδὲ γὰρ ἐπέβαλλεν αὐτῷ) οὐδ' εἰρωνευόμενος, ὡς σὺ φήσεις (πόρρω γὰρ ἦν ἐκεῖνος τοιαύτης κακοηθείας) ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ἐμαρτύρει καθάπερ πάντες οἱ ταῖς ἱστορίαις ἐντυχόντες.*

⟨368⟩ *ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸς τὸν Ἰοῦστον, ἀναγκαίαν
λαβόντα τὴν παρέκβασιν, μέχρι τούτων λελέχθω· διοι-* 66
κήσας δ' ἐγὼ τὰ κατὰ τὴν Τιβεριάδα καὶ καθίσας τῶν φίλων συνέδριον, ἐβουλευόμην περὶ τῶν πρὸς Ἰωάννην πραχθησομένων. ἐδόκει μὲν οὖν πᾶσι τοῖς Γαλιλαίοις ὁπλίσαντα πάντας ἀπελθεῖν ἐπὶ τὸν Ἰωάννην καὶ λαβεῖν παρ' αὐτοῦ δίκας ὡς πάσης τῆς στάσεως αἰτίου γεγονότος· ⟨369⟩ *οὐκ ἠρεσκόμην δ' ἐγὼ ταῖς γνώμαις αὐτῶν, προαίρεσιν ἔχων τὰς ταραχὰς χωρὶς φόνων καταστέλλειν. ὅθεν δὴ παρήνεσα πᾶσαν εἰσενέγκασθαι πρόνοιαν ὑπὲρ τοῦ γνῶναι τὰ ὀνόματα τῶν ὑπὸ τῷ Ἰωάννῃ ὄντων.* ⟨370⟩ *ποιησάντων δ' ἐκείνων, γνοὺς ἐγὼ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες ἦσαν, ἐξέθηκα πρόγραμμα, διὰ τούτου πίστιν καὶ δεξιὰν προτείνων τοῖς μετὰ Ἰωάννου θελήσασι λαβεῖν μετάνοιαν, καὶ ἡμερῶν εἴκοσι χρόνον προύτεινα τοῖς βουλεύσασθαι θέλουσι περὶ τῶν ἑαυτοῖς συμφερόντων. ἠπείλουν δέ, εἰ μὴ ῥίψουσι τὰ ὅπλα, καταπρήσειν αὐτῶν τὰς οἰκή-*

σεις καὶ δημοσιώσειν τὰς οὐσίας. ⟨371⟩ ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ ἄνθρωποι καὶ ταραχθέντες οὔ τι μετρίως, καταλείπουσι μὲν τὸν Ἰωάννην, τὰ δ' ὅπλα ῥίψαντες ἧκον πρός με τετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες. ⟨372⟩ μόνοι δὲ τῷ Ἰωάννῃ παρέμειναν οἱ ὁπλῖται καὶ ξένοι τινὲς ἐκ τῆς Τυρίων μητροπόλεως, ὡς χίλιοι καὶ πεντακόσιοι.

⟨373⟩ Ἰωάννης μὲν οὖν οὕτω καταστρατηγηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ τὸ λοιπὸν ἐν τῇ πατρίδι περίφοβος ἔμεινεν·
67 κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν Σεπφωρῖται θαρρήσαντες ἀναλαμβάνουσιν ὅπλα, πεποιθότες τῇ τε τῶν τειχῶν ὀχυρότητι καὶ τῷ πρὸς ἑτέροις ὄντα με δρᾶν. πέμπουσι δὴ πρὸς Κέστιον Γάλλον (Συρίας δ' ἦν οὗτος ἡγεμών) παρακαλοῦντες ἢ αὐτὸν ἥκειν θᾶττον παραληψόμενον αὐτῶν τὴν πόλιν, ἢ πέμψαι τοὺς φρουρήσοντας. ⟨374⟩ ὁ δὲ Γάλλος ἐλεύσεσθαι μὲν ὑπέσχετο, πότε δὲ οὐ διεσάφησεν. κἀγὼ ταῦτα πυθόμενος, ἀναλαβὼν τοὺς σὺν ἐμοὶ στρατιώτας καὶ ὁρμήσας ἐπὶ τοὺς Σεπφωρίτας εἷλον αὐτῶν τὴν πόλιν κατὰ κράτος. ⟨375⟩ λαβόμενοι δ' ἀφορμῆς οἱ Γαλιλαῖοι, καὶ παρεῖναι τοῦ μίσους τὸν καιρὸν οἰηθέντες (εἶχον γὰρ ἀπεχθῶς καὶ πρὸς ταύτην τὴν πόλιν), ὥρμησαν ὡς ἄρδην ἀφανίσοντες πάντας σὺν τοῖς ἐποίκοις. ⟨376⟩ εἰσδραμόντες οὖν ἐνεπίμπρασαν αὐτῶν τὰς οἰκίας, ἐρήμους καταλαμβάνοντες· οἱ γὰρ ἄνθρωποι δείσαντες εἰς τὴν ἀκρόπολιν συνέφυγον. διήρπαζον δὲ πάντα, καὶ τρόπον οὐδένα πορθήσεως κατὰ τῶν ὁμοφύλων παρελίμπανον. ⟨377⟩ ταῦτ' ἐγὼ θεασάμενος σφόδρα διετέθην ἀνιαρῶς, καὶ παύεσθαι προσέταττον αὐτοῖς, ὑπομιμνήσκων ὅτι τοιαῦτα δρᾶν ὁμοφύλους οὐκ ἔστιν

§ 373 cf. Bell. Iud. II 21, 8.

ὅσιον. ⟨378⟩ ἐπεὶ δ' οὔτε παρακαλοῦντος οὔτε προστάττοντος ἤκουον, ἐνίκα δὲ τὸ μῖσος τὰς παραινέσεις, τοὺς πιστοτάτους τῶν περὶ ἐμὲ φίλων ἐκέλευσα διαδοῦναι λόγους ὡς Ῥωμαίων μετὰ μεγάλης δυνάμεως κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τῆς πόλεως εἰσβεβληκότων. ⟨379⟩ ταῦτα δ' ἐποίουν ὑπὲρ τοῦ τῆς φήμης ἐμπεσούσης ἐπισχεῖν μὲν τῶν Γαλιλαίων τὰς ὁρμάς, διασῶσαι δὲ τὴν τῶν Σεπφωριτῶν πόλιν. καὶ τέλος προυχώρησε τὸ στρατήγημα. ⟨380⟩ τῆς γὰρ ἀγγελίας ἀκούσαντες ἐφοβήθησαν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ καταλιπόντες τὰς ἁρπαγὰς ἔφευγον, μάλιστα δ' ἐπεὶ κἀμὲ τὸν στρατηγὸν ἑώρων ταὐτὰ ποιοῦντα· πρὸς γὰρ τὸ πιστὸν τῆς φήμης ἐσκηπτόμην ὁμοίως αὐτοῖς διατίθεσθαι. Σεπφωρῖται δὲ παρ' ἐλπίδα τὴν ἑαυτῶν ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ σοφίσματος ἐσώθησαν.

⟨381⟩ καὶ Τιβεριὰς δὲ παρ' ὀλίγον ἀνηρπάσθη 68
ὑπὸ Γαλιλαίων, τοιαύτης αἰτίας ὑποπεσούσης. τῶν ἐκ τῆς βουλῆς οἱ πρῶτοι γράφουσι πρὸς τὸν βασιλέα, παρακαλοῦντες ἀφικέσθαι πρὸς αὐτοὺς παραληψόμενον τὴν πόλιν. ⟨382⟩ ὑπέσχετο δ' ὁ βασιλεὺς ἔρχεσθαι, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀντιγράφει, καὶ τῶν περὶ κοιτῶνά τινι, Κρίσπῳ μὲν τοὔνομα, τὸ δὲ γένος Ἰουδαίῳ, δίδωσι πρὸς τοὺς Τιβεριεῖς φέρειν. ⟨383⟩ τοῦτον κομίσαντα τὰ γράμματα γνωρίσαντες οἱ Γαλιλαῖοι καὶ συλλαβόντες ἄγουσιν ἐπ' ἐμέ· τὸ δὲ πᾶν πλῆθος, ὡς ἤκουσε, παροξυνθὲν ἐφ' ὅπλα τρέπεται. ⟨384⟩ συναχθέντες δὲ πολλοὶ πολλαχόθεν κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἧκον εἰς Ἀσωχὶν πόλιν, ἔνθα δὴ τὴν κατάλυσιν ἐποιούμην, καταβοήσεις τε σφόδρα ἐποιοῦντο, προδότιν ἀποκαλοῦντες τὴν Τιβεριάδα καὶ βασιλέως φίλην, ἐπιτρέπειν τ' ἠξίουν αὐτοῖς καταβᾶσιν ἄρδην ἀφανίσαι· καὶ

γὰρ πρὸς τοὺς Τιβεριεῖς εἶχον ἀπεχθῶς ὡς πρὸς τοὺς
69 Σεπφωρίτας. ⟨385⟩ ἐγὼ δ' ἀκούσας ἠπόρουν τίνα
τρόπον ἐξαρπάσω τὴν Τιβεριάδα τῆς Γαλιλαίων ὀργῆς.
ἀρνήσασθαι γὰρ οὐκ ἐδυνάμην μὴ γεγραφέναι τοὺς
Τιβεριεῖς καλοῦντας τὸν βασιλέα· ἤλεγχον γὰρ αἱ παρ'
ἐκείνου πρὸς αὐτοὺς ἀντιγραφαὶ τὴν ἀλήθειαν. ⟨386⟩
σύννους οὖν πολλὴν ὥραν γενόμενος, 'ὅτι μὲν ἠδική-
κασιν' εἶπον 'Τιβεριεῖς, οἶδα κἀγώ, τὴν πόλιν θ' ὑμᾶς
οὐ κωλύσω διαρπάσαι. δεῖ δ' ὅμως καὶ μετὰ κρίσεως
τὰ τηλικαῦτα πράττειν. οὐ γὰρ μόνοι Τιβεριεῖς προ-
δόται τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν γεγόνασιν, ἀλλὰ πολλοὶ
καὶ τῶν ἐν Γαλιλαίᾳ δοκιμωτάτων. ⟨387⟩ προσμεί-
νατε δὲ μέχρι τοὺς αἰτίους ἀκριβῶς ἂν ἐκμάθω, καὶ
τότε πάντας ὑποχειρίους ἕξετε, καὶ ὅσους ἰδίᾳ ἐλέγξαι
δυνήσεσθε.' ⟨388⟩ καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἔπεισα τὸ πλῆθος,
καὶ πανσάμενοι τῆς ὀργῆς διελύθησαν. τὸν παρὰ βα-
σιλέως δὲ πεμφθέντα δῆσαι κελεύσας, μετ' οὐ πολλὰς
ἡμέρας ἐπί τινα τῶν ἐμαυτοῦ χρειῶν ἐπείγουσαν σκη-
ψάμενος ἐκδημεῖν τῆς βασιλείας, καλέσας τὸν Κρίσπον
λάθρᾳ προσέταξα μεθύσαι τὸν στρατιώτην φύλακα καὶ
φυγεῖν πρὸς βασιλέα· μὴ γὰρ διωχθήσεσθαι. ⟨389⟩
καὶ ὃ μὲν ταῖς ὑποθήκαις πεισθεὶς διέφυγε, Τιβεριὰς
δὲ μέλλουσα δεύτερον ἀφανίζεσθαι στρατηγίᾳ τῇ ἐμῇ
καὶ προνοίᾳ τῇ περὶ αὐτῆς ὀξὺν οὕτω κίνδυνον διέ-
φυγεν.

70 ⟨390⟩ κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν Ἰοῦστος ὁ Πίστου
παῖς λαθὼν ἐμὲ διαδιδράσκει πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν
αἰτίαν δέ, δι' ἣν τοῦτο ἔπραξεν, ἀφηγήσομαι. ⟨391⟩
λαβόντος ἀρχὴν Ἰουδαίοις τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου,
Τιβεριεῖς διεγνώκεσαν ὑπακούειν βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίων
μὴ ἀφίστασθαι. πείθει δ' αὐτοὺς Ἰοῦστος ἐφ' ὅπλα

χωρῆσαι, νεωτέρων αὐτὸς ἐφιέμενος πραγμάτων, καὶ δι' ἐλπίδος ἔχων ἄρξειν Γαλιλαίων τε καὶ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. ⟨392⟩ *οὐ μὴν τῶν προσδοκηθέντων ἐπέτυχεν. Γαλιλαῖοί τε γὰρ ἐχθρῶς ἔχοντες πρὸς τοὺς Τιβεριεῖς διὰ μῆνιν ὧν ὑπ' αὐτοῦ πρὸ τοῦ πολέμου ἐπεπόνθεσαν, οὐκ ἠνείχοντο στρατηγοῦντος αὐτῶν Ἰούστου·* ⟨393⟩ *κἀγὼ δὲ τὴν προστασίαν τῆς Γαλιλαίας πιστευθεὶς ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πολλάκις εἰς τοσαύτην ἧκον ὀργὴν ὡς ὀλίγου δεῖν ἀποκτεῖναι τὸν Ἰοῦστον, φέρειν αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν οὐ δυνάμενος. δείσας οὖν ἐκεῖνος μὴ καὶ λάβῃ τέλος ἅπαξ ὁ θυμός, ἔπεμψε πρὸς βασιλέα, κρεῖττον καὶ ἀσφαλέστερον οἰκήσειν παρ' ἐκείνῳ νομίζων.*

⟨394⟩ *Σεπφωρῖται δὲ παραδόξως τὸν πρῶτον κίν-* 71
δυνον διαφυγόντες πρὸς Κέστιον Γάλλον ἔπεμψαν, καὶ ἥκειν παρεκάλουν ὡς αὐτοὺς θᾶττον παραληψόμενον τὴν πόλιν, ἢ πέμπειν δύναμιν τὴν ἀνακόψουσαν τὰς ἐπ' αὐτοὺς τῶν πολεμίων ἐπιδρομάς. καὶ τέλος ἔπεισαν τὸν Γάλλον πέμψαι δύναμιν αὐτοῖς ἱππικήν τε καὶ πεζὴν πάνυ συχνήν, ἣν ἐλθοῦσαν νυκτὸς εἰσεδέξαντο. ⟨395⟩ *κακουμένης δ' ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς τῆς πέριξ χώρας, ἀναλαβὼν ἐγὼ τοὺς περὶ ἐμὲ στρατιώτας ἧκον εἰς Γάρις κώμην· ἔνθα βαλόμενος χάρακα πόρρω τῆς Σεπφωριτῶν πόλεως ἀπὸ σταδίων εἴκοσι, νυκτὸς ἐπ' αὐτὴν προσέμιξα καὶ τοῖς τείχεσι προσέβαλον,* ⟨396⟩ *καὶ διὰ κλιμάκων ἐμβιβάσας συχνοὺς τῶν στρατιωτῶν ἐγκρατὴς τοῦ πλείστου τῆς πόλεως μέρους ἐγενόμην. μετ' οὐ πολὺ δὲ διὰ τὴν τῶν τόπων ἄγνοιαν ἀναγκασθέντες ὑπεχωρήσαμεν, ἀνελόντες Ῥωμαίων μὲν δυοκαίδεκα πεζοὺς δύο δ' ἱππεῖς, ὀλίγους δὲ Σεπφωριτῶν, αὐτοὶ δ' ἕνα μόνον ἀπεβά-*

λομεν. ⟨397⟩ *γενομένης δ' ὕστερον ἡμῖν κατὰ τὸ πεδίον μάχης πρὸς τοὺς ἱππεῖς, μέχρι πολλοῦ καρτερῶς διακινδυνεύσαντες ἡττήθημεν· περιελθόντων γὰρ τῶν Ῥωμαίων οἱ μετ' ἐμοῦ δείσαντες ἔφυγον εἰς τοὐπίσω. πίπτει δ' ἐπὶ τῆς παρατάξεως ἐκείνης εἷς τῶν πεπιστευμένων τὴν τοῦ σώματός μου φυλακήν, Ἰοῦστος τοὔνομα, καὶ παρὰ βασιλεῖ ποτὲ τὴν αὐτὴν τάξιν ἐσχηκώς.*

⟨398⟩ *κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ἡ παρὰ βασιλέως δύναμις ἧκεν ἱππική τε καὶ πεζή, καὶ Σύλλας ἐπ' αὐτῆς ἡγεμών, ὁ ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων. οὗτος οὖν βαλόμενος στρατόπεδον Ἰουλιάδος ἀπέχον σταδίους πέντε, φρουρὰν ἐπέστησε ταῖς ὁδοῖς, τῇ τ' εἰς Κανὰ ἀγούσῃ καὶ τῇ εἰς Γάμαλα τὸ φρούριον, ὑπὲρ τοῦ τὰς παρὰ τῶν Γαλιλαίων ὠφελείας τοῖς ἐνοίκοις ἀποκλεί-*
72 *ειν.* ⟨399⟩ *ταῦτα δ' ὡς ἐγὼ ἐπυθόμην, πέμπω δισχιλίους ὁπλίτας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἱερεμίαν. οἳ δὴ καὶ χάρακα θέντες ἀπὸ σταδίου τῆς Ἰουλιάδος πλησίον τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ πλέον ἀκροβολισμῶν οὐδὲν ἔπραξαν, μέχρι τρισχιλίους ἐγὼ στρατιώτας ἀναλαβὼν ἧκον πρὸς αὐτούς.* ⟨400⟩ *κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἔν τινι φάραγγι καθίσας λόχον οὐκ ἄπωθεν αὐτῶν τοῦ χάρακος, προυκαλούμην τοὺς βασιλικοὺς εἰς μάχην, παραινέσας τοῖς μετ' ἐμοῦ στρατιώταις στρέψαι τὰ νῶτα μέχρις ἂν ἐπισπάσωνται τοὺς πολεμίους προελθεῖν. ὅπερ καὶ ἐγένετο·* ⟨401⟩ *Σύλλας γὰρ εἰκάσας ταῖς ἀληθείαις τοὺς ἡμετέρους φεύγειν, προελθὼν ἐπιδιώκειν οἷός τ' ἦν, κατὰ νώτου δ' αὐτὸν λαμβάνουσιν οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας, καὶ σφόδρα πάντας ἐθορύβησαν.* ⟨402⟩ *ἐγὼ δ' εὐθὺς ὀξείᾳ χρησάμενος ὑποστροφῇ μετὰ τῆς δυνάμεως ὑπήντησα τοῖς βασιλικοῖς, καὶ εἰς φυγὴν*

ἔτρεψα. κἂν κατώρθωτό μοι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ πρᾶξις μὴ ἐμποδὼν γενομένου δαίμονός τινος· ⟨403⟩ ὁ γὰρ ἵππος ἐφ' ᾧ τὴν μάχην ἐποιούμην εἰς τελματώδη τόπον ἐμπεσὼν συγκατήνεγκέ με ἐπὶ τοὔδαφος, θραύσεως δὲ τῶν ἄρθρων γενομένης ἐπὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρός, ἐκομίσθην εἰς κώμην Κεφαρνώμην λεγομένην. ⟨404⟩ οἱ δ' ἐμοὶ ταῦτ' ἀκούσαντες, καὶ δεδοικότες μή τι χεῖρον ἔπαθον, τῆς μὲν ἐπὶ πλεῖον διώξεως ἀπέσχοντο, ὑπέστρεφον δὲ περὶ ἐμὲ λίαν ἀγωνιῶντες. μεταπεμψάμενος οὖν ἰατροὺς καὶ θεραπευθεὶς τὴν ἡμέραν ἐκείνην αὐτοῦ κατέμεινα πυρέξας, δόξαν τε τοῖς ἰατροῖς τῆς νυκτὸς εἰς Ταριχαίας μετεκομίσθην.

⟨405⟩ Σύλλας δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ πυθόμενοι τὰ 73
κατ' ἐμὲ πάλιν ἐθάρρησαν, καὶ γνόντες ἀμελεῖσθαι τὰ περὶ τὴν φυλακὴν τοῦ στρατοπέδου, διὰ νυκτὸς ἱππέων λόχον ἱδρύσαντες ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, γενομένης ἡμέρας εἰς μάχην ἡμᾶς προυκαλέσαντο. ⟨406⟩ τῶν δ' ὑπακουσάντων καὶ μέχρι τοῦ πεδίου προελθόντων, ἐπιφανέντες οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας ἱππεῖς καὶ ταράξαντες αὐτοὺς εἰς φυγὴν ἔτρεψαν, ἕξ τε τῶν ἡμετέρων ἀπέκτειναν. οὐ μὴν μέχρι τέλους τὴν νίκην ἤγαγον· καταπεπλευκέναι γάρ τινας ὁπλίτας ἀκούσαντες ἀπὸ Ταριχαιῶν εἰς Ἰουλιάδα, φοβηθέντες ἀνεχώρησαν.

⟨407⟩ μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον Οὐεσπασιανὸς εἰς 74
Τύρον ἀφικνεῖται καὶ σὺν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας. καὶ οἱ Τύριοι βλασφημεῖν ἤρξαντο τὸν βασιλέα, Τυρίων αὐτὸν καλοῦντες καὶ Ῥωμαίων πολέμιον· τὸν γὰρ στρατοπεδάρχην αὐτοῦ Φίλιππον ἔλεγον προδεδωκέναι τὴν βασιλικὴν αὐλὴν καὶ τὰς Ῥωμαίων δυνάμεις τὰς οὔσας ἐν Ἱεροσολύμοις κατὰ τὴν αὐτοῦ πρόσταξιν. ⟨408⟩ Οὐεσπασιανὸς δ' ἀκούσας Τυρίοις μὲν ἐπέπληξεν

ὑβρίζουσιν ἄνδρα καὶ βασιλέα καὶ Ῥωμαίοις φίλον, τῷ δὲ βασιλεῖ παρῄνεσε πέμψαι Φίλιππον εἰς Ῥώμην, ὑφέξοντα λόγον Νέρωνι περὶ τῶν πεπραγμένων. ⟨409⟩ Φίλιππος δὲ πεμφθεὶς οὐχ ἧκεν εἰς ὄψιν Νέρωνι· καταλαβὼν γὰρ αὐτὸν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ὄντα διὰ τὰς ἐμπεσούσας ταραχὰς καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. ⟨410⟩ ἐπεὶ δὲ Ȣεσπασιανὸς εἰς Πτολεμαΐδα παρεγένετο, οἱ πρῶτοι τῶν τῆς Συρίας δέκα πόλεων κατεβόων Ἰούστου τοῦ Τιβεριέως, ὅτι τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειεν. παρέδωκεν οὖν αὐτὸν Ȣεσπασιανὸς τῷ βασιλεῖ κολασθησόμενον ὑπὸ τῶν τῆς βασιλείας ὑποτελῶν. ὁ βασιλεὺς δ' αὐτὸν ἔδησεν, ἐπικρυψάμενος τοῦτο Ȣεσπασιανόν, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται. ⟨411⟩ Σεπφωρῖται δ' ὑπαντήσαντες καὶ ἀσπασάμενοι Ȣεσπασιανὸν λαμβάνουσι δύναμιν καὶ στρατηγὸν Πλάκιδον, ἀναβάντες δὲ μετὰ τούτων . . . ἑπομένου μου ἄχρι τῆς εἰς Γαλιλαίαν Ȣεσπασιανοῦ ἀφίξεως. ⟨412⟩ περὶ ἧς τίνα τρόπον ἐγένετο, καὶ πῶς περὶ Γάρις κώμην τὴν πρώτην πρὸς ἐμὲ μάχην ἐποιήσατο, καὶ ὡς ἐκεῖθεν εἰς τὰ Ἰωτάπατα ἀνεχώρησα, καὶ τὰ πεπραγμένα μοι κατὰ τὴν ταύτης πολιορκίαν, καὶ ὃν τρόπον ζῶν ληφθεὶς ἐδέθην, καὶ πῶς ἐλύθην, πάντα τε τὰ πεπραγμένα μοι κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν πόλεμον καὶ τὴν Ἱεροσολύμων πολιορκίαν, μετ' ἀκριβείας ἐν ταῖς περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις ἀπήγγελκα. ⟨413⟩ ἀναγκαῖον δ' ἐστίν, ὡς οἶμαι, καὶ ὅσα μὴ κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν πόλεμον ἀνέγραψα τῶν ἐν τῷ βίῳ μου πεπραγμένων νῦν προσαναγράψαι.

75 ⟨414⟩ τῆς γὰρ τῶν Ἰωταπάτων πολιορκίας λαβούσης τέλος, γενόμενος παρὰ Ῥωμαίοις μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐφυλαττόμην, τὰ πολλὰ διὰ τιμῆς ἄγοντός με

Οὐεσπασιανοῦ. καὶ δὴ κελεύσαντος αὐτοῦ ἠγαγόμην τινὰ παρθένον ἐκ τῶν αἰχμαλωτίδων τῶν κατὰ Καισάρειαν ἁλουσῶν ἐγχώριον· ⟨415⟩ οὐ παρέμεινε δ' αὕτη μοι πολὺν χρόνον, ἀλλὰ λυθέντος καὶ μετὰ Οὐεσπασιανοῦ πορευθέντος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπηλλάγη. γυναῖκα δ' ἑτέραν ἠγαγόμην κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. ⟨416⟩ κἀκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἱεροσολύμων πολιορκίαν συμπεμφθεὶς Τίτῳ πολλάκις ἀποθανεῖν ἐκινδύνευσα, τῶν τε Ἰουδαίων διὰ σπουδῆς ἐχόντων ὑποχείριόν με λαβεῖν τιμωρίας ἕνεκα, καὶ Ῥωμαίων ὁσάκις νικηθεῖεν πάσχειν τοῦτο κατ' ἐμὴν προδοσίαν δοκούντων συνεχεῖς τε καταβοήσεις ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἐγίγνοντο, κολάζειν με ὡς καὶ αὐτῶν προδότην ἀξιούντων. ⟨417⟩ Τίτος δὲ Καῖσαρ τὰς τοῦ πολέμου τύχας οὐκ ἀγνοῶν, σιγῇ τὰς ἐπ' ἐμὲ τῶν στρατιωτῶν ἐξέλυεν ὁρμάς. ἤδη δὲ κατὰ κράτος τῆς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἐχομένης, Τίτος Καῖσαρ ἔπειθέν με πολλάκις ἐκ τῆς κατασκαφῆς τῆς πατρίδος πᾶν ὅ τι θέλοιμι λαβεῖν· συγχωρεῖν γὰρ αὐτὸς ἔφασκεν. ⟨418⟩ ἐγὼ δὲ τῆς πατρίδος πεσούσης μηδὲν ἔχων τιμιώτερον, ὃ τῶν ἐμαυτοῦ συμφορῶν εἰς παραμυθίαν λαβὼν φυλάξαιμι, σωμάτων ἐλευθέρων τὴν αἴτησιν ἐποιούμην Τίτον καὶ βιβλίων ἱερῶν, ⟨καὶ⟩ ἔλαβον χαρισαμένου Τίτου. ⟨419⟩ μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν μετὰ πεντήκοντα φίλων αἰτησάμενος οὐκ ἀπέτυχον. καὶ εἰς τὸ ἱερὸν δὲ πορευθεὶς Τίτου τὴν ἐξουσίαν δόντος, ἔνθα πολὺ πλῆθος αἰχμαλώτων ἐγκέκλειτο γυναικῶν τε καὶ τέκνων, ὅσους ἐπέγνων φίλων ἐμῶν καὶ συνήθων ὑπάρχοντας ἐρρυσάμην, περὶ ἑκατὸν καὶ ἐνενήκοντα ὄντας τὸν ἀριθμόν, καὶ οὐδὲ λύτρα καταθεμένους ἀπέλυσα, συγχωρήσας αὐτοὺς τῇ προτέρᾳ τύχῃ. ⟨420⟩

πεμφθεὶς δ' ὑπὸ Τίτου Καίσαρος σὺν Κερεαλίῳ καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν εἰς κώμην τινὰ Θεκώαν λεγομένην, προκατανοήσων εἰ τόπος ἐπιτήδειός ἐστι χάρακα δέξασθαι, ὡς ἐκεῖθεν ὑποστρέφων εἶδον πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀνεσταυρωμένους καὶ τρεῖς ἐγνώρισα συνήθεις μοι γενομένους, ἤλγησά τε τὴν ψυχήν, καὶ μετὰ δακρύων προσελθὼν Τίτῳ εἶπον. ⟨421⟩ ὁ δ' εὐθὺς ἐκέλευσε καθαιρεθέντας αὐτοὺς θεραπείας ἐπιμελεστάτης τυχεῖν. καὶ οἱ μὲν δύο τελευτῶσι θεραπευόμενοι, ὁ δὲ τρίτος ἔζησεν.

76 ⟨422⟩ ἐπεὶ δὲ κατέπαυσε τὰς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ταραχὰς Τίτος, εἰκάσας τοὺς ἀγροὺς οὓς εἶχον ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀνονήτους ἐσομένους μοι διὰ τὴν μέλλουσαν ἐκεῖ Ῥωμαίων φρουρὰν ἐγκαθέξεσθαι, ἔδωκεν ἑτέραν χώραν ἐν πεδίῳ· μέλλων τ' ἀπαίρειν εἰς τὴν Ῥώμην σύμπλουν ἐδέξατό με, πᾶσαν τιμὴν ἀπονέμων. ⟨423⟩ ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἥκομεν, πολλῆς ἔτυχον παρὰ Ȣεσπασιανοῦ προνοίας· καὶ γὰρ καὶ κατάλυσιν ἔδωκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ πρὸ τῆς ἡγεμονίας αὐτῷ γενομένῃ, πολιτείᾳ τε Ῥωμαίων ἐτίμησε καὶ σύνταξιν χρημάτων ἔδωκεν, καὶ τιμῶν διετέλει μέχρι τῆς ἐκ τοῦ βίου μεταστάσεως, οὐδὲν τῆς πρὸς ἐμὲ χρηστότητος ὑφελών· ὅ μοι διὰ τὸν φθόνον ἤνεγκε κίνδυνον. ⟨424⟩ Ἰουδαῖος γάρ τις, Ἰωνάθης τοὔνομα, στάσιν ἐξεγείρας ἐν Κυρήνῃ καὶ δισχιλίους τῶν ἐγχωρίων συναναπείσας ἐκείνοις μὲν αἴτιος ἀπωλείας ἐγένετο, αὐτὸς δ' ὑπὸ τοῦ τῆς χώρας ἡγεμονεύοντος δεθεὶς καὶ ἐπὶ τὸν αὐτοκράτορα πεμφθεὶς ἔφασκεν ἐμὲ αὐτῷ ὅπλα πεπομφέναι καὶ χρήματα. ⟨425⟩ οὐ μὴν Ȣεσπασιανὸν ψευδόμενος ἔλαθεν, ἀλλὰ κατέγνω θάνατον αὐτοῦ, καὶ παραδοθεὶς ἀπέθανεν. πολλάκις δὲ καὶ μετὰ ταῦτα

τῶν βασκαινόντων μοι τῆς εὐτυχίας κατηγορίας ἐπ' ἐμὲ συνθέντων, θεοῦ προνοίᾳ πάσας διέφυγον. ἔλαβον δὲ παρὰ Οὐεσπασιανοῦ δωρεὰν γῆν οὐκ ὀλίγην ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. ⟨426⟩ καθ' ὃν δὴ καιρὸν καὶ τὴν γυναῖκα, μὴ ἀρεσκόμενος αὐτῆς τοῖς ἤθεσιν, ἀπεπεμψάμην, τριῶν παίδων γενομένην μητέρα, ὧν οἱ μὲν δύο ἐτελεύτησαν, εἷς δ' ὃν Ὑρκανὸν προσηγόρευσα περίεστιν. ⟨427⟩ μετὰ ταῦτ' ἠγαγόμην γυναῖκα κατῳκηκυῖαν μὲν ἐν Κρήτῃ, τὸ δὲ γένος Ἰουδαίαν, γονέων εὐγενεστάτων καὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν ἐπιφανεστάτων, ἤθει πολλῶν γυναικῶν διαφέρουσαν, ὡς ὁ μετὰ ταῦτα βίος αὐτῆς ἀπέδειξεν. ἐκ ταύτης δή μοι γίγνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἰοῦστος, Σιμωνίδης δὲ μετ' ἐκεῖνον, ὁ καὶ Ἀγρίππας ἐπικληθείς. ταῦτα μέν μοι τὰ κατὰ τὸν οἶκον· διέμεινε δέ μοι ὅμοια καὶ τὰ παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων. ⟨428⟩ Οὐεσπασιανοῦ γὰρ τελευτήσαντος Τίτος τὴν ἀρχὴν διαδεξάμενος, ὁμοίαν τῷ πατρὶ τὴν τιμήν μοι διεφύλαξε, πολλάκις τε κατηγορηθέντος οὐκ ἐπίστευσεν. ⟨429⟩ διαδεξάμενος δὲ Τίτον Δομετιανὸς καὶ προσηύξησε τὰς εἰς ἐμὲ τιμάς· τούς τε γὰρ κατηγορήσαντάς μου Ἰουδαίους ἐκόλασε, καὶ δοῦλον εὐνοῦχον παιδαγωγὸν τοῦ παιδός μου, κατηγορήσαντα κολασθῆναι προσέταξεν. ἐμοὶ δὲ τῆς ἐν Ἰουδαίᾳ χώρας ἀτέλειαν ἔδωκεν, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη τιμὴ τῷ λαβόντι. καὶ πολλὰ δ' ἡ τοῦ Καίσαρος γυνὴ Δομετία διετέλεσεν εὐεργετοῦσά με.

⟨430⟩ ταῦτα μὲν τὰ πεπραγμένα μοι διὰ τοῦ βίου ἐστίν, κρινέτωσαν δ' ἐξ αὐτῶν τὸ ἦθος, ὅπως ἂν ἐθέλωσιν, ἕτεροι. σοὶ δ' ἀποδεδωκώς, κράτιστε ἀνδρῶν Ἐπαφρόδιτε, τὴν πᾶσαν τῆς ἀρχαιολογίας ἀναγραφήν, ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνταῦθα καταπαύω τὸν λόγον.